

కృష్ణాద్వైత కథలు

8

కా శీ మ టి లీ క థ లు

1 వ భాగము	వర్తనసాదుల కథ	20.00
2 వ భాగము	అశ్వవేదిపురి కథ	20.00
3 వ భాగము	మంచారవల్లి కథ	20.00
4 వ భాగము	విజయభాస్కరుని కథ	20.00
5 వ భాగము	శంకరుని కథ	20.00
	కాశంబరీ మహాశ్వేతల కథ	
6 వ భాగము	భోజుని కథ	20.00
7 వ భాగము	విభీషణుని కథ	20.00
8 వ భాగము	కత్తకాదుల కథ	20.00
9 వ భాగము	విక్రమార్కుని కథ	20.00
10 వ భాగము	నారదుని కథ	20.00
11 వ భాగము	ప్రహ్లాదుని కథ	20.00
12 వ భాగము	పుంజరీకుని కథ	20.00

శ్రీ రస్తు
శ్రీ విశ్వేశ్వరాయనమః

కౌశీముద్గీత కథలు

ఎనిమిదవ భాగము

ఇది గోదావరీ తీరసింహుల
రాజమహేంద్రవరం నుండి వచ్చినది

బ్రహ్మశ్రీ మధిర సుబ్బన్న దీక్షితకవిచే
రచింపబడినది

పుట్టగుంట వీరయ్య చౌదరి

అరణ్యలోకము : : విజయవాడ - 2

దే ప్రచురించబడినది

కాశీమణిలీ కథలు ఎనిమిదవ జాగము

దత్తకాదుల శిథిల

రచన :

బ్రహ్మశ్రీ మధిర సుబ్బన్న దీక్షితకు

ముద్రితం :

కాపు

ప్రచురణ :

జనవరి : 1988

ముద్రణ :

శ్రీ శోభనాచల ప్రెస్,

విజయవాడ - 1.

ప్రతులు :

డిలక్స్ పబ్లికేషన్స్

విజయవాడ-2

మొ : రూ. 20-00

ప్రముఖుల అభిప్రాయాలు

నా సహాధ్యాయి మరొక సుబ్బన్న దీక్షితకవి సర్వవికరముల భస్మభవి వాయుటకు మిగుల సంకసించుచున్నాను అతడు నాకో ముచు మున్ను కొన్ని గ్రంథములు గొతమి మాహాత్మ్యము లోచగనుచు. వానియందుండియు నిపుడు కాలాను పారముగాఁ గదలు వాయుటకుఁ బ్రారంభించినాడు. దివ్య కవనములో నులునుపోకకుఁ జెప్పకొను కథలను బుచ్చుకొని "కాశీమణిలు" అను పేరుతోఁ జమత్కరించి కథా సంపిరానముం జరపబడి మొదటి భాగమువృత్తింబి ప్రకటిందినారు. అది ప్రజల మధులవాళర్పించినది. ద్వితీయ తృతీయాది భాగములు వాయుటకు ప్రోత్సాహము గలిగించినది. ఇప్పటికి పన్నెండు భాగములైనవి. నేటి కథలను పూర్వముగఁ జదువ లేదు గాని యే భాగములోనో యొకటి రెండు కథలు చూడకము దడిచితిని. అది వడివినవ్వులు నాలో నాకే పరమాశ్చర్యము గలిగినది. నా సహాధ్యాయి విషయము నేను జెప్పుట కొంతవరకు దగదేమోకాని పింగళి సూరనార్యుని కళాపూర్ణోదయ కథకుం టోలే మనోహరత్వముం గలిగించినది. ఇట్లు నాలోట్లు వాయుటకుం బాని కృత కృత్యులు గాలేరనియే నా నిశ్చయాల్లి పాయము. ఒక్కొక్క పురుషున కొక్కొక్క రావిలోఁ బ్రాచీన్యము గలుగుననుట నిశ్చయము. వాని కథ బువకథంకోఁగూడి యొక పెద్దగొలుసువలె మనోహరములై యుండును. ఆ కథలలో ననేక సీతులు, ధర్మములు, ఆధారములు, కృంగారాధిరసములు, అధ్యాత్మాచరీధరి ప్రవర్తనములెన్నో యుండును. ఇవి సర్వజ్ఞులైన పాతములగుటయే నా రెన్నెన మాటలు సత్యములను టకుఁ బ్రామాణ్యముగనున్నవి. గద్యశైలియు సుకోర్మి పండితపామర హృద్యంజగు చున్నయది ఈ కథలు బృహత్కథాదులవలె జగదీశ్వరీ గాంధూకయని కోరు చున్నాను.

ఇట్లు,

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

కొలది దివ్యమనాడు దయాపూర్వకముగ నొసంగిన కాశీమణిలు అను పేరుగం భవద్వికరవత గ్రంథము నాకొనబడు వీనిని జదివి యత్నిప్రాయమును రెలుపవనినదియని నెంచిపెయ్యున్నాను. తదేకర్తృత్వితో దమగ్రంథము సందలి కొన్ని కథలను జదిచితిని. ఇవి కేవలము కథలవందేమోకా వ్యాకరణాధిశాస్త్ర పాఠ్య పద్యముల నుండేమి యంతకాలాదుం యందేమి మన ప్రాచీనావ్యముల శిరుకయిం దినివోక పాతకులకు మంచి సాహిత్యజ్ఞాన మందజుచుటకుఁగడుంగడు దోయున్నట్లు గ్రహించుగలిగితిని.

ఇట్లు,

శతావధాని చెళ్ళవిళ్ళ వెంకటాశాస్త్రి

అహ్మత్రి పండిత మరల నుచ్చిష్ట దీక్షిత కమిగిరిచే రదిమంతుడిన
కాశీమణి కథలు వదిలి యావందిరిని. మృదుమధుర కైలిగిరిగి నీతిరోధకములగు
పర్యమాలతో నొప్పును. ఇందికపామరజన మనోహరమై తగు నీ కథల విషయమై
యత్రి ప్రాయశ్చయ సా మనస్థులమయ్య దత్తబాపకన సంజాత హర్షాశయమే యిట్లు
ప్రాయశ్చయ బ్రోత్వాహపరచినది.

ఈ కథలు ప్రారంభించిన తరువాత వెంట పనిలోనున్నను కివరవరకు
చదివినగాని విడువబోవుటయే యిందలి రసాధిక్యము ప్రశ్నాకమగు చున్నది.
ఇందులకు లోకమే ప్రమాణము. ఏమి కథనని సామాన్యులుగాఁ దలంపరాదు. కంకరా
దాక్కాది మహాపురుషుల చరితములందు వర్ణింపబడుటచే నీతియొక పురాణాగారా కోక
మని చెప్పుట సమంజసము. ఈ కథ లాంధ్రమునకు ముచ్చటమైన విశేషములై
యొప్పుచున్నవని చూడగా చెప్పుచున్నాను. ఇట్లు

కావ్యవిధి శ్రీ చెలికావి లచ్చారావు

“కథానివోధమేయని మహర్షులు దాని జన్మవృత్తి విర్యంలో బరిగడించి
యనుకొనించి అభివృద్ధి సరచిరి. ఇట్టి కథానివోధము వివోధమార్గ ఫలజనముగాఁ
ధర్మాదిసాధనోపాయ మహత్తరంబగుట సర్వజనవేద్యమే.

కాశీమణినికా నెలంధనము సర్వజన దిక్షాకర్తరంబుననుసరింపయము
లేడు. దీనిలో రసాభావ పుష్టియు గరానందావ కోకల మట్లుండ జతుర్విధ పురుషార్థ
తయలగు మహాశివి బాక్యయములోని సవరత్నముల సాధారణ విభా కథనలోరతిలో
నెడజల్లబడి యుండుటచే నీవి పంకితులకును, గావ్యకర్తలకును గూడ బ్రతిభోవ్యవహరి
శ్చపంబులని నిస్సంశయముగాఁ జెప్పవచ్చును. ఇందు బాకమార్పిసంయ దప్ప సామా
న్యులకు చదింపని కంకరాదాక్క చరితము లితిరపంచిములుగా బరమాధ్యక్షోధకము
లుగ కథారోరణిగా గూర్చుడినవి.”

ఏకాంతి దించానివోధులకు జన్మజీవన తనతోపాయలగు శీయనియోగ
ధంబులై నుండు నీ గ్రంథరాజమెంత పెద్దదిగానున్నను వినుగులేక యుత్తరోత్తర
సంపుటముం కెల్ల యుట నేదియుండురని విశ్వసయముగా జెప్పవచ్చును.

ఇట్లు

మానవల్లి రామకృష్ణకవి M.A.

“శ్రీమత్సంగీత మధిక సజ్జాస్సు దీక్షితుల వారిచే రచింపబడిన “అశో మతిరసం” అను పేర నొప్పు కలాపమహాసా మంత కాంధర్వేశమంతయుఁ జక్కగా నెఱింగినదే కావున నేమి బ్రహ్మసింహవంశీయ యాచార్యకళ లేదు. ఆ గ్రంథముం కిదివ శేవనవాదము సహితము మహాః విప్రేతమైన బావమును హృదయమును నుత్సాహింపఁ జేయుటయొకక పూర్వకాంతమున రాకపోకలకు మనసువలె పొలభ్యములు లేకుండియుఁ గ్లేశమౌద్యున మన పెద్దలు కాలివడకతో పుష్కలవట్టబడిన కాశీని దర్శించి రాగంబంత తత్త్వగర్థలు వహించి యుండునను నాశ్చర్యము గలిగించుచున్నది. జనసమాహారం నావ్హరింపఁజేయుటకుఁ గదాకథనము మన హిందూదేశములో నతిపాదిన విద్యయే. దానికి రెండువిధముల ప్రయోజనము గలదు. ఈ కథలు ధర్మవర్మాకమునఁగ రత్న ప్రధానముల నుపదేశించుటయేగాక అప్పటి దీర్ఘకాల మోర్ధానానందమును యాత్రికస్థంకే కమును దొంగించుచుండును. మరవనయమునను బద్ధాత్మిక విషయమునను విశ్వా సముచేక కంఠాకళంకితమును నేటికాలమున నర్జునానందో సురితకలి వ్రాయబడిన యీ కథలు హిందూదేశమున వాదియగు పేదకాస్త్ర పురాణాది విద్యాప్రపంచమున నేదియేది శ్రీష్టమో కాశ్చర్య స్మరణీయమో దాక్షిణ్యంబున నుపకరణమునను జేయు చున్నవి. ఇవి యవసరమునను పాఠోపాధిభరితంబు ముఖ్యత ప్రధానము మాపుచున్నను కల్పవృక్షసంయోగము, భావముల భావములు అశ్లీలధర్మపాంశుర్యాది దోషములు లేక బానిల్లుచున్నవి. కథలరీతిని పేరము. సంవిధాన రోరణియు సమస్తవిషయ సంగ్రాహకముగలదే యదీ కొనసాగుచుండున యెవం నది కప్పక హిందూపురాణ గారా కోకమై సర్వవాక్యాయమున కార్యమై ముప్పవసుని యసాధ్యముగాదు.

ఇట్లు

బ్రహ్మశ్రీ శ్రీమాన్ యమ్. కృష్ణమూచారి

M. A. M. L. P., H. D.

విషయసూచిక

142 వ మజిలీనుండి 170 వ మజిలీవరకు వచ్చు కథలు

1. దక్షుని కథ	9	20. నరనృసింహ కథ	132
2. భోజుని కథ	17	21. శంఖధరు కథ	139
3. దక్షిణి కథ	27	22. పల్లెపాండ కథ	144
4. గోదావరీమణి కథ	41	23. గోపనీయమి కథ	151
5. జూర కథ	48	24. దేవమాత కథ	155
6. రత్నవర్మ కథ	49	25. మదయంతి కథ	161
7. రతిసూత్ర కథ	56	26. వైరపుని కథ	169
8. చిత్రసేన రతి మంజుల కథ	62	27. జిరగంతుమహానాథ కథ	171
9. మతంగ మోగిని కథ	68	28. సిద్ధుని కథ	175
10. రింజుమణి కథ	78	29. దాదాయుని కథ	180
11. అగ్నిశిఖరి కథ	89	30. అష్టావతర శ్రీమతి కథ	186
12. మాతంగుని కథ	96	31. పునరవతరము కథ	190
13. రాజసేవక కథ	101	32. అశ్లామిని కథ	199
14. చక్రకళాపరిమళ కథ	107	33. పరమేశ్వరి కథ	209
15. యక్షిణిమణి కథ	117	34. లలితా కథ	212
16. సువర్ణనాథుని కథ	121	35. మోక్షమయిని కథ	227
17. సువర్ణవతి కథ	124	36. బాహుని కథ	246
18. కుచుమాయని కథ	127	37. మదాలస కథ	252
19. సిద్ధునిస్త్రీయవర్తితము	130	38. మృత్యుమయిని కథ	275

శ్రీ రస్తు

కవచస్తు — అనిష్టుమస్తు

కా శీ మ జి లీ క థ లు

ఎ ని మి ద వ థా గ ము

142 వ మఠానీ

న ప్త మి త్రి చ రి త్ర

కా శ్రీ మత్కాశీ వసిర : స్వామి కమా ప్రాణాత్మకావతే రవ సు
త్రా మాదిదేవ మకుట : త్రామిత మణివరణిరట తాసిత చరణా :

దేవా : యదగరింపు మ మ్మ తిర్యగం వయ్యవనధరంబున గణా కథనలాల
మందై యున్నంత న గోవకూమాచం తరుదెందె.

శ్లో : "నామాతవ మ్మపాతవన"

అల్లాడె కోప లయ్యెను,

అస వదుచ్చు మహాత్మా : ఓంకలంజాక పేడి గ్రామము రోవీడి తోయి
శివ : రవ్వలల్లపై గూయ్యండి కొందరు విద్యాను రి శ్లోకపాదముం అమృతము
దధ్యావము గ్రహింపలేక వికర్మించుచుండిరి.

౧॥ అల్లాడు కోపరేణులగు నెందు వలంపగ గొంపమంచునో

నిర్ధిరకంపుటల్లుడు గ్రహింపగగ గోపలివంటివాడె యో

నల్లాడు కోపలయ్యెనని యర్థము తెప్పగగ గొంద జొరై

రల్లవ వారవయ్యెఁ తెలి యలంపయ్యెఁ దడర్ల మేరినో.

స్వామి : అల్లాడు గోరంగుట చితముకదా ? దాని తానం వివరింపుచు
అలిసికొని యా వండితులకుం బెప్పెద. మరీయు నీ గ్రామమునం గల విశేషముల
సాంకముగాఁ తాది వర్తిద నని యడిగివ వయ్యదిపటి రత్న ప్రభావంబున ధడుధంక
మాకలింతుకొని గోపా : ఈ శ్లోక పాదమువలన వచ్చున కదానందర్ప గర్వికం లగు
సప్తమిత్ర చర్మిత మును మహాత్మానము స్మరించుచున్నది. అది నీ వింతకుమగన్న
పిచ్చి కథలకన్నజూర భమత్కారముగా నుండు నవహితులవచ్చి యాంకింపుడు.

వ త్తు ని క థ

వి. శరీరమృత్యువాదినో శరీర మెందు పోగి నె

పిచ్చిలు మోషణులకులంక లంబులుగూర్చి

వరదందరుని మేల మాడు నెప్పుడును ది

దివ విభూతుల బ్రహ్మ లేకమెరుగ

సీర్వావివలువ వ ప్నియకుండనమువంటి

యొకరిచాయకుఁ గ్రోత యొరపుగొలువ

అహాళ శాస్త్రాస్త్రమాయ సునరసిహ్నకములె

యొద్దమూర్తి దివి సంయోగి మేలగ

గీ. పవనీ గ్రుమ్ముచున్నవ యశముతో న

యంతుఁడో కుజేర పురుఁడో యుధాఁడో న

సంతుఁడో యశదగి బ్రహ్మ చారి యౌవ

సాంకురాలంకృతాంగ కుం దెనవాడు.

ఒకానొక బ్రాహ్మణకుమారుం యొక మహారాజు మధ్యలయన పనించి

యట్లు కలంబెను.

అచో : మేమ గానీవురంజుండె బయలులెరి యగువని దినువచ్చునది. మొదట నాలుగిడు మల్లంబులతోను గనంబడినను. నరులన నీ మారమంతయుఁ గాంతార భూమునను నున్నప్పుడును మృతములు సునరసిహ్నకమునను దివి మొదలు గనంబడునట్లును. తర్వాత మహారాజవదార్డును నుండినది. యన్నిసాగు ఫలములు దివి సందరించునో మృత్యువును లేదుకొన్నది సందునుఁ జండుకొంటునో తెనుకటివలెనే ప్రొద్దు గుంబు పూర్తియై పట్టయొక్కది నీవీడు. రావును దెరపి కనంబడుటచే గ్రామముండును. యానతోఁ బ్రొద్దుపోవుచు నుండినది. ఇప్పు డంధకారబంధుగంబై లతాగ్రామి-అన నాపన్నునుమొన్నును మొన్నును బోగుడనట్లును. ఏమిచేయుచును? లేక లేదుఁ గ్రుంపుననుచితివేమొగ్గులును పొలిసింపని పొలిసి. ఇది మనుష్యులు సందరించు మార్గమంగారు. అలియక విత్తవం బులెను భవనము నున్నది కలియదు. అని పదాలించుచు నుమాలలు వదిలిండుచుండు.

అల్లంబు పవ్వలతో వెదకొన నొకదేవమంతు యాపు ను మారవేనుగిరిగి జేసినది. ఒకమారు కనుక్కుమని మొదలుచు నొకపాటి పురుగునొప్పుగా గుంబ బుదురు నొకతెన వదల్చుచు రంజిలో గనంబడుచున్న యా బిల్లు తమమువలసించి యుతందు తెడఁగుపాటితో నాచు. అనుమించారి పూవ్యమగు సీయలను నెడును నీ దీప ముండుటకు గానినామని ? ఆ తెడమన్నతాపు పర్యకమో ప్రాసాదమో ఇహం యును. కైకానొరంబు గల్లింబునను మువ్వనముతో వెన్నలన సేసినది యంకిరేమో? అనులుండినంగారు దీపముండుడు. కన్నెదన నగింగాక తలరేయ నా దీపమున్న తాపు నను రోయి చూడెని నేమియు గలదేమో పన్నుమందుతోని యేరంబా దీపమును బన్ను ముగా జేసికొని యా దీపము వదులుచు. పన్నుం బునుమందును దీపముక కంఠ లయి కలియబడినది.

దేవునితో నానుచు గంటకపాపాలు జాడం దప్పించుకొనుచు వల్ల నల్ల నెక్కలాకుచుండును. ఆ తేజము చాపున చువ్వుచే యుండి యొకసేపు సకరిస్తూ నడచి కనబడుచుండును. ఆ కదిలి చీకటిలో రెక్కమే సహాయముగా నశంబా దీప్తము వెలుగు ననుపరిచి క్రమోన్నతంబగు పద్మగం తెగప్రాణి పెద్ద తరవ్వనకుఁ దన్నికట్టులు జేయెను. పాండ్ర కి-గనుదికనుట్టుంబగు సనుకరింబడి యెరం. రామవర్మన దెనుఁజిలించుచు పుల్లకీర్త్యానవీకరింబగు సందకారంబు గాక మొందుగానఁ గుండెపై జేయి పునుకొనుచు బాపున్నా. లేవో లక్ష్యంబునం గాక యీ కదిలి చీకటిలో నీ ప్రవేశంబు జేవ కళ్యాణ! దైవమే నన్నిండు జేయెను. ఇందరి ప్రమానమం వాసన లభ్యార్థ వాపావర్తన గావించుచున్నవి. మంకరాది పతి యెవ్వంజెను గ్రీరాశెయ్యుగాఁ జేసకొని యిండు విహరించుచున్నాడా? బెను. సందియములేదు. అది విద్యుద్దీప్తత. గృహంతరమువోపమర్యుఁడీయొన్నను గదాట దర్శనంబునం బ్రతివరించి దీప్తికారంబు పైకి విరజిమ్ముచున్నది.

ఇందు మహారాజులో లేవకలో మనముంచియుండి. గుహమందిర కవా రింబులు తెఱవరియొప్పుచి. లోడిలింబోయి వింతలం జూచెదగాక యవి కలంబులు మేల పెల్లన నకుగులిడుచు బొంది పొంది గూచును వా గూలోనికి లిదిబారలు పోయెను. ప్రక్కగా ద్వారముగల యొకిగది కడఁబోనది. దాని కదాటము లింబుక కీరతెయిఁబడియొప్పుచి. లోపం మదిదీపములు వెలుగుచుండును. అప్పు రక్కంక సాహసముతో సకలంబు కలుపులు క్రోయిం పల్లగా వికమంబుండి లోపలికి కొంగి రూచెను.

దివ్యాంకర కోటికలంబు నన్నింక మందిార్కంకరమున రత్న పర్యంకమున నొక యమండు యుండి నొక నం జేయకొని మార్చాడుండు.

యక్షిణి—మనోహరా : మన పిల్లల గతంబు సువర్ణరమే అయినను యుగాంతరమునెట్లుండు. అట్లా : ఆ పిల్లల కలంబుకొనిన మేమ పుట్టుచు నున్నది కదలేని లేదు యథార్థము నీ పిల్లల యక్షిణి నామెయెను

యమడు—కేతనం కొనినా పిల్లల నొకనాటికిని విరించి యెప్పుడు లోడిలి దీసికొనిరమ్మని నాకు నీయంబుండు. నే నెదిరి వచ్చి భరణీయారతనార సపావ మత్తంబునె యా పుట్టాంకము పరచి యందు బోలుకొనినా. గ్రీవాధింధి నకుగలేదని యెరిగి విరహాకుమంబై రాజరాజు ప్రియము వ్యక్తంబునం బంబెండు మానములు వనించి యంతాపురంబు జేవకంబునెట్లు చక్ష వివరించెను.

యక్షిణి—అరెయో? కారణము. అరె? ఆ మహాపర్యవృత్తము నెట్లు గగింకితిమా తెలియదు. పోవెండు. మనపిల్లల వారినిని విడిచి యెంతకాల మిందునకలంబు ?

యప్పుడు—ఆ రూరకబేతుని పేవపేయటం నా కిష్టము లేదు. అందుం
డిన బేసియో లేనిదోపిషమణు నెప్పి తప్పులు గడించుచుండును. ఈ గుహంతర
మత్యంతరమదేయమై యున్నది మన యంటునున్న వస్తు సమతాయమెల్ల నిండు
తెచ్చితిమిగా! ఇది యేకాంత ప్రదేశము. క్రితామోగ్యమైయున్నది. ఇంకె
యొందిను.

యక్షిణి—పోసి ముగ్గులు మరియొక దేవతాచగరమువకు బోయి సుఖింప
రాతా? యా యవజ్ఞములో వసంపదే?

యప్పుడు—కుబేరకామంబున దేవలోకవివాసమున కర్తవ్యమిది. భగ
వల్ల భూసంధారము పేయుచు విశేషములం జూచివచ్చిరాతం ఏకరింగింపుచుండును.
ఇదియే సుఖింపవలిన నెలవు.

యక్షిణి—మనోహరా! విశేషములైన జ్ఞాపకము వచ్చినది. నేను సాయం
కాలమున బడింముగా మూటగట్టికొని వచ్చితిని. అతియెచి?

యప్పుడు—అహో! నీకు మంచినంగతి చెప్పుట మరదికే. విషము.
అది మదరర్పకము. మేఘసంరేఖము గ్రంథము. ఒక గ్రామములో విద్యార్థులు
వలించుచుండ దిరోహితులగు బాధునకు బోయి యా గ్రంథమంతయు భూరప్రక
ముల మీద వ్రాసికొని వచ్చితిని. మురటి శ్లోకము విషము.

శ్లో. కర్మకాండంబు పరమాగుహాస్థానీశానాత్మమథః

కాపిసాధుంగమిత మహిమావర లోగ్యేణతయః

యదక్ష్యతే జనరంజయో స్సావేన పుష్కరకేః

స్థిగ్ధర్మాయాతయః వనరిం రామగిర్జ్వలమేషః

యక్షిణి—అప్రమ ఇప్పుడు మీరు చెప్పిన కావచిదాన మంతయు దీనిలో
వేన్నది మేమనందే మనసేమి?

యప్పుడు—నే వప్త రక్షణముపై గుర్రుల కాఫ గమంబు. యున్నంత
మేహదయమెదది. ఆ మేఘముదేత నీట నలంకరముచేసిరి. అయి. అకే రాని కా
పేరు చిట్టము.

యక్షిణి—నీటి మదియొక శ్లోకము తిప్పి చదువురా?

యప్పుడు—నీకు సప్తమంగా బ్రాహ్మణుని దీ శ్లోకము వివరము.

శ్లో. తత్కాగారం ధవళతిగ్గహ చరచిరాస్పటిమం

మూర్ధాగ్ధ్యం సురపతిధుశ్చాయదా తోరదేవ

యస్యాస్థానే కృతవర్ణయః శాంతాయా వర్తితేషే

హస్తస్థాప్య సువమికో బాలమందారవృక్ష

అని నేను మేఘునికో మనయిందలి గురువులు చెప్పిరి.

యశోద—మన లాల్లు కదేము యింకాతరముగా నప్పుట్లను మన బొమ్మలో గొత్తదే వం యుమ్మ మందావన్న మమ్మట్లు పేరు తెచ్చుచుండ నతడు ఏమో? లేదో యిప్పుడెవ మనయింటికి వచ్చి చూచినా యేమి? ఆ కుక్కెట్లు తెలిసి వది? మీర మీమీరలో తెప్పరున నా పొంకమందుండి చివినచూ?

యశోద—దాదా దాదా అమ్మవోరట్లు మమ్మమ్మనకు మమ్మమ్మల దాద గండా? అతని తెవక క్రిగం వాతరం చెనచూ అంతకున్న రహస్యమైన విషయము పోయెడను.

యశోద—ఏటి? వదిని చినిపింపుడు.

యశోద—

శ్రీ: తూయ శ్యాపా క్యమపి శయనె కంకణ్ణా పూ పి
నిదాం గర్వా కిమపి దురతి సుస్వకం విప్రయదా
సాంకహాన్ సం కథిత మన కృత్యుర్వతకృ త్వయాసె
దృష్ట స్వప్నై కితవ: భమయ న్నా మపి త్వం ను యేతి ।

నీ వెల్లనాడు రాత్రి నిద్రతోపురు లేచి వెక్కి వెక్కి యెక్కుచుండ నేను గారలపేమర వెలుమారమగ విష్వ నవ్వయ వందనగా మరియొక కాంతలో నీవు రమించుచున్నట్లు స్వప్నములో గనబడితిని అందుం:ని తెప్పిరిని ఈ రహస్యము మన యిరువురకుగాక యొకమఁబు తెలియదు. నేవది యానవామగా నీతో తెప్పమని మేమునితో వరిగితిని. ఆ మాటయే యీ కవి వర్ణించెను.

యశోద—మీ రేమన్నను నరియేకాని మీరా మేమునితో తెప్పరుండ నా కవి వినెను. లేచివో యెట్లు వ్రాయఁగలడు?

యశోద—అయ్యా! నీకు తెప్పినం తెలియదున్నదేమి? ఆ పర్వత మందు మనుష్యుల కెవ్వరును లేరు నే నొక్కండనేయుండిని. ఆకండు మహర్షి తుల్యుఁడు, ద్రిగంబేడియని తెప్పిరి?

యశోద— మహామహాపుంఁడైన యీ బ్రహ్మేంద్రుని పేరేమయో తెలిసి కొందిరా?

యశోద—ఈ గ్రంథమందే వ్రాయఁగలిగియున్నది "మహాకవి కాదాస కృతా పేమనందేశే" అని.

యశోద—అతఁ ఁందుండును?

యశోద—అతఁ ఁనియొస్తాన కవియట. ఆ నృపతి బెంక-

యశోద—అతఁ న నెవ్వరు?

యశోద—అతఁడే కిన్నరులు పాడుచుండ విగళేదా మరదితిగారోయ! ధానగారీకృతడు మహావరాహుడు

యిది అర్థ స్వభావమని వర్ణించి వర్ణించి !

యమకు-చూచేడు ఎప్పుడో పోయెను.

యిది-ఆ గ్రంథమునందుఁ జదివి పరిపించెరా !

యమకు-అట్లు ప్రార్థనచేయుచున్న నీవు విడిచిపెట్టిన నేటికి జన్మ అని పలుకుచు యమకు దాము పోయిన కృష్ణుని గాని తరంగిణి కడగనియెడ యమంగ కీర్తనానామనించి యిచ్చిన పన్నును సరించి రావా సేపకై యాచరింప వచ్చుచు ద్వాదశంబున కున్న యాత్మ మనుచూచుకొని భయము భయములలో భేదస్పృహయి యున్నది దిగువలో నుండిన యమకునకు నడచింపును జేయవచ్చుకొని యోగి : నీ వెవ్వదంపు ? ఇంద్రునిచ్చితివి ? దొంగవడి పెండు దొంగుంటివని ? నిజము చెప్పుము అని యడిగిన కథకుడుచు నతండు నమస్కరించి యాల్చునయె.

గీ॥ భక్తుడనువాడై మాకు సత్కథాఁగ వేను

పాటలెప్పు యెవర నడచెనెడమందు

అది పఠినిగొంత ముఖ్యములముందు

గడచుచిచ్చులఁ దెలియ నుత్కంఠగరిగి

౬॥ శ్రీరదాపూజి పరమం కారపూజునితోచు

ద్యౌకరమపగ్గననదాంబరమై కుమారకృపా

లోకనదాని తనవర లోకము కాకకవికృతాదరిం

గైవర్మితకరమై యమృత లానివాసము కాళిగిరిక.

అందు మాహావహోపద్యాయ విరుదము మహిమి మతిపెంచుచు శిష్యు లకు బాకము జెప్పుచున్న వినియెడలము మహాద్యాయునొద్ద కరిగి నమస్కరించి యెదుర నిలువంబడియున్న నన్ను జేరఁజేరి నీ వెవ్వంక మేమిదిక వర్ణించి యడిగిన మదియొడంత మిరింగింది : ద్వాదశై వర్ణించి, విద్యాదానము గావించునని కోరి కొంటి. నతండు నా చదివిన విద్యలఁ బఠించి సంతపించుచు దన విద్యాధులలో వాతో సహాద్యాయుని గావించి పద్యము సమర్థులయిన శిష్యుల నెల్ల నాతో ప్రసంగింప జేసెను. అందఱు గాంచి కోరితి. మరియు నాతో

క॥ దాదాయులుండ మన మెరు

మాకుడు మా నామముండు మరిగోనదెస

యోచమరి గొనుచును

దారయగ నువర్ణ నామగమ ప్రవసుతుర్.

సమానవయోధులను పిలిచి కౌశల్యగు నీ యాద్యక్షమాతము వాతోఁ బ్రసంగింప నిలువఁబడితి. ఆ యెఱుఁగు సంతపించుచు వయోధ్యుర నాకు సహాద్యాయుణ్ణా జేసి యవిధదానములో నమస్త విద్యాపారంగతులం గావించెను మేమెత్తు రను సహాద్యాయులైనది మొదలొక గడ్డయి అయిన వికవియందలె యొకదేవా

మట్టు మెరుగుచునక్కంకమై తిలో విర్యం బూర్జితేపి పైమన్నులవ లంపటులమై తల
యొకదారింబోయి పాపాదేశ విశేషంబులు జూచుచు నెవ్వరొకమనాదీతి పాపనగరం
బునం గలసికొనునట్లు నియమము లేకొంటిమి నేనా మారణంబులతో పోవుదు
రారితప్పి యమ్మహారణముజేసి నేనెక్కరి కేతండ్రియైన నక్కడకు వచ్చితిని
హిమ యువ దంపతులని ఏ మాటవలనం || సుకౌంటి నమ్మగహించి దారి యెరిగి
గించినదోవు వాన నభ్యాగతుం గాపాడువని ప్రార్థించిర విని కనుగవ నెంతగదుర
యభిమంజిల్లినయె.

క॥ మిగులు || దీవియు వారియు

మగడుమ గ్రీకింపకొంచి మర్కటముల బా

డంగ దీపితిరి కావున ||

మగకన ముడుగంగ మణిగణమా సతిపగమన

నీవు విధానంబులవత్త బ్రాహ్మణుడవ్వు కావున నింతటితో ఏదివది పో

పోవు; అని కపింబిను ఇరికపించుచు దత్తకుండు...

క॥ చతురకనెప్పి యేని గురుకావ్యములవ్వురాగమగ్రమం

క్రీతమరమారణము లెరింగితి వాదమగ్రయ ట్టలమో

పతి సతతేచుంటి మనరానః యెరుంగితి దానదప్పి వ

చ్చితి సమారసవేయగ చక్రమానం బొంగితి నాడుమా.

మహాబాహుః ఆ పమ్మిత్తన పే మెన్నెన్నెనకు వచ్చితిమి, రకంబు

కెన్నింపదగునో యెంచు బయోరాక్షిణ్యముల గిరి రిగింపమము, నా యెందను

గ్రహములజేసి శాపము గ్రమ్మగింపెడు మద్యం విద్యానంబు మంతయు నితల్లోన

నాకు రావని ఏనుగంజాల రమింపుదుమని పాపరాజుని గుంకొనుటయు నెను

కంపాసంస్కృతహృదయంతై గుహ్యకుండు.

గీ॥ భూమిగురః నాకుకాప పురూటము

నెండువత్సర పుండ్రమై యెంబి మా

కొంటి కళదెల్లి స్మృతియొందుల గి

నమరు పొల్కలయ మగ్గింప పొందుల

ఎంతకన్న నడుపారయ నెయ్యనో || పండుగ రచ్చలీలి

గీ॥ అమలయు రత్నంబు

క॥ భానగదాంబికదే

తేరదగ్గర వాచివదము పుట్టి

గాదెన్నెన అమలమిది

చూరఁ పోల్క పునకపమగనన్దే

అందులకు కనకమణి నికరములై నలంకరించుచున్నది. అది ఖరీదము దెంచుకొని పారిపోయి వచ్చినది. ఈ సాంకమండేయో గగరమున్నదికాకల సునికలంబును సులిన నా రెట్టదిగి యాగ్రమును మచ్చికలేని జాల దువ్వును మోమున ప్రేం గట్టిన బంగారు పట్టకం బిడించి రుక్మిణియను విలాసముండుట తెలిసికొని యక్కజ ముండును నెదిర్చితెక్కు తత్తది యందుకే బహు వింక్షణముగా నున్నది. ఏది యేమె నను నడువలేక అదలియున్న వాకేయశ్యమును సర్వేశ్వరుడే తెల్పియిచ్చెను. దీని నెక్కి యొక్కడికో పోయెన నేటియొయిటి జాగరకని నెక్కుయల క్రిందికి ప్రేరారు యన్న కళ్ళము వట్టుకొని ఏవుపై జరచుటయు నది కదలక దిదరక త్రోవ నాడించుచు నదిలిందికె—

అతంకది కనకమాచకమని తలంప రిచ్చిన వెగసి దానిపైకెక్కి కశములారి సురమలలో నించుకొట్టి యరలిందికంక వా గంధర్వంబు తెక్కిలగండిపోలే నది జవంబును బడగిడుచు నాన్కుందిక రోరతి కాడిగదిపిలేషమంబం జూపురు వచ్చిన దానింబోవుటంకెను. దత్తుండు కశము దిగలారి యాహయ రియంబుకుపవంయనని యంక ప్రయత్నించినను నది యోగివడికాదు మహావేగముగా జోటుపోయి రెండు గడియెలో భోజనా రాజదానియగు భాగవతము నపిచోద్యానమంబు తెరిసడి అని యెరింగించి నేక యతిక్రమించుటయు మణిపద్మం రవ్వలి కత రరుచాది మడిలియం దిట్లు దెప్పవోదంగెను.

143 వ మఱి

చో య ని క త

లోకవాజమను నలుపుమలార్కంబి వెనక తర్వర్వతంబునఁ బెచ్చియుండిని కదా వారివల్యరయించి సమాన ప్రతిపత్తి గలవారైయు లీలానతిరేయ సుపరార ముంబుట్టియుఁ బోయె నదవులఁ బెక్కిడుమలంబిది తన్నెచయనిగాఁ బదసేనరగు టయు నామి యంకఃపురమున కరుణగా వసించుచుండును. ఆ సోర్వరత్న మక్కలంక భ క్తిపాశ్వానముతో త ర నారాధించుచుంకెను. వార్కలకంబె బుడులంబె గాగరాస కవి యంలా భూత ర్త కదిక ప్రీతి కరిగియున్నది. ఆ కవిలితమణింబాక నొక యామ మెనమనవో యుగాంతరములెట్లు రింతింపుడుండును. సరయందేకాక యాహార కయనాననముం యంబుకాక సకంవా పండితుని విడిచి ముందరేరడు. తాను లీలా వతి యంకఃపురమునకుగూర తాదాసుం దీసికొనిపోవుచుండును. అయ్యంబాకాకియుఁ బ్రాప్తమౌగా వాకవితో సంభాషింపడు గాని భ రసమష్యును దిసిమెలితోగూర సమ యోగి కలుగిన మి షరారముల గావించుచుండును. షరయమనాన, మురుగలంబిచ్చు విను, కచ్చగల్గింపుమనయి వాజే యామని సుయోగించుచుండును. లోకంబు

కనక జేసిన చాకిన్న చాకి జేసిన యువరాయవంశ మిగుల బ్రతుండును
మండును, బీలావతియు భర్తమతి నుపసరిచియే కాబోమివకు నువరాయలు చేయ
దుండును.

అప్పుడు భోజనము చేసినచో గొంతువ్యసనక గణనీయము కావదను విభోగూడ సంకరము లేనాచరి ముదిరిచుండు వనిపించెనుండెను, అయినచి శివుని సుకర రాజభార్యమంగూడ సమవ్యసన ము జరిగెను. జేసినది—

పండితులు కాకినాడకు గొడవలు జూరలేక యోవోహాన్, కాకతెంక యని పేరేయ్యును, ఆరగిణామలేయి సర్వదా వారశ్రీలంపలుండగు కాకినాడను పీఠావలి యంతఃపురమునను దీసికొనిపోయి యే యువరోహిణులెరుగున వామెదే నునుదారములు జేయించుచున్నాడట. ఎంతకీ పిలిచిరిగియు వెక తియ్యుండెన పిల్లు కావించెనా? వర్ష యుమాఁయకుండె స్త్రీయొకఁడనెన దగఁతొనెనెనె యాక్షపింప మొనఁబెట్టిరి.

రాజధాన్యం లీలావతి గౌరవమును సహింపక యొకనాడు గుమిగూడి తమ పరిధారకంబే వెళ్లు పలికించెడిది.

అగ్రే—అయ్యో: క్షుధనీ రకంబుయ్యాయ నాన రాజరత్నము తెప్పి
వది. రోగముదాననయ నది: యాచింపు. కానియనకు మరుపుంబింపజయ
విసరుటయ నొప్పురు జల్లుటయ రోగగు మనరావలంబుయ్య నామయే కీయునను,
ఇక జెప్పనేమియున్నది. ఈ పద్యమి రాజా వల్ల పె రివాడెసోయను.

మరికూ—మధువుల పోలికయ్యారు వీరికి! ఆ కవికి గంభీరము స్వభావము
 ఉండ బలుహూన యాచిరిపని నాన. అది కాక చదువునది. అంత ప్రేమయన్న అందారి
 కలదేద జ్ఞానంబరా? ఏ కాద బలాయిన సద్ధి పురుషుడునుం కంటికలంచునా?

పేరి కవచము—నరి, నరి, నీ కవచము చలియలేదు, (చెవులో) గజయోన యెప్పుడు

എല്ലാത്തരം പഴയ കലകളും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു കലാപരമ്പരയാണിത്.

వేరొక—అక్షరము, వాగ్దేహము, అక్షరమునందును, వాగ్దేహమునందును
 కనుచు జేరియున్నది, అందునందును, వాగ్దేహమునందును, అక్షరమునందును

[illegible]

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

[illegible]

పరిశీలితము—అప్పుడు, ఎవరైనా, చికిత్సమును పూర్తియగుదురా? లే

మంతయ భుక్తికొనుచునే యున్నాడు, హియోగ్గసు మీమొక్కక్కమే యీ వీరింప లేదు.

కార్యములు మాత్రము రాజుగారికి తెలియునట్లుగాను యంతఃపురమున వ్యాపించు జేయుదు. ఇంతియెకాని మాయేంద్రుని బాధకలదు.

అని రాజాశ్రయం పొందానని కుప్పకవిని నాంధ్ర కవుల క్రమముగా
 రీతానతి పేరికలకడను పదాంశవలయందు పా ముఖ్య యోగిని పేర్కొనబడినది.
 ముఖామూర్తిగా రాజాగారి దేవిని వివరించి—

మొదట నరం ద్రావనము నంతగా చక్కచేయలేదు. మరియొక
దొక ప్లెక్స్ యంతని తలయంపి నుంపబలిపెట్టి దానిని విప్పి తదుప నిట్లున్నది.

శ్లో॥ మృతకుంభస్థమాచారీ తప్తాంగారసమస్తమాన్
తస్మాద్భుతంబవన్మృతం నైక శస్తాపయోధ్యుః॥

రాజా: ిష్ట బుద్ధిమంతుడయ్యి, మిత్రలోకంబునంజేసి స్త్రీ నెట్టు కొనక
వంశములో తెలిసికొనలేకున్నావు. కాంచనకపయింత జాతులో || వెరుగనా! అం
రంకి: పుత్రరహితు జేయుచున్నావని తో: సంకమ మెక్కికొనుచున్నది. సోష్టమమ్మ
శూములిమ్మ, గ్రామము లిమ్మ, ద్రవ్యమిమ్మ, అంతియావి యవమాన:రమగా
నంతకము నంతి: పుత్రమందుంచుకొని బాళ్ళ: మున్నాడను దీనిన యవలారముల
జేయింపెదాడు. || శూన్యం బెంతగల్గిరెవను స్వప్నమే సోకిన మె త్తగడకుండునా!
కర్తవ్య మాలోచింపుకొనుము, అవి యెప్పు ంత్ర మూజా మమ్మారు చదివెను,
అదియెవారు వ్రాసినదియును పేరలేదు.

[illegible]

మరియోనాడు సీబావతి వ్యభిచారిగా వలస చేసి కరకు పట్టి-చిరది.
కారినను దొడ్డనే పెక్కిష్టపడమీదై గుమ్మరిం రాజతో విప్రోముఖ మాల
రాదుయందెను బోలుతీసిను వెనకపప్పును జూచి చాజు

శ్లో॥ ముద్గదాశీ గదవ్యాశీ కపింధ్ర వితుషా కథం

లోకములఁ బోగొట్టెను నీ పెనురపమృతముఁ బొట్టిమిటికిఁ దీయవలయును
కపింధ్రాః చెప్పము అవి యడిగిమఁ గాఁరాను

శ్లో॥ ఆరభోవల్లభ సంయోగే జాతా విగత కంఠతా

అస్మి మనుకర లోఁ గంఠికొనుటచే నడి విగత కంఠక మైతి. అసూ
రవికలేడియైననుఁ నిఁకఁ బోట్టలేనిది యవియు శ్రేష్ఠించి సమాధానము జెప్పెను. ఆ
చతుర్భాగ సమాధానము గ్రహించి లీలావతి యాంధక నవ్వెను. ఆ నవ్వె యా
సృపాణుని హృదయాంబుజమునకు వెన్నెల యాయెను.

అతండు మొగము ముడుచుకొని యాత్మగతంబున నయ్యెఁగి శ్రీ
పదుక్షణం దీతంబింత నిశ్చయముగా నిట్టి యుక్తైష్వ ప్రకరించెనే. లీలావతి
యడిచిని సిగ్గుపడక సంతయును విడిచి నవ్వెను. అది యంత యనుచిరమైవపు ?
దీనినిబట్టిచూడఁ లోకామరావము కొంత పక్కమెఱచుచు ప్రమోదముగఁ జేయుచున్నది

శ్లో॥ న స్త్రీదా మప్రియః కశ్చిత్ప్రియో వాచి న విరక్తః

గావస్త్వంబు వారణ్యే ప్రార్థయంతి నమం విమలః

త్రీంబిర విడిచిని దేవుడే తెలిసికొనలేదన నా కెట్లు కళ్ళకుఁగను. అని
యనేక విధముల సారోజిండును మది కాదానుతో మాటాడలేదు. కోపవృద్ధి
భార్య నిరీక్షించుచుండును. వెనుకటివె గాఁరానకవియుఁ బానుం గూర్చున్న సమ
యంబున నామెవచ్చి యుపచారముల జేయుటానెన నవ్వలఁ బొమ్మని తీక్షణముగాఁ
బులుకును. ఈ దీక్షఁ గొప్పి దివములు గడచినవి ప్రవృత్తుముగా పారరర్థి
పరిక్షించుచుండును.

ఒకనాడు లీలావతి తన మనఃకెనులించి నీవుచోయి యా గదిలో నిప్పు
దెన్నయందుకో చూచిరమ్ము. రాజాగారోక్కరేయిన్నచో వడిగా వచ్చి చెప్పము.
అయినతోఁ గొప్పి రహస్యములు చూపవలసి యున్నదని తెప్పన నా పరిచారిక
పోయి తొంగిచూచినది.

అంతొక కయ్యపై గాఁరావతని యెవ్వరి మొగంజే పండుకొని నిదురించు
చుండెను. లోనాయ నేరొక నీకముపై గూర్చుండి పరిచారిక తొంగిచూచి తెప్పలు
పరికించి కంఠాకంఠిక ముత్యము మెల్లగా నవ్వలకు బాటి రాకును గూర్చుండెను.

పరిచారిక పోయి యయ్యగారొక్కరో పండుకొని యున్నారని రాజ
భార్యతోఁ జెప్పెను. అప్పుడా యల్లాలు దివ్యమనీ భూషాంబరంబులు ధరించి
యుపచారములఁ జేకొని మెల్లగా నా గదిలోనికింబోయి యొక కయ్యపై మును
గిడుకొని పండుకొనియున్న కాదానుం జూచి రరయమకొని యా మంజముపై
గూర్చుండి మనోహరాఁ డెండు. ఈ భంభారముల భుజింపుడు. నాపై గోపము

వచ్చిపోయేమి? వెనుకటివలె మాటాడుట మానిపెట్టెను; కవిరాజు రాగలదు, వెళ్ళిపోను. పిమ్మట గొంత మున్నదనిపించుకొన్నది. అని పలుకుదు మునుగు లాగిపడి. కాకిరానవి గ్రహించివది.

సిగ్గుపడుచు దిగువతల పోయినది. రాజ గవాక్ష వివరములనుండి యంతయు బాధయడెను. కవిరాజు రాగలదు అనుమానతో రాజు రాగలదు అను మాటమాత్రమే వినిపించినది. తన్నుఁజూచి వెళ్ళిపోయినదని నిశ్చయించెను. మిగిలినవాని గది రాపువకుఁడోయి తోపుకుకొనుచుండునో యని పోచించుకొనెను. అప్పు కథగడత ము కలెతో కలెరా. తిన్నగాఁ జూడక యెందము తెప్పెరవా? ఎంత ప్రమాదము. ఎంత ప్రమాదము చేసి? అశ్రద్ధబుద్ధి నెప్పు ఁకింప వలయునని మందలించుచున్నది.

ఆ మాటలాపి రాజు ఇప్పుడు తెలిసినది. నా యువశి యాపని కలెకు తెలియక యాకఁ తొక్కఁడేయున్నాడని తెప్పెనది కాదోయి. ఇప్పుడు వన్నెందుఁ జూచి మందలించుచున్నది. వెళ్ళి రింపటఁదగు నా కవి నంతఃపురమువకుఁ డీసికొనివచ్చి రనువుజేయుట నారే కప్పు. ముతయం తయూ రాపువనున్న వానిపైఁ బ్రాశస్తని శాస్త్రములు చెప్పియుండలేరా? నా బుద్ధి సుదీనినది. ఈ యవశిక్తి లోఁనుండు — వ్యాపించివదికాదోయి అయ్యో. నేను వచ్చి మూఁగుఁడైన పోయెనని. అని కలెంచుచుఁ గోపోర్థిమిక మానవంధై యప్పుడ కాకిరాను నొడకుఁ దోయి పెరమోనుతో నీవు నా దైవమునంది యప్పుడే లేచిపోయెను. అని పలికి యజ్ఞనవతి యవ్వలకుఁ దోయెను.

ఆ మాట విని కాకిరాను వేసేని కప్పజేసెనని? నన్నెందులకుఁ బొమ్మంటి? అని యేమియు నడుగక మహావసాదముని యుచ్చరించి యప్పుడే లేచి కట్టు గుడ్డలతో నెక్కడికో పోయెను. పిమ్మట నతం దంతరికి వరంక యాంతరంగిక పరిచయఁ గొందఁడ జీరి నీలావతి వారు రెండుగకుండ భరతాశ్రమమునం దీసికొని పోయి మహాకష్టములో పెరిచి కమ్మని విడుచింపెను. దైవప్రతికూల దీప్తమలలో మంచి యంతయుఁ జెరఁకిండు బలిపించునుగదా? — అని యెరింగించి పుణి నీడుం ధవ్వలికథ పై ముఱచుకుంటుఁ జెప్పఁ దొడంగెను.

144 వ మజిలీ

శ్లో సతాం హి నంజేహపదేషు వస్తుషు

ప్రమాణ మంశఃకరణ పవ్య క్రయః ||

పిత్తము, గజకమును వెరల్కరోయించినది మొదలయ్యెడి నీ పతి హృద యమాద సిమికము దెలిపింపవచ్చి సభకుఁ దోవఁడు. ఇథమగిలో మాటాడు. ముని వసెను. ఏదియో రాఘవేంద్రుడు నొక్కఁడు గూర్చుండును. చారి చెప్పయ్యె

పరిశీలన లేకుండానురుద్ధానో యపి వాటివారిమీదావోయి వాటివారివారిందుతుండును.
అనంతో విరుద్ధమైన పరిశీలనను గూర్చినవిషయములను నానించెను.

అది... అదే... సుఖానందం ఎందుకోయి కవు! దేవినవని పొలిసడకదా?
జనుల బండికివా?

తనకి - వాడు - తొందరగా బోలెడ పాదుపుడి. కామకవా ?
 ౨. ప్రాంతయం బంగారం . . .

శాప - అవును! వారు కావకలేరులే! నీ కళ్ళ దూ
యేరితో బాటు ఏమిటో ఈ దునువి చెప్పకలే.

జనని - జేబులో పాతకాగితమును యేమయిన పేరున్నది. ఆ పందితులొచ్చిన మృతిక రాజాగారి ముద్ర... పై వైశిరిని. అది కదివి కొనబడి కాకిరామపై నునుమానము గలిగి మొదట కొన్నిదినములు మోటాడుట మానిపెరిగి పిదప నర్జునుమానము అరి వదన పిమ్మట లేచిపోయి. అది నేను తీసివచ్చివలన గావరతి

తాప - ముయ్యోగ్గడు చేసిన మునిషుడు ?

కనీక - రీతానతి ప క తియ బాచ్చి వెంకీ చేపినద(ర)

రాఫీ - అర నైతి పోస్టర్ ?

విశిష్ట - ఆమె పంపనానికి ప్రయత్నించినది మరేమియు లేదు. విముక్తి.
 తీరానది యా గదిలో వెళ్ళి బాల్కనీ హురువును ముగిసినది వంటకొని యుండు
 రాజగారిని వెళ్ళినది. ఆ పూటవచ్చి యామె వెళ్ళి కాదామ మునుగం రాగినది.
 రాజగారిని మాచి యిరువదలం

వాసి--మరిగి పోయింది. అరగిపోయింది !

కనీశ్-రాజ్, అది ప్రహరహస్యమునుండి; ఎవరితో ప్రసం విప్రు

దానినా కుంభాకరణం తెలియదనుకొంటేవా? నా ముప్పదినాటి అనుభవం
తెలియను. అందుకే నా దశావస్థను చెప్పాలి.

కనీక-అందుకు నామోదం జ్యోతిష, 1959, వేట జీవిత పరిపూర్ణ
రాజాగారికి బాగానే తెలుసుకుంటున్నాను. వివరాలు ఇచ్చి వెంటనే
మార్చుకుంటుంది. కాదు అప్పుడు బానిసే ముగిసినది.

దాని--రాజుగారి కుమారుల తరెయి, తేమిదునువి నెడిరింపలేక పోయితిని!

కనికరించానని అంటే బయటాబడగలదు. మహా ప్రతిభ వలన నడవటం పొయి సేసినవారును మన దేశానికి ఎంతో పోవుచున్నారా ?

కానీ—కనకం ఈ అంశంపై రింగీడరానప్ప మొరట నీవే పూనుకొంటి?

శిక్ష-గొట్టే అధికారమువలెగాని మనలేమి? వేమూరున్న
మరియొకరి సేదపరచు.

జానీ—అవును. ఆ మాటయు విజమే. అదిగో యిక్కడ వచ్చుచున్నాడు. పన పద అని మాటాడుకొని యివడు వెళ్ళుచుండిరి.

ఆ మాటలన్నియు దైవికముగానాటగాని తెలిపి దివ్యుని హరిద్రుడు సీతపూరుంబి యుగని హృదయమునందు పొసగా నున్నది. ఏమిచేయుటకు దోషక గదిలో మంచముపై బండుకొని వారి చక్కని దలంతుకొనుచు నెడువ దొడంగెను. కొంత నేడుతు కదలి రిచాడని నవనితి దీపికానిసోయిన పరిణమల రప్పించి యోగిః నా ప్రేయశాని నేమిచేసితివి? ఎందుచేసితివి? తిరుగా నా నా వర్తమాన మేమియుం బెప్పిరి కాదేమి?

అని యడిగిన నాండు లేచాః దేవదర్శార్థమి నాగే వచ్చితిమి, కావలి వారలు దోషనితి దీనినిర్వికారము మీ యాజ్ఞానుసారము మత్తముందు వాసనమాపించి మిమరదియుంక యామి వంఃలముంపై బండుకొనుచితి మన సగరమున కుత్తరము గొనున్న మహారాజ్యమునుంబి తెల్లవారువనః బెద్దయ్యెను పోయితిమి. మార్య తిరణములు సోపివంత నామిష మంకువచ్చెనది మేము. రోయమమిగిలినది. వస్తువులన్నియుం దీపికాని తమ్ము దర్శతో జేయుటను మిక్కిలి దైవ్యముతోఁ బ్రార్థించినది. మేము దుఃఖించుచు నందం మిగిలినది మీ యాజ్ఞా ప్రతిరం జూపితిమి. నదివికాని హః ప్రాదేగ్యహః యు ద్ధాని నేలంబది మూర్తి నది.

మీము లేదును మహారమువలన జెప్పవచ్చును. దీని నుజ్జ్వలము జూచి అః ఏమి? నా దీని న్యున్నమా? ఇద్ది పొడున్నున్నందు వచ్చినదేమి? నేని యదవి తెలుపిరికొని నా తీవ్రత్యయను నన్ను యెవరితో విడిచిరమ్మని మీకు వియమిందా? దీని యెంతమానితితివి? ఆ దివ్యమునుగలదిని సీతపూరుని వన్నేమిటికి విడుచును? నేనేమి తప్పకేసితిమి? అని యడిగెను. కలలోచార మీ మాటయు గనబడినది. పరిశ్రమ మీరుచేయగా నానము చదివి చివ్రి పించితిమి. అత్తాః అప్పుగా నర్చి నదిక నుం నన్నులందు. నెక్త యెటుంగున దివ్య ప్రతిదర్శన విష్ణు స్థానాని. నాద నేకుప్త వచ్చినది. తమ్ము బంపి పొందె, మమ్ము జరిపించితి. నమాదరింపము? విడువ లేక విడువలేక యెట్టి మేము ముందుచు? వచ్చితిమి నా ప్రతిరం నేదియో వ్రాసియున్నది. దూరదేశం నా రోయితిమి. అర్చనానానా రోయితి యెంతటిది చదివెను.

నీ ప్రాదేగ్యమునలోపల నాన్నివిడిచి

గండుల నెక్త నెక్త. అని నీ

బంధునినానా అనుకరముని మే

మదుకు నన్నుని నెక్త నెక్త.

వర్జ్యులమీదం కాశ్యత సుఖంబులమీదం
 పగలేలంబం చింత వగవేయి
 ప్రారసత్యంబులుకువ మీదాది యెంత
 తివ్వలించునని వలంపనెను

గ. ఎప్పుడు? బాపేత్తకంటె యెగిరూర
 స్వస్థంబునె దేహసౌఖ్యములు తెలియ
 "ద్రుష్టము" కాన దోసినందులకు మీకుల
 చగచు లంతింకు మీ వీరికు వచ్చుకాదు.

క. మీపాదంబులె నమ్మి దైవముని మిమ్మకొలు నెల్లప్పుడే
 నేరొవలంబినుగ రూరమన నంటే పాపి యోచాతా నా
 కీప్రవర్తన. ఇన్యఃస్వమంబు తర్కశ్రీ పక్కపం
 గానాచన మదియంపు పుంజెడ తగక్కరం బాసెందెన.

ఆ పద్యములం జరిపికొని యంతంబు వెంటచి మాస్కొల్లి యెక్కింత
 దరవునకు దెప్పరిల్లి యున్న త్తకారముతో ఓటి మీ రామెందెసికొనిపోయి యెప్పుడవ
 మునై నది? రుగింగింపుదని యతికిచ్చాడు దేవా. పదిహేనుదినములతో దెప్పరి.
 ఏమి? ఇంతే మీ? నాకు యాగాంతుంబునెప్పట్లున్నది కానందు. నేనాయదకివచ్చి.
 నా ప్రయోగాలెందు? చింతితో మాపంపుదని పలుకుచు నెవ్వరికి తెప్పక యగ్గకాలకు
 లోయ యొకగుంపునను చింత గట్టిచి యెక్కి వారిక వెంట నమ్మచోరణ్యమునకు
 తరిగెను.

ఆ చూడలు మహా... ఇందాందోరమును దింపెరిను. ఇందు మీ
 కానన మిరింగింపెరిను. ఇంక చూడెందెనది. ఇందుమీరు పద్యములు నానియ్యునెను
 యా యాగుచుకు బయిగిడును పద్యానమంబున వర్ణనమంబున నుండును. పాపి.
 ఎందు నాకు చూడ వలంబునది కాదు.

అప్పుడా నెరు. "పాపి" పరివేషించున గాన మిచ్చునని గానాదార్జు
 ములనెల్ల మల్ల తులంబు. తద్దుగివి కామవర్ణనాసాహిత్యంబున నుండును. పాపి. బయి. మీ
 బానాయోరణ్యమంతయు దిగుకు నున్న పరిచితి మహా మహా. పద్యము. పాపి. మీరు.
 అని కేతుపెట్టును దొర్లి ప్రసాదంబున నీతి. నీతి. పాపి. బయి. పరివేషించున.
 నమ్మించుటోడి అలవర్చురణము నీతిపెట్టు పద్యంబున యెక్కి బట్టుచింత. ఇంతి
 రంబిది యెట్లు తలంబెను.

అయోజ్ఞ తరమవల్ల పాపిరోమతియగు నిలానిం జంపించెను. మహా
 బాపి. దేన గాదాను వచనంబు. తి. పాపి. బయి. పరివేషించున. మహా
 పాపి. దేన గాదాను వచనంబు. తి. పాపి. బయి. పరివేషించున. మహా
 పాపి. దేన గాదాను వచనంబు. తి. పాపి. బయి. పరివేషించున. మహా

ఈ క్షణము మొదలు బ్రాహ్మదగిలించి వాడొం. అ తేరనిదికొనవచ్చును మా కెదురుపని
యెను. వాని చేతిలోవచ్చు దుష్టజంతువులూచి మేమి అరియుర నా యిల్లాలిని పరి
రన్నుని, మార్గమున కోరగా నెంచుచు, వాదవ్యతికి బోవును నిరీక్షించుచుంటిమి. ఆ
దుర్మార్గులదా డన్నరాని మొగ మెగదిగ జూచుచు వామన జన రావునకురమ్ముని
యంశుకోత నంజ్ఞగావించెను. ఆమె చాని మొగమే చూడలేను రథపాత నాతండా
రిన్నరానిదావునకు వచ్చి నీ వెవ్వతెవు? ఎందు బోవుచుంటిమి యడిగిన అరియుచు
నా యువతి నామాటవకు రాటొడంగినది.

నే సదామనివి అయ్యా! మా శోక్ము సీతేమిటి? నీ దారి నీవుచూడు. ఈమె నాకు సహోదరి. మేము బ్రాహ్మణులము వేరంత నాడు బానిస బంధునించే వెమిడి? అని చెప్పితిని. అందు నా మాటలు విని తలయూచుచు బాపురే. బాప దయ్యా! నిలునిల. అవి మలకుచు నొకకుక్క గోబాచుపిప్పి నాపై కునిగొల్పెను. అది మొదలగుచు వచ్చినా పైకినది. నాకుదైర్ఘ్యము రాక పోలేపోయితిని. కుక్క నమ్మి తరివి కాటకరచిరది. వేరింబడికిమి నీను వివశమనొందినది. పెదతరపునకు తెరిచి వచ్చినది. నలుమూలాలు చూచినంత నందెవ్వరును గూంబునలేదు ఆమెకొరకు పెట్ట మాతము తిరిగితిని, ఏ బాట చూడ తెలియలేదు. తిరిగి తిరిగి విసిగి మరలమారంగు నంది నడుచు కుంటిని ఇదియే వ.కాంతమని చెప్పెను.

[illegible][illegible]

ఇదట ముడిపెయ్యబడియున్నది. వాటిపాటికి బువ్వలంబులకు లోపగలదు. నేను వాని గురుతుపట్టగలను. మనమీ యువని విడిచి గామములపై గుఱుగిరియి తెరకుదము. కనక బివర యెందులోగలదు అని యాపదేశించిన సంకసించుడు నాతోడు పొటక ముఱుగో గూత వాని తెరకుడు దేశసంధారము గావించెను.

అని యెరిగించి మదిసిద్ధుండు కదనంకరో దంకంబిట్లు చెప్పబొడంగెను.

148 వ పుటలి

రుక్మిణీ కథ

కౌటాళసము గంధర్వస్థై తిరయో కమల యను భార్యయందు శీత సేవకరుడుమాడుడు రుక్మిణీయను కుమారి యెందులందుండి. గంధర్వబౌహిరీయగు నా రాజపుత్రిక నౌందర్శనంబునవ్వలై యున్నదని వేరేమర్జింప వలయును లేదు. అది విహరించుటకై యా ముఖంబును జేర్చియే గొప్ప యుద్ధానవన మొకటి నిర్మించునది. ఆ కౌటలోగల పుష్పకాకుల సందనవనములో గూత తేపని చెప్ప వచ్చును. వాని మట్టును గొప్ప బ్రహ్మరి గట్టుకై యున్నది. సంకకము ఆ రుక్మిణి యా యుద్ధాన వనమునందే విహరించు దుండును ఆ విమృశములోనికి బురుషు లెవ్వరు దొరారు. పోయినదో క్షింప బడదును రుక్మిణికి యౌవనవౌదయ మగుచున్నది. ఆ కౌటలోనే యాబోటి యాలపాలలు పొటక : హారములు లోనగు క్రితలు గావించుచుండును. లేవలియును బెత్త బెత్త యత్నమునకి హృదయ సౌనమై యున్నది. ఆ నారాయణ్మణి యుద్ధానవనములో పలుంకో వాకియొడి సాయంకాల మున స్వార్థివెరల వేడలపడి దేవలింధీరి పట్టి పరిచాలక గట్టుమును దీసికొని వచ్చినది కాదేమి? నేడు వ్యాహ్నిక లేవనుకొనినదా యేమి? అని యడిగిన లేవదేవి "పరిచాలక యధారమువకే క క్షతి నాయత్తము జేసి నీనికొని వచ్చినదట. అది యకారణముగ బెదరి కత్తెము బట్టుకొని యెరువబొగినను వియవక కెక్కలుగల రానివరి నెగిరి కత్తెము బ్రెంచుకొని యెక్కరికో పారిపోయినదట. తానికోరకై పెక్కండు రాజులంబుల పెరుగిడిపోయిరి. బానిసల యేమియుం దెలియలేదు ఇ మాట చెప్పుటకే నీ రాపునకు వచ్చితిని. నీ వేడియో పు సకము బడివికొన్నద నాదేవబాదిరికాపు. ఇక వాహ్నికణి బ్రాదులేదు. లేపు గావించవచ్చును. మిగులదీషగా మారుచున్న యాపొత్తములోని చరిత్రములేమని యడిగిన రాజపుత్రిక లేవలింధీరియె.

ఈ పు సకములో మిక్కిలి చమత్కారములగు విషయములు న్నుచి. ఇది రహస్యగంధము. దేవిసేయ చెప్పగూడదు. ఇది పృష్ఠముగా వర్ణముగాకొన్నది యాదు మని యా పు సకము లేవలికి వందిచ్చినది లేవలి యాపు సకము విప్పి పెరువదని చిరువగవుతో దూయించుచు నుండుడు బడిలింధీరి నయస్యో నీ విప్పుడు దీనియెవన

పనిపడే, పాఠ్యాంశమున్నది గూఢమగుచున్నది. దీని గుఱుమలముగా బడిన
 కొమ్ము అది పరిపేష చేయబడి యుండును.

లేమో! దీనిని మనమందొకరి కుమారుడుగా! శాస్త్రపాఠశాలకు గం వ్రేలు
ముకైక్కడ కొరతవరకు తెలిసివలె మనమే గ్రహింపవలెను. నీవుగూడ ఏమనియి
యోడుముటయు నది బాగుబాగు నీకంటె నెక్కువ పాఠశాలకుమగండా! తిప్పగా
మానిన నీకేమిదవుగను. లేచో! బండికులు మఱి తెలిసికొనవచ్చెద వని వలికిన
చుట్టిటి బాబుబోయి మాలవరుసకంటే నీ మాల యెవ్వరికై నుం జెప్పెదవునుమీ! సిగ్గు
సిగ్గు అని యా పుస్తకము వుచ్చుకొని యింటికిపోవుదము బండి కట్టించుము. అని
యోజాపించినది. ఆశ్చర్యకరము సన్నద్ధుడైవనది ఏని రాష్ట్రాధికర లేవకై దండ గొని
మేదడిగివచ్చి బండియొక్కటోపు నపుయందున హస్తరక్షకురాలు వచ్చి నమస్కరింపు
టయు చుట్టిటి, నేడు నీకంటెను వాహ్యశిరెడిపోయెనది గుజ్జిపేమిటికి జెడఁసిన
మర్రిక జేయుటలేదాడేమీ! అని యుక్తిగన యాసరిరాక అమ్మా! ■ బాదల మిడ్ల
యాగక మెన్నడును జేయలేదు. దింకర జెడరి యెనరో లాగివినోయనము పారపోయె
నది, నిలువ నా కర్కటమది బాదన జెప్పుచుండగనే యెడగో! తర్జునాకే గుఱ్ఱిఁబ
వచ్చుచున్నవని మనపొలికలు జేరలు జెడిరి. ఆ మాలలువిని యందరు నా ముఠాను
దెరుకు దృష్టులు న్యాసించలేనది. అంతలోనొక వక్కవి బవనాలు తీసుకె గూచ్చుండి
కక్కము బాగుయెడ నా హయం బలిరయమున బనగెత్తికొనవచ్చి చుట్టిటి యొక్క
యన్న బండివక్క నిలువబడినది. యుట్టి యక్కలికిం చూచి యక్కజువరుడు
■ వస్త్రుని నీ వెవ్వతెవు? యాద్యాయవ మెక్కడ గనబడినది? దీనింబెచ్చి మోపుతివి
తావున వెచ్చెలిచ్చెతివి తమ్యారము. నీ వృత్తాంతము తెప్పుము, అని వలికిన సన్న
లికి యలిలామవంబున నా గుఱ్ఱమును దిగినది.

[illegible]

దామె నకల నృపతికిమదిమొదటికత దరద సరోజాదగు భోజభోజని టాతున. ఈమెపేరు చుక్కిటి. ఇది చానగరము ఇది మూమె విసరించు నుర్వాన పరమం. అని యెరింగించితి రారుమతి మా మూలమిది పెరగుపాటుతో నోహోహో నే వెంట నుదివము వేసిత రక్తురాంతు. నా యలీన్దము దీర్చు నీయశ్యము సర్వేశ్వరుని యనుమతి నే నన్నిక్కడతి దీసికొనివచ్చితి. సరింతుబాండగు భోజనుచారాఖ యశము కాశీదేశమంతయు వ్యాపించియున్నది అది రావల్లతో నాకు పైచి గలిగినది. నానంది కనుకా ఇప్పుడియో. అని పొగడుకొనుచుండ వారించుచు చుక్కిటి యిట్లుచెయి.

రావలతి! నీమూలంబేతనే నీమఖండ పాంశ్యధురంధరమాలవని తెలియ బడుచున్నది. నీవంటి యాత్మరాలు బోరుకుల దుర్బలము. ఈనాడువము నమ్ము నా లేదనకు దీసికొనవచ్చుల వారాగ్యముగాని వీరాగ్యము! నీవు నాయొక గొంతకాలము వసంపదంబును నీమ్ము నా హృదయంబునం బెట్టుకొని కాపాడెదను. నన్ను కిమ్ము రాలిగా తాపింది నీకువచ్చిన ఎద్యయంతయు నాకు వేయ్యము. పంకతనూ నాయంతః పురమునందే వసంపుము. వారాగ్యమే నీరాగ్యము. వారోగమే నీశోగము అని పురుకురు నే న్నవలించించిన వివి రావలతి యిట్లుచెయి.

రావలతి! నీవు నాకు ద్రియంబాంబై వెలంగెడనొన సందసంహా? నీయొ మెతో యదేకానిందె. మనయొకటి వినుము. మేమి గణితనైనుకు కలవృత్తి విడిచితిని. మీరాదెప్పలేన నమ్ము చిటరైనుగా తాపింతులేమో అందుం కంటికిరెంచు రానగను. అనుటయు చుక్కిటి వచ్చుచు వున్నదోటి! నా యంతఃపురమునకు బురు మలు వత్తు! నా కెట్లనువరోహా నీకు వల్లయువరోధమే. సంతయింపకుము. రమ్ము. అని బేలిలో బెయ్యివైరి లంకి యెక్కించుకొన తప ప్రక్కను గూర్చుండ బెట్టుకొనినది. లేవతి యెదుర్చు గూర్చుండినది.

అప్పుడు కొందరు పరిచాటలు వచ్చి డేమి రావలతులు వ్యారధేషమున గోరాహలయు సేయుచున్నారని నీ గుట్టుచుక్కి యెప్పుడో పుడువడు టివారికి వచ్చె వు. రానింబుద్ధికొని దండంతురలు. ఈవలతు బంపుచుచున్నారు. సెంమేమి? అన వుచు చుక్కిటి రాలు తాలు వాం కవిమర్దనము జక్కగానున్నది గుట్టుపెక్కివచ్చినది యాడుతో మగతావో తెలియకున్నాడు. పో పొమ్మనుచు. అ. గట్టింది లంకి తోలియ కొని తన యంతఃపురమున కరిగినది. రాత్రి చుక్కిటి జాళమతితో పెప్పగోష్టినినోద మతో దృఢిగా వెల్లించెది

మమనది యురయంబున భోజనమారుడు రిక్తసేనభద్రుడగు చుక్కిటి యంతఃపురమునకువచ్చి యొక్కలో గూర్చుండి తెలియబడితి ననినోదతి! దిక్కు సాయంకాలమున సిగ్గురమకృషికో పాంబియరదవరం దానవెక్కి క్రొత్తబాండరు

నీయర్థానవనమువలన వచ్చినవియు వానిని లింగిలో వెక్కిరింపుకొని రాజరటులను గడింప నీవంకాపురమునను దీసికొనివచ్చితివనయు సందున్న కావలివారలు సెప్పుచున్నారు. మంత్రులొకవయము వీవండుం దెలిసికొని రమ్మని పప్పు నిండుమించిరి. అందరి యదార్థమేమని యడిగిన తక్కిటి రయమలిసయించుచు అన్నా. కాశీపుర నీవానిని రాజమతి యను వేశ్యారత్నము మనఃపూర్వము పిచ్చుకు దొంగిలేదును పదివ నా గుర్రమెక్కినది. అది యెందువలోక నా యర్థానవనమునకుం దీసికొని వచ్చినది. ఆ విన్నది మెక్కిరి చదివినదట. ఆమెవంన గొన్ని పద్యాసౌందర్యరాయ ముల దెలిసికొనడంబడి నా కుద్ధాంతమువలన దీసికొనివచ్చితిని. కావలివారలామెను మగవాడని కొండుచున్నారు. కావలినివ నాను నిందు దీసికొనివచ్చి చూపెద తాకు మని పలుకుచు తోడితోయ రామవలిసాటి రాదంగిలించి ముచ్చటలాయన వచ్చటికి దీసికొనివచ్చి యామెయే రామమతి. ఈమెయే విన్న నా గుర్రమెక్కి నా పుద్గాన వనములోనికి వచ్చిన మచ్చికంబియను యెరింగించెను.

అప్పుడా రాజకుమారుడా జవరాని మెలికాకునా మేలికక్కు కమ్మంకు మిసమిడుగొల్ప ముగ్ధజితవియమందె మోహజీవితవందె యొక్కింతకరకపు ర్యానించి పది నుడులుగురుపడతెరికొని కడియ బొందర్యాతికయం తానోపక చూడుదుండెను. రోక్కిటి రామవతితోననీ తాతడు నాసోరయడు చిత్రసేనుడు. విద్యర్చియుండు. కొంత చదివినవాడు. కొదవ విద్యలు వీయొద్ద వేచ్చుకొనగలడు. మరయు మా యర్థానవనరక్షకులు నీవు మగవాడవని నివేదించెదరు. అందరి నిజము తెలిసికొని వచ్చినని యెరింగించుటయు నావనతి యా రాజసుతువలన వనస్కరించి యొరగా నిలువంబడినది.

చిత్ర—ఈ వారి నీ పేరేముటి?

రామ—రామవతి యటలగడు.

చిత్ర—నీడు బంసంబెవరో?

రామ—వాడబాని.

చిత్ర—కులమెవ్వని?

రామ—వారాచలవ వేము.

చిత్ర—కవ్వవా?

రామ—అవు లేదు.

చిత్ర—గీ విద్యలే ముగ్ధునించితిని?

రామ—నరనా, పుత్రు. శ్రీరామరామి తూరి కవికామణులనేర విఖ్యాతిగలన ప్రికరము జదివెతిలనదు తెప్పకొనగ వగమి?

[: నారీ నీపేరేమిటి ?

చాచమతి యెల్లప్పుడు నీదు అవసరమెవరో ?

చారణాపి అలముమ్మరి ?

వారాంగన నేను కన్యవా ? అవు రేనా.

గీ విద్య లేదుబ్రహ్మసిందిరివి నరనాతి

పుత్ర శారదాసాది భూరివి ?

శామణులదేర విద్యాదిగవెన మీర

రకు జరిపినకురు తెప్పకొనగ వశం]

చిత్ర.—కీః రంనావకంసమాః నీకుంపుత్తుని నేపగిండుకొందివి మర
పెందిరి యాదెదవా.

రాచ.—యేమో. తెలియదు. విరహపుంస పరేయంము గదా ?

రామకుమారుని నితముకదాయ తమగుట ఉత్తరపుససాయక ప్రవేశమున
కవళామిచ్చినది. తరియ సంతానదామృతము గ్రోలబ మేను వివశమైపోయినది.
మోస మగ్గలమగుటయు నొక కెమంగళ సాత్విక వికాగములలో వచ్చినవనియేమియో
మనవి యారామకుమారుడు వికారముగా మాలాచారుడుండుట తెలిసికొని యక్ష్మణి
అన్నా. ఇక నీవిండు మనంబాదు. వెగదొమ్మ. చాచమతి తోపలికి తోపురము
రమ్మని యామె వంశర్యవనమునకు దీసికొనిపోయినది.

అప్పుడా సృవసంసమం థేమిదేయించుట బోకక చుక్కటి పలికిన మాటల
వరువున నెందు నిలువక చిత్రదాంఠ్యముతో నిజనివాసమనకుంబోయెను.

అంతఃపురమున జారుమతి యల్లిజిడో కట్టి కీయన్న యెట్టి ప్రవృత్తులవైచెనో
యాదికివా ఎట్టి వికారముల ప్రకటించునో వలసిందెడల నీ లోకవన విలాసములు కడు
విపరీతములుగదా? అందులను చుక్కటి నటించి పోయెను. అంతఃపురము. అరండు
నీవ్రతం బెరుగకపోవచ్చును. నీ మామమంబుక నీ మామమన్నయే యామె భుజమ
చిన్నతోకుంబ నవలించి మాటాడెడల. పిమ్మట నామె పంపి మంచి సమయమునల
కుంచి భామతి చుక్కటి నీవీపుకు జావంబ తెలిసికొనవలసిన విద్య లేమియో
పేర్కొనుము. అప్పుడే పౌరజనింకమని యడిగెన నమ్మగిడ యేడియో యలో
నిండునందెను. అప్పుడు కేవలి రెండు ముఱుతివా? తెప్ప కుద్యావనముతో తాచు
య్య పునకము పావము జల్పించుకొనుము. అందరి నోయనయలు మనసు స్పష్ట
ముగా తెలియలేదు. అర జ్ఞాపకము సేయుటయు స్వంతి కలిరయించుచు నాయించు
పోడి యాపు సకము తెప్పించి యా ముఖజులకును నామె చుట్ట దీని నాచు సొంత
ముగా జాకము తెప్పించి కోరినది. వాడుకమునకు నీయ ప్రకారముగా నెట్లు జెప్ప
బొందగెను.

౧౧. మ్యాన్యుమివరాణిం ద సర్వపాదారణా వ్రీయ
తస్మాద్దాను సజహీర న రజ్జేత రమిత రః
మధ్యపానాన్నివృత్తిస్య చాస్మాదానాం గురోఃస్వల్ప
పరవ్రీకృత్య తోనా మృషే రోదాంతే రవిః
తతః ఏతు రమధ్యలా ద్దమ్యాగమ్యవ్యవస్థ మౌ
శ్చేతరేతు సహోష స్సుఖం కావ్రం విచరానః

హాస్యశాలించునదిరత్నగమనము వివేకము కాదు. పురుషులు పుష్కలము
వంటివారు. అందుచేత సహజముగా ననుకరింపవలెననాడు. ఇదిగమ్య, ఇదియగమ్య
యని విధిపెట్టవలయు. లేవు మనము బ్రాహ్మణులు మధ్యమాంసమును తినువాడు. గురు
ప్రతికంబెట్టియూడును అట్టియూరారము లన్నియు సిషేరించి పరమ కపో
విష్ణులగు సుల్తాన్ మహారి కుమారుడు శ్వేతకేతుండుననాడు తండ్రి యుద్ధాత్మ
(నవరథాంగిచ్చుడు) పుత్రగమనము సిషేరించుచు సహస్రార్థాయములం నొప్ప
తున్న యొక కాశ్రమము కనిపెను. నాటిందుండియు నాచూరారము లన్నియు
పరిచివని.

మరియు, స్వాగంధంవయంబుల కృత్యపరతి ౭ కుష్మకుందక. సాంబారుం
దళ పండితీ పు మాతృకామయలుగా సాధారణ సాం ప్రయోగిక కన్యా సంగ్రహముల
కార్యాచిత్యం సాంబారు వెళ్ళకప విషాదీముదము సహాధికరణయందుగా సా
గంధము గిహించెను. ఇంపలి పెన్నయంబులు సర్వజనానుష్ఠేయంబులని యెరింగించ
మరియు

ఇందు నూ - అతడు రైతు పురుషో నిరక్ష కాం మని
పరస్పరము ఆ-అవసరముల చిత్తం సేవక

మరియు నామోరెన్ బాప్తిస్మ బ్రతుకను విశుద్ధవిరమవలనమున తెల్పుటకు బాప్తిస్మమును వ్రేలుచున్నది.

తెలుగు, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య చరిత్ర

$$f_{\text{eff}} = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{f_1} + \frac{1}{f_2} \right) \quad \text{for } f_1 \neq f_2 \quad \text{and} \quad f_{\text{eff}} = f_1 = f_2 \quad \text{for } f_1 = f_2$$

५॥ श्रीगणेशाय नमः॥

మొదటి ప్రశ్న: ప్రభుత్వం పునరుద్ధరణ పథకం అమలు చేయడానికి ఏ ఏడాదికి ప్రణాళిక చేసింది?

Journal of Interpersonal Violence

3. $\int_0^1 \frac{1}{x^2} dx = \lim_{\epsilon \rightarrow 0^+} \int_{\epsilon}^1 \frac{1}{x^2} dx = \lim_{\epsilon \rightarrow 0^+} \left[-\frac{1}{x} \right]_{\epsilon}^1 = \lim_{\epsilon \rightarrow 0^+} \left(-1 + \frac{1}{\epsilon} \right) = \infty$.

ආපදා කාලයේදී

రా—కరుణా?

రా—ఘా! కామింద యోవమ యోవమః గాఢమనోభవించుచును.

రా—కరుణా?

రా—నా! స్థానితే తర్కం మంహ తః మనోభవమః తర్కంమనో గుణితి యత్నించవంయమః.

రా—పక్షి! నాకింద సందియము గలుగుచున్నది. యోవమనందల గాఢమేకాని యత్తర్కమం వార్తించగలవరా?

రా—సప్తమ నీమండయ మ్మిగంధరద్రమ తీర్చి నాకర్ణింపుము. నా! ఆసిర్వత్వాదాయమో యథోపపాదం నేవేతః అనగా క్షీర మనీరమగుట వెచ్చ దేది సిర్వమగుచో యవ్వం ద్వార్థమని సంపాదించవలయును శాస్త్రకాతలే చెప్పి యున్నారు.

రా—నా! చిట్కేగోళ్ళవ్వపి స్వయం వస్త్రత్వాం కామస్కనికృతాస్త్య ర్చన శాస్త్రకృత్య మస్మిన్కార్యానాం

శ్లో! విదోవదోవనదోహి భామోనాశ్శాత క్షితకః

స్వకాంతా రమణోపాయే కో గురర్కగ మజీజాం!

రా—మరి! విష్ణుమగొన్న యెవోయి వెయంగన కంబలు దేయుచుంటి, పరీవాసింపజేయి. శ్రీమంతులో చార్వరములకు శాస్త్ర మోహాశ్లకముగల కామమునకు శాస్త్రపాఠమి? కామము జుతువులకు సిక్కుమైడికా? పరిపజ్ఞాదికనులకు స్వకాంతారమనోపాయ మెవ్వ రుచదేకింపుచున్నది?

రా—కరుణ! పంపము. మో! సంపయోగపరార్థత్వాం నర శ్రీ వైరుష యోనిసాయ మపేక్షతే! కామమ సంపయోగపరార్థీనమనదగుట సుపాయ మపి క్షిందుచున్నది. అయ్యువాయంబ శాస్త్రమనంబువంగుం లభించుట పరిపజ్ఞాదు లావరం మోవ్యంబులు బుతుకాయంబ సుమోగిపేషగంబంబు లుంటే శాస్త్రాప కృతము కాన్పింపదు. మున్నెముల గమ్మాగమ్మ పవనయ సంకోచవసాన ప్రతి కారములు గలుగుచుంట్టి శాస్త్రమామృతంబు యున్నది.

రా—పు. ది. నా! న కామో చరేత్. పాంధునా! కామమును మొదలగు కామములు విశేషకామంబులు జిహ్వాద్యుగ్రాహే సామాన్య కామంబులునున్న బొందర విశేషకామంబున కేం ప్రయత్నించవలయును?

రా—రామదారు లధర్మకామంబునం జిహ్వాద్యుగ్రాహే లాపంబ గొన్నును. ప్రయత్నించవలయును. శాస్త్రము. విదోవనదోహి. ముఖంబే శాస్త్రపాఠము, పరిమనన విశేషము పంపము.

సూ॥ కరీరస్థితి హేతుత్వా దాహకపథ్యాదాహికామాః॥ అన్యథానరోగ
భవ కంధైరను నాహరము కరీరస్థితికి హేతువగునట్లు కాముమగూడ హేతువై యగు
చున్నది. మరియు,

సూ॥ వంటకాళ్ళు రక్తాల్లేయోః॥ రక్తార్థమంతయొక్క సేవనుభవం
కొరకే కదా. అట్టి సుఖము కాదుమే.

రాజశ్రీ—(నవ్వుచు) రక్తార్థమంతయొక్క సేవ కాముమ సమీప్తమౌ
ను మాటకు బ్రాజ్ఞులు నమ్మకొందురా ?

కారు—నుంచెయ్యమేలా ? వినుము.

శ్లో॥ ధర్మమూలస్థుతి స్వర్గతాపి పరమాప్రయః

గృహస్థ ధర్మో ద్యూయో సూదాంధ్రైవ యుక్తబుః॥

పితాశ్చ పత్యసంలాప్తే శ్రీయః స్త్రీయో హ పర, లిర

పరం సంపత్కయో రోగే॥ పశ్యంతాయ ప్తే శ్రీయః॥

స్వర్గము ధర్మమూలమైనది అందుకూడ స్త్రీల ముఖ్యులుగా భవ్య
బడిది. ధర్మయత్న అవలంబిం గగ్గ, స్వర్గము దుపొందియున్నది. సంలాపనాభిసం
పదన శ్రీలు ఇహపరసుఖముల నొసంగుచున్నారు. తావున శ్రీలోకము ప్రవర్తించు
నట్లు గాదనిమగుచున్నది.

రాజశ్రీ - శ్రీ దోష ప్రకరణ మీ మాటకు బ్రతిహంతుగచేమో ?

కా-అట్లే ; నిపు యా రథివతియిగదా. పురుషులు మీమునవి లేకు జూ
గొనుట మానుదురా ? విషకులు వతురని ప్సారలు సంపాదించుకొందురా ? శ్రీ దోష
ముం వివరించి శ్రీల బిగహింపకుండుట చూడ్కుము కదా ?

రాజు-(నవ్వుచు) కామునీ : “నపరదాం గర్భేం” అని కాశ్రమలు
ఘోషింపుచున్నవిగదా ? ఈ గ్రంథకర్త పారవారక ప్రకరణ మందుచు గ్రంథ
వలెను.

కారు—మంచికంటే రేపితివి, వినుము. ఇది పాప గ్రంథమని యంగింగువు
లోకప్రవతి యిట్లుండునని తెలుపుటకై యందు జానీతి. మరియు పాపముగ ప్రవరిం
చురింగినవాడుగాని స్వధారను కక్షించుచోనశాలకు, అది ముఖ్యగర్భేం అనిబలి
యన్నారు. చూడుము.

శ్లో॥ కార్మికాదిమిదం కట్టనం నమానాదే

చక్షాను సం పతివక్త మదాభిమాగం

అయ్యశోఽప్యై రధర్మ సుహృత్స చామం

చాకోకదా సేవయ పే కుమతా న్మై కామాభి॥

పాఠశాల ప్రకరణము కష్టకరముగాను విధించలేదు. ఇది పాప కృత్యముని తెలుపుచు లోకప్రవృత్తి యిట్లుండును. చోరప్రకరణవల్ల ననుసరించి పెన్సిల్వేనియా విధి యధికముగాను యాచార్యులచే నున్నది. యాచార్యులు ?

పాపపురి నూ॥ తరంగవిల్వాః పువ్వుగీర్తియేక॥ దీనిని బురుగుదల వరువ
వలయుచు నిది గనఁబడుచున్నదే! స్త్రీలారకువ పువ్వునా?

దాసు-శూర ప్రాగ్భోవనాకః॥ శ్రీ యోగవేదయము శాక మున్ను చతువ
వలయోనసి రెప్పజినది.

రాజ-అనిదో యోవనును పోవచ్చు మా గ్రంథము జరిగిన సేతు
తెలియను? కరపాఠమే యగును.

రాను. మరొక పక్కరతి. మరొక.

పెరిగిన కనాక ద్రి పతి యమమతి వదసి వడువవచ్చునని యాదా
ద్యులే | దానియ్యచ్చు.

రాజ-నూ: యోషికాం శాస్త్ర గూఢస్యాః భావచిహ్నక మహం శాస్త్రే
 త్రికానన మిత్యాధ్యాసః శ్రీః శాస్త్ర గూఢ విహీనంబు నెందు తెప్పరిచిన పెదయం
 బులు గహింపఁదాయ. అప్పు డీ శాస్త్రమునందఁ బయోజన మేమియ్యవచ్చి?

రామ-నూ ప్రయోగగ్రహణం తానాం ప్రయోగసమర్థ కాస్త్రపూర్వ
కర్తానీతి చాన్యాయపరి

ప్రతి శాస్త్ర గ్రహణము లేకపోవుగాక. సంప్రదించగల శాస్త్రపూర్వకులు
ప్రతి కుపదేశింపబడియున్నది. కావున విధి నిర్దేశము కావేరదు. శాస్త్రమే లేనచో
విధి యేమి తెలియదును. ఎనివదేశించును.

రాష్ట్రపతి సరే కాస్త మామూలుమనిషి యొప్పుకొనిపోతాను. ఎక్కడనోకాని కాస్తాల్లా లేరుగదా? సంప్రదించుకుంటే సర్దుతుంది విషయమైనది. ఈ రెంటిలో సామరస్యం మెట్లు కలిగివుంది?

రాజ-శాస్త్రజ్ఞులు దూరమందున్నను పారంపర్యముగా వ్యాపింపక
మరదు.

మరియు సూ॥ సంకల్పవీరిలు శాస్త్ర-వహత బుద్ధిమో గణిం రాజద్రుహితోఽఽ
మహామూలకదుహితరకః.

పొక్కుంగవదు, వానపు తిరుగు, సామంతకుల కూతురు దు ఈ కౌశ్యమిది
గిన్నాయందును. వారినంత అభివృద్ధివచ్చును.

రాజ-అర్జునాదుల కొరకట దుర్లభముగాదా. నేడు మా హృత్పర్యంత
 వలన నీవు లభించితివి. కావున నింకెన్నస్థముగా నడుగడుచిని. ఏ ఏ నెట్టిదా-మిలన
 గహింప దగివడి

చతుష్టప్పి కళంను బలువును మువిధములం జెప్పుచుండును. వాక్యాయు
సోదములు, పాండాలోక్తములు, కాకపాశములు సేయుటకు సులభమగుచుండును.
నిండాగ మువరలందును. కవిత్వము అవధానములు, జంప్రకాశములు లోపగు
విషయములు వర్ణించుచుండును. పాండాలోక్తములు కేవలము క్షీరాయోగ్యములు.
కాస్త్ర ప్రశంస, కస్త్రోష్ట్ర నైపుణ్యము, అశ్వగజాదికృషణములు ప్రకటింప బడినవి.
పెద్దేలరాని నెరిగివసారి తెందుబోయినను విజయమే కలుగును.

అనువదినాల్గు విద్యలు.

1 గీతంః స్వరగమ, పతంగమ, లయగమ, దేశోపదానగమని గానము,
పాదుగు విధములు.

2 వాద్యంః సువ వితత కషిర కాంస్య తంత్రీ ప్రభుతుల వంశం
గలుగునది.

3 నృత్యంః విభావాచలాదుల వంశ నృత్యమగునది.

4 ఆ దేహ్యంః రూప్యమూలపర్ణికా సావ్యశ్యాది షడంగములతో విగ్రహ
ములు బ్రాహ్మరు.

5 : కేషికచ్యేర్యంః భూభూడిప్రతములు లేకించి తింతముగ గర్భప్రకము
లుగ రచించురు.

6 తండులకుడుమలలిపికాః నానా విధంబులగు తండులములదే గాను
దేవాది భవకములం రరాకరిండురు, పుష్పములతో గూర్చి వివిధంగాదుల
నర్చించురు.

7 పుష్పాప్తరంః శయనగృహోరుండుండు బావులనే శయ్యాదుల
గర్చించురు.

8 రశమనాంగరాగణ భుంతుమాలిరంజిములదే : వోష్టాదులు రంగులు
నైరికొమలు.

9 సుజీతామికాకర్మః క్షిప్రకాలంబున నైదివంబునకై మరకకాది ములు
లదే వేదికలు గర్చించురు.

10 శత్రువరతవంః రక్తవిరక్త ముర్యస్తాధిప్రాయములు ననుసరించి యా
హార పరిమితిలదియు శయ్యల రచించురు.

11 ఉదీకవార్యంః ఏదియందు మురఖాయువలి బాంబుండు

12 ఉదకామాతంః హస్తయంత్రములవల్ల నుదకముల విరజిమ్మి కొట్టుట.
ఈ రెండును జంక్షిరాంగములు.

13 ది. రాశ్చయోగాణి ఇంద్రియపరిశీరణాదులైన చిత్రహిగనాలు ఇవి
యితరుల పండిండుటకు సుప్రయోగములు.

14 మార్కటగదన వెళ్ళాడు; పెద్దితమ్మలుగా రంకలు గట్టుట.

15 శేరిరాజీవనయోజనం అనేక రూపముగా కలం ముద్దుచేసి, వానియందు మారీకలుగూర్చుట, ఇది చెందున నీవర్ధాంగములు.

16 వేపర్క పయోగాలు దేశాలాన గుణ్యముగా వస్త్రమార్కారతాండే శోధకానుకు శరీరమంబరచింపుట.

17 కర్తవ్య కర్మణ్యం రంక కంఠాండే గర్వ ప్రియముచేసి యలంకి చెందుట.

18 గంధ, పక్తి, నర్తకాస్త్ర విమిత, పవర్ధా, సుతీక్తి, పయోజనము.

ఆ బాస్త్రమందు విరివలచిన రీతిగంటి ప్రతిమకన్ను నిర్మాణము దీని ప్రయోజనము సర్వసిద్ధము.

19 భూవలయోజనం మణిముక్త ప్రసాదామందే పేరులు కట్టుట, కటక కుండలముచేయుట, ఇవి నేపథ్యాంగములు. వస్తువన కాని శరీర మలంకరిం చేయ గారు.

20 ఇంద్రజాలాను రంకజాలాస్త్ర ప్రభవములగు యోగములు సైన్య దేశాలయారుం తాపించుట ఇవి పరమోపాధానములు.

21 శౌర్యమార్కయోగాలు కుచమాయనీ జెప్పబడిన సురంగంకాద్యు పాయ యోగములు.

22 హస్తరాసనం సర్వకర్మలయందు లభువా ప్రకృతము.

23 విదితకాల యావత్కర్మకారకయోజన కర్మకర్మణ్యం గాత్రం రుద్రులుపై కిలునలు వండటం.

24 పావక రస వాగాంనవ యోజనం గురత్తింజెలికాదులనీ బాసక మును బ్రాహ్మణాదావలాదలనీ పుక్తమును మరురముగా వండుట.

25 మానీరాసర్వాటే మూర్తితో భేదయగివనములు. అంకుర, తినానులు లోనుగుని యెల్లుట.

26 స్థూక్తానీకాం దారము బ్రెంపి కలంపుట రంగులగా జూపుట లోనగు వివేదము లెవలగుట.

27 వీరా వనయక వార్ధానిని వీరావమయోజనం మనోహరముగా వాయింపుట.

28 ప్రపేషిం ఇది బాహ్య, పసిద్ధము. పర్వత, మహాసము సమిత్త మువ యోగము, గూఢముగా మంచలన ఆరముగనా కాప్య పశేషము.

29 ప్రతిమానాం ప్రియమం యంత్యమోక్షరములు అదివివ శో మగుట.

30 దుర్వారో యోగాలు కర్తవ్యమందే రెలియబడిన రక్షణ శక్తిముగాని యక్షరశేషములుగల శక్తిములు రచించుటయే అరువునయు.

31 వృషభవాచనం॥ శ్లోకములు అవయులుగాన, ఎచుల శ్లోకములుగాను నంగిరముగా జరుపుట.

32 వాట కాశ్యాపాదార్థవం॥ వాచకములు ఎరివిధములు-

33॥ వాటక మంకో, పీఠ, పూరణ, మీసోచ్చగో, ధిమో, భాద్యాయోగ నమనాదో, పరపమతి. ఈ ధకవిధవాచకములు రచించుట.

34 కావ్యసమస్యాపూరణం॥ శ్లోకమునకు పూర్తి చేయుట.

35 పద్యకావ్యేతానన పితర్వాక్యం॥ వేములే పాఠములును పితములు లోనగు ముగ్ధకరములు రచించుట.

36 పరిశిష్టాణి॥ అష్టరత్నార్థములైన కుండపర్వణి.

37 తపణం॥ శయనానవాన్యధములగు వకర తర్కము.

38 నామ॥ విద్యాగ్రహకర్మల కుపయోగింపుపెట్ట.

39 దూష్టరక్షివరక్షా॥ దీనారముల ముక్కుయు, ముగర్పముల యుక్కుయు గుణదోషముల నెరుంగుట ఇది వ్యవహారికము.

40 రాతునాదం॥ మృతీ విస్తరత రత్న రాతువులయొక్క పాఠన శోధన మేళనాదుల నెరుంగుట.

41 మణిరాగకరణావం॥ వృద్ధిరాదీములుండు ధంగులు గలుగు జేయు లభం నెరుంగుట మృత్యురాగరి వాణులు పుట్టుకోలు తెలియుట.

42 వృక్షాముర్ద్ధిరయోగ్యా॥ వృక్షరూపం బోహదముల నెరుంగుట.

43 మెషమక్కులరాచక యుద్ధవిషం॥ పదన భూకారిండుల నెరుంగుట.

44 కుకళాపిశాచరావనం॥ పిశాచిరాతి కుతుంకు మాలలు వేయుట, సంరక్షములు పంపుట లోనగు విషయము తెలుంగుట.

45 ఉక్యాదే సంవాహవే॥ కేకమర్దవేన శోకం॥ కలయోంకులయు, గాక్షమట్టుల లోనగు వసులయంచ వేయు. ఇది పరిం నానాంచ వివిధము.

46 ఆశ్వరముషీనికవం॥ గూఢాశ్వనిములతో శ్లోకములు రచించుట. దీనికే యశ్వరముడయన పేరు.

47 మేర్పితవక్తా॥ పాదకల్పములో గూడనైనను వషర వ్యత్యాసమున నవ్యవహారికముల మంజులు మేర్పితములుం బ్రస్తుతమును. అట్టి భక్తము లతో శ్లోకములు రచించుట.

48 దేశలాపాదిపితావము॥ పకలదేశలాప అని పితేషములం తెలిసికొనుట.

49 పుష్పగుణదోషం॥ పూవులు గుణపులును, దోషము లెరిదేద రసించుట.

50 సులక్షనావం॥ సులక్షణ శకున ముద్యోగము.

51 విద్యుత్తమిచ్చకా॥ విద్యుత్తర్క విద్యుత్తర్కముల పునెన సర్వవ యంత్ర

మూడు లేదా ఏడాదలకు నేర్పుట. బంగ్లా, చోరణా మొదలగునవి యంగ్లములతో జేయుట.

6. దారణ మాతృకా పరిపంథ్యగౌహిత్యము. ఒకసారి విశేష భాగము.

తెలంగాణ ప్రభుత్వం కర్మిషులను అనగా రాష్ట్రం మునుపటి దాని నొరకు
మధ్యమం వారికి నేరపు బెరుగు.

ఫిరీ మాస్సిః ఒకడు మనమలో రలయ్యెనె వ్యంజనములు మృతము
మృదూకృతులుగా ప్రాసించె నెకడు రెండుకొనిన శ్లోక ధంధోగదాదులు
రెప్పకుంద వాయుడు ఇది కవితా మతస్కృతి వివరము.

రీ: కావ్య క్రియా: సంస్కృత ప్రాకృత మృత్యం కావ్యములు నిరూపించుట.

గత ఆర్థిక సంవత్సరం ఆదాయ వ్యయ వివరాలు ఇవ్వాలి.

వీటి నందొక్కొక్కదాని పరిగెక్కి, పట్టికమొదలు తరువయ్యల నెరుంగును.

67. కీ.మా.వల్లూరి నానాచార్యుల మొదలుగారు ఈ స్మారకము

గవ్వారగమలా.

ఈ ప్రతికయోగానూ ఒక రూపమును మరియు రూపముగా పోల్చి వరుణ వ్యామోహపెట్టడు యోగములు నెరుంగుట.

68 వస్త్రకోపవాసః రిన్నతి పెద్దరిగాను, పెద్దతి చ్చుట్టగాను వీరి వస్త్రములు కరించును.

(4) మూలపిశాచాని నివారణార్థము కొంత వేగమున.

61 - పుర, గ్రామ పరిషత్లనుండి ఇది ముందు మొదట

(1) పాద సమయం కొద్దిగా పెంచుకోవాలి.

కె.ఎ. పీ. సెంట్రల్ హైం వాషింగ్ టోన్ లో ఉంది.

[illegible]

శ్రీమంతులు కవయిత్రీమణిగారు శ్రీమంతులకు ముగ్ధులుగా పాటలు పాడుతూ వినోదం కల్పిస్తారు.

[illegible]

వారి కాలవ పేరు చతుష్ పాత్రలు.

సమీక్షా కమిటీ

[illegible]

4 సురికడ అర్ధరత్నాది మంచం లేచి యిష్టమనఁ మహారథవక
సంస్థాపన ఉత్సాహ వ్రతకములు. (8)

5 గూతక, ఉత్సాహక, వింశతి, వింశతిమాలా, ప్రహరముది మదిమాలా,
ఉత్సాహక వరాహవర్ణకములు. (9)

6 ఉత్సాహక, వింశతిక, వింశతిక, సుంధుక, పీడిక, పీడిక,
దానక, ఉత్సాహములు. (10)

7 సీతక, హరిక, ప్రసాద, హరిక, హరిక మూలక, హరిక,
హరిక, హరికములు. (11)

8 కీం, కర్మ, విద్య, సంరంభిదాదేవములు. (12)

9 మంత్రములు:- అవయవ, వీరక, విద్య, వరహాధిక, వృషాధిక,
దళక, వింశతి, సంస్థాపములు. (13)

ఈ యందున్నవి కళలు పాంచాలదేవుని మొదలుపెట్టెను. ఇవియున్నవి
కావ్యమునకు ప్రతి గ్రహమునకు దగిలు వున్నవి. వినుము.

10 మోగింపు రాజపుత్రీక మహామూలక సుఖా కళ

సమస్తాంశుక మహామూలక కళ

11 కలం గ్రహకావ్య నౌకాగ్ని ముఖకావ్య

దోశాలో ర్మవేద్య పాంచాలగ్రహకావ్యములు

అవి యందున్నవి కళావేదములు తెలుగు గురిగించుము రాజపుత్రీ కళ
విద్య, విద్యుతి కళావేదములు దర్శనములు అన్నియు వినుమించుము. (అ.
పంచాలింపు)

143 ■ ముదిరి

గోవిందాపుత్రుని వ్రత

గోపా! విను మావ్రతము మొదలుండి నౌకావ్యము గోవిందాపుత్రుడు,
వియమించుకొనిన ప్రభాతము ప్రభాతము కళావేదమునుండి వియమించు
దక్షిణాభిముఖమున యునుకొని గ్రహములను విను అవయవము లదిగ్రహముల యందు
విశేషములు పురిగించు నౌకావ్యము కల్పించు గూర్చుండి యా వ్రతములకల్పించు
దోశాపుత్రునిను సమయించు నౌక ప్రభాతము యా వ్రతము దోషము
ప్రభాతము నీవు తేల యందున్న గోవిందాపుత్రుడు గాంధీ మహావీరునియు వినుము
నీవెన్నడును వెందలియను, ఎందుకొప్పుడును మన యదుగోప నా ముని కల్పించు.

అయ్యో! నా దొక వల్లెటూరు కాపురము. నా పేరు గోపాళుడు. బంధుడు. బ్రాహ్మణుడ. రుక్మిణుని ముష్టియొక్కోనుటకై యా పొంత గ్రామముల కనుగుచున్నారని తెచ్చిన వశంతు వచ్చుచు నీకు బండ్లియేదా? విద్యార్థాన చేమిన జేసితిరా యని యడిగెను

విద్యకనమునందే తలిదండ్రులు గలిసిరి. పంపారము మీర బడిది. ముష్టియొక్కోని నంపారము నడుపుచుంటి చదువుకొను కవళాళము గలిగిది కాదు. విద్యార్థన కూన్ముండు నగు నాకు బిల్ల వెచ్చోతురు? కుద్ది ఒమ్మబాసిని కాదు! అని తెచ్చిన గోడొకాడు తుంకు అయ్యోయ్యో! విద్యార్థాన సేమంజనముగ కాలంబంతయు నీరపు విద్యమునకై వెద్యుటయందెవీ ఒప్పునొట్టకై యా ముష్టి యేమిటికి! ఇప్పుడే ను కాలము మిగులేదు విద్యముయొని చదువుకొనమని వలికిన వటుం డిట్లనియె.

అయ్యో! నావంటింట్లంతయు విద్యంబులైనదో లోకము విలవనే నిలువనే నిలువదు ఇప్పుడు నాకు జరుపునయ్యనా? పెండ్లి పెమితమి యా విద్యను ద్రియ నాదుగు దబ్బలు ప్రారంభింపి. అందులకే ప్రయత్నము జేయవలసింది. కాని మీ పిత్తున బిల్లవెచ్చైన నుండిరా? అనియడిగె గోడొకాడు తుంకు ఇరువురూ పిల్లల కేమికోదెవో కావలసివంతకుండి కలయ. కాని పెండ్లి మాడినదో నీ పెండ్లి వాయనా? అనుటయు వటుండు సంతోషించె!

గీ భార్యయందీన వనమెను లబ్ధింబు
కొందరేకున్న గృహమేవ గౌరవంబు
అలాలేకున్న చిరినెన నరమాద్యుడు
భార్యబాంబు గృహమని వలర పిదగి!

గీ. ఎంతకష్టమీన సెంటికివచ్చి యి
ల్లాలి మొగము జూచివచ్చెడి చొలిగు
పిడి యెటంగికాదె జువ్వలు వసిష్టము
యను నభియ్యలగుడు మమతిగనో.

గీ. ఒడలంబు గొప్ప పినుకగ
గడిచెడు పెళ్ళిళ్ళ నీయ గలదను ఎట్ల
అద యమర్యగ జేరికె
పెరి మియగ భార్యగా పరివరనమే.

మహాభారత నామ జన్మవిభాగంలో గొప్పరము, పోషిమయ, ము. లాల ముచ్చగా మన్నుడి. నీ నెలమి కాని ముచ్చానుమతవెమె గనంబుయంది. నీకు పుత్రుడ గావెప్పుడు నీ పుత్రుడు నా పుత్రుడ గావెగలరా? యని యడిగె గోడొకాడు తుంకు అట్లరమ్మ-మిరివెచ్చు, నీకు నెలమియెవని నెలమియేకద? అని

యంగీకరించెను. గోమఘటించిరి. బోగ యక్కడండియే యవనియెంబు బోగొడం గెను. ఇతఁడుయంగరిని పోవుడు మోకనాడు విష్ణుం యనున గ్రహారమున కదిగిరి.

జా ర క త

అందు సోమవర్మయను దై:త్తుడు గలడు. అతనికి మడిమాన్యములు జాలవంపు. క్రొత్తివములో నట్టిపంపితుడు లేకని వాడుక వకసెను. ఆతండు తన జాతకముజూచికొని యంతర్ధకులు పూర్వరతు పాఠరకలు గట్టి గుణంపుయందు తిరకాలమున కతనికొక యాడు పిల్లపుట్టినది. ఆ బిల్లి గట్టవట్టికి జాతకగూడివిధులు నిర్వర్తించి సంకీర్ణముతో లంబాంగముచూచి పుట్టినవేగగుణించి లగ్నముగట్టి గ్రహాలముచూచి యేమియుండెనుక ఓమ్మవోయిపున్న తర్తంచూచి వెరపుతో భార్య యిల్లనియె.

ప్రాజ్ఞేయ! మనవట్టి పుట్టినవేగ మందెహా! ఆ యువ్యాగ్నము లేట్లు న్నుచి! పంబాంగము చూచి వెంవెం బోవుచుండఁగి! అని యడిగిన పక్కికిం బతి యిల్లనియె సార్వీ పీకూతున కాయుపు భాగ్యమును భాగగనెయ్యుచు అందుకోపము లేదు. కాని, స్త్రీలకు నుండదగదనిపించి మెడికందె. దేవుడన నన్ని గణములు చూచినము అగునో, దేవుడన గుఱము వెడవో, దేవుడన లండువులలో కంపంపుగలుగునో యట్టి జారక గుఱముల పీ విత్త రెత్తదెహిపును. ఇట్టి పుట్టవోయినం దీరిపోవునుగదా నిష్కళంకముగ ముఱుము కళంకిత మగునని లింకించుచుంటి. ఆనపుడు పకాయన నవ్వి యెప్పుడుసాన్ని యిల్లనియె.

సరిసరి ఇదియో మీ విచారము. నాలుకలు, మోకలిషము ఇతి నందురుకు మందిలాభమే కలిగినది. పోసింతు వర్షించెమాక స్త్రీలలో జారితి జానిదెప్పవని! పీలు కురరచి నందశువంబొడవారే. మీరు కడివకొందిరేకని లోకానుభవము లేనివాడు. వీటియోయని వెరచిరి! కానిండు ఇది లలికి ఇట్లగట్టినపుడు చూచుకొందు. తెండు అని పలికి కరమారదించెనది. ఏమట! దువలదండం దులతో నానూలు పడినాన గా ముచ్చడించెనది. వారు నవ్వుచు నా లాలిక నెత్తికొని నవ్వుతెల్ల కారకారయని ముద్దులారాబోడంగిరి.

రావంజెని యా లాలిక కాపేరే రుక్తియెనది. అందరము ాయని విజుచుచుండు. క్రమంబున పా జాలికారత్నము తివన ప్రసరమానమై పది యేరులు ప్రాయము వచ్చునప్పుటికి మవోహరరూపంబున, బ్రహ్మంపుమండెను. అప్పుడా లాలికకు విచారము చేయవలయునని కలిదండులకు తలంపుకలిగింది. తదియ కుండుననివ్యాపివేషముల విని యెవ్వరేని యెఱుంగుదున: ప పడుగనప్పి జారయను పేరుని క రతిమేమని యడిగిన సోమవర్మ కేశుని ముగింపుకడ యదా

ర్థము తెప్పుచుండును. ఆ మాటవిని అక్కటా కోడలు మృత్యువరంబిదఁ గుంఘు
తెనును. అవే రివచ్చును. పొమ్మమాట దేవుడెవ్వఁగను. ఏపిల్ల మాకక్కరలేదుని
వచ్చినవారెల్ల నిదిగో మరలవత్తుమని తెప్పియేగుచుండును. కాని యొక్కరైస సంగిక
రిండునాన లేదు. మరి రెండేములు గలిపివెని. అప్పుడు —

కోడి రక్తస్థి స్వానలాం చిత్రశి నశశ్శక్తీకామలభాదరా
కోక్తితే పేషయతి ప్రవర్తిత సవీనంధ్రాగ వాహస్వపి,
పుంసామంకమపేతకంకమధునా వారోహిత్రప్రాగ్భావా
బాలా మాతనామృతమన్యతికరా నవ్యభూవా కష్టే ||

మఱి అంసకవంబులునింపఁ జూపులను బాల్క కీరంబానరఁ
రెంపించునదు మీమలోగి ఏమ నిర్భయ త్రప్రియాదోగవా
రలుకాంతరదమతోను జెప్పకొను బార్యంబువ్వలెనబామనా
హేమీనంబుడు ॥ అది బాలిక సప్తప్రియాంబులై బ్రాహ్మణ !

॥ కన్యవారై దేవమంతయు వ్యాసించుటలే వెన్నెన వాకన్య పడుగొర్రది.
ఒకనాడు సోనుపక్కతిరక్క భర్తతో వైదికో క్రమా. మనకు భాగ్యభోగ్యములు రాం
గరిగియున్నవి. ఒక్కరితియమాకును. అదియు విద్యాభావములచే హర్షలబ్ధి
యొక్కది. అట్టి పులికకు వివాహముగావించలేకండిమి. ఇది వ్యయంబులకాపారము.
దానిని మీరు జాలిదెయ్యి తెల్లడింపకపోయినదో ఏ ముప్పు వచ్చునా? లోరీమలో
నెందరు కన్యలుగలరని. అందరు మరి వత్తలేయఁగదూరా? కన్యకలకిది లభివ్యుత్తప
నిట్లురెప్పుకొనునా? అయ్యయ్యా! మీరు వద్ది యమామిత్తు పోయితిని. పిల్లలు పోవ
నను బొరమాపుచున్నది. పయఁదెన్నడు బొరరకున్న జాము. రణవ్యయంబున
గోంపనదేదీలో గట్టికొనవలసివడినదా? ఇప్పుడిది నడుగుపెట్టుచు బాగులు పుట్టినవి
యొట్టు పెట్టుకొనుడు. ఇందుకు మా నున్న మీయ్యల నమ్మక మింతియ. యొక్కరిని
మందలించిన వారిని యాపిరిగొనకలవలసిన పాపములు.

ఒకటి రోసమిరిగి లేచికొను పిమ్మట కాగితమిం పండింపరని లేపు
చుంటిని. పోనిమ్మ బ్రాహ్మణులకనుతోడు. ఇది వెన్నెనది జన్మసంకమరమంటినిను
అడుగవచ్చిన వారికెల్ల వా గ్రామస్థులు వానింటి వెళ్ళకమున్నది. వా వల్లంతః
తెప్పుచుండును.

గోదీవాపు తుండిమ గోప నందును నయ్య గవారము పవిత్రించినతోడనే
బారవడుగవచ్చిన వారని పిచ్చియింది గ్రామస్థులు కొంచెయ వానింజేరి మీరు సోమవర్మ
మాకు నడుగవచ్చితికొంటిని. అట్టి మందిరికాదునాదీ యింతయొక యంతయు
చెప్పిరి. గోదీవాపు తుండు నవ్వులు గోమంబు మొగము భాదెను. అక్కా! వేరుబెండ్లి
మొగము వచ్చి నుంటిని. ఏద్యారవనునీయో జూచుకొందనం నాకు గన్యక నవ్వరిచ్చితి?

పోమవర్మఁడుఁ తును జాకయైన నగుంగాక. గుంఠావ విద్యావీధివంబుల వొప్పు
చున్నదిగదా! త్రుసంపర్క రాహిత్యదుఃఖిక ప్తాంతుండవగు నాకాపిల్ల సిప్పింపుడు.
పెండ్లియాడెదనని యిదివ గోడకాపు తుం దిల్లడయే.

గోమహా పెండ్లి యాడు సంతోషమేకాచి రాబోవు సవర్ణమేమియుఁ దెలిసి
కొనకున్నావు ఏనుము.

సీ. బావ్య బాండ్లియైన బంధువుల్ భవ్యుల
రేగతాళి పేయుఁ రా సంతరాసి
యెక్కసక్కెములాడు వెదురింబోవాలంటి
యెక్కయఁ జెల్లెలు వెల్లిరింతు
జననంతు వక్షయోజకుండలంఁ పెండ్లిండు
దల్లి వెంగలియలంఁ దల్లిడిండు
నెప్పురమ్ములు వట్టి యేభముడండు గడింతు
రెడిగివూరెల్ల నెత్తిపొడకు

గీ. రహహ మరయింకకిన్న జాత్యంబుగలదె
కలఁ బెండ్లాడి యురుమలఁ గుడుచుకలె
బహ్మరాగిగుంటయే పరమసుఖము
లేదు నానికి నేకంట హీర వింట
ఈ సందంబ్దియు సహించి కాపురము దేయదువంటివేసి

సీ మనసిర్పి మగనలో మాటాకవేరదు
తెప్పినపని క్రథఁ జేయెదెపుడు
భర్తకోపింప దర్శముసూపి మెరికలు
విరదు డుఁగించు కాపురమదిట్లు
బ్రతిమాలుమాగివె నంజాడించు నే పొద్దు
వకిగుండంబుఁ బ్రతిహతి వనియె
వినుతింతు దివ్వుడు జాదవవారంపు భర్త
వింపించువారి మన్నించి మఱకు

గీ. వకఁ పుంశ్చలియైన యిలాళితోరఁ
కాపురము పేతకలెను గోపలమూపి
యోచితోఁబడి చచ్చుటయే సుఖంబు
గోమహా గేస్తుకమఁ బ్రతిమాలుమగుట

అని తెప్పినపని గోమకుండు మహాత్మా మహాను సమర్థుడై పరిసింపు
బ్రాహ్మ మోక్షయెల్ల మృతిరహితగఁజుడు

క. భూవిలురవతంసము : చెడు

ప్రతాపం బోసంక మదమతుల నెప్పుడిలం

గావగరాదో పతులకు

వివనెడనా యెల్ల వారసెనో యెల్లంగిన్.

క. మిమ్ములపై బోవదుగద

యెన్నెలవెదెద పుగ్గానీ మెట కేగిన నా

సన్న లెరిగి వల్లభురూ

సన్నస్థిరిగదలమీ పక్షిగావబోకో.

అనుటయు గోటికాపు తుడు వచ్చెను గానిమ్మా. ఇప్పుడింతయే ? ముందు నిలొందుకొందముని వలికి తిప్పగా పోసువర్కగా రింటికిం బోయిరి. సోమవర్కభార్య వారియొని ప్రమాదాలయి తెలిసికొని పరుచు నడగవచ్చిరని చెప్పి యిది పురికి నవంకరింపఁ బరితాపించి నిడుమించినది. వారికి భారమలు గడిగిపోవ రణితకలకముతో నుడఁములు రానే రిసికొనబోయి యిచ్చినది. కాళ్ళు గడిగిపోని గోటికాపుతుడు సోమవర్కగా రూరనున్నారా ? అని యడుగుటయు నామె యూర నున్నారు. స్వానారసె లోపమున కరిగిరి. ఇప్పుడే వత్తురు పెరటిలో నచ్చేదగ మొన్నటి స్వామమడయును. అని అలవంకముగా వారి పుష్పాదక స్వామము జేయించినది. ఇంతలో సోమవర్క యింటికి వచ్చెను. భార్య వానిని వలికి తెరింగించినది.

సోమవర్క వారితో వాళ్ళురాలా మీరాకలి మేము క్షణార్థమునుండి. మా యెల్ల పరిమిసవని మురియాయురు కెక్కిపుష్పం మీలపై పనిష్పమునిచ్చి కూర్చుంకబెదెను. అతని భార్య పీకాబరిరొడియె యలంకరించుకొని ముగియున ములుతేసి వడించినది. వారు తప్పిగా భుజించిరి. లోకానందరము జూరగాలంబున బెదికొనురు గోటికాపుతుడు సోమవర్కతో వాళ్ళు మీరు క్షణార్థమునుండి మా పుష్ప చేసెను అప్పుడు సోమవర్క వల్లః యిటు రా యని కే పుష్పము చిచ్చువారికిమీసె రయి యా వారికివచ్చి కండ్లి మోలి నిలువంబునది. తప్పిపోయినట్లుగా పుష్పం బులు చూచి సోమమందు మోహనముతో నవిచ్చుది మెట్టిని చూపిరి. పిలి గింది. పగలేమియును పెట్టచక్కరలేదు. గోటికాపుతుడు తానే పెట్టి మోగియుంటా అయ్యో! వచ్చేవదని కాస్తెండ్లి స్వీకరించుమ? ఏమో నన్ను పుష్పములు కలిపె నేమో అమా! తది బాటియిన న నాకొ యొక్కటియి మిత్ర నూగినిం జాలదా వాకంక మోగము ముఖా? అని పయిరముం చెప్పితి ముండెం.

అప్పుడు సోమవర్క చూచు నొకలో నూర్చువచ్చిరని అయ్యో! యది యొక్కరికయే నానగూతుగు. లేకలేక కలిగినది. ఇదియే పెండ్లిమాతును అని వలి

దీని విషయము గోచరమగుటకు భావానివేరేమి? చదివెడివా? అని యడిగెను. పిమ్మట నా కన్నె యేమియు సమాధానము చెప్పినదికాదు. పిమ్మట ఎవరందు మీప్పు టికు జాతకమున్నదా? అని యడుగుటయు జక్కముగిది జాత్యవేదము. వంతు అని సజ్జా చేయుచుండ విడిచిపెట్టినట్లు సోమవర్ష మందవర్షముతో నున్నదని తెప్పెను. ఏది చూచుము తెప్పెప్పుడు యడిగిన నకండు లేని లోపలికి బోయి జాతకము కీయుమంద జాత్యయ్యమువచ్చి మగనిం దిట్టి మీ మూలమున నాదిదత్తం బెండ్లి కావేరదు. జాతకము లేదని చెప్పినాచో అప్పుడే మూ యూరిలో నెవ్వరో పూజించి వారిదేవి లవనీయందురు. కానిచో తొలకనే జాతకమడుగినో? చీ: చీ: ఈ పాద్యమును నవసించుటకందె మైప్పుము లేదు. ఈ సంజందము దాటిర నిది పెండ్లికాదు జాతకము లేదని చెప్పదు. అప్పుటికిందని కనక పంపినది సోమవర్ష మరలపెచ్చి అయ్యల జాత్యమిప్పుడు కనంబులేదు. అందలి విషయములు పిమ్మట మీరు చెప్పుచుండెదను. మీ ఈ కమతంజాలని మీ యాకారము లే చెప్పురన్నవి. మీరు జూచుచు మీదలు మానాం, తమ మీతో సంజందము చేయవలయునని యున్నది. మీ యిట్టి పాద్యమిమి? అని పలికెను.

అంతలో సోమవర్ష జాత్య యారగా నెలువలకి అయ్యల: ఈ యూరి లోనివారెల్ల మాకు విరోధులు. వారిహుట లేమియు మీకు నమ్మవలదు. చూపిల్లి లాగు నువంతువాడు. భూపము చూచికిరిగదా: పడిపోయి మిగిలి వెగలున్నది. అంకికన్న చెప్పినదిలేదు. కొప్పయిల్లుందలచే బెండ్లికి గాండు మీదనది. దీనికి బరియేడులు మొన్ననే వెళ్ళినవి. గోమగ నెదుగుచునే నట్లున్నది మీ కియవంతునని యున్నది. తప్పక పెండ్లియాడి నుభవింపురని పలికిన విషయము గోచరమగు దిచ్చనియె

అయ్యల: నేనిప్పుడు వివాహమాచును. ఈతడు నా కమ్మడు మీని నమ్మియు మీపిల్ల నడుగవచ్చుకొని. మీరనుభవించుర నేమిమి కొప్పమాటలు తెప్పిరి. కాని యేని పరిగణించుచారముకాదు. మీకు పోతురు. మీపిల్లను పెండ్లి పెండ్లి చేయుదు. ఇతల కనుమోదించుచున్నాడు. మీయంటి నిల్చి ముందగలము తెప్పెనో లేదో యయ్యలలు జాబా: ఎప్పుడైన నుంచుదే. మాయించి ముందుముద్రే మేము గోరు మంటిమి మీరు కోరక తీర్చిదిరి. సంకోచించుట మీ పన్నము న్యవహరేదు. లేపి నుంచి ముచూర్తమున్నదని చెప్పిరి. తమజాత జన్మపుంపవన పురుషగాత. తప్పక లేపు వివాహము గావించుట కంగీకరింపవలయును. ఇట్లు మీరే పెండ్లి పెట్టరని చెప్పిన సంకనముతో నతం దంగీకరించెను.

సోమవర్ష యూరిలో నెవ్వరిం చిలువక ఒకడువల రప్పించవ మదనాడు గుడిలో గోమడునకు జాత్యమిచ్చి వివాహము గావించెను. అప్పుటికి వారిపాద్యములు గూటంబునవి. అప్పుడు గోమడునికి గణ యానంద ముచేరినది చెప్పుటకు శేషము లేదుగాదు. చెప్పినట్లు నలుగురితో మఱి చూచి సోమవర్ష గోచరమగుటకు సోమవర్షులందఱు ముదిరిగించుటయు సుఖము నచ్చెట్లు నచ్చెను.

అయ్యో! మీరు చెడికోతైనా. లోకవ్యవహారం లాగా చెరిసిపోయారు. తారని తోడుతున్నది. మీ రిహస్యమిప్పుడూ మీమీ పంటిమీ వినియే చేసికొంటిమి. ఏమందు.

శ్రీ గోమతురాగః పల్కాపవత్కం త్త్యం మలిచయ స్వంత

వ్యతికరనిర్వేదిత్యం ర్హా పేజామెస్సా శ్రీః

వతియం దనరాగమా, సంలాన పేయ, వయసుమీయ, దుష్టపాణ్యము, ఈ మొదలగు వానిలమూలే శ్రీ ౪ విదరించదు కాని, కేసుమ ధిష్ణా పేషచేతగాదు అని కొక్కకుంటే చెప్పియున్నాను. మీరు వోటివెట్టమనే నీమాప్య చెప్పిపెట్ట కొంటిది. వోనిందు మీ యెల్లము గట్టిరాదు. తార్యం గాపాడుకొనగలదు. అని యుపన్యసింపెన. పసి పోమపర్వ యాసిం గొగరించుకొని యుప్పుడు తమమదిగం దుష్టము పోయినదని స్తోత్రము గాపించెను.

గోదాప్తి తుండు గొప్ప దినములు మూత ముండంటి తార్యము గాపారు కొనువిలాసము గోనుకురకు తోరించే తరామంత్రియందునదని రాసానగరాలింబుండె యునెను. గోమతుంధ త్రవారిం పాకోపలోగము లునభయించు నులుయందును, జారయెను.

సీ. వీధిలోపుడు పంకపలు దెవ్వరేసి ది

య్యచి పాపతార, రా రాజేండు

సోగన్నెన బోయగింబుగవాని గోమం

దులనుండ యల్లన తొంగియాడు

నామః శరమునకె యనుచెందు వారం

నూరిలో పంకల గోరియందును

అనుకుతో మాటాడు ఇకలెంచు యువకుల

కడ వోయారంట దేర్చక వదిలె.

గీ. తోడుచెంచువచ్చు వాడుచెల వారె

మగల పోలివనుచు సోయగంబులందును

యోమవోదయమందె యో ఘోషుకోటి

రతులెలుంగగమన్ని లో రాజవరం.

అ చిహ్నంబులన్నియు ముగిసింది గోమతుడు మామగారిం చెప్పి మనస్ సంకల్పమ్యము దీసికొని తార్యము వెంటబెట్టుకొని తనదేవముగ్రామంబోంబు యెడ మహారాజ్యమర్కంబున ననున్నత ప్రాసాదాంతరమున గొప్పమేక గట్టింబి భార్యతో పండు బ్రదికింది యునువంశజముతోని చిలునుచెల గదంబియక యో యునుంకంబు దానే ఏద్యా ముదు గదపుచు నువలచెంబుమందు. తా మురకయోవకు వెంటబెట్టవలెన పోత మాపనది. అప్పుడు,

క. తలయంటి దుప్పి అవ యా

వలుసుకుతున్ తలవనయవ పోయెగఁ గట్టున్

దింకము తిరుగు రా వ

య్యలీచిటి నెలంకరించుచు నఁగఁ దెచ్చెనన్.

మరియొ సుగు పోక న్నః జూచి యదలము తదయః సీమ బిష్ట యుగర
తివ్వయనలేదు. నేడు కేసుంబిరి పోనలయన్నయొ యెరిపెద. గాక, చక్కగా
గ్రహించి యుచుననుట కాంధవుడుండవలయు

నీ. మొగ్గమాన మనబూని మోలను జింపిరిగద

నెనబూకొన్ తల విరియఁబోసె

మండెభుకంపటి మ సకలజననాల్ని

యొకదెగ్గ దె న్న మింకొక కరిమున

నెవకొమ్మధరించి నికలాస్య మిప్పుంగ

పొంకార మొనరించు చుగ్రవచరి

కరకు ప్రింగుదు నిలు కడలకుమని పయ్య

చును నాచుకయ్య రావైనఁగఁ బోయి

గీ. మూర్ఖుపొరులు వలగఁ సమూహం యందు

ఖండుకొనియుండు వివని పలురావ

మలలజనులెంచి యవి యంత పెనదొ లేగి

తెరచి నానెవమండయుఁ దీసివెలి.

పేదీశ్వర జాగరమాది మాత్సభాషాంతరములు రరింపవచ్చి నిష్పి గలసి
కనవలయును. ఇదియే పరదినము గావించుచు ప్రతి ముఖాలగమన రింకిరిం
చుగ్రయుండి యట్లు కావించజేసి మూ ర్షియతో ప్రసంగించుటయు. రోజులు ముఖము
నెయింగనెదగుల సమ్మగన యెరియ యారామన వచ్చి యట్లు కావించుచుండము
మరికొన్న దివంబులు గతింపనన్.

ర త్న వ ర్త కు ల క థ

ఒకనాడు గోమంతుగ్గ పునంతారవెల్లం జయ్యుటకై పొంబిమంబికి
గ్రామమున కురుగుచు వారలతో వోసిః సమీరికి బోయి రాత్రికేవల్యుడు. రత్నెను
పొందుకొన్న. తలవలువైచకొని చక్రముగానుండుమని పరికి యెరింపగను అ
సెద లామిదిగ్గ విరహాదులైన జన్మ రాగ్గ పంబుమంజేరి పరవ్రావేషుని ముఖిగా
పూచయించున దేవిన ఒక్క గా సులంకంపెనెన ముహూ సేవ అ రోపన నవ్వి
లేసి పుచ్చుచుక్కవకు పొరపిరి అయ్యు నానెవ్వంధుడ నుంబిరి మ

యూరిలోనుండి స్వేచ్ఛగా సంవరణముగదా? కాదు. మేడయెక్కి. చూడు
మండెడు. సాయంకాలములోను దినువు యెవ్వనైన వీరారింబోకుండునా? అని ర తరి
మేడ గోరి యెక్కి రాజునాగ్ మువంతులయందెను అప్పుడు.

చ. నలువురు రత్నవ రత్న లగ్నశరదనాథులు రాక్షసాత్ముల
వ్యతిరేకి సంకటేగుడు జవంబున ముగ్ధముదప్పి మారు తో
వల ముకేగుదెంచి కడులానిల నాయుపాంపు పిన్కయం
బంకగఁజూచుచుండు గది యాచరి వారల సంగ్రహించుచున్

అప్పు నేడు నాయుపాంపు పరిచింది. వీరి మువ్వరతో నేటిరాత్రి నాయు
జానులు క్రిందికి వచ్చు వీరించువచ్చు మంత్రయం గృత్యంగావించెడు. నేటికి
నావతి వచ్చుకేక మిగిలిపోయినది. అని తలంచి యెమ్మించుకోడి పంకమవ్వరంబున
నోహా? తెనువచురా. ప్రొద్దు గుంబోవురున్నది. రావున గ్రామముదిని నులేదు.
ఇందు రండు. ముఖనిరెంచి రేపు పోవుదుమగాక యెం తెలుచుచిత్తినది. భావించు
లామట రాలించి మోములెక్కి య తలోపడం గాంచి మోగుచున్నది. మువ్వరింబు
చీరుచున్నది. లోకన సుతివోయమలెయ మువడు ఈ వాటి యిట్లుండెడిది.
ప్రొద్దున పోవుదును యెకరనిన మువ్వెకరు వచ్చిందిలో నొంటిగావచ్చు
వారందరికి విచ్చింపక పోవరాదు. అది భూతమో రయ్యమో విశేషము గావచ్చు
రాక్షసియో తెలియదు. అనటయు వెంకటకు నీ పివెప్పుచు పిల్లి మువ్వరుండెను.
చం. రుచింబుమరి నొప్పువున్ను మో చిన్నదాని మోము ముచింతి. మువ్వరింబు
భూమిరాక్షసి యిట్లుండునా? గొప్పవాడు అనునావర్కమం పమంబు. పిన్కయం
మొకలు గిట్టుకొని నువించుడు. ఉపరాధమునకె మువ్వ జానులు. ఈ పిన్కయం
దేయచున్నావు. దానిదాని వోవుటయి నువ్వరి మువ్వరి.

నాగ్నాడు మువ్వరి. మువ్వరి మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
దేకలపెట్టెను. అప్పుడాకోటి మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
మువ్వరింబుది తలయెడలించి పంపు మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
గల్గిలో ఎంబుకేసి వారికి తోజము పెట్టినది. పంపుమొలకల. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
రాంబాము పములును తెనువచురా. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
కంగులో పి భావ్యంబుచేరి తియ్య. రత్నమో పి పరిచుము. వారలక మువ్వ
చున్నా? నా క ర నేటియతమునుననే యాచికోయెను. ప్రొద్దునాగండు. ఒక్క
నాచికి నాతెంకయో దుర్గరముగానున్నది. ఒంటిగా బతుండుటాదు. లేదు. పిలో
నాచికి యెకరు వైర్కళాని వాచికోయెను. పంపు. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
గిట్టుకొని నువించుడు. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.
మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి. మువ్వరి.

మెరింగింపుము. ఒక్కడుగారు మయగరమువచ్చి నిత్యకృతి అందుకొనియెవమని పలికిన విని యాకలికయిట్టియె

ఇది నాప్రాప్తవ్యాము. మలుపురం జాతుభాగ్యము నామలేదు. కలిధం దుల కెకమిది. నేండువర్షవరకువార, అవపుచుండఁజారి యెమంగను. నాపుణ్యమువలన వానతి యూరికేగులయ మిద మప్పు యు డుస్థించినది వాప్రత్యంతము రాచగఁడు. పిమ్మది కెప్పుడొగాక నిద్రమాకొని పిమ్మదిగూ నొకసారి రావలను గామన కొకడు రండు. ఎన్నటికి గడ్డమంచదు. అంతకు ముఖంబగునని నూచించెను.

వారిలో వలదునాకు కలిపివచ్చె సేను ముందు వచ్చెద పదలిగడి చూపు మని బొడగా అలికిన నిచ్చెను నాచిచ్చి వాడ్రవ పుకడిందిలోనికి దీసికొనిపోయి మంచముపై గూర్చునివచ్చి న్నదారముందు వసించుము. నేనిప్పుడే వచ్చెదనని పలికి తువ్వలికిదోయివది. మంచముపై గూర్చుండి యావరకుదు నాదీవనం బెంత ముఖ మెవది. అప్పురవంటి మచ్చికంటిలో మచ్చిల్లుకే గూరగల్లుమన్నది. తఱుంక యెంకపోదమో కాక యొంకలో గొత్తవాని గూరయెక్కించువా! నేను మంచిపదేసి తిని. రమ్మనగదే వాంఠాలోపించుచుండిరి నాహినించెనాబట్టి రోలికలయికలు నారు లంబించుచున్నవి. నేను రమ్మగదే మె తలంచుచు నారాదరాక్షి రాక నేరిగిందరుండెను.

నాకిదిగదిలోనప్పు ముచ్చెను నాజ్వల పలుకులు త. పోయారు నయ్యో మనయదులింక నుడిగిపోయెనెమి? వానకున్న నాహిసము ముసకు లేకదోయెంగలదా పాపమాపైదలివచ్చి మీలో నెవ్వడో యొంది. రావం మునని కోరినదివాని నాపపేయ పెట్టి పీలిచివరా? వనదకప్పు. ఆ కొరవయే పుణ్యకడం గూరతేసివది. ఆ రాంక మనకుగూడ మంతులు నూచించినది శాని వాచంబటిలో విడువదు. మనవని వచ్చెను. వాదెప్పుడువచ్చునోయని సిద్ధలేన గదియందెప్పు పెట్టుకొనుచు నీడు. అనిపింప వలసివారయ్యి. అస విచారించుచు నిద్రబోక వానరా చూచుచుండిరి.

ఆ జారయె జెరలిలోనికిపోయి అమకప్రకారము దింపిరిగడ్డ గట్టుకొని మనీషానుకొని ఘండ. ధున్న కుంటి వెలిపె బెట్టుకొని బెత్తము పడగొని గు గరంబలవరించి హంబావహార్యకమ గా—

ర. కరదెద మింగెద బొడిదెద

విరదెన నియెలుములంతు వెలది మరక మం

దికమున కడదెంచెను నీ

కరదెనముతోన దానింగని యకరాత్మన్.

అప్పుయ్యా ఇది బ్రహ్మరాక్షస యెమంగక దెంపనోయిని. లేకన్న పోయిగా పిరుదవో? నింక రక్తనీలిమృది వనించునా? వాడు బెప్పుడునుండెను. ఈ పిమ్మది నామి? అనినది. వాడు ముచ్చెరు దీని వెచ్చునాని నూచింది. ఇది

పోయి ప్రాణములు దక్కించుకొని యుండును. నాకే కావుమాడినది. నేను మృత్యుదీపనంబు యెరుంగక లేచినచో మంచిదనియెరిసితిని. అన్నన్నా! దెవనిం కలో దీర్చుచా? కష్టములుగలుగ జేసెను. అక్కటా! ఏదీ! నీ కంటికి నేనొప్పు డను గవంబడితివా? ఈ బ్రహ్మరాక్షసి వాషైరికి బాంధవమున అంధురగాబోయి. కటకటా! నా భార్య పోవడమనుచుండ విద్రాణములు రేడికిని. ఇది రమ్మనినతోడనే యాలోచించక కటకటా! నేనే రావలయువా! చొరవెప్పుడును కూడదు. నా మాటలలో చెప్పెంగల రత్నములున్నవి. అవి యెన్నియు రాల్చును తీసికొనిపోవు దును భావోలు! నా భార్యకిత్తూ! ఈయను. ఇది వారింగూ? కక్షంపక విడిచునా? ఏమో ముందు నేను జిక్కితినిగదా. అవి తలపోయుచుగదలక మెదలక నిట్లున్న నియమక రాని దెసంజాడక యొంటిప్రాణముతో గూర్చుండెను.

అప్పుడతి భేదభ్రమకుదువు. ఇదర ముహూర్త మంతయు వంగివి యిదిగో వచ్చి నీవనిపిస్తాడని గూర్చుండుమని పాతకును భేరదీలోనికి జొచ్చునది. ఆ యంతర మరని వరకుడు మందము మెల్లన దిగి తొంగిచొంగిమామను అప్పుడు కామంద నదిని పొంది పొందియెల్లన వరకుండున్న గదిలోనికిం బోయెను.

వాని రాక నిర్దీక్షించుచు గన్నులుమూయుక యాదెవలూచుచున్న ముహూర్త వరకులు వానించుచు లేచి ముందు నేనుజోయెను. నేను జోయెననని ముందర వసుని వెదోచాననీ. అప్పుడంతయు వారి వాదంబరతును నోచులుమాని మెల్లగా నిలి యాడుతిరాదు. బ్రహ్మరాక్షసి. ఇందుచేప మనంబరక అంబగండు. అది పంపిప మగా తెప్పిచో లేదో యివనకిరాదే యెమాచుమా కాజిక యే మా! యుంబానక యవవస్త్రమై రాంబక ముద్దలుచిడిరి తలుపులు తెగచుకొని మొరికొను కిచ్చక కలి కొందిని తొలిపొవ తొలగితి.

ఆ ముదిరు యానదుని వికటినేనుతోచే పొందోవు వారి పంబునీ యోహో! నుండమహా పొందోయెదరే? రండురండు. మీ విని కనుక యా యానపడితిని. నావది నావ తీర్చక పోవచ్చునా? అప్పుడేమి వచ్చెదరి? అని లేచు పెట్టులయు వాండు తిగితుని అమ్మయ్యా! రావేదము కనుంగుముగానే యున్నది. మనంబరతుకొని పచ్చుచున్నది. వంపువేహెకదో! అని తంబి ముల్లంబ చెట్టక గుచ్చక కైకొని పొందోయెదరే?

కారయ గొంకమాదముపోయి పిలిచి నిరాశయింది వెళుకు మురితలుపు ల్పొయెదరి కమ్మపె బాగుకొని యుండును మైకే తెల్లరాల్చునె. పరకులు తెల్లరామరకు వచికి పచికి నూర్కొనయముక కొక పుచ్చెని వెళుకు దిగి చొది అమ్మయ్యా! అప్పుడే తెలికితిమని తలండును. నంకకో మాటంబుల కావ కనువచ్చుటలే నహో! అయ్యా! నానగుండున వెళుకు. రత్నముంబాంబోయి

నా దీక్షితులమీద. ఇక్కడకు యేమిలేయుదును? భాగ్య పుత్రులైన
రసంబుకొందుమీ యందున్న చెరువుగట్టన గూర్చుండి దూరమందుండి.

అప్పుడు మార్గోచితమున గోమయంబు సామగి గొనియిరి
దోవును చూరకొన నుపవృత్తములే కల్గునట్లంత గూర్చుండి పరాలింగమున్న
వరసంబుగా కంఠింపుకొనుచు దాపురకుదోయి మీ చెన్నుల దొరికింపఁబడినా
ఓక్కరిం తెగవట్టలేదేమి? అని యడిగిన వారిలో నొకడు జరిగినద యందు
చెప్పి రత్న వేదకలు పోయినవని యిడువ దొరంగెను

అప్పుడతండు గోదోవు శురు తెప్పిన ముసాయము నెరలమైనదని
నంతసెందురు వరకువారా మీద ప్రాంతమున చెక్కినవని నంతసెందరు మూలలు
పోయినవని చెప్పింపెన రేమిటి? మీపెండ్లాముల మీ తాళుగట్టి రమక బలిపెట్టి
తిరి. అది బిమ్మరాక్షసి. పగలు దివ్యరూపులుగ గమలరుచు మార్గముల కడుపెట్టి
కృంగారకృష్ణం తెయింపును లోపలికి లిని దీక్షితులతోడనే వారి గవతే ప్రియం
దును. అని తారీ చెప్పుచుకొని మీ చెడువచ్చితిరో వింతా నున్నది. రత్నమాల
జనపతి యాదెనకు బోవుచునుండి. ప్రాంతముల గాదికొనియుంచి మీదకి చంప
గలదు. అని యెరింగించిన పని వరకులు తాబూనీ పుట్టము ముదిమూల తెరిపి
తిని మా నాదోడు సొమ్మున కానపడి వరుసకు పంపిల్పెట్టిని యెట్టిది బోవ
యనుచి చెప్పుచున్నాడు. బలికియందెన సొమ్ము దిక్కరికి సంపాదించుకొనఁగలను.
అని వరుసకు వాడు మరొక మార్గమున నను లేకనుకనుం బోయిరి.

గోమయంబును పగలుగా నింటికించొయి భాగ్యను దిలిచెను. అందున్న
రత్నపు దీపనది, అప్పుడును మెగములూరి కమ్మలెట్లుగా నెన్నుచెవి? స్వగత్తులదా?
అని యడిగిన నప్పగంతి బుడిచిది దూరమిరుయింపడు నుచోపరా. మీ నా పగం
లున రాత్రి నేను వక్షి పోయిలు తెదమితుంగును. అవిరయమో విరహమో భరితా
వమో తెలియదు. కమ్ములు మూరవవవికాపు. అని యే మిమో చెప్పునుండ
నతండు బోను, నే వామూలమే యనుకొంటిని. ఇక నెన్నుదును నెన్ను పదిపాదపడు.
పోయినను రాత్రికి చచ్చక రాగలను. అని యానెరలతికెను. భార్యమూల యెందున్న
నమయంబున నిర్బంధము వెనక వరసంబులులు దొననదోయి తెరిసిపోయెను.
రాత్రి బోవనానంతరము నకార వాడుక ప్రకారము ప్రాంతభక్త్యర్థములు పర్యర్థింది
జంకిమోడి మాట్లాడంబరదానయి కలియవచ్చినంత నవండు దాల్చిపట్టముల
తరమున బెరిగితి చాతెడిచును తనకో నేమిమో చెప్పునప్పట్టముల బుంగును.

ఈ విషయమున వరకులు నడుగరా? దీక్షితులయందు నీ భారం
దోవుచున్నారా? దీక్షితులగోరయెక్కి కూర్చుండి వాడెట్టికొమ్మని చెప్పి నదా? దీక్షి
పిమ్ముల ఆందరు లోపలిపెచ్చిరా? ఇతర దానపగడిలో గూర్చుండి యెట్టి దీక్షి
రాత్రి తోడను పెట్టిరేడి తమాక వారిలో నొకని ముందు యెట్టి దీక్షి పేసి

అతండు దంపింపబోయి జానంబాంబులి యాంబెన్నడు తప్పబోయెను గేసితివేని హృదయమే రెప్పుడుగదా? ఈ సాం ప్రసిద్ధి మామూడు, మీరు చేసిన శిక్షలు; బ్రాహ్మణాగ్రధనుని శపథము జేసినది. అతండు తలదంకించుచు, బ్రాగత నీరంగులు నీ బొంతులు నాకవ, ఐ.కొన్న. ఈ మాట విపొలి తప్పు జేసినవని నీ హృదయము బెప్పినను నిప్పు గట్టా కింకూ అమా? యీ పరిః యొప్పించి ఎన్నిచెసు.

అది మొదటమొదటి కద హృదయ నుంచి వెలి యుటకుమా ముందు
మందెను. భార్యకు బుద్ధిపడి నదని చెప్పించి గోపికుడు మరొకప్పు యమం
లలిసిన వెనుక భార్యను బట్టిందలికి దీసికొని పోయెను. సోమవర్సయ భార్యయు
వారిని చిక్కిరి సంకోషముతో వాదించిరి. కలియు పలుకాండును రహస్య
ముగా భార్యతో కద మెప్పున్నమాట తాచుచున్నదా? కాపుర మనుకొంటుగా
నుచ్చరిమా? ఏకేషము లేమని యడిగిన విషయమున కద రెండుచేతులతో
హృదయమును బాపుడు అమ్మ? అని నోవమునకెట్ల అది యున్నది మాట
కుడు వారికో చెప్పగ-కు. అని సంజుటయ్యులను బాండ్లువారివేసిముం బడిన
నది కాదు. అప్పుడు కలి మదియు మిడిముడి కట్టుటచే యడిగిన నోరు నాచు
కొనుటచే వెళ్లలో "నే నేమి జేసినను నా హృదయ ను నా మనసిక బెప్పగ గుడు,
మీరేమియు ఎన్నడగనలదు" కాపుర మనుకొంటుగానే యున్నది" అని చెప్పెను.

అందు యా వార్త సోమవర్క కరిగిండుటయు వకడు గ్రహించి
 యాల్లుడు వేసికొని విదేవుడును గూతుకొని యిద్దరునున్నదని విదేవుని
 వారికి గమనింపించుచుకొని కావారునుండెను.

శ్రీ సకృద్భవ పంచాంగి ర్యోగినిధి కారు
ము. పీ. శుభచారి స్వంస్థ శేషాచలం.
చవిర చిరకు .. పై పద్మవీక్షణు పరి
పరిసర మసీదు ర్యోగశేషాంగి ర్యోగినిధి

నాకే దక బోలెదవై ప్రకారమే ఈ మహా సాగరములో భిక్షువులతో నడుచుతో వెలుగులో మాదిగా వెద్యులతో నెప్పుడును మాటాడుచునేగాదు. అది మాత్రమే తనవలె సెరవైతని వెలి వెళుచున్న జెడు మహా పిండు గలదు. మనియి వరకే పి యిప్పుడూ తెలిపకొన భజన సమయము ముగించు లక్ష్మవలెలో నగ గలదై యెప్పుడూ ప్రభా సమయములో మహా విద్యుత్తునను నదనవేరడే లక్ష్మి పునరుత్పన్న.

గోకులంబు గొప్ప దేవత అర్చనలుచేసి: ఇట్లు గురువారి బాధలను
దూరించునని భావించి తేర్చు వనరక్షణలనుచేసి: గానము చేసి పూజించు
చున్నా: భాగవతమునను అనుసరించి లేచితిను.

అని యిదిగించి యా నెద్దుండు శతవేదశాస్త్రములందును ద్రవ్యసంకరే
చరితం పట్టు తెచ్చుం కొరంగెను.

144 వ మఱి

రతిసూపరకథ

పాపరత్నకథను సగరంబు మగధ దేశమునకు రాజధానియై జగద్వికారంబై
ప్రసరించుచున్నది. ఆ పుష్పంబు చతునకు జన్మతూమియను యిదినుకే తెప్ప
యించిగదా మిరియ నా పువలంబ రతిసూపురయను వేళ్ళ కాపురము తేయ
చుండెను. ఏద్యాయాప పితవంబుల నను వర్మయను నగ్నదేశాధిపతిని కొంతభాం
మీకపర్చిగూర్చి కోంతకాం మనే పర్చిగూర్చుంబ కొంతకాంమపర్చిగూర్చుంబ
మిక్కిలి భవహర్షించెడి. ఇతరులవంటి పెటం కోగలఁజేసి సాగవంపెనడి
తూములు మిట్టెమదల భార నంపొడించెనది. సంతానము గలుగఁగల యెనునడి
నరములు దానములు రర్కమలు సంతానాశిరాషరే జెప్పగావించెనది. నడి
వెయ్యసు నొక విప్రునివలన వే స్రాకపరామమువలనో దాని రితుఫలు మెల్లు
పుట్టి. వే శ్రం కాడుపిల్లపుట్టె రాజార్యుల బుద్ధి భంగ పుట్టెదేరా? నడి
క్షిర సేవయ్యయు రతిమంజరి యియు భేదము పెట్టెనది. సాగవంపెనడి
తూములగుఁ బరాకాశు నా దానికంట గ్రహించున సంగిద నాపాపము నెల్లు
నేర్పించెనది. ఏదాగాన పర్చిమంరో తూలికమంరో నాని మిరిగారు
లేదని నామకపర్చిగడి. అంగారమనకుం అనిమక మున్నట్లు ఆ బుద్ధిపంబు
చక్కఁ బరమమును యోగము మెడలు పెట్టెనది

స్త్రీ॥ భోపదే పర్యవోష్ఠీదా పరింకరాక్షుఁడంటి॥ భవము నుంబులనియ
అగు భవభావాక్షుంఁడంటి లి కుడియను వారి మంకరింకరంబు. కుడియ గురియెల్ల
ఏద్యా రిశేషంబు యిదిసికొన నుంబాదవలయునయ్యు, మో అనిపానికమిరియ
ననేర ముఖామియను ముఖ్యులనిది. కాని, వారల్లి ముఖామిరియని అని
ప్రచరిం నంటి పురియని మిరియ చుండురు

మోనకపంబుల పుట్టెనది నిర్దుర మోక్షపుణ్యంబు. అది పుట్టె నున
మార్చింపి వలయున. తిలంబ మోక్షనామ రతిసూపుర తమ పుట్టె నుంబాదో పర్చియు
త్పత్తి కోరింబిడి. పరభాగ : మను మనోహర యుగంబామిరియను ముఖ్య
యియ్యు. మే నిమిత్తంబు విత్తమువంటి యాత్ములు అంగాపు యుంబులయ్యు.
సాగవంపెనడి నానిమిరియ పెటం మెగమిరియను ముఖ్యులనియ్యు.
సాగవంపెనడి మిరియ. పర్చి పురియ మిరియ ముఖ్యులనియ్యు. సాగవంపెనడి

సాగవంపెనడి మిరియ. పర్చి పురియ మిరియ ముఖ్యులనియ్యు. సాగవంపెనడి
సాగవంపెనడి మిరియ. పర్చి పురియ మిరియ ముఖ్యులనియ్యు. సాగవంపెనడి

కామములకు కరీరమిచ్చి యర్హతము చేయుట పోషకుల దర్శిమైయున్నది. కుంభ్రులు రాగానందలు. వేళ్ళు లానందలు. గదెళ్ళ, కూపాపన, పండ్లదాసియని పోళ్ళ మూడు విధముల నొప్పుచున్నది. లేవగ్గూహ తటాకాది పుష్కరాకృతియలు చేయుచు నొక్కసనే వదిలించిగ్రహించి దినమారించుచు గజా యనబడును. ఈమను గృహవస్తు ప్రాగల్భ్యము. సోండ్లగృహ సామాన్యమైనను వస్తు ప్రాగల్భ్యము గలది. ఈవజీరయనంబును. శాస్త్రోదయ సంకరీచు రాదులు కుంభరాసు లనబడుదురు. పటశిల్పకారుల భార్యలు భర్త పెరడానంబరము పోషావస్థి వహించురు. వానిని శిల్పకారిక లు పిలుచుచుందురు. పేలో గజకయే యుక్తము రాదు.

మరియు నాశ్మశుతివరుల కాగ్గోలని గుహానవాశ్మికమయిని స్వకం త్రుని భవతులై బ్రహ్మవృణామసి అకిగా అర్చిగమంభయము. కాంతు ననన దివి కృత్రిమ రాగము స్వాధాత్ రాగమునను అకటింపనయ్యును. కామవరులకు పునవులు వేళ్ళం కమ్రుములు నమ్ముదురు. శాయమనిచే బ్రాహ్మణుడి కుఁ రంధర మే యంగీకరింపకూడదు. నాయకుని కీయం బాగము పరత వార్యులము లోహం గుంబులు అరీకంచి యంగీకరింపవలయు. ఎని రంకంప జేయుదురు సదేశా యంబులు గలవు. వానిలో గొప్పంది వివరించు నానింపుడు.

సీ. సంరేళ మాలించి శాసనసేనలను

కవళ రానేపోయి యండుగనలను

సంరః పాంబూలమాల్యంబు లేపనము లిం

దీకి వచ్చినట్టి వాయునవశియ

వలయు మందన పరివర్తన లయ సేయ

దగు ప్రయంబు నొనరిస్తే పంబు కోమగ

సాంప్రదించిగిక్కును పాంబూలమాల్యంబు

దింపగాదగిక్కును పాంబూలమాల్యంబు

2. ప్రీతిదాయకములగు నుత్తరములు

తెంగి ప్రీతిర ప్రియం. అపసంపదము

సద గాకుండు రాననిన ప్రీతి

యట్లు నలయింపవల గుహాశ్మిక ము

3. పోషకాత యుష్టులు పుంబులకు అపవేగ

మూలమునదగిక్కు పాంబూలమాల్యంబు

దీకి వచ్చినట్టి వాయునవశియ

యట్లు నలయింపవల గుహాశ్మిక ము

|| పయవమేగెడువద్ద ప్రియుఁజేరి వగరుచు
 వేగవచ్చుని యొట్టు పెట్టవలయు
 నానించిన విరహాగ్ని కలెల్లమగ్ని
 యెడలు తా సెదవంచు నుడువవలయు
 విటవాపు లెడలగ వెప్పుడికివచ్చు ప్రియులచ
 టలచు దాకరువలయు లడుగవలయు
 బ్రయవి మ్మిరులుకాద రయముగా వరిడు రా
 వరెనంచు ప్రకమలు సజభవలయు

గీ. సకలువచ్చినవిదమఁ జితార్థ దెలిపి
 యోఁగ్ని కామదేవుని ఘోషులిపి
 మ్రొక్కుల్లెని ను తెల్లని మురియవలయు
 వల్ల కుడువొని వమ్మి విఘ్నలెడలగ.

శ. సరమన కామన గలిగివ
 వయస వలంకారములను పరిపాదగిసి
 పయవమగుమాట లెప్పుడు
 వయవచ్చిరినాచతగడు వాఁగివిచ్చు.

గీ. విటవి వసర మగువల్ల వేళలంచు
 దవడు వగలియదగు వమ్మికిఁవచ్చులెడల
 సారథమదలఁ గార్వలయు దీనివ త
 దాని కిచ్చుదీనియక మానఁగతఁడు.

సీ. కంటిరేఁ యారత్తుకలిక కంఠఁబుంపి
 పొగ సెవదోయలయఁ జూపవలయు.

మీయలగరము తెంపెనాయంగున పొంపు
 గలిగింపవలెనంచు దలంపవలయు

|| పాపనము మనమెక్కి యారేగ వ
 క్కులుపుదైగని చేరిపడవలంచు

నీవల్లగట్టి పితో వేడుకలలూక
 మనమయ్యెమని యతిమఁజలంచు

గీ. విక్రయంబువ కవివచ్చు వేళదెలిగి
 పలుకు రోసిండు నేడు ద్రవ్యలయ లేత
 గొరఁగగాబోయి కేపెను గొడగవచ్చు
 కనుచు నుండింపఁ దిగువల సెలతిమిచ్చు
 ఉడి సర్వవనివెచ్చు లెరువల వచ్చుపారం బట్టివనిచ్చు

గి. ఇదిగిరాకారేష్టం వెలుగదగు వి
 ర్షు సతతిత్తమ్మ యర్థంబుకొరతి
 గా నొసంగును నిక్క మీగంటి రేవు
 రేవుమంచిదిని ప్రమాపించుడు.

గి. ఒకటిపెప్పలేయ నొక్కటి ప్రియలాలి
 శ్రుతుకొరతొర పలుపుమ్మితి
 వెనుక విడిచివది మేక ధూతికలంః
 మంజువంబులాభు మతియ మతియు.

సి. భ ద్విష్టమగాని పనుఁ గానిలపురు
 వకనిమూడల సందరాదవలయు
 దృఢము భేదింది మర్దింది లోపముచాని
 దెనఁజూచును మూర్తి ద్రిప్పవలయు
 వదిక విద్యావంతులైన వారిగణించి
 చూపింపవలయు నాఁబాచుయకము
 వలిదారణ మీద లిప్పొలోపమునె తి
 పోడుపుమాల నూటిబోడువలయు

గి. రతుల కమాకమీక దుగ్ధతవనింది
 వలపు గాకిరయొక్కటి కలదుమాను
 వలంబెన్నున్న సిగుణేనిది యటంచు
 తీవ్రవలెదలిదేక మొ త్తివలయు.

క. మెల్లగఘటలకుగల రవ
 మెండు వమ్మింది లాగియేవున వానిన్
 వెళ్ళంగొట్టెగ మతి తన
 తల్లిం బురిగొలుపవలయు దర్పించొప్పన్.
 బిడ్డలారా వినుంగు.

కో. వదిక్క గమ్మి స్సంయోగ స్సంయు క్త స్థానవరంజనం.
 రత్న దర్శన్య భాదావ మంతెపొచ్చక్క వైఖంబ
 గి. తెలిసి విటకొనుకడకొ గంపిక్కునుది
 కలిసి రంజించుకది కృంగార కంప
 ర్శకుడగువానివలద నేరములు గొనుట
 రివర చిలుగెంటుదితియై వైకమనంగ.

క. ఈ విజయిదు తెలివ
 పో పటంబ గవలవ్వుతి తొనవుచు యాపా

చేసలు భవ మార్చింతును

ప్రొవీణ్యముతోన పక్షభావంబులరన్.

అని యెరింగించి మరెము నవ్వగ్రహించి మర్రిగహవృక్షంబు జెప్పుట కుద్యమించుచున్న తలి నాకేపించుచు నమ్మించుటోడు లిడుపుచు ఆమ్మా! నీ యువ న్యాన మింకదలితో పేరమింపుము. నీ! నీ! పోవచ్చుతి యెంతగది కమా. ఈ భవం బంతయు నీమచ్చ నంపాడించిరి గాబోయను. అయ్యయ్యా! మేమిట్టి కులంబున బుట్టితిమి?

ర. అయ్యయ్య నాతికూన్ముడు ఏకాగ్ని గురుక్షయలోగి కుప్పుడు

రీతికూడు కుంటి గుడ్డి వపం క్రియించున్ మలినాంగుల జెన్నెదే

గలియగవరు || తమిరి తెకొనుడన్న మువ్వబులండి నే

కృప తమదేహములు రహా యితివీక మితేది నాడుగన్,

గి. అలిక మడి భూషణాంబులుం చరించి

నెరయలై నన్నె రెన్నేని నెరపి కుచ్చ

విటులు జెక్కొండు లోగించి విడిచినట్టి

గదాక యుచ్చివ్వపా కలులుగాదె? తల్లి:

ఉ. మేకలుగంపి మనమృత్తి లభించగనీ సేతుర్ గడున్

గూడగనీ ప్రసరింపవ గోరికి రావరగతనీ నిజం

కాదెదమోపలాంబి విషమా గణితాజన్ తనవలలు నీ!

పాడుసుమీ క్రిమినికలపాడుసుమీ! కుడిద్రక్షకీర్తిమక.

గి. కాపురంబులెన్నో మాపి నిందలమోపి

చొంతురాది రక్కమలలు మీ

కమలచ్చితి విటులగంపి తోగులుజేయు

వదపుటోంటు యమువి తటులుగాదె?

ఉ. దేహ మాకృత్యంబునును రెండుముగాగ నెరింగిరేని యా

మోహమదం గలు నిహమన్ అరమాన్ దలపోనిమ మ

లోహకు భ రయించుడగు కూసెగ నొక్కవి మంధిరానిస

క్రొహమనీష నెప్పుకొని కుప్పి వహించుము మేము తల్లిరో!

అనిభరించ విని రతిమావుర కోవరస మ్మిలమగు రియనగవతో న్గేరి

కీర్తనారా! పెండ్లియాడు తలంపు మితేని గలిగెడి? ఇది ఎప్పుడో యువదేశమో!

అయ్యయ్యా! కిలపాతకంబును నీకుముంబు జూడుచుండియు మీ సందర్శి మేలుబట్టి

నది? వినుండు—

సి. ఆ క్రమామలలు నోరెతి యు క్షరమియ

దప్పు వేరొకకప్పు జెప్పుకున్న

మహాబలకరమర్చి మాటరాదులు తప్ప
 అరువికల శైవరాజులకప్ప
 హను నుంగటనుండే ముసలులు యొకతప్ప
 జామాటిః గనంబడుట తప్ప
 ఏనుగో మొగసారకరిగి నిర్మనదప్ప
 నగుము బుట్టు పర్మి వగటతప్ప

గీ. జరపజాటుల దెంపకొప్పిరుట ప్రణా
 ముడి మడించుట తిన్ని బొడ్డుకు పెయ్యగు
 మువగటుట సీగను దంపలన జాటు
 బెక్కురగుతప్ప మగవారి కెప్పుడు మువ్వ.

గీ. జన్నికప్పుల నెద్దో నపాంపవచ్చు
 గాని భర యత్రి కోధుడైన యెప్పుడు
 తెలవ పడు వాటు లది బ్రహ్మచేవుడెవగు
 వందు మగవారితనము క్రతువువైన.

అనుటయు గూతుండు అమ్మా! నివిత యవిచేమతివగుట వింతగా
 శున్నది. పెండ్లియొడుగున్న కులస్త్రీలెల్ల విడుమంబు గుడుచుచుండురా?

సీ. అర్థ చిత్తమెరింగి యొడుగిష్ట మవంబు
 గనుపెట్టి మామవైఖరి గ్రహించి
 తోడికోడలప్రదేతో నిధానముగాంచి
 ముందుం హృదయాల్ని మరచునెలిసి
 జామాళికలంపు పరికించి ముట్టాల
 గౌరవంబుగణించి జాత్యమెరింగి
 ప్రాదేశకడపుకోపం బుండుకొని పం
 మన్యాడనెల్ల నెమ్మడివహించి

గీ. భర్మగతినొప్పు పొప్పీనకంసమువకు
 నూరిగంబులు సేయరే యున్నపాతులు
 నడదేహమొవంగుడే యుధపి భర
 వరమిలియరే వర్మి దేవరలు ప్రీతి.

తల్లి—పుత్రికరాగా లోకానుభవము లేవివారగుటలే పిరిల్లునుడువ్వాడు.

వినుండు—

క. గాధర్ పెక్కెల సం
 బ్రహ్మచర వెల్లకాంము పజీవుండె

నాడుండు బ్రదుకునే దువి
 నెరవ్వవ్వకరంపకమే కెప్పుడా.
 ౧. నేం అందుకొనుచు మాలికాగంధలాం
 బూలముఖ్యభోగముండు వరలి
 విధవ జోగివలె సొయంగవలెనెట్లు
 కామమను బయింపు గలరె నేతులు.

పుత్రికా—అమ్మా: నీవు కావ్యజ్ఞానమరేదానవగుట నిడుచుచున్నావు. పూర్వకృతసూక్యకదుష్కృతము అడకలంపక యెట్టివారికిం దీరదు. పెండ్లియాడినను నొడకున్నను బ్రాత్రువువశ్యలో కవ్యము. నీమతము మాకరిమకముగారు. కుంవృత్తి మేమునుపరింపము. అతి నిరయద్వారము. అని నిరస్పందించి వలికిరి. అందు మరియొక శత్రుసేవ

౧. రతివీరిని చిన్నతవమున ముదముగర్తుక
 ద తమందను మారుకాత్మజనితోడ
 వాని సౌందర్య మక్కఱమైవగుట
 ముప్పై కలంకరి నరసిఁ బెండ్లొక మరెచ్చి.

బలిగనందే మేమొకదొరుల వరించుకొంటేమి, అకడివృక్షులు కాశ్మీరంబునఁ జదువచున్నావని వింటి. నేనందుఁబోయి బాల్యస్నేహం బెరింగించి యతఁడెఱిగి వరించెద. నీమైక్యర్యము నాకృతలేదని వలికినది.

రతిమంజురీయు త్రిశ్ర సేవదెలిలో నేటియొ రెప్పి యట్టివాడే నాభర్త యని గురూవత్తివ్వుము. అట్లుకావించెనని యాపవ్యసింపినది. రతిసూపుర వారిమాటలాలించి చిన్నవారలు నీ: నీమాయుండెలియదు బో. పొంతు అని మందలించి యవ్వలి: టియ నది.

అని యెరింగించి మణిసేద్యంతు నేతయత్కికమించుటయు: నవ్వల గత దరదాకమణిరీయందు బెప్పంబొకంగెను.

144 వ ముత్తిరి

చిత్ర సేనారతిమంజరులకథ

గురు తెరింగింపిన కథవిషయమున నేనువకామనలేచి రతిమంజరి అంక మూడి భవమణిరూపాంబరంబులు రరించి చూల్కాను లేపవాడినానన నలుదెవల నావ రింపగైచిపిని యక్కా: నాదాగ్య సెట్టున్నదియో తెలియదు. కర్తవ్య విరూపిండు సమయమగుచున్నది. అప్పుకపోయి వీ:శయపుడిపివతోడనే మనయరుగుపై బొలుక

నెప్పుడు గవంధునో వానినే ప్రాణోత్సాహమునది యాపుష్పతామలు చని
మరలో వైరెదను. అట్లే దేశము యవలెరిగెను.

మరి నందెచ్చెనుచులేనినో నేమి సేయవలసింది అనిపరిగింప రిక్త సేవ చెల్లి.
మహాత్ముని పదనము కన్నదాత్తముం దు కట్టదక్కఁగల చామాఁల పని నరీంచి
పోయినమంగళములు సేతురక మాచును. నేకయగచుప్పడి? పదపద అని డెప్పినది.
అర్జున్కుశ్మత్యముతో రతిమంజరి మధుపరులకార ముజరికంబగు మంజరిదామలు
వా సరిమనంబునని యడుగులు కడఁగ వీరిచ్చారము దాపువకులతోలు రెండు లేకులు
తోడించుమ భగవంతునిచ్చానించును దళారుని గవలముం దెరచినది. అప్పుడేటిఁట
రంకరించిని. రెనెలురెల్లబడుచుండెను.

క. మునిజలలారు రతనపు

గాయ మే గప్పికొని లనన్ముల లేక

కాని యొకభూసుదాత్తము

దాలోకోత్సవము తేసె నయ్యంగనకున.

మనోహరరూపంక్షణముం ప్రశాంతిని నప్పించుమాటుం జూచి యపార
సంకోప పానానాంపిరికంబు లేచి మారుచు జంబరి వృగంబలంబులంబుపై జననింప
జేసినది. ద్వాదశేణ్యుని ఏలువంబు రెప్పలార్క కన్నీళ్లందురున్న యాదంబ
రాక్షింజూచి జగత్కౌమారంబు గృహపవైతవంబున కప్పియవంబురు నతంబు

క. కనుదేరక్కము మామం

దీర మెప్పరితో వరింపు నేమప్పుడూ

కరుల యభిరామము విని

వారివంబుండెద నొప్పు మనమనవిగవుర.

వెంటింపుచు నలెల్లంయాలిపట్టి పురుషోక్తముఁ బూరింబరాడు మీమి
యువకారము జేసినని పొగడుచుండరి? మీ రెప్పుడు? జంబెప్పుడువచ్చితిరి? మీకుంటిం
నామంబులు వినిపింపుడు. పిమ్మట పిదప త్తాంకమం నెప్పెదనని పలికిన నప్పులుకల
కలదును నతంబు.

సీ. పరమేశ్వరుని యాప్య పంజరములు ను

భవకారణంబు మానంగవంబు

హిమశైల కన్యకాదీక వాసంబు కా

శివురంబుని మాకాపుడంబు

పక్షకాండలు బుద్ధియు బాహ్యయు పహ

ర్యాయులు మిత్తన క్రమలు నాన

నగిలరానిపరానా స్థితిగలెదా

మయింపై నిరేవానిగొను మోహ

గీ. తోపురుండని నేనెప్పు టోవాఁ

రాజరాజుఁ గలవాఁ డంగమామి

కలలుకొనకనేరె; నెప్పుడును నన్ను

గోడకొప్పు తుల్యుడు మత్కురణాదెల్ల.

క. మావ తననకు నీవుట

భేదన ముదలమనంబు ప్రతిమహాదన

వైకటాఁ బత్ని రారె

మోరింపెరి నందు సుద్రబొందె ముఖముగాన.

తెలువా తెలువకుం బొరుల వసుకయే ప్రసాదించి మునింప తనవేరువరదన

బాధవనకర్తలు వుట్టముమారులారే వారింగైవారంబు సేయరాదే వన్నారాతి యద

త్రాత్రమానభీషణంబై చున్నార రాసాతపంజాతవాక ప్రకూతంబై ఒప్పు శిశోప

ద్రవంబు బోకర్న సంగణంబు నాకు కరణంబయ్యె సేయదంత మెరింగింపురూ..

దీనించి యేగెదనని పరికినంత నానారావకంబం బంబంబలనెగరవీరుడు నండు

వచ్చుచున్న ర్నిక సీనునను బదియయగు రెమతుతోయ చిరునగవుతో

ఁ. రక్షనిమ్మ తుల్యుడు సరుధ్వవర ప్రసాదించె

ద్యుతముఁకంట మాతమెదామెదానెన్నయే నాకుఁడంట తో

కో తరహాపరాసుకవయాచరియఁబోకవంకతో తమం

దు తరదేశవాసి యదియంత గుహంగబామందు చూడమా.

నానిపేరుగోచరాపు తుల్యుడు గురుత్వపాపాశ్రయంబును సుమనలబ్ధ

వ్యంబు బలింపరద. పిన్నవచ్చిమాచి నూచాయమని తేల్చినను ది తరహాపరాసుకంబం

బెర్చు పెరిగె; నంతోచునులొచ్చు యచ్చిద్వాఁ జాళువది తనం బన్నును నీకు

మొగముతో తోలి; నామంబు నురరంబు తెలిపికావు? ఈ మున్నగు వివృతి సేసి

మొదలవసమితి సే

క. ఆరము కలగలరా

సామంతుల బింబ ప్రియమయ్యె మన

కరుల తెలుమాయు నుదర

నమరీ సుదరావతలు మంపు అనయ.

ఈ పెదవి మనయనోదరించును అట్లవదలారు సే. అని

వచ్చినది. ఈ మొదలుంబున బొడవ నుమయనకు పే నుమయం బొడవి కామ

సిద్ధి కప్పక బియ్యంబు. పిలవఁగలపంథాడు అవి బయలం బుచ్చిగె గుఱున్న

బియ్యంబు నుచ్చిమి. దిగు నీతో దిగున బడవనల వచ్చును. అని

చూపుచునొచ్చి గెలవినది. అని

దిగునను..

క. మూలక యిది వా హృదయము
 పోలిక మీ నెంత మందుచోయి నొందెడు వా
 కేలిక గైకొనరతి వా
 కేలికమగుమింక నాకళియందు ॥ పించొక్క.

అని మలుపుచు వా హృదయం నరసి సుందర ప్రసవది. అప్పు రకంతు
 పితాంకపాత్రంతుడై యోహా! ఈ మోహనాంగి "నీవే నా భర్త" యని నామెదలో
 యున్నదామింబు నైది ది ఇది వ్యవృత్తమా? సత్యమా? నా మొగంబెదోగని యిమ్ము
 గున యిట్లు లేయటము గారణమేమి? నేను మరి యొకరిన ననుకోన్నదా? భారా?
 శ్రీ మోహమంత వింత అయినది. దృశ్యంబు నా యంతరంగంబు కరంగమువలె
 బంధించుచున్నది. బాస.

శ్లో॥ ఏలాళ్ళు ద్వంద్వంబు పంపాకిమెలరోధ
 పుంకార మామృత రివాహృత వాణపాంశ్వుః ॥
 కుర్వంతి కన్యన మనోవచికం తిరుచ్చో
 వికృష్ట ముగ్ధమాలిచీ నచ్చక్షే కటాక్షిణమ్ ॥

దీక్షాంగం నాకళికలై మనోవచికం యాపంక్షణంబిరలగు నుంబుకొన్నది ముగ్ధమాలిచీ
 నచ్చక్షణంబే కటాక్షణంబొనరించె నెవ్వని మనముపెనకముగానుండెడిది? అని పంపి
 తులు సెప్పియన్నాడు కదా! అని యాలోచించున జరించు చ్చక్షణమును గుడుచు
 పంపిచొని "తగువు" దెలిసవచ్చి ఇది ఏలాళ్ళ హమని శ్రేష్ఠులదే వాయొప్పుమును
 సూచించినది కదా! విరియవుచు వ్యాప్తి తిరుచ్చో నా మనోవచికంబు కన్యచిటోవ
 చారిమంబు జేరదుచున్నాడు. వీరి మాటలు పద బరిచిచొన్న వావల సున్నాడు
 కానమ్ము! అసితలంచి-

శ్లో॥ ధన్యులమ మదా రాజ్య వ్యతం తామం యే పంధరావ
 సకేవ రంజనీ రాధ్యా స్తవస్తా వ్యాత్యా పివాసయేత.

ధన్యుకాముడు సుభాగ్యుడు. అన్యాయ వ్యతం యేను. అక్రమాని పవ్యంప
 ముడు. ధనవంతులగు వీరిని, సకేవరికి కంజంపజేసి, ధన్యులందఱు చాగిపెసి పరి
 ద్రుతైవంక చరితే లేవగొట్టింపవలెనును. చెప్పవచ్చును. ఇదిగదా పి పంధర్యంబు.
 నేను చారిలో వ్యాప్తంబయింగాను పి పవ్యుల్యములు వాకడ ఉపయోగంపవు. మరి
 యొక సకు నాకళియందుకొనుడు. పి కాంచించె యేవార్య సత్కారమున చాపం
 దించితి దీవించియే గెదవచ్చి పలికినది. రకమంత బాధానిలో బంధనవాంధరి అయి
 యాలోచింపుచుంక చిత్ర సేన యిట్లనెడిది

ఆర్యవర్త్యాః మేము వ్యాప్తి తులనములు వాకడపెచ్చి పివాసయేత పవ్యంబు.
 గుని. పుంసాలిచాస్త్రై కివచ్చింబు గుంబిచాపిచి. వివాసయేత నా వ్యాప్తి. మనో వచిక
 ముంబు. పివా రంజనీ పివా పిచ్చింబు. పివా పవ్యంబు. పివా పవ్యంబు. పివా పవ్యంబు.

వాని బతికఁ జేసికొమ్మని దీనికోసం ప్రేమం కువదేశించెను రక్షణ పూర్వక గ
సుక్ష్మక విశేషంబువం జేసి మిమ్మిందు జాత గానిదెది. యిట్లుము ప్రతిపదము
మాకు మొదలనుండియు బంధతుల బయలుగా జేసికొను రంపకగరిగియున్నది మీ
రావత్తివిన మీ ప్రితుడు దత్తుడు నేను నొక బడిలో బడికొంటిమి. ఆయనను
దీన్నతనమునందే తలి వదిలియిడి. తండ్రియగు మారునందు దాను పనువల
యొకయిల్లాలిఁ జెచ్చుకొనివచ్చి యెందో పోయెడు బంధులకే యాయనరావెను
వచ్చినదని యొకప్పుడు బడిలో జెప్పుకొనునందు వింటిని పెంపుకుకల్గి వానిని గాని
గారాముగాఁ జెనుచును బడువులో మిగుల క్రొత్త చివినది.

74

విత్తము బడివేళకు మా యింటికి దీసికొని వచ్చుచుండునది. మీ మిత్ర
రము నా చిన్న శ్రోతరుబడిలోఁబెట్టి పాఠశాలకుఁ జోప్పించుదుము. మమ్ముఁబాది
రావత్తివనది నుండిను చూపవల మెచ్చుకొనుచుండిరి. దత్తుడు చిక్కిరి చక్కిసి
బాడు. నా కంటె కెందెండు పెద్దనాడు. ఆయనకు బావ బావ యని పిలుచుదానను.
నమ్ము తెంబాచుని పిలుచుచు వానిముద్రా బాడువాడు. ఎప్పుడు కలిసి నులిసి నిరసన
వారము. నేను వారింటిలో యాయన మా యింటికో వచ్చుచుండుము. బడికొనిన
చూడక వలమొక్కటికపోవువారము.

ఆయన చిన్నబడి పరిచి బండితులయొద్ద శాస్త్రములు వదువుట కారంభించిన
తరువాత మా స్నేహమున కంఠాయము రాజొచ్చినది. అప్పుడు మా బెల్లెలు విన
తలి యొద్ద నుండుట వారి స్నేహము బాఁటి గలిగినదికాదు. ఆయన గాని బోవు
నప్పుడు జేమ గ్రామములో లేను. తరువాత వచ్చి రాం విచారింపనిది స్నేహమునకు
చూరము లేదుగదా. నా స్వాంతువువుడు వారిపేదనే యున్నది. నే నానియని
పెండ్రియొక నిక్కయంటుకొంటిని. మీరు పంపి బడిగిరి. మమ్ము ముందు
కొని పొందు. మీ యిద్దరికి మును బరివర్య సేయవలయును. మా కళ్ళి మీ
గుంపుత్తిలో బ్రవేశ పెట్టవలంబున్నది మా బడికొంటిమి.

1.

శ్రీ: జయంతికి సుకృతితో రససద్భావ రహిత్యము :

నాస్తి జేషిం యుగఃకామే బావరసంబం పయతా.

కపిం దులగి మహారాజులు పాదీరము. ఆట్లుగలిగి బావరసంబం బావ
బాగ్యమిది ? మాయబిమలకమ సెల్లింపుడని కోడల మీ గోపదాస్సుమండు మాని
మని నగవులు నగవు బిట్టనెది.

2.

ది రసేనా సీత మా వత్తునది మిత్రులందఱును మామమ విప్రసంతనాకు
రాంబెలిసి. నీయుదంతము మీరు కువదేశించెను ముందు అవ్యవధిగఁబూగంఠం
లగు బాగ్యంబుగఁపదవి బావరసంబం మమ్ముల మీ గోపదాస్సు రంపక
కొంటిని ? ఈ సంకల్పము కలుగఁబుచ్చును. నుదాహరణవలంబి యేకదారిచే వృత్తం

బును బూసి సుఖింపుడు మా వెంటవచ్చి యాడుమలం బడలేదని యందుక నైమన
స్థాయి సూచించుచు యు రతిమంజరి యతని పాదబంధులందఱి—

చ. కమలపు చెలికోక పిల్లివెనడి దప్పలమందు మమ్ము వి
చ్చన్నవ విదవారకయ్య పరింపుము మాచగుచిత్తబాధి మి
మ్మ పరితాపరాగరతనై వలయించితి భరణగ రి
సిపుణః పరిగ్రహింపుము వివిధిగతిం లోచరక జేసెదన్.

అని ప్రార్థించి జిల్లికోసఁ దమకుం బడెగిన సంవాచప్రకారమంతయు నెరెం
గించిన నాలించి యతండు భద్రాక్షయనా సర్వములుగా విశ్వయించి యంగి
కారము సూచించె; మరియు—

మ. సకలాలంకరణరామ వీరశత్రుందరక లేటోపలా
స కళాశోభితమూర్తిః పృథ్వీభాషసూర్తి మోహించి కో
టికలెల్ల స్వలంఘన నాకుడు విచారింపంగ గాంగేయుడా ?
తకుడా ? వాయుకమాతరా ? స్మరివివక్షుండా ? వికర్మింపగాన్.

అప్పుడంతట నె గంభమాల్కామ లేపనాదులై నర్పించి మహానందముతో
వేదవిధికిఁ దీసికొనిపోయి అవ్యార్థ పరిచారింపనఁ బెరిసికొని రతిమాత్రుర కోపా
వేశమున గూతుండ దనకంతకు రప్పించి యిటు ముచ్చలించినది.

ఉ. పులికలారః యేల యాటుపూరితి రక్కటః వంశధర్మరా
ద్గీతము లెల్ల హేతు విపరీతములయ్యెనె ? మేలుమేలు లో
కతయనెన్నుతాకృతిఁ బ్రకాశింపిరిటు బోధిచాపంన్
బాక్రలులందుఁ జెకొనిన బుద్ధున వన్నరె విన్నవారిన్.
గీ. తిరుగుఁ దిలుమీదఁ నెలియఁ దిపమెర
నమగఁ గలఁడ మూసఁ బునఁములందఁ
దివోడు తప్పగ కాట్లఁ దిమి లెవురు
బోలఁబాపనఁ దిమి నెమరు

అక్కడఁ బరకవస్తువులను వివాదగాఢిపి యింద్రభోగము లంత
వీరివ జేయవలయునని చంపిరికొని. పునఁపలు అభవదాసకులం బెండ్లియాడి
ముష్టియెత్తి కొనపట్టి స్వచ్ఛికర ప్రాసములచ వేయెట్లు రప్పించు ? అయ్యోయ్యః
కులస్థ్రీలు మనలంబుల ముద్రఁ దనఁగలఁ పిరు పెండ్లి పెండ్లి యని పలకరించు
చుండ లేరే ? ఇప్పు డెవ్వనెవఁ గలఁగిరిగిరితిరలు. వారి నెప్పుడే గెందెంతును.
యాడుదు. ఆ గోదపాత్రాభవంబులందు గూర్చుండి కులకడుమనకొందరి
బాబోలు. నదిసంకలము నా బుద్ధులను బుద్ధులమని, పిదగంబులను నెందు
వెల్లిపొందు. నా ముచ్చలఁ బెరిచితి. పెరించు బాదాగని మంపరించు నని
యా నుండయ లంబు విద్యయింబొంద రెల్లః నీ వెంపటి యిండ్లి కులివి సంపా

దీనిన ద్రవ్య మనదనించుట మహాపాపము. మీ మద్రాసి కాసింపము. ఇవిగో నీ నగలు. ఇవిగో నీ దుస్తులు. అని పదాక్షరపాదము రాని ముందర న్నిది దీరలు దికిరి సామాన్యపు పుట్టుములు కలిసి జల్లితో మరేమియును బెప్పుక మీ పేటికిం బోయి గోదాపపుత్రున కతరంగంతయు వెలింగించిరి.

అతడు వారి సాహసమునకు వెనువెంటను పడుటె యంగడికిం బోయి వస్త్రహార్యానః లేపనాదులం గొనవచ్చి వారికిచ్చెను. మాత్స్యకమును మాలాన్నికన్ యక్కాంబలు పిత సోయగంబునం బ్రహ్మింబి. వారి రాక్రియే యా గదాపపుత్ర కలు గోదాపపుత్రుడో గూడ నొరులకు తెలియకుండ బయలుదేరి బాదానగరాని ముఖ ముగా నవగిరి.

అని యెలింగించి యయ్యకి పరాస్థుడు కాళాశీతముగలయు న్వేలిక తదనంతరాపదంబున నిట్లు బెప్ప బొరంగెను.

146 వ మజలీ

మ త ం గ యో గి ని ర త

గీ. అరుకఁ గరములు బెప్పుల్య రాక్షసాని

కలు వెంట మాతి మైహతగా నంటి

దండకంబ్యజీవంబులు రాల్చి నీదు

రాలోకముక కానె యదేల కలిక.

పొలీపుత్ర సుగర రాక్షసార్థంబున బోవుచుండు నీ యాగిని యని సాహంగ మెరగువాడు జేతులు వోదించువాడు దానోపాహారమున నోరనిల్చి బోవువాడై బ్రహ్మ కర్మాపారోపణు బాధి తపస్విధూని నీ యాగి. ఎంతయు బోవుచుండ్రి.

అని వారి వారి సమస్కారములు మాత్రమిహిహిని అపరిచంబావర యెవరితో మాటాడక తిప్పుగా రతిమాపుర యింటికి బోయిపడి. సంగతము విదా గాన ముఖరితంబై యొప్పుతుండెడి యా యిల్లు నిశ్శబ్దంబై యుండుటకు పరగపడ ను నా నీదువాలు రాక్షసి నామస్మరణము గావించుచు తోరనికి బోయిపడి.

రక్షిమాపుర మందమునై బండికొని యామి రాకజాచి తలూచువ మందముగిరి పాఠ బంబంబడి నమస్కరింపుచు కోసగదక స్వరముతో న్నకపుణే శారములు దేడవులు దల్లి : వా ముంతుండు నమ్మించిరి లేలవెక్కిరి. నా యెమ్మ యేముచెప్పుడునని విచారించుటయు ముద్దాపాణతో నాను నివ్వేల విడిచి వెక్కిరి ! యెక్కిడికి బోయిరి ! ఎరింగింపు మనటయు నది బోడికాపవ నానం దీసికొన ఫోయిరని యా వృత్తాంతమంతయు బెప్పవడి. ఆ కథవిని యా యాగిని మనంబున

నిందుడ విన్నవనముచేసె నొక్కంత సేహరకుంకి నా రే దెసకుఁ జోయిరో యెడం గలవా? అని యడిగిన నా చెక్క అమ్మా: వెను గోల్పోదేకలలున నా విషయ ముడియు విమర్శించితినికాను. ఏ చూలకుఁ జోయిరో నాకుఁ దెలియదని యుత్తరము జెప్పినది.

అప్పుడు యోగిని విట్టియ్య నిగుడించుచు పోసె: నే నిప్పుడు నీ మాతృగృహంబు కృతపరికి కార్యంబుచేయు తలంపుతోఁ జచ్చితిని. నా రాక సమయమై పోయినది. చినుము మహాపురమగరాధ్యక్షుడు వెచ్చలుడను రాజు సవనస రసికుడు. లేజ్యూరి. దూపణున మువ్వరులే యని చెప్పెదగు. మార్గవలంబున నే నా సగరంబునకుం జోయి రాజదర్శనము గావించితిని.

అతడు నన్ను భక్తి పూర్వకముగా నర్పించి మీరుభిష్ట మేమని యడిగెను. దేశవర్తకుడను మా కృత్యము. నీ పద్మజంబులు అనులు బొగడని యుత్సుకత్వ ముతో నిన్నుఁ జూడవచ్చుతి. నా జేకోరికయాలేదు. నక్షమలే నాకు మిత్రులు: నీ రాజ్యము నాకుఁ బాత్యము కాదు. || సాధుత్వమునకు నెవ్వవచ్చెను స్తుతి యించిన నతం దుబ్బుచు నన్నుఁ గొప్పి దినంబులందుండి సర్లోష్టి లేయించుడుమని కోరి కొనియెను.

నే సంగీతరించి యాచమానము లందుంటిని. అప్పచప్పడు పోయి యారనకి మంచిమాటలు సెప్పఁచుంటిని. ఆకవలీ భవమయ్య కొఁడి వనమాన వనసములు ప్రణయించెను.

అనాఁ దలండు శ్రీ ప్రభావమీద దేవి! నీవు సర్వభావములు తిరుగు చుండువు. సుర్యార్చయ చింతయల వెండుములల నె. దైసంజాదికివా? కవి వరసమే కాని యట్టి ప్రేమ లేదనియే నా యర్థిపాఠము. ఎని యెడిన నే నింకక యాలోచించి చింతనగప్పతో మహారాజా: వాక్కి ప్రసంగము? లనిదడుకాని మీ రడిగితిరి కావునఁ జెప్పఁచుంటి వినుండు. పాటిపైత్ర త సగరంబున రతిమాపురయను చెక్కగఁడు. రావి తిదకు కుంఠుండు. కావి యవయవముంచ్చియు మొలచినట్లు పోసినట్లు తిట్టిట్లున్నవి. చకవరవం బొక్కడిమేకాదు. సంగీతమో? సరస్వతియైన సుత మాధుర్యముగా నీరు కాకలేదు. వారి సుగుణంబులు గణనా తీతమయి. చిటులఁ దుడ్డులుగా జూచుచుండును. అబ్బిల్పా: ఆ శామణ్యము సుగరతులఁగరాదిక్క పిల్వార్థరాది యువతలకు లేదని యుగిగా జెప్పగలను. అప్పుడా లంబులు మురి పొప్పు పరుమెనవ సావజ్ఞున రతనను లవలె మెలయుచున్నాడు.

సర్వేత్రా: నే నవధూతైన సుగదంగాక. చెప్పఁచుసెవ మాట జెప్పక మనము. నీకు వాడు లగినాదు. లాటి నీవు తగదువు. వాఁకో నిన్ను సంత గించు చున్నాడనిగా మఱిమేష్టింఁ జతురావనుంపని పోగరచెడినది. అ యూరక : నాఁ బొత్త రచనం గొనియాడితిని.

నా మాటలు విని యా భూతాంతుండు విస్మిత స్థాంతుడై ఏమి? అర
జాంతిలే యంత వక్త్రనిరూపః : పరస్మాదాంశ్చ నాః : లేరా? తెన్నుమనస్సుడు
నే నిట్లంటి. లేరా? పరహస్యేష తతవం యోజయే ఏ కద నేమిటికి సుతింతునా?

దానిప్పుడి తెచ్చుకొని వరింపలేదు. సరిపడిన పురుషులు దొరక వందా?
గొణాభిరుం గాని వరింపకు. అవి సమీప విని యా భూతర కలలు ప లేమని
నా పాదరంజనంబి డేమి? పిమ్మ యోగిని చెయ్యిని లోగిని ప్రవృత్తులు చెన్నుగా
వెనుంగుదువు? వైరాగ్యంబునంగాక కృణాగరంబువంగూడ నీ కలివికేను గలిగి
యొప్పుడి. మహాత్ములు లోకోపకారమునకై పాటుపడుచుండుదు ప్రకరణంబుల
భూతప్రీతి గోరువారే యుత్తములు. నన్ను నీ కిచ్చునా భావించి యా మించు
లోతుల నాకు తెండ్లి గావించును. నీ యువకార మిచ్చుటి మరుమనని ప్రార్థించెను.

నాకు నీ కూతుండ యందుగక యనురాగముచే గర్భిత కృత్యమునను
దొక్కమున కనుమోడించితిని. తరా ముగ్ధిజంబు నడసి యొక్కదకుఁ బరహా
ర్యాహుతుతో వచ్చితిని. ఏమిరాకము? నా ప్రయాసమంతయు ముగిసెనని
అని పలికిన రతిసూపుర, డేమి? నా కూతుండ రావలకె యూహించితిను
వట్లు నొసటనానియుండఁ : కవర్తి తెల్ల రాక్కంబుదు? కోరికేరి దివరకు విటాంతి
రాయల గోరికి. అతియే నా పవనం బెరియ రున్నది. నేమి డియుదును? నీరు
కలి నుంకిన వారిని వెరకివట్ల తీసికొనివచ్చి యా జేడిగట్టి పెట్టుము. పిమ్మ నెఱుఘా
దలంబిన పుయో కొనసాగకుండెడివి? అని కోరిన విని యా యువరాజ కరః
కంపనమున నంగీకారము నూదించుచు గొన్ని యామాత్యు తీసికొని రావలగిరి
వారల జాతలు తెలిసికొనుదు గొప్పవాళ్ళు దేశసంభారము గావించినది. రాంబిలు
కవరము వంటివాళ్ళు. వారావోలు లోంటిగా లలింపెదేవి యనుభవంబులగు
నని యెట్టివాడిని బుద్ధిబుట్ట మానదు. అవి తాచి గోటికాపుతం నా దురీ
సంధం బురుషవేషముచేరి భానగరంబువలఁ తీసికొనివచ్చుచుండెను. పాప
పురంబున సోక న్న కంఠంబు వాడు అరజేపెయ్యుండగా మనంబుముగినిఁ గట్టి నిలిపి
పలుమాంబు తెదకుచుండెను.

దిశసేన యామెం గురుతువట్టి గోటికాపు తుమతో బాంబులు : నా యోగిని
యప్పుకప్పుడు మా యింటకి వచ్చుచుండునది. మా కలిగి నీయింబులు : అది
భయభక్తులు గలిగియ న్నుచి. అను లంపగా సత్కరించి మన్ననలూ దాని లచ్చిన
వశండు వచ్చెదు నా యోగిని తెంపడలోయి డేమి? ఏ యుగం పరిభ్రమిట్లు వికర
యింటి? విని శ్రేయం యడిగిన నామి బాబూ : మిన్న నీ యుగం : అనవధతో
సంగీతముపాడిన గాయకు లిందగ్నారవి చెందిరి. వారిం బాగు పచ్చిచి నేరుద్వారో
తెప్పగలరా? యని యడిగిన సతం రిచ్చినియె.

సీత సంగవర్తియైనా. మంగళము శృంగారరస దీక్షయను. అట్టి
నిన్నులది తో నీకు యేమి? వెదాగ్య ప్రసక్తికి తక్కుమా? అని యడిగిన
వాడు విచిత్రపురో బాబూ. నావల్లభ్యము పర బాబూ. బోధకమైనది సంగళము
వినుయంద నా బెందము వరల్లభ్యమయి పరిపూర్ణమయి. అందుకే
వారసునిది సంగళ వేయించుకొన్నాను. వేను మనమగల గాయక గాయనిమయల
సంగళములు పెక్కులు ఏమయితిని. పాటలు ఏమిటే వేను లేకపోయి. లేదు
యెదవి ఈ లేకపోవరి పురుషుడు; వాడుగు గురుత్వ గలవాడు. మున్న
చాలిత వీరేనా పాటలను ఆ గాన మకు కూరక మర్చికొని చూస్తాడు. వేనప్పుడు
గ్రామములో వేను. వాలో బెడగా వరించి బెప్పుడు వారి సత్కలను సున్నారని
యరింగింప సింధువచ్చును. వాని మీదే? అల్లయన వేను భక్త్యురాలనే! ఇంక
పాల్కి శ్రోతాంధము గావించురా? ముమ్మ దీపించి యేగదవని కోరిన నతండు
ర్చిత సేవలనీరి కొలెమ సీత పాడుమన సంతోషము.

పురుషులమేల మున్న య చిన్నది మనమున వగవలలో పీల్చుకొనిన
తండ్రిల నావించుడు గంకవాడలలో గలిపి హాయిగా బాకినది అప్పురాయోగిని
గంకలువైచుడు నోహోహో! ఎంత కాలమునీటి సంగళము విందిని. నేడలో
నా బెంద తుప్పూసినది. ఇట్టి సంగళము పాల్కిపుత్ర వగరయన రరినూపుర
పుత్రకల పాడుయంద విందిని మరయొక్కర పవలేదు. ఇంత మనోహరముగా
బాడువారడడు. అని స్తుతియించుడు మరయొక వరము మరయొక గీతము అని
రిసయ్యు. సత్క పాడుయంద కిరణంపనము చేయెడు నారింజనది. అప్పుడు
గోతాపుత్రుడు పోషి సముగా వదనూతా. నీచిత్రము వరల్లభ్యయ తమనదా? తురి
చూపంద మనభవించిరా? ఇక ఇక బాబూ? అని యడిగిన నామె బాబూ. నే
మిన్న నాకు పునరు పనగలము. ఇందులకు నాకు దృష్టిలేదు. విరాహరసము
పడిన సంగళము. అనుటయు సతండు పత్తెని సీత సంగళముగాని పాడువారి
వోపనయందవదా? ఇప్పుడు పాడుకొనుచున్నాను. యితడు పాడుకొను యిం
యూరిక పాడడు. పత్తెను జూపినగాని పాడుకొన్నాడు. ఇక పాడుకొని నీవుకొమ్ము
అనుటయు నామె యిట్లనెడి.

బాబూ నే నొకరు నెప్పుడు కష్ట పెట్టెను. నానిమి కమి పాడుకొనలేదు.
మన పాడుకొన్నామే. పరి యానందించెద. మీలో పచ్చుల కంగీకరింతురా? అనిన
పరియ సీత మాలో వారరు. పాడుకొని నీవు కొమ్ము. నీవు యోగినివి; మేము
యోగుము. అని కన్నీరముగా నుత్తరము జెప్పెను.

అప్పుడా యోగి. యిందు సంగళము భగవ విత్తులునొప్పుకుంటు
యి. నీ సంగళము వరమ పుత్ర పుత్రికలే పురుషులైనవి రిసినోనిపోవు
యి. నీ సంగళము పాడుకొను కడు గమమునాడు. మున్న దమలోకపురని పర

నాళ్ల మీపై నభియోగము తెచ్చినది. మిమ్ముగల్గించి బంధంకమున దీసికొనిపోయిన జనులకు అని వేరరంధ్రులు నా యోగిని యోగివై చిత్రసేన గోడకొప్పుతుండు వచ్చునతయులక యోగిని యాదీవహులంబుయు తెచ్చినది.

అతం గాలోచించి మనమిది నీ దేశము పెరిగిపోయెను. విప్రులుగను మిమ్ముచరియెత్తుదు. కామంధులు యజ్ఞరాయ కృతాన్యులు ఏమి చేసినం తేయ గలదు అని మారుతు నిజమహానుభవహంబు పంచమరూపు సాగింపుడంటెను.

ఓ నాడు చిత్రసేన వేళ్ళానన్వపవ్యత్తిని గర్భించుచు మా కుడమంలో నెట్లు అయిలనో జేమనొందిన వంశకు లెవ్వరైనం జూచి, ఇం యని ప్రహ్లాదవనంబున నదిగిన గోడకొప్పుతుండు వచ్చుచు మీరు పట్టలేదా మీమ్మ మతము తెవ్వరని పలికిన నక్కరిని రాలురాలు మామూలయీ తెప్పవంయినా? వదివన మాదిక నెవ్వరు తెప్పరని ప్రార్థించిన నతంకు చింతామయిమను వేళ్ళ కొరకుతుంకను బ్రాహ్మణుని తరగా వదిలె ను కిన్దొందిన త అగడ్డిదికను ముప్పది. మీరు పనలేదా? అని నొడివిన వచ్చునతి యొక్కత మీ పెరుగ మెచ్చుచో తెప్పవని కోరిన నతం డిట్లు తెప్పెను.

అని యెరింగించి

147 వ మొదలి

చింతామయి తీర్థ

- గీ కలదు రింతామయి నామకరితంబిన్
 దూపయోమన పం విద్యావరీత
 యపనగరపావ గణికాన్యులు ప్రదీప
 యపనాసికలోగ నులికాగ యావనయోగం
- గీ రదివినది లాభ్యులగాం శతకమంబు
 తెలిసినది కామనాత వనపీఠంబు
 అరసినది సతకృతా కనకమంబుల వచ్చు
 కాంత పువ మొరింగింపు గోమనాథుని.

తెలిసినయొగ ప్రకారమందయింబు చరించినదెన్నను కలగంబున పూర్వకాన్య
 అనునా పోషణమనంతేన దుష్ట విద్యావంశంబున నానందంబు మొదలై
 గలగంబున నేకాదీక్షి వరం బనున్బింబించింబు మనయొగ ప్రవేశింబునదొన్నెన
 గలగంబున

అని మొదలవునానాస్త్రి ప్రసాద

అని మొదలగునానా వర్ణితయంబు

క్రొత్తమోడు కృష్ణమొకడన నోమయోజి
కాపురము సేయు నా పయోగమున మొచ్చు.

ఆ పాఠము నదివరకును నొక కుమారుల దురుయ్యుండె. మారనర్చు
కుండగు దాని యాకారములులు = ౨౦౫౦౦ సంవత్సరమును సరకు శ్రీకుండు
పలాసార్చును జన్మించెను వర్ణమునూరిం. ఆ కృష్ణమొక లీలాశకుండును వామనరాయు.
గావించెను. అయ్యలీలకు పవరకీర్తన చిత్రించు నై యొప్పులుంటేని చిరభాయం
యన కన్యారాక్షసులు సంఘటిల్లనది.

కృష్ణమొకడు చిరకాల జన్మించునగు వామమాయ సహార స్థితి పూర్వక
ముగః బ్రహ్మయ మహావిద్యారంభితేయు కలంపుతో యా వర్ణాలయము ఎన్న
జరుపునేని యెఱుఁగి నిందితి రప్పించి పర్య జన్మించునకుండు. ఆ బ్రహ్మ కాలం
యందుగల యానక్తి వరపునకు గుడిచినాడు.

లీలాశకుండు మిక్కిలి చక్కని వాడు. బ్రహ్మ కాలము నది ముగించునకు
బ్రహ్మయందును, ఏల్లయన వానికి పద్యాలయ పరిమళమునూరి నింది
వాఠాడుకొనుచుండఁ బునకంబులగెడి. నీ కృష్ణమొకడు చిక్కినా
పింపుచుండెను. యమోదుకృత్య చలములు నుండునకుండు. ఆ కాలమున
బద్ధించెదేరులునింకమున్న కృష్ణమొకడు చిక్కినా. పరిమళమునూరి గావించు
కొనియెను.

కండ్రి కారరక్షయ నొందినపిదప లీలాశకుండు నిందియెను. లీలాశకుండు
యప్పుటికి చదివిన వదువెంకయో యుంకటితోనే సమీపమునకి కావించు పరిమళం
లీలాశకుండుకె కావ్య వాచనం బాల్చి గంభీరము నుండునకుండు. ఆ కాలమున

సీ. సొగటాలపాకె పాచ్చునాడు న్నిదోడు
తరరంగమాత చిచ్చులొంటి.

పెండ్లెని పెడయె పనుగడు ముగిసి

కోడిపండ్లెముల నెక్కినాడు.

నలుమలకు పేదయారియె తిగింబాల్చి

వములు గాడితము తిరుమలము.

గోకొమ్మచ్చుల గొమ్మరావెడి సే.

గాడు జూచుచును వామనము.

గ. గోర్కె పదుకాండ్లతోఁ గూడికొనిచు

నిల్లవాకిలి విడిచి బావెప్పుడు వెడ

కలెప్పుడు పిండు ముగిసి.

పృథ్వీవంశధర్మము పునఁ జెందు.

కులాధారము వట్టువెట్టి దురాధారములకు లోనై శీలాపకుండు విలసద
గాయకాదులు మ్మితులై వర్తించ నాయనాలో సంకయాశ్లాగులేదని పేరుపొంది
తిరుగుదుంక మురిసెదేవులు గతింఁ సుంక వాని మాతయు మృత్యుదేవత వాతఁబడినది.
ఎవ్వటికేని యెల్ల దేదెన మంచలిండు కల్లియఁ గడలేదని నడుచెప్పవాచలేక నతండు
మఱియు గొడెకాంఠంకూడి పంపరింపుచుంక నవివరము విధానముగు యోషన
మతనిమేనఁ బూర్ణముగా నాచేకించినది.

A. ఆర్థమాన వాక్యమఁ గల మరసివెర్క
తోడ నూనూగు మిసాల దుష్టికొనుచు
మొగము రిట్లెరి కనుఁగొమ్మఁ దెగరివెను
మధుఁడు కనలేదుగాదని మఱిదలంచు.

పెద్దల ప్రసన్నునిని పిల్ల నితముని యెవ్వరైన వర్చివతో విరక్తుడువోలి
కాకిట్లు సమాధానము చెప్పును.

నీ. తవ్వంసార పాత్రోరి ముంపుఁగఁ బడ
సగితమో పెద్దవస్థరము పల్కి
భవమావనము గూలఁబడఁ ద్రోయ దీగియంగఁ
గడ్డను కమ్మరిగంక కాంక
సంస్కృతిగహన సంధారణాదగు దారి
గావసియని యంభకార మింతి
భవంధనాగార పాఠంబునకుఁ గాళ్ళ
మలేయించు మేల్కొంఠుల వెలంక

A. అటు లేకున్న లేవవత్కం బవత్క
రహితుఁడే సంగరహితుఁడై మహి నవక
లిట్లు సుఖంబి సుఖము వర్చింపు గావఁ
జాగఁ బెండ్లాకి పొడల్లెఁజూచి మేను.

A. కామముదివికొనుగ గిట్టికలు లేకొక
కడవ్చెచ్చి ముచ్చుగా రరిత్రి
మంబుపూది యింటివాచుంకఁ వెంటిలి
యొకి పెద్దగొడవ గూడవేం ?

అని పలుకుచు విసర్జితదార వస్త్రిగహంబై బీలాకకుండు : బ్రాహ్మణులగు
మ్మితులం గూడికొని యెప్పుఁజిలుచుఁగలం చాలాంగవల గుఱివోష తారతమ్యంబులు
నిరూపించుచు.

నీ. తారావతి మహాపరా వాతీగయి అని
కాటక బాబురో దానికల్లి

నాగరత్నము మాపునకు కూసనియె కాని
సరసకా విరాళములు లేవు
కనకారంబు యౌవనము నింకమి కాని
లలితసౌందర్య పేరవము లేరు
పూదోటి రామర్యపుఁ బొమ్మయెకాని
కమలవర్గంబు దక్కరెవెసాని

గీ. పేరుపొందిన వార కృంగారవతుల
తేదియోలోటుగందెప్పు విప్రురమున
నల్ల రింకామణి వారిజాస్య పేక్ష
ఏదొ రింకామణి యింకను, నెప్పువోవ్వు.

● దానికి దల్లి లేదు చిలకందముఁ నీలిం విప్పితేదు వి
జ్ఞాన కళా సుతార్లు చెలవద్దన చిత్ర స్వరంజితరాజుఁ ప
జ్ఞానయ భావమాన బురసమ్మత సంపదముఁ దేవతా
దీపమువోలెదాన ముద్రాను సమానమురాన ముద్రానం.

క. గీతవంతురాజు చింతా

మణి వాకిరేక్కగాని మహితమున
వర్ణితమతి యగుచు నెలయె
గట్టిరింతురు ద్రవిణపక్ష గారది నులి కూగి.

దానియందు చెక్కా తర్కంతోకకలదును లేదు. విప్రులతోకలదును.
దాని గళక్రియగా స్వీకరింపవలయును. హితులలో నాలోచించి భాగముంజేసికాదు.
సాయంకాలమున బరితాంబరమార్చి గంభీరకారంబులం బద్ధింపబడి దాని
యందేలిం జని యందుఁ దన కులకిం మహావలం తెలవ మిత్రుల పి. పూగించుట యు
నారు లోపలికింబని రింతామణియోని యట్లనెడి.

క. నీభావకుడను బ్రాహ్మణ

కాణ్యంబు నినుగోరి నక్కె విహారవనిద్యా
కింపయో దుచియండఁగఁ
దేలికొనుము వాని గృహపమేరముగ నని

గీ. తల్లికండ్లలు లేనట్లు దమ్మలీకర
బంధువులు లేన లేదర్థలాగ లాక్క
యందరును నీవయెనని వారరింప
వలయుఁ దదన యెల నీవము జేయు.

తయోపాధికాయలు సూచి నీవె మమ్మకొందువు. నీ వాకిలి పెంచి
యమ్మవాడని యెఱింగించిన వారిని యగ్గతకామణి యంపకుమున్న యా చిన్న

వాని యువంకంబు వినియొప్పుచుగల మణికాశము సూచించినది. వానితోని యాతనిం దీసికొని మన్యుడయి వాని యువంకంబు తెలవంబున పెచ్చిగొనుచు లేచి కొన్ని యడుగు లెడుచుపోయి సమస్కరించి సగౌరవంబుగా దోడైవచ్చి పర్యంకోప విష్ణుంబావించి యుత్పాదంబులఁ జేయఁచుటె. అందుం కతదానంబించుచు తాను దెచ్చిన దనకనుజీ భూషణులారు లొసంగి తనయాశయం బెరిగించుటయు నమ్మించు తోటి గొన్ని నీలంధనంబు గోటికొనినది. అతం దియ్యకొని ఇత మహారత్నంబున కన్నెఱకము గావించెను.

క. ఇదిపగ లిది రాతిరియచి

మదిఁ దెలియక యెల్లపనులు మఱచి సదాఁ

మ్ము తితి నదసము వదలక

మదమరిగదలెఁ బ్రహ్మమయముగ నెంచున్.

కో॥ సంసారే పటరాంతలోయ తరళ సారం యదేకం భరం

యగ్నాయంచి సమగ్రే ఏవవిషయగ్రామప్రపంచో మతః :

దర్శనార్థం వరతత్వ వేదనమహాసందోపమం మందరీః

కో వాచిందతి మాక్షుమన్మతకా వైచిత్రీమాదోజనః

లిలాంకుండు చించామడికోఁగూడిఁ దత్వజ్ఞానానందముతో నమముగు నున్నదకలానైదగ్గణసౌఖ్యంబును నుండువుచు స్నానసంహృతి కర్మముం బెసరించి తన దానన దానములంచున ద్విప్రలించక సంతతము తన మనంబుండే లగ్నంబైయుండ నొందు దెలియక చించామడి వారించువుచుండెను చించామడియు తెలియాలెనను జ్ఞానపతియగుట లిలాంకుండు జనమెవఁ బ్రకటిండు మోహతిరేకంబున కర్మము నెంచుచు స్నేహముననుం రూప ప్రీతిం జూపుయఁ ద్రికరణంబుం వదలనై ప్రభావ వుచునుగా నెంచుకొనుచు వదలె యాస్తి యంతయుఁ దనవశము చేసికొనియు బ్రాహ్మద్రవ్యంబుని తా నునుభవించునక దాని వహితముగా నేకదారిజీ వ్యక్రమన దదీయ దిక్రంబు సంకోపానుక్రంబు గావించుచుండెను.

ఒక యేకాదశినాడు చించామడి ప్రాంతపుండరి విష్ణాయమున నురా తము పెచ్చునుండ నగి శ్రద్ధాభక్తి పూర్వకముగా నానింపుచుండె నందు.

కో॥ శ్రద్ధాభక్తరతరం వాసి శ్రేయస్కర ముదాహృతకం

సంపదీ విశరిశ్చేలి కృత్వా మవతి యో పరః

కాగ్నిధం సుపదు తి క.త రిస్యరత్నం పిరింతి తి

మా. ప్రితూన్ యతేత విత్సలోద్గద్యాక్॥

త. వితరులఁ గొలువంగాఁ తగు

తరుల రియొగవలయుఁ నిందోదకముద్ర

పితృ సేవ కన్నా మరల
| పరమిం లేదొకటి కుదరరాదు తలంపన్.

క. పితరులు లేనేలేరని

మరిగదాచుదు నాచికంఠ మామునో యివఁదా
శిశువుని రకము పితృదే
వతలార్చింద్రిల్లు రతి విపాద దరికన్న.

గ. కల్పద్రుక్షుల మృత తిద్దవర్జుణుల్లి
| బ్రాహ్మణార్చన సేయిం బాలికుండు
వర్తికుండగు తీవర్చ వంబలంఠ
కల్పవంశుండు వాని మొగంబు గనెవ.

అని హెచ్చరింపఁడు జెప్పిన విషి చింతామణి కెందఁబువనేడియో విచారం
బుద్ధుండు నరన యింటికిందోయి తన విమితమే వాకిల గారికొనియున్న తీరాక్షుం
గారి పాప్రగ్రహణము సేసి రోసితిం దీసికొనెదోయి భర్తకుకోపింపుం గానించి
యతని మొగంబున రాక్షసాపులు వ్యాపింపజేయుచు నిల్చితియే

చిం తీరాక్షా పితృ కల్పద్రుక్షుల యౌర్థిక్షులు చెట్టునుండి?

తీరా-అప్పురామాట నడుగుచుం గారణమేమి ?

చిం-కారణము గలిగితే యడిగితిని. పెట్టుచుంటా ! లేదా ?

తీరా-నానగెరు పక్కరములనుండి పెట్టించెదను.

చిం-ఎందువలన ?

తీరా-తీరిక లేక.

చిం - అయ్యయ్యా : నీకుం దక్షిణము పెట్టుటలే గిడుటగి లేదాగియు

వదా ?

తీరా-నిన్న యాచుచుండులేదా తోజనమునోయి సమయము చెప్పి గిక్కిన
కాంక్షిల్ల నీ యొక్కవే కాదా వనియించుచుంటి ?

చిం-నా యొక్క నచ్చిసరి మొదలు మాచివేసితిని కాదాగి.

తీరా-అవును.

చిం-చాలి వారీ : మొంత పాపాత్ములొచ్చెగిచ్చి ! ఇప్పుడు మిగిలినవ గౌరవ
ముతో వనియంపదగినదే !

తీరా-నేడు పురాణము లో : పుమాట లిరుయో గామి ?

చిం-అవును. ఈ మాట లే వింటిని. శక్తివంశ ముననవాడు మహా పాపా
త్ముడంటి. తీవర్చవంశుంటి. వాని మొగము తొలివ పాపము వచ్చువంటి.

తీరా-ఇదిమా నీకు గలిగిన భయము. బ్రాహ్మణులు. ఇది మా జాత
నయ్యలు విశ్వము లాగుటకై వ్రాసిన వారెలా.

చింతామణి మహానుభావులు పట్టుటలే గుం గొరవిముగూర తెలిసోష గండు ఏటిమూల రాదెవరు ?

లీలా-అదిగో దీప్తమహానాథులు అయినవోషిన వెంక రాధమీ మృత్యురతుఁ డట్టి నము పెట్టుటయే నట్టిదే.

చింతామణి-వాదములు నా కంటికారములు రావు. నీరా తిరుదెప్పురో తెలియువా ?

లీలా-ఇప్పుడు క్షాతకము లేదు.

చింతామణి-మరి యెవ్వరికైసం దెలియును ?

లీలా-కొన్నిదినములు పెట్టించె గావున నా పురోహతునకు క్షాతకముండు మమ్మును.

చింతామణి-దేవు సూర్యోదయముగా జూహ్వార్థ మిక్కడికి దీసికొని రావలయును. అంతవఱకు నీరో మాహాదేవు అని పెరిమోము పెట్టుకొని పోయి పోక గదిలోఁ బండుకొనవది లీరావతుండును—

క. ఎక్కడి హరిహరర మిది

ఎక్కడ హరాణ్ణోకి యిది వాకయము ?

యొక్కడ వచ్చెను పిమ్ముము

రక్కెర విలుకాని కేకి నయవక యుండెను.

గీ. కట్టిము తెలుమంచు నీ మధ్యమము

సన్ను నెప్పుడుగాలోలు సన్ను మీ

గుడికిఁ బోవచ్చుటయే తప్ప విడువదెం?

జేసిసంధాక కన్నెచ్చ మాసిపోను.

అని విచారించుచు నెట్టి కేరెల్లవానివలన నకం దతిరయమున బురోహితు ఁడెరిగిపోయి బరిహరికొని వెంటనే లవకవి నావార్తచే యింటికిం దీసికొని వచ్చెను. చింతామణి బురోహితునికి నమస్కరించుచు గూర్చుండఁజేసి అయ్యా ! మీలో డడవము పెట్టగొనఁజేసి కన్న విడిచితురని అడిగిన నకండు వానిం గుంపులో నెరిపియుంచుచు. వాని సహవంకి బ్రాహ్మణులెవ్వడు దుశింపవని తెప్పిన నా పేళ్ళ మీ కిమ్మిందట్టి మనదెయ్యదుండ మొదటి మందలింపితిరెను ? కిమ్మని పావము గురు నందునని యెరుంగరా? అని అడిగి బురోహితుండు లవకః కారండు నాకు గనం చుడి మూడిందయినది. కట్టిము పెట్టుచున్నాడో దేవో యెవ్వడికి దెలియును? వాడు నీ యిష్టముతో మందెం గావున నా పావము సేవం జెందువని పరిహాస మాడెను.

అప్పుడు చింతామణి మౌనము గాంచుచు నెవని కలిదండ్రులం తిరు స్సెనునని అడిగెను. నరండు పదివఱములో లం ది తిరియ, మూడుపాదము లుండి నది నీ ముచ్చట నేటివఱచి తెప్పెను. బరిహితు వానికొక చింతామణి

పురోహితునితో అయ్యో! గతమునకు నెడియుం జేయఁజాలము. మా పరామర్శను పోర దప్పి దర్శింపము పెట్టింపవలయును. సరియైన ద్రవ్య వివర్ణనే జన్మయెన్నాము. యథావిధిగా జరిగింపుమని భోవప్రతియూ రాసీయవలయు ప్రార్థించెను. పురోహితుండు సంతసించుచు నాడు. చేయవలసిన వియవములన్నియుం తెలిపి వెంటింక ద్రవ్యము దీసికొని దానిం దీలించుచు వెంటికి భోయెను.

ఏమట్లు జంకాముదే పరామర్శ జూచి రేదనగవురో? బురోహితునిమాటలు వింటిదిగదా? ఇట్టి కంటకులు జూర్యాపరధివలయును నాపైకమునాడును మూడునాళ్ళ మీరు మా ఇంటికి రాగూచుడు. కడునిరుచుముగా నుండవలయు న్నావకముండుకొన వలయునని పలికిన సతం దీర్చి యె

అన్నయ్యా! మూడుపదములు నమ్ముజూచి కాళగదనా? నా కండ్లకి తట్టినము నేను నెట్టివనో లేదో చెప్పఁదను కాని వెంటివే నీవు నా కట్టికొని పెట్టింతు నని చెప్పగలను. అట్టికముమానిన భోనము నెన్నంటులు సంతయును కాని బ్రహ్మ హత్యాదోషము తప్పక నెన్నంటగలదు. అను వికటముగా లలితెను. ఆ విషయ మీరు పురకు చెప్పసంపాదము జరిగినది.

దినర కతనవే దర్శింపమునాడు మాత్రము రాసని యొప్పించునప్పుటికి యుగ యుగరాసము చేయవలసివచ్చినది. గంధమునకు వెరచి వట్టాడము సమీపించిరింటి యతండు దిగులు పడుచుండెను. పూర్వదీపన సేయము మా భాష్యని కప్పగించెను. వరదీపన నియమము భోకల కర్పింప దిలఁచెను.

నాడు కోటసాసనది ముదలు చింతామదే పరామర్శని లేపులకు తారంబం చెనది. ౬౭, ౬౮, అను మూలబయిపోని అతండు మూర్ఖుడయ్యెనువ గతిమెవరని లేననలేదు. అది సాధువుగా లేని రంకలానాది వెళ్ళకళ్ళమ్మలు పట్టించివచ్చి దీక్షి-భాము బ్రొరెక్కెనది. అప్పుడు చింతామదే కోపవృత్తితో నీవు తంబొగవుని చెడబొల్లిలి? నీ కం ౨ ముతమ క్రితముగలదు. ఎంతచెప్పినను వెళ్ళదల గలుగ దేను? దీవయమునవే స్నానము సేయవలయునని. పదిగంట వది. పూర్వాహ్నము లేదు. కడుపులో బుట్టవెయదంగాని చెప్పిన బుట్టి యే మో నెను. గంధమును బదిగో పురోహితుడు బాంసంసినాడు. పంట అయినదిట మును అ. బుట్టయివ పలుకగా నెట్లకే వచ్చును వెనుకొని దీకం గ. అజాని పాదగంధం? గిట్టుమిట్టి చింతామదే! ఇదిగో బోచ్చెయిన్నాను కోము సేయవలయు అ. పంటలు బుట్టయివ వంక నా బాంక వాసికలెరుకున్నాను. పుకమూ! నీవే జెప్పెముంటులు బుట్టయివచ్చి వియో! నేడు మా యింటికి రావలసి మును? రకుతేనె నీ. గంధమునకు అ. అను. న్నావకముండుకొమ్మున పలికి సాగనంపినది. అతండు కోటదేహిగలని బోయి యెడియో ముగంధిని పదిలంబు యెచ్చుటాడు భోకంజూ. పుట్టయివ. బయి సెలువోయక పద పద బోచ్చెయివను గెంక రువపు వైసద

వెనుక వెనుక తిరిగి చూచుచు జానంతమును మరకులుకోవు ప్రవాహము వలె చుర్రోపాకుంటికిరిగెను. అదిం ధరమి నేమి క్రమే యిడుచుచూచుచుండెను. అయ్యో! నీ కండ్రియోపాకాన్ని చోమము తెక్కుమో జేరువని మున్నది. ఇంక ప్రాధ్యో! ఎచికిమి! తోక్కువచ్చి రెండు పేదలున్నది. ఎప్పుడికి లేచును! అని పలికిన పని పరాశకుండు గుడువూ! మంత్రములో నేమి మునుడెను తండ్రిమాతాత్మ కర్మిలము. బ్రాహ్మణులు కుంబించినవారు. నీవు నీస్వగ్గా తల్లింబికినని చింతామణికో జెప్పెను. లే! వెగము తెరవెచ్చుచును బ్రతిమాలుకొనుచు సూరియొద్దనే పొన్నను జేసి యమం తకమాగా నర్పించి తోక్కుల లేతిలో నావోగమును వడించెను. చింతామణి దక్షిణ అధికముగా నీయండులచే తోక్కుల మిక్కిలి య నందముతో ధరించిరి. తోజ నానంతరము తోక్కుల దక్షిణకాంతానాదులు పురోహితుడే యిచ్చి సత్కరించెను.

తదుపరి వీరాశకుండు పరిపిమిషములలో తోజములేసి పురోహితుని నీచి చూచుగుమిద గూర్చుండి యిట్లు ర్థ్యుండెను. అయ్యో! నేపిట్లు ప్రాధ్య గుంకును? ఎట్లు తెలిసెను? చింతామణి మొగము చూడక యంతకాలమెట్లు సనింతును! దానిని జూచి యోగాంతరము తెన్నుపట్టిరి. అక్కటా! నాపాలికి కిక్కిన మెక్కన వచ్చినదీ! అనాదు పాదుష్టానము వివేకవోయివను దానీ నంజలమును పుటకీపును. అని అనేక ప్రకారముం జింతించుచు గొంక సేపందు వనించి యుద్ధలేర్చి దాని యుండెడిసకు తోయ దూరముగా నిలువండి యావంక జూచుచుండెను.

అంతలో పాయంకాలమెన్నది. ఏకటి లలిసిపోయి నానికి సరితాప ముక మగముండెను. అచూపిధుం నంగదాలవెంట తిరుగుచు నారాత్రి వదిగడియ చెల్లెల్ చేగిందెను. క్రమంబున వానికి విరహవిదన ముక్కుమెన్నది. మనంబున మనోసంకల్పము బుడయించినది. ఏదో తెంపులేసికొని తనానులేని పురోహితు నిండిరింబొలు వంటకంబుల గొన్నియికిగి మాటగట్టుకొన తిమ్మగా జింతామణి యిందికింబోయెను.

అంతటి రలుపువచ్చెను మునుమి యున్నది. వేజునుం దాదుం నూని చాం చువేరుపెట్టి పెద్దయెనుం గుడం బిరిగెను. ఎప్పుడెను మాటాడితాడు. అప్పుచింపు మిక్కిలియు దైకముతో నాయుండెచ్చును ముహూర్త రికి పెరటిలో బుడవులంబుల తనియుండులు తెలిసికొన అది పరిసంపించుటను. అప్పుడొక తెల్ల తాబు రూలు కల భక్తింబులకె గోదనంది చూడవెంటకె యిగ్గ బాడుచుండెను. అది అతని పండు ప్రేమకర్తృత తెన్ని అనవార తాదువేర గుంపడినెను. రథ సర్వలంబికిమానగా సర్వత సర్వరజ్జ తాంకిరిగినది. తత్వస్థత చిత్రమవ్యయించె బిగ్గులు చూచి యుంక నట్లాల్లిరా నకునిచ్చుచుండు చింతామణిమొదటి ప్యాపందెనున్నది. అగనని సర్వము చింతామణిమొదటి కనంబుచున్నది.

అంతరస భగవంతు నాతాడు. అది సర్వమును సంతసింపించి నిలచి నిలచుచుండునాడు నడుముననుగించి మానెట్టి తరకాయలు కండు

దేకులంబుకొని శాశ్వ గోవతు లిగియదన్ని రివ్వన పైకెగిరి యెరిసి యెక్కి లోపం దుమికెను.

ఆ విధముని యొరలు వదిలి సగముతెగి యతనిచేతికి వచ్చినది ఆతంబది విమర్శింపక యందు తారవెలెను. శ్మితరకాయము తెగిపోయినను నాభులంగము పెరిగి నంది పట్టికొని తొలబోలర క్రమ గానరుండ పట్టి నేరారుతుండెను. లోకతెగినను పెండెట్లు వదలిపడితారా పామెండ గట్టియే చూచును.

తనుకట్టన గుడ్డలు మువకలగులయు గనుపెట్టక యాజన్మికట్టు కామాంధుడై లోపలి యావరణము లన్నియు వక్రికమింది తిప్పుగా ఉంలామదో లందుకొని యొన్న రీరారుండరమువ కరిగెను.

అప్పు దావారకాంత తద్యాంతరమున లందుకొని పైరదోక రీరారుండు మోహితీయమును గురించి విచరింపుచుండెను.

రీరారుండు పురాణలోయ దానిమంచమురావున నిలువంబడి యును. ఆ విగురులోది పుటాకుగాకాచి యెదైరెల్ల పీ పీ పీరా పీ పునుగుబ్బి మునెనా నాన్న? నీకు దలుపు లెవ్వరు దీసిదో లోపం తెల్లు పచ్చితిమ్? పీకుజెప్పిన నుట్టున్నట్లు చెగంగ గలిపితివీ యొక్కనా. కిమి తాళలేనా? రేపిక్కటికి లోపుదును. కుట్టలపిం తకై యింత వలవంతయేమిటికీ ఇది హాసముగాదు. పాతక వ్యూహము. నీకేరంబున నేమిగూడ నిరయంబు తొరయవలసివచ్చును అని యాతా నెండించుచుండ దాని పాదంబులకు కిరంబు పోక మొక్కరు నిట్టినయె.

దింలామదే నీవన్న మూలనిన్నయు జ్ఞాపకమువచ్చును నా బొక్కంత. లింద లిందంతమున మరలింనుకొందమన్నను మరలినదికాదు. వేరేమి కేమిమిమి నీమిమ ములకొడు. నెయి తెవ్వును. ఏమగముచూచక యెవెవె వున్నా నాకాళి. గడవెనల జంపుమని వలికిన యాకలికి తెగగు వచ్చుచిర వెల్లెహాయు. నీలింన మామూలెనా దీక్షగ నెలయు. వస్తుకత్తెము మరారింపకున్నావు. పో. అత్తలిగివీగో నులంబు నెలంబున ముంబ లింబులయు, నెలంబు:—

దింలామదే నీకొల కిడిగో పింకివంబుకొమునా పింకివంబుకొమునా. ఇంబా నానోదో కొక్కటియు యింబిసనీకాదు. నీవు లెవె నామమెనా దింబుకొమునా. కేమివస్తుకొనల పుంబును నామూలవిప్పి దాని ముందరకెల్ల దీపము వెలుగునా దానిని చూడంబును.

దింలామదే యా వెలుగున మూలయందును బట్టిమనలందును ర ద్రపుమనా వలయూది అబ్బురపాటుతో అయ్యో: ఈద క మెట్లు వచ్చినది? ఇంబు బామూనునపు యెదలంబులన్ని మెనో అని యెదలంబులం నెకలకు విమర్శించియోచి. అగింబు తెలిసి నది. గోవప్రక్కను ప్రభాదురవచ్చు. నామూలకొలెమి క్కామనానిగ కాళింబు ప్రక్కనా నుండునది సంతోర ముంబిని యింబందలదో యెలంబులెదు. అని తెవ్వకయు

జింతామణి యుగము పై జేయించుకొని అక్కటా! అది మగపద్ధి కలదివలెయో! ఎక్కరలో చూపుమని దీవులు దీసికొని బయలుదేరినది.

అక్కరాకలికి వెలిసి యొద్దకు దీసికొనిపోయెను. బొటబొట కర్రము గారు చుంక నానర్పము పూర్వకాలమై పోయినట్లుండెను. దానిం ద్రాకనుకొనియుతగాఁ బాని యెలిసి దిగివర్చితవని యతం తెలిసింపెను. అప్పురా మోహదానికి కనే కూహలు జనించెనని. మాస్తికి మాహా! కామాంధుల కేమియు గనంబక రన్న హల సత్యము, నాయుపదారములచే పీడితగుఁచు బంతులనున్నది. పీడి క్షిప్యమున వివేకము గలుగదు అజ్ఞానులవోసన నన్నిచ్చెదరానా! పీడి మూలమున నేనుగూడ తెడిపోవుచుంటి నని ర్యాసెందుచుండ నతండు.

గీ. చచ్చినది పాము గాత్రంబు నగము తెగుట
సంఘంబు కింతవలెదేం? బంబుజాన్య
రమ్మ బోపలికెద విదారమ్ముఁ మాచి
పుష్పశరశీలి నాకు నమ్మోడమిమ్ము.

అ మామిని యాబోలి యెదియు నూటాడక తటాచన మరలి లోపలికి బోవుచుండ నతండు వెంటననుచుచు వాల్చుంటే కోపము వచ్చినదా! నేనేమి చేయుదునో! నానంతావ ముల్లవ్వుది. నీ పుష్పేంద్రికమే బూరాత్రి కీరము నిలువదు అని యతము వచ్చి పాతంబులంబడి బ్రతిమాలుకొనుటయు నది పద మ. తల్పంబునం గూర్చుండుము. స్నానముచేసి పర్వరసని బలి యయ్యెనని యవ్వలికి బోయినది.

లిటాకుంధును సంతసముతో గేమంతిరమువకదిగి పర్యంకమున గూడుచుండి యాతురకతో పనివము యొగమువలె దండుచు దాచిక నిర్దీక్షించుచుండె నవ్వురు—

ఉ. వాననలువృత్తిలై జెలువంబగు కల్గి జనింప మేననం
బానివ యంగెరాగమతి వోవగ భూదీరరాచికొంబు పం
త్రానము పుట్టవెల్గడుక ఇరంబున ప్రేలగ వెల్లవమువ్వుడ
దీసి దిగంబరత ఏకృతిం బ్రతిదీంపురు గాత్రమయ్యెచిన్.

వికృతరూపముతోవచ్చి యతనియెదుట నిలువబరిది—

క. లీలాచర! ఇటచూడము
హేలా దీనినిన తెల్లవ్వువోకే
తోంబొమ్మకు నవరం
ద్రాచుంగల రాసొంక కహకహ యేదా!

గీ. మది విరాచింపుమయ్యె మర్కమల వెదిగి
పిష్టు తత్సంబు దెలిసినాసికిల్లి

హెహమేటిగి గబ్బెడు వొలుతులను
లో లొలకలను బయలు దెక్కుచుగానె.

క. మంమూత పూరికంబై
తలవ నరొకకమఘేయుఁ తనువిడి మాయా
బలమున విడువని హెహము
గరిగించు తెలియ దోచకట్టియనె.

కరుణించి విరిచి మేటి మాంప యెలా నిష్ఠుండువడు వెన మృదువగు
నీ తర్కముం గప్పెను కాని కానితో నీ మేవ సంకేతము నసించెను నెత్తుకుం ఏబ్బ
మూగికోను కాకగృహింబుం లోలికొనదేసి దేహరాచులు కేకాహంకారంబు నింక
కుండుగా నీచెట్టి చుప్పక గాతంబు చరితంబు తెలియక మూడుంబు దాకిసుర
కర్కముల పీడియల్చి యుచున్నతనంబుం తెనుమెనుంగక క్రవ్వంబునై బోవుచుండివి.
ఇప్పుటికైనం బుద్ధిచెప్పుకొని దేహతత్వం తెలిసి కామం బుడిపికోప భగవంతులారా
దీంపుమని వెలుకుంటయు : : : : : సుక్కుత నానవాఁ కేవలంబుం జేసి యప్పుడుకు
లకని తెవులకమ్మత కండువులవలనోడి మనోగళంబుం కామసంకటంబును గ్రహించు
దయ నకం సయ్యంబున యంగంబులు సవికర్కంబుగా బరిశీరించి యపహ్యంబు
అనింబుం మమియుదు గన్నులు మూసికొని తొలఁప లేని చల్యంబునీగ్గ కురియగ్గడి
దారత్వంబు పొరంబుంబుడి—

కా. కల్లి. నీకు నమస్కరింతు నిదిగో తర్కంబు నీ హాకు లం
బుల్లారెన్ స్మరతాపమెల్ల గడు నాశ్వర్యంబుగా బుద్ధి కా
స్మిల్లనెచురినంబు చూపితిని నీ. నీ. తుచ్చకోగమ్మలే
నొంక పీదయ సంపద్యెను సురోల్లాహ వైరాగ్యమూర్.
నీ. ఆరివరో హెహకోయది ముంంగెడు మమ్మ

తప్పవై తప్పుడుఁ జెప్పిచావు
కాంకరో నిరయ లోకద్యారమును జేవ
మమ మరల్పిరి స్యత్యమమము యెకం
గామాంధకార భీకరమగు నాచుది

తెలిసిం దివి జ్ఞాప వికతదీ పి
గ్రుడ్డినై తెరుకొన గూడిపో గనులిల్చి
లేచి రక్కని త్రోవ జూపినావ

గి. అహహా ఏవంటి మాపుఁ తెందెడు గంబె
తలి నెలను గురువెన : పమెవ
నీవెనాకిం మేటితో నీకు నాకు
వదలె గామక సంఖంధ విధివహులు

౪. నిను జూడవలకునాని

వినుతింబెరు అనుచుమాట పెన్దెనెతి యెన్
గనుగొంటి వేరు నీమే

దను జాపుము నాకు నొక్కదాని గృహార్థన్.

అని ప్రార్థించిన విని రించాడు: యక్కణత సంతోష భూషిత స్వాంతయై యోహో: మత్స్యంకర్తామగుణముగా నేడు వీరికి విరక్తి గలిగినది. యుపదేశించుట శిక్షితు ప్రమాదమని కలంబి—

అ. కలంబు నాకు గురువు గణాకటంబున

జపము జేసికొనెద సంతకంబు

అతని కవకాహియ యెరుగుము ముక్తికి

దెరువెయగ ఇప్పు రెండుగను.

సోమగిరి యను పేర నొప్పారు నయ్యుత్తీర్ణయం దాపన్నరక్షకుంకగుట నీ జయ్యాలించెను నవని చరణంబులు శరణంబులుగా వేడికొనుము. ఇప్పుడ పొమ్మని యుపదేశించి గురువు నిరంగింతులుగా భిక్షాశ్రమంబు మారుమూట సలుకక రించామట పాదంబులు కన్నా కడ్డికొనురు నా క్షణమువలె త్రివిధి కదిలి యయ్యుత్తీర్ణతని వెదకి వట్టుకొని పాపంబులం జది ప్రయత్నింతు నెట్లనియె.

సీ. ప్రభవించితిని భుజుమర్వాప్యయంబున

విప్రతుండు కృష్ణమి ననకును

చదివెతి నేలొత్తపూదామంబు తాల్క

మన సుతమారాధ్య ముఖముగాగ

విరసించెతి విరక్తి వినియం దాదంగ

గార్హస్థ్యరర్క మృకమంబు

జేవట్టితిని పున్నరావదాపంబున

జింతామణి వారకాంత సరిగ

౫. కడువదేష్పతాన జాతప్రకోరం

దుచ్చతోగేచ్చ హేయమైతోవ నిప్పు

దాక్షిణ్యంబుగ వచ్చితిమయః తావ

కాంక్షి వద్మర్త్యయంబు దయానరావ.

అని తన యశంబుమంతయు వెలింగించిన విని యమ్మహాయోగి కర్షివే కోపియంబునకు బుద్ధివంబు జారణంబుని నివృత్తించి సుష్మకర్మ ప్రమకంబును మహాసుత్రిబంతువైకెంచి శ్రద్ధాభాంకవై దీపం జరింపుము. శృంగారంకరయ్యెకవని యానతిర్బుడయు భిక్షాశ్రమంబు మంత్రమవకు జింతామణి యను పేరు పెట్టి గట్టి

పట్టున గంగా తీరమునం గూర్చుంటి ప్రితాపూర్వములు మాని తడకదీక్షగా నా ముం
గతము జపించుచుంటె మరి నీ —

క. పరి తిన్నను లలో లోకా

స్వభూతా పరమాత్మ నాకే బ్రహ్మకృతై

మద మొదపింపక యున్నానీ

వధలెద్ర తానమల దేహవాసననోపక.

అని కృతవిశ్వయంత్రై జపించుచుండ రక్షింపసావ సాధనమున
భక్తమొనరుండగు నా జగదీశ్వరుండు.

గీ. శివ నెమరిపించ మొవ్వంగ తిన్నిబొత్త

జనీటిగజెల మెలకాడు పిసిమితాప

మరకీ తాడును నలవి ముద్దుబాటు

తొకాడు జనులెందె యాకవి నికటమువకు.

వదకటంబులు ములుమున ప్రాచీన వృత్తంబుగానిండును వర్మి శీలానుకుని
తెలిలో మరకీనాథామృతము జొనుపూటయు నతంకరిరిమరి కన్నులదై తెరచి కురంగు
నెవ్వరింకాక పురల గర్భుల మూయుటయు నాలిసాకాపకామణి యతని కెంత
బానించల జూపుచుండెను.

అప్పు డా లీలాసకునకు బ్రా కమమ్మాకపమాలగు విద్యుంన్నియు గంప
ప్రమ్మంగుటయు భక్తివిసంకలై విరంతుక కవిలాహోపదేశి దనప్రేమ నింది యువక
లిలలుగవదలుచున్న ముద్దుకన్నులు యాకారము కనబడిన విధంబునలింపుచు
నాణుగువందం కైకములురలివి స్తుతియింతెను. నానకే శ్రీకృష్ణకన్యామృతములని పేరు.

తనకు జాలుత నా లీలాకళోరంగా దర్శనమిచ్చిన తోడవే యా శ్రీంద
శ్లోకమును రచించెను.

శ్లో. చింతామణి రయతు సోమగిరియర్యే

శిఖాగురుకృ రేగ గన్ శింపింపమోగ

యతాద కల్పతరు పల్లవశేరిరేపు

లీలాష్టయంవర రసం లరకె జయశ్రీః

చింతామణి యుపదేశంబున దనకు భగవంతుని దర్శనమైనదని నంతసిం
చును మొట్టమొదట జింతామణినే స్మరించి యా మహామధావనాలు సర్వోత్కృష్టమైన
యుండుగావుత అని కొనియింటెను తరువాత ముంతోపదేశము గావించిన సోమగిరి
యతీశ్వరుని దండెను. అట్టిపిమ్మట దనకు గంపంబున శింపింపమోగని శ్రీకృష్ణు
నభిదంతిందె. తనకు దర్శనమిచ్చి కన్నులందెరచి యాచింతక వనకృష్ణుడైన శ్రీకృష్ణు
గురించి యాశ్లోకము రచించె.

శ్లో. పునః ప్రసవ్యేన ముఖేందు రేహా
పురోస ధీర్వస్య కృపామహాబలేః ।
తదేవ రీరా మురళిరవామృతం
సమాప్తి విఫల్యయః కదామ మే తువేతి.

మూలవంశదంశ్రికలు ప్రసన్నమాలై యుక్త వామంగం నిలిపిన దయా
సముద్రులదగు నాలిలాసంభవము వెందియు ముగిసిన మృతములే నాకపోయిష్టు
యవ్యుడుగావించునో యని పొగడెను. మరియూ చిరాకకంఠము శ్రవణంబై విమృశ్య
నెరతుడైనట్లైతింది శ్లోకమువలన తెలియజరుచున్నది.

శ్లో. శ్రీనా వయంసఖులు శక్తపరారణీయం
పందార్పణీ జననా నితరాం తదాపి ।
దేవో మదీయ మతసీ కుసుమావళాస
స్మేరావనం స్మరతి గోపవరూ రిశోరూ॥

మము పందార్పణపవమలైనను శ్రీధరామీనము నాదిత్యము గోభ్రుమానుని
యందే హృదయమున్నదిగదా యని దెచ్చుకొనెను.

శ్లో. శంఖోః స్వాగత మాస్యతా మిత జితోనామేన పర్యాసన
క్రౌంచారే కుశలం సుఖం సుకవతే వి జేత వోవ్యక్తతే
ఇథం స్వత్పృగకస్య కై లిఖితకః ప్రత్యా యశోదా గిరః
లిం లిం కారం జిల్పనీతి రచికం ధూ ధూ కృతం పాశునం॥

శంకరాః నకు స్వాగతమా పరింటి నీవీ యెకమవక్తృను గూర్చుండుము.
కుమారస్యాపి. కుశలముః ఇం దాః సుఖముగా నుండునా? కువేతా? కనిపించుటలేదు?
అని ప్రశ్నిస్తుండు నిర్దలో బయకుండు బలవంశవంశుకొని యశోద ధూ ధూ అని
చరిశివది.

శ్లో. కాంక్షే పురినోదరేష మునపి యాపర్షణః లేలితుం
తావ త్కూర్పరితం వయః పిం హంవ్యవ్యధే రేలిత
అర్థంబాలంబూ ప్రకారబహుః ప్రత్యా యశోదాగిరః
పాహస్మస్యకీలాం స్మృకన్ ప్రమం తితాపి రేర్ద పేలిహరిః॥

పత్యా వనమందాముడు అయ్య కి కాంక్షి తలమన కెంతో బోవునో
అలాపం నీవీ గిన్నెలోని పొన్నెయొ దాగితమే యిట్లు రెండుజార తయారన
చలిపబడుగా గిన్నెలోపాలు నగములాగ బ్రేవోవది వెయ్యియూడుకొను ప్రియము
నమ్ము రచించుగా?

శ్లో. పీనః పీనవిష్యతాంకగళ తిక్షుం వనోపాలకః
మృతాంతస్థురీమగ్ధ భాంస మవత్కష్టాచ్యుత్యమందారః ॥

వక్రప్రాంతకృతాంబులి కృతశిరః కంఠం విలంబితము
పాపాదాగతగోపికావయన యోగవేదాధిపత్యాంబులిః

ఈ పీటపై ముయ్యెక ముక్కలుపీటపై యంటో బాంకున నిలువబట్టి
అని మరమీద నిలువబడి మట్టి గట్టి గంట్ల మోగకుండ వాపట్టి ధుగ్ధలాంతము
వంది తిలగివేయును బాల్ గోడమున కంతలో గోపికవచ్చి యుపరింపబోవుటయు
దానేకములు గనబడవ కుండ నోటిలోవిహలు బావకమ్మంటి గంధూషముజేసి పారి
పోయిన బాంకు నన్ను కడింయగాక.

కోః రామోవామ బతువ మాం తరలలా సీ తతి హం ॥ పితు
ర్వారా వంచదీ తదే వివరత న స్యాహర్షదావయః
నిద్రార్థం మమ కథా మితహరేష్టంకారకప్పుష్కరిః
శేషుత్కృత్య రహస్యమర్థమ తితిష్ఠ గాగ్నిరూ బాహుః

కోః పాలెన మగ్ధ రవలేన చితోజవేన
మన్యాన సే కిమపి రామముష్కహారం ,
లోదేన రసాయన మిద్రవేన
టిలాకికోర ముపగూహతు ముత్సుకోస్మిః

అని యెరుంగింది తరవంతరరర్చితము పైమలైయెండు చప్పులుండును

147 వ మఠిరి

అ గ్ని శి ఖు ని క థ

ప్రతసేనా వింతామతే నయవలేకయవంబాదే టిలాపతుండు పరిమల్ల
గ్రేసదులై శ్రీస్తవచూపాతుండుయ్యె. మగ్ధులకు కుం బంతాతియె
నయస్సూరిం జేర్చొందినది. దోశింబులు సహజంబు గాని కులవశగతం గాని
యొరింగిందినవిని ద్వితసేన పరమానంద భవతాదయై మహాత్మా : పరిమామత
యందంతము విక్రీతి సంతనము గడుగజేసివచ్చి మరయు టిలాపతుండు పరిమల్ల
యరిగిన తరువాతః తంతామతే యిష్ట పవర్తింబవదే ? బాంకువున మరల విష్టాదేన
గరిసికొనరా ? తరవంతర వల్లంతా మాలింప వేడవ యగుచున్నది వివరింబున ?
యని యడిగిన నవ్వుకవి వెల్పునెయె.

భావా : టిలాపతుండు మహాభక్తులైచేమిమ్ముల దీరుగా శంకామణియొందికి
కాలేద. చింతామణియు సతంబులము ప్రేతులై భగవంతు నాధానింబురుంతనని
పని సంతసించును వచ్చుటాని యంతండు బాంకువుమందుమోయని యిష్టాకు
సతన దాష్టాంతు లోయనదికాదు మరయు టిలాపతునకు పరక్షింబుగజేయు తరిం

పైకి సాదాశాశ్వతమైనదిగా కనిపించినా అంతర్గతంగా అత్యంత అసహనం కలిగినదిగా ఉంటుంది. అందుకే అతనిని అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి. అతనిని అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి. అతనిని అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి.

తెగ్గిరియందును యెక్కియైతా ప్రయోగమున వ్యాకృతములో పనించి
కురవారాజు దనక గంగాజలంబుల రమణతన కొనుడొ విమ్ముల మరమునకుంబిచ్చి
కందమూరారులుదీని యిడిలి యడంబుకొనియె వాళ్ళావలోకమున గాంము గదపు.
రుంబెను చింతాచే యోనానా యాగిరెంతుకతోయ పాపంబులంబి మహాత్మా
నాకు విశ్వాన్నవచ్చులి యెరింగింపుతన వెదుకొనెడిది. తావ్యాపరాధమనేనానాదగు
నకనీ రానిమాట వివంశలేదు. తనమనంబు ద్యానియెచ్చు విషయాను
గుణముగా—

శ్రీ: యాంశే మరీస్సోగతి:

అని వదిలెను, ఆకొకమునివి చింతామడ మహాత్మా : నేను జ్ఞానాశీతమున
విజ్ఞాన పవ్యతి యెద్దో? యెవ్వనింపుకను కోరింకొను. దేహాతమందు మనుష్యుడగు
వనుచరించు? యెద్దగు వచ్చువర యు తరము చెప్పితిరి? నా ఘోషమున
కియ్య తరము సరివడలేదు. దెన్నాగొరిందిని నడుమదేము గానింపుడని చెడికొన్నది
అ మాచయి నయితికి వినుచుండలేదు. తనతలంపును—

భా॥ 1 పాఠశాలలో తోగతో సజ్జనం

అను శ్లోకపాదమును చదివితే అప్పుడు స్వాధ్యాయక అయ్యా. ఈమూలము
అందుకగా సందిత శిష్యకృతమనయి ము. గామ గౌ. రుచకాశ్చ విధింపఁబడెన
దర్శనంబు ఐనురవమాయమునగాని పరిపదు. అతని నత ప్రధారం చేరింగింపవలయును
గాని సామాన్య వాక్యములు వామనరమ్యలేకనే పరికించి. దాని యునితము పూర్తి
అంగురత సతకం దెరుగఁడు. తానేదియో మనమును దానింపదు.

శ్రీ సుబ్బరామకృష్ణ సుపారీతి

అని ముఖం జరిపెను. అప్పుడు చింతామణి ఆయ్యగారు : ఏమి
చాలులో నోకరాని కొకటి సందర్భముగాలేదు. నా మాట వినవలెచేసి నీకుంటరా
నీయ విశ్వాస నడవమ్మని విని మీదన నీకీతన పక్షేనం తెలుగు కలంపులో
పర్చితివి. మీరు సాహస్యూరవెప్పుచుంటే చెప్పరుండో. తగు సమీరమును
రెప్పకనీ, సాగించివరి. అదియేమియు నశం తెలుగక కిమ్మరు మూసికొనెను.

భా. యోగినాం తోగినామహి

అని వదిలివెళ్ళి నిజామాద్ కు కట్టె ఉన్న పూడికెమ్మ కు పూడికెమ్మ పంపినది. అప్పుడే క్రోరీలలో ఉన్నది. అదేమీ పంపిం చుటెచ్చోను. ఎందుకంటే గదా? సర్, బియ్యం పంపామని చెప్పామని సగారాదులు పొయ్యిలో ముని జేసుకుంటారు.

ఎట్లు యాన వయ్యారీకొన్నదని పంపించినందువలన యెవ్వరింకను పంపకలము అనింది
మరి పల్కరించక యింటికి బోయింది.

క. రానము రర్కమున్ జవము రర్కమున్ శబివృత్తి స్నాన సం
ధ్యానియమలు తిప్పియించెం బోనరించగ వచ్చుగాని ఏ
బాగ్గురుత్తెన యోగయతులైన మహామనులైన జన్మలో
మహాన మందిరమున్న యధిపామను వీరగలేన భార్యుని.

మాతంగుని కథ

అ ప్రభుగమున కుత్తరముగా గ్రోతూరమున నొక మాండ్ల కలదు.
అందు మాతంగుడను పుల్కముడు మానివయసు బార్కలో గాత్తరము చేయు
దుండెను. వాడు నిత్యము సూర్యోదయ కాలము గంగలో మునిగి రవిచంద్రులు
నకు మ్రొక్కి యింటికివచ్చి వట్టుపరనములు పెట్టి తన గుడిసెలో నొకమూల వీరకపై
దేవతగా నిలిపియున్న పుట్టిగవోమును బాకెంచి విమ్మల గుంపుల్ని తేసికొను
నుండెను.

వాని పెండ్లియు మాలివి యి వాని చిత్తవృత్తి వనవనంది నిత్యము ఏ దిగా
వాడు గంగకుబోయి వచ్చులోమ గుడిసెయను జాబి చేరికయు శబి ముగిం
పెట్టుచుండును. కోడి, కుక్క, ముడిలోమగు నీవలంతులైన నా ప్రాంతము
రేరకుండ గాపాడుచుండును. తదనంతరం పెండ్లిని కూర్చుండియు యేమి అ
మ్మలో మాతంగుఁ బోకితే యవపయ్యుండు. ఒకనాడు మాలిని మగనతో నారా
మన కులము వారందరికి సంతతి పూర్తిగాఁ గలిసియున్నది. అందు మనస్సెల్లలు
లేనివారము నీవు కులపరుడముగా స్నానము జవము పూలు సేయుచుంటివీ
తల్లి గలుగలేదని యెల్లరు చెప్పికుండుచున్నాడు. దండి భాత లయనము నా
నియమములు మనశే! జిది తెలిసికొట్టినదిమా మూలము నారా? అని అనుచు
చేరించిన మాతంగు డిట్లనియె.

డి.సి. వెర్రిరావ : మనము పెట్టివచ్చిరి. ఏమి చేసితిమి? అని అనుచు.
స్నానము పూజయు విధంబున పెట్టువా? మన కులమునకు పూజించు నుండు
నట్లునుచున్నాడు. ఆ మూల బాకెంపకును. మాగములను. మామను సమా
ధానము తెప్పెను. హిమమాతములో నెట్టి యెచ్చులైనవి ఎలాంటి సమాజముగా
నుండును. ప్రార్థనమున నెట్టి యానగని వాల్కము నాపడులు వచ్చినప్పుడు
ప్రార్థనమని పలుకుచుండురు.

మరియొకనాడు మాలిని నారామతో నారా : పిమ్మనిక నూనిగుత్తలవాడు
కిన్నర పేటకు నివసమునకై ము. ఇంటికి వచ్చెను. తోడికోడలి నర్సంరమున
నిల్లు కలుగదా? అని వాని కడన మడిగితిమి. వాడు ముగ్ధకముంబాడుచు

x

4.1

వా లేదురాని నీకు గాలిపోక పిల్లలు గలుగుతుంటే వద్దు పెట్టుచున్నది. రచ్చలేకు గట్టి కొనుసం ముట్టుదురు. కుండెకు రావ్యమిచ్చినతో, రాయెత్తిచ్చిననవి తెప్పిన నొప్పుకొనక రేపురమ్మని యింటివేసితిని. ఇందుకు మీదేమందురు. తాయెత్తు గట్టి గట్టికొనవచ్చునా? అని యడిగిన మాతంగుడు నవ్వుచు బిచ్చగాండ్ర మాటలు నమ్మ రాదు. నీకు గాఢనిద్ర మారి తోసితిలోయ గొప్పవారం వడిగి మంచి రచ్చలేకుల దెచ్చియిచ్చెదఁ తొందర పరచుమని బుట్టించెను.

నిక్కము లొక్క వేపుడుండ మాతంగుఁ డొకవారు గంగాస్నానమాచేసి నామములు డిద్ది సెత్తఁపూజ చేసికొని రచ్చలేకు నిమిత్తమై త్రివేణిలో పుడుండ బారిలో నొక మాండాపరి యిడుచువడి మాతంగా, యెందుఁ తోపు చున్నామని యడిగెను.

మాతంగు-రానది! నీవు లేకుములు తయగుచుండువు? పెక్కండ్ర తెరింగి యుండువు? నా భార్యకు గాలిపోకవదలు. రచ్చలేకు నిమిత్తమై యిడుచుచుంటిని, అట్టి వారెందుంటిలో తెప్పగరా?

రానది రచ్చలేక: నేవే కట్టగంను. ఎక్కడికో పోవవలె?

మాతంగు-నీమాట యిటుండనిమ్ము, త్రివేణిలో జవరు లేనికొనుచున్న దైరా గుం వడిగిన నీయరా?

రానది-వారు వారు. అట్లయిన నే నొక్కటి పెప్పెర వినుము. ఈ ప్రయా గలో బిల్లు వీధిని బంతామడి యను బోగమాం గండు. అమె విరక్తి తెండి నగలు, గుడ్డలు, ఆవులు, ఎరు గురములు అడిగిన వారికెల్ల బంబిపెట్టి వేగురుగురు గట్టికొని బూడిద బూసికొని తినుచున్నది. అమె మా తెలిసినవరంట. అక్కడికి బోమ్మ. || బూలియ్యగలదు అని యింటికించిన సంకపించుచు మాతంగుడు గురుకులు తెలిసికొని తిన్నగా జంతామడి యింటి ముంగిలలోయ నీసి నిలువంబడి జంతామడి గారో యి పెదకేక పెట్టెను.

ఆ కేక విని జంతామడి వారికొచ్చి వానింజూచి నీ సేవరపు? నన్నేని డికి విరిగితివని అడిగెను. రాని యోగినివేషము జూచి మాతంగుడు దండములు పెట్టి తల్లి. వేను నీ బాసుండ మాతంగులగువాట. వాకు దిల్లెదేను నా భార్యకు గాలి పోకే యిడు పెట్టుచున్నదట. రచ్చలేకుకొరకై వచ్చితిని. నీవు గొప్పరావవంట. నాకి యువకారము సేయము. వాకొలుగ్గిన దిడ్డను నీ పేరు పెట్టెను. నీకు రాసుండనై యుండెదనని వినుచునుగా వేడికొ యెను.

బంతామడి వాని యావరంక్షణము ఇంపొందె తలయూడచు మాతంగా: నీకు సంకానము కావాయినా? అట్లయిన రచ్చలేకుతో బోదెరు. వినుము ఆ మూం గంగలో నొకయిది జవరులేనికొనుచు విట్టుచుద్దాన్న ముండాలో మకమునకు రోపుచుండును. లేపుచున్న కేనువిలో నాయను మకమునకు రోపు

దానిలో నక్కదక్కర బావరక్ష ఎమిడియన్ యుండును. నీ పుణ్యవంతులైన వెప్పు రెను, నరండా బావరక్షలో గులికెనేమి నీకు దప్పక సంకతి గణగగండు అటు చేయుము. రక్షరేంట్ అరేవని యువరేనించిన వివి సంకపించుడు మానసి రయ్యంగనకు మ్రొక్కి యా వాక్యమునందు గురి గలిగి ఖండితోయి బాధ్య కర్వుర పెరింగిండును.

సురియో, బ్రతుక్కు పూర్వకముగా మెత్తని రోయిలో మాడు జతలు పార రక్షలు కుట్టి మా జేబి గ్రీష్మకాంతున వయ్యోగి గంగసుంకి మకమునకు రోపు నిమక బావలో ముందు వెదుకుక నున్నది యా మాకంగుడు కప్పు గృతాధ్యుగా రలంధి కొనెయెను.

గీ. దంధర కిరణ బాంము

మెండుగ సైతము రెల్ల మృగశృష్టలరే

సిండింప వేడిగారులు

దండిగ నిప్పులను గ్రక్కరగె గ్రీష్మములన్.

అయ్యెంతాకాంతున నగ్ని కింబోకనాడు వేడిగారులు విప్పులుగుమ్మ పినుగరేణువు బిగ్గిరివంబుగు పిమ్మవకకడమునరే గ్రాగమర్కం దివసంబున అపంబు ముగింపుకొని మరంబిపుణోపురు అగ్రుమని బాంబులకిక వడివడి బుగులిడురు వడుగులు మరియో భగనముంది బ్రొక్కురెక్కి నబ్బాపంబు సైరికవోపక యర్థవ సుండు బావోపకనునోపాయం బరయ్యును మెండువెన్నబాబు రైవవలంప నోకవో నమ్మాతంగు కుంపిప పారరక్షలు గవంబులుటయి విద్రిచింబుంబై లేరి సైరికవలేక రెండునవిషంబు బా పారరక్షలలో దన పావంబులిది నియంబుకొంగు.

అడుగులు రెల్లబడినతోరనే యతండు వెప్పుంబిడిది గ్రమ్మలు సడగుట దప్పరాదు బావార్థం బిది వరుశ్చంబునం బాది మకంబునకు రోయెను. కాని యా యలికాకాత్రి వీద్రపట్టులేదు. ఆ పారరక్షలగురించి విత్కింబులను చక్కగా నే దొర కాపనుండనే? యిందుగ ము తితిక్షలేక యెయ్యంబిన పారరక్షలలో బావముంబి పాడు కాకుండు బుంబుంబునెలింగరా? ఏ : ఏ : తిరోవ్వ సహసమలేని నా కప మేమిటి? అయ్యమ్మా : దేహరక్షలై యధముంబు బోయితివే యని విచారిండు యంబెను.

■ యతి వడిలో నాకంధ మా మగజాంకము వరంలేదు. ప్రాచోత్కర్షి మణ సమయంబున నా ముని బావరక్షలే శ్వాసము వచ్చినవి, కొం యంలేమరి స్సాగడి. అనుశాస్త్ర మాకవి ముందే వుండివడి. ఆ పావంబు యా కల్పవనంబే తంబుకొనును, బాంబులు వడలెను. ఎల్ల యోగంబైనను బ్రాహ్మ ముఖసింహక తీగడు. కర్మానుగుణ్యమైన బాధి పుట్టరుంబెను.

ఆ యేటి పరమపరిచివ కొన్ని వాళ్ళకు మాతంగుడు చింతామణి ఇంటికి వచ్చి నమస్కరింపుడు లభింపఁ జేసెను. నీవు తెచ్చెనట్లు దేవతనిని నీ మూఁమున మా కలయి వర్తిల్లును. నా భార్యకు వెందిచ్చినది గర్భదెహ్నుమయి గవంబుచున్న పని తెప్పింపక తింతామణి యొక్కింక దానందచి కలంపించును నోరెఁగి. నీ ముఠ వినుటచే గడు సంతోషమెఱచి నీకు మంజులమాచుడు పుట్టఁగలను. నీ భార్య నొప్పులు వదులున్నప్పుడు వాతో జెప్పును. నేను వచ్చి చూడెను. పో దొమ్మని పరికిత అప్పుక వ్యాసమకంబువశతోయి అగ్నికేయని గురించి వికల్పించిన సలగుడు పరమపరిచి వట్లు తెలిసినది.

అప్పుడప్పుడతి పెక్కిలి పరికపించుడు వాహా. నేను మహా పాపాత్ము యాను. మహాసూక్ష్మంబైన యతీశ్వరుని బుద్ధిమని యింబు బుద్ధిజేసితిని, నా ప్రాణ త్యంబు గాల్చానా? నీ! నీ! ష్టాక మానిషితి. వస్తుకం దవమానింబెనని యాను బానిశిని. కోపము పాపమువను బ్రావుగాదే ప్రసాదము జరిగినదని యనేక ప్రవారముల జరికపించుడు తదున్నట్టి ప్రకారము తెలిసికొన నెంబు లెక్క పెట్టు చుండెను.

ఒకనారా మాతంగుడు వాకిలి నిలువంబని చింతామణిగాఁకా : మా యాడది రా. పనుగన్నది. పచ్చి మోడుదని కేక పెట్టెను. ఆ ముఠవిని యాటోదీ సంధ్రముతో నప్పుడే నుపించి మూలవర్తి కలిగినది. అప్పుడెలా మాలిని పరవమై గరియ అయచి. ముగిసెను గలిగెను. వాని అనుబంధము తల్లి దుఃఖించు చున్నది.

చింతామణి మారెక వర్తలోపపు కాంసు నెలికొని ముద్దానును నారక లవణంబులు పరికించి య య్యతిమే జిద్ద పుట్టెను విస్మయంబు—

చింతామణి-కొఁక సంజాంక : బాబూనా : నీ వెవ్వయవు ?

కమల-బాబో! యతిరహం, బాలామణి. నేను యతని.

చింతా-కన్నాదంబు నన్ను నీ విందేహిటికి జనించితి ?

కమల-వశ్యేషార్యం పాపమో విదివశాం బ్రాప్తాస్మి గృహాన్ మాతం. ప్రాప్తాస్మి తిమతిం విదాయుఃకరాం పంక్త్యక్త లేహాస్మియ. కృపాదాన్యమతో న్నన్యహం తదంతె యాంబెమతిస్సాగరిణః

కెప్పెర విషము. నేను బాల్వజన్మంబును వెరకలో గంగనుండి మగమునకుం జొన్నను రంబాలా దుండెన పాదుకంబోఁ గాకుంచి వానికి బాధమంద నైతిమి తలంచుచు లేహమును విడిచితి. దాసంజేసి వానికి బు కుంబి యుద యించితిని. ప్రాదోక్త్యుమయ పమయంబును బుద్ధి యెట్లందునో యట్టి జన్మమే సంప్రాప్తించునని శాస్త్రమును తెప్పుచున్నవిగదా ?

అని యా బాంబు చింతామణి కత్తరముచెప్పి కేమని యేర్వ

బొడంగెను. అప్పుడది కన్నీరు గార్చును దండీ: పిండ్ర పసితులని పాలు గ్రోలుట మానితినా? అమ్మా: నన్నీ శ్వవతునిలకు పాలు త్రోసితి వేసింక పాతాళ్ళు తాంనో? విడికృతంబుకది నిమలేమమను విరాటంబుయంద మాతంగుడు అమ్మా! పేరు: బతుకువా? నీవుగూడ గన్నీరు విడచుచుంటిమే? నిజము చెప్పుము. దేవ తలకు మీరు గట్టుము. తల్లీ? పితౄరము నీదవి దాని పాదంబులంబడి వేరకొనియెను.

చింతామణి మాతంగా: పినిశేపియు రయములేదు మీ శిశువునకుఁ దలిపాలు పడవు. కావుపాలు కావలయును. వేషహాయి తీసికొని వత్తు వెంజకు పుని పరిశీలన వాఁడు కల్లి: అవుపాలు నూయించినే యున్నది. త్రాగింపునుని గిన్నెతో నావుపాలు దెచ్చియిచ్చెను. రానిం తోసిన ద్రాగదయ్యెను. అప్పుడా ప్త్యున దంపతులు గోదన వేడ్చుదుండ వారిరును జింతామణి యాలోచించి తానొక ద్రావ్యము గృహంబున కదిగి యాచించి యావుపాలుదెచ్చి పోసిన పవ్వన నా బాలుండు గుటుకు గుటుకును ద్రాగెను.

ఆ యావుపాచి మరునాడు పోషకు ద్రాగదయ్యె నప్పుడు చింతామణి గ్రహించి దివమానకక వివగృహంబున కదిగి యాచించి తెచ్చి తానే స్వయముగా తోయుదుండ గ్రోలుచుండెను. మాతంగు డా చానంగన లన యందలి ప్రేమదే ననుదినము వచ్చి యా బాలున కుపకారములు పేయుచున్నదని తలంచి దానిం దల్లిగా గురువుగా దైవముగా నెంచి పుజియించుచుండును.

ఆ బాలుండు దినవిచారివృద్ధి వడసి పవ్వనయు తోడ్లుండు. గూర్పుండు దియు బ్రాకుటయు దప్పటగును తిరుటయు మాలాడుటయు తోసకు దానిగిడల జావుయంద నమ్మకంగ దంపతులు బ్రహ్మోపదేశము దెబడుతుండది. ఆ శిశువునకు యుక్తశాంతిమన నన్నప్రాప్తము లేయదు. యువని తలంచిరి. చింతామణి యాలో చించి: ద్రావ్యము గృహంబునండి పాతమును దెచ్చి పెట్టెదంతిగాని యా హుంబాంబు నోరెత్త దయ్యెను.

తామ్యశయము గ్రహించి చింతామణి వానితో బంధుమై ముగిసి లేసివడి. వలయులు పాలుగక యా దింభకుండు మరి యీదియు దినదు. కావున నా యాపారమే చింతామణి పెట్టుచుండెను. ఆ శిశువునకుఁ జింతామణి యపరిత నామకరణము తేసియున్నాడు. వాని నెప్పుడు బంధుడు రావీయక సంకల్పించి తోపంబేయుంచి వాని యాటపాటల బంగారుమూటలవలె నెరుచు పిచ్చిని సంతోష ముతోఁ గాలము గడపుచుండెడి. చింతామణియు విశ్వము వచ్చి వాని సంతోషల గనంగొనుచుం తోషించుండెను.

ఆ మాతంగునకుఁ బ్రయాగములో వెంకట రాజు గన్తుదీక్షగవలసిన వంతు కడదు. ఆ వంతునాడు గడ్డు దిరుగనితో నయంకై వానిచ్చిన మాత్యము

రాగికొందును. కావున నా దేయారి కేగినను గన్తువంతువాడు తప్పక యూరిలో నుండి తిరును.

ఒకనాడు అగత్యమై పువచ్చిన ముఠా ధూరితోయ గన్తువంతు వాడు రా తికిందికి రావంతునని ఐయదాదెను. రారిలో గంగానది పొంగి వాని వయనమున కాలంకము గలుగఁ జేసినది. కానా తిరుమగుంట రేవుదాటియ నానయుని తొలకొదితాడు. మాన్యము పోవునని వాడు మిక్కిలి హతపించుడు నవ్వలి యొద్దున బయదెను.

ఇంటిర మాతంబులార్య మాలివెయు దేవములు పెట్టుచుండు దనమగఁడు వచ్చునను వానశోచుండి దీటివడివంత నీడు రాదని స్వయంబి మాన్యము పోవునని విదారిచుచు నన్వేషించుచోయ మగని కారచూచి కేసెట్టుచు మరల పిండికి వచ్చుచు పండుక సేపు మాన్యుని యంతలోలేచి పొయిందికికి తూచుచు నడుగుడుఁ దొట్టు వదలుచునెను. ఆ యా చాటముజూచి యా బాటుండు అమ్మా. నేడు నీపెట్టు బాటాదొడుకఁ బరితపించుచుండివేరి? నేడు రానన్న రేవు రానా? అని యుడిగె యుక్తునెత్తుకొని మద్రాడును మాలివె నాయనా. నీ కంటి కేటిరేయి నీ చీటిలో గన్పె తిరుగనని యున్నది. ఏకాభిముచేతనో రాతేపోయిరి. మూడుతరముల నుండి గన్తుమన్నము వస్తన బడుగచుచ్చది. నేనా పని చేయకన్న నా మాన్యము రాగికొందును. అందులకై విదారించుచుండినని యా వృత్తాంత మెరింగించెడి.

పిల్లనాయ—అమ్మా. గను అననేమి?

తల్లి—బాబూ. ప్రాణు స్మరించుచుండ రాత్రి నాలుగు జాములు నాలుగు పిరుంకులతోయ దప్పవాయునను పిండిలో కొంగలుదూరి పసుపులు దొంగిలించును. జ్ఞాగతగా పయింప యందుడోయని కేక పెట్టవంతును. దీనికే గన్తు అనిపేను.

పిల్లవాడు—తల్లీ : ఈ మృతమహా వేద జేయలేనా? నన్ను సయి గింపరాదా. విదారించెద మొదిలి?

తల్లి—అమ్మా. కండ్లీ. నీ విడివదల్లి కరలి యెరుగవు. రికటిలో ప్రొత్త పిరుంకులతోయ ప్రాణు వెట్టు ప్రదోరించువు? అదిని కొండివేని భూతములు పోషును. మాన్యము పోయనం బోవుగాక నీ కా పని పుచ్చు.

పిల్లవాడు—అమ్మా. నాకేవలము భయములేదు. దిండిమము వాయంవ గంను. ఏ విధుండు బోనయెవో గురుకులు నెప్పుము పోయెదంగాక.

తల్లి—పట్టి : నీ కట్టి యానా యుండినవో తప్ప తినుకొని నీ నెండు వచ్చి విధుండు జూ పెద విగరగాఁ గెకమేరుగదా?

పిల్లవాడు—ఏవు నారో పుండి పీచుంబొప్పు మంతియుంబు వేమ ప్రాణం బ్రదోరింపుగదా.

అని వరుసలుయే సంఘమును మాలిన యా వాటి గోటలో బంగారులు గొట్టినకొనిన కుమారు నొకడంక నెతుకొని యోవంక ఉప్పుచగిర్చికొని బయలు దేరినాడు. అమ్మా! నే పెద్దపగలను దింపుము దింపుము నీవు మోయవలసిన కొడుకు పలుకుతనంబి తిన్నవాడనా? నీవు వాని అరమగడుచు! నీవ్వి రాతి నీలు కెదల్చుటయే తప్ప మెగ జతలో నదిపించనా? నీ కల్గిది విడిన నన్ను బ్రతుకొచ్చునా? అని మొదలు మోడన గోడను చూపుచున్న పీఠికి దీసికొని పోయి యొకదోడింపి తానే చప్ప వాయించుచు బ్రలులు మెలుకొనునట్లు కేకమొందున కుమారునికి బోధించెడిది. ఆ ప్రాజ్ఞుడు—

శ్లో॥ కామ! క్రోధకృ రోధకృ రేహే శిష్యునికి తస్మరాః
జ్ఞానరత్నా మోరేణ తస్మాజ్ఞాగృహాగృధ.

ఓ జనుకారా! కామక్రోధ రోధ మోహదు రాద్యదు బాధగ నీ యో మను గోహించున దీయగడున్నావు, వారు జ్ఞానరత్నంబును హరింతురు కాఁకపోయెందులకొ అను పెద్దకేసలు పెద్దెను.

జాబా! నేను వెప్పినట్లుకాక వేరొకటి జరిగితిని! ఈ నందువు నీ కట్టు వచ్చినదే! క్రోధమూలము పెద్దగొడదు, దోంగలు మరుదురు. మరొకని యొందుటను కేరలుచేయునను తల్లివలెన నా మూలయే వెప్పెదనని కుమారుడు సమాధానమిచ్చెను.

మాలిన యా భాగము తెలియ జూచున దక్షిణపు పీఠికి పోవలసిన యొకటో నీల పంజెట్టి తాను తిండిమము గొట్టుచు బ్రలులు గెకమొందున బోధించెను. ఆ మామనషుడును—

శ్లో॥ మోహవాన్త పితావాన్త వాన్త బంధుః సహోదరః
ఆర్థహిన్త గృహహిన్త తస్మా జ్ఞాగృధ వాగృధ.

తల్లిదండ్రులు అన్నచిమ్ములు భావాత్మకాదులు రహస్యము పోవదు బంధుయు పెద్దరియలు స్వభవగుణములు చాల సమ్మియైనక సత్యమగు పెద్దవలె తెలిసికొనుటకు మరికొని యుండును. అను మరల కేకపెట్టెను.

పుత్రా! క్రోధమూలమగుచున్నావు. రాజాగృహంబు మూలమృతము! నీ వానికి పలుకువలదనవి మంబలించిన దల్లికి బుడుతుని ప్రాతమాటలేయని సమాధానము తెప్పెను.

మోహమూలమ మోచంగిని కుమారు లయమరపిటికి దీసికొని పోయెడు. అం దతం తిట్లు కేక పెట్టెను.

శ్లో॥ జన్మదుఃఖం జనాదుఃఖం జనాదుఃఖం ప్రసాదః
సంసారహిగరం దుఃఖం తస్మాజ్ఞాగృహాగృధ.

అయ్యెల్లారీ సంగతంగురందై అన్న అంమరల ప్పాకురందై యెప్పు
సంపాది గను మింక పుచ్చునది. దీనింరాని నెరువరయదు మెలుకొనియుండుట
యె పే పెట్టెను.

నానాగవనామున నుత్తరపుపిటిఁబోయి యందు-

౪౩ అశయా బద్ధ కెరొకొ బర్హా బహునింజియా
అయ్యునిం విజనాతి నన్నా రాగ్రరూగ్రర.

కోకమున తనకాయువు దొడనదు పీఠముననున్నదిని తెలిసికొనలేక పెద్ద
యోగున గుఱుచి గొప్పగొప్పపనులు చేయుటను బ్రయత్నించుచుండును. మృత్యుదేవత
యెప్పుడో వచ్చి గుఱుక్కున మింగినెడును. కావున నా పిషయమై యుపమక్కు
మిలకొని యుండుకో యని భేద పెట్టెను. తలియొ పక్ష చెప్పినందుం శ్రీమి మూడు
నోయని విజుడు గుమాత వెతికొని యుండికిందొంపడి.

అట్లుచిప్పుకా మొదటిసామున జలగారి సేనంప దెవికముగా నుప్పగి
పెచనింబి యా మాతంగులారదు చదివ మొదటికోకమును విని నెరగునడుచు న్నెడ
కోక తక్కిన మూడుకాంబరుండును అకిని మూడుకోకములు చెప్పియొగి యా
లింబి యాహా : అదియేమి చింబి గను తిరుగు ప్పల్లమువది వెరాగ్గొకము చెబు
నప్పిము ? అని నడయించుచు మునునా దువయ్యునక రాతి గొట్టులిదిగన ముంబాసి
దీసికొనితమ్మని రాజుడు నొసరిం చంపె.

రాజసేనకుడు మాతంగుఁడొకఁడు అతఁ గను తిరిగిమాతెవని అడు
గును మాతంగుని యుండికి కోయెను. మాతంగు యాచిమది అప్పుడేవచ్చి రాతి
జుగివనముల వార్య జెప్పుచుం నానింపుచుండెను. రాజుడు చుచి నిలువనది రాతి
గను తిరిగినా కడదరా ముదా అని భేద పెట్టి పిచ్చుని ముంబాసిదు జడయాయ బాహా
నేమి వేయె యెరుతుడు కోయెను. నీ ముంబుని నా పిచ్చుని ముంబెనది. అన్న
పెదకుడు నీ మాతంగు చంకెయని తీవరెను. ముంబు రాజగారి సేనంబెనదిని పలికిన
వాడు గదిగద రాజుడు బాహా : పిచ్చురా అని ముఖా ? అని అనెను.

రాజుకొర అది నా కేవలము చలియదు నెరువుముని అని వెంటి చిట్టకొని
రాజవరకు దీసికొనిపోయెను. సేనకుడు వాని నడువ నెరువంబెట్టి దింబి పిదే రాతి
గను దిరిగిన మాతంగి యెరిగించు. యు నాకా నాని చింతింబి మది రాతి గను
తిరిగినవారపు నీమాయని అదిగెను. నిత్యంప నిత్యము మాపుతో. వేసే అని నా
దుత్తరము చెప్పెను.

రాజునీ సంతకాలమునుండి గను తిరుగుచుండి ?

మాతంగునికా : నలువది యొర్రమెరిగి తిరుగునంది.

రాజునీవు రాతి గను తిరిగెదా ? అయ్య చెప్పుము. చెప్పెను. చెప్పెను.
యిందొకఁడను ?

మాత- (గడగడ వదంకుచు) పాప! తప్పజేసితివి మహిమవలయు. ఏది యాచరించునో వేరు రాత్రి నెంతటి వాడేనోయితివి. మాన్మేము వాడనుచు మా యాడుచు పడవెత్తుకొని రాత్రి గస్తు తిప్పినదం తండ్రి! ఇదిమీ నిజము. వాడేని తప్ప జేసెనో తెలియదు. లేక లేక యొక్కదే కలిగెను. అనివచ్చ నాకు విచించి వానిం గాపాడుదు అని యేడ్చుచు నీలం జాగిరింక నమస్కరింపెను.

రాజు- (నవ్వుచు) రాత్రి గస్తు తిరిగివచ్చాడు నీ కొడుకా! వాని తప్పు యేండ్లున్నవి?

మాతం- బాబూ! ఎనిమిదేండ్లంతను తెళ్ళలేదు.

రాజు- నీవు వాని నెటుకు దీసికొనిరా. పో పోమ్ము.

మాతం- తండ్రి! ■ నీవు నాకు విచించుదు. నాడు కుక్కనాడు యేడగనెవ్వారు తప్ప మన్నించి కర్పించుదు అని కన్నీరు గాల్చుచు ఎదు కొనియెను.

రాజు- మా శిష్యులు వదలవారు వాడు మమ్ము వాడే కలిగింపను. పోయి దీసికొనిరా.

అని పరిశన నేడియొ తప్పుకొనబోవుటయు మాటానినీయక రాజభటులు పదపద అని గెంటుకొనిపోయెను. వాడు దిగులు మొగములో సిండ్లకింట్లోయి పెండ్లాముపై దివాలవడుచు ఓ! నీ మాంమున నింతముప్పు చదిల్లినది. మాన్మేము నోయిసంబోవుగ తప్పులు పొవవి తానుం దీసికొనపోయి యర్ధరాత్రము గ్రస్తు తిప్పించువా! రాజుగారు పేనెమటలు వివేముగాతోలు గడ్డి కోపనె వచ్చినది. వాడు మమ్మ శిష్యులునని తెలివారము లాచిరి. అని చెప్పినలొక్క గోంన నేడ్చుచు విధం గొనిలిండుకొని బాబూ! నే జెప్పెవట్లు నేకవియక యేడియా రచిపిరి? రాజుగారికి గోవము వచ్చినదట. నీకు శిరచ్చేయియి చేయంతరాలు వింటా! అని పరిశన పని కునూరుడు నవ్వుచు వెటగియె.

తల్లి! నే నేమి తప్పజేసితివా? నాకు నాకు శిరచ్చేయియి చేయించును నేనన్నమాటలు నీవు వివరేదా? నొనవకుండు అని పమాడుచు దైర్యము గవపు పుండెను.

తల్లిరంధ్రు లిద్దరు వానిం గొ. రెండుకొని చూపించుచుంటిరి. అప్పుడు రాజకింకరుండు వాకిలి నిలువంబడి మాతం- ■ నీ కునూరుడు రాక జాగిరింపెను చిన్నాడేని? అనినా! చిన రాజుగారికి గోవమునా రా గోమరమ్మని యేడలింపిన నీకడను సత్తనుండు యిడుగో వర్తనామని పలుకుచు మారంగెను.

గీ. రెండి ముద్రులు కంపెయి పంపించియె

గోరవ గళెం మొగ్గుల గోవిందె

యంచదున్వి మోగంబును జక్కదిద్ది

మారు బాబుని గెనెసి మోహమయర

రంజియెకొని యాచంటవెంట వాడొ సృష్టిమొదలకు లోయెను. కాని భార్యయు చింటమంకలేక వారి పలున అనిపిచి అట్లాప్రసవదంపతు లక్ష్మిమూర శేతు వెనుకొని కొల్లూకుంటున్నవనటోయి రాజు వెదుర నెలువంబెట్టి బాబా ! వారే మలుపువారు. శోహతు సేయదు. అని పలుకుచు మొత్తెంచుటయు-

4 రాంకు జారిమారి వరపాంశిళామణి రూరీ విన్నయా
లోల నువస్కందై తనిర లోకమరేంగు జాబుడు ధం
బారకుంబును బోడమట ల్విపరీకముగారె సత్తప
శ్రీలవనోరు చిచ్చుమతి లేకునునే యతితో తలవగన.

కానిలో నావనిచ్చకొని పొరకంబులగు నట్లెసోకలు బెట్లు చదివెదరి ? పీఠాకారణమృదు. పాప మేకపోనియో విరిచుదురై పీఠింబు బులెసరి విర
క్కించుచు సింహాసనము దిగి వానిదెంత కరుదెందె సాచరముగా మాణిక్యోత్తమ ;
రాత్రి గడు తిగినవారత పివేకదా ! అవి అడిగిన నేమియు మాటారక కిరణంప
మాన నంగీకారము సూరించెను.

నీనేమి చదివికొంటి. యాసాధ్యాయు డెవ్వడు ? అని అడిగిన బా
బాని దేమియు మాటారక యూరకుండెను. ఏమియు జనువుకోలేదని వానికెట్టి
సమాధానము సేపెను.

రాజు-మాతంగా : పిలు చిల్లరెందడు ?

మాతం-రేవా : పిదొక్కరై సింహాసన కృపవే గలిగెను.

రాజు-దండామణి యెవ్వరై ?

మాతం-లోగమామిర. మా తెలిసినది బాబూ !

రాజు-ఏమి సెప్పినది ?

మాతం-ఎవ్వరో యని గంగలో సెలము పేరికొనచుండగా నుండు
వేనవిని పొదరక్కలు దాంతో నుండమని యెప్పనన అట్లు సేసిరి పిడు గడుపున
బడియెను.

రాజు-ఏడు మాంపము తినుదా ?

మాతం-రేవా : మాంపము గాదు అప్పుము తిను పాట్రా గు
సింహామణిగారే పాట్ర వంతులు తెచ్చి పెట్టజుండును. కండ్లీ : ఇంకే సత్రము.

ఆ మాటలు విని యాచారా మిక్కిలి విచారించుచు నప్పు రప్పసించి పళ్ళె
కమున వేయిదీపరములు జోపికొని యా బాబునకు గానుకగా నర్పించుచు తాంబూలము
పిని పీకు తాదికోషికముగా నెచ్చితిరి. పిమ్మరాత్రి గడు తిగినవంతులకు గైకొను
మని వరికి యొచ్చుచుండు నా మాణిక్యండు అనన్తరము రెండుదేరులలో

గ్రహించి అమ్మా! నీ పేరు మోక్షజాలకు గ్రహించుని పలుకుచు చరి
కందిచ్చెను.

చందారంపడులు సరమానందభార్యరములై యాపశ్చరముండుకొని మోహినీ
మూల గట్టుకొనిరి. రాజు చాచింటికి బోవుటకు పెంపిచ్చెను రానునతో గూర వానిం
డభివీయి బాధనకు దృష్టి దీసి మండుకొవలెదనె. అంతలో తింజామచి అచ్చటికి వచ్చి
యా వృత్తాంతముంకము విని ముక్కుపై వేల్చిరికిమిదు మాతంగురా. ఎంతవని
దేసితివిరా అని పలికిన నాడు అమ్మా! మీము మెదట అదేసితిమి అని రాజుగారు నా
కుమారుని మెచ్చుకొని కావరల్చిరి. చూచిరా! ఇది యంతయు నీ యమ్మగ్రహమని
పలికి యానందించుచుండెను.

మాతంగదంపతులు పృథక్ పేమ దంబి రింతిరురు. యది సతముని
బంధవిముక్త || దంబి సంతసించుచు తింజామచి యా బాధ తెలుపువాకవి
యిదిగదా మాతంగి అమ్మా! మా కుమారుడు గొప్పజానుకల తెచ్చెనని మా వలె
బాంధ్రదడు కంట్రగించుచు జాతవచ్చుటవేసి దిచ్చిరగిరి మేనికి వేలసోకుటి రిగడుచి
తిమ్మి. ఆ గుడిసెలో బండుకొని తెల్లలిమి. నింఠించుచున్నాడని చెప్పిన పని
నింజామచి తొందరగా బోవలికియి బాబా! బాబా! సిగిరించుచుంటివా అమ్మా!
ఎక్కడనిద్ర యోగనిద్రమా మేమి! మాతంగమే! అగ యెంత పిలిచినను
పలుకలేదు.

మహాత్మా! స్వస్వమావము వహించిరా! అక్కటా! నీ పంస మంది
మాటలు పివలయునని యెంతయో యాపతో మందిరి ఈ కంట్రుకానిలో సోగ
మాటానా అని దుఃఖించిన విని మాతంగ దంపతులు అట్లనిచుచుంటిని? మిద్దిలు
నాయన లేవలేరా? అన యడుగుటయు తింజామచి తెలిపవలెనని గన్నెడగాచ్చును
నింతెక్కిడి ముద్దల నాయన మీ బాయన పరమపదించె. ఎవరే! మేమిది స్వీకరింప
వచ్చని చెప్పలేరా? రాజు వానిచ్చిన కావరలెం పుచ్చుకొంటి? నీ బాధలని పిరి
పోయినది. వనిదారి కాదు పోయినవి చెప్పిరె.

గుంతలు బాధకొనుచున్న యారందారంపడుల వని జూచి గతానుం
కగుట తెలిసికొని వానిమూలంకి పెదయెడలకు నేనువదొరంగిరి. నింజామచియు
బ్రాహ్మరాయ్క బేసవాసనవేసి నానితోగూర గొంతసేపు చింతించి పిమ్మట చారి
నుకరించుచు నశంకు మహారి అనియు బామగ్నంహారమున మియింబులై న యు
మియింబులను తీవ్రకొని నీ పుణ్యమున యు వా వృత్తాంతముంకము వెలిగించి వారికి
బోవలెననుము గాంధీయి. వాని సతమునదే బంధవాని నిద్రకి అనింత కల్లుండని
గిగ్గయుత్రసేసింది ముద్దుపెట్టె.

నింజామచిలం నా మామోడు చెప్పిన నాలుగు శ్లోకములయందగు

బ్రహ్మసృతయమందుగల తాత్పర్యమందుటలందు వానిదే పృథివికొలను మహా యోగినియే దోషపర్యవము గావించుచు ముత్తవాలయ్యెను.

రీ కపిసా: జ్యోతిషము కంశుడుదే సైవాగమధిరే వైష్ణవగింకెనో యని తిహి ఎటువంటి జ్ఞానమందురాంయ్యెనో తెలిపకొట్టిపో అని గోటి పురుగుండా మణి యువంక మింగించిన విని యా గడి: పుత్రక లిరువురు పరమానంద పూర్ణ హృదయై యకు సగ్గించెను.

అని యెరింగించునంత నమహాశీరమలయ మణి: ట్టు నన్నలి కథ యెంతగపు మ రియెంటిట్లు తెప్పకొడగెను.

148 వ మజలి

డా కీ నీ దే వ త క థ

కనాడు సుతంగయోగిని యుత్తమ రాజభటుల నొక మూర్ఖునిగల బడిపోవుచు నెటు సంభాషించెడి. దూతలారా మన మహారాజుగారి రోషపాపము ననుసించుచున్నది. ఇంకేమిది కీ దేశము రాజివపుటకేమి? అప్పుడొకమున మనము పారంబుకొనవచ్చునా? అని అడిగెన రాజింగచట్టినది. దేమి మనమిగత దేశమున పారంబుకొనవచ్చు. అందున్న యధికాయలకు మన రాజానంద మిచ్చి వారిమన మరమింక జానపాప మన అప్పును పారంబుకొనవలయును. నెలకొని గ్రామములు దేవుని మూల అట్టి పారిండు నడవడిని రాజిపోవకలదు నీవు నడవకలమి. తేనీ యింక నూయ్యుమగునన్నకె చెల్లెడతో నీ పొడరే పంపి గలసికొందును. దేగము నడుపుము. అవి పడుతు నా రాజ ప్రభుడు యోగి నీతో నూత కొందరగా బయవము సాగించుచు నామ పౌధునికకు ముందర వచ్చె జేయి.

అంతరి వారిజాని పురుషేషులు వైదికనిన యుత్తమ తర్కని స్త్రీలతో నొక బ్రాహ్మణ కీర్తానందోవుచున్నాడు. పైకు గంపంబెనా? అని అడిగిన వాండు ఓహో! వాడు స్త్రీరా! పునపుంకుకొట్టిమి ఇంతమనందే బూ యాడు రాజిపోయిరి బాడిమన బోపుచున్నారని చెప్పెను.

అప్పుడు రాజభటుల గ్రామారించెను. రాజా జానపాప తెలియజేసి కొంపి వనవృక్ష సహజ మగా దిసికొని మడిమిగనొయి క్రో: మరకులలో వారిం గలసికొని బుడిచి: దుగా నయనంబు నెలువైనది యుత్తంబిన విని గోటికొన్న కుసు బండిదిగి ముందరకి వచ్చి పిరువకు? మమ్మ పెకరెలు అని అడిగిన రాజర న లిట్టి పిల్ల.

పాటినప్పుడు చాస్తవ్వకాలోని దశిమాపుర యశవేళ్య తనవృత్తికి మిక్కిలి వెంగల మందఃసములతో దనకు తెలియకుండ నీవు తీసికొనిపోవుచుందని నీవై నీసోపరువగు విభుజనియొద్ద వనియోగము తెచ్చివరి నీయమావడు ఏమి ర్పించుటకు తెమ్ములర్థి తీసికొనవచ్చునని మాటెక్కినాడత కిది వ్రాసియున్నాను. ఇదిగో చదివితొమ్ము. అని పలికి యీ కానవచ్చుటక సర్పిరి. దానిని అదిగోకొని గోడగి పురుడు మందఃసముగావింపుచు మీదే నామోరవత్కము స్తుక్కపై యున్నది. ఇది అంతయు మతంగయోగిని కావించిన కల్పితము. కావించు రాజకానసమునకు నిర్దులము కావలసినదే అట్లే వత్తును. పడుచు అనివలెనై, ఇందివానో వెనుకకు ద్రిప్పుచుని నియమించెను.

అంతలో మతంగయోగిని అక్కడకు వచ్చి దానిజూచి కొంగలు కొరికినా కావించు. నీం అదీముగా తీసికొనిపోవలయు భావులుమార్చి తినుగురువ్వాదన గంభీరముగ అలికినది గడకాపుటక రా యోగినికాని యోగి. మామోరివై కడుయోగపరిచిన గ్రుమ్మరునున్న వీవు మోహకైతవు అని మేము కావేకము. మేమెప్పుడోయొమ్మును తీసికొని రాలేదు. మమ్ము రాజన్యాయముగా శిక్షింపబడిన దైవములేదా? కడుచులేసి చెప్పినట్లు చేయలేదు నీవే యిల్ల కల్పితము చేసితివి కానిమ్ము. అని ఏమేమో వింతింపబడిన యోగిని రాజభయం బరికొలిపినది.

చాండు క్రోధమునై యదలియచు జూచియు మానవమును ఇంటి కడ నుభయముండలేక కలిమాలి చివక తోడిబాపవలని దగిలికొనిపోవుచు నేసిమో అక తెదలేని పడుచు పడుచు. మీసాలగు ముందరవచ్చి. ఇప్పుడెవన వీని చెడిని మీకలి సెప్పినట్లు విందులేని బ్రతికోపురును. అని విచ్చుకడులు లేకంబూని తెదలించి గోడకాపు జంతు వారిమాలల కడమువచ్చి మీరేమియు జెప్పనవసరములేదు. రాజు నొద్దకువచ్చి వారికి దోచిన మాటల జెప్పుదుడు. అన్యాయముగింప శిక్షించుగాక యప రాధువని తోచిన దంపింబుగాక మీకా గొడవలేమిటి? వరుగు యుష్మన్లనిండును.

ఓసో! బాపవలచు పొగతెక్కి కూయుచున్నాడు. కావమారినపు యదు గడు. ఇదియెట్టి నేరమో తెలిసికొననున్నాడు. పొలిపోవలదు చేయలస నగలములు దగిలింపుడు. అని యదలింపుచుండ వారికి దోరువచ్చిన గ్రామాలియ నుండ. మహా వండుకుని తెలిసికొని యతండు పొలిపోకుండ జాను పూటకాపుటగా నుండునని తోలించి యెట్లా చే విడిచింది.

తరువాత వారి వీటాని పొరచుముల్నియు నందలి వృత్తిలో అచ్చి వేళ్ళ పుటకని నిడువుర ను యోగినిని నీ అందరిలో వెళ్ళించి గోడకాపు తుని తెదక నడి పించుచు విచ్చుకడులు లేకంబూని నుండొందు వెనుక నొకరు నడచుచు పుటాపుర నగరాధిముఖులైపోవుచు గొప్పి వరుసంబులు పొగించిరి.

జనాధిక యరణ్యమార్గంబునం దోవునప్పుడు మతంగయోగి రాజ

భటుల రహస్యముగా తీరి దూతలారా, రాజు మీతో నే తెచ్చివచ్చి తెలుసుకొనరా అజ్ఞాపించెను. ఈ ప్రాంతమునకు రాజునీడేని యాజ్ఞాపించ వచ్చుది. అమ్మచూడనిది దర్శించి సేవించి యనుగుడుముగాక. మువ్వను చరించిన కర్కము సచరిము గొంగంధవి నియమించిన వారంగీకరించి యారాచినే బంధించి పడవించిదేసిని అమ్మచూచి యార యము కొంచెము దూరముతో నుంచగ బండి చుచుంచి మోగిని రాజభటులతో నేకాంతముగా నీటు తెచ్చినది.

నేను మహారాజు నిమిత్తమై యాజ్ఞాపించుటలో నొకదానిగొచ్చి గొంత ప్రయత్నముదేసితిని. అతండు పెద్దదాని దాను ప్రియమిండుకును కెడవదానిని నా గొడ్డులకు సంశీకరించెను. నేను రాజునీడేవతను సచరిమునుండి యారాచించెనుచుందిని. దర్శించి నేకాంతము లోక మోదరాం బలియతుకీని యమ్మచూచి నేను గోడవ వరము లియగోడు. అందులకే నేని విజ్ఞప్తయేర్పడుచు దేసితిని. మీరయవలెన నా మనో కరము దీరగంతు, పనుడు మీకంటె రాజు నాకెక్కుడు చుట్టముకాదు. మీకును నాకును చువకావనుకుతకారోచించితిని. ఈ బ్రాహ్మణుడు చాంగడ్డివాడు. రాజు నొద్దకు దీసికొనిపోయిన దన పాండిత్యముయొనీ ఛీరు ముతీ క్రితస్వగండు. కావున విస్మయే నున యర్థిష్టము దీర్చుకొందము. పెద్దదాని ప్రియమిండుకు లినికొనబొందు. దండవంటిదాని పొందగూచి యావంటింపుడు. కెడవదానిని నాకిండు అమ్మచూచి బలియచ్చి కోకలం బిసెన నీటుకేయుకు అని యేమో తోరింగిన బాండు కలయూచి యారాచించి దీర్చి సేవ నీడేని మోయగము దరించి యుచుమోడిందిది. వాండు మీకుములు మువ్వ చు బండికర్కకుచ్చి కావనోరా. తినుచుబాండు మువ్వకు ఛీరావుననున్న యమ్మచూచిగరికినోయి నకిరు. బండివాడును సేవ సొండుకుడు.

యారచచ్చినతయదాత నవ్వలపోవున బావలకి గోడకావుతుండు మీము మూతము దాగూచిదాని రాజునీడేని మాకు సెవ్వుబాటదా అని యడిగిన కింకరులు మోహించెదరుతోరాడు. మీనింజే కింకరులయొకరియ నతండు మీరు వగవారకురా? బాండ్లు పోయెదరు? అని యడిగెను.

బాండ్లకాగు. మాకాజ్ఞాపించిన నీవెవ్వరవ్వు? పానువగదా యని సంతెళ్ళు ఎవర విమగా దీసికొనబోవునుండ బొగదర్శివోయికి మేము కాచిలివారము పోన వచ్చును. మీరు దావాడు విలువైనను పలుకుచు నదరించి గడ్డి కాకలేదే వరని నొకదెట్లు నా నేకాంతములంద బాచిపోకుండ జూచుచుండును బండివానికి సేవమించి బాండ్లు పొందుచుండు సేవకొని యమ్మచూచిగరికి మొట్టమొదట తోయితిని.

మమ్మను గోడకావుతుండు బండివానితో నోడి యారాచరములు దడుచుకొని బండి బాండ్లుచూచి అ మావధంగముగావింప మునుకెడు నామీ వాడిని దీసికొనిపోయితిని. బండి బాండ్లుచూచుననుచుండును మీ కర్కము గాదు. మీకు బాండ్లుచూచుననుచుండును బండివానితో సేవ మొనరునే చివరికిది బండివాని గుణ

గుజరాతుడు, గంధమి సేయించుకొని, వీనివృత్తికి యవకారము సేయవలెను నా కట్టుక వృత్తియై ముగించును. రహస్యము వారి నడకలెంతయు, స్త్రీలకై వృత్తిచేయి దివ్యమయినను బోవనవియేకదా; అలంకరమునవ్యాసమును జేయగలవలె గన్నులార జూచుచుండు సీతీయ! ఆని వారికి కాలివృత్తివలె వ్యవస్థించిన పరి మానింపివాడు సాహసముతో నాకనలేట్లుంట్టియు ద్రెంచినారెవరెను.

అప్పుడు గోడవాపు తుడు యిడివారు వెంటబిడ్డలని వీరావేముతో నార సింహమంతయు జపించుచు నానానీదేనిని దాపువకరేయెను.

పాంశాభావ! దిగం ముల నానరించిన వరుకువృత్తినిర ప్పరుకొనినీర మగు నారయములో థానిదేని యొప్పుమన్నది నాలక వ్యాసవలె వేరాడ రంప్రాంగరావననయగు నాదేనిగహము యామూరితి వెంపుగజగక మావడు. చిత గహామూలియు మా న్నలయ ననగదాకీమరాధ్యాయులంబులును వెలయ సింహాననమున నాననయై యొప్పుచుండెను.

కరిగుక్తి మోరవన్న నేయించుకొను నమలదే మరానొసంగిన జంతువుల రక్తమున నెట్లయి యొప్పువలెయన్నది మాయ నట్టి థానిదేని ద్రెంచు గొలు నేతులు గట్టుచే వెంపుగజగిన పవరల మాయ దమ్మికి మి తుంపాడువెనున్న పాప్తాంగముని జంతుకొనినదేనిన రతిమంజరయు కంకముకరింప గ త్రించెతి క కి దన ద్విష్టులు వ్యాపించెనేని వ్యాసంబుడు వేయ గమకించు మరంగమోగియు వారి కన్నుల బరరి.

అప్పుడు గోడవాపు తుడు రోదావేముతో నొకరియకర నారసింహము జపించుచు నొక్కడకులోతో మోగిల యెత్తిన కత్తి పల్లవపుకొనినాని నాని ద్రోహచాలి యంతపరి చే చే చుంటి! నీపంటి పాపాత్ములారలెంతయు నుదా? నీపెత్తిని తిమ్మ నీక మి త్తియగును. నీశాని, చిత మన్నకె నొక్క చిత యొప్పుగలగల సేయవీడ్చదేనిల న్ననందుకొనుము.

అన యెవరుతోటి కట్టెలివలయు ఇట్టి వానిక ముల నొక్క యొప్పు యెటులను రచ్చితి కట్టెలి నొప్పు జుట్టెలివన్నది రహస్యమున నొక్క యొక్క కట్టెలివడు.

అయ్యా కంకనమున వెల మనకొమారములో కత్తి పవరి నొక్క యొప్పు చున్న రాజభటులు భటులమోగించు కత్తి సామల వల రహస్యము నొక్క యొప్పు గోపిరా ప్త తుండ: సొగిసిరికె మరలపై దేయగలపై గమియు నెంకంకం కొంచుముంబక గర వాలలం ననలెని ద్రెంచుచు ముప్పొంగుచేవలతో గువ్వవారిపై మొకడు తోగనీ బండివాడును రెంకవదాని పయించుకొనును.

సామములగు సామముల నా తులరా వెలయ నొక్క యొప్పు నెంచక పల్లవ పవరవారికి వానింబులు ఏరువ: వెన్నుండేకమి కౌనివోనా మో

దని పరిశీలన విధి బంధించారు. కత్తి ప్రెంజెల్తో చేతులు పోడించుచు మహాత్మా నేనే సాధనము నొనగఁగను, అంతే జోరులతప్ప ప్రేరణము నా దేతఁగారు నేను వచ్చి పిలిచి వాడను, రాజకీయంకారి గుఱగజ లా...చుండును. అది యేమి మహిమయో నలె యడు. పి కట్టలు విప్పినవృత్తు, నా మనోరథా మహేంద్రురదీ. పిరామిడిని ప్రెంజెల్ నవృత్తు నామేర పోలిపోయెడను. ఏమిగలత బంధము వెల్లెనది. తర్రావనకోలు యందున్నతర్రావినెగెకొని గిరగిరదమ... నా లును వెట్టు వెనలినో యోగము, ఇప్పుడే నాయాచేయఁగినినది. చే జేసినవని తలంచినోననాకేయ్యారముగా నున్నదని యా కత్తినిచేదకుడు చెప్పెను.

అప్పుడు చిత్రసేవ గోడో పూజునో నానూ మీరు మాత్రము దీర్ఘ సాధనము దేనిమున్నూరా యోధులపైని యెట్లు పరిమార్చిరి? ఇది వింతగానున్నదే యని యడిగిన వరకు అది మహిమశీర్షదేవత వాసినహా ప్రవాచనంగాన యెందు గాదు. వచ్చు వాండ్లు గుర్తింపుకొని నేనవలయుగా వరనింపామందలము అపరిచితిని. అన్నానాళ్ళుండాకెనిచి మాచే వేర్తేరుగానెవ తేసెనని యెఱింగించెను. నిమిష వాడు మువ్వలు నొంకొరుల సూర్యదళానికిని రోజు యమ్మలని సుకీకీహోయి యింకన నిలువించికి చేతులు కడిగించి పెన్నుచిదముగా స్మరియించిరి. అందు మహిమ గోడోవు తుడు-

కా. దేవుని పాపములు సేయుట గమనింపగ నావచ్చును
యోవకులై కొంగెవ్వరు బ్రహ్మ పాపవారిని
లాపివారిని మాగుమని మహిమ వందలవందల పొందిం
గా. విశ్రాంతి పడుదుమని బ్రహ్మగారిని పం
సేపించు కొరకొనని మాకును మేమును ముడిమియి?

[illegible][illegible]

బండియెక్కి, హాటాహాటి వరుసలుంటు నానేముదాటి యొకనాటి స్వాతికి చాలావగ
కంటు బేరి. అది యెక్కింది తమనాటి చక్ర పెనుబిలియంటిటు రెప్పవోకవంగెను.

148 ■ *சுருதி*

దత్తకళాపరిమళిక

రానుమరియు దక్షిణయు వెళ్ళును నొక్క మంచముమీదనే పండుకొను చుండును. ఒకనాటి రాత్రి యిరువురు మడు. క్షింఠలో జాగ్రత్తపాటుపున బండుకొని ప్రాక్షులతోవువరకు వెళ్ళుచువయంబులుమొచ్చుకొనుచుంటిరి. ఈక్షిణిసూత విషయం బులన్నియు స్మరణకు దెచ్చికొన నశు. రానుమరికి నీవంటి విరుక్షివతరిచుండునని యీ సాంప్రదాయములు తెలియబడునా? మొదట చూచిన నీ పుస్తకమెయింబు దెలిసివచ్చెను. అప్పురంబియం గరవరామంకముగా నున్నది. ఇందుకు దగిన పాఠశాలకము సిద్ధులకు నా యొద్ద నేమియుండలేదు. ఇదిగో ప్రతిపూర్వముగా విన్నా లింగకము సెసికొనుచుండిని. ఈ పుస్తకంకమువ ప్రమామంకకము ద. ధరకంకము యని కొగలింకకొను జె. లు మొదలెంకకొనుది.

రామమయ్య: బ్రాహ్మణైశ్వర్యము గావించి రామమయ్యుని పేరిట సామంతులరామమయ్యుని పేరింటలూ కనుగుణులవగు భర్తలవలెని యుత్తరతో మధ్యక్షికలు యోధులను పురుషులను స్వర్ణింతువుగాక. నాడుగదా నాడుపదేక్షమువలన వచ్చు. అది యుత్తరము చెప్పినది. అదోటి సెగుపెంపున నేమియు నొకాకరిచిరాదు. అట్లువారు పెట్టకదన సందాపించుకొనునంతలో నవ్వోన్వాలించిరాగదని నిరూపవోయ్యుని.

[illegible]

ఎన్నుల నాపురుషుడు మెలకువ వచ్చినది. నవమూలలు మూడు నాసో, నదిలో నాకు యోగ్యమను నచూచివోనినది సంవత్సరమైనదిగోరా. జరిగినదగ్గర యు నాకు స్వప్నప్రాయములగా ముచ్చచి. ఇప్పుడొకప్పుటికి నిశ్చయించి పుట్టి తపిచావచ్చులెననుకొని యేగుచునా? ఏమో. రాని కేరకామనవచ్చునో? స్థానంబులయ్యెనుగదా? చెప్పుకోవుటయే తెన్ను లేకలియుండగనే యొరులెడలనుల నీ దాంతుము అదిచోవుటమందెది రేచి సందర్భముయారి విలివినవలయునని మనము రాకున్నది. ఇదిలేని నాయందచూగము యాచించిన మెలగు లేచిన ప్రమాదమగు నవత్యక్షమగు వరబుద్ధివచ్చి యందుల నీతిగారు అవి తలచుచు నాదర్శకుడు లెం తెనాదయంద సంవత్సరములులారి యున్నదికలగోయెను.

సింహద్వారమున గాచియున్న టటంకనిం బట్టకొని నీ వెన్నదత్త? అంకాపురమున కెట్లవోయితిని? ఇది గొప్పరమైనను. నీ కథ తెప్పముచి యుడిగ నశం దేమిచెప్పుటయందోరక తప్పియ్య నూటాడెను. అప్పు రకవి నవరాధికాభావించి బద్ధులజేసి నారాజుటలు భోజనంబు కానిరానుం దీమకులూ దేశాంతర మరీగలము కిరణున నప్పుడు రాజార్యపాల విమర్శింపుచున్న రాజపుత్రుడగు చిత్రసేనుని మేరకుం దిసికొనిపోయి యెప్పుడూధ మారమంబయి బ్రతిగములంబున నతనిని తెలియజేసిరి.

రాజపుత్రుండు మంచముపై బండుకొని యొకబ్రాహ్మణ మిత్రుండు ప్రక్క గూర్చుండి మంచిమారులు చెప్పయంద నాలించుచు దంపనాధుండు పంపిన వరిగనువిప్పి చదివి వినువుతోప మిత్రమా. దంపాధు ధవారి నెన్నునో తీసికొనివచ్చెను. నీవువలెను చెమర్చిచెరము నాకోపి తదని యాగిది నమపై బాపితి అనవచ్చి ముగంపు పండుకొనెయెను.

ఆ బ్రాహ్మణపుత్రుండా ప్రతివంతుకొని వాటిమమచ్చి రాజపుత్రుని పక్షి మందగు దత్తకులంబి సంరహశ్యకృష్ణులలో నా ప్రామామ్యములు దగ్గరల? ఆయా: పితాంతుల కేమిటి పోయితిని? అని యాగిని నశంబు గురికొ ప్పు తునా. బెనా? యెంతవోయ్యము అని మనకును నశంబు గొగలింతున? విన్నవించి నిర్మల సమ్మారక నిర్మలంబినాన అపాతమెమియో తెగితును. రాని అపాతక లోపలికి గొంధెము చూచుచోము తినిగియున్నదే చెప్పితిని. రాని చెప్పినదిని గొంధె ప్పి తుడు రాయరాజు. ఈకా? అపాది ఇతను రాజపుత్రుని పిలుతురు. పో. దొరని యెడలిందిన రాచిందరులు ముగంబులు, వలంబింద యెచ్చితిని పోయితిని. పిన్నుల దత్తకుండు గోటిరాష్ట్రము పాపములయొక్క నిరంబు నీ పప్పుడు చెప్పితిని? రాజావలంబు మెట్లగిరిగిడి? మన పిలువలో ఎన్నున వచ్చి యుండునా? కేరకామ లంబి యుడిగిన నతంబిట? యె.

నేన కుడమచూరంబున గాపురంబు నుండు మనలి పూర్వ దక్షిణాగ

దోషులు నోకమ్మగవారమున గోమహాదము అప్పుడాలో వి. హమగామించి యుగదరి యివేక జనపకంఠులకాచును పిమ్మటాచుచును పొలిపిస్తే తనగరమున కరిగిచెసి అందు రతిసూక్ష్మతయును కేకయింటి కరిగిపోయితిని. దాని పెద్దమాచును చిత్రసేన బాంధ్యులను సీతో జరిపిజొసవడు. నిన్నేగాని పెండ్లియాదని ని. హమ రేసికొనగది. రెండవదియును రతిమంజరి నమ్మి వంపించి. హమిచ్చును పెద్దవర్గములువిడిచి నాతో బయలుదేరిరి. మరలమర్యులను మతంగమోగిని అన్నెకావంతుల వంగది ప్రాచీనంకటంబును నిడుమం గుడిచితిమి. దైత్యుల నా వెంకటేశ్వరమంది యొసాదిరేయికి సియూను పేరితిమి. పురపశేషముల దెలియని చాకమను నాదిరేయి నూరి బయలుదేర్చి సత్రములో బంధుకొంటిమి. ఆ రాత్రి నాకు గారముగా నిద్ర వట్టివది. తెల్లవాది చూచవరకు వారములు లితువునను నాదితి దింపిన బండియు బండినాకు ముంగూడ గవంజరలేదు.

అప్పుడు చిక్కిరి వరపించును పివగరమంతయు పోకిరిచి, వారిచాత యేమియుం దెలిపిపెడితాడు. క్రమ్మర మేమ వచ్చినదారి కొంకవరకు వెళ్ళాని బాంధ్యులు లేపోయివది. అదిదైత్యకముగా దంబి పంకపిండురు మనల పి వగర మునకువచ్చి దేవాయ గోపురస కనుక బాంధ్యులు పుట్టించితిని. మనమిత్రులెవ్వరు వచ్చిన చిహ్నములేమియు గవంజరలేదు. ఇంచురకుంకనెంయని చూసెదను ప్రాచీనమున బండికవేషముదార్చి రాజరక్కనార్జును పగిలి కరిగితిమి. దోమిటాపరి దేవాయకముగియున్న కడంబున పకసి ప్లేయండు చిత్రసేనుడొ పంకతుల నాదరించుచున్నచాదని పని యతంక స్తు వెంకటేశ్వరమంది కొన్ను క్లేమంబు రచించి నుతిబుంపితిని.

రాజపు తుంకపుకొక మంచముపై బంధుకొనె యుండెను. తనకు దేహములో న్నన్యతలేదనియు నిప్పుడు మీకవిచారకుక్కతి వినుటకు పమయముగాదనియు బయలుదేగిస్పటివారములు నాకు గానకగా విచ్చింకెను. వానిని వేండుకొనన రాజపుత్రా. నేను పితాదేవి రాజేదు. మీ సంస్థానమున బాంధ్యంబులుండెదని పని ప్రసంగింప పచ్చితిని. చాక పరికృషి విచ్చింపుడు మరియు మీరేహకృత ముని పొంతుముకాక మీరొగము కరిగివచ్చుము కావట్లు కోరుచున్నది. ఇది బిరబుకృత మగుట నిర్మువము. ఆ బాంధ్యమందు వేవేయంగదన పరికిమంత వాంఛనమునుండు తెలుసుకొని బింక నున్నవారి సవ్యలికిం బామ్మచి నున్న దన పక్క గూర్చుంచెట్టి కొని యుద్ధనియె.

సూర్యా. పిమ్మ నా బాధి గ్రహించితిని దీక్షాద యుద్ధము. తెప్ప నాంబు. ప్రతికారమెట్లు? బిషరమెమి? అని యడిగెదయు నేను పుల్లగా పి పిప్పుతం బాధి యా విరాళం గుండుమందెమి? అది యేమిటి? అని నా పిమ్మ పంబుయు వకంబిట్టియె. రాజమరి యుద్ధము నా బాధయ మార్చింది

నది. అది త్రిరువనయవతి అనాథిక సౌందర్యమును బ్రకాశింపజేస్తుంది అందరూని పలమై నా పహారాది యంకకాపురమున వసింది మున్నది. రాసిం అనిపించి మొదలు వచ్చి నాశి బాధించుచున్నదని యా వృత్తాంతములయ నెరింగించెను. ఆ మాట విని నేనాపదతి నొ సాచి నా కన్నులంబయనట్లు దేయగదా? అని యడిగిన వకండాలోడించి యుద్ధి కాంపెనె దగిన తం త్రమాచోచింపుడు అని పలికి నాకు దగిన నెంపు నిరూపించి యంపించెను.

కాశీమంచి యొక పంపితుండు వర్ధివనియు వకనికి సంసార కవులకు దేవు ప్రసంగము అరుగననియు నెంచులకు దగిన పద్యపరి లేదనియు నీ యొద్దనున్న బాధుమతి మహావిద్యాంసురాంబు వింటిమి. కావున నా పూర్వదోషిని పద్యపరిగా నుంది అయ్యామయంబులు రూపించుకొని కోరితిమి. కావున సకలవేళను బంపవలయు నని యాచాడు తెల్లెంకి శిశి కాసి అంగీకరించివట్లు ప్రత్యుత్తరము దెప్పించుకొని యా వార్త తమ పండితులకు తెలియజేసెను.

మమనాడు యధాకాలమునకు వరకుండిమి. అయ్యోగగూలోనే యొక దిన దిగకట్టించి. రావు (నీతో గూడ జామమతి యా తెరలో జేసెనది యుపమా ముంబునం గూడమంది మా వారము లాలించినది. నాకును సంసార విద్యాంసులకు రెండు గడియలు ప్రసంగము జరిగెనది. పద్యపరిని దెప్పకుండగనే కామిచిరాయ నట్లాపుకొని యా పంపితుడు నన్ను స్తుతిచేసిరి.

అప్పుడా యువరయే రోపమిక్కి రావుత్రిక ప్రోత్సాహమున వారము వకు బానికొనినది. మా యివ్వరకు దెవకదవు ప్రసంగము జరిగినది. పలుకొని. నీతో నేమని దెప్పుదును మన మిప్పు చదివెతిమో యతియు ముప్పి చదివెనది. మన యుపాధ్యాయులే రాని యుపాధ్యాయులని తలచెను. నేను మేమివ్వరంబులు నది సమాధానము చెప్పినది బానికదలు నాకు ములుపుగావే బోధపరిమి. మా వారమున అయ్యామయంబు దెప్పించు విరూపింపలేబోయిరి. అది పన్ను మేల బానిసి స్తులియించుకు వంకటితో సత ముగించెరిమి. మి కమా. రాని మొగము బానిసి మొగము జూచినదే మున్నది. పెక్కిం ప్రసంగము గూడ యుద్ధి ప్రసంగములో నీవు లేననదే లేననది. కావున తువకు రాని విద్యా విద్యులంబున కనుగన మరియు విరూపరీతావ మధికమైనది. మమనాడు నేను బోయింపంత కాదు. నీ రన్న కార్యము దీర్చితి. ఇత నా కార్యము గావించవలసింది. ఏమి తంక మాలోచించెడిది? అని యడిగిన నేను నెట్లాచు నెగదించు రావు. ఆ అయ్యల బుజినేత నా తంకములను రోపించెడిదాడు. ప్రతి తంకముల రా. ది. పరియను. నా మిత్తుడు దకుదకు వారు వేచి లేచి కాగండు. అశంకు ముంబు పోతుండు నాకు కృటిలో పోవని వేయగలంబు దెప్పెరిమి. అందుకు నీ యాగమంబులనింబు చున్నాడు. దైవికమగ నేడే చచ్చెరిమి ఇదియే నా వృత్తాంతము. ఈ కారణమున

రాజపుత్రులకు స్మృతి గలిసివెడి. గదియ గనులను పోయిరిమేని పది పరమావ ములు పంపును. ఇది మంచివాడు. చూచుచుగాని రిమ్ము అని పలికి గోడెరా పుత్రులకు దత్తుని రోనిరికి దీసికొనిపోయి రాజపుత్రులకు జూపుచు పలికి నా మిత్రుడు దత్తుడు అని యరిచి మాగమన ప్రారంభించును తెలియజేసెను.

అప్పుడు రాజపుత్రులకు విన్నయమారో లేని సమస్యనిండుచు మహాత్మా. మీ ప్రధాని విధివారికి వివరములంది మీ దర్శనమిచ్చి. నామనోధనము సరలము గాగలము నన్ను మిత్రునిగా జూతుమో వాడుచి కాపాడుము. కరుణపంతు లన్నియు నీవదే యొగింతును. అవి పలికి కల్యాణంబు లందుకొనియెను. తరువాత గోడెరాపుత్రుడు వెంటియై చావుపతి వృత్తాంతములను వరిసి తెలిసికెను. దత్త కుమార కథనివి కనుటొమ్మి లెగరవెనురు ఈ పదవి ఆ గదికి యంకని పురికయో? పోలెడు ప్రకము మారవా? బిరా. ఎంత వోయ్యము వెలయాలు పురుపుల జూడ వల మీరు దాని ఉక్కులలో జుట్కిరిసి. మీ సమయమింకను జుటిరాని మీ పదు వెమిటికి? అని మిత్రు నాపింపుచు రాజపుత్రులకు దీనిని కుండుకుము. లేవు రాతికి నానాటి పోయ్య తేనునటు చేసెదను నా ప్రజల జూడుము అనుటయు సకలంబు కటాక్షన లేని వచ్చి దత్తుని గొగ్గరింతుకొని వీడు నీ మిత్రును కనికరింపజూతుడు. నీగు విడిచి వెప్పురుంటి. ఆ వారింటి కంటికి గద్దెలను పర్యటా కనండురుండును. నీ పప్పువాడిన మాని జెల్లించుకొని నీ యాపున ప్రతిపించుకొమ్ము అని పది కొనియెను.

దత్తు దత్తనుండునటుపై గొయ్యంటి మురిసిపోయి బట్టకొని యువగారిం దుడు మిత్రమా. నీ వాత్తవనకుము అయ్యలయివెళిత నొకసారి నా కగపడునటు చెయ్యము. నీ కోరిక దీర్తును చెప్పెను రాజపుత్రు లాలోచించి యొకటిదీ ప్రాసె చచ్చిలి యింకాపురమునను బంపెను దానికి అయ్యలదెట్లు వచ్చినది. సహాధర. ప్రాత్ర పంకియెనో? లరంగింప కాదుమిది. నీ ప్రాసె నీసిరి. అయ్యు నిమ్మ పప్పులతో పంపించుటలేదు. ఆ సుంపరి చూచి కోయినదో తెలియగొన్నది. ఎట్టిను వెలవే వెంపరెను బట్ట మీ పింక సుహా. కున్నది.

రాజపుత్రు నా ముర్రకమువరికి పంపింపిన మాగమల ముగితక పుట్టి ముగితా చూడెను ఆకంపకవి బైన్యము గలిగింది రాజసంధా. పంపిం పుండు. నీ సుంపడుకు పంపి కానియెనో? పంపింకొగలరు? నేమోగొమ్మి నీ సుంపడు. మీ పంపి ముంకెదముగదా? నీ గదికొని దత్తసేమను అని నా పంపింపు రాజులు. అది వగనురు వచ్చును కోనకొనుదని వెప్పి ను నీ పంపి

యోమములం గూర్చి పెద్దగా బోగరులం దత్తులు వచ్చెను జానమలీని ఎమ్మలను యొక్కరము చేప్పెను.

పెద్దవాడు వామకప్పనగరము పగడియగురు గోదప్పకుడు దత్తులతో మ్మలనూ! నీవు రాజపుత్రుని నొద్దకు పక్షవా? అని యడిగిన నుం డింకరంబిచ్చ ములం జూచుకొంద. నీచిమియ రమ్మ, రాజపుత్రులతో వెప్పుము, అను పలుకు అయి గోదొప్పకులంబట్ల వాపించెను.

దత్తులముల యట్లచే నరహవలీలావము చింతలకలంబెట్ల నా పీడిలోని యంగళ్ళ వెంట దింగిదెసిగి యందొం లేవలయము గోదొక దొవ్వరంబున గూర్పుండి యచ్చటి వెంటలం జూచుచుండెను. అంతలో నొక పురదానక మూ ప్రాంతముల దివగురు వలసయివ్వను పచ్చి యోగాడిగళాచి కనలేకనున్న ద్దరనంబునా పులింబి మరల నడచి మొగము చూచి కల యూచుచు స్వామి! ప్పటిమూని యడిగెడి.

అతండు రామక జూచి నీవు చిత్రలేఖనా యేమి? నన్ను సుల్యుర ముగా జూచుచుంటి? నా కులగోత్ర నామములలో నీ కేమితుని? అని యడిగిన నా జవ్వను వచ్చెను పేగునవద్దలనతో నేను క్షీరలేఖనే. మన యుండియే మిమ్ము బలకరించితిమి. ఈ ప్పటినుండియ జూచుదు: పే ప్రతి కింబము బాదా? అను అయి నతండు రాం బలికించి యది నాయాళ్ళుతిమే దీని ప్రాసిన యాళ్ళకుర్వెను? అని యడిగిన నాపరిచాచి మల్లగ పే రెవ్వరైన బోజానాపుత్రుల యను యిచ్చి యింకాపురములకు వచ్చితిరా?

దత్తుడు—(నగ నుగముతో) కదాంకమునకు చే న్ము రాగిలంబి.

పరదానక—గోపి నానుతి నెరుంగురూ?

ద—పరదానక చనియి పేరుగా గొప్పవాన్ని నెరుంగితి.

మమమూకోన్న మా కర్తవ్యదానక యంతిపురికి నుపింపవచ్చు.

దేదా?

ద—పరదానక చనియి పేరుగా గొప్పవాన్ని నెరుంగితి.

పరదానక—గోపి నానుతి నెరుంగురూ?

ద—పరదానక చనియి పేరుగా గొప్పవాన్ని నెరుంగితి.

పరదానక—గోపి నానుతి నెరుంగురూ?

ద—పరదానక చనియి పేరుగా గొప్పవాన్ని నెరుంగితి.

దేదా? 12

పరదానక—గోపి నానుతి నెరుంగురూ?

ద—పరదానక చనియి పేరుగా గొప్పవాన్ని నెరుంగితి.

పరదానక—గోపి నానుతి నెరుంగురూ?

సజ్జా వారం సంవత్సరాలును ఆ ప్రమాద పీడిలో నీ కెరియర్లను బోసి యెప్పుడు నాకు వెళ్ళకయే తప్పించుకొని పోయితివి అక్కడః పైహోతుంధము కడు చక్కనిదికదా! కాశీనిగోపం దును కలంబియు గాగురాక యిందు నీ రాక పని మరియొకసారి చూచిపోవలయు నని వచ్చితివి. తన్నులు చల్లబడినవని మరికొనును దుట్టితి యిట్లనీయె.

సతీః వన్ను పెంపాగసాగడమున ముసంగదేవి యోగిని నది యట్లుండు. నాప్రక్క వెళ్ళుననో వయస్యబట్టి పోయితి నదండెప్పుడు? అంతలో స్పృశింపకు యిందుచు లేవతిః చూ యున్నవనుతో నామాట మహిమపొయితిమిగదా! నీవువోయి ద్వారమున వేరెయుండుమని దాని సమాధిని మరియొ నాచుతో నేనది స్వప్నమును కొనుచు గొంత సేపు తోట్టుపాటు తెందితిని. అతనిరూపు తన్నులకు గల్గివచ్చుండుల త్రితరలకము వ్రాసితి నిగో మాదుము. నీవరె నతండును తెల్లనారక పోర్లవచ్చు యెంతో పోయెను.

అది యింద్రహంసా స్వప్నమో నిజమో తెలియకన్నది ఆ పునః పంపెన గనంబడితేమో యని లేవతి కేరీని ప్రితరలకమెట్లు వ్రాసమంటయు ద్రవ్వించి తిని నీయొకదాననో అతండొకడు గనంబడి మాడుచున్నావతో యున్నావనని అ నకు వయస్య చెప్పెను అందుకే నుము పెంపంకవచ్చితిని. దాని నీమి త్తము లంపిన సేపు గనంబడితిమి. ఇప్పుడు తెలియని లేవతి యందులకేపోయితిని ప్రేమ సతీః యికనాకు గొడవచేమియున్నది. నీవేవచ్చితిగదా! ఆ పురుషుని చల్లబరయు చెప్పుమని గడమబట్టికొని పురమాచుకొన్నది.

దానిమతి సప్తకు నకాదొక దివ్యపురుషుడు నీ కల్గివాడు. పురుషులగు జాగుండునని తలంచి దారతమ్మచేరినై నీ వత్కలపంపబట్టితిమి నీవు చూచుకొంటివి గదా! నీకనుకూలుతనతో తెరా! నొందరక్క మెచ్చుచుగో తెప్పుమని యితిమి. నా నకు అట్లు చూ ముంటికిమిగి నది. వాడెందోవోయివో చెప్పుము. అనుచున్నామి తోచియేకదా నీవు దాని నా నన్ను చూపించి ద్దరిమి. నీవరె నేనె చూచిరాదు. నీవరె అప్పుడుని మరియొను నింపంకవచ్చెను.

అట్లున్నట్లులావము చాచుచుండ బకబక నన్ను చూచుచు నున్నా లొందరవడియిన వెమిటిగో చూచేయి నిందువత్తుమని యెంతో చెప్పెను. దాని వప్పుడు చూచుముగా. దానినిగూతిన నకనాతో చూచునవేమి? అనుచున్నామి మేనామెను చుట్టః నీజము చెప్పుమని! అని యెంతవ నన్నును నెట్లతో చూచెను. నీవెప్పుడు మూలము. అంతకును నీలేదారము అని చూచుకొన్నది. అందులో పురితనమిది. నీవు యుకమిని లేటిని గొలుకొనితివి. నీవు చూచుచు నీవు చూచి చూచి చూచి పురుషేతాదానిని పురితనమిది యెట్లని చూచుచున్నామి. నీవెట్లనున్నది మును వెత్తివచ్చుచుంటివి. ఈ నీవు నీవె చూచుచున్నామి నీవె చూచుచున్నామి.

అందుల దీపిని యాదాదింపవలయు నని వ్రాసెను నామి కైదలదగ్గరిని లంబియెక్కించి యంతఃపురమునకు దీసికొనిపోయినది.

ఇంద్రికోయనది మొదలారాబంతి యొందునంపుడే రామమరితో సఖి ఆ పుకవ కెక్కడ? ఎక్కడనంది తీసికొనివచ్చితివి? ఎక్కడకి ఇందితివి? అతండు శ్రీవెన్నుతో వత్తసని నమ్మించి యేదికి వాలెడు? అందు నీ ప్రోత్సాహము కొంత యుంచుచున్నను, మొదల గావడివారం దప్పించి యెట్లా తోపరికి దీసికొనివచ్చితివి? నీవు సర్వదా మామొప్పనే యు చిరానా? యెట్లా తొట్టపోయితివి? తలంబి కొన నేమియు సంవర్తముకరియించెడు నీ శిష్యులాలిం గనరండి నిక్కము చక్కాణిం పుము. రాదనే? ఆ దివ్యపురుషుని జూడనది మొదలు నామదీనదియో పరిరావము అనిండుచున్నది. నీసాధించుటకు మొక్కెద. నానాధ పోగొట్టుమని యరుగులంబది గట్టిగా నిర్వంధించినది.

అప్పుడు రామమరి వచ్చుడు లేవనెత్తి గొగ్గిలేర్చుకొని తెక్కులు పవనిం పుడు మానినీ వానిం జూపించిన పంజనింతువా? ఏమి లేయుదువు ఇప్పుడే మూల దీసికొనివచ్చెద నేమి పాలితోచిక మెత్తువో చెప్పుము. అతండు దివ్యుడని చెప్పలేదా? వానివారికు గోడలు నగరాలు నాలికములులావు అది యోగగ కియని పలికిన వక్క లికి మాయ విరహాతుడయై నీవు ననినప్పుడు, తీసికొనివచ్చుచే నిత్యము నీ పాద సంరావాసము గావించుచుండెద. మంతకన్న పేరేమిచ్చియు నీకు పంజనము కాదుగద నా లేమామ నీకర్పించెద నీకు దామవాలెనె యంజెడనని చెప్పననిని యా బాధమరి కానిమ్ము. ఎట్లయిన నీ యేడ్పుము తీర్పుల ముక్కుము ఇప్పుడే రప్పించెద గన్నులు మానీకొమ్ము. తెరచిన బ్రహ్మదమునుమీ? యని చెప్పిన నప్పరతి కరకంఠుల గన్ను లపై గప్పికొని గట్టిగా మూసికొన్నది.

అప్పుడు రామమరి—

గీ దివ్యపురుషః రమ్మః ధృతిశయో యక్ష్మిః
రమణీ నిష్కలగూర్చి రక్షయగరు
విరహతారః జెంది పరిరావ మందెరు
గతుల వెగడచ్చి కాపుమమ్మ.

అని చదవుదు దీప స్త్రీవేషముదీసి తొందపురుషవేషమును ధరించి యండన్న పుష్ప మారాళుల లేవనాదుల గలంబించుకొని యక్ష్మిః సవర్క గూర్చుండి సన్నని యంబుతో ఆత్మాః నా నామమరి పలుమాలు రప్పించి పంజనింపుడిగదా. యామిమాల నతి కమించెదను ముసొల్లకన్నది. బాధమరి నీవు నీకు పంజని? నన్నేమిదే? ముడియెడనె. అదియూ. సరిగొమ్ము. అని పలుకుచున్న నుమును బాద విలపితక ట్లికి కన్నులం తెరచెనది రామమరి యందరేడు వారిరాతి వత్తపక్క బడకొనింట్లు పుకవదరదే రస యెంచు బ్రాత్యక్షవయ్యెను. అప్పురామ మివ

స్వాతిక వికారమనిన్నియు బోధనాపవని. పిగులే గొంతపేపేమియు మాటాడిగది కాదు వలవందీకొని యేటియే ర్యాదంతుడు వోరయ్యపుం సవని యాచదొంగనిపని. అప్పుచా పురుషుడు ముదయ్యరముతో చలోదడి తెరరివేం? నన్ను రప్పింపుమని రాకుమరి వెంతయో ప్రార్థించివలకాలా సన్నిహితులైన వాతో మాటాడవేమి? నీ రామక వేడియో తెప్పము. నేనందు మునంరాదు. నేగ తోవల యునమలయు నా రవణి యెట్టతే నీగు దిగమింగి యెట్లయ్యె.

మహాహూ! మీయను జానుమతియు విశ్రాంతియు నెరింగిన ప్రాసము. మీ రాకపోకలు గ్రహించుచు దురదముగా నున్నది. ఇంతలో జానుమతి యెందుచోయి వది? మీతెక్కడనుండి వచ్చితిరో మొదల నామె మిమ్ము నాచక్క అవంతబెట్టిన అభి ప్రాయమేమి? ఆ తెక్కరతో నామనోర యింగించు నామాట యదుగులతో సన్ను రప్పింపుమని ప్రార్థించెడివని తెప్పిక నవండు మేలు మేలు. ఆ మాట యా సునమగ వలయుంగాని నన్నుదూరే? ఆమె యభి ప్రాయమానకు వేర్వేలు నమాధానము తెప్పు వాడి? అని యుత్తరమిచ్చిన నమ్మకకాని మనా విల్లయె.

రాగరాగ మీదేమిటికి వచ్చితిరో మీకే తెలియరా? అట్లయిన నామె నది గది రప్పింపుడు. లేచు మిమ్మువ్రాతే యుంరయ్యరాచోరాచూరమనక. కట్టం జేయించెదవేమి జెప్పెదవని యడిగిన నవండు నవ్వకు నిదిమంతే భవయ మంతం వాంఛిగగ ఇద్దరుదనెడిది. మరల కర్మంజేను నేమిరాధము అని యాడికి వారిరువురు గొంతపేపు మహావ పరన రవనతో గాంక్షపముచేసిరి.

ఆ సంకారహారో పలమెనవతియ కనురమ్మల పొంపు. తెక్కగ గను తులు స్వరమారుర్యము లోపగు విషయంబునిన్నియు అపేక్షించెడు నాడు ర్యాదమోం రాదీన మాటల స్మరింపు కొనమ. భవయన్న యుంరయ్యరమనకు వచ్చి లభించిన సంగతుల జాతము జేసికొనెడు వాడుమతి వేషముతో నా పురుషుండు గొప్ప పొసము చేసెనని నెప్పుయిందొకటి యుంచి మొగము పలమాయ పుంబుని నొం నిశ్చయము ర్భరసరమకొని సంకసము పట్టకాక గుర్రాంబ సరని పొంబులొకటి అమ్మనేర్ల! రాకుమరి! నన్నెంత మోసము జేసితి? నీ మామలమ్మయన నాలోచించుచునే మా రాకుమరిని. కొంగకనము బయ్యచి బయ పిగిల్లు రాగదు అంతయు నేనే తెప్పిక విషయ మీరు నా గుర్తాచిక్కి యుండు నెవరంతో నా యుద్ధాన వనమునకు వచ్చితి. నాకు నుండియు తెలి సునం మరగితి. ఒక నియంత్రేక అయ్యెడిది. మీరు లేవతితో జెప్పెట్లుగా స్పష్టము వెలికొని యా తోటకు వచ్చితి. రాకుమరి యుచుకొని భ్రమసికిని. ఇక్కడ మీ కవల మంతయు విచియించితి. తెలిసికొందా? ఇది నాకు వెన్నులేదు. రనువు గదిగియున్న వాడగు నా యడ్డము వచ్చియు మాట్లాడవచ్చును. అమ్మ నా

గట్టులో మీ గట్టు వెళ్ళరా; అని వరికి యతనిం గొగలించ కొన్నది.

అతండును తనని నెలువలేక తననుగల వ్రావిశేషములచే నమ్మక పడిరి నా నంద సాగరమున ముంచివెనెను.

సీ. ఇది లతావేషితం దిది వీరనీరంబు

నమితక స్మృతక సమము లిదియ

యది యర్థరంజిత యాది కళస్తకరంబు

మణిమాల యాది నిండుమాల యాపియ

యాది కుగ్మకంబిది ఇంద్రాజితము విడి

తక వేషితక సంపుటకము లిదియ

యాది వృహహతకంబిది మందనము

మాతస్తూత ప్రేంజితకములు.

గీ. తమరకంబిది పందంశ తాపమిదియ

యాదియన నీతంబు కూజితంబిదియ దురిత

మమము నెరింగించె దత్తశక్తిహానిశేష

గళూ కాపుమ కళూ నాయతిన : పుదు.

మున్న కానా యువతి కెరింగించిన కాపు లక్షణంబులకు లక్ష్యంబులు మాపును : తత్త్వతోః కరమానంద మనుభవించెను. అది యెరింగించినది.

150 వ మాలి

య చీ డీ గా న ము క థ

తెల్లవారక పూర్వమే యక్కడ యంతఃపురమునకు దియూ జారుమతి వచ్చి సరసవార్త రాజపుత్రునకు తెలిసెనది. ఆరంభపు కయ్యంకిపురం గొర్ర జావలి వారల నియమించి సెంపు లేచిదే యివ్వన వర్షంబుఁ దోయిపంపయి వాసింబి వెంటనే ఉత్తకాదులదీసికొని రమ్మని యొక పుంధావతనిఁ బంపెను.

గడచిన సాయంతరామునంకియై చరకుని జాక తెలియక కుందుడున్న గోదేశాపుత్రుంబా చాకతో రాజపుత్రుఁడయ్యెన్ బడిగెను. జారుమతి యచ్చటి యంతః పురమునకు మరల వచ్చివచ్చి. మన విత్తుడు చక్కదేవుఁడయ్యెను. అది సరికొల్పి జూపించవలసిన సమయము వచ్చినదని ఘటన్మోనంబున బలికెన రాజపుత్రుని ముఖంబున పంపి గోదేశాపుత్రుండు. విన్నవగు మిగిలంబుతో లేచా. అందుకు విన్నవాక పుట్టిన ముఱికి బోయెను. లెండు మూడు దినంబులలో రాగలడు. అప్పుడే అది తెలిసిన బోకుండుచుండఁగా యది దెప్పిన రాజపుత్రుడు నవ్విరి. ఏమియో అని రాజుఁడు వచ్చుచునే యున్నది. మీ రకల తెలియవలెనో యన్నది తెలియ

శ్రీమముగా తీసికొనిరావలయును. కాని సేయకుండు పొందు. కనుబండారవి
తీయగా వచ్చిన పనుమతివ నదియే పేరు వాకు జేయు సుఖకారముని పలికి వాని
నంపినెనెను.

అతంబిందొకటియైన నక్కటా! విడిచియొక్కట్లు మిక్కిలిమగానున్నది.
రాచమతి దీరమతి. బొమ్మనైనదియలకు పకవడువది కాదు. దర్శింపకుండుక
డకుతాదిన ములంకానవతి యారక యుతాని రాగజున్నాడు. దత్తుడు
మాత్రమువచ్చి యేమిదేయ గలను? అకను పాత్ర్యంపడును. ఏ పేర్కొ
యిందొకటి బోయిపో తెలియదు. ఎల్లానని వెదకి తీసికొనిపోవలయునని యా పట్టు
మంతయు వెదకెడు. అని యతండు గమనించెను.

మరికొన్ని దినములు గడచినంత పోకవాడుదయించిన రతనరా
నెలవునకువచ్చెను. అతనెంతాని గోచిస్తాడుండునిపేవము రాగివట్టునంతోనెంచు
మిథమా! ఇదియేమిదక్కను. మారో! జెన్నక యొక్కదొకటి బోయితిని? యక్కడ
యంలాపురమునకు జాతమతి ముని వచ్చివచ్చుట. రాజపు తుండు సి కొను పుర
మానము పై వరమానం పుచ్చునానాడు. నీవు లేక నే వెళ్ళితిని బోయిన
మరికొకటివచ్చునానాడు. నీ పుత్రుని పుత్రులంత ను గాగి. నీని. ఎందునీయితిని?
వరసన. రాజమానం పుచ్చునానాడు గొంతు పుత్రుని మునిగించెను. మునిగించ
నకని వెంట తెలికొని రాజు దే రాజపుత్రమునకు బోయెను.

రాజపు తుండు మునిగించిన దత్తుడును పుత్రునిగ నెవరుబోయి
యాలింగనము తీసికొని పుచ్చెను. దయ దత్తునిమీద బోయి? దత్తునిగలది
బోయితిని? నీ కొని తెచ్చును యా మునిగించిన రాజపుత్రుని మునిగించెను.
దత్తుడి యంతాపుకొకటివచ్చునానాడు. రాచమతి వచ్చివచ్చు. నీ మునిగించిన
సమయమువచ్చివచ్చు. ఇక వరమానములతో బోలేరు మునిగించెను. దత్తుని
బోలేరును. పేరిమొ మునిగించెను రాచమతిని నీ కమ్మలంబుదేవించెను. రాజమానం
అని యిదివ నకండు అనిమిడు రాజు. ఆ ప్రాయాని పేరు మునిగించెను. దత్తుని
వచ్చి పేరును నిలవవచ్చు అని మరల కథమే జేసెను.

అప్పుడతండు రాజం తీరి ముందుగా దత్తుడియంతాపురమున పుచ్చి
మంజునాకనిని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళితినివచ్చునానాడు. రాచమతి వచ్చివచ్చు
పుంపరావతితో గూర్చుండునని మునిగించెను. పోవునీ రావతిని రాచ దత్తుని
మాత్రము వెంట పోకొని యా రాజపుత్రుండు దత్తుడి యంతాపురమున పుచ్చెను.

దత్తుడి కొరవైన నా వారైన యెప్పుడు ముందరి రావతితో గలిసికొని
నమస్కరించెనని. అతండుకొంత మునిగించెను. గాగిమంది మునిగించెను. దత్తుడు
వచ్చెను. రాచమతి యంతాపురం గొంతు మునిగించెను. దత్తుడు. ఆ మునిగించెను
యెందునని? అని యిదివ నకండు అనిమిడు మునిగించెను. దత్తుడు. నీవు ముని

[illegible]

దత్తుడు రాజ్యశ్రాంతి కనుగొని వెంటనే వర్ణవాక్యమును
 లిమ్మని యిడిగిన నరందు బాలారాజు. నమ్మి చివరకు. దానిచేత యిమ్మని
 దెలియదు. నర్మదా నీవు నా మొదట ముందవలయును. గడ్డిగా నీర్వంశించెను. అరం
 డేపా యుం బెమ్మని కన్నులు కడు కాదు. భోగ్యమయ్యెను. అదప్పు నంజుని
 దత్తుడారాజ్యశ్రాంతి నొద్దనే మనముంచి యాహారముగానే గాని కేవలము చదువు
 దులదెను.

అట్లేనాడు రాజపుత్రుడు రవీంద్రునిపై పుత్రులతో సూర్యుని పలు
కలలో చుట్టడింపుచున్న సమయమున మాత్యుంజయతలపై వివరము వివరించుకొనుట
గురించి భర్త రుద్రాక్షా : కంక్షగాను కాంక్షాసమయం కీచకాని రాజేంద్ర ముగి
నది చుడలు పీకనన్నునై చుట్టారు. పీకాక్షుని దింపరానివృద్ధి వహించుచున్నది.
గానీ తరుగుటలేదు. ఇది విశ్వయోగమును చూడండి గావిచ్చును. కాబట్టి
కొలదియనుచునీ పీకనునవారల వచ్చుచున్నది. మరల పరాలింప చుడవలయు
లేదు. మరలను చుట్టినట్లే వ్యవహారమును నడిపి. మరల చుట్టించుకొనుట పు
త్రుల కాంక్షించును. ఉత్తరదేశమునందు : పుత్రముల వారిని వనమున నుండి
కాలిలో వెళ్ళును. పంక్తియు పొందెడి. దేవుడు బలము పోయి మరల రావగలము
యెగాని మున్నోకలను బేయచున్నాడు. అతడునే నేటికీ పుత్రుల సంపదము
బాగును. బలపుడున్నాడు. పీకాక్షులతో వచ్చి కర్మావసారస్వము గ్రహించి
యే సరిదింపక గోపించున్నాడు. అని యింగిరిని బాధించుచును పుత్రులు
మరల చూచి తీసికొనివచ్చుకొనుచును పుత్రులతో సూర్యుని నాడుక బాధించుట
మరల చూచుకొనుట వచ్చును. పుత్రులతో సూర్యుని నాడుక బాధించుట

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

కూషాంబరమల భద్రుని యొక మింతుబోధి కంఠాంగద మంజరీనిపైను నట్టుచును
మొక్కిన మంచితనమందితకామపురు మ్రోగించును-

శ్రీ ఆశ్చర్య సాధనాత్మక పరిచయం

భాష: ఉరాదేవకురి, పదీపం

భజన, మూల విశిష్టత

సూర్యనాథం ముచ్చటపడకం.

అ. ద్రాక్షించి రుద్రునిగాఁగఁగర్వమున నలొనఁతుం హృదయములు నిదు
గాపించునది. పాపనితి పాపమున రిండు యామములు దనుక నంగిత విద్యా
పాటములు తుపి శ్రోతం గాఁగఁపుక హృదయములు ముంచెనెనది మంగళ
గీతములు పాఠనంక నెర వియ్యుననది సర్వము లలఁకఁగర్వముల మునిరొక్కనినాప
ములతోఁ గలిసికొని నెంగి ముద్రించు.

రాజ్యపును మొత్తంతో సంబంధించి పురలోకయాసంగిత ; పరస్పరముగా వినిపించు దత్తులతో పురమా. అది రాజమతి యను వాసుతో తోలుకొని. సువర వాక్కులను త్రాహ్మణుని వార్య యొక్క కెలమెవరి రాజమతిగొడ పట్టు రాజగంటి ముప్పి. యను వరిగిర నగలను దత్తుల కిచ్చిపెట్టె

రాజ్యపు లో, నీ నది రాదుమీ గారని యప్పుడే పశ్చిమంపు వెందు, మేళ్ళకుడిటాడే పూచాడుచున్నాను. సువర్ణవాని నడివాడనువేమో, దేవు వారి పులక రాంకుంటోయి పూర్వోత్తరమంతాను, దెలిసికొనివచ్చేద నన్ను యిప్పు. అనిపెడు నతండు నీవు తెగిన మహారాజు, నిన్ను విడువను. అది భావమిగాదు, అది పరిశ్రమ పని చరకుండు మీ కిది భవము తోన న తరువాత రాజ్యపుయో? నానా నా కొండుగా దెలియక నాదితోతను, దేవు తప్పక వారిదెగగరని పంపి పిచ్చిని నతును నచ్చులింగదానిక పంపి తోయిచు.

మొదటి ప్రాంతం. మేనే పంపి ముదిరాపంకిరూ కరమం నీయం ముదిరా
 జేమాయం, బొరిగలిగెది ముదిరాడుయంబున చిత్తుడు గొంతువు. గా
 వు అనావును అంబ అంబ ముదిరామరివార్త వార ముదిరా అంబ అంబ
 బోవును చాచి. నీయమిద పులిమోపుడి బోయి కమ్మమ్మలను. నీయం
 అంబుయంబు.

కాని చిన్న కాలే కిందనే సువర్ణకారుడు అలా పనిచేసేటట్లు పెట్టి
వట్టుగా పని చేయి నాచేసేడు. అది వచ్చి దుండ్రుని చూచి అది నిద్రలో ఉన్న
సోమయ్యను కళ్ళులు పట్టి కడు పడుచు నొక్కివేడిచే ముట్టి. అప్పుడు సోమయ్య
గడపొరకల్ల నాచే పట్టెను. అప్పుడతని నెయ్యివల్లబడిపోయింది. అప్పుడతని పాద
పెడమలగాడు. అప్పుడప్పుడు అతని పాదాలకు అల్పియల ప్లీయలు వచ్చినవి. అప్పుడు
అయ్యుడు వచ్చిచూచి సోమయ్యను చూచి అప్పుడు అతని పాదాలను తీసి చూచి నిద్రకు

పట్ట సువర్ణనాథుడు మిత్రమా : వర్పితా : అని కొగలించుకొనియెను. అంతే సువర్ణనాథుడని గ్రహించి దక్షుడును బ్రాహ్మణ్యము గావించుచు వయస్యా పి సమ క్షమ వచ్చుచుంది. వీ. చా. ర. యపుడే దూరినను నన్ను బాహుళంలో జరిగిన సం గీత సభకు వచ్చి నీ పేరు వింటిని అగాధునీ కత్తమునీ కళ కమిస్తును మితి గీతమును బట్టి గ్రహించితిమి అట్టి పండితులెట్లు పండితులైతివో నీవు బాధాపీ ప్తరంబు విడిచితివి మిత్ర తెలియెను సందర్శించితివో నీయువంక పెరింగింపుమని యిడిగిన ఎకాదశికరమ్య ప్రదేశమును గూర్చుండి బుట్టు పెప్పుబొకంగెను.

సు వర్ణనా భు ని క థ

మిత్రమా : నాడు మిమ్ములవల పెదలి య తరభూమింబు జూరవలయునని యులిచిన జనంబు దెంపున జరిగి తెచ్చిన కష్టముల సహించుచు వేమిను గురుమాతం డును గొప్ప వయస్కులును పేరతిమి. కుమారులును సుకుమారులగుట కష్టముల కోర్కెకాంత తెనుకకు మునిపోయెను. వేనుకూర్చుమారులనె పోయిపోయ మహారథ్య దుర్గమములగు వర్ణకమర్కముల సంవరించుచు దీసికొనిపోయిన యాహార వర్ణ ములు నభివీయిన వెనక పంతులందే నాకలి భూతిగొనెను మరకొప్పు దినంబులకు నానబుదిని యాకలి దీప్తికొను సందాట జేసికొంటిని వర్ణములు తీరములైపోయి నామెనకి మంధిలంబు గలిగియి. అమృతపానంబు చేసివ్రూకలియే కలుగనదికాదు. తృప్తిగాకుణిందివై యుండునది కోగవికారము లేమియును లేదు. దేహమున వింతకాంతి ములయజొచ్చినది. అప్పుడు నేనెట్టియో యమకృతులైనను యావనిని దిలకినను నిగ్గుంబుది మిగుల భైరవులతో పరులచే యేయంక కమింది వర్ణరమ లెక్కి యొక్కంబునే పెక్కుదూరమగిరిసి.

వయస్యా : అవసంభార భుజ్యమందిని మమ్మనో కాంతానందరముల సంప రించుచున్న నాకొక నిధుండుగాను యొక యభివ్యంబుగాను గాని యొక కమ్యగాని గనంబడలేదు. దేహామహిమ యేమియు గానుమంపన. కొందలు నేనును భవంతా గుర్తులుగాక మరేమి విశేషము గోరరము గాలేదు. కత్తరెకమంతయు ముందు గవూటి నావృతమై యున్నది. పట్ట మధ్యాహ్నమును గాని సూర్య పరాకమి యగ మును. పుడయును.

స. మునెకల తుంగగళ్యంగము వెల్గినప్పుడు

కనము లేనివయ్యు కానుమించు

బాహుమనః క్రొవెంబడినట్లు నోరున

తెగుల బోయింబో దిగినయెత్తుల

అప్పుడు మిమ్ములవల పెదలి య తరభూమింబు జూరవలయునని

యిడిగిన ఎకాదశికరమ్య ప్రదేశమును గూర్చుండి బుట్టు పెప్పుబొకంగెను.

కాలారమే భూమియంతయు మధుగదో

పీఠమఁ గాన నంతలఱియింపవచ్చు.

గీ, అందకారమయందలె నొచ్చిల దీనియ
కాటకలు బాసినట్లు భీరముధునిమ
దేనుకొనియంద నెడఁ దెల్లవారకమ
నెఱవ్వుజనియందు వొకొ కేవలంబు.

అట్టి కన్నులుంబుధుడు ముఖమింప వొకవొకొక కంఠశిఖరము మీద
పొయింబడి దారికి నల్లమూలలు నూలుపుంప నా ప్రాంతమందెవ్వరో సంగీతము
పొడుపున్నట్లు మనోహరనిసారము వివరింపవచ్చు. ఆ పాటచే తెందిన దెవకుఁ బెప్ప
యొగి విని యాగానసాక్షాత ముప్పుకకల్పమై సంతసముగఱింప నానందవరవడినై
యోగంబధర్మ మహానుభవుని విశ్వయాలి యందుఁబోవనమిట్టి యోగ్యంగమములున్న
తిరిగితిని. ఎక్కుట తెందుచు మార మగవడినవికాదు. కీంకరమునది వృత్తాంత
యొప్పుడి మార మారముగా తిన్నచిన్న చుప్పులు మాత్రమొప్పుచి.

దురమంబు నాగితిహాస మెక్కుటకుఁ జదిదిసము లాలోరిందితిని. ఏ
యపాయము కీచినదెకాదు. అందువనింప వనవరక మాగానసాక్షాతము చెనంబునునే
యొప్పుడి. తగవంతుని ర్థమింతుడంద నొక క్రియపాయము దొందెడి. అందలి
ప్రమానుంపన గొంతకారకీసి యట్టి ప్రాక్షగా తేసి యొప్పుగడ్డి యొగరప్రివి మారము
గామన్న మొక్కం మొదలగునగులిందురు దాని బట్టికొక యొగ దామగు నీ దితి
మూడు దినముల కాకొంద కెడల మక్కగఱిగితిని.

దశమ | ఆ మూడుదినములు నేను పరివృత్తికి నురదేము నొకతెనుక
తోకనే కరలక పువ్వంబడి యొప్పు చువ్వంబడి కూర్చుండి ఆలకాన మింప నొగిన ను
తేసితిని. కన్నుమూకపడిన చందంబుకకలి కిందటి వానంబు మిగిలినది. కాని
పట్టుకొని యొగ ప్రాకుమంప ముప్పుకకల్పమై సంతసముగఱింప నానందవరవడినై
యోగంబధర్మ మహానుభవుని విశ్వయాలి యందుఁబోవనమిట్టి యోగ్యంగమములున్న
తిరిగితిని. ఎక్కుట తెందుచు మార మగవడినవికాదు. కీంకరమునది వృత్తాంత
యొప్పుడి మార మారముగా తిన్నచిన్న చుప్పులు మాత్రమొప్పుచి.

తయో | మూడుదినములు నేను పరివృత్తికి నురదేము నొకతెనుక
తోకనే కరలక పువ్వంబడి యొప్పు చువ్వంబడి కూర్చుండి ఆలకాన మింప నొగిన ను
తేసితిని. కన్నుమూకపడిన చందంబుకకలి కిందటి వానంబు మిగిలినది. కాని
పట్టుకొని యొగ ప్రాకుమంప ముప్పుకకల్పమై సంతసముగఱింప నానందవరవడినై
యోగంబధర్మ మహానుభవుని విశ్వయాలి యందుఁబోవనమిట్టి యోగ్యంగమములున్న
తిరిగితిని. ఎక్కుట తెందుచు మార మగవడినవికాదు. కీంకరమునది వృత్తాంత
యొప్పుడి మార మారముగా తిన్నచిన్న చుప్పులు మాత్రమొప్పుచి.

అగు మంజు నాయుడును మార్కండేయును తోకొన్న కృంగనాచరణు లాచిందుడు దత్తీర విశేషములు నూతుడు దదాకంబునకు బ్రవేశించు గావించెను.

ఒక దెన నాకాలాకరణంబు కల్పించదప్పటి నొక సిద్ధాయతనము ముఖ ముంటున్న నొకవిన్నది పిశపాకుకొనుచున్నది. చూచి విస్మయపడి మెల్ల నదాపు నకుబోయి యెరగా వెలువంటిది. అతె సంగీతము కొందరలో నున్న విమర్శింప లేదు. కొంత సేపటికి విప్లముదన్న యొన్న నమ్ముటాచి యందరిపడి యట్టిదేని దేన బాదతో —

చిన్నది—కప్పుల || కెప్పుకపు ?

నేను—మహిమరేంద్ర నందనోహం. సువర్ణవాళి ఇతిమాంబుతి. “నే

నొక బ్రాహ్మణపుత్రుడ, సువర్ణవాళుడని నమ్ము చిలుతును”

చిన్నది—మరచూగోని : ఎందుకె యక్కడికి వచ్చితివి?

నేను—కర్మక సుద్యుగ్గర్భవార్థం దేవోనవర్కలామి.

మీ వంటి విద్యాంశుల జాతులకై దేశములు తిరుగుచుంటి.

చిన్నది—ఇహతివతిమనః ఇక్కడ నీ కేమియున్నది?

నేను—తిలోకదుర్లభమై దర్శనమేదా గమన వలంబును.

చిన్నది—అహో : జాదాంబాకవ. ఏకాంతమాంశర వివాసినాం జాదా

నామంశిక మాగంతస్యవా ?

కవశ్యస్థంబుండుండు ప్రీతి కడకు వచ్చువా ?

నేను—విధిదేశాక్రమణం. నో యోగముజాబుద్రవ్యం కక్కం

చ. ఏకక్రరేకం.

చిన్నది—కోవానిది.

నేను—అమరేక మజనా వపురుఁ డొల్లనకృత మంగకవిది.

అని యిట్లు మేము కొంతసేపు నీ వలంబు గావించితిమి. పిమ్మట నా కొమ్మ నా కటిఃపూజ గావించి భగవంతుని పాదం దెచ్చియిచ్చినది. నొగిందని కన్నులదన్న విక్రాంతి వదనం పిమ్మట విల్లస నాచి మొదలంబు బోయి విసమము గొప్ప విట్టింది.

దేవీ : ఇది మనశ్శయ సందార భూత్యంబైన నవదామి యగుట సిద్ధిండుండుటలే దేవకన్యవని తెల్లమగుచున్నది. మరగజునోరగ విద్యాకరాదులతో పేరు జేందన తుల మెయ్యితి ? నీ పేరేమి. ఇక్కడిర పిమ్మటంక గాదంటిమి ? నీ యుదంకం నొంగించి మన్న పన్నపా ప్నాతుం గావంపును. పది మాసములవంక నా మరద్యమలలో దిహిం దంటెకి వామ వేదకి పిమ్మము గలిగినది. మీ గృహ గుంబి నైతిని. ముందులో నదిమండపవి పిమ్మ వాలో సందాషిండుగదేకవే గర్వ

వారు చుండినది. నా విద్యయు నవలయు నొందగలదని యత్యంత వివరము విశ్వాసములతో నడిగిన నా దుష్టుడి మండవలయు గావించుచు నిట్లు వియె.

సువర్ణపదిక కథ

తూనుకోకమా! విగమము. నా కాపుర మంతాపురము. వేసోకయ్యకన్యము. నా పేరు సువర్ణపతిక యర్థము. నే మనవుర మక్కరెన్నిండును. మా యక్కపేరు రత్నపది. అమితరతో నంతాపురమున గాపురము సేయుచుండ వేనాపి యొద్దవే పెరిగితిని. నే మిథరమెక మనవలన జరిగిరిమట. మా కల్లి నా రిన్నరసమనందే మృతినొందినది. మా యక్కయు బావము చిన్న గారామముగా వేచుచుండిరి.

కడేమంతోక వెంతున సంవత్సరము బాధ్యతో వియోగము గలుగడల్లు మా బావను కపించెను. ఆ కావం అతికష్టమున మరచివించి సంవత్సరాంతమున పిండిలివచ్చి యందున విన్నవించి కాపుర పత్రిమెరి బాధ్యతోగూడ దూలోకముతో నొకానొక వర్తక కందరమున వసించెను. ఆ సంవత్సరము నమ్మగూడ రమ్మని నిర్వహించిరి. కాని నా కిష్టములేక యందేయుంటి సంగీతవిద్య నేర్చుకొంటి. నా యనవలతోక బరిపించి కడేమని చుండుచాలోకంకు తన్ను వివాహమాడు మని నమ్మ నిర్వహించెను. వేమ గొంత వరి: వరాననగుట నా మూర్ఖుని బెద్దయార నొక్క నా యనమ్మతిని తెలియజేసితిని.

అతం దంతటితో విడువ: వలుమాయ నమ్మించులకై వేదించుం బావంగెను. కాని సహజిగా వేంచి కడేమని తెలియజేసితిని. మా కలు: బంధు: గల యానునంతేసి యా రాజువా నా మొర పిరిపించు దియ్యెను. ఆ బావనకాని గాని డికి వేమందు నియత మా యక్కయిమ్మ యిక్క యెమంగక కలపోసి కలపోసి యెద వ్వుయ్యెమ్మని యుపదేశించున నీ కథర ప్రదేశించున కడయంచి యా దుగల గుండు శేయిని రింగిరి బారాచించు చుండిని. నా కిత్తు నేదిపించు మనగి పుండు మిండు లాకెడు. నీ వత్తమ బ్రాహ్మణులవని తోలుచున్నది. దండ్రిశేయంకు వ్వుమ్మంబుమనాకాక్కరించి నీకు: బంధితుంకు బ్రాహ్మణుంకు భర్త: యుగవని యనతిచ్చి యున్నవాడు. అమ్మనోకుని నాక్కమన: కలరాత్వ నిట్లు రిగిడి: నీవు పండితుండనని నమ్మ బెద్దయారెడవని చుండును. గొప్ప విద్యలతో నమ్మ లడిపించినది.

అన్నిటిని సమాధానము చెప్పితిని. అప్పుడు మిచ్చుకొనురు నా మెరలో బుచ్చరామంబు వెలిసెడి. నా కప్పటి యానందము తెప్పలకు రగినమాలలు రావు. మావోనంద సొగడంబు ముంగి యామంబున మనలో మెరకపువ్వు రామంబు మెలికిని. ఇంతపురము పూవులే కలంబ్రామగా పరివర్తమౌకొంటిని ఇకవు

దను గలిసికొని మన్నది కళా కోలలునుమీర గ్రీవా పరవలను మూచో రాకలములు గడియవలె వెళ్ళించితిమి. ఆ ప్రమాదారత్నము చిలక గొప్ప సాంపదాయములు తెలిసికొని సాంప్రదాగిక ప్రవర్తనము వ్రాసితిని.

అట్లా నుండరి రత్నముతో నాగునెల లందు వనియించి యొకరిగానిన నెన్నెలవకి నా దివ్య స్త్రీ బోగ తాగ్యలులు చాచి యానందించుచు పిల్లలు యార మందుండుట తలంచి యమ్మించు బోవం బ్రార్థించి కూలొక సంవారమున కనుజ్జ వనసితిని. ఆ దిన్నది యక్షకాంతయైనను గుణేర కాపయించెని దేవతాని మెరితి వసియున్నది. కూమియం వెక్కడవో తన యక్క యమ్మది కావున నామం జూచు వెతుక దీపింప నాలో దేవతలారముదేయుట కంగీకరించితి. మే చియ వుర మా గిరికిఱ మతి కష్టమునదిగి కొండలోయందాటి యరచ్చాయించి మించి మెట్టంపిరి శ్రమలను వాచుహసములకు జనవంబులు దేసితిని.

■ యరచ్చాయలు లాచనమ్మ జా కోమలివదిన వెకలే కాద్యకములని రెప్పుకాంను ఎట్లో సహించి నాలో వచ్చినది. నమమ నమమ గల్లించుల సకల గావించుచు ద్రివ్య ముపొరింకితిని. మన ముకానిన కాంము దాదినది. మీర చూర నుడులో లేదో యని నందితుమతోనే వచ్చి సాంకిత్య మొనర్చి విడిది సంగిత ప్రసంగంబున విరమ సుంపాదించుచుంటిమి. ఇదియే మా వ్యర్థాంగంబు. నిన్నులే మా వ్యర్థంబున గోతరే పి చూడక జూచితిని. నిన్ను పాదినతి నీ పిల్లకుని తాగ్య సువర్ణవరే. నిన్ను బోదగంటి కృత్యములనెన్నెతిని. ఉక్కిన ముచ్చులు గడలెనా? విశేషము లేమియుని యుడిగిన నవంకు నివ్వెరవది ధనా దన సేయొగము. సంతోషవార పిందెని వెకెంత సుదీనము ఆహా! నీ యరచ్చాయలు. అని కొనియాడుచు చన వ్యర్థాంతము కొంత కొంత వెప్పి యుకడి సంతోషము గలుగజేసెను.

విమ్మట సువర్ణవాచుండు నాటక కాలకుం బోదము రమ్ము. సువర్ణపతిక జూతువుగారి ఆ దిన్నది నాలో గాక యొసంతో మాటాడడు. దేవదానిగారి యే లాదయ లాడు. అని వంజులరు జేయ మట్టుకొని యెక్కటికి దీసికొనిపోయెను. అప్పురా దిన్నది. పావతి పూజ గావించుచున్నది. చక్కకుం జూపుడు "దీపి: విషవచుమచి: త: చక్క? పండిత శిశుమణి" అని చెప్పినంత నా గాంత యరక్కంత సంభ్రమముతో లేచి నమస్కరించితి

చక్కకుం చక్క రోదరిం దీపింపుచు బ్రహ్మవశంబున పి యక్కలయ మా రావము నున్న యక్క వే వెమంగుయనని చెప్పెను. ఆ మాటపని మా బోటి కగరపాటలతో నుహాత్మా: నా రెండున్నవారో తెగమ తెప్పకు చాని జూర నామ: . . . దేవ: కితిగయున్నది మీకు మంది సుక్కతము లాగలదని బ్రతిమాలి కొని

సంత నరండు విమర్శింపక తిలవెరింగింపుడు గుడుడునా నెప్పి యందలి వర్షత గూడయందు వసియించి యున్నావారవి యెరింగియెను.

ఆ వృంతాంతము సిప్పురుఁడగుచే చిత్తచాంతలఱుము గలిగి నది మదిలో వికారముతోన విలుపుం దిప్పుడే వస్తుంది యల్పము వెనది యెక్కుదికో పోధాకంగెను. కొంత సేపటికి స్త్రీయై పోయెను. ఆరాకి వెనుది స్మృతి యందుకయ ది. యందు తోవఁయునో తెలియక యలవాడు చొప్పున దక్కిచి విహరించు నుద్వానవసము దెసకుఁ బోవుచుండెను. ఆ యుద్వాన పాఠకు రాకుమరి యని కేకలు వేయుచు నామె యెవ్వరికిఁ జెప్పకమే వెళ్ళిపోయినదని వియన్న వారగుట గొందరు పరుగున నోయి రాజవృక్షుడకుఁ దెలియజేసిరి. ఆ వారనిని రాజవృక్షుం డక్కడక పరిత్ర మములో గుఱివుంటియెక్కి డత కాదుండు వర్ష మావముదేసి యతి మేగముగా తోయి యుద్వాన వసములో బావులు గోముచున్న రానుమకింగాంచి వంశకర చిద్ద హృద యలది సెగువదలి దీగువం అంకిదిగి తా మొక్కకుండ యా వేదంక గమన యొద్దకుఁ జొచ్చివేయి పట్టుకొనె—

మఁదనా ! యేమిదొట్టి పీఠ లలితాంతకార కున్యాంగనవై
రెలులంగురక యెంకొ గ్రమ్ముచు గాసింజెందె రాష్ట్రీయకో
మల యే ప్రభగంద రమ్మ సమ పమ్మనింతుఁ గె సేయ ము
జ్వల మాజ్యో విభూతావధుం పిద్ధంబైవ రంయెనునన్.

క. వెదపించుటకా ! మఁద !

లృరు పి విలు రానినాగి మఱిగాన్వింపం

కొరకొంటివి? మద సేవే

రృరితవ మెల్లం గహింపంతె వుదమింకన్.

డి. ఎవరుగంగ వన్నులి కల్యేకు ధుర్భరిమై రతాంతపుం
దూపురాజిత సిద్ధిఁ బెయ్యుటలు వారగగొట్టుచున్న వా
దోతగలాం నేన కరయనొందెద వస్తువించి నాకు సం
తావము వాయవతె స భావన ముద్దయ సేయుమి సనీ?

చ. గణితపు గాని సీత సులతాంతపు గా వడికాక యొక్కసేన
గజుతియొవ్వ రత్త గమగైకొన వత్తుక రూప సత్క కా
గుణభద్రవంతు విన్వమన్ గోరితి రాసుతుండ వేమి కా
రణమున మమ్మ గైకొనక బాపితి బెద్రెవచ్చితి చెప్పుమా ?

అని అనేక విధములం జరిమాలుటయొ పాకురంగయొ నయనాంధ

ంబుల సకవి నీర్మితయను నిర్మయె

క. రాకొమరుడతో మాయము

వోకన వలహుచుందో వం దుడవో

నా కేమి యెడల నవ్వులు

జేకొనినవలయు నెవడు నెప్పటి వానినా.

గ. గడకయెను మఱి కులకాంతియెను

మనితకొక భర్త యుండంగ వలయునా

యందు నడవార నందఱుం డుట్టుచుండి

నొడవదమి జేను నన్యోపినా మనెనా :

అని యంగీకారము నొనరించుటయు నా రాజవంశముం దమందాసంపద
కలవనక హృదయూరవిందుడై యుంట్టుండుమనన నెప్పుడూ జేర్చి దెక్కులు ముద్దు
పెట్టుకొనుచు మేనం బుంకాంతుడిమలు బొనమ దంపి యొక్కించి యుండుపురకం నకు
దీసికొనిపోయెను.

అని యెడిచితిని

154 వ మొదలి

కు చు మారు ని క థ

కుచుమారుడు దత్తకాది పండితు లేక్ష్యురీతి నొకండు దత్తపితంబు
రెండేండు దిన్నవాడు. మిక్కిలి చక్కనివాడు. దిన్నంతలో దత్తపితో సహజముండు.
అతనికి మహారాజ్య సంభావము గావించి యొనరి పితృవంశం నొక్కపాంచ వలయు
నని దిన్నదనముచుండియు వెలిబాన్ గలిగియున్నది ఈ మిక్కిలినది నొకఁడు
సమవధానునికి పెట్టి యులిరావయే కంట. పాలెదప్పుడు కథమహారాజులైన గానీ
పురంబు బులుబునెడలి యొక్క ర దేశారణ్య మారంబులం బిహారం.

కుచుమారుడు మోసండువోలి నొకఁడుచుండగల దుసర ప్రసరపి
మా నీకటం దురవసరంబు కాంబార మార్గంబు. నొకర నొకర యొకవాడు నేని
దరికింబడి వయస్య : నీ కలవంతం న సింహాసనం వచ్చితిని. ముందఱుక
చున నీ విశేషమును గనవలసికన్లు ఇది మనము. కుచు పురపితృవంశంబులం బా
నియమిత కాంముడు భావారగంబులక బోలు. కుచుమారునికొందఱు. ఇది
నే నధుగు నడువకొందు. ముందఱుకాద ముందఱు పురమన్న నీ మహమ్మద
లగు పర్యంత కిరంబులు గనెనుచున్నవి. పోనీకొందఱు కలికినవిని నువ్వలంబులం
నప్పుడు నెట్లు నెయ్యె.

మితమా నెప్పుడు పురమన్న. కుచుమారుడు నేని ముందఱుక
గనం చూడక ముందఱుకాద నెయ్యె. ఈ పురమన్న. కుచుమారుడు నేని
కుచుమారుడు పురమన్న. కుచుమారుడు నేని ముందఱుక
కుచుమారుడు పురమన్న. కుచుమారుడు నేని ముందఱుక
కుచుమారుడు పురమన్న. కుచుమారుడు నేని ముందఱుక

కనుమ-యందవేర విధులును వత్తు పెనుకకు రమ్మపె బ్రాహ్మణులకొచ్చెను. దాని యంత
ప్రసాదించలేదు. సోహార్ద్ర పతేషణులు నువ్వనాకుం బలమా చాలింగననుబ
దెసికొని విడువలేక విడువలేక పదివి దక్షిణాది ముఖంబై యదుగురు నోకపాదక
కాయువలైతి యందున్నవారిలో పెద్దవానిం తేరి యోగిః ఇక్కడికి గాకెప్పురః జేయెగా
నున్నదిమా తెప్పగులలో దాదానగమముకు మార్గము రేకెయిమా? పాటిష్ఠ క సగరము
పేరు పెరిచిమా? అని యికినిన వారు స్వామిః ఆ పేరు లేనియు నేమెకగును. రాకెయి
మా? పెద్దలు సెప్పుదురు రచ్చిన తరువాత బాధ్యము పేసిననా రందువోనదుని
విష్కొకొనయెదరు. అదాన తిమియు నాకు తెలియను రెప్పెను

మౌనాన్ని కలిగి ఉన్నాను. అది ఈ భూమిపైనే ఉన్నది. దానిని
తరువాత కోసమే సర్వము. అది ఏమీకాదు నున్నదని వానితో ముప్పులేంపురు నోరి
మీ యదనిలో నాశ్చర్యకరం. ఇవ విశేషము లేమీన గలరా? మహాత్ములుగాని పరాగరు
గాని నిదురుగాని యెందరైన దము లేదుకొనున్నవాని మానసికా? నాపము లేని
కొని చెప్పమని యుగించు. అది బాబూ లేకేమి? ఇక్కడికి పడినముల పయమించులో
బువరుగా నొకరుని గలదు. అయిన తెన్నయేండ్లున్నదీయో యెందరూరు లేకే
పెద్ద పూజలు నింగముల పులలంక మెకమునాయువ చెప్పిన పయలు చేయించుటను.
అయిన పున్న దువలం గులది పొమల బున్నది. ఆ నడుమన్న యే పున్న
మనుష్యుల శోలికి అది బాబో! అయిన ప్రతిపము చెప్ప నాకరదు ఇది. పున్న
యను పుణ్యాలలో మున్ను మునికొని తపము చేసుకొనుదురునన గొప్పగా చెప్పించు
జెప్పెను.

అయినను ప్రకృత్యానామతో వానికి ఏమి యోగం లభించి నది నామో
ఎరుంగదురా? ఇప్పుడున్న పదా అని యెరిగిన వాడు వాస్తవం పేరే నను
శిరియడు. మాటోయితో మాటలాడునా? నీ పేరేయే నా మన వ్యవస్థనా? నా
దలయితోనే పేదలు గట్టునను. మా కోరికలు తీసుకుందును. అందులోనా ప్రాప్తిని గా
ప్తినియోగించును. నీ పేరే తీసికొనిపోయినవ వారి గుర్తి ప్రాప్తిని పొందే వారి
నియోగ మందనే కూరడు. నువ్వు మావల్లనంది ప్రయత్నం. సేవతోనంది.
అప్పుటికి బలశక్తియే యున్న వాడని యెరింగించెను.

[illegible]

వృక్షంలా గుక్కాదులు వాటియన్నవి వలములు రసహీనములు యింతి పోవుచున్నవి. కుసుమములు వాననా కూమ్మములైతాలి పోవుచున్నవి. పూర్వము విక్రియిల్లి కోలాస్తవముగా నున్నదనిచూచిన రాక్షసి దోతక మనడు. వరుసూతులూ గురుతులు వరికింది కోయవారింగించిన సిద్ధులను పురియే యను విస్వయించి పోవు ములు, చూచుచు రానువినిన యానవాక్కు ననుసరించి పోయిపోయి యొక కలహము కలవకరిగెను.

ఆ జలాకిరము మనోహరమంగు సోహనములచే వెలుయుచున్నది. జలము వనరెక్కి నాచుగట్టినది పిట్టన్నయే జాతువడిమి. జలమునుచూచి లేచియును లేవు. సారవిహీనమగు నక్కాసారము కోత విమర్శించి కుసుమాలందీ యరణ్య మంతయు దేశకూన్యమైయున్నది. కోయరా దెండ్లచివ సరస్వతీయే జావచ్చును. అదిగో! కూరపుగా గవలండునున్న పురీకెట్టు సిద్ధుని యుంకికెట్టు జావచ్చును. అందెవ్వయను లేవట్లు తోచుచున్నది. ఇది తిప్పక సిద్ధుని వనమి. అందుపోయి రూదెందొక యని ఉలించుచు నావలు విలపి సేకలమునకు తోయెను.

ధాన్యక్రింద పర్వకాం పాదువడియున్నది. వృష్ట్యాశీవ కమలంబులు, విరలము లక్కడక్కడ పడియున్నవి. సిద్ధుండు పరిమవచించి నదియు దానుతన సోహ కూన్యంబై యున్నదనియు సిస్వయించి యరణ్య ప్రాంత భాగములు సులలములు నేపశేరముమూవక కొంతసేపా రెట్టుక్రింద గూస్సుందీ ద్యాంబులును పోషిత్తి యుత్త రూద్రాయలు లరికించెను.

ఆ వృక్షా గమనముది యిచ్చన ఏమాదంబు చూడ సంకల్పము పుట్టి సర సులంబైచివ ఉచి కష్టంబున నా నెట్టిక్కి మన్మథాభావనానమున సులవంచన యు హలలు పరికించిచూచెను. ఆ వనమంబును వనసికి ననబడినది. కోలాస్తవము యున్నది. సిద్ధుని ముఖమునకు వగోచర భావంబు పుట్టుచు వచ్చానో యని గుంపింపుచు నోకిరియని జాబాంతములు పులికింపెను. సిద్ధునిపొడవెడలించి గర కోలరమునకు విరవాయున్నట్లు తోచుటయు వనంబు ఎంతో పట్టువలె నున్నది. నావల వముగా నూకివచ్చినది. తోపేరి మందనమునకు సిద్ధుండున కమవచ్చి పరమగు భావంబు లది తాటియాయె పు స్తక మతని దేలికి చూచినది.

సంతోషముతో ధాన్య స్తవమును పఠి యంబులెరిగి. కదివలె నున్నది. నావల పులంబు యున్నది. వృష్ట్యాశీవ సప్తరములు తెలియ పుంజీపి యున్నది. సంతోషమునకు వచ్చుచును పరిగొడవలెను. నావల సులలములు పుట్టి పుట్టి అలలు అలలుగా నెట్టుల పుట్టునెట్టులయి పుట్టి పుట్టి యున్నది.

సిద్ధుని స్వీయ చరిత్రము

గోదావరీ తీరమున జన్మించియున్న వక్రహారముగలదు అందు శ్రీనిధి కృష్ణుడు బ్రాహ్మణుడు గండు. అతనికి బ్రాహ్మణుడు మీది కర్మవశ మహారథ వల్లను తుమారు దుడయించెను. తండ్రి పుత్రుని చిరకాలమున జడువనెసెను. ఆ బాలుని కేసరి దేవుని ప్రాయశ్చనాద్దై లలితో నుపాధ్యాయుని యొద్ద నామలింగామకాననమున నిభుండువును జరుపుదు వందు.

శ్లో॥ అజమా మహామాదై ప గరిమా విమితకథా

ప్రాప్తి పాకాత్మ్య మిత్యం పశిత్యంబే సిద్ధయతి

అను శ్లోకమును జరిపి దాని కర్మమును గురువ్వారి వదిగను. అతం యు యున్నసిద్ధులు చిహ్నార్థములు, మహామోగుండుగాని పొంద కక్కములుగావు. నాని యర్థతోరావసరము నీకప్పుడుదేరు. అని యొకాని సెప్పుటయు మహావరకట్టునకు దాని విశేషము లెక్కినో తెలిసికొనవలయునని యిలాన గలిగిపడి. మహామాకా శ్లోక మునే చదువుచుండును. మరొకత కాలముననే నాని తలిదండ్రులు వరమపరించెరి. ఏమృదు మహారథకట్టు గ్రామమును వనని దేశములు దిరుగవు నొకవా డొ పంతు నాక్రయించి మున్ను కాన వర్జించిన శ్లోకమును జరిపి దాని యర్థమును చక్కముని వివరముగా బ్రార్థించెను.

అ వదికుఁ బాతనిజాని పప్పును మీది సిద్ధుని సంపాదించవలయునని యలిలాన యున్నదా? అట్లుయన చెప్పెద వారినపుడు. అయి = పరిమిలు. ప్రమాణుడై వనిండుట, మహిమ = బ్రహ్మపిష్ట్యదులకంటె పిష్ట్యాదై యున్నట్లు, గరిమ = బ్రహ్మంతుమువలె భారముగా నుండుట, లభిమ = పిత పుతరులకంటె దూతివలె దీతికగా నుండుట, ప్రాప్తి = పరాచెడుగనె వలెను పరార్థమున నుండుట, సచ్చసత్త్వ వేరుట, పాకాత్మ్యము = పక్కకేక బోవెయ్యి పిష్టితోబోవుట, పాక త్వము = దేవతలకు సైరమదనముగా నుండుట, పశిత్యం = పరిచయము, పంతులీ కాక పుటత్తే పుట్టాములు తనకు మరల పరిచయవలె నుండుటగా ముందు.

అవ్వసిద్ధులయొక విధియని అర్థమై చెప్పెనని విని యిట్లు చెప్పెను. అది సిద్ధు లెట్లు సాధ్యముగజరి యడిగిన నతండు.

శ్లో॥ యద్దుష్కరం యద్దురాపం యద్దుర్భక్యం

తత్కర్తవ్యం తపసా పాప్యం తపోహ దురగి

దేయుటకు తొండుటకు దాటుటకు వేది కక్కనిదాని అని గుఱులను సిద్ధు పుగును. తపము దేయటమార్తము తమ కష్టము. ఆ యుంజించి తపములేసి పిండు వివరముని పరిచయముగా జూపెను.

నాని కాసాననముల సా ననముల మేదన నుండుటగా యింజించెడి

అతం తెదేవతలవలెగా నుత్తరదోరపుండులు పోలుట గుమాలు దోవగు

దురమప్రదేశములు దీరగకు గుండుదిన వైరాగి తెల్ల దక్ష సంకల్ప మెరిగించుచు నీచా! తపంబు గావించువారనవి పరిహసించ బడుచు ధిగిరిగి యొకనా! దొక కొండగుహలో! దపంబు జెప్పికొనుచున్న యురదూతం చూచి యాయనతో దన సంకల్పము చెప్పడ యూరక పుత్రువ గావించుటచందెను.

ఉపదాక పర్వతా మూరకపోవడు. ఒకనా దాయవధూత మహాధర తటంబుచి యోగి : నీ తెవ్వడ వెమిటికి వచ్చిల్లాశ్రయించుచుంటివి ! నీ యభిష్ట మేమిది యెరిగిన నతండు సంకసించుచు సమస్థానభూర్యముగా దనసంకల్ప మెరిగించి యయ్యలిలాప తీర్పుచని వెతుకొనెయెను.

ఆ దయాకునకే వానియం దక్కదేకము గలిగినది. ఒకమల్లక ముప దేశము గావించి జపింపుమని నిరానమంతయు నెరిగించెను. అతం దా కొండ గుహయందే వేరొకచోట చనిచి యా మల్లకము జపించుచుండెను. భృతస్వయము నకు గార్యసాధనము గాకుండునా ?

నిరానాశములు మాచి తదేకరృప్తిగా నా మల్లకము జపించుచుండ బది సంవత్సరములు గలిగెను. అప్పుటి కొండచర వ్రత్యక్షమై నీ కేమి కావలయునని అడిగిన నతండు ఎనిమిదవ సిద్ధియగు వశిష్ట మిమ్ముని కోరికొనెయెను.

అబ్బో! ఎక్కడి వశిష్టము ? ఈ తపంబు రానికి జాంబని పలికి యా దేవత యంతర్ధావము వొందినది. వెండియు నతండు తపంబు చేయ మొదలు పెట్టెను.

చుచి యెరుసంవత్సరములకు పుతల నా దేవత వ్రత్యక్షమై నీ కేమి కావలయు నని అడిగి వెనుకటి రీతివే వశిష్టమును గోరుటయు నా వెర్రియ జాంబని చెప్పి పొయినది. ఈ రీతి నెరుసంవత్సరముల కొకసారి వచ్చి యెరుగుచు నతండు కోరి నది యాయాజాంబని చెప్పిపోవుచు జీవరక్షంబునవడియేం ద్రత్యంతరీక్షతో చపము చేసివ యా మహాధరతటంబున కాదేవత కాకోటిక తీరుచక తప్పిందీకాదు.

వశిష్టసిద్ధి లందించిన పిమ్మట మహాధరతటమును వైరాహికారికాన యంతయు నుడిగినది. అస్థికముంచి తెలిసిన పిమ్మట మహాశూర యువలోగ ములు నలిపించునా ? అతి ప్రయత్నమున గాళిం జరిగంగ రెచ్చి తోటపూర ముడిలో జలు వెంగిలియందునా ? అతండు రక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములతో నాశ్వశ్రయ గిరిభిరంబున నీ యుపవసంబు గల్పించుకొని మృగము లాశ్రయములుపెను సేవల వ్యవము వ్రంపనన్న పక్షకాంధో దపంబు గావించుకొనుచున్నాడు. అతడే నేను.

అన్యయున్న యా వర్తితమును జదివి కురుమోయందు కపల నానందబావ్య సంబుగము నోహో! యామహామూర్ఖుని జాతుభాగ్యము నాకు జెడలకదల. అతందీ సంపూర్ణ మగడవడించెట్లున్నది. అవో! ఎట్టివారికి వెంతదానము బ్రదికెను

మన మరణమే శఫలమగుదా ? అని భయపడుచు వరియుఁ బుడవైనది యో పుస్తకములో నున్న శ్రీమదుల మహాత్ముని జీవితము గలిగెను.

అం దొకటిః శ్రీమదుల తెగగును మాలివా ప్రయోగమువలన మునుఁజూచు మృగముల బడల తేయవలెనను కనిత్య పశువలెనగు విషయములు ప్రాయశః యున్నవి. అని తపస్సార్థములైనను దన యస్థిమాలిన దరించినంతటి బలము లగునగు యో పుస్తకము మందె ప్రాయశఃయున్నది. అప్పు రకం రకని యస్తులం దె. దైవ సేన్మనీయమెయని యో రహస్యము చటును దొగి చూడెను.

ఒకవంక దుష్టము నీడ్చిపొంకమున యేదో మాంసదుర్గత శుభ్యమైన నీడుని యస్థిమంజుల గమనించెడి. అప్పు రకంకు పరమసంతోషముతో నా కష్టములు తెంతకు దోయి విమర్శించి కష్టము లిష్టమైయుండుట తిలకించి అతండు యోగసూత్రంబున కరీరము పదిదెసల విశ్వయింబి వెండికర్ణయంతరె పెరయెరున్న యో యస్తుల నీటిలో గడిగి మంజుమీస వాని నేటి శ్రాంతిలో మాలిగా గట్టుకొని మెడలో వేలికొనియెను. అప్పు రకవి శూద్రమున మనో విషయములు నుర్చించుచుండెను. విరళంబు తమనాచేసికొని లలింపని వశ్యపద్యకుమారుని భర నిమిషములో లలింపినది.

హాహా మృగాదులలో వేది గమనింపను లలింపంకనే వర్చి శిష్యుండు వోలె నుపరాధములు సేయించుచును అత్యుదవిలోనే యొనరి పేరుపెట్టి పిరిచిన నా యొనరికదలంక చనస్వరూపము తెలియజేయును. అర్థి పరిషలు దూచి కడు మాను చటగరలి దనిచాచి మునుందై యతుగుచుండెను.

అవి యెరింగింపి పోయి తిరమింపుటయు మహాసిద్ధం రప్పలీ కథ ప్రెయోగి యందు తెప్ప మొదలుపెట్టెను.

155 వ మణిలి

స ర స్వ తి క థ

కురుమారు దొకనా దొక యోగవారమున నొక బ్రాహ్మణుని గుంటి కదిరిగా దొయెను. ఆ గొప్పనాథు భూమివంశపుకు కురుమారులలో అబ్బాః మీ రూపము దర్శనీయము మీ తోడము విద్యావీక్యము మోచింపుడున్నది. ఎందువోపు దుర్మాయః మీ అన్న భూమి పీడి అవి ప్రస్తావించెముగా నడిగిన సకండు భగవాన్తరము కాశ్మరమనయు మీ కలంబో దాను నమమవిద్యులం జరిగిరిననియు లంకితకల్పభూషం నగు లోకభూమిలో యాహున విద్యాంశులం బయంప రాహుగరంబున కడుగుమ్మ మని మీ దన యుదంత మాత్యంక పడిగింకెను.

అప్పు బ్రాహ్మణుడు తెగగువలెతో అబ్బాః మీరంకబాదెనవో నంక శ్రమమది భాసగరమున కనుగవేం ? అదిగి యెంబి పండితులం బాచితిరి

గానివిలేని యాభేద మేర్పడును. విద్యుత్తున గాని తనరాజ్య నియమగదా? పిదప విద్యుత్తులో గల్గినను గరిగియున్నచో సుంకముగా రాజ్యంబుం జేర్చు తెరగెం తెర నాశమి పోతోషిపెట్టదు? అనుటయు గురమందు నిర్వర్తన నాభ్యాః పి యుపభోగమున నాక రాజ్యమే వచ్చినచో పియను గొంత వలదు. ఇది సోదు. వాక్కులతో నేమి ప్రయోజనము? అని యుత్తరమిచ్చెను.

అప్పుడా గేను వినుండు. పీఠాధ్యక్షులకును కృపాపాద్యులకును దరస్థరమున రాజధానిగాజేసికొని యీ దేశమును బాలించు చున్నాడు. అనగర నిక్కడ కిరువదియవలకు దూరములో నున్నది. ఆ రాజా మిక్కిలి పరాక్రమము. తోజరాజువలె గప్పిదలం బండితుల నాపరింతును. ఆ న్యవతికి బురుషసంకతిలేదు సరస్వతి యనునొక భూతుడు గలడు. అతె తరిత్రయే విసవంసినది. ఆ యవతి నిరతికయ పొందర్యుంబున బ్రాహ్మణులనున్నచు, తెప్పల యొక గొప్పమాటగారు. సారస్వత సైతవసుంకయు వా మానవతి యరసమై యున్నది. తరువ్వి శత బాంధామామలమునలె వామపియన్నవి. అజాతాత్రులు కం బ్రెండుగా వేరువు పెట్టగలదు పెక్కిలో. యవతి పర్యంతో సరస్వతియని తెప్ప దగిపతి చికిమాకు వినుండు. ఆ తోటి విద్యుత్తులో దన మేక్ష కాగినవానిగాని యెరుని బలించును. ఇది కవళము లేనియున్నది. అనేక రాజుమామలు (ప్రా)ప్రకృత్యులు విద్యారనదాన ప్రాకవో పితలవచ్చి శుచ్చిగరాజుతోరిం గ్రహంబులయన్నింటిని.

విద్యుత్తులోబరిగింబి యెవ్వలంబొక యెవ్వరిం బరి గహించిడికడు. ఎవ్వని కిం గనంబును. పియ సమయలెచి మారవలెచిదితో. బలంగింబి గెలిచి త రాజ్యంబ్బికోగూర నాబేదియంబాదె గహంబుచేసికొనుండు కాకలిన పాదమాయని శంఖుం దళు వాని పియతోడు పం పెదనవి యెడంగిం న విని కురుమాచంబు మంబాన కోలిరవనవారవిండుంబై మహాభ్యా బ్రాహ్మణాగ్నిధ మహాపుమెనది. అయ్యెక్కర్యము నన్నుండు న్ను దిపింపెడు. కాగ్నిధయంబు దెవాయక్రమ. అందుతోయ ప్రయ త్నించి యాదెక. సరస్వతికై పం గెయవ గంబి నాకు భైర్యముగలదు. అని పరిగన విని యుల్లుడు వా యజమానం దిట్టపెయి.

కురుమానా. నియాకార తేజోవిశేషంబు బువంకింప నియండు. బ్రదుక్త చిహ్నంబులు బోవట్టుచున్నవి. పిద తప్పుక రాజ్యుత్తిక యచ్చిన (వన్న)మలకు సమాదానము తెప్పగంపె. అరావల్యం జేట్టుగంపె. కాల్కారికర్మము ముంతువుగాక యు యాశక్త్యవన పురస్కరముగా సంభాషించెను. తరువు రాజ్యా పాపిగల దనకు గూడ గొంబిరాము గలవను సుంకముతో వాణిజమానంబా భుజుమానవి మార్గ గమన శ్రమము వామ నానగరినములు దవయంబునుండుమని ప్రార్థించి. కంబయి యు తన పమాదు నాశవి కవవారములు చేయి కిచ్చుగా నియమిం.

సుమహంబు వానగు దివములా య గ్రహంబున వెనించి యుమానము

దీనినికొని ఉత్తమపూర్వమున బయలుదేరి కంబులుడు శిష్యుడై తోడరా గొప్పి పయనంబులకుఁ బురంవరపుకము ప్రవేశించెను. పరశ్వతి వనియచాలనులగు విద్య క్రమము కుమారుడే నా పగడమునిలియున్నది. ఎక్కడ వినినను నామె విద్యాకయము గురించి జూచు నంబాదము. ఏ పిరికిబోయినను రాజపుత్రు లామెకు సమాధానము చెప్పలేకపోయినను వారలే. అట్టి విశేషము లాలించుచు నాపట్టణపు పీఠుల దిరిగి తిరిగి కుమారుడు ప్రకటనఁ జరిపి చదివి తిన్నగాఁ బ్రధానపురుషుల యొద్దకుఁ బోయి, ఆయా వినుండు.

చ. ప్రయతము చేసిపట్టి పృథ్వీ సరస్వతీవార వారిం
పురు నిట కేగు రెంచితిని భూసురులకు గురుమారులకు గదా
నిరయములెల్ల నాకనవ నృత్యము సేయునున్న వాకున
తుర్ర యొందెను ప్రశ్నములకుం రగు మత్తర మిత్తు నితరన్.

క. వాడింతు నే సరస్వతి
తోడరా వాడు సర్వకోముల విద్యా
వైదుష్యము గనుపించె నె
వెలియఁడు నాడుక వెలుడుక కనెనన్
అమాత్యులు సన్నయ.

గీ. వలదు పోవయ్య. మాసరస్వతీని నెలుచు
దరమె నీ కిది యచియన తగదు తగదు
జలం బాకుచ్చి యెంకెంతలేసి వర
లిలిఁ బూతకు రైకొ పియెగ వరలు

నీ. నేపాక దోచునీ పాండురము
బహుళాస్యకు సిగ్గుపాచి వంపె
సకల శాస్త్రా ర్యక తుయ్య తుగరకూః
పరిష్కృతు ర్మదః బూతకు వావర్య
నంగీకళాస్త్ర ప్రసంగదక్షుని కాంక్ష
బహుళములు బాధ్యకునిఁ జేసె
వరువది నాల్గు విద్యల వెరింగిన ప్రోక
గౌరవపాత్రుల వోడరాదె

గీ. మదియు వెంధఁ నో కౌముదితులె స
వృషకుమారుల మోకపప్పులుల నెరవి
గదపకుండగఁ జేసె వాక్కులనఁ గలవ
నలిపి సామ్యానయ సరస్వతి కమారః

పరిపక్వ యేష్వత్తువదీ? మతయోక చోటంగూడఁ బరిపతి లేకుండ జేసికొను చున్నావు మైతఁడూఁ రాజ్యకాండం జేపి యానంద రిచ్చితివి. అది గేండ్లసిరిజాని గంపసినినాడు. నీయధిరాష సరియేవది కాదు వచ్చిసిరారెం కొమ్ము. మతయోక రోఁవతికడ నీపాంశిర్య వకర్తము చూపుమని పోవెను గాఁ జరిగిన నగుదుఁ గురు మాతం దిద్దసియె.

అయ్యా! నేను మీ రాజ్య తిక దార్శికము తెలియ వచ్చిన వావరు గాను. ఈ ప్రపంచకముతో నామెన మించిన పండితుడు లేవని మా హిమాలయము. కాకి రన్ను లానితలవన్ను చాడు మతయోకఁ దుండనని తెలిసికొనుడు.

అహా! అహా సంవత్సరములు గురుకులం నమదేసి కాశ్యపరంజన నిత్యా ల్యాసంబుగావింపి మహాపండితులముని పేరుపొంది దీర్ఘాయముసేయి అయ్యల నవ తిన మాతోఁటి వారంతఃగరమగునయి యేరికయనో నాలుగు మూలలు నేర్చికొన్న రోఁటంతోఁ బ్రపంచంప లేపోయినచో నెక విద్యాపరిశ్రమమానకు ఫలవెమి? సరస్వతీనైదు ప్రసరుడును కాక నాదవా? ఈ పేగమాలంట నేనించకయు వెక నను, నేనా తెజవ యార్చిన ప్రశ్నింతుఁ నుమాధానము వెప్పలేక పోయితివేని మీరు వియమించిన క్షతకు తా తుండ నగుదురని కపధము లేనను.

అయ్యా! మీరు గెయ్యెడు, కిడుడు మా కింతయో? మాకు వరద కిందిమి. మీరట్లొక కావచ్చునని పాచ్చరిండురు వశండు ననింపకగిన నెం వేరుఫలిం తరీయకులం విద్యాబిశేషంబులు వ్రాసి సరస్వతి యింపఁపురమున కనిపిసి.

హాస్వరీకు ముక్తకుంపిన ప తికం జరిపితి. చిరునగవుతో నేనా ఈ పాతుండెవ్వతో పేగమలు పెక్కులు ఫలితమో వెప్పి నాని లేయివానుంకరు. వ్రాహ్మ ణం నవమానించుట నా యతిమతముగాదు. నీ లేటమా కొంత రదియే యుండును. తాని మరీయ విద్యావార్త పవర మియంగర యచ్చిదీ జాగ్రత్తయన్నాడు. దానిమ్ము. వ్రాహ్మణ సత్కారి మహావరసాధుమ గాని యవికాంతి ప్రియమైనది పదారు తిచ్చి యానందకు సంపదలమును మం బంబం జిమ్మా క్రియాలని యింపివది.

వచ్చితి లాశానుకలు ప్రత్యుత్తరముల నీ నానా గురుమారు నొద్ద జరిపితి. అమె వ్రాసిన ప్త తిక యిండ్లికన్నది. ప్రాహ్మణము ముదసియును వారివోపించుట నొప్పునులేదు వాచరి త ముయంగ పాదానంద మియంగ వచ్చిసంమిలుకు సంకో పిం. నా కానుకం నంపితి నీనిం క్షతవి నున్నాకేరదింప వెదకునున్నరాను.

సరస్వతి.

అష్ట తికం జరిపితిని కురుమామారు స్మరాంకురవిలాసియననుండు మతయ సెయ వ్రాసెను.

మః నమ రాదంబున నోవఁబచ్చినవ వానంబంబుతోఁ బచ్చి పేఁ ననగా కీరము తింతమాత్రమున లేనా ప్త ప్త మేక తల్లిమ

యొను పాండవత్వము జాహ్నుజంధమగుటన హిమంబుగాఁ బంపూ
దని కాన్ముఖి దియనీనిన గొప్పె గాదా ? మేద మే దేవితన.

మ. ప్రకటించెదం దేరు హుతులు దర్శనబొప్పు వాఱుచ్చు స
ర్యఃశాస్త్రుల కుతరం విదిన విద్వాంసుండె మత్తాబు
యకుఁ రంధున మృగలయ్యె నాపలకు లాహా : ముష్టిమరిచ్చు
నుతలం దెకొన వే జితోస్థి యనినన్ బోకుం బరేశానరా :

అని వ్రాసి యాప్రతికఠోఁ గూడఁ గానుకలు బ్రహ్మంబు కర కంపిచెనెను.
వారా వార్త సరస్వతికిఁ దెలియజేసిరి. సరస్వతి మిక్కిలి యానుభూని ఏమి : కుం
గరవము మన్నించిందులను నతం దిలవ మానవమానవా ? కానమ్ము. ఆ వాఱుడు
వ్రాసినట్లు విమృశన యెత్తి హితవేదంగాక యని యాలోచించి కొన్ని పుష్పంబులఁ
గుఱుమాడు నొక్కఁడనిపిచి.

మార్క కదన : కిల్వాఁ అను 14-వ విద్యలోఁ బ్రహ్మమదిగిడనని సర్వ
యందరి కుదుమాదుం బాహువులనెల్ల విచిత్రములైన మాలికలగాను బాదులగాను
మంతనములుగాను వన్నిభవండుఁ దనపేరు వింతరంగుం పూవులతోఁ గనంబడ నట్లు
కల్పి వానిని బ్రహ్మమాలికుఁగా నాభ్యుత్తరయార్థ కనిపెను.

ఆ పుష్పరామంబుంబుం బరికిరించి యమ్మించు బోడి వెలుగుబాటుతో నోహా :
ఈ మహానుభుండు నాయని పాయచు గ్రహించెను. రక్షువృష్టి కళాపాంచర్య మున్నట్లు
తోచుచున్నది. పెంబాఁ దింతమాళికలు గుఱజాలరు. అని సంకసించుచుఁ గొన్ని
రత్నములను గృతిమరళ్ళునుకను బంపి వెంగట్టఁదని నెయమించినది.

కుసుమాంబుడు ముఱుకు వెంగట్టి యందలి దోషంబులఁ దెలియఁజేసికను
గాజరత్నమాలఁ జివయఁగొట్టి కచ్చకలకుతో రాజ్యుత్తరవృద్ధ కలిసి నిద్. పొచ్చు
రత్నవరీషా ఆ ప విద్యుంబుండు విజయఁ గల పాంచర్యము పరియఁజేసెను. అచ్చ
రా చిన్నది పును పుట్టుచున సుహృదే : మా పాదుం బాంచర్య మున్నట్లు
దోచుచున్నట్లు. విజయఁగల పుట్టుచుండును వచ్చియొనలేదు. పగవలంబుం బంపి
తుఁపటిఁ బరింపెయి. మాంచర్యమని వేదవిగాఁజేయ నున్నయిండ్ల గొప్పయిండ్ల ?
అయ్యో : క పాదుడు కుసుమాంబు వెట్టివాఁడో తెలిసి కొడకల. పాంచర్యము పరింప
మలనానున్నట్లు. పగవలంబుం బంపి పుట్టుచున్నదియో తెలియకల. మాంచర్యము
దన యుద్ధమెన్న మొట్టు రియ నొకరాతివేర కరగియొద్ద కలిసి రానెడి పల్లం గుఱువు
మను వియోగించినది.

"48 కిలకాపా ప్రభావంబు" అను విద్యమండు దొన్న ఎనిమిదుచున్న
దని తెలిసికొని కుసుమాంబురా మెరుక సంజునోసి ముట్టు పుట్టుచుండును. అరంగ
పుంకదా : నీవాడు బాధుంబు. నీ ఆమ నీవేడి మిట్టులు వేర్పెడిది ? ఏమి ? మరా
పుత్తర వందోరు. రమ్యును. సకాకుము. అని యంతమెప్పినను మోహించిరికాదు.

నాటికాత్రి కుజించిన తరువాత మంచముపై బండికొని కొంబూరము నమలుచు గరుమాయించు శబ్దమును జీరి వెళ్ళాడు. వెళ్ళుచు మొగము అంత వెలొక రీతిగా సున్నుడి. అవలించు సమయమున ఎన్నచాడేమిటి? ఈ పెండ్లికి దేశవ మంతయు నీరేకదా. నీ కలిదండ్రులు నీ బంధువులు పెండ్లివారు. నీ యానందమే నా యానందము. నా మిశ్రుల హారమండన్నారు. ఇంకెవరు ముఖ్యుడవు నీవే అని పలికిన విని శంఖరు రాత్రి గతమున అట్టి. అప్పుడే యీ రంగా పుత్రుడు రాజ్యము సరస్వతియు దనకు దక్కివచ్చిన యుల్లుడున్నాడు. ఎక్కడనోయున్న ప్రితులకు రాజ్యము వంచనకు. నాకును నా కలిదండులకును రోజునము సేయుటకై పెండ్లి పెత్తనమిచ్చునట. పీనిబానికవిందన తప్పలేదు. అని కలంచుచు బ్రాహ్మణుగా వార్యా? నేడు నాకు దేహముతో నవ్యస్థతగానన్నుడి అందుల కిట్లుండెను సమాధానము చెప్పెను.

అట్లయిన బెందరిక బంధుకొనుము, అని వానితో మాన్యుటచే కుడు మాయండు గారముగా నిద్రలోయెను. అదన గురు వివరించినతోదనే లేచి శంఖరుం దంతకుముందు సంగమించి యుంచిన పాషాణము పైబగ నెక్కి గులాబున యతని నెక్కి నై నైచి దేశవమును బాయజేసి అప్పుడే యాశ్రమము నెక్కికొనబోయి యా కోట కందకములో బారవైచి తానే కుడుమాయండుమని ప్రకటించుచుండెను.

కో. బంధాసజ్జనసంగతో పరగుచే ియరే వ్యమత

విద్యాయాం వ్యవసం వ్యయోషితి రతిరోకపరాచార్యయం

భక్తి కూర్చిని కక్కిరాత్మదమనే సంసరముకి. అలె

రేతేయేమనవలెనిర్మలగుణాసైభ్యో మహాద్యోవము

ధురనుల సంసర గతినినంత నెప్పటికైన మమ్మ వాల్చె నని శాస్త్రములు బాటింపుచున్నవి గదా?

అని చెప్పబుచ్చుటకే గానానానా య సందర్భో విరిచి ని యవ్వతి కత పైచుంటి యింట్లో చెప్పబోరంగె.

15: ఏ బాజరీ

శం డ మ ని క త

1. ప్రాచుర్యంబుకు నొంబమం గాని

బలిమి యజమానుని రహస్య బాంకెలు

నెరుంగె తెప్పడు పరులకు నెంతయెక

నాళ్ళ ఎక్కడపాడు నైవర్తి హుత.

రాజపుత్రికి రిజకరే అంపిన కురుమారుని సంరక్షణను విని ప్రహర్య పుట
 కిరగా దియి దాని విత్తంత ప్రతిహర్షకముగా వాదించుచు మరొకన్ని మూలంబు
 జెప్పి మదనా ద దయంబున గురుమారు నొచ్చ కనిపించెడి ఆ రామచంద్రయొ డివ్వన
 వెగిరి కురుమారులైన కరిగియందన్న కంబంబు తాని విస్మయపరములతో అయ్యా
 మా గురువులు కురుమారు లెందున్నవారు ఎరింగింపుమని యడిగిన సతంబు నేనే
 కురుమారులంద ముఁదిపోయితివా? నిజవా? నీ కొలకె నేరేడు వండ్లు లెచ్చి యెంచి
 తిసి? తినుము. నీ రాక వెలియువ్వాము అని పులికిఁ దిని రిజక యెల్లగెయి

అయ్యా: మీ దయయందేవ వేరేడువండ్లు గొడవలేదు. మరేవోసము
 విడిచి రావెందులకే? చెప్పుడు.

మిమ్ము వే నెయంగుదానను గాను. మీ రాయన మి రులు మెదటి
 నందీయు మిమ్ము వే విందు జూతురుంటి. రాజపుత్రిక సంరక్ష మెందు జెప్పవలసి
 యున్నది. వేగమాంబున యెందులకో చెప్పకన యడిగిన వాడు నది దిగిల పక
 కుఁమా రాజపుత్రికా సంరక్ష పడియో నాకజెప్పమునకు ముండుండ్లు పెట్టెననవుడు
 నది అయ్యా. రాజపుత్రికల నడుమ నొడుపు లొరం తెరింగింపవచ్చువా? మీ
 యెరుంగని ధర్మము అన్నపమా? అది తప్పవనియని ముండుండ్ల దలచిన దానిని
 అట్టుకొని టిసి. పుజగా: నీ రాజపుత్రిక చెప్పినమాట లేనియో చెప్పుము. లేనన్న
 నీ గొంతువు వీనికి వంపెన జూడుమని తొక్కిలేక గంకమొక రేకం బద్దకొన చెప్పి
 దవా? చంపనా? చెప్పకవా? చంపనా? అని యెప్పు సామెలంకిగినున గిలగిం
 గొట్టికొననది తానె నెయి చెప్పవలెకారు

ఆ రిజక యెండిన దనగుట అమలగంపని కలసి కు విచ్చుండు. అంత
 యా కుకము కంపన మెదిలి చంపి పారవెసెనా. పట్ట పాట వాచ ముగ. రాజపు
 గుడ్డి మింగిన వాసికి గుడ్డిలని లింగ మెయ్యాలకు లెక్క. రాజపుత్రిక సంరక్ష అ ము
 ప్రమాదనకు జియకనంబు దొడయ్యురమా?

వాడు రామచంద్ర కురగా దెవయెడకు గావించిపి మరలపించు సరస్వతి
 సారసీకయను సలుకాలిం తిని యూసి. యుగము నా సంరక్షము వీసికొని పోయి
 ముంబు నర్చినదికారు. కారణము తెలియదు. ఆ కంబిక దంబికపుడు కంబియవే
 యుండుకొనెనా? ఏది యెట్లెయవ నీ వొసారి అది యెవ్వకు బోలు చింతమూల కరిగి
 కొని కథాకారణంబు చి తంబి ముడ వాసికొనెరమ్ము. అది వచనంబు రూపమిటు
 న్నదియో విచారంపలేమ. రిజక నడుగనయమమకొని మఱిని వోయితిని. నీప్ర
 వోయివచ్చిన నన్నియుం తెలియక నని వెయొగించుటయ నది యతడున్న నెంపునకు
 గురుతులకి తెలిసకొని తిన్నగా బోయి వాకిల నెయవంబి కురుమారుం దున్న వెం
 పితియనా. అని యెప్పుడో యదుగంబుంక పిని కంబయధు తలపు తీసి కొనివచ్చి

అప్పుడు, ఇదియే యాతడన్న వెదవు. నేనే కుమారుడుని నీ వెదవుకని యడిగెను.

సారసిక నమస్కరించివది. లోమలికిం దీసికొనిపోయి భూస్యుండు నుని నియమించి దానిం బెద్దగా గొరవించి నీవు వెచ్చిన వని యేమని మూలం పగలెను. అయ్యా : నేను సరస్వతి ముదాలాను సారసిక యను రావ. మీ రామితో నిజము కుత్తర ప్రత్యుత్తరమిచ్చు అప్పుడున్న కుమారులు మీరేనా? వారు లోపంనున్నారా? అని యడిగిన నతండు సప్తమ అన్నది. మీతో వేమ అనిహానమాదురనా? మీ రాజ పుత్రును ఏద్యంబో అయింది పెండ్లియూహం దలచికొన్న వాడ వేనే యని మూల నుత్తరము చెప్పెను.

సారసిక స్వామీ! మా రాజపుత్రిక మీ యొక్కకు నిన్న రావనియడ నుపి నది. అది తిరుగవచ్చుచు కదామి? మీ యొక్కవే యందు కొనిరా? అని యడిగిన నతండు పావ మా దిబక నిన్న వెచ్చి మచ్చికతో వాలో ముచ్చటించుచుండెను నేను పిలవక నుండిన లోమలికి పోయి వస్తునంతలో లోనియున్న యొకపల్లి తటాలన దాని గొంతువు వట్టుకొని ముచ్చికొనిపోయి దంపివది. అందులకే విరాడిండుమన్న వాడ రాగి వివర్ణుని ము సువలించితిని. మామ చుత్రియై వార్తలం దెలుపు చున్నది. దాని కాలపు సరివడిన మమ మేమి జేయగలము. అని దెప్పెను.

అమ్మ య్యా : యెట్టిమాట వింటిని? నలుమూల కళలు తెలిసికొని నిరవ మా భర్త దానిక బాంబులంబెంతయో ప్రేమ కురిగెనది. ఈ మాట వినిన పిల్లలి పరికరింపగలదు మహోత్సవ సమయమున నీ విభార మామెను బాధింపురమానము. అని పలుకుచుంక నా మాట మనసుపడునట్లు మేలియో ప్రస్తావము దెచ్చుదు సార సికా : ఇదిగో మీ రాజపుత్రిక వంపిన ముక్కలంబారము చూడకరా? కుమారులు పిలేరా? మీరేరా? అని ముదూరడిగితిని. ఈ హార ముక్కలతో వేస మరింబురక నుగడుము. అని పలికెను.

అప్పుడని యతడు కుమారుండు కొరని సెక్చయిండుకొని పగలంబున విన్నదనబుకొన సరస్వతియొద్ద కరిగెను.

■ విన్నది కొన్నియదుగు తెలుచువచ్చి మచ్చికంటి. అచ్చటి విశేషము లేమి? ఆ విద్యుల్లిభామణిం గంటివా? ముట్టాకెరివా? కూడము ప్రాసాదాని వచ్చి తిరి? ఎట్లున్నది? దింక యేమి? అని యడిగిన గమ్మలం పిల్ల గమ్మలంబెంత జిగివాల్సి తెలిసెనది. అందులకై పెద్దకర సమ్మద్దానిమ్మ విచారించింది.

పాడించుచు సారసిక నుతి : నీ వాతడు గొప్ప విద్యాంసుడని మునియు నందెవి కాని నామరే కంక నచ్చలేదు. అడిగేమియో కాని పాసిదూపంబు స్వరంబు ను స ప్రాసాదా ద్వివర్ణుడని వాడు కుంకరే కెరిగి వచ్చితిని. అనుటయు సరస్వతి

నీవీ : నానిరూప మనహ్యముగా నున్నదియో? అని యడిగిన సారసిక అని మొగంబున నా కేమియు లేకను గవలందరేయి. దర్శకదేవత నాల్గు మాడుచున్నది. అని దెప్పిన సరస్వతి యట్లు నీయి. "విద్యత్యు రాగ్నిర్యతా" అని యి. ౧౩ లేదా? ఎల్ల యిందు అదిని కొనెనచని మొగను శ్రీ. ౧౩ కనుగా వందవలయు నదివీవు గనిపెట్ట లేకపోయితిని పోనిమ్ము. "విద్యారూపం మూరూపాణాం" యాపనీనులకు విద్యనీరూపము. వెండియు నీవి చిరుక నాయక యెవడు దీనికొనపోయి రానివనదనే ట్లికగూడ విశ్లేష దేశమ గావింపుమని కోరుము. అని యొక చిరుకను ల్పితకతో గూడ సారసిక చేతికిచ్చి యంపినది.

సారసిక యాపని యెవ్వరికి నమస్కరించిన ముసముసి నగవులు వెంయింపును శంఖుడు యాపాడుచు : పోషమలేమి? ఈ చిరుక యొక్కది? అని యడిగిన నది రాష్ట్రతిక యిచ్చిన ప్పతిక యడిగితిచ్చి అర్థా. ఈ చిరుకను నకంకికానూషితం జేయుమని యాపి కోరుచున్నది. వెవ్వటి చిరుకను గురించి రాని విచారింపినది దీనిం బ్రహ్మస్థితం గావించినవో నా ఏదాక మాయమ కాదుగలదు. అంతయు || ప్పతికలో నున్నది. నదికొనడు అని పలికిన విని యగంకు మతి దీనియదోప నా ప్పతిక నొకచుట్టు తిప్పి విభజితపితో నంతుగదే అదుపలేక పోయెను.

47 - ౧౩ దేశభాషానిష్ఠావహము.

అది నానిరేయి తెలియనా? నదివిద్యుద విద్యుదానా? ప్పతికమని చిరుకలను గోప మలికయించెడు రాని గాని సారసికా? అదియో? ననినది. అని పొయింపని ముడిదియే పనియో? ము. విద్యుద ప్పతికా పని తుగించెడు. నా నిష్ఠమం శీలం. అని మాట పరిక్షించినది తగు ముదాని పుచ్చియి ముము. తక్కువయి అనినది. ప్పతిక యొప్పుదేమో? మాకు పనియె. ఈ చిరుకకు మేం పుచ్చితిమి : గవ్యము. అదిగో యాపి మత్తానానామ తిసికొనిపోమ్ము. ప్రాంతమి గాని కెద్యోనానామం గాన ప్రసంగించితిని. ఈ ప్పతికంటి వెంటియదా. పుచ్చి వెంటి యెనినది. రాని నిష్ఠమ లేకన్న మునివేయవలెను. అయింపనినది ను ప్పతిక ప్రాంతయమ్మునామ పోమ్ము అని ముకుకు నానాకము దాని ముందర దాకవెదెను.

సారసిక రసికా గెననా? కోపపరియోగ లేమిటి? ప్పతికలో త్పితకులైన విషయములు ప్రానినెడికదా? చిరుకకు విద్యలు చెప్పక పోవుదుమగాక. అయికు బ్రహ్మచర మేమిటి కియ్యదు? అని చెప్పుం అడిగించుకాదు. అనిరాని తెలివితని నానాని తెలియదు ఏమని ప్రానినెడికో వరువుకు అని యడిగిన నాడు టిహో? నేనా ముగము తెలియనివాకన గాదు. నాకు దేవతాపానివిజ్ఞాన మున్నరో లేదో నుని విదేశ తిపిత ప్రానినది. ఇంకొన్న అడిగయేనున్నది? అని పలికెను.

పోవెందు హేళనవడివారు ఏద్యులు చెప్పుగదా? మీరు మరియొక లిపిలో మరియొక భాషతో బ్రతుక్కు కరము వ్రాసి యాపెనే పరిపించెదరు. అందులకు గోపపతిమిదికి! అదియునుంగాక మీ రహస్యము లిరయలకు దెలియకుండ నిలిపిపో వ్రాసికదనకొనరాదా? అని సమాధానము తెప్పిన నమ్మారు గట్టసెయి.

సారసితా! ఆమాటరేయియ నాకర జెప్పవలెను. పరిష్కరే యిడిగినది. అందు లకి నాకు గోపపతిమిచ్చినది. తెలుజెప్పుము. వేను బ్రహ్మకరమియను. వారము దీని కొనిపోమ్ము అని మొంతివారము సేయబాసెను. సారసిత యాలిపి వాడితి దెలియ లేదని గ్రహించినది. వానిమాటల నందర్బిములుగానెంచుట కనుమాయం కత తగ నో కాతోయని సంతియను హృదయన బొదమిచ్చి.

సంకయదీరాచారహృదయపారసయై నాడినక యిప్పుడే నతుమిచ్చె యిప్పుడే సరిస్వతియొద్దను లోయ మోమున పట్టడము దోప పట్టినయి.

సఖీ! ఆకందు నీవు వ్రాసిన లిపి యెరిగిపవారుగా దోపలేదు. పెపెచ్చు మాలిగీసందులకు వెదకొరము లెందెను. నీవు పెద్దలతో నాలోచించకుండ కొందరమది పివే త రవతి హరహం నంభరమా? ఆకందు నట్టి మార్పునవల గవలదుచెందు. నూటాడుటయే నెలియదు కాత్తపరశ్రమ యేనట్లెల్లలోపదు అని యుక్కర పరిగిన సంవాదములయను నెరిగించెదది

సరస్వతి! ఓ అనహృతమాలివారకుడు. మిగమన గోకలేదనియు విచ్చి క్షయి యెరుగవనియు మార్పునయు లాడుట ఏమిపోకకలోపముగాక మునునందె కాదు. సర్వదేవతాషా లిపిజ్ఞానము వా లిపి తెలియవలెన నమంతయు గాదు. వలసల రదిగెనని కోపను వచ్చి యట్లనిది. పోనమ్ము పులియెను ను గవలదు. ఈ కోపియ ముచ్చి పుట్టు కరము వ్రాసి యమ్మునుము. న్యటానియెనీ వాయుదుంబివో పలికి యకలోపము వ్రాసియచ్చి యంపినది.

కోకిలి! దాపిలిక మహాప్రళయమార

శ్రీరామచంద్ర కుచమార: దురు

యత్కమనాంజలిలో కరదు:ఖలేన

లేక గంతు ముద్రనీ విలాసి కవత్కలంబి

ఒ కోపము తిసిగెనచోయ సారసిత శంకరున దిచ్చింది ఆకంబ కోపము లలిపియు దరహాపదోరనియు చుట్టవలేర తల ఎత్తెవలె లయ్యెత్తర పిమ్మని కోపింపు సారసిత! నీ మీ కిప్పుడు యిచ్చెను సారసితానియెరిగి మనసిం గని నీవు పోమ్ము. అని పుత్రుడూ అదికి కోపమూ

సారసితయ ప్తయచ్చిపి సరియి

కోకిలి! నీ

పుట్టెదను పట్టెనెచ్చి నాని నామ వత్తునా

మందుడు బాగుగా వాలోలిండుకొనుచును పలికినది, అదియే మందమరి యి
సరస్వతి కలంబినది.

సారసిక యదగిన నెమక శంఖమందు ఆయ్యో : నేను తెలివితక్కువ
వని గాపించితిను. తిమా బింక్షింపరనియు సరస్వతికి నెట్టి యాదవర్షసంయు
దలంబితిను. నా ప్రయత్నమంతయు వ్యర్థమైవది. పిరికి నెలియకుండ బారిపోవు
టమే దెన్ను. ఇంతుంకిన వా గుట్ట బయలుకాక చూడదు. అది యాలోలిండు
చుండ మంగళవాద్యమొలు పెను. బింక్షినది. ఆ దన్ను పని శంఖమందు బాకింక వచ్చెను.

మొత్తి సామంత పురోహితాదులు ముందు నడువ పనోహరాంబార
భూషితమగు కర్త్రంబం బొంతు వచ్చుచుండెను అది యెవ్వరి నీమిత్త మోయని
యాలోలిండుచుండ వంతు విలమంబెట్టి కుదుమాయ కిందే యున్నవారు. వారింప
యిదియే యని కొందరు పలికి కుదుమాచుం డెందుండెనని యడిగిన నేనే
కుదుమాచుండవని శనిమగు తెలియజేసెను.

అప్పుడు మంతు లిరుది సకలారంభార భూషితం జేసి యా లక్షణముపై
నెక్కించి యూరేగింపురుం దిగికొనసోయ యొక దిక్కు సారంబురం బింక్షిం
ఆ సంతోషముతో నకండు పారిపోవుమాటపై మజురిపోయెను. మాకాన శానీ
వాతోనపారిమందా నేనొకచుండిరి. కాని వానీ సంతోషము మా కమల లేదు. ఎవర
నున్నను వివరుతో చుట్టాడు చుండును. అది యెరింగింపనింత వేగమున
మించినది.

157 వ మజిలీ

పల్లెవాండ్రు చిరు

పురపరపురములకు పోక రూరములో కొక పల్లెవాడు. అందు
...చుండ వచ్చుకాకే బాగుడు. వారి నైతి దేవం బుట్టి పల్లెవాడు. అందు
...చును జీవనము జీవనాధారముగా గాంధేవము కేయులంబు. పల్లెవాడు. అందు
...కొ పురోహితుడు గలదు. వారి పురోహితుని వదునక పల్లెవాడు. అందు
...కొత్తమోన నీటిలో పోయిండుగాని నీటిలోని చూడక దాక పల్లెవాడు. అందు
...గని లేయరు.

అదివాడు పల్లెవాడు అందు పురోహితుని పోయిండు. అందు
...చును జీవనము జీవనాధారముగా గాంధేవము కేయులంబు. పల్లెవాడు. అందు
...కొ పురోహితుడు గలదు. వారి పురోహితుని వదునక పల్లెవాడు. అందు
...కొత్తమోన నీటిలో పోయిండుగాని నీటిలోని చూడక దాక పల్లెవాడు. అందు
...గని లేయరు.

స్వామి: పురందరపురము కోటయగుదలోనికి గ్రామనిను వచ్చినవని తెలిసిపది అది విక్కిలి లోకుగదిని, అందు గొప్పగొప్ప వేషమున్నవని తెప్ప చున్నాడు. పగలందు వం వెయ్యియరు. ఈ రాత్రి మేము పోయి పోయి దిష్టిననికకు వలవేయదుము. ముందుగా పండులోనింట్ల : సువు మీదకు. దాని వచ్చినదొమ్మి పీకిక్రమం అని చెప్పిక్కిలెని వాండు పురోహితుని సెంపు తీసికొని నాటియేం పెండలంకు లోకనములుపేసి వంపెదుకొనిపోయి చుక్కి గురుకు చూచుకొని కౌటవెన్ మాతమూలానన్న రంధరములో దై పరమేశ్వరా అని వలకుదు గొర్రవం గులాబు: నా పరిశ్రో వైదిది. మారు గుఱములత్రాడు మునిగినది.

గీ. శబ్ద : లాగిబడి గంగ దండమమ్మ
మణిదేవరమమ్మ, గాపావయ్య
నేటి నేల పులక మన్నింపు విష్ణుడు.
కృష్ణుడు మనఃకర శేష లెక్కింపవయ్య.
అని పాడుచు ద్రావు లాగులు ప్రాదంబించిరి. అరుఘ్ణుని దీని సంగ
గంతులు వెళ్ళును.

విషయము—కా. గంగానమ్మకు లభ్య పాపములనుగూడ దెప్ప గట్టింప నాచిరి
గాంధీయ వలెనే సూర్యునిగ

మరియ్యోకడు—నంతరాదురా : అంతికిగల గొడ్డింపుగ నీ గుణమునకు
దేంబాదుర్.

అంశోకరు—అలే వాపసయ్యం గాదందువ్వురా ?

వేరొక్కడు—సేతా సదీయే ముఖ్యం తాదీశీర్ష్యంగు.

అందరు—వెళ్ళుగా నేటికి వారినే ముగిపు పాడుం నామి నామి నామి

65.

౧. గంగానమ్మ: అప్పపానము లీగఁ జెప్పఁ గట్టింప నా
దిం గావించుచు సాగునీగ నంతకామూ ముందితే
గం గొట్టింపంగ నో గట్టెవము పెంకాయర బట బాము
నయ్యం గాదరుమహా పెనా నదియ ముఖ్యం బాది దీర్చుం
వ్వంగా నేటికి వారికి ముఖ్యుఁడై యుండు ముమ్మడియి.

అని చూసి పోలీసులు వచ్చి దుమ్మును తీసివేసి పరిశీలించారు.

१. - सुखं भवति.

$$f(x) = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{x} + \frac{1}{x^2} \right) \quad \text{for } x \geq 1, \quad f(x) = 0 \quad \text{for } x < 1.$$

తెలుగు వెలిగింది మెదకాదావునకు, బోయి యా శవమును బరిష్కరించి నూచిది. ఇది మెదకు లాయాగట్టబడియున్నది.

అంబికడు ఒకే పాము పీచెప్పలో కం నలియగొట్టి పిడకు రాము
గడ్డినచ్చివెనకంబి యింతకుముందే చూకందకములో, బారవేసియుండును పీచి
యొప్పు గడ్డిది, యాపిరి యాడుతున్నది. పీచు ప్రతినించిన మనకు మంఃపున్నెమ
రాగండు. పీచి మీదలో దంఢెమి బాగు. పేష్మిడు బాబోననన మరయొకండు
వచ్చును మన కిందు మొదటి బొరినననను మన భేమ్మడిక్తుమని చెప్పి వచ్చిరిమి
గదా. ఈభేమ్మడి నాభేమ్మడికికము అంగులయు వేరొకడు నభిలః పీచిచ్చిన నాయన
యేమిదేసికొనును ? పెమ్మయి రెగలు కుడుతువరకు తిండిచ్చెల వలయును. అనిన నింకొ
కడు పీచిమెదలో నేరయో మాలికయొన్నది యాడుడు అని మరీంచి ఇనిలో
యొముకలు ఎనుకలు. పీచెవరో రర్రుడుడు. చిన్న మెత్తుబాగరమైన మేనవేరే అని
మరిహసింకెను.

పల్లయును బేమ్మడి రచ్చంమది వున్న సుగంధ మనపి వలవెవలో నీ పొదికి నీకు కరతేదీయందును మఱచు నీం రిపికిని మనబేమ్మకి కప్ప తీంతము. వసనమడువరకు పాయవడే మఘారములు సేయంతము. అందులైన గొమ్మ మనపేయంతము. కురిసిన రమణాక సంతయు నీ యొద్దఁ బుట్టుకొందము అని న్యాయించుకొని యానలుపురు మల మడవెట్టి యందు వాని బయంతఁబెట్టి యుయ్యలవలె గొయ్యకుదాత్తి నలుపురు మోసికొనినోయి పురవాసునిదిలెం జని గొప్పెట్టి.

అయితే వచ్చి తలవేసి దాదాపుచింతలు తీరిగి... వాళ్ళు నవ్వడం
మీకు ముందు తీసికొనివచ్చుకుని కైచీలు... అని పలికిన నవ్వులందు దీక్షలు...
చూచి యితర తెచ్చుకు ? అని ముగిసి... వాళ్ళు జరిగినవివరాలను... చెప్పి...
అయ్యో : వాని దానిమీద : ... తన... తన... తన... తన... తన... తన...
పోయి... అని పలికిన వచ్చు... ... మిగిలిన వచ్చు... ... వచ్చు...
మామూలు తల్లిదండ్రులతో... ... వచ్చు... ... వచ్చు...
నొమ్ము ముందుచూడుము... వాని... వచ్చు... ... వచ్చు...
తెచ్చుకుంటున్నా : పోయి... తల్లిదండ్రులతో... వచ్చు...
యీవదలించి చూచి వు సరిగిరించేస్తా :

పాఠశాల విద్యార్థులకు ఉచితంగా పాఠ్యాంశాలను పంపిణీ చేసే ఉద్దేశ్యంతో
 పాఠశాల విద్యార్థులకు ఉచితంగా పాఠ్యాంశాలను పంపిణీ చేసే ఉద్దేశ్యంతో
 పాఠశాల విద్యార్థులకు ఉచితంగా పాఠ్యాంశాలను పంపిణీ చేసే ఉద్దేశ్యంతో
 పాఠశాల విద్యార్థులకు ఉచితంగా పాఠ్యాంశాలను పంపిణీ చేసే ఉద్దేశ్యంతో

వాకనా అని రకమందుని దొంగడియిచ్చారు. వారి యువభారమువలన నా రోగి మరునాడు వయమునకు దాగుగా నూపిరి విడుచుచుండెను. జెన్నలు సంతసించుచు నా మందము విధువక మలియని నవకములగు చికిత్సలు సేయుచుండిరి. మూడు దినముల వరకు గండ్లులు తెరవలేదు. వానిగనవాడు 2 నుండెడలి దాహ మిమ్ముని సూచించెను. పాలు రాహమిచ్చిరి. పిలిచిన బంధులేదు.

అప్పుడా లావోరముగా నిచ్చుచుంక మని వాలుగు దినసముల కకనికి స్పృశి గలిగివడి. అప్పుడు వల్లెవాండ్రు ఆయాః. ఏ రేదేశము? కందకములో బడి యుంటి రేం? మిమ్మిచ్చులెటు చేసిరి? ఏ వృత్తాంతము సెప్పుదని అడిగిన నకందు మందస్వరముతో నా కిప్పుడేమియు జ్ఞాపకము లేదు. మీరు వన్ను బ్రతికించితిడి. మీరు నేను రానుండునై యుండెదమని మూతము సెప్పెను.

వల్లెవాండ్రు పొమ్మిచ్చుచున్నదాచ కావునఁ బురోహితుడు రాసికి మన భారములు లక్కగా లేయుచుండెను. క్రమంబున మెదడు పూడికొనుటచే నకకిఁ బూర్వపు వ్యక్తిగలుగుఁ బారంబించెను. తన్ను కలయించు విశ్రింతుడుండఁ దల నలియగొట్టి కందకములో బారవెత్తెనని తెలిసిపొయెను. వల్లెవాండ్రు చేసిన యాప భారముం గురించి యాగక ముఖియించుచుండెను.

తెలిసిన తరువాతనైన దన భంగపాటు వాండ్రకు జెప్పలేదు. కూర్చుండు టకు కత్తి గలిగినప్పుడు వల్లెవాండ్రు కేమి యుపచారము లేయుదునని యారోగియి యందును. వల్లెవాండ్రు అయ్యమహితమై దెక్కంతును నేరుంతును బసరులకు దిరుగు చుండుటచే దమవృత్తి చేసికొనుట కవకాశము గలిగవడి తాదు.

ఆ రోగి నిమిత్తమైన బాధయు సుఖగురు సమముగాఁ బొందుకొనవలసి యున్నది. ఒకనాడు నలువైపు నా యుక విలేవ మేర్పరుచుకొనుటలో నొకడు స్వళు టుంబను విమితము తెల్పిన మందగార నా రోగికిన మృత్యువట్టితో వ్రాయుటచే వారిలో వారికి దిగవృత్తి వచ్చినది. చాల విషయాదు కలహించుచు సీతము తెలిసికొను టచే పురోహితు నింటికి పెచ్చి యా మర్మ మామరతో జెప్పకొనిరి.

ఆ కలహమారమందయును విని యారోగి వారి వెంక విలివి బాటుబానా. మీరు నా కొరకు ఇంక కమమటయే గాక పొమ్మిచ్చుదాన సెలవు లేకురి. అందుకు గృతజ్ఞావనముచే జాక పిత్తెన బాధమంద కిచ్చి నాచ్చినియుచును ప్రస్తుత మంత కన్ను తెప్పించెను. బ్రతియుండున మిమ్ముగా సమానులలో నెత్తవలెను జేయుదు నని కిప్పుల ముఖ పీడమాం అగును. లేచి పిమ్మిచ్చును గొండెనుకర్తి పచ్చుచున్నది. కొంటి దినములలో మీ యుము తీర్తును. మీకు నా విమితము తగవు నావలనని గద్దములు పట్టుకొని బ్రతిమాలుకొనెయెను. వారలకవిని విచకటి రితిగా ముత్తితో పండుగగండి.

ఒకవారు కొందరు వర్తకు లా వర్తకు వర్తి కమకు నోడ సమవుటకె
వదిలికొన్న పర్తికాదు కావలయును. నాకె దగినవేతన మిత్తుము మే మొకయేటి
రేపు గురకొంటిమి. అందు బాటు మార్గములవరకు బుచ్చికొనెన సొమ్ము సమ్మర
ముగా రెద్దులు వ్రాసి అప్పగించుచుండును. అంతరి అకారమునకము వాని
కిచ్చి వేయదును. నరియొద్దువే కాపుర ముండునునుని యో నిజునదను
లన్నియు తెలియజేసిరి.

అట్టి పనికి దగినవా రొక్కరు యందు లేరు. పురోహితుని సన్న
బ్రాహ్మణుడా వార విని నే సప్రయిచ్చియు సమ్మకముగా జేయుదును. నాకు
మేత్రముగా గొంతవిత్ర మీయవలయును. నెంతెంత వేతనముతో గొంత దీసి
కొనుదుండువలయును అని సామర్థ్యములేయు వక్కామందువల్లు వారికి తెలియ
జేసెను.

అదేమాకుంతన కోరిన సొమ్మిచ్చుట కొప్పుకొంటి. అతండు పర్తి
బాంధవం తీరకను నిమిరపై . అందువామె : తప్ప పర్తిం దివీకొని దాని కిచ్చుటగా
వర్తకులవేత కాది కిప్పించును. కాని మిగిల సంతసించుచుండు నోరి. మిగి
వాకు బ్రాహ్మణము గాఁబడితి. నే నేమిచ్చినను మీ యుత్సాహికి సరిపడు
తిచ్చుదు ఇచ్చరాదు. కాని నే నొకప్పు డీ దేమిచ్చును కాని గానద్యును అప్పు
దేమిద సమకారము సేయవారు వేమాయన పెద్దగా వాంఛించుకొగది పురోహితుని
గిర్తింబి వారివలన నామంత్రికంబు వగని వర్తకులెండు వేరియొద్దునును జేయిం.

అట్టి గొప్పరేపు. నాటపాము లెంకొందరి సత్కము లేపు రాదివిచ్చునం
దుడు. అయికాదాదు నాటసాయనంబు సొమ్ము సేరరింతురును పదులు బ్రాహ్మణు
కును వానికుం తెల్లదగిపడుము సెప్పుకును వా బ్రాహ్మణులకు సొమ్మనికార విచ్చి
యందు గాపుర ముండునట్లు చేసెను.

అతండు మార్గములవరకు గానెన సమయంబు గొనెను బాంధవుల
కాటంకము లేకండు వెంట వేంటివే మొనక సతిమించును సన్నవర ఆస్థులు నాని
యో వెంట దనమనుమానుని తెక్కుకు లాకము మాపించును. అతని సత్క పంపు
నము తెలిసికొని గుర్రరాదుడు వేతన మలిపిచ్చిదేసి అన్నిపడుట వరసమిదవే మరలి
వైదెను.

మరికొన్నదిసమయ గడిచినంత గొంతకు విద్యారము దారేపు బాటులకె
అక్కడికి వర్తి సొమ్ము పుచ్చుకొనెనున్న యా విప్రుం అని అయ్యు. మేము పండి
తులము. పురంవరపురమున కడుగుచుంటిమి తన్నగవారిక్కరునిమాత్రుడు సరస్వతి
కురుమాంధను సూర్యవతుని వివాహమాతుడప్పుడి. అను రోకర్వమమనకు బంది
కుం నెల్ల కమ్మన : భవేలు వ్రాసిరి. వేము దూరమునంది వచ్చుచుంటిమి.

మమ్మారకయే రేవు రాకొవవంయమని కోరుడు వాళ్ళరవన క్రతియెడల కదిచి అర్థము తెప్పిరి.

అందు స్వరభేదము అర్థపాదిత్య ముండుట వచ్చును పాత్రాంశములు అవివేకము వాటికి తెలిసుజేసి గిరిలోపన్యాస వ్యవస్థముగ సత్కార్యము చేయు అప్పునికికులవెల్ల విస్మయపముద్రములో ముంచివైతెను.

అప్పుడు వారు ఆయాశ్రామ సియభిక్షాసము వివరముగా వ్రాసి పానికి త్వరగా సంపాదకగా గోచరున్నావు ఈ కార్యారంభర మేల పహించితివి? నూతో బుకందరపురమునకు రమ్మ. అందు వెక్కు విద్యకర్తలు అయ్యును. అయిదుం డిన మురికి గొప్పకనుక లితురలు. మరయు గోవర్ధియంతము విద్య క్షుణ్ణుగూర నా నగరమునకు వచ్చుచున్నాడు. అనేక విశేషములు జరగగలవు. ఈ మైన్యవేష మేమిటికి? రమ్మని పలికిన విని యతండు కరుణాచుడు బ్రాహ్మణుడుగదా! రాతి పులిక వెల్ల వివాహమాదుచున్నాడు! వానికిగూర రాజ్యము గందాయేమి! అని యిహిస నా భూసును తిట్టెరి.

అయ్యో! అది పెద్దగాఢయున్నది. సరస్వతి మహా పండితురాలు తన్ను విద్యలో వేరొందినవనిం వెండ్లి యారెడను. కవళము చేసినవని. కడు మాయం దొడలెను. తక్కిన విషయములన్నియు ముసలే! అని సంకేపముగా తెలియజేసిరి.

అటు వారు మాట్లాడుకొనుచుండగనే గుర్రదాసు కొరికి నా బాహ్యము నొడ్డ కనిపిస్తే అయ్యవారోపయోగం గొవర్ధి గొప్ప మహాలా మనరేవు రాది పురంపకత్తమున కరుగునట. పెక్కుసిబ్బందితో వచ్చును కాపున దోసనాసం నియ మించి కడు మున్నాడగా వారిని బాదించి మాట దక్కింతురని సమ్మతించుచును. రేవు సూర్యోదయసమయమునకే వత్తురు కావున సర్వము సిద్ధము చేయించవలయును.

అని యున్న పిటిం జరిపికొని యా బ్రాహ్మణులు కంఠమన్న పనికిం జకో నాచురాలా! ఆ గోవర్ధియను స్మరిముగా! అని అడిగినారు సప్తమి క్షత్రియుడు కామ బ్రాహ్మణుడే మహా విద్వాంసుడు. కుంభాబ్ధములో నాయ నకు జాలినవాయు లేదు? అతవు లారీశ్వరునివృత్తికను లద్దవభూకమున పరల్చి యామెల వెండ్లి యాకి యా భేకమునకు రాజ్యము. అని సంకేపముగా నాతని వృత్తాంతము తెప్పిరి. అతని కంతకంటె సప్తమి తెలిసికొనుట కవసరము గలిగి కది వారు

ఆ విద్వాంసుల మారకయే రేవు రాకొని యేనుగులు గుర్రములు లోనగు అంతుస్సుల రాటులకు దగిన మోతల తెక్కు వియమించి నాపిరుం శెల్ల వాచిత్ర ముగా ముందునని మా వృత్తికాకే తెదును చూచుచుండె. అప్పుడువారు మహా

కొంచునకే గోసర్థియుడు సవరిచారమగా వచ్చి అందు విడిచెను. రాజభటులు కొందరు తొందరగా వేటి వౌద్యునిచ్చి గుత్తచా రెవ్వరు? వా మనిషివరదా! అని యడిగిరి.

బ్రాహ్మణుడు, లేచి అప్పుయొ సేద్యముగా నున్నది. అవి యేనుగులు రాలునని, అవి గుర్రములకు, నవి మనుష్యులకు. నడి రాజుగారి కని వెరువేసి నిరూపించి చూపించెను రాజభటులు సంతసించుచు అయ్యుఁ మీ రొకసారి మా రాజుగారి వౌద్యుల కందు వరస్య మెరింగింతురని వలికిన వల్ల అవి యావిష్కృతులు వారి పెండ్ల గోసర్థియుం దెంత క్రమగతుండును. అప్పుడే యేనుగును దీగి వడికిరమునకు విహారము గోసర్థియుడు ఎచ్చురుండును. ఇంతవఱకు బారిలో బారసిల్లిరి.

రాజభటులు మిగి నరాము సేయుచు మహారాజుఁ యాతడే నావిభాగివడి, మంచివాడని పెక్కు సేద్యపరచి చూపెను. దేవరదర్శనార్థము తిసికొనివచ్చితిమని పలికిరి. అప్పు చరిత్ర విపాదము వెగడిగా యాచి విస్మయముతో నీ పేరేమి? మీ కాపుక పెండు? అన్నమాట విన్న? రాజు అడిగిన నా విష్కృతులు మన్నన వా పేరు క్షుద్రుహరుడందురు అని తెప్పించుకనవే యా రాజు ఓహోహో! మిక్కిలుగా. నన్ను గుమతుపట్టలేదా? అని? గోసర్థియుడను విగ్రహు గొంగిలింట్లకొని యా సంధ్యాకుపుండే సకనం బడుపును అయ్యుఁ మీ పిల్లల చిక్కిపోయిరనిమి? రూపము చాలా మారి యున్నది. ఈ వాచికావరక మెక్కుక సంపాదించితివి? నీవు పురందరపురాధిపతి బాతుడు సరస్వతి విద్యులలో వోడించి యామెం దెండ్లి తూడుచుండివని వ్యక్తింకో తాచి అక్కడికి వోవచుండిమి మరియు యా కడు మాయ ఇవ్వదు? ఇది వంశగా నున్నదే! పితృక్షాంతమంతయు నెరింగింపు మని అడిగెను.

అందున్న బారెల్ల రాజుగారా విష్కృతతోఁ అనుష్ఠా ములాడు నందుల యాచి విస్మయము జెడచుండిమి కుచుమాయుడు గోసర్థియునలై సంతఁగొని యొక విజనసైనిక సమంపకుఁ దిసికొనబోయి యుండఁ గూర్చుండుచట్టి పులియ, లన కథ యిట్లు చెప్పెను.

4.

వయస్యః క్రమవక్త్రంకంబును కరు విశ్రమైతతి. మనశలం పోక్కులి యును సాగదు. ఉత్తర రోగశబ్దములు యాదవంయును సుపరవాకునతో గొంత దూరము పోయితిని. అచాత కోర్కలేక మరలి దైవకళంబున సేద్యము విశేష ముం దెలిపికొని మానవ ద్భు వలపొందించి సరస్వతిని వాడుములో వోడించి వరింపఁ బడితిని. శంఖుండు రుద్రుండునె యెరుంగక గట్టు చెప్పితిని. పాదు సూడువల్లె పున్న దంధినియ గొట్టి కంఠములో తారచెయిను. అయ్యుక్కర్కాడే వలికి అను శాస్త్రమువలన ఇల్లెవాండ్లకలనమే కలసింపబడితిని. వాండ్లు నాకు గావించిన

యేమిదాదములు బహుమతిలో వేయవచ్చునని శాస్త్ర నియంతృత్వసూత్రము బహుమతిలో నుండునట్లే? పాదము వాచ వా నీతికము కొంచుటయు వేసికొని అరుణము కొంత తీర్చి యిందీ యుద్ధోగములోఁ బ్రవేశించెడినది తనయుదంత మొదలకమిరింగించెను.

అప్పుడు గోసర్థియు దక్షనిని గోగిరిచుకొని వెళ్లి వెళ్లి రోడ్డును
నమ్మియోగి. యెంతయోపక రాదెవరి? ఇతడు దప్పున పట్టి ఎన్నుమునకు బాచుడు
తటస్థంపక రోవును గదా? అహ! మహామధాంతం పరవం డు. వారిరెండు నిడు
రప్పంపుము. వారి గోసానులెరి అంగారుచునును గానింపెదను. ఏన్న గాంధ్య, పరమ
మంది పెట్టాగిన వాంము నోగిపారి వా కమ్మంలం తెల్లంపుము. రాష్ట్రపతి అంగారు
శ్రీగెంధి ప్రింబి కుంమేవకంవరి వాణింనునుండును. అని మతయు నెలరకంప
నిన్ను అంపదానిన నూ దుష్టం వా క్క. కమ్మకు క హాపాత్ముడిందే యున్నావా?
దాని సమ్యధేవోయి కిరస్టియను గానిందెన వాని తియును అని దుఃఖోవ్యాదంబునం
బులుతున్న గోసర్థియు నూదరించును గునుమానుండు తన యీ కలియమున సతని
కప్పీరు తుడుతురు వయస్సా. నేను బ్రతికెడివాడా? విదారించెద నేమిటి?
జీవరెల్లుము. కంబును కాలవె క్షింపగలదు. నాని కంబి గానింబిన నవోగుము
నక్షి విశ్వానము వాడయంబున బాదించుచున్నది. అందులకై వాని నేమి చేయు
టకు మనకు చాకున్నది అది యుటందె. నీ వీ వాక్య మెట్లు సంపాదించెద? ?
నీ వృతాంతము తెప్పుచుని యెడివ పతండు కమ్మలం ముగిసింనుడు పిరిసియు

పెద్దతనము. ఏపిటా దివస రూఢిమాగివదిచారు. దురమం లేదు. పుష్పవ
విపత్తు గడంగరమానవు. ఏవ్వుట్లు పూతలంది తానే కుతుమాతుందనని పుడించు
తున్నవాడు గాబోలు, ఆయ్యా! తొందరపడి తెలియక సరస్వతి వానిని గండ్ల
యోతడుగడా! ఏవ్వు సెప్పిన మాటలు విడ వా రమన నుపామాన్య జిజ్ఞాసతో
దోచుచున్నది. ముఖ బలికింపక యెంఁగిరింపడు. రానమ్మ దైవసంకల్పము
మార్పు నునకరమా? ఇం వా వ్యక్తారమము తెల్పిన గణపధనమని యిట్లు పట్టి
చుంచెను.

అ. బామనిమహానాథ గారి శిష్యుడు. పదాధిపతి. ప. బామనిమహానాథ గారి శిష్యుడు.

158 \approx 500

గోపరత్నయ్య పాత్ర

[illegible]

జగ వృణలు దృఢంబుగాగను పొములు మున్నగా మహిమం
చుగ గావించెను వచ్చురావరణపు దీక్షయి తెప్పకును.

మిత్రమా : అమరేశునివా నమధుండుగు భగవంతుని పొనుములు పడు
ప్రకములు. వినుము మన మంకలు మొకసారియే కాకెత్తురంటి విడిచితిమి నేను
బాకమిట్లుగా పోయితిమి మనకే పురవసే వక్కాదారణములు మూడును నెందు
గల పంతుల బలికించుదు రెండు నెండు గడపితివి. ■ ఈపం బెప్పటికీ పితేష
మేడియు నాకుఁ గవంబులేదు.

ఇక తానగడంబుమార్తెనై పోరగుమని సర్వములను కొని యొక
గ్రామములో నా మార్తె మడిగి తరిసికొని భక్తితాపియైందనె పోవుమంటిని పురమి
తెరపికన్న కవిగల లేకపె యెప్పుమా మన్నదని కలంబెరుగు నేను బోధదారి
వరమృగపక్షి శౌన్యంబగు నొక మహారథ్యునిలో దీ-పింపి, ఎన్ని దినములు
వడలింపను నా యధునికి దుది యుద్ధలు గవంబులేదు. ఎన్నిదినములు నెదిరినో
యే దిక్కునకు బోవుమంటిని తెలియక ద్విగృహమెంచి తెనిగివోదే మగు దిగుగు
యంటిని.

కంఠమూల పరాదురాదే నానం యెదంచుకొనుమంటిని. గాను క్రమమున
మేనిలో బంబు తపిగు మందెను. ఇక నా యరణ్యములాదే పోవబంబును బంబె ధృమ
కలిగినది. మిత్రవర్యునము లభింపవని పొరొందుమంటిని. అక్కంలాకమలో
మరణము నాకు విధి పరించెనని నెప్పుయంచుకొంటిని. నాకు ముడలికంటియు
వడపులవిన భయము. అందులకే మిత్ర వత్తర లేకారణ్యములకు కమ్మింపని బంబునని.
నీవును గొంత యరణ్య సంచారము నమథమెంచితివి. తావున విసరించి బంబు
నననరములేదు.

ఒకనాడు పోరదినమప్పుటి కొక రావెట్టు క్రింద తీరింది అది సుబ
తలమగుట నా కరుణామూలము మమితమని కలంచి యందు పురిపరచుకొని.

శ్రీ : మూలలో బ్రమ్మరాపాయ మత్తకో విష్ణురావదే

అగ్రగ శివరాపాయ వృక్ష రాజాయతే నమః

అని నమస్కరించుచు నా కరుణ మూలమున బంబుకొని విష్ణురావదే
సూక్ష్మవృక్షమితిని చెప్పిన తగవట్లా వాక్యమును స్మరించుకొను నా కరు
ణామూలనే భగవంతునిగా కలంచుచు దచ్చాల యందు బాహుబలి వ్యాసంబుననినను.
అప్పుడే నుద్ధారణితిఁ కలంప పీఠ గంపము నొందుకన్నది పునఃకలంపము.
నిజమని. కొంత కాల ముద్ధారణ సత్తావి. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము.
మిథునము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము.
మునఃకలంపము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము. పునఃకలంపము.

విప్రులు పురుషులు వాచురందెను. పిదపట్టక మొంద్దీపాణముతో నా రెట్టుకింద
బండుకొని యుండిని. అర్థరాత్ర మైనప్పుడు

A. ధైరవాటవోన భంగి భీతరముగ
బొబ్బవెట్టికొనుదు తూత మిరది
తూరివార పూతమునతోరె గొమ్మలు
బోదం నాడుమాగమునకు నుజీరె.

మీరు : అట్లును నా భూకంట హిషాబితి ప్రాచయ పిచ్చుచున్నట్లుగా
దంబి మీను వివేకముకొంది నందు పరియంతి యంకలో రెలిసకొని ముహూః
రెలిసినది. రాచిరేట్టుపై బ్రహ్మరాక్షసం బండుమని చెప్పుదును. తర్వయంత
తర్వన్యంతరమాన వేదహిషమ వివండుచున్నది. తప్పక యితి బ్రహ్మరాక్షసియే
ఇతి నా యాయుర్ధాయము గదియందో నున్నది. అంత్యకాలమున వేదోబ్ధరణ
గావింపుట ముక్తిప్రదంబి ధైర్యము రెప్పుకొని నే పరికోర్కాహంబునఁ జెట్టుకింద
గూమ్మండి సడుము గట్టుకొని పరస్వయాను స్వారజేవమునా లేకుండ దక్షురాను
సారముగా,

సీ. సంపిత చున్నత స్వరమనఁ బంఝంప
స్వస్తి జెప్పితి సమర్థరమఁగదర
వరపూఝతము నేరయెపుజెట్టు వరండు
కలిసి రెప్పికిన్ సక్రమముగాఁ గ
బరము వల్లింప రవృత్తి నేను గెఱు లందు
కొని సమంబుగఁ జెప్పితిన్ వరంబు.
క్రమము జెప్పిన నేను క్రమము రెప్పికి జరు
నుచ్చరింపఁగ జరు మచ్చరింబి.

గీ. తిని మధు లలింప జరిపితి సునకు మంగ
నువనివకుల జరుచుంగి నువనివకు
లనె పరిందితి క్రతులెల్ల వరువదింప
ననుచరిందితి సమముగా ననబరతోద.

అట్లు కేపులు తప్పమంబు ముందరిరాక్షసము లందెప్పుడు పురుగుగా నున్నట్లు
నన్నింటిని. నా కంకధక్షు మె మూ భూతంబు క్రిందితి దూర విమలముగా
నీటిని పుచ్చుచో వాలో ననుచుగా కేట మెచ్చుకొప్పుచుంటి. 1992 ఏప్రిల్ 10వది
నాటిది.

మొట్టమొదట నా ముద్రాపత్రమును పాఠకులకు పంపింపఁ జేసెను. దీనిని
పాఠకులు పంపింపఁ జేసెను. దీనిని పాఠకులు పంపింపఁ జేసెను.

అందు వాగు గొత్తవిద్య గూర్చి విచారముందు దొరకించి నూత్నముగా వ్యాఖ్యానం
లాభనవ్యంబుతో నా పుస్తకంబు విడిచి పెట్టుచోగలము తిరిగితిని. ఎందుచోయన
పెన్నును గవలదలలేదు.

ఇక్కడి కు తరముగా విడిచిపెట్టినందున నొకప్పుడు గలదు. వేళ్ళుండిపోయిన వాడువచ్చిన పెద్దల చేర్చి కొత్తవిద్య గుర్తుచేసి తప్పులను నివారించుచుంటా! అని అడిగిరి. ఒక బ్రాహ్మణుడు నమ్మజాలి యోయిన నీవు చిరునవ్వువేసుచు ననేకవిద్యలయందు బాంధవ్యము సంపాదించితివి. నీవంటి జ్ఞాని బొంబుపొరియ్యగవారమున లేదు. ఇక్కడికి రక్షణముగా విడిచిపెట్టినందున మరల గలదు. అంతా రానివెళ్ళి వాళ్ళయింటి యొక బ్రాహ్మణుని కున్న వాడు అతనికి రానివిద్యలు లేవు నీ వక్కడికి బొమ్మ కొత్తవిద్య నుపదేశింపగలరని యెరింగించిన సంకసంపుడు వక్కడికి బొమ్మమార్ మెట్టని అడిగిరి.

అప్పుడు మరీయోక్తు: పైదు వామాలయిం అయ్యో పెద్దొరుదా. అక్క-
డె టోయెవ్వునా? ఇక్కడు వేదనోనరునట్లవెను. మనుష్యగాత్రమూ గాఢముగ్గుగా
వరి ఎరుచుచుకనియెడు పూర్వరాష్రుడు పేరు విద్యోపదేశము లేక నా? చలయ.
వలదు. మరీయోక్తలేమాన కరుణమున. ముప్పలేకొండెను.

అయ్యో సర్వవిద్యాపాఠంగములైన యాయన నన్నేమిటికిం జంపుదు? ఇప్పు
లికమా గావించిన నిల్వోవదేక పేర చేతుకుంటెడిలి రచ్చిన అత్తగార నందుబోనక
మానవని సంకల్పించుకొని వారికెన్నడింజెప్పక గొడుగుబాగాయకొచ్చు వెదకి వెదకి
తిరిగి తిరిగి యిరికవ్వమున వేదపాఠంబాలమున పీఠాంబోలికొని వచ్చితిని. మత్స్య
కృతముకృత విశేషమయిన మీమ్మ నొకంగది. ఎకక కృత్యులంట్ల సోగడం నంది. గుం
డెను. ఏమిలేననుచున్నయే. క్రొత్తవచ్చి బాపబోయిన నుండును. కానక నన్ను
భవించి నీయొక యనండుకొని పుట్టినది. అప్పుడొకటి నుండునని నీయొకటి
చోనమునకొనిననుండునని.

[illegible]

ಶ್ರೀ ೫೪ ನೇ ಮಹಿಮೆ, ೧೯೫೪

ಪ್ರತಿಭಾಷಣೆ: ೧೦ ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೭೭

2. తమస్య పరిధి వ్యాప్తి

தேவதாஸம், யோகம், கீதா, பஞ்சாங்கம், 24

బాంబే ప్రభుత్వము వ్యర్థములను తనయందే కలిపి వచ్చినచో దప్పు వాని
 బాంబే ప్రభుత్వమునకు. ఎల్లరకు వర్తమానములు గుఱువునందెచ్చును. మరయు సేదకులు
 దైన దనయందే కలిపివచ్చిన వానిగూడ యాచార్యముగా బాంబే ప్రభుత్వమునకు.
 అతి సర్వదేవమయందే యుండును అది శాస్త్రములు పూరింపుచుండు సమ్మతము
 టకు వాచనోర్లు వచ్చును; కరదాగతుండవైన సేదకులు దీర్చుచు వాచనములు
 పోగిండు; వచ్చు దరింపలేదు; నీ విషయము వచ్చుచు. నీ సేదకులందుండి
 వాచనోర్లు వచ్చుచుండు సుఖము. గోదరకు వచ్చుచు వాచనము యువకము
 గానించి నేనీ వ్యయమునందు విముక్తి నొందెదను. వర్తమానము వచ్చుచు
 అన్నింటియు కలయుచు మహాత్మా సేదకులను వ్యర్థములందెచ్చి వివరములు
 వివరములు మహాత్మా వివరములు బాంబే ప్రభుత్వము వచ్చుచు
 గృహముగా వివరములు వివరములు వచ్చుచు. అందు యెట్లు
 కూర్చుండియే తనవ్యర్థములు వివరములు వచ్చుచుండును.

ದೊ ಬಿ ಕ್ಕು ಓ ಹಿ ಕ್ಕಿ

క మరచగదంటును విష్ణుదూతయగు బ్రాహ్మణుడు గండు, అతడు వేద వేదాంగములు నెరింగిన శ్రోత్రీయుడు. అగ్ని స్తోమార్చితమవును సేసిన యాహుత్యాగ్నిః అర్చ్యాగమం నవ్యంచిత యస్మదతః అమూడావసంపత్ గతిగి యదాన్యాయంబుగ గార్తవ్య ధర్మంబులు నడుపుచుండ గొంతొకాంతుము నమృత్యాత్మువను గంపాయ నుండనై కుమారుండనై వే నవయంబరిగిని నాకు దేవదూత అను పేరుపెట్టెను. నేను విక్ష్పిలి చక్రసినివాదనని చెప్పికొనుట నీగ్గవచ్చుది నాకై దేవుడు వచ్చినది మొదలు మాతంబి నాకు విరక్తకవించుటకు చెడ్డదొప్పుము గావించెను. పదుగురు గురువుల నియమించి అప్పి విద్యలు పాఠములు జేయించుచుండును నాబుద్ధి మిగల సూక్ష్మ మైనది. బాగవతాధారక క్తి నుపాధ్యాయుని కైదు మదకొద్దిరి. నాయగ నెరములు, నాదకావ్యములు, పాదములు తెప్పవోయి. సేవకాలములో దండ్రిగారి గొప్పవంద తుద నెరిగని వాడుగపొందికపి, మరల గొంతికానుటలో పువ్వమును ముగ్గును, పిచ్చుల తెప్పన దేమువ్వి?

శ్రీ: యోగనం ధనమంప త్తి: | వత్తుక్త ముపపిడిగా.

వీరేశలింగమహాస్వామి కవి: యశోద చరణపూజ

యోగము, భక్తియు, ప్రవృత్తియు, మేకాక్షరము, సామాన్యములలో
విడిగలిగినను సరకును నుండు కారణము ఉన్నది. ఎందున నా లోని నే లుండునో
వివృద్ధిగలదు. యోగమునందు, విద్యానునందు, భిక్షునందు, భిక్షునినందు, విద్యా
మునందు, సమంతములకు మునుపటి లేదు. కర్మమునుండియు, మునుపటి
మునుపటి కర్మమునందు ఉన్నది. ఇదియునుండి మునుపటి కర్మమునందు

విద్యాగంధరహితుని పరిహసింపి పూజింపవలెనని. మాతల్లిగారి వాడుక్కడనుండున గంకలెంపి పోవుచుండెను. దుగ్గవసరముంపై విద్యావ్రతుని నిర్ణయ గుఱవలెను సంతకము శ్రీరాసప్రసాదమై తిరుగచుండెను.

నాకు మాతండ్రి యొప్పవ్యక్తి కట్టకోటయని పుత్రిక నొకరానిం గట్టిపెట్టిరి. అది కావురమునకు వచ్చినది కాని దానికి కృణాకరమునం దభినివేగ మేమి యును లేదు.

ఈ మరీకర్మ పెట్టబోయెను
నదికొప్పును దెట్టికొనరు నన్య విరూషక
తొడగకః పూర్వారావు
నవన1 వర్తియః దిద్దవానియవోలెన్.

నామణిరాని పేదరాపాదశేషములేమియు సంతోషము గలుగలేదుకున్నది. నేమనుకామస్మాతము, కంఠరహితామయి, అస్థిగరంగము, రతిరహస్యము, నాగరహస్యము, నాగరసర్వస్వము, కామరత్నము, మున్నకువంపిత, మమసేజ న్మాతము, కాదంబరీస్వీకరణస్మాతము, కాదంబరీస్వీకరణకాళిక, నర్మజేకౌతుక సంవాదము, రతిసుంజరి, కామతంత్రికము, రతిత్రిలిపి సంవసాయకవియము, స్మర దీపిక, లోనగుకాళాస్త్రముల వెన్నియో రడిపెట్టిని. కొన్నిటికి వ్యాఖ్యానములు రచించి తిరి. నాభార్యకీ విరాసము లేమియు నవసరములేదు. నాచక్కదనమునకు నావిద్యకు సార్థకమేమి! అని సర్వరా విచారించుచుండును.

నా మిత్రులు కొందరు విశ్వానంధులవచ్చి కన్నులు నాకు చోపించిరి. నేళ్లది వలపులు సుపాతములు కామించేరి అందులకు నానాది యొందంబడినదిగాదు. పరిణామ రాగము గలిగి దివ్యరూపకావతియగు లాద్యావతితో నూనెమిగిలినట్లు చిత్ర జన్మమా! అని సర్వరా తలంపెనునయ్యను. నాగోపమమున వేద చక్రము సంగ్రహ శక్తిములచే సుందర శ్రీరంభిం న మునుపందమున గొప్పచిహ్నము గడిపెట్టిని.

మీదక్క నొక్క శ్రోతికు త్రావ్వలకు లావురను సురంభంబుగను. అయన కుమాకుడు వేదమంతయు గట్టిగా పఠించివాడు ఇతరవిద్య లేకుండు కావు అతనికి జంబరములియను లాక్క క్రొత్తగా గావురను పకు వచ్చినది.

రంధ్రమునది మిక్కిలి చక్కవిది నాభరంబామనబ్బములైన రంధ్రము లన్నియు నాసాన్నికామ్యయం దున్నవి. రంధ్రంబునకువంటి మిగము, తెలిసోగ కన్నులు, కాండేరి నల్లపిండుకలు, ముక్తాంకోనమంటి మువకులు, అర్ధముంటి చెక్కులు, సన్నని నడుచు, ముచవి రేచును, జంబరమునంటి రేచుగ్గాయయు గలిగి లాద్యావతరత్నములైన యంగములతో నొప్పుచున్న యో యోవ్రంభంబుం జూచి నే ముచ్చుకుచుండెను.

రగవంతు దెవుడు సప్తర్షికి పంపబడమే చేయి చుండును. సప్తర్షిగారును అక్కడే తాళ్ళం గూర్చి నాకు వట్టి యొడ్డిరానిం గట్టిపెట్టెను. ఆ చంద్రునియే నా బాల్కియైగదా? సంచిత్యర మొకగదియవలె వెళ్ళించుచు సంతసించకపోవుదురా? అని రానిం ఖాచివచ్చుచిల్ల తలంచుచుండును.

చంద్రును ధృక్వర్తగా గాపురమునకు వచ్చినది. ఆ తమామలరాటను నాడుకొట్టెనుందుర మెగవయును. ఇట్లు కరవలకు నవనామలేదు. అట్టియువరి నాకెట్లు లిక్కమగునని కలంకిపను నాయుత్పక్త్యము వదలివదిలెను. నా రదిపిన గ్రంథములన్నియు నిమగ్నించి దానిగురించి యువేతంత్రము లుపయోగించెడిది.

కొన్నదివనులకు ఇంద్రునిచి మామూలు కాలముచేసిరి. ఆ త్రగారు మూలబిసెడి. ఆమదిట్ల చంద్రునిది కదిగిరి. చివరకు ఇంద్రునిచియే యిందికి యుజమానునా యొను. కాలమెంతలో మాదివదో చూడుము. స్యతంత్రము వచ్చిన కడువాక నేదోపనిద మాంబుదికిం. మాను వచ్చుచుండును. కొన్నిరియముల సర్వము లాచి కొలగచుండినది. క్రమక్రమముగా లుపయోగముగనే నేనే పరిమలించుటకు ప్రారంభించెడిది.

ఒకనాడు మామూలకెందుకో వచ్చి నా బాల్కితో మాటాడుచుండు నోసె: చంద్రునియిం జూడుము, దానిముఖము కలంలాడుచుండ లక్ష్మి తొందరపూడు చున్నది. దా నెప్పుడు దాని బాల్కితోను లో నీ కొకరియైన దేవుడదా? అహ దాని మగది యుద్ధవ్యము? అని పొగడుచుండు మునింబిసెగవై సప్తర్షి వెళ్ళిపోయినది.

చంద్రును ధృక్వర్త మగ రత్నయననంపన్నువగుచి నేను వాని ఇంది కప్పు కన్నులుపోయి వెదములో వెలియని పక్షయగు లంకునాడుంబోలి లుపయోగముచూ అంబుండును. ఆ సమయమున ఇంద్రునిచి యేదోనా పరమింబిగిరి. ఫలి సాయలు నాచింబుండునది.

ఒకనాడు మనమిదర మొక్క బాడుకరము. అరువురకు సంతానము లేక పోయినది. అందులకు గొప్ప కలంబులన్నవి యాచరింజమా? అని నేలిన ఇంద్రును ధృక్వర్త నాటరాసము లెంబియున్నవారగుల రా: సప్తర్షి ప్రకడించి నా రవసరము లేదు. నీనే కాచింబుకొనుమని యుత్తర మిచ్చుచారు.

మనవారూరు చంద్రుని కర్తకు సొమ్మవనరమువచ్చి కొలుపను చుండు జూచి చంద్రుని పిరు లేవరానిది మిక్తులుగదా? పోయి యున్నగురు. ఈమాత్రము సహాయము లేదుదా? అని ప్రోత్సాహపాడుచు యు కలంబులను లెకు స్వము గాల్కాపరములబ్బి నావొద్దకు వచ్చి తనయవసర మెరిగించెను.

అప్పుడు నేను మిగుల సంతసించుచు లెంకు గదియలలో నొకడు కొంత నా మునిసినిదానాగద. నాకొకచోటికి గోవంసిన యగత్యము వచ్చిరి. నా బాల్కితో

తెచ్చి పోయెదను. నీ భార్యను గతియలాగి పంపుమని చెప్పితిని. అతం దీనినిపోయి వెండుగదియ దైవతయవర భార్యను మాయాండికి లంపెను, నేనెండిలోనే దాగి యుండిని. నా భార్య పెదబిలో నూతిలో నీకు లేడున్నది.

తల్లదమనీ చెప్పి మిల్లగా అక్కా : అక్కా : అని నాభార్యం మీది నకి నేను దలుపు దీసితిని. దోపరికు వచ్చివది మామగ్గి మెండున్నదని నన్ను దిగినది. బొడ్డిలో నున్నదని, ఒప్పు యెడమో వామఃజెప్పదా ? అని యరిగితిని. మీ రెంంగనదికారు మీ తిమ్మగికి పొచ్చి తుమచి చెప్పి ననుఁ బంపమందిరలు కారా ఎరుంగవ త్లగుగురు దిలె ? అని యితి పొరదనది.

నాకు మోహ వగ్గలమగరుందిను. మేను సాక్షిక వికారమందినది. కంఠముతో నేను అంద్రమతి : నీకు బరులే ! కావలసినంత ద్రవ్యము తిసికొని వెళ్ళుము అని దూపాచలంబి ముంగలవైతిని. నేనంతయభగండాను నాను మీ దిక్షునున్నది కను కొనిపోయిర తిక్కబెట్టి యిండు. అని చివరపుతోఁ గ్రేగంటి చూపుచు నాపె వ్యాపింప తేసినది. ఆ చూపులే నురుగుకాపురి నాడుపరగిగిని. అప్పుడు తమిలంపటి : నేను గాదముగా వయ్యంగనను లివ్వంగము జేసికొందిని.

అదియే నాకన్యారవిలో ననతమింకిన మొదటి సుగము. తండ్రిముఖి లాని శేషంబునంజేసి యంగివారసూరకమైన యంతాయ . కొంత గలగఁజేసినది అదియు నాకుఁ జాల ముప్పుగా నుండును.

వారధి వాకిఁ గాని యున్నారని వెగఁతోవరి నాంస్యమైన ననుమానము జెందుచు పొమ్మిచ్చి మంపుడు అని బ్రతిమాలికొనవది. పొయెంబే మిగ్గి యంపి తిని. మాకది స్వల్పకాంక్షుగాఁ బోవినదికాని తండ్రిముఖి వైచియన్నమును : తిద్దకాలమివది. అతండు భార్యపై నులుగురు పంకయాలసింపెడివే ? అని యరిగి నాసె దానిబాగు; ఒకరి : కలిసింపి పొమ్మ నుంరముగా వచ్చునా ? మనఃన్న రొందర వారిండునా ? యువ భార్య మదిగల్గికొని నీమహామదన్నది. నీ సూరు కొనువలకు నుపేక్షించితిని. నొంకితి.

కో : అందరి భార్యందరి స్వల్పమిలోలో అనుమానము
ప్రవలాన మ్యాసో మ్మలోహ్యకాద రలాన్

4.

తగవికార్లదే. నీ వారంబిండు, బంరుబనెలోరంబి, గొప్పగింతో స్వర్ణ, లగునాంధ్ర నమ్మ, తి నా నానము మ్మత్తగో బంబి. తప్పదుచి వచ్చు : పై రక్కం జెప్పనే ? మా : నీ ముమలగింసము. పొంకితి : తేర్చితివి. విత్తము గరిసికొనెదను ?

అపారస్మి : భార్యంతో నొక యెరుంగును. అని గానున్నది : కా నెప్పుణ్ణముమితి మమ్మంది : న్న మనోరథం గొనదుం గింపుమంది.

అహ! ఆ మహనాంగి కృపాః! తారాశుభ్రము లేమని వెప్పడును. కానున్నాశ్రమం చివ్వియం అతివన్నారక క్షీరస్థలం గుహా? హిమం దేయదా? క్రమమయన భయమునకనితిమి. నెగువదలితిమి. మహాత్మ్యం పీడించితిమి. చంద్రమఖి మాయంతిక? నేమ దామయింది? పోయి మాచిమంగాని. యేమి చేయబతుకం జాగము. తోకామహదమనకు అంతక తెగింబి మెలగ జొరెనిమి.

ఒకడు మోక్షార్థం గొప్పతిలకములు రాజుగా భవ్యకౌశల్యంబుగ. కొప్పడిన
మూల రత్నంల పొందింపుచుంటి. చివరకు మాయముచే నొందింప మొదల పెట్టిరి.
ఏవ్వరినీతులు మామరికెక్కసంకావు భవిష్యముతి మగడు కొప్పడినము లనుమా
నములెంచి మాయుంటికి బోవలదని నిర్వహించెను. కాని మాట వక దిక్కరించి
వచ్చుచునే యుండునది. నన్ను దవలించిరి రావలకని ఒకవాడు వాకోలలిపిన
పెక్కిరించి వచ్చితిని. ఆరసినూల అష్టపెట్లక పును స్వేద్యాన హారణులు మలగు
చుండ గ్రామమంతయు హంకరించుచు భవ్యకౌశల్యంబుగ.

అనాదు పంపదగని రాశి మాయాదీనివ్వు తిమగా సొరికి పోయితి కాదు. పోకుంటేమేమి యిదిగవ మనోహరా । నాపగదు వెదకదుకు, అరసిమార యటించనియదు. నాయ రగాయని బంధువులను బెడ్డరట్టునకు మేకలేరు వచ్చినరట్టు రావేవచ్చినది ఇక రససృష్టిహింసలను లేదు, సత్యము దెవనను సుఖము దక్క వలయును. పగలు మౌనము మెన్ను పెరిచియింపబల ? ఇక నే నింటికి బోవను, ఇంద్రే యుండెదవను దెప్పిన నే పంకితరం తిను.

మమనాడు బాధకృతకరము ఎందుకిట్టి తోరడు. జాముప్రార్థనకృతి. వంటచే మిగిలినది. రావయి తగమ మాయండి వచ్చి కా తాళకతో ఇందముల పిలువించువచ్చురా? అని యుగళ తోపం గతితో నిన్ను మన సంజు చేసినది. రిశ బిమిచ్చి బాధించువచ్చు వచ్చుచుండి అది పిచ్చునా? పిచ్చి నీగుమిచ్చి నుభ యుగళంబిచ్చి కా తాళకరము వచ్చుకొంటిరా? అ. యిచ్చు మనమున్నావేలాడవచ్చు.

[illegible]

కక్కనమలకాపు, మహావిద్యారంభమునకు విద్యనవనం చేయటమే నావిశ్వాసార్థకమైనదని మొదట మునెను కృతమునవ్యవస్థి. అక్రమ నావ్యక్తాంతమని యెరింగింపటము మేను విస్మయపడెను. భూతం ద్రా పారిరాక, క్రిమి యందలి కిక్కియప్పటి, సేవకాదు ఎక్కడెన నానమమనందల్ల కాలింపికివరును అం యు కరము వెచ్చితిని.

అప్పుడా భూపతి అర్హాః నీవు నాదలప పెద్దవా. గమింప వలయునుగదా వచ్చితి? నీ కేవలకూర్ రెప్పికొనకనుకయు యేమియే సేర్కొనుము. అని యడిగిన నేను మహాత్మా! అది మీరే చెప్పవలయును. నేను అనవిన విద్యుతియిని నానినెల కేర్కొంటిని. అప్పుడతం దుకనుపి జేయవలెనని కొరా. నీ వెంతవాడవు నయమే నిచ్చునూడ భక్షింపియితివాను. అంకుచ్చ బెడదాప మనకవింపననిపించుచును. అహ! నీ పొందికయు. నీకు వచ్చిన విద్యంలో నాకు నగమినావో నేను నీ కేవలకొనెప్పగలను అని వచ్చు మెర్చికొనరు గావచ్చునా. నీకాక మహాసకారముదేసి వేసి గృహకృత్యుడగు గాదనికొంటిని నీ దర్శనమువలన నీ యవజ్ఞము దాడి దోపందారము సేయు సామర్థ్యము గలిగివచ్చి నీకుప్రకారము సేసితిని పాపవిముక్తుండ నగునని కలంతుయందీనని నా దెలిలో బేదియో రహస్యముదెప్పి నా భూపతిగా నీకు రాజ్యవై భవముగదాగునను దేనదనని యుపాయము తెప్పెను.

రాజ్యముమీద పిమ్మట జూచికొనవచ్చును. నేటికి ఇతికిరిసిగదా! అని నంత
సింపుడు నా బ్రహ్మరాక్షసు వసేస్తోతమము చేసితిని. అంతలో దెల్లవాచుసమయ
మునదీ, అప్పుడా బ్రహ్మరాక్షసు యే రాచిచ్చెక్కొమ్మలు గలగలరావ జప్యము సేయును
నెగిరినక్కడకో పోయిను. నేనును, ఇరువదిపైబది యని యెరుగదలి దక్షిణాది
ముఖముగా జోయిపోయి కొన్నిదినములు నడుచి నిలచితిని. అని యెరుంగించి
యవ్వలికత తరువాత ముఖిలి యందు జప్యమందెను.

159 వ పేజీ

మధ్యంతరిత

శ్రీ వాకాదే : మొదట అందు దిగిపోవక తలచి.

మహా గేతివ సంస్కృతి పోలీస్ ఇన్స్టిట్యూట్

మాతలాచయిలలే గొల్లినిను కాంపమూచిని. అ. ౧౩. అరిమిపిల్ల
అడు రర్క గుచ్చుకొనినత తల్లను.

[illegible]

தேவநாடு நெல்-கொட்டை-கரும்பு-காய்க்காய்-பழம்-மீன்-மரபெருமை

ప్రాంతాదులు నీవితాళము, రవాణా, వస్తులలో గొప్పపెరదా? నేనంత
 లో ఏమనక ప్రహ్వరాక్షసుల తెలిసి ఏవ దివ్యయలు పరిశీలించుటకై కొన్నిదిన
 ములా ప్రాంత ప్రదేశములు దిగితిరి. ఇవలెనే మేము నాకనాదక య గవారములో
 నొకవిస్త్రునిండి కలిసితిని కులించుచున్న సమయమున మరయొక్క ప్రాహ్వముందరు
 తెలిసి నాతో కులించుచున్న గృహభింబాని ఓయి నీ కర్మదీక్షలు జయపురమునుండి
 వచ్చిరా? ఎమిటిదిగిరి? భూలోచ్ఛాటకం నాదించిరా? కామక లుండివచ్చిరా? అని
 యడిగిన నతండు కామకలవలెయొప్పుడి. రావురప్పించుకొని వచ్చి మా కన్నులం
 బియ్యం అతిమే పరివేయి. ఆమన వెవరి మాదులం ముములు. ఆ గవారోందికొని
 యున్నాడు. చూడుము అని దెప్పెను.

ఆ మాటలు విని నేను అయ్యట్లు భూలోచ్ఛాటక ముచున్నారదేని! ఎందరి
 వార? అనియడిగిన నాగ్యహమేరి యటనియే ఈదోషమునకు రాగలాని జయపురము.
 అప్పురానివరికి మదయంతి అనుకూతు లొక్కతయే చితకాంమునకు గరిగివది,
 ఆ దిన్నది దూమంబునను విద్యలను శింమునను చిత్తిరి పేరపొందియున్నది. సహ
 దూధయోషనమై పానంబువరత్నమువలె పెరయించున్న యాకతులేదన్నమునకు మో
 హము లేయనంయునని కండ్లి ప్రమగ్నించి నానారేవాః కుమారుల చిత్రఫలములు
 దెప్పించుచుండెను.

అది యట్లుండ రెండువేలం కిందట మంజుండునదన విచ్చిరకోషముల
 భూకమో ప్రహ్వరాక్షసుడో తెలియదు. అను పేదలకి యావేకంకెనను. అదియని
 లమ్మరవని విచ్చిరకోషు అవారము తనదు. రికక కేటలు పెట్టుచు గవంబియిని
 నెల్ల వెల్లికుక్కవోలి గవంబు నిరుచు వానివదారంగినరలు.

కొన్నిదినములు గవంబుల వసతిపట్టుకొనుచుండిరి. మరలొక్కభూమియు
 పట్టుకొనలేక కట్టిపెట్టితి. అందులను ముముగానున్న మౌనగదరొచ్చి నాదపుర
 లానుచుండెను. ఆ భూకమలగవంబో తెలియదు. ఆ భూక మునుగవంబు భూక త
 కులనెల్ల రప్పించెను. మా కిల్లగవంబు భూకవై దప్పించుటో మునుమునుగవంబు
 అయినకుగవంబు పరమముమునారా పెట్టుచు మేగిరి. మాం బ్రకలంబుగవంబు
 లించి కులవదేనములు వానియె. మౌనగవంబు పట్టుకొనము మునుమును
 మునరై న ము కములు జనించుచు వచ్చుములు ముగ్గులపట్టి మామంబు పెనెరగెను.
 తరువాత నొకదినంబున భూలోచ్ఛాటక ము చేయబడు చున్నయందును ముగ్గుల
 దుంతలకు జవవలె బరై వచ్చుచున్న యెడల సాహసం, అయ్య రిగిరాగి లుం
 మునస్సాహా మారయ, మారయ మును మునుగవంబు మునుగవంబు మును
 గదిగోసిరి తోయిరలు. వారిలో మునుగవంబు మునుగవంబు.

చాలా ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె
 రాతము లుండి వెండి పానంబులను ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె ముచ్చె

గీరినది, కొందరం చేసినది. అప్పుడు మౌక్తికులు మెట్లో అని అరడను గాయము నెల్ల గాయములు వరి క క్రమగార దలుపులువెచి యావలంతువరకు బ్రహ్మంక మైనది. వారిలో మాతృక్షిగారికొక కంచినదికలన లాదివచ్చి పెద్దగాయమువడిక క్రమా వాయుంఁడెను. ఇల్లరము వచ్చినది. మాదులివనం లొకరెయంగక మందముపై లడి యుండిరట. ఇకర మౌక్తికులును మందము వల్లరట. వారి అవన జూచి యెల్లవారు నవ్వుతో పురట. మా కంక్షిగారికి బాధ యెక్కువైనందువలన నవకాపై నెక్కించి మాంబంటికి బంపి తెరిరి. నేటికి మాంబంబు గలుగు.

అయ్యశ్చేవమంబుటలే బలికిరినని యడి రావమనినగాయమే. పెద్దపులి అయిన సంకలోకుగా గలవలేదు. అకుందరకన కాక క్తి యెట్లు వచ్చినదో తెలియదు అని తూతుకవృత్తాంతమంతయు తెప్పెను.

మోకత వివి మెక్కిలి వేరుకరెందును కుడించినపెనుకగిడిలోనిదిం బోయి యాతుకవైద్యుం బూచితిని, తింకక మూలుపుంఁడెను. గాయము మూడుపల్లెడిగాని రాంబోకుగా దిగియున్నది. తిమ్మావే నాయనతో వచ్చుచి విశేషము లేమని యడగితిని.

అతండు అయ్యో! నా బాబావరదో నిట్టి తూకమును జూచి యెరుంగను. నూర్చురము మందయు దినములు మహామూలములు అనించి తల్లిరములు తీర్చి తిరు. వాని వింతుకయు గణించితిని ఇదు నాగాను వెంక లెక్కా? ఒకమాంత్రి తుని కిరముపై గుర్తికడి. కంఠికానిన ను సరలోగూక వస్త్ర వస్త్రులున్నది. ఆ మాంత్రికుడు లెక్కొడిన కుక్కవలె నుండును. మిక్కిలముండి ర క్రమగార నివలకుఁ బాదిబోయి వచ్చెను. ఉచిని గుంఠెకాయ కలనం నీకనది. వారిద్దర రావుబ్రదుకుం మీద నున్నారు. ఇక తూకవైద్యులమని నెరిగి పెట్టుకోవనవా తెన్నులు నందు కోవరు. పాప మా రాజరాజ మా మాతమున నుండు జాం వగతులున్నారు. అరిన్న దాని ప్రాణములు ఓరుక యా తూకము వచ్చెను.

ఆ తూకమును వదల్చి మా వివ్వ దానిని నిరామయం జేసినదానికే రాజ్య ముతో గూత నా లేకియ నిచ్చి నివాహము జరిగెనునని ఊహా బ్రవించినవారట. ఆ తూకమును బ్రహ్మలేవుడు వదల్చలేకు. రాజ్యమొకాడు మాకు లోకము తిచ్చి నను నపార్యమైననని మెప్పుడు నేయిగంచు కలనం యా తూకవైద్యు వచ్చుచి వ్రక్షాం తము క్రస్తుర నెరింగింఁడెను.

అయ్యుండకము పిన్ నిరంతర సంకోచకుచిత ప్యాకరంబున యింక గదలి కలివచ్చు ప్రయాణంబులు అయ్యుకలంబు నొనరించు. మి లెమా అప్పు యెట్లుని సంకోయ రాదుమనెట్లున్నది. ఎప్పుడును గడుపుంక గుడ బ్రాంబు నిచ్చుమని జాంబరంబున్నది. యున్నది. ఎవరికివారె యా మామన లమకు వచ్చుకట్లగా నిరా రింబుంబునది. దీని లోనివే పొరులెల్ల గోటిలోనికోటియ రాజాగిరి బాదు నిరా

దీనియను సాయంత్రమున కింటికి వచ్చుచుండిరి. వ్యవసాయ భావకార్యము లేమియు విచారించక సంతకము పై త్రాబోగనివారతోపాటుమే యాలోచించు చుంటిను. నేను గ్రామమంతయు దిరిగి తిరిగి కోటసింహద్వారము నొద్దకు తోయితిని. అంతలో నీ ప్రకటన పత్రిక వ్రాసబడి యున్నది.

సీ. జగదాముఖమర్మిక పానాయణుని ముఖ
కులియేగోధైను తెము తోవ్యమగ
స్మగదైరవని మంత్రిపానకునిమేని
యెముకలు విరుగంగ నెరిరి కన్నె
నారసింహోపాసనావక్తు సూరువు
కరచి రక్తమగారఁ గాయవరతి
బ్రాహ్మనిహమ్యులారాప విరతుని
తల్లగదై బ్రహ్మరంధ్రులు పరణ

గీ॥ నాంజనేయరతున్ గుంతె బియ్యం బొడిచె
గజపతి పియ్య బొట్ట వ్రక్కలుగఁ జేర్చె
వంటికారాధకుని గారఁ జదిపి యరుఁడె
భూపతి నాశంబునిభూత మెకటః

౪॥ ఏకద్యుక్తరచార్యునియచే హింసారతిం బొల్ప నా
భూతంబు స్వపరిచి మత్తుర యాహూర్వంబుగా నుదిత
శ్రీతో నొప్పున జేసినట్టిదిక్షా రాత్రిరాజ్యసంయుక్తా
మాతృస్థాన మెలుకరింపఁగను నర్మానింతు సత్యంబుగను.

అప్రకటన పత్రికం జరిపి కొని నేను మంచవాసము గావించుచు పండన్న రాజపురుషులతో వే నా భూతోచ్ఛాసము గావించగలనని చెప్పితనో దిటో మోరు నా రుట్టును బ్రోగుమని అమ్మా : తమరెవ్వరు ? ఏ రోగము ? ఏమిరదువకొంటిరి? అని యూరక అడుగుదుండ నందరకు రోగ పరమారామంబు చెప్పుచు భూతంబు వర తింతునని గర్భిగా శపథము జేసితిని.

అప్పుడు రాజపురుషులు మమ్ము మగతతోనెరి దీనికొనిపోయి రాజుగారి యింట బెట్టి మరయవ్రతిళ్ళ పూరం బెరింగిందిరి.

రాజు—(నమస్కరించుచు) మీ దేదమారు ?

నేను-కాశివగరము.

రాజు-బ్రాహ్మణురా ?

నేను-అవును.

రాజు-ఏమి జరిగింది ?

నేను-నాల్గుదేదమాలు, వారుకాస్త్రములు, వధవడినాల్గు విద్యలుం జదివి
కొంటిని.

రాజు-(విద్యయ మడివయంచుచు) మీరా కోరిమొంగలి ప్రకటన వ్రతించి
జదివికొంటిరా ?

నేను-చదివికొనియే యిక్కడికి వచ్చితిని.

రాజు-ఇదవల కిది భూతము వెంచెన వెవరించితిరా ?

నేను-లేదు. ఇదియే మొదటి ప్రయత్నము.

రాజు-(వైచివి విరచుచు, ఈ భూతము విద్యలకు సార్థముకాదు.

నేను-ఆ సూత్ర వే వెతుంగుమును.

రాజు-మీకు భూతవిద్యమువందు బ్రవీణత గలదా ?

నేను-లేకన్న సింధెలవత్తును ?

రాజు-మీకు విప్లవారణ, తరియక వచ్చితిరని నే నబ్ధిపాయము పడు
చుంటిని.

నేను-అట్టి అబ్ధిపాయ పడవవరములేదు.

రాజు-మీ ప్రాణహానికి నేను బాలికాపుత్ర కానుమిది దాగుగా వాలోచించు
కొపి దిగుదు. దీనికి కానకృత్యమునోట జేయనిరకుదు.

నేను-వెరపులేదు. ఆలోచించుకొనియే వచ్చితిని.

రాజు-ఎన్న దివములకు గడుచును ? ఏ కుతర్క ముపయోగించుదు ?

నేను — ఎన్నో దివములా ? అయిదు ఏమిషములు; తప్పిన రెండు
గనీయులు.

రాజు-ఏమి : మీకింత సామర్థ్యము గందా ? మహాత్మా : వేది సాయం
కాలము లోపున నా దివము వాకో మూడవ జేయుదువా ?

నేను-సాయంకాలమువరకు నీం ? రెండు గదియంతలో మూడింటును.

రాజు-అందుల కేమి సర్వాహము భవంయము తగ్గిడి.

నేను-ఏమియు నక్కరలేదు. ఆ విన్నది యిందున్నదో చూపుదు. నే
నక్కడికి జోయెదను.

రాజు-అయ్యో : లోపలికి పోయెదరా : ఆహంతముగా మీదండి చంపును
చూడి ? నాకు భయమగుచున్నది.

నేను-నాకు లేచిరయము మీ కేలా ? ఆ విన్నదియున్న గది చూపుదు,
చూపుదు. అది అడిగితిని.

నా మూలం విని యా భూపాలుం తపోత సంకోచముతో నార్యా : రెండు
గదియంతలో నా మూడురో నంతాషింప నేపితికిని విన్నవృతే రాజ్యావృత్త్యం చేసి

అల్లుడిగా తేసికొన్నదన్నాను. అని పలుకుచు నా పాదములకు సాష్టాంగ నమస్కారములు గాచింపెను.

కూపా : యెప్పుడు చెప్పు. పోతే రాజ్య పాపికొరకే ఈ దూతలు నీకుతుల బట్టినది. అంశ్య పేర జేసెదను. గతి యాప్యవసయమిదిని.

అమ్మహారాజు భంజనానుభవ రక్షకతలుం నా ప్రాంతమందు గాచి యుండు నట్లు నియమించి వత్సాగది మొదటనే దీసికొనిపోయి దీగము నీయించి జరియుచు దూరముగా తోయి తొంగి చూచుచుండెను. అప్పుడు నేను గొంత యెత్తినానము గాచిందినిని. స్వామమునేను విచారి దుర్దాక్షమాలిశాంశ్యక సర్వప్రతిఫలంబైనై లేక వెతము బూని వంశవార పూర్వకముగ గొట్టెను దీని తలుపులు త్రొసి లోపంకుఁ బోయిరిని.

అ చిన్నతీతల నిరయఃబోసికొని కల్యాణోద్ధయై పుంసముపైనియున్నది. కన్ను జూచినతోడనే గాంధుమని పెద్దపులివలె నరచివది. నాకు మేలు గలవసుఁ జూపిందివది. కాని అంతలో రైర్యము దెచ్చికొని యామి దెను జూచుచు గోరకు లేకబడి చూచుచుందిని.

అప్పు యా వారసత్వ అరెలేరి పిలికిరిపల్లి రావణునిపేరిటి హనుమంతుడు వోరి నా పేరిటి వచ్చుచుండెను. అప్పుడు నేను తేతులు చోడించి నమస్కరించుచు నీ క్లోమము జదివిదిని.

క్లో కూతెంద్ర తననిర్దోహం గోవరీ యాలిరావణం

పూర్వోదిత వంశదేహి దేవతాతే వమోవముః

దేవతాతే : అని నందోడించి నేను బలికినంత వాశాంత నన్నెగా దిగఁ జూచి నిలువంబడి నమస్కరించుచు మహాత్మా : నేటికి వచ్చితివా ? ఇంత యాల సింఠికినే ? || కొంచె ఇంత జట్టవోనము గాచింపుయందిని. ఇంద్ర నీని రాజ్యముతో గూర నీ రాజ్య తి ఇ వెండ్రియాది ముఖింపుము నీకు గాచిందే. గుంప త విశేషంబువం జేసి జేయగొర రాసముకుంధ వయ్యోదనని వలుదగు నా గొట్టెలు రావణుఁడో యుంబజాక్షిని విడిచి యింటి పైకెప్పు విడదన్న పింతులు ఇం జరి రాని వాకనముకుంధ బోయెను.

అప్పుడు రాజు తన యొక తెయంగక వేలంబు పోయినది. నేను రలు పులు దీసికొని బూవంకు వచ్చినంత నా ప్రాంతమందు గాచి చూచుచిచ్చ రాజా నా కదకు వచ్చి మహాత్మా : ఏమి జరిగినది ? అని అడిగెను. కూతంబు వచ్చినది నీ పుత్రులం జూచికొమ్మని పలికిరిని.

అందు బలియొచ్చి యా యొప్పుమిప్పుంటూరి దుఃఖములో రావునకుఁ

బోయి అమ్మా ! మరయింటి : అని పిలిచెను. అ కలికి విన్నవించి దెరచి తానా మిమ్మున సంజ్ఞ చేసివది.

అప్పు రారాఅ నమ్మ గొగరింతుకొని మహాత్మా : నివ్ర ముష్క ముగ్ధుడవు కావు నమ్మ : రుండుతేయ మవలెంచు భగవంతుడవు. కానితో రారుచిక్రిమావరణవత్తుండు || ఇహ్వాత్మమని వదలింప కట్టమా ? నేను గృత కృత్యుండు ధన్యుండు. ఇప్పు రీతాం రామామడుగుచున్నది యాయవచ్చునా ? అని అడిగిన నేను వెదనీళ్ళ జలకమాచింపుడు. పశ్యపానామయ యథాయోగ్యముగా నది పంపుడు అని దెప్పితిని. అంతలో నా కథనార్త కల్పియం బంధువులు పని గుంపు యగా నర్పణి వచ్చి యచ్చిగునాకుఁబోగిం బారి పీఠఁబడి పరిపంప మెదలు పెట్టిరి.

అప్పురారామా నిరాకుమరి కొరపితువందని మార్చిందివది. అప్పువందను నమ్మ దైవము బాశించువట్లు పూవులచే బాశించిరి. పిమ్మట నా కొమ్మును జలక మాదించి మాత్మాంబర తూషణారంభే సంకరించి లంహ్యవర మొనంగిరి. ఇంచుక స్వల్పిగలిగి మాటాడుట ప్రారంభించిన తరువాత ముంజా రంచెక్కు దిక్కుమ అమ్మా ! పివ్ర జేసిన క్రియలు రాయజములు. నీ కల్పి లా పెక్కుననుండి వచ్చినదో తెలియదు. అవిషయములు నీ కేమైన జ్ఞాపఁదువట్టివయా : అని అడిగివరట.

ఆ దివ్వుడి అయ్యా : నా కేమియుం దెలియదు. నాదిరేయ మందము మీద బయింది నిర్మించువంద గుఱచిన వెన్వారోవచ్చి మీద బదివల్లయినది. నా కలి రము బ్రహ్మాండమంత కానవట్లు కోచివది. అంతవరకు జ్ఞాపకమున్నది. తరువాత నేను జరిగినదో యొకగమ ఏమియి చేసితిమి ? అని నీగుతో నడిగిన దలి యా తేవ్వలచ్చియుం బెప్పినది. గోవర్ధి యుడను మహామహాపువంబు వెమక్తి నొందిరి. అతడే నీకు భర అని తెప్పివరట. అయ్యయ్యా : నేను పిష్కారకము మార్కరకు ప్పన కాహ్వాజోత్తముం నలంబవరచినా ? అని అని వాడు మెక్కిలి బారనడు మిన్నాను కాదోయి. కల్ప : పాపము. కాని మా లంహ్యవర తగిన చికిత్సలు జెయిం బరా : నా పరిచింపుము కన్నవారి యుడువను పన్ను పా తెక్కుడు మరలావయిగా నెన్నుడు అని వగవయింక దల్లి వారింబులు వట్టి పిష్కారక కేసిననాని పెవ్వలది గోవయిండును ? ఏ కుండ్లి నాదోని కగవ పయియము జెయింబిరి. నీ వందలను పినా వింప బుదలేదు. అని మోదార్చుచు కొలుది దినప చిక్కి నావరటికి యథా పూజనం పించుమిలికి వచి మేవయి వావలెనవది.

అప్పుడు : నా పరిచింపు నెవవరచినా నమ్మ : వచ్చునారము : పదివట్ల పన్ను కగవంతుడనుడు రంబయింతువది. రాజాని పన్ను : గిమ్మజువ వగవయిగొన

యొన్న నున్న ప్రహరలు నువ్వుంచుట విధి అయితమ సహజానుభూతిగలుగు గలిగి
యొందుట స్వల్పమైయున్నది.

మరి యొకనాడు మదయంతి తన సఖురాలితో నీ క్రింది పద్యము వ్రాసి
అంపినది.

ఈ సాధవశరాశవంతు మునియర్ పొనరించి మనంధరాసుతం
అనియమయ్యె వాసువుడు పాదుడు మున్నలమత్తు యోతమం
అదిగోని ద్రోవడిం బడసె మామకటూకటయంకరా రీ స
త్కరుత సకంపి గోలి యొపగంబుదె మమ్మె అరిగెహంపుమి :

॥ ప్రితి సుహృదళార మోనరింకెగతా । మన న్నాకయాలి యా
కుత మకుతపూర్వ పరిపూర్వ కౌచికవారిరామవి
భాగవతశోధురందయడవై తగు ॥ స్నిహిరెప్ప యిద్దె నా
హ । కటిదార్యదీపయరపై అం మిచ్చు మనంచువైచిన్.

తదనుగుణ్యములై శోకములు వ్రాసి నే నంపితిని. అట్లు చే మొంకరుం
మత్తంత్వ పేమానుభంద ప్రతికరణ ప్రితికా పేషణంబు వానందింపుమంబు
గొండొక కథముచెల్లారంబున నమ్మహారాజ వాళ మదయంతి నెచ్చి మహాపరమం
బున వివాహంబు గావించి, మమస్య మదయంతి సోంపర్వరాతుర్య కౌచికవంతు లిద్ద
మని దెప్పట కిది సమయముకాదు. మరియొకప్పు డెరింగింతు. తొదలక ననంగ
సామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తుండనై యా బాషణ్యవతితో నిమ్మ బససామయ్య కృంగారలిలా
సోభాంబోనిది నోంలాపితిని. అనంతరము తదాల్ల పట్ట కృష్ణులెసెడి, డెండు
నెంలు పొలంచితిని. సంతకో గురుమామంతు మహావిద్యాంసుండు స్వదీయసరవర్క
విద్యానంధతి సుంకవగా నెచ్చి పురింక పురారివతి కూడదు పరిష్కరిసి ముం
మాడుమన్నాడు అను వార్త బంపియంపెన విని అర్థి ! కా మేముగవు ప్రియమా
నిశ్చయించికొని సంతసముతో నా యాత్మవము నాడె బయలుదేరి యుండు దోష
మంటిని. ఇంక నీవు గడపించితిని, అరియే పడియెను. అం గోపనీయును ను
వృత్తాంతమంతయు గుఱుమామని తెరింగింపుడు మిత్రమా : యి రాజ్యము నా
యొక్కనిదే కాదు. మన మిద్దరము పంపి కొనవంసమారము. మన మిద్దరి
పాటికి దాంసగదము లేది యుండురేమో ? మన మవ్వు కందు దోషముమా ? పిల్లవ్వు
మేమి ? అని అడిగిన గుఱుమామం కిట్లనెయి.

మమస్య : తొదలం బరందరపురమున కరిగి యుండు చిత్రము
లేమయో తెలిసెనని అనుచు దాదానగరమున కనుగొను. అనె ప్రియ సతం
తొప్పుకొని యున్నదే నుండు ప్రియ పిల్లనని మదయం పిల్లం బయలుదేరి కిద్దర
పిత్రమునకుఁ బరిత్యజింపబడినది.

తరువాత గురుమాచుని వెంటబెట్టికొని తరులంగులం పరిష్కతుంజై గోపదే
యఁడు ■ రేవురాజి తొలుత బెస్టులున్న పరైకటి బంములవెల్ల చూచునగా మంప
వియమించి కురుమాచుని కైదండఁ గొనియా పరైవాండ వెంటిది సంచగించుచు నారి
వెల్ల రప్పించి యాయ గురుకులు చూచుక,

సీ వెట్టిపై గట్టిన వెళ్ళు చుట్టెల్లు
మరకగురుల జూచి పరిసరించి
పరిమాంబువులనుండి పైకి పడిన పుట్టి
జాలంబు గల యు జులము పడిచి
నొకరియొక్కయొప్పుయొడఁ బండుకొనఁ జట్టు
సంకమంబము జూచి కలక జెందె
కట్టుటై తెచ్చి కడఁజారవెదిన
యోవరు బాంచి పట్టాయ్ పడిరె

గీ వావినెందు గెకొని వాంఛకోర
జాలయఁ గొనిరించి యుత్సాహమంద
నుకులు గానిందె వల పురోహతుని పడి
తెలిసికొని పెండి మెళ్ళు దొందివరములు

మిక్కిలి పరిసరించు గురుమాచును కురుమాచు గానిందెను బెస్టుమగ్గుపూరి
బారి వంత వితఱవొకంజై యొప్పుకట్టు చేసి యలక కన్నుమదానాదుని నాచరించిన
పురోహతుని బురోహతునూ జేసికొని యు. నెందు పరివారసమేతముగా మరందర
పురంబున కరిగెవల యెరింగించువలయు నీ పత్తిపించెనది. అవ్వలికత పై
పెట్టియందు తెప్పకొనంగను.

180 వ మజిలీ

భైరవుని కత

భావజీవమోక్షాగ్రహారత్తి యుద్ధియై నెవలంబున బుగ్గించునది గోరి
మంబడు బ్రాహ్మణులువెందు గండు. కాదు గడు ప గడుగు బాచిసురమంకం
బున బుద్ధియు జనకంబకములగు పురుష గానింపుచును. నీ జేసి పుల్లరు పుర
వంబని పిలుచుచుందురు.

సీ ఒకసారి కవలంబు దొందెనె బెదలెంబు

అవ్వ మెల్లము లాపరము

యలకలు గరియె పుంబుల గావున

సం పోయగొట్టు తెచ్చుటను పురి

యొకఁడు తేలియి యూరూరూ దిరుగు వే
 తొకఁడేవ దున్న వారికను యాని
 యొకమాటు రసవారయ్యకుఁ బమ్మ సరి
 తల తేగి యందు జూరంబురారు.

గీ॥ మూలము మోయుఁ గూరికి బాటగొట్టు
 మృత్యువై పొండులకు నెట్టి మెలగి మెలగి
 యేదినయిన కానినంద యితరుడు
 కళవళము తెందుఁ గూడునృథలును లేక.

గీ॥ దేవకంబుల లోపలి దీప మార్చి
 బారతము నెత్తివాని యబద్ధమాడు
 జేత నొకకామ వెట్టిమఁ జిమ్మవెట్టు
 దలమఁ దిందుకఁ బ్రహ్మహత్యకును వాడు.

ఆ పాపాత్ముని దెట్టి పాపాత్మకములు సేయుచున్నను విప్రవృత్తము ఎదిరినది
 కాదు. వాడు ముచ్చులంగూడుకొని చిన్నదిని తొక్కెయోచుచుండై ప్రమ్మతు
 చుండ రాజభటులు వానింబట్టుకొని వెనుపొలం బెట్టిరి.

ఎట్లో తప్పించుకొని పారిపోయి గ్రామములు విడిచి తం పెంచుకొని మహా
 రణ్య సంరక్షము గావించువు నొకనాఁ డొక కాంధారాంతరమున బ్రేదు గురుకు
 చుండ వాటొకరి నివసించుచుగిని వెలచెడియని యాలోచించుచుండ దీర్ఘకాలిని
 దెసలనావరించియున్న నొక వృక్షం బా సమక్షమున దమ్ము రక్షింప ప్రత్యక్షులైన
 భగవంతుడో యన గవ్వల్లివడి విజృంభించి తడవించి తూకంబులయెడ నట్టి
 కంఠకాదులు లేకుండ దానిచేయుచున్నది. అందఱును మిక్కిలి హుచ్చులు పుట్టి
 ములు దళములు పెద్దరములుగా బయలుదేరున్నది. ఆ పంకెగారి పంకెల
 దయ్యారే! ఇది మునుపును సంపదించి మహాంబుని చేతులున్నది. ఈ పట్టు
 క్రిందకు వచ్చి గొప్పవాడై రాక్షసుల జల్లుగాలి సేవంపుచుందురు. ఇది
 యెట్లయిన దీనిక్రింద వసించుట నీతికాదు దీని గాఢాంతరములయందే బరమవృక్షము,
 తమంగొనలేదు. తొలిరమున వసించి యందలి పంకెలజూతలంగర యెరి వెన్నులును
 జితానొక తొక్క వృక్షముచేసికొని యందు వసించియుండఁగా, ఇంతటి బ్రోట్టు
 గ్రంగివడి. అప్పుడు—

గీ॥ వెలువాయుచోడు వెన్నెలంబే.

పొంసరిదంబు పది చుపని.

మేటివెత్తరకూపా మోక్షని

నిజరావణి వెనుక వచ్చుచు.

తి ర్య గ్గం తు మ హా స థ

ద్రమలయన కెడిపూసినట్లు పండునెచ్చెలలు దెసలనిండియుండ నీహ కాదూర
మాహా కాళామృగ భద్రాశ్రమములయగు నారణ్యక మృగంబులను అగత్యైక
మూషక సక మాత్రాలదేనువృత్తత ప్రముఖములగు గ్రామ్యజంతువులను సంహారము
లుగా నొట్టొక్కిరింపకు నారోదంగినుది. ఆందు ముందుగా జంబుకములు వచ్చి రాలోపు
మృగంబుల కెరువడియి మృగంబుల దీసికొనెనచ్చి యుచితస్థానంబుల గూర్చుండి
బెట్టురుండెను. కాము ప్రౌఢుపోవువఱకు నా ప్రదేశమంతయు మృగమందే నిండింప
బడియున్నది.

గీ తోక యాడిండుకొనుచు కస్తూరమేగ
మదరః గేవరములు వాయుహరిః జలింప
వచ్చె హర్యక్ష మెకటి దేవగ మృగంబు
చెల్ల వందలచు సంజ్ఞ గావించి యటకు.

అట్లువచ్చి యమ్ముగేల్చెదలలు దనకై యమరించగడిమున్న పెద్దగడ్డియల
గూర్చున్నది. అప్పుడు మృగంబులెల్ల సంహారకారములు వెఱుండుటయు నలి
నందించుచు జంబుకములు నిలువంబడి క హత్యా : భూమందలంబంతయుంబిరిగి
గ్రామ్యమృగంబులకును వారణ్యకమృగంబు లొకటూ దమకాననం బెరింగించితిమి.
అజాదేశంబులంగరి మృగంబులెల్ల సంహరించుచు వే డిటకు దమకను ప్రతివెదుల
నంచినవి. కాని సిద్ధాశ్రమమందున్న మృగంబులకొక్కటియు నెక్కడికి రాలేదు.

మేము దిలువతోయవచ్చుడే సిద్ధులయ నెడ లేచి మారు మా ఆదవిగాది పో
వకముకారవి దెప్పియున్నవి. కక్కివ ది: ములనుండి నత్వలయన్నియు వచ్చి
యున్నచు యెరింగింది కూర్చున్నది.

అప్పుడు మృగకాళ లేచి యజ్ఞపత్యనిందినది. మృతులా : మనమంద
అము నేడిటకు సహదో మగుటకు ప్రత్యేకము గావించిన యీ జంబుకముల నలి
నందించుచున్నాను. చిహుడు సృష్టికర్త పోక్కడే సర్వావీతుండు. సృష్టింపబడిన
జంతువులన్నియు వానివాని బుద్ధిలంబునంతటికి మాన్యావళిములు పహింపుచున్నవి.
మనుష్యులవలెనే మనము సృజింపబడితిమి. కాని వాడు మరల సృజింపలేదు. వాడు
మీగుల బుద్ధిలంబుగలవానిగుట మనల మించి భౌతిక సృష్టిలో వాడు ప్రధానం మన
పించుకొనుచు మనలో రొంగునివాని జంపుడు రొంగివ వానినే బయల గా నుండును
చున్నారు.

మనలో సామాన్యజంతువునకు గల కి వాటిలో నూర్మూలము లేదు. నూర్మూల
గాకల్గింద వైచి దీమంపదే కలుపు సామర్థ్యముగల యేదంగులను బుద్ధునకి లేయగి
కొత్తువది బయల చేతు చున్నవి. ఇంతకన్న జీతమేకయైనది గూడా ? ఇ: గుర

మారు, నెట్టొచ్చి మేలిలోనగ అంతువలమంటి జెప్పనవనరము లేదు. ఇందుకు గార
గము మనబుద్ధిమాంద్యము పరస్పరమై నెఱుఁగెను. మనుష్యులజూచి చువఁడు నేర్పుకొన
చూసిన వనఁడును పరస్పరమై లెమ్మ. ఒక మనుష్యుడు మరియొక మనుష్యుని
జంపిన గొప్ప యపహరముకదా? మనలో వెలుకను దిల్లి యు దిల్లిని గుక్కయు
లేళ్ళను దోడేళ్ళు నావుల యలులును భక్షింప జూచుచుండుము. జాతి వైషమ్యము
విడిచి యెకమత్యముగా మెలంగినదో నొకరికి లొంగవలసిన వుదేదు అరణ్యకములు
మనుష్యుల ప్రేమింపవు. గ్రామ్యములు లొంగియుండి వారిం ప్రేమించుచున్నవి.
జావున వారిపై గతికట్టి పొరిండుటకు గ్రామ్యమృగముల యభిప్రాయము తెలిసికొని
వలసియున్నది. మేషియల్లి పాయము రెంంగింపుచు వారికి నీంహము కూర్చున్నది.
అప్పుడు జరిమలములు నెలవలంటి యిట్లు చెప్పినవి.

అర్చిమా : మాయకెక్కడై మెకలములకును లేవు వినుండు.

సీ॥ ఇరము దేరులకు మందలగిల్లి పొరులుఁ

తెల దోలఁడు మగ్గి పేలుదుండు

బదుమరా భూమి చున్నదు మెల్ల పుష్కర

ఫలిండు. మఁ బలుచూచు హరిమూలమున

చాకిరెక్కల ద్రొక్కె చుగడ నిడిపోవ

రావ్యమును సుద్ర చుద్దావలీం

సూర్యన రాన్య మావోగకంబులను గా

దురుఁ దోలికొని పోకుము గవయ్య

గీ॥ తిప్పి పొలులునుది పలయుంపలేదు

తేరెరెవను రావ్యము దేలిదోవఁ

కినుగె తెట్టును పులిమాలిపిది గడ

పొల్లు దూగర, గాకయెప్పుడును జువలు

అదియునుంజాక.

సీ॥ బండికి గడ్డి మమ్ముగెడు భారమువెలి యెలంగు హంబుల గూ

య్యుండి వడిన్వడింజున పో లెవనలెం బడునెప్పు దీపుని

భంతుకాగ్రభాగమున నెప్పుడు గొట్టును పచ్చి రత్నపుం

గందబయ్యెరం గవల గాంబుడు సీ॥ హనుజాయ సెవ్వుదే ?

గీ॥ ఎల్లి నీరసమవద్ది యెడ్డున

గడ్డి యెంతెద్దులు నీ నెనుగాగ

జులెం వెక్కించి నువనన్ను బావమోడు

నయ్యెయో । యేను లేను మా కుయ్య పనుగ.

గీ॥ ఇందు కనుకలనే పది

మొదలైన పద్యక కుఱించి ముద్రానము

గం పిల్ల మాకు మనము

కొలుపిచితికో యగమ్యుగోరం మరయన్ ;

అప్పుడే విడిచిన యెదు దెను బరియునో మాపికా ? స్వేచ్ఛగా దినుగ
విచ్చిన పిమ్మరికడ నాతోనుంపలే బిసె యునుచుగదా ; రాజుంబునకు మానే
బిసె గొనుచు మమ్మ పిమ్మరి బారలు పెట్టెనున్న ముమ్మల దప్పక కింపవం
సిగదేయన్ యెట్లులు పట్టినవి. దున్నబ నామాటలే పరికించి. అప్పుడు గేరెలును
నందం కినుమోరించినవి. పిమ్మల మేలు నలువంకి ముగ్ధులము. మా
కన్నములిట్టికని తెప్పకొలము పడమ్మగమకి పుడదులలో మామటలే పుట్టి కాలి
మరొకటి లేదు మా యిదిగి గ్రామముందెనకి నాహార మారణ్యకము. మునుని
వలె నాకలములు దివి యెవ్వరినీ వెన్న గలుగజేయక పొదువృద్ధిని ముందు
యన్నను మమ్మందరు బంధంకమున సంఘటించుట. అక్కడః ముమ్మల
పండువులు మాకు గంపములు. వారి యున్నవనము పూజాపక్వమయమయ. దొరల
రాజ మామోహనమయము. వారి మేలుచేయును. మామ మేలు సుందరములు.
అయ్యయ్యో : ముమ్మలకేవల మేలులను నూర ముని లోపల : అలాకలేకారు.
మాంస మాంసంపని వేదపుటగూడ బులులందె మాంసం దుమ్మగించుచుండుట !
అ మామ సుఖమెక్కడిది ? లోగమంబంబ మాంస మేమయిన లేదు. లావన్యరసమే
మాంస కరణము. పుడమి స్వానవృత్తులు పెయింక నరక మేము మాంసం చేపించుము.
మీ రయవంస మెక్కిమలిక మా శోలిక రావుగదా ? మా ముల్లులు బంధించి నంబు
నని మేరలు తెప్పించి గొరెలును వల్లు తెప్పించి. పిమ్మల వేదములు లేదు;

మహారాజా నిరూపము చేయు కింకోలాదిను బ్రాణములు విడుతుము
అర్థ నిపు రాజ్యమునాని ముప్పరప్పించి మీవక చేతుని అరిగిన చేయు ప్రతి
పముల కేతునమా ? మేము పెద్దదేహము గలిగియు బుద్ధిమాంద్యముకే ముమ్మలకు
లోంగియుండిని. మా కాహారమువారికన్నకలేదు అది రొట్టెది తినింపగంతు.
నల్లమందవైచి మాబుద్ధిని పుండవలచుచున్నాడు నునుమ్మలు మాకు కృతువులుగాని
మిక్కిలుగాదు. అవశ్యము వారి బడికపంపంపికలే అని యెనుగలది పరికించి.
హర్యగంతు;

గీ. ఒకలు కోపి కోపి కరిగి కాలువంచి

పిసిగి పిసిగి దుర్వి ప్రీతికములు

మాకుం నాదరింతు రది హేతువుగ పవి

మనలః కేరకెమె యునుడు మాడులు.

నిజవంబడి నింహంబువకు మొక్కుచు నీట్ల రేప్పినది. మృగవతుఁ
మనుష్యుఁడ మౌనజీవులు నువదారము లన్నియు వారిమధ్య జేయించి కొడుకు గాని
మానవందలి అనుగ్రహమువలన గాదు, మనుష్యులు మమ్ము బండ్లకు గడ్డియు బడవు
మోయించియు బోలముల దున్నులయ నెదుఁకన్న బిడ్డగా తారించుచున్నాడు.
మరియు మమ్మాడుగొట్టు ముగము జావలయన నక్కరా కట్టిపెట్టి మారె బిడ్డ
దక్కవలయు సేయించుచున్నాను. ఇంతకన్న నమకార మేమియున్నది? సమరవిలో
గడ్డితని బ్రహ్మగము. మనుష్యులపై మౌన జావలయన పరికరించుటయే మాయలి
ప్రాయమని అక్కములు కలిగించి ఇరములు నవ్వములు వచ్చె నమంచుక ద్వేషము
సూచించినది.

౪

తేళ్ళ వండులు మేలివలె దమ బంధవ్యుడము గురించి దుఃఖించుచు
బిప్పిలొనినవి. అప్పుడు హర్యక్షంబు కుచముల జారి మీ యొకయ పెరింగింపు
దనవుడు శ్యామములు నిజవంబడి మొక్కుచు నీట్ల రేప్పినవి.

దేవా మమ్ము అల్పముని తలంపక మృగంబులతో గూడ బ్రాతివర్ష
విప్పించి చూసరను రప్పించిమలయు వండునకరంబు అప్పించవచ్చుము. మాకు
మనుష్యులేమియు నహారము సేయకున్నను వారి సాధవ్యమున మీతో భేదజీరద.
జాని యొందు వినుండు. ఘోర ముగమౌనపడి యెవనొండుబెట్టుకొని వొరదెరపుట
సత్తుని భర్తముగాను. ఎవని మనుష్యులు తమ వాహరము కుళించుము. వారిని
నిరది మేమనవికమటుమీ నా వాహరమేది? క్రొత్తకాసవ ప్రకారము బోంతు వక
జంతువును కడంపగూడదు. దా? అప్పు మెవ మాంసమెవ మాకు గావలయును. అద
విలో రెండును బొరకన్న. మనుష్యులపై మేమిట్లు ద్వేషించుము? ఈ గర్జములు
నెదు గజంబులును వరులపై విరముసూచించి పలికుచు జాని వారు పెద్దెడలించి అద
విలో వానికి భారకునా? తమ పేర్లంబలె జాతులొని యాహరము పెట్టుచున్న మన
మృగవిరది అదవికబోవుల రెడుబుడిగిని మంచిబుడిగిడు. ఇట్లు పలికిరిచుచు ఎవర
మాయందు వైరము జూడరడు. క్షమించవలయునని కుచంబులు పలికిరిచు.

౫

మార్గాము లామాలలె అనువదించుచు మహాత్మా నయం జగ్గములలో
సంకరించుటకు గుక్కలను విషేరమున్నదిగాని మాత్రేమియు నాటరమాటలను. మన
రాజం అంతపురమును మారితాగ్గహముజాగా చేసికొంచుము. మనజాలు చుటించి
విడిచినపరార్థములన్నియు మామరచించుము. గృహములందో పేర్చుగా దిడుగుచుము.
వారి బాలు పెరుగు బ్రాగుబుడచుము. వారిపై గడ్డిపెట్టి బిడ్డ నవదించిచ్చి మేమేమి
లేయదుము. మీకు నమస్కారము నమింపుడు. నమింపుడు అను వలకుచు నిట్లు
బోరనిల్లినవి.

౬

అప్పుడు శాడూలంబులు వారంబులు తిప్పుచు గంధీరవర్ణరంబున నెల్లు పరికినవి, మహావాహా క్షిప్తలు క్షిప్తలు దక్క తక్కిన గ్రామమృగంబులన్నియు మనుష్యులపై ద్వేషించుట కంగీకరించినవి. తదుచ్ఛిష్టతో కలగవలె అట్లు పలుకుట వింత గాదు. వానితో మనకంత పనిలేదు. వృషభాశ్వములు వారినివిడిచి మనలో గలియుట కంగీకరించివనిగదా ఎట్లు భూమిడువృకున్న నిద్ర బలియెను. అరణ్యవృక్షములగు గ్రామముల ననుసరించి మన మిగిలెద్యును. అప్పుడు మనము మనస్థుల జుంబులకు సులభమని పెద్దవృక్షులు పరికిన పని యితర మృగంబుల నుండు నామాట కంగీకరించి నవి.

అప్పుడు అగ్రానవాదివత్సము మహించును సింహము విలువంబున పినుండు. వినుండు. కొందరమనవండు. మనుష్యులు కరువేర్పరులు. బుద్ధినిమగల వారు. వారిని బాధించి గావించుట సామాన్యము కాదు. మనలో చైకమృగమింకను గలగలేదు. అరణ్యములు పరిసరములు క్షిప్తలుకూడ మనలో జీరవలయును. అప్పుడువాని మన మావనికి బ్రయత్నింపవారు. మనివో పథకు వానింగూడ రప్పించును. ఇందుల కంతమ ననుపారించవలయును. సింహంబువనకసింపినది, ఏక గ్రీవ ముగా నామాట కావత్వంబు కంగీకరించినది, ఆ తీరుమావననకు మార్గాల కుద్యుర ములు పరిహాసము గావించుచు లేచిపోయినవ. అంతలో దెల్లవాడుమాయ మగ్గులయు నా మృగంబులెల్ల తమ తమ వెలవైసకు బోయివ.

వైరవుం వాకోటరమున నసించి మృగసభాపీఠము లన్నియుం బాటు కుండెను. వాని వాని సంభాషణలన్నియుం దెలిసులేరు. ఏమృగ మప్పుడున్న స్థితి లో వంపునోయన అడవిను నొందీ ప్రాంతముతో నాకొత్తు నంటుకొని కూర్చుండెను. తెలచారిన తరువాత మృగములు తురముగాబోయెనని వస్తుకము గలిగినవిమ్ముల భరవుడు ముల్లగా నా వెల్లుడిగి పొందీ ప్రాంతముతో నొడవారింబడి నకువసాగెను. ఏ వెల్లుపెరిట్టి వ్యయమన్నను నేటియోమృగము పిదపమనవి వెలుపుకరుడ బయోడు చుండును. అట్లు వా కమృగోపద్యమధ్యంబున వత్సంకనార్థ్యంబు భుజిత స్వంతుంబై తిరుగుట నొకనాడు సామంతాంబునకు దైవకముగా నిర్ణయించుననుదోయి అందొక వృక్షారణ్యంబున వసించి యారెలు పోయెను.

సిద్ధుని కథ

పాల్వనాయకమయంబున వచ్చి కొక మహానాథులు పరమమృగంబులను పట్టించుకొని గావించి మనుష్యులకుం బ్రయోజన కేమిటి పుట్టుకొనెనో అట్లు గావించి భూమిమృగములను పట్టించి మనుష్యులకుం బ్రయోజన కేమిటి పుట్టుకొనెనో

రవంబు బయలుపెట్టవచ్చు దెవకు జూడ్కులు వ్యాపింప జేసెను. అర్ధంత యాక
ములో కొభాంహువృత్తి క్రితంబగు పులి విరివివొందు కన్నులపూర్వ గానింపినది.

దానివొంద సిరంతర అకాంత మవోహరంతాంతర పక్షోధికంబగు పర్వ
కాం వికాంతమారవీరిల్లికంబై పోవుచుండెను. తదంతరంబున కొభాంకంబున స్రవం
గల్గింపులక నాకట్టబాంబు గొట్టించెను. ఆ వింతకూచి భైరవుండు గడగడ
వీరింతుడు వచ్చెను. మూల నామ గణించునీయ నుండు వచ్చునగానోలు. నాడు
రాత్రి యగుచు జూడక నిదించి పి. వేళు వంపులు అవినో ము గనులొడ పగంబును
చున్నది. ఈయొగుబంది చూగంబ నెందు సంపాదించినదో అని చూలోచించుచు
దిల్లనిది చూచెన చూడచుండె నప్పుడు,

సీ. సమార్థస్థులు లే జనురమ్మగంబులు
చోరావలపథంబునము లేక
గదిచోకపాలు గవ్వాగమన నీర్మగహించె
కలయంపి నాకిట గలయంబులై
గలిగయం బలికె వాటి నేదికల వం
పులపర్వకపురి బుధధు రెల్లి
పరికంపన కమనాంబులంబుల నేరి
కలయ సింగపూలు మ్రొగ్గులు ముదించె

సీ. సిరములు వాడె కొరకాకరవయము
పమకు లోపుగ నాడె వింతములు విప్పి
యూలులు దుదయింపుయమున్న యాకు వర్చి
కాంతనుది సిద్ధ సత్తవృత్తముచూచు,

మరికిన్న మృగంబులు కత్తి విశ్వాసముతో గలగనూంబులు కనుమలకా
టంబు చీకటిలో విచ్చి చుట్టూర్కాలయందు జవము లేని కొమ్మలపై నిడుచు నాక
ములంబున నెడ కత్తివొడచి మూలంబునను మోడ్చుకోకుండు నా ప్రాంతంబు న
వసరింపనది.

కమ్మగ. పేష్టంబుయం బలికించి భైరవుండు గుంత లేపి నిలదొన్న
సిద్ధుండు దళంబ గల్గుటకు మోక్ష ము గోవులవంబు నన్ను పగ పడనరావోలు.
నా దెట్లో బయలుపడియె నే నందు నాకుకావు మాడినది. లేవ్వడు. అనినట్లు.
మృగంబు లిందవొన్న భైరవాంబు పకటి ప్రితితో పింగుచున్నది.

ఏ రోజునుచూచు. కలియకు. ఏమగకు పింగుల గంబు గనంబు.
సంగడే న. అని పోయినది. అ కలము మృగము లేట్లు లేంకా చూడున్నవో.

అతః : మీరుచూడరావత్త మీ నరకంబుల సేవయే ప్రకటించున్నది. ఇట్టి వింక యెందును జూచి యోగంబును యా సిద్ధుని దెర్ఘా సుఖియించుచు గావలెను. మెరుంగని యమ్మచాత్రుడు వాని కథయి వాస్తవ మిప్పుడు వోయి : ముముక్షుండు వగు నీ విందుండులు కేమియు నర్థంబరములేదు. నీ యావ్తము వరువున దళంబు సేసి కొనుచు గాంము గడుపుము. నేను స్నానమా సేయి దళాకంబున కడుగుచున్నాఁడు. అలది వర్తకం యెందుబోయి కూర్చుండుము. మేమి రెండు గడియంతో వర్షియని పలికిన విని, వాడు సామీ : నే నెంత ప్రాకృతవైభవ ము గలంబు జూచిర నా హృద యము బెడచుచున్నది. ఎంత బోధించివును గుడుచువుర - న్నుది మీ సోన్నర్యం బున నుండునట్టి గట్టిగా ముట్టాక గలిగితివి కాని లేకున్న వోడియంతి ముట్టయే రావే రదు. చారిలో మృగసంఘమునందీ తప్పించుకొని వచ్చితిని. ఇంచున్న ప్రూర మృగములు నన్ను నింకనునీ తెరపుగలుగుచున్నది మిమ్ము విడిచి వే నొంటిగా బర్తకం కేగజాలని పలికెన నవ్వుచు యతి యిట్లనియె.

అవపులు పెక్కు తిరిగితినుఁ జెప్పితివే ? ఇంత విరివీ : వెలు పోయి తిని. ఇందీ మృగములు సన్నేపియ నేచువు. వేనంబరముగా నుంచుకొనియు. స్నానము రేయుచువుగాక. నాతో నటావమునకు రమ్ము. తెరపుగిలగుచును యు కుచు వానిని వెంటబెట్టికొని తిహారంబునకు బోయెను మృగము లాయతి పనుగ మీరి ఆరిగి తాసాతీరంబున వెలువంబునకు. పిదపండు స్నానమాసేసి చుట్టా ప్పొత్త క్రియలు నిర్వర్తించుచుంక తెరపుగలగుచు పల్లమాది యెడియించుచుచున్నట్లు ముక్కు బట్టికొని గోలుగుడుంటెను.

క్రియావసానంబున సిద్ధుండు కలంబులువున, ఇంత ఎక్కించి తిని యయిదేరెను. తెరపుగలగు తమము మృగింబునకేరెనా గునితి కుంబున నుండు నిడుచుదుంటెను. మృగములు నింకయెందుఁ జేరి కుంబున మును గుంబున. యెత్తవ్వుడు : పర్తకంలో క్రియించువంత మృగములు నుంట్లెంటి వచ్చు న్నువి. తరువాత నయ్యాగి తలావంబునకు గాట్టాన నుంట్లెంటి. గిట్టి యాన్చి తాను వంబున శేషము మృగవంబు లుంట్లెంటి.

నవోగమునకు నా మృగము తామ్ర బొక్కయొక పుట్ట బొగింబు వోపు నను. యతితో నాగు ప్రకృతి ద్విపాదము లావేగితుడు చురగాగా పుట్టెనె. చురు బాడు తెరపుగల యెత్తవ్వుచు తొలి పాదము ఆ పుట్టవంబు క్రియించుచు చాలిపు యు. నాకు తామ్రపుటాదులు లేను క్రిత విరూప : పర్తి పాదము నావంబు దిరి గలంబుచున్నది. ఒకట ముట్ట లేనట్టి క్రియించు మే. నాకుంబునకే కమ్ము ముసినంత నీ మృగవంబు గావించు వంబును సె పుగలంబుచున్నది. యతి నిజము నావంబు ? ఇవ మునుండు బోడుచున్నది. ఇంతవచ్చి వేళక ప్రకటన మేయి

నిందులేదు. ఇందుం కేడియేని ప్రతిక్రియ తెలియ చెప్పవని పెడుకొనుటయు వా సిద్ధుండు.

ఓయీ : నీ విందులకు జీంకింపకుమా. వాఁల బోలె నీకుగూడ మృగము లన్నియు వశములై యుండునట్లు కంఠ మొసరితెలిసింకెద బస్తిగహింపుము. కర్మ కృత్యంబున మనుష్యుల మృగమిం తెనుపవచ్చును. మృగములు కొడుంపలె స్వాధిక ములై పక్షులు గావింపగలవని పలుకుచు వాని దుర్బుద్ధి తెలిసి కొనకే యాప్రక్రియ వాని తెలిసింకెను.

ఆ విద్య తెలిసికొని వాడు మిగుల సంకోషించుచు మృగములన్నియు వశ పర్చె సందరించుచుండ నిర్భయముగా వా సర్వకాలమందు సిద్ధునిప్రక్క పసింది ముక్కు మూసుకొని యేడియో ఖండించునట్లు నడించుచు గొన్నిదినములు వెళ్ళింకెను.

సిద్ధునకు వానియందు మందిరయ గలిగినది వచ్చు గలిగిన పిమ్మట భైరవుం దొకనాడు సిద్ధునితో నార్యా : మీ వ. ది తపశ్శాసనము గాంధనము లేయ ప్రస్తు గలిగియుండును చెప్పుదు రది యెంతవలయు? అని అడిగిన నతండు ఆ యోగము నాకు తెలియును. కాని రానితో మా కేమి పయోజనమున్నది? లోపము కాంక్షనము సమముగా తాచువారములా? అని చెప్పినవాడు లేకులు పలువురు స్వామి : దానిలో నాకుండులేదు కాని అది మొదలతో చూడవలయునని అభిరాష యువ్వరి. నూత్ను ఓర్కాలిరానుడవగు వే నా యుగే మనదేశము గావింపవలయునని సాహసింబి ఆడుగుచున్నాను. మీకు బుద్ధులున్నందునగుట నిద్దములు కోరితిని. అని అభిప్రాయము సూచించిన వయ్యతి ఓయీ : లహరికార మెమకారగ్రస్తు లా విద్య స్వీకరింప వచ్చుటాదు. స్వార్థమయ కవి చెప్పాడు. నీ బుద్ధి విశేషము గ్రహించి నుండు నీకావిద్య నుపదేశించెదనులే? అని సమీరావము రెప్పెను. వాడుఁ చిక్కినను, చిక్కినను. అని వివరము పులివయించుచు పురికొన్న దినము లరిగిన వెంట మదిమి క సారె యా ప్రస్థాపన రెప్పెను.

ఆ చుట్టలో వాని స్వార్థపరత్వము గ్రహించి కొంతకాల మది గింజగాని యుపదేశించనని మాచింకెను. అవ్వరప్పు తడుగుచుండ నీ మరను పుష్పము నొందినట్లు లేదు. విష్ణుమునకు కాని అది యుపదేశించరాదు. విరక్తుండు అంగు నుని పలుకుచుండును.

ఒకనాడు మద్యాహ్నసమయంబున సిద్ధుండు పువ్వుల దున్నంతి తాళంబున స్నానము చేయుచున్న పమయంబున వాఁ డ్రాహ్మణకహూతగా సరస్వతిని విడలించి స్నానము పాచి పాచి మృగేభ్యః పాచి అవి యుక్తమింకెను. ముక్కుని విడి పుటా అని నీ యిందు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. అతాప భైరవుని కేమియుం గలిగినది

బాద. నీ పెద్దదవు ? ఏమిటికి వచ్చితివి ? పో, పొమ్ము. ఇది రహస్యస్థలము. పాపము లిందుండరాదని పలికినదిని అశంకు బెదురుకదవ నయ్యె. నేను బ్రాహ్మణుని విద్యాలయమున చాలావగరమున కరుగించి దారికప్పి వచ్చితిని. ఇరవయ్యే యేళ్ళకు తపోధర్మము మోక్షము భూతరయి యుండుననిరా. మీరహస్యమునకు నేమి డంగము గలుగజేయకాంతు. మృగములకు వెదచుచున్నాము. రక్షింపుడు. అని పేడికొనియెను. అప్పుడు సీతుండు రమ్మ భయములేదు అని హస్త సంజ్ఞ గావించెను. ■ పి. పుమమాయం దలన కహాకముదాపునకు దోయి తెరవునకు సీద్ధునకు నమస్కరించి యోరగా నిలునంటి వారి జహమహావ మరయు చుండెను.

అనంతర మా యిది కన్నులందెరచి కమండు దాదకము పూడించి యా విప్రులనూరుతో దూర తెరవుండు వెంటరా జరకాం కదిగి సంహారముండె వారి దృష్ట్యాం గావించెను. తరువాత వారుక ప్రహారము పుగములకు బ్రసాదము పురి వెచ్చెను. ఆ విధక అంతయు గమ్మదార అని బ్రాహ్మణులకు తురు కపో మహత్వ మునకు మిక్కిలి ఆశ్చర్య పడచాన్పెను.

తనప్రతి విస్మయము కౌచున్న యా విష్ణువానిని అని సీద్ధుండు వచ్చా : నీ వెయూరు ? ఎందుతోవుచుంటివి ? నీ వృత్తాంత మెరింగింపుచుని అదిగిన నతడు మొగంబున భయభరి నిశ్వాసమం బ్రవరింపజేయుచు మహాత్మా. భవరయి కహాన విగ్రహంబుల నాపె హాపింపజేయుటలెనె నేను బుద్ధికుండ గెలిచి నా వృత్తాంతము తెప్ప నా తల్లితనెగ్గువర ఇచ్చితము చేసికొనెన వారింపుడు.

చా రా య ణు ని క థ

వే నొక బ్రాహ్మణుడు తుండ జన్మకవమునందె తల్లిసంగడలు సూర్యుని పంక నికంకమున బోషించుటా లెమింజేసి కాశ్మీరమున కిదిగెను. అతని గత కాది మిత్రులతో గలిసికొని విద్యాభ్యాసము దావించెను. ఎయిదుది సంవత్సరము లలో మే మేర్పర చుదికాంతుతో నమనవిక్రమతో పశ్చిమంబు గెలు. పోతో వాదించదగిన పందిరి లెదున్నారని తెలించి దానగరమున బోజుకాంతుని యా స్థానమున గొప్ప పండితులన్నారని విని పోతో బ్రవరింప విచ్చి బంది యాంతుక లారి నయ్యాటికి బోవుచుంటిని. దేశ విశేషమ యి తెలిసికొని మ హావరము వాదీని నా నీటికి జేరుకు గడు వెర చూచుంటిని.

వే నొక మూలమున యి పురవికేవర్య దారణ్య విశేషంబులు జూచుట బోవు చుంటిని. యోచనమదము కడు గర్వమును గలిగించును. ఈ మూలము యిదు సంవత్సరమున గామ గ్రామ మదియును లేము బోవందని బయలు

దేశవస్తు దానపత్రాలోని వారెంత దెప్పినను లక్ష్యము సేయక యాచారీని పోవ
మొదలు పెట్టెడిని. అక్కడఁ జరిగినవంతునకు గల యుక్తకృష్ణుల దెప్పించి యిది దిన
ములు పట్టును, ఏలూరియును గాదు, అరణ్యముం గాదు, పాపాదుల కంటఁ దూరమే నా
వృత్తము యున్నది. ఎంతదూరము పోయినను మీరు తొరఁడు. పరిశ్రమ మృగము
లేనియందు గడంబడవు మధ్యాహ్నము సమయములకు వెనకటి నడువఁబడినట్లే నెంత
దూరపు లారక ప్రవహింపుచుండును. వానిని చూచి జలమున పెక్కుసాముల మోవ
పోయితిని.

నేను దెచ్చికొనిన ద్రవపదార్థములు పిండియు నెపోయినవి, నాలుగు దిన
ములు దైర్యముతో నడిచితిని. మార్గములయు వొకరికిగాని యిచ్చునది. కాకుం
డాక్కొరకైనవి. అపవర్జ్యము దిగిగిసినవి. అడుగుముదగా నుండెను. వాలుగవ
దినసంబంధుని రాత్రి యొక వొకరానికిపై బండుకొని ఆ గురువనా భద్రయందును లేవలేక
లేచి నలుమూలలు చూచితిని. యోజనదూరములో వొకకోపు కన్నులంబుడువు
గావించినది. యోజనము ముప్పయ్య వాలుగు గదియందో వడుచువారె నెప్పుడు
సాయంకాలమునకైన నందుఁ జేరఁగలనో లేదో లెనిన అదైర్యము గలిగినది. ఎట్టులో
లేచి అర గల నెవఁడనడువసాగితిని. మహాత్మా! ఆ తొందరెందులకొకముల దూరము
లోనే యున్నది. నాము పొద్దెక్కునప్పటి కేన్నో దేహముందుఁ జేర్చితిని. అది
తగవంతుం నుసామగాని వాక కికాదు. తృణకాష్టచూ సమృద్ధులైన యాఁపదక మొక
దిన్నపల్లెగా నున్నది. అందు బ్రాహ్మణగృహ మొకటియే యున్నది నే నప్పు లేది
యుండెనేనికొనూరిక వారికేవల్యక్షణాయందే నావలంపయి మెత్తని యాపరణందే
నొప్పునన్న వొక అరగపై బండుకొంటి. మేము వివసినది.

కొంతసేపటికి నాకు దెలిచి పచ్చి కన్నులం దెరిచి రూచితిని. నా మొగం
బున నీళ్లు కల్లంబియున్నవి. పతి రెండేడుం ప్రాయముగల వొక చారిక నా
ప్రాంతమున నొనవంటి కాకనృంకముతోఁ జనయిండును. మేము దెప్పులు విప్పులు
జూచి యా చారిక ఆఱ్ఱఁ దూరము నడుచుటచే వలయుక జెందినట్లుందీరి. వంట
అయిచి. లేచి వచ్చి స్నానముచేసి భుజింపుడు. మా తృప్తిగాదు ప్రోక్షణముచేసి
మీ నిదివత్తము వేరియ న్నారవి ఫలించి.

రాజులు లక్ష్యకరమువలె వా రెవ్వరికు పోకవని. మాటా నేమి నడిగితే
నది. లేవకాము. రాహుమన్ను నువలించితిని. అప్పుడా దిన్నది పోయి తోకలో
తోయి అరచిను న్నములో దలిచండుల దీసికొని చలి పడి అయి ప. నడు నన్న
గోచి ను. కకున్న నెరపు తెందును నన్ను బట్టకొని లేచెనెత్తి తన ముని కేగివుడు
||న|| నాలుగు మందెం చలచి వీరిచే నన్ను స్నానముచేయించెను. అప్పు యోగవ
||న|| నాలుగు మందెం వా రేదామంతో బ్రవేశించెను. చల్లన లేచి మన్ను నా నోట

బట్టించెను. అప్పుడు నాకు స్వస్థి వచ్చివేడి. ఆ భారత నాకు వివరములను అప్పుడు నే నాయవకు నమస్కరించుచు నన్ను బ్రతికించి సందరింకఁ గృతజ్ఞత నూహించెడిని.

ఆ యజమాను పడుగ మిల్లగ నా వృత్తాంతములకుండు జెప్పించి ఆతడు మిగుల సంతసించుచు నన్ను తోవరికిం దీసికొనిపోయి ముప్పైన్నములకే సంతృప్తుఁ గావించెను. పరి చింతలుండు నాకు రాత్రీ పూరములు గావించిరి. దేహమున బలము కలిగి యుద్ధా ప్రకారము నొప్పుచుండిని.

ఆ బ్రాహ్మణుని పేరు బ్రహ్మదత్తుడు. తమిళావృత్తి పాఠంగకుండై తొక మహారాజువలన నా గ్రామ మ్మగవారముగా నెకాని అందు వసించి తూచి ఫలవతి అగుట సకలసమ్యములు ఫలింప జేయుచుండెను. తోడబాటి కీవారములు గట్టి కాలులు బ్రతివ్వించి యా తూచి అంతయు బాగుచేయుచును. ఆ భారత యా బ్రహ్మ దత్తుఁ కూతురు. యిది పేరు మలిక ఆ పాఠునకు నేరొకవని లేమింతేసి యా కన్నులకు సంతతము విద్యలు గదపుచుండును. అప్పటికి, తర్కవాక్యరణములందు బాంధి త్యము గలిగివడి. కవిత్వము చెప్పగలదు. పంగీతము పాఠగలదు.

ఒకనాడు బ్రహ్మదత్తు రా దిన్నరాండ్రే శాస్త్రములలో నన్ను గొన్ని ప్రశ్నల నడిగించెను. నా పాండిత్యము తెలిసికొనవలయునని యడిగినట్లు గ్రహించి యా ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పుచు నాకు గం పెద్దాపాటవములకుండు లేటవరచి తిని. బ్రహ్మదత్తుడు నా పాండిత్యమున కక్కజమందుచు నన్ను చెడ్డగా నుతించి నన్ను మలికను బెండ్లి చేసి కొమ్మవి ప్రార్థించెను. పిరిరా ఫలదను వాడుండునా ? నేను నంతోషముతో పంగీకరించితిని. ఒక కుట్రమువలనంబున బ్రహ్మదత్తుడు మలికను నా కిచ్చి మహా వైరముతో వివాహము గావించెను. కొన్నిదినము లందుండి మిత్రుల మృత్యుంతము చెప్పి దానగరణమునకు జరుగవలెనని. నన్ను తోవలించి బ్రహ్మ దత్తుండు బ్రతివారి కొనియెను. మిత్రులచేరి తెల్లకొని సత్సారముగా రాగలవని చెప్పి యెట్టకేని నావిప్రు నొప్పించి బయలుదేరితిని. సుఖము నిష్పలమగును. గర్భము సుఖమునకు గారణముగ భుంధునుగదాఁ పడితివములు క్రమముతో పడినది. భ్రష్టత ముగా మీ యాశ్రమము గవలించెనది. మార్గమున క్రమములతో నొక బాహులవలెనది. ఇందలి సత్యముల నన్యోన్య వైరములు పిరిచి తెరుగచుండుట బట్టి యిది చివోర నాశ్ర ములని తలచితిగాని స్వభావములను నయము వదిలినదాము.

జన్మపాపములైన మీ పుణ్యములైనవి. కృతార్థులైతి. మీ నా కింక కావల సిన దేమియును లేదని నుతింపించుచు దన మృత్యుంతములకు నెరింగించెను. సిద్ధుండు రాధాయజునియొక్క వైరుష్యమును గురించి మిక్కిలి సంతసించును. బ్రహ్మదత్తు

తరుమునందు వరవిజౌ ముగ్ధునిది తరీయోక్త్యవేక్ష్యమును బ్రహ్మసింహుడు సంగ
తగల వానితోనే గొప్ప సేయించుచును. తమము సేసికొనుచున్నప్పుడు కూడ నవ
కాలము చేసికొని జ్ఞానమును గురించి అతనితో మాటలాడుచుండును.

కొన్ని దినములు గడిచిన తరువాత సిద్ధుడకు దనవిద్యలాభము కువలేకను
సేయవలయునని అతిరాష్ట్ర గదిగివది బైరవునితో రాగ జుచును పద్మినిది పుత్రులు
యరి తిన్నగా మాట్లాడుటలేదు నాడు కపూర్గుర గణించుటదే బ్రతి మునుపే
తిగిరది బైరవున వారాయజురం దీసుబాని పీడ్య కనుగి యెట్లు పోగలదు ?
ఉపాయమేమి ? యీ సిద్ధుండు పీడితకంబున వాతో మాటాడుటయే మానివేసెను.
కాంచనయోగ మువలేకొంపమని వే నడుగ నిదిగో అదిగో అని జరపుచుండెను. సిద్ధు
రాత్రికి పి కాయోగ మువలేకొంపెదమని యీ రంభాపు తునతో జెప్పుచున్నాడు. అందు
అకు సరిపడిన నియమములు నా కడ లేవట. వే మువలేకొంప గానని బుద్ధు సేయు
చున్నాడు. సిద్ధులును రెండు మూడు దినములలో వాని జావిద్య యుపదేశంపక
మానదు. నా తరీపు కమమంతయు వ్యర్థమైనది. గడ్డులై వచ్చి పోవ యెట్లె తన్నుకొని
పోవుచున్నాడు. ఇందుల కంతకారము మీట్లు కల్గింపటను అవి ద్భాసించు చుండెను.

సిద్ధుకకు నారాయణుండు ప్రేమానుబంధము ప్రకాశవరణ వృద్ధి కలందు
చుండెను. బైరవునకు వానిదరి యుండును గోడ మలివృద్ధి నొందుచుండెను. ఎల్లి
కపూర్గురము పరీక్ష మునలేకొంపెద గైకొనుచు సిద్ధుండు బారాయణునితో రహ
స్యముగా జెప్పుచుండ బైరవుండు రాటువంటి రహస్యంపెను. వానితో మనంబున నాం
దోషము జనియినను. అనేకమాలు పుట్టికవి. కొన్ని వశించినవి. కొన్ని పూర్వ
పక్షము లైనవి. తండ్రిరలాచి చివర కొకపరాసము నిప్పుయము లేసి జొనియెను. ■
రాత్రి నిద్రపోలేదు.

పరిశీలనము సిద్ధుండు మా మా పక్షమున నియామకు లేని తటాకమున
కలగి న్నానములేని చర్మకాంతు వచ్చి యుండు లేకొంపెదమందును. నారాయణుడు
సూర్యోదయమునరకు తటాకము నొత్తవే విత్తి పరలు నిర్వర్తించి పిమ్మట సిద్ధు
నొద్దకు వచ్చి మాన్యుండును.

నాడు సిద్ధుండు వాడుక పాదరక కొన్నిరక చేసినవచ్చి ప్రాణా యా
మంబుగంబున ఎవరిన గానింపెనుండెను. అది. నాకు తటాకంబున వశిగను. ఆ
అంబున. కుగింపించి బైరవునిగి పక్ష పాక్షము. అంతివెచ్చి సిద్ధు య మూర్ఖ
వాగ్విది కలగు. కుగింపించి ముగ్ధునియ్య నకుమంబున పాపాపాప సిద్ధుని కం
దోష గణించి బుద్ధుడెను. మా పక్షపక్షాదు అట ముందు గొంతు సిద్ధునిగి
గానింపెను. నామంబున పేడియెను.

పక్షపాతి వాని హృదయము ఇమగులోహో విజ్ఞములోనో కేసెను చానలో
 వరమున గూతురై తన కెంతయో యువకారము లేని యౌవరసించె మహానభిప్రాయ
 అంపుటా ప్రహాతుని కెట్లు లేకుగా వచ్చెనో తెలియదు. సీ, సీ, అట్లొనసేసె
 దండులయ్య మహాపాత్రుఁడే. కదా సందర్భంబున తెప్పవలసి వచ్చె గోదా! ప్రతిమ.
 ఆ సీదుని పాదాబాది యెడమపై మృగములన్నియు గన్నీరు నొచ్చుచు వైరవనము
 వెరచి దూర దూరముగా మూగినందు గొన్ని రాకయలుతున్న తటాకమునకు
 గుంపులుగా బోయి డోరియో పిరవెలుబొగతున్నట్లు జోకింపవలసి. ఆ కొర్ర పంక
 బాప రాకయలుదు మరీ. దివ్యబోధ మృగముల యుత్సాహ కేరయో పంక
 మున్నచని సర్పములని సత్యకృత్యములు గొంతుగా దీచుకొనుటకు మనసు వాడ
 తటాకము లేని పక్షకాలకు బోయి మోడురేకులలో నేలంబాగింపక బహుశ్రమంబు
 పగిలి రక్త ప్రవాహము గాకుండుచు దీర్చి దానికనయునుండై యొప్పు యాయలి
 సత్యముం బాచి గుండె గుభారమున జేరవచ్చు కమంబున బారవడిచి హా! గురు
 మా! హా! బాచుడే కోరమా! హా కపోసరానా అని మృకుకు నేలం బడిపోయి
 మూర్ఛిల్లెను. పెద్ద బిడవున కరలు తెలిసి యతని మేనవయింబది మహాత్మా!
 నిన్నిటు చంపిననా తెచ్చుదు? తండ్రి! నీ వకాళకృతులవలె నీ వెవ్వరి కటారము
 లేనెరిసి? నీ ప్రభావంబున హృగములవోస్తు వెరలులు విడిచి యాదెగుల బలం
 నేయుడుం నీవలం దీసుబానిసి పాపాత్ముల తెచ్చుదు? రాజా! నీ యువస్యాసము
 వినిన నపుర మనహృదుగునుండుకదా! అయ్యో! నీ రాష్ట్ర గిన్నులార యాచి
 తిని. నీ వెం? పాపాత్ములవనో? చిరకాలము బ్రతికి చివర కెట్లు బలవన్ముఖము
 నొంపెనని పాపాత్ముల వలెనని నీవెవ్వరి నేడియో ప్రసాదములో వెనక వెనకకాలమో బ్రతుక
 ననుసరింపవలె, విద్యులవలెనుండునని తెప్పిలి ఇంకలో బాధుమారునని బోలెడ
 లేదు తండ్రి! హా! పెద్ద పరక! కాపాడుతిరి! కపర్యపాప! బ్రహ్మ! బ్రహ్మ!
 చూచామ! నీ వెవ్వరములు అపరాధపరాధము నేయరా? అహ! నీవలం
 బాధుని పాపాత్ముల వలెనని నీవెవ్వరి నేడియో ప్రసాదములో వెనక వెనకకాలమో
 నాదాచి నేయుదు! నీవలం దీసుబానిసి పాపాత్ముల తెచ్చుదు? రాజా! నీ యువస్యాసము
 వినిన నపుర మనహృదుగునుండుకదా! అయ్యో! నీ రాష్ట్ర గిన్నులార యాచి
 తిని. నీ వెం? పాపాత్ములవనో? చిరకాలము బ్రతికి చివర కెట్లు బలవన్ముఖము
 నొంపెనని పాపాత్ముల వలెనని నీవెవ్వరి నేడియో ప్రసాదములో వెనక వెనకకాలమో
 బ్రతుక ననుసరింపవలె, విద్యులవలెనుండునని తెప్పిలి ఇంకలో బాధుమారునని బోలెడ
 లేదు తండ్రి! హా! పెద్ద పరక! కాపాడుతిరి! కపర్యపాప! బ్రహ్మ! బ్రహ్మ!
 చూచామ! నీ వెవ్వరములు అపరాధపరాధము నేయరా? అహ! నీవలం
 బాధుని పాపాత్ముల వలెనని నీవెవ్వరి నేడియో ప్రసాదములో వెనక వెనకకాలమో
 నాదాచి నేయుదు! నీవలం దీసుబానిసి పాపాత్ముల తెచ్చుదు? రాజా! నీ యువస్యాసము
 వినిన నపుర మనహృదుగునుండుకదా! అయ్యో! నీ రాష్ట్ర గిన్నులార యాచి
 తిని. నీ వెం? పాపాత్ములవనో? చిరకాలము బ్రతికి చివర కెట్లు బలవన్ముఖము
 నొంపెనని పాపాత్ముల వలెనని నీవెవ్వరి నేడియో ప్రసాదములో వెనక వెనకకాలమో
 బ్రతుక ననుసరింపవలె, విద్యులవలెనుండునని తెప్పిలి ఇంకలో బాధుమారునని బోలెడ
 లేదు తండ్రి! హా! పెద్ద పరక! కాపాడుతిరి! కపర్యపాప! బ్రహ్మ! బ్రహ్మ!
 చూచామ! నీ వెవ్వరములు అపరాధపరాధము నేయరా? అహ! నీవలం

రణమున కరిగి అతని వృత్తాంతము తెలిసికొని వచ్చెద మీడిందుండగరా? అనిదిప్పిన నామె అంగీకరింపజేసి, మరిక యాహువిని కండ్లీ మెముమాత్ర మొకసారి దోచివేసెను. అదగూడదా? తాపస్వహార్యమువలె వెంకటాం మీ అతని వసుమ వసినది వండునా? మమ్ముగూడ పీనికొనిపోను అని ప్రతిహరికొన్నది. అతండుంగీకరించి బ్రతుముహూ రణమున గడియించునతో బయలుదేరి భావగరము మాకవదలమందున్న దని తెలిసికొని యాధిక్యముగా బోవుచు గొన్నిదినములు కష్టపథనక్రము జేచుకొని యును.

అష్టాపథనక్రము కథ

ఈ మహారాజ్యపుక్కండున వెనిమిది డిక్కులనుండి వచ్చిన మారములు గరిసికొనవని, అంధోక వృద్ధాత్ముండు గొప్పసక్రమును కల్పించెను దాని సప్తపథనక్రముని పేరువచ్చినది. అందలి ధీమతి తల్లదాష్టల సమన్వితగతిగి మధురరసభరితునుమదకంఠోకములగు తమంతా గుక్కాదులచే నొప్పుచున్న యాహుములచే నునోహరమై యున్నది. ఆ సక్రమునకు మూడుమొజువలలు మారములతో గ్రామ మేతమునులేదు. పొహలంబుదరులగు మారములచే వెండుమన్నుది. బాటసారులు విశ్చిక్తి మాతమునకేగినన్ని అండుగొప్పిడినములుండి విశ్రాంతి నహించును. అందు నాణ్యమవర్తములరాచి తోజననమహిమములు దేయదును. ఏలనియారుదోమలవాడు నానక్రమున గూడియందును. అన్నిలాషలు నొప్పులేకవేసెనులు నందు విమలముల ముందును.

బ్రహ్మదత్తుం యన తములతో గుటులుహతో నొక గదిలో బ్రసరించును. సక్రారీకారులు వారికి దగిన సేవసాయములు సేయుచుంటి. సక్రారీకారులు విని యుచు తర్కర కరి నగ్గిరుచు గుడ్డో యు ముతిదాండున ప్రాణ విస్మయము కలుగుముతో గొప్పదికడు అందుండి దేవశేషములం బెరిసికొనెను.

ఒకనాడు బాల్లి పండుమన్నెలలు గొమ్మలందుండి విద్యాభ్యాసము జరుగించి సతములుండవలె విశాలమిద్దకంపై సూచ్యులచే విద్యను నేర్పించుచుండెడిది. బ్రహ్మదత్తుండు వానిమాది లాదించుచు నోరగా నిలుచుచుండ నొకసారి బ్రహ్మదత్తుండు నీటి సందాచము జరిగించె.

బాల్లి కడు—కపిండా నీవు దానానగరం బయండి పన్నెండున బెప్పిగొని యింకా బోనాండు గొన్నా యాహుల. పప్పుచేయ. ఆ మహామండు నీ కల్పిత యున్న బాహు కల్పి యువదోహ మువదోహుల. అట్టమహాహు.

కవి—అ బాల్లి పండు ములలేదు మువదోహుల కాలిదానకం

దీనికొనివచ్చుటకై విశేషమున కరిగెనని చెప్పిరి; అయిత కమాకుండు విద్యాంసుం నాదనించుచున్నాడు కాని పరీక్షలు లేవు. మీరేమి కవిత్వము చెప్పగలరా?

కార్తికుడు—హృదయగా చెప్పలేను. అందఱు లేయుచున్నాను, అట్లా ఆది సహజముగా ముగించియున్నాని బలవంతములేదనిన నీరసముగా నుండును. ఒక రథమును మురితగా రెడవడి కుదరదు. నేనా క్షణము రదించితిని విందురా?

కవి—ఇప్పుడు విద్యార్థులప్పుడి లేపు విడియెదనులెంకి. మరి యేమేని విశేషములు చెప్పుదురు.

కార్తి—కొకము విద్యుడు విద్యార్థులప్పుడా? విశేషముంకు విద్రాదామా! పొనిందగ్గి చెప్పెదముండు. వైదికవిద్యక విశేషములు వింటిరా?

కవి—ఆ రాజకూతురు పదస్థతి ములయేనా అమెకద మీ కార్తికములు నా కవిత్వము నిలువవు. ప్రతిపండితుడు నామిను మోక్షవంశినదే. ఆ విశేషము చెప్పవచ్చుటలేదు.

కార్తి—అయినది వినుండు. కనుమాయెదను మండికురామి నన్ని విద్యలలో నోరెంచి పెండ్లి చేయునుచున్నాడు.

కవి—అందులకు బ్రాధవయేటి? అమె యట్టి ప్రకటనను లేని యున్నదే.

కార్తి—అక్కరలే సందిగముగానున్నది. బ్రాహ్మణుని కెంకియారుట కిష్టము లేకాకాణి నేనియో ప్రతికూలములుయ్యె యాటంకము గలుగ జేయుచున్నది.

కవి—మీ రండు కోయితిరా?

కార్తి—గొప్పవివాహము అయినను సంభవత తొరకునని పోయితిని. ఏదియు లేకపోయినది.

ఆ సందర్భము వివి బ్రాహ్మణులకు ముందరికివచ్చి కవిత్వముతో వాదా! మీరు రాజావగమముంకి నచ్చుచున్నామని చెప్పితిరి. అందు జారయబుడిను పండితుండు గమనికలేదుగద. అతని మిత్రులు దత్తకారులు మహావిద్యాంసు లావ్యులందరె. వారివారుక ప్రతిపండితులు వ్యాపించియు యుండును. వింటిరా? అది అతిగ నేను మూకుడిననులుమా. తమే యందంబిని. వారిపేరు వివేచన చెప్పెను.

అప్పుడు నేరేకై ప్రకృతి గూర్చున్న యొక బ్రాహ్మణమాయో ప్రాచీన మునకునెచ్చి బ్రాహ్మణత్వము మోగము పరిశీలించి యాచి మీ కెక్కడు? బ్రాహ్మణునినైత రాక్షసులనునున్నాడు. వారి నెరుగదురా యిది! అని అతనిన బ్రాహ్మణులం దిట్లు నిరసి.

అంతగా వారయబుడు మార్గవంతుల మాయలదే! తమిళులగా పరవిడి నాకూతురునై యిట్లు బ్రాహ్మణులు గావించితిని. దత్తకారులు గనమి! తులయి రా

పురరాని దనోపి కను వేయించుకొనియు వారింగలిసికొని వేగముగా వత్తునని చెప్పి యరిగెను. చెప్పినమేర దానినతి అతనిశాత యేమియుం తెలియలేదు. అతని వెనకను గుటుంబముతో బాటుబడితిమని తన పుత్రాంత మంతయు చెప్పెను.

ఆ కథనిని యాచి ప్రభుమాయందు సంతసించుచు వోవో! మీరు మా దాదాయమునీ లిల్లిచ్చితిరా! అట్లయిన మాకునుంటాళ్ళాడే. నే నాద్వితంలో వోక్కడోదరు. నాపేరు మోక్షములుదండ్రు నాచి తుండరు నీపాటికి భావనగరము లేరయ్యుండును. నాకు దానిలో గొన్ని వెప్పుములు తప్పిందనివి. అందులకై క్రమ్యులు నుండినవి. ఒక మహానీయనిభార్యను భైరవుండనువాడు హాంబెను. వానిమీద తమని తిగగునుండినవి. వానిపుడు పురందరపురమాన మవ్వుట్లు వారలు తెలిసినవి. వేమందు తోగలము. మీరు తిన్నగా భావనగరమున జరుగుదు. అందరు నందు గమనియదు రవి తనకథ నెరింగింతెను.

బ్రహ్మాదత్తుడు మోక్షములుని గొగలింతుకొని అక్కా నీమూల దాదాయులు తెలింగింబయ్యెను. వీర్య గమనియదులే సగము విదారము వోయినది. నీ మ్మితునిభార్యను జూతుపూనిరవ్వు. సర్వరా అతని ఏమి తమ విచారించుచుండునని పలకుచు నతనిచేయి పట్టుకొని తనగదియొడకు దీసికొనిపోయి పు త్రితో నారని దానిక నెరింగింతెను. మలిక ప్రేమిమానకములగు చూపుండే నతనిం అచుచు సిగ్గు పెంపున వేమియు ముటాడిపడికాదు.

వదారాకర్షణలయలు పరీక్షించి సంతపించుచు వాచి యేమివం ఇచ్చి కొన్నదా! అని యడిగిన నీమి తుడు నచువు పరీక్షించియే లేసికొనెను యతండు. త రములైపెను, ఏమ్యుల మోక్షములుండు బ్రహ్మాదత్తుని దమగదియొడకు దీసికొని పోయి తోజాంబాపురు నీయరాచుని దార వదయుడై తిరుగుచుండిమని చెప్పెను తోజానితో బ్రహ్మాదత్తుని పుత్రాంత మెరింగింతెను.

అతందు తోజాంబుని మోక్షములుననే తెలియవచ్చు డితరుల తెలియలి యును. బ్రహ్మాదత్తుండు గొప్పపండితుడు, కవియని విని తోజాంబు లేగి నీయగ్గిం దింతెను. అతని రూపలక్షణంబులు పరీక్షించి యెవ్వడో యొక దొంగిలాయని సర్వ యింది తగినట్లార్పడింతెను. అర్చాని వాడు బాలసేపు విద్యావిద్యుంబుల ముచ్చటిందినవి. మోక్షములుండు తోజానితో భైరవుండు కాం తిరుడు పురందరపురములో సువ్వుట్లు వ రమానను తెలిసినది. మన ముందు వోవంయొనని నూచింతెను. ఆయన యందుల కంగీకరింతెను.

మహానామ తోజాంబును మోక్షములుండును పురందరపురమాన కరుగుచు బ్రహ్మాదత్తుడున్న గరిమెద్యకువచ్చి అతనితో ముచ్చటించుచు మలిక పోవముగా గవిచ్చును. చెప్పగలనని విని తోజాంబు మిగుల నావంధించుచు యుక్తి నేన పిట దండ్రి

వంటివార. నాకడ సేగువనవనరములేదు. నాకు గవ్వలయందు జాల ప్రేమగలదు. ఏదీ యొక్క శ్లోకము రచించి శ్లోకానందము గాంచువును సాధరముగా లలితము.

అప్పుడాచిన్నది యందుక తంవాల్చి మహాత్మాః త్రీవిద్య యర్చిమేఘం గొప్పగా జెప్పకొందును. ఏవంటి మహాత్మాంసులకడ నేనొక ముడితులననియు గలననియు జెప్పకొనగలరా అయినను మీరు నన్నాదరించి యదీగివచ్చు డుపేక్షించుట న్యాయముగాదు దేనినిగించి పట్టించవలయునో పేరే నిరూపింపుడు. నాకెకొంటి శ్లోకము గాచింతును న్ను దుమరురావ్యములతో లలిత సంతసించుడు దోహతు ముందుగా నీనభిన్నుని పూర్తిదేయమనెను.

శ్లో॥ క్రియాసిద్ధిపురే రవతి మహారాంవోపకరణైః
అ సమన్యసి బ్రహ్మరక్షుండును భార్యయు హేలకముఖుండును మల్లికయు చూర్తి
జేసిరి.

బ్రహ్మరక్షుడు—

శ్లో॥ మదోజన్మస్థానమృగవజ్జివోభూభవనవో
వవేనానా కంఠాంధికమనమేవంధ్రగుణః
అగస్త్యః పారోధిం యవక్పరకలాంబోజమూరే
క్రియాసిద్ధిపురేభవతి మహారాంవోపకరణైః॥

బ్రహ్మరక్షునివార్య—

శ్లో॥ రథస్థైరంబక్రం భువగఽపిశాస్త్రప్రతురగా
సంబంధోమూర్ధవృణ విదలస్పృగరిరపిః
రవిర్యాత్యేవాంధం బ్రతిదిగ్గ మహారస్యనరమ
క్రియాసిద్ధిపురేభవతి మహారాంవోపకరణైః॥

హేలకముఖుడు—

శ్లో॥ విజేతన్యాలంకా భరణకరణీయో జనవెరిః
విమక్షానోబ్రహ్మకటిరుపిసయాశ్చ పయః
పరాధివ్యర్థ్యోసానకంతుచక్రితాక్షునకుం
క్రియాసిద్ధిపురేభవతి మహారాంవోపకరణైః॥

మల్లిక—

శ్లో॥ భనునాశ్చం మౌక్తికుడురమణా చంచలదృశా
దృశాకోదో భాషిష్యుస్సాదవే జరాత్మాహికరణ
స్వయంతైకోనంగ స్వక్రతువనం నాకులయతి
క్రియాసిద్ధిపురేభవతి మహారాంవోపకరణైః॥

మహాత్ములకు గాల్గొనిర్తి ప్రభావములేకనే యగును. ఉదాత్తరజములతో బని లేదు అని నమస్కారము, కంచుచుండులుట్టి మృగమంతోగూడి యుపవిసించెను సగన్ముకు సమ్మదమును గొల్పెను. కామ పుష్పజంధై శ్రీరాముడు కోతులతోగూడి సముద్రమున నాట్యతేలింది లంకను ముట్టడించి రావణుని సంహరించెను. ఒకవ్యక్తము గల బండినేక్కి నిరాంబుడు నాకామున కాళ్ళదేహిపారదీతో మూర్ఖుడు తిరుగు చున్నాడు. కావున మహాత్ములగు సాధనము లమరచులేమి ప్రహ్లాదకుడు, భార్య పూజకములుడు విప్పిరి. పల్లిక పుష్పరము తుప్పిడంబరించుం గలిగి స్త్రీల రంరంధ్రములయొక్క వారహపులు బాంపలుగా జేసికొని మన్మథుడు దేహము లేనినానైనను మూడులోకముల జ్యోతుంపెట్టుచున్నాడు అని మల్లిక రెప్పనడి.

ఆ నాథా కోకములలో మల్లిక లేసిన కోకమే రాం రసపంచముగా నున్నదని కంచి బోజండు రాని కన్దరంబు తిచ్చుటకు మనంబున స్యయాలి యొల్లరు పిన పల్లికను బెడగా బోగడి మేము కొంది దివములలో రారానగరము వత్తుమనియు సప్తకు తిరుగా దర్శనము : రేయదమని యెచ్చుచున్నారను యనుక పుచ్చుకొని బోజండు మోటరమొనితోగూడ చారిందరపురమున కరిగెను.

ప్రహ్లాదకుండు కుటుంబముతో రారానగరంబునకు బోయెను. అవి యెరి గించి యున్నలికధ మరల సెట్లు చెప్పబోదంగెను.

162 వ మజిలి

పురందరపురము

పురందర వనవాసీశ్వరుం చగు హిరణ్యగచ్చుండు భర్తసంభేదముండు తీర్చ దలంబికోని ను ప్రసిద్ధులగు మంత్రులను బండిత ప్రభువులను కమ్మని యాహ్వాని ప్పతికలు వ్రాయించెను. పరాధిపంబునకు నానారెకముంబుండి రాజులు విజ్ఞానము తమకను తిరుదములతో వచ్చి పురము విండిరి. రాసులేసి యాసట్లు సువ్యధు బహుజాతీర్ధమై రథహస్తీ పక్షిసంబంధై లేరిమహావైదిపిదానిమంగళాశ్చయ బలి తంబై యొప్పుదురెను.

బోజండును మోటరసంబుండును రైలికముగా వాటిరే యుట్టిడిని తోంగిరి. వీధులలో జరులు గుంపులు గుంపులుగా మూగికిని సరస్వతి మూలం బెచ్చుకొను చుండిరి. కొందరు కుమరమును గుడించి ముచ్చడింపుచుండిరి బోజండు గొండకు శృంగార పురుషులు సరస్వతి వివాహమును గుడించి యట్లు సంభాషిండిరి.

ఒకడు—వేడిటి నేచో వొకటి కేటంగెడు. అందు ఆ మతయో ప్రేరయో కాగలదు.

నేతోడుడు—అరంబు. ఉదమాదుడు భాదని యెవ్వరు స్థాగణ బీయ గలదు ?

ఒకఁడు—విశ్వాఁదకారకు కారే యీసర జరుగుచున్నది.

ఇంకొకఁడు—గొప్ప గొప్ప మహాపాపములు జరుగుచున్నది. దానిమంది వచ్చిరి. దీనికి పరిక్షించుట కొరతయితి. ఇందుమందిమహాపాపములు. లేకలే ప్రేతయే యగును.

ఒకఁడు—అయితహియగు విద్యలయందు అపవిత్రము గలిగిన భోజనమహా రాజ సరస్వతి యనురావతారమైన కాళిరాసకవితో మచ్చి నా సభాధిపత్యము సహించును. నిజము లేలమందునా?

మరియొకఁడు—ఏమి? రోజుమహారాజే అగ్రాసహితకతి? కాళిరాసకవియొక వచ్చునా? అహా! ఇ మహాసభ మావసంసేపదే. రోజు దొరకదేమా ముందుగా రోవలయును.

ఇంకొకఁడు—రోజు! భూమండలమందలి జనంద్రులు వచ్చినను సరిపడును. మహారాజుగారు మంచి యేర్పాటు చేయించిరి. ఆ సభాధిపత్యము మన పట్టణమునక యున్నది. ఎందు గూర్చుండినను సమముగా గనలయును.

మరియొకఁడు—రోజును గాళిరాసకవియు వచ్చినచో సిపాలికి దృశ్యర పట్టణమంతయు వ్యాపించునుమా? ఆ మాట యొక్కయు తెప్పకొనుటలేదేమి?

ఒకఁడు—నాకు సభాసమయమువాదా? రిన్నగా సభలే వచ్చురు. ముందుగా వచ్చి కూర్చుందురా యేమి?

మరియొకఁడు—ఎల్లంబును ముందుగాతోయి యామహానీయుల వ్రక్కనము లేని కృతార్థుల మగడుముగా?

ఒకఁడు—ఇంచటి నిజ మనుసయింద? ఈ రాజపుత్రిక విధూరియను బట్టగా ఇతను స్వయమైకే యట్లుమరుక్కలేమా? స్త్రీస్థితముల సవ్యము గ్రహించ గలడు?

మరియొకఁడు—అయ్యుగా గాళిరాసే వచ్చినచో నిజము ఇరుద్ధురకపోవునా? ఆ మహానీయు గలిగితి యితే కలులు తెచ్చునని యెంచు. ఈ మునుమును మూల పిన వా పుణ్య పునముల కర్మములు గలుగరట్లుచేతా?

అని మా కాళిరాసమును ఈ పునములు నిచ్చుమందిన. వారి మాటలు విని బోలెదము అహా! మహావిద్యాపుత్రుని కాదాటె ముందున వాపేమగూడ వాడున నుచు. అట్టి యుత్తముని పరహాసకరము. ఈ సమయము నిష్కృతిగలరా? ఇందులకే యిట్టి దుమయం గలముచున్నాము. ఇది గాళిరాసకవి యుండు నెల వర గలము. అయితే. రోజుగోచరముగాను నుండుము. అలా. అలా. నిరాపయములతో నుండు. ముందుగానుండు. చిత్రము లేముల కెరిసెనుయో? అని యెరిగిన నుండు. అట్లు.

వడివెరుగు అ షితివనివి పరాత్పర్యునిగా జేయునని చెప్పితి. మరికొందరు మరి యొక పేర్కొనిరి. అప్పుడు రోజులు లేని దశావస్థ మిత్తి పుటానా : ధర్మసందేహమును గురించి విచర్తించు వచ్చినప్పు డెరిగినమాట చెప్పక తీరదు గదా! హితురముఖులకు మనోహరితుడు వచ్చియున్నవాడు. చతుష్పదేనా పాండిత్యము గలిగియున్నవా యెడలే సనాపతిత్వమును వర్తించని పెద్దకే పెద్దను.

పాఠశాల గుర్తుండు వారికి మాటలు సే సమ్యక్రది నేర్పబడిన వారి నందఱును ముందరకు రప్పించి వారిలో నున్న పాఠ్యమును తెవ్వడో వానిచే యేర్పింప మని నిశ్చయించెను. అందు రత్న కిరీటకలకాది గ్రామము లొప్పితుండగు గోనర్థియును జూరియు పోలకములుండు గురుత్వవల్లలేదు గోనర్థియుడు పోలకములుని గురుతు వల్ల వ్రేళ్ళనున్న కుచుమాచుని గోకుచు, అసిగో పోలకములుండు సర్పము తెరిసి కొనలేదు. కావతే నరాసిపరక పిప్పించును. ఎల్లరెప్పవో చూతుముగాక జని నెల్లగా జరిగెను. ఎవ్వరు వెవ్వరు వేరుకొనలేదు. అప్పుడు సరస్వతి తండ్రి పూజ్యులూః పి వహిమ పీఠికాః యుతచంకః తెరియెడు. అనునవివాదగు విధ్యులు నెరింగిన ప్రోహగని యా సరాసిపరకము మహింప సమర్థుడు కాదు. కావున సర్పదా రించునదిరో పేతులెవరయినను పరిగిన గోనర్థియుండు పోలకములుండు మాత్రమే లేకులెదిరి.

వారిచేత వేషధరితముగా నీరసమునుబోయి యాలోచింపబడిన గొప్పయుడు హరికమణుగడే సమయమున ఎదురై చెప్పెను. ఎదురు పగలక ముని వాయింపెరి. వాని లేచివచ్చి హరిక కుమార మేకలో బుచ్చుచూచివెని యుగవీరముగ గూర్చునది తెలిసెను.

అప్పుడు హరిహరకృష్ణుడు ఆమెను పంపియు నరసింహి నా హతుడు
విద్యుంబు నామిని జయించినవాడని వివరాదు విన్నవించి పుట్టించెను. ఈమహా
యం గను బ్రాహ్మణ కుమారుడు వచ్చి పరమేశ్వరీని పోషించు నోరెంచును
ఆమె వాని విధానాచరమునకు బ్రాహ్మణుని విధానమునకు భేదమును జూపి
వా కడకు తెలియజేసెనును. ఇందుకు నా పంపినవాడు పిల్లలయందు బ్రాహ్మ
ణులకు నేరు కుమారులువచ్చు చుండియును బ్రాహ్మణుల పిల్లలకును భేదము
లేనది నిజగా మదికిన్ బ్రాహ్మణులైనవారలకు వచ్చునది లోకానికి నరదు
లేనది దొప్పకన్నాడు. విద్యుంబున మునిన కుమారుడు విద్యుంబున వచ్చు
నా మహన గుణము లన్నియును బ్రాహ్మణులకు నుండియును
నా మహన పరిశ్రాంతి గాన గన పరచును మారుమంది

[illegible]

యీ సలహాలులు మనోహరములుగా నున్నవి. ఈ కడకి యాశ్చర్యవంతురాలుగా బ్రహ్మం పడుగనేమిటికి వెళ్ళకుండాను? మీమిచ్చిని ప్రకటించుకు సమాధానము చెప్పించిన సీతను మన్నింతుము. లేకున్నా క్షింభతముచే మిడిమీ మా రాజ్యపురికి యిట్టి సాయమును చెప్పినది.

తరువాత సభాపతి నీ మేమి రెప్పెరవని కవల కుమారులు నడిగెను. వారు లేని నిలువలందు గడ్డద స్వరముతో నిట్లనెయ్యె. మేమి చిరుకకు నా ఏర్పాట్లన్నియు నుపదేశించితిమి. తమ్ములమున సరస్వతి వోడించితిని. రెండుకడుగా నా చిరుక పరి రేణువలపినది. అది నీవే నా భర్తను చూచారము నాకు బంపినది. గదియ గదియకు బరికింపుచుండ నుకరము చెప్పలకు నా కవసరములేదు. వారమున ఇయ్యమో యవ్వయ్యమో మొకసారిగాక వలమాయ గలుగువా ? ఇంక పరింపిడిగ బెప్పు నవసరములేదు. వారు ప్రకటించిన రీతిగా నా సరస్వతి వోడించితిని. ఇద్దరుండిన జిండి చేయుచును లేకుండిన నా కనుమరి సిప్పించెడు నా బారిని నేను భోయిండు. తియ్యగా బ్రహ్మంగించుట కొందరంబును. ఇదియే మేమి చెప్పినది. ఇది పరిచయంబు కుండెను.

సభాపతి—(సవ్యయ) కురుమారులని వోడించుచుతిని. నాన చాతడు వాడని రాజ్యపురికి చెప్పచున్నది. ఇందుల కేమందువు ?

కురు—అది యిచ్చమలేనిమాట. కానని యిచ్చమిచ్చి సరస్వతిని చూపుగదా?

సభాపతి—నీవు తియ్య బ్రహ్మంగించుట కొందరంబు చాచుచుండెద—

కురు—అది నా కవమానకరముని మానిపెట్టితి.

సభ—ఆ మాట యేమియు నమలంబుగా లేదు. ప్రపంచమున్నది. ఏర్పాటు మియ్యవచ్చునగానె ప్రకృష్టమైరదు పో. యిచ్చమిచ్చి మిడిమిని సమాధానము చెప్పెదవా ?

కురు—నే వెన్నెరికి. కప్పుడలయకొనలేదు. ప్రపంచమున్నది. ప్రపంచమున్నది. సవ్యయన్నయ.)

సభాపతి—నీవు చదివిన ఏర్పాట్లన్నియు బాగున నున్నది. మిచ్చి మిడిమిని యాలోచించుకొని చెప్పము.

కురు—ఆ మాటయు వాస్తవమే.

సభ—పోనీ, నీకు గురుమారులని చెప్పియు మీ గ్రామములని చెప్పించెదవా ?

కురు—దిక్కుము. చెప్పింపగలను.

సభ—ఆ గ్రామ మిడియో చెప్పి చెప్పితే నా నిందు రప్పించును.

అనుటయు వాదేమియు జెప్పలేక తర్జిల్చుచు వోదెను. అప్పుడు సలావతి లేచి యట్లువస్యసింఁచెను.

శ్లో॥ అందకృతిను సుటాఁజి లాసందితి
రాలోపితో యధిపతం పుగన్విదా శ్చ
మలేరకుంభతట పాటవ లంఘ్యస్య
వారం కరిష్యతి కశం వారియాదప్యశ్చ

ఈక్కడు వృత్తిను జేసరములుగట్టి సింహవేషమువైచి సింహులు గూర్చుండు స్థానమునఁ గూర్చుండు లెట్టివలె మరపులేనుగదా గంధస్థలముల ప్రక్కలులేయు సామర్థ్యముగల సింహము గర్జించువట్లు గర్జించుగదా? వినుండు. ఈతడు కుచుమాచుడు కాదు. ఈక్కడును సింహమానునకు నెంత తారతమ్యముగలదో వీనిఁ గుచుమాచునకి నంత తారతమ్యము గలదు. కుచుమాచుడు మహాపండితుడు. వే వెయ్యండురు అతండు వా చ్చితుడు వానిపేరు వినియే వే సిండు వచ్చితిని. మే మెద్యురము సహోద్యాతులము. కాశీలో నొక్క గురువునొద్ద జడివికొంటిమి. (ఈసారికా ప్రరావినం) అను విద్య మాకుగాక యిరువురు దెలియుదు వా చ్చితుడే రాజపుత్రక నోడించినమాట వాస్తవము. వీని కి యొప్పుకలలు గలుగ జేయు కలంపుతో వారడు మరుగునకి వీని పేరు తెచ్చుటకు బ్రోత్సహించెనని కలం తెరను. వాని కి యొక్కవ్వ మొక లెక్కలోఁబడినాడు. వీడు పెద్దసంక. వీరికవ నేమియు సలస్కారము లేనియట్లు వీనిమాలల తెప్పుచున్నచి. రాజపుత్రక దుడ్డి మంతురాలు వాస్తవ నిజము గ్రహించి యెవఁజెడకున్నది. ఆ విద్యాంశురార్ మూరునిం బెండ్లి యాడుట నమఁజనుము కానేరదు. కుచుమాచుడే సగవవాడు. వాని వెదకి తెప్పించుట యుక్తము. వీడు కుచుమాచుడు కాదు కాదు అవ ముహూర్త పరికి కూర్చుండెను. అప్పుడు సక్కులెల్లారు వకని వక్రత్వ ముగించుచు గర తాళములు గొడ్డెరి.

తనవార గోనర్తయఁడు లేచి పుట్టుదారాః సతార్థక్షుండు నిజము దెలిసికొనియెను. సత్యము చెప్పెను. వీడు కుచుమాచుడు కాదు మెత్తలరోహి. కృతమ్యుండు. మహాపాపాత్ముడు యౌరథము చెప్పిన విషయండు వీడు కుచుమాచు నితో పంటజేయుటలై వచ్చిన జానపదులు వీనిపేరు కలందును. ఈ దుష్ట యుడు సరస్వతి తన్ను బెండ్లి యాడువని యాసలెంచి విడిచిండుచుంక గంధుమాచుని తల తెల్లించి నదియగొట్టి కంఠకములో తొరవెలెను. అది వదిలి వెచ్చుండు పుష్పలు గమ్ము గంధము దగులికలెన సువరింతుకొనెనున్నంత మోజక ముండు అః ఏమి? వా చ్చితుఁడు కుచుమాచుడు మృత్యువయ్యెవా? పో మృతముఁడో మరుస్సా? అని పిచ్చమెలుగను దుఃఖింపుచుండెను. కాలు సభ్యులు శోక

రావములు వెంజుంపుడున గోవర్ధ్దముడుహస్త సంజ్ఞతో వారించుచు గొంతున పస
రింపుకొని వెలువడుదు. వెలువడుదు. కురుమాచుండు బ్రతికియే యున్నవాడు
ఓసండు. తై వికముగా నాడు వల్లవాండు మంపైచి వానిని బెకిసి తమ పుత్రు
దీసికొనిపోయి కాపాడిరి.

తరువాత గొప్పి వెంబి కథండు చక్కది యొకరేవులో నావికారిపతియే
యెంబ గొంతునాచుని వివాహవార్త బ్రాహ్మణులు దెప్పివనిని పరిచారముతో నేలెంపు
వచ్చుచు దారిలో నతడు గలిసికొని యభారము చెరిసికొని పరికించుచు నానక
గూచ నిండు వచ్చినిని ఆ పురుషునిపా దీపరలోనే యున్నవాడు. అతడు తన
ప్రేక్షనన్న కురుమాచుం జూపుచు.

మః ఇరదే సర్వం శేషుషీవిజితవాగీకండు నానకా

ద్యుతపాదీంత్యుపేక్ష సంద్యకయోస్సోయావృతాకండు ధూ

ర్ధికవిద్యుజ్జవంతితాంస్రియుగు రుద్రీదేవే కాకాచని

ర్ధికమాచుం చగు కురుమాచుడు గుమారీదత్తవాయుం దింసః

నీజ అరుపతివారు విద్యులు వారుకాత్తంబు

అను కాంతముగ బరించిన మనండు

సిద్ధాస్థిర్భూనశక్త్యమహాత్వాప్తి

తనవిద్య మెరుగు వెట్టిన కమన్య

వరకాజీరసరస్వతి సరస్వతీవార్త

చెసి ప్రసంగింపవచ్చిన సుబుధి

చింతకేతనే దళిత పలికింది వెరిమించు

కలికి మప్పించిన లలితమూర్తి

గీ॥ శంఖిదేవి ద్రోహమున జచ్చి శంకరకథా

మరణ బ్రదికిన విప్రకుమారు చంగ

శిరసుమాచుడు కురుమాచు నిరతెనుండి

అరి గురు ద్రోహ శంఖు తరయ్యుండి.

అని భద్రునంత వచ్చురెల్లను లేచి నిలువంతి ఆ మహామహాపురేషీ కురు
మారుడెడి అని కంకంము దేవు మివలు పెట్టి కౌంవరతవిపె బుచ్చుచులు జరి రి.
హిరణ్యగర్భు దా సంపదము వాంఛురు గోవర్ధ్దముం గొకలింపుకొని మహాత్మా మీ
రెవ్వరో వే నెరుంగను. మును క రహివమున జెనులేడు. ఆవర్చుండువురై వచ్చి నా
యిక్కట్టు బాపితిరి. నీకాంక్ష తెలియి. మీకు గృతజ్ఞాంబునై యంకితము.
మీ కంఖం నామంబు తెలియించి నాక ప్రోతవర్తము గాంపెవునని పేడుకొని
యెను. గోవర్ధ్దయు పట్టయె.

రాగా మే మేడ్చూరము సహాయము. కాకిలో నన్నెడలూ కలిగి
ముని దెప్పించినదా? దీక్షితునిము కొరకు ఓంమోహలంబోయి లోకమును నేము
యందేము. ఇందు మువ్వరము నచ్చితిమి. ఈ సవాద్యముందు మువ్వరమును
జోకడు నేనొకడ నీకడు కుసుమాచడు వియ్యునిని చూపుదు మువ్వరమును
కొంతవివరింపెను.

పాఠశాలగమ్యుండు మారప్పకుండకు బడచుచు జూచి సంభోషణరా
చార నమగ్నుండై యతని పాదములది మహాపుత్రుని వాహు గన్తుడెన నుచ్యుండు
వోచి ముందునుది మా పుత్రాకృత విశేషములంజేసి యిప్పుడు మాకాలోకగృహ
గానింబితిని. మేము కృతకృత్యులమైతిమి. నా పుత్రుక మిమ్ము మునుపే పరింపినది.
రాజ్యంబుతోమాత సరస్వతిని అర్చిగహింపుడు అని పలుకుచు నొక పుష్పహార
యతని మెకలో నై రెను. ఆపుత్ర గ్రాసవాచివతిగామన్న పోడికమునుడు సంతోషము
వల్లకాంక్ష గడిచు దీక్షనుది మితులాగా వచ్చితిగా అని పలుకుచు గోనరీయని గును
మానుని గోగరించుకొని మానంద జాష్యముండే వారి తడిపెను. బాచును సంతోష
ముతో బ్రత్యాక్షేపము గానింబిరి. అప్పుడు గోనరీయుడు పరుషాక్షు నిమ్ము మేము
గురువువల్లదిమి నీవు మమ్మావనాదు వల్లలేదేయితిని. ఈ సంభోధము గునింబి
నిమ్ము దెప్పి వోచుట మేము నీతో మాట్లాడుటలేదు నిజము గ్రహించి దెప్పితిని.
మన కుడమాచడు పునరన్మమైతివని యో వృత్తాంతము మరల వానితో తెప్పిను.
తాను రాజై న తెలింగును సంతోషముగా దెప్పి మేము వోరె నిష్కరూప నింకను
రాచానగర మనుగ లేదా? చరకాదిమిత్రులు మన సమితమే మేమియుండును.
నేను సింహాసన మెక్కి యందు తోపంతువని ప్రమత్తము చేయుటంక నింకలో
గురుమాచుండు సరస్వతిని వివాహమాడుచున్నాడని వార్తని యిందువచ్చితిని. కును
మాచుని వివాహమైనకనువాత మనసుండు తోవునము. ఈ రాజ్యానులు మనమేడ్చూ
రము సమముగా యింకకొనవలయును. అని పలికిన విని సంభవించుచు హెబ్బక
ముఖండు ముకురుకునమంతురు మన కిట్లేద మేంకరదీని? మన రాచాయణకొక
పంథిక పుత్రుని పెండ్లియాడి రాచగరమున కిరిగెను. నేనిపాటికి రాచగర ముగ
వంధిన వాడనే. ఒక ప్రియితునిచార్య నొకకాంక్షికుడు హరించెను. నాని మూం
మున దోహదము చేయుచుండెని. ఆ మహనీయుని కలసింపాచుములు నాను దెలి
యవు. ఆతడు తెప్పలేడు. నేనెప్పుగలేడు. ఆ మువ్వకృత వాడే యరకుల నీచునింబి
రెప్పెను. అంతలో దోహండు వాడెరకువచ్చి నమస్కరింపుచు దోహంబిత్తము
గునింబి మిక్కిలి యగ్నింపెను.

చాచ నమపుత్ర జవాంతికముగా మాట్లాడికొను చుండగా కొంతసేపుపరి
కాలం పాఠశాలగమ్యుండు వారితో వాచ్యులాచా కొలాపితమిచ్చి తెప్పించుచుండెను
అప్పుడు. నేనువంధిన రావము తేలికది నిజము నిచులువలెనది. నీ నీకంబ

దని కేమికొక విధిప మాయతో నభార్యవుడు తప్పవనియొప్పుది. ఆ మాట వినుటకు నభ్యులు తొందరపడుచున్నారని వరిజినని హెచ్చరించువాడు. పిండియైదీక మెక్కియెల్లరు చిన పీడు మిశ్రద్రోహి. పాపమువకు వెరకు వాడుకాదు. ఇట్టివాడయినచోకేమున కపూరకుగను. పీడి కురికొక విధింపుల యెచరము. పీడు తన కేమియుపకారము సేయదునని కురుమారు వడిగెవను. అకడు నాన్నితులతో నాలోచించి పీడు రగివ యుపకారము సేసెదవని తెప్పెవరు. అట్లుతెప్పెనును పిశ్వానములేక పరమ భాగముగ విద్యాస్వరూపుని అంప యర్హింపన హాస్యకముని కరుణింపదాని వరికెను. సామాజికచెల్ల నది యుదితమచితమని యేక గీతముగా గేకలుపెట్టరు.

కురుమారుం దండుం కియకొనక నీని కలిదండులు ఛాం మంచియారు. నాకు భోజనముపెట్టి నరస్వతి వల్లంకము చెప్పును నహాయముగా వానింబి పీడి గంపిరి. భాగకగా గాపాడుమని తెప్పిరి పీడు దుర్భాధుడైన వారింబారి నీని ప్రేరే మప్పించునని వెదకొనుచున్నాను. వారింబ గుడిదిన పిశ్వాకమును వుట్టిట్లు చెప్పుటకు పీడుచున్నది. ఏది దేయించును మనము కరలంకము. లగవంతు దొకనెవంతు భయము గలుగజేసి మరియొకని వంప నాభయము పోగొట్టుచుండును. అని యుక్తి యుక్తముగా నువ్వననించి వాని కింపకంద గాపాడె... అతని కృపాశక్తి పైర్లరు నుతియింది. అంతటితో వర ముగించి హిరణ్యగర్భుండు కురుమారు గోన ర్శియ హెచ్చకముం తోకలను బ్రక్కెను. దేవ కోటలో పడిదం నియమించి యండు బ్రహ్మచారి గొరపింపుటంధెను.

ఆ వృత్తాంతమంతయు పఠులినంప విని నరస్వతి మిగుల నానందించును మదియొక చింతకును విద్యలు గరవుమని తెలిక తెనేతి కిచ్చి కురుమారునొడ్డ పురిపది కురుమారుం భాగిరమును దుస్వపు వస్త్రముం దగించి సవ్యమంబుగా భాగి విద్యం నువలేకించి పంపెను.

ఆ చింత తెనుగి చింతకన్న ప్రోవంబగా నరస్వతితో బ్రలంపించి యొటముచినది. అప్పుకప్పుచి ప్రార్థ సాగరమున మునుగుచున నుండునముం దిశానుభుముగా వరసేతి పరిచుచే సెను.

హిరణ్యగర్భుండు కురుమారు భ్రమప నరస్వతిని, కురుమారునిచ్చి విరాహము గావించెను. భోజనంబు హిరణ్యగర్భుండును గోనర్శియును పెండ్లి పెట్టలె మహోత్సవముని తెక్కులు గాంప జేపిరి. వెరుకలతో గొప్పదినములు గాపి హిరణ్యగర్భుండు భోజనాదు కురుమారు గోనర్శియంతో మిశ్రులారా పీడిచువుడు మహారాజులెరి. పీ కతంబున పిండి వర్ణివారమె యగడుము. పంప పిశ్వులు మన పిండి కమి రావాగరంబున వేయించును. పిరుండుతోవుడు తెరపుం జేకలం నగరంబున కడుగుచున్నాదని విందిమి. భోజనంబున మేను నెండుటయి భాసిర

రెలిసికొని భారానగరం లకు కరుచెందుము. ఈ కథకు మరల చెప్పించజచ్చి తును. అనుగూడ నమ్మగలమహర్షి మన మిత్రులం జాతును రెప్పుడున్నాడు మన వేధుడలు చూచి చూచి రిమ్మగలేక మెగమాట వదులుచ్చాడు. ఏమందు కోపు దకు నమ్మకంపుకది కొలిప వాల్చికేం యింగీకరించి వారోజుండును పూగక మాలుండు చుగదలి యల్లాణురౌజాపాణి పట్టయారుకు బోయి

అని యింగిరించి మడిసిద్దుండు మిగిలిన కథ వరువారి మజిలీ యందు బెప్పుటొంగెను.

103 ■ మూలి

అల్లాణురౌజా కథ

కా. అల్లాణురౌజు తూమిపాలుడు వరాన్యత్వ ప్రభావంబుననే ముల్లోకంబుల బ్రేవహించి సకలంబున్ శంకుభ్రష్టార్పణ సల్లావంబుల ప్రౌఢపుచ్చురును సంసానంబునం దార్పణి ద్వర్లోకంబులు సక్లష్టత వెలయ విం ద్రప్రాకరం బొప్పగాన.

ఏకశరానగరంబు రాజధానిగా జేసికొని భర్మంబున జ్ఞానబాలింపు చుండెను. అతనికే భక్త్యానుబంధము నామోచరమగుండు. అతడు సంకలము మహా శక్యవార్తన సేయుచుండును. పర్యవిత్యాలానంబులై కవీంద్రుల బండితుల బెడ్లగా వానరీంబును. శబిరదనరీతుల మించిన పరాస్కరు. సత్యము నడుగుచు మహాశక్యరుల వర్సింది యిష్టాత్మకములకే దృష్టిపెంకింపుచుండును. ఏ మహాశక్యరు జేదికోరకము విచ్చుట ప్రకముగా నీయమును సేసికొనెను.

ఆ పరిపరి యర్థాంగంబు సువక. అపరివర యదుంబడికి రమ్మలు వట్టగలదు. రూపంబున కలియ విర్జల తారలియు నామంబోంజాయ. అను సుగుణంబుల వర్ణింప పామాన్యమై కక్యముగాదు. ఆ పుర్యానరి పరికి బ్రాణమలలో బ్రాణమై నియముమలకు పహాణిజీయే || ర్నింపుచుండెను.

ఒకనాడు పరిపరియను మహాశక్యరుల కరనియించి కలిసిగా వచ్చెను. అతనిపాదము ముప్పది యేండ్లకు లోపగా నుండును. రూపము సామాన్యమనను తేము విద్యావంతుడని సూచించుచుండెను. ఎటులిను బాష మండిత పరికుండై రెండువ మహాశక్యరులవలె నొప్పుచుండెను. భక్త్యాణం బావనవలెని బుడవలిగా రంబి యదా విధిగా నర్పించి సుఖంబు గోచనవ్వరు వాడుక వకారము నమస్కరించి యిట్లనియె.

మహాత్మా! నీవవలంపులవలె మాయండికి వచ్చి మమ్ముగ్గ రాధుగా గొనింది రివి. సేవించకేయి సోకే మేము గుంజులతోపాడ బుట్టుండునైతిమి. మకత్యంక

ఈ లాఠి నేను రావడకొని రమ్మంటి. ఏ సంగతి యిదిగోయే వెళ్ళినవని నాకున్నను సత్యముగా చెప్పితిని నేడు రాకున్న నెంతమోసము అయ్యెను?

సర్వగంధి—అబ్బా! నీవు మాడ్కివచ్చి నా యమాదము గను పెట్టితిని. నీ చెప్పు చుట్టుముట్ల వేటినించుచుంటిని. ఒప్పుచుండిన మందులు లేకున్న పొమ్ము. మా యింటికి స్నేహితులు పరిచితులు వచ్చుచుండును. మాడిమాటికి కంఠలు చేసిన మత్తరము సెప్పవారు లేరు.

అని కడలివారికివది. అంతయు బ్రాగి యుండితిని నొడలెయింకక కోసముతో నోసిరంధా! ఎంతకొవ్వి పలుకుచుంటిని? పుట్టెడుమావ్యముమ్మి తెర్చియిచ్చిన పొమ్ము నీ యెప్పుడందినదను కొంటివా? అని పలుకుచు నీవుపై నొక గ్రుద్దు గ్రుద్దెను. అది మెట్లోయని యాచివది. కాకని చుట్టి చాచితిని యొకంహము వినివచ్చి ఓరి సిగునూలిన కుక్క. నాకూతుల గొట్టచుందెదరా? నీ రేతులు మాడిపోయి దున్నుపోకువలె నున్నావు. ఆవచ్చినవాడెవ్వడో చూపుము. రాని అడో నీ అట్లో గొరిగిందెదనని పలుకుచు నామాదాత్ముని అట్టిపట్టుకొని నీదిలోని కీడ్డుకొని పోయి యేడి! చూపుము. చూపు మని పెద్దకేరలు పెట్టుచుండును. అదో! చెప్పితి అచ్చి తినివి యాదాత్ముని చూచుచుండును.

ఆ ప్రాంతమందున్న మంత్రులు రాకొలాహలము విని చావునకు బోయి చాని నట్టి కొట్టుచుంటి వేమని వేళ్ళమూత వదిలి. అది బాబా ఎవ్వడో వచ్చి మాయించి నీ కలపు గొట్టెనంటి. వాడెందుమ గొట్టెనని నీకు నా కూతుల శాప మోడెం అడుగు. అని యో వృత్తాంతము చెప్పితిని. మంత్రులు వచ్చెదరు. ఆ తరుపు గొట్టినవాడు మేము వనివవాడు మరియొకడు కాదుపోయి పొందు తగవులాడ కుకులని సుందరించి చావంపివేసిరి.

■ ఏటిభామదే యటవంటి మదమంటి యింటికిరిగి యేడి పరసునితో సొగటాలసోకి యాడ.చున్నదని చాచినవని విని యందుంటి మంజువాణి యింటి కరిగెను. మంజువాణి కలపుతిని యోహో బాహుళా! దాడిరప్పి వచ్చితిరే? నేడు రాదద చాచిన మోసము వచ్చుంజాడి. అని పరిహాసించిన నవ్వులు నెకడు ఓసి. నీ వలన ఖిగిరియే వచ్చితిని ప్రభుకార్యము పరిష్కరించుము. అప్పుకారు. ఈ లాఠి గానీ చేసికొనిరా గండా! అని యేడిగిన నవ్వులకి అవా! యింత వొడువోయి పన్ని యీ ములు దెప్పిదవా? నేను ఇచ్చాతిమే యనుకొంటిని. కాకాగారి నేక సర్పి తుంగగు నొకరింగదారి యిప్పుడేచ్చి కాంటామిచ్చి తోటిలికిభోయను గడియి లాగివది. లేకున్న మిటరక్కంగదా! పో! యాడన వదిలి నాదేమి? అనుచుయు నెకడు ఆదైయన చెప్పిండుం డిసికొనోవచ్చును. రానాసన మిచ్చి లేదు రానాసన రానాసన చాచుచునని వేయిండు నెకడుంటి కడలెండ్ర

లంబికి బోయెను. అది వయసుకానితో ముచ్చదిరాదుచుండెను. పెళ్ళిం నా ఘటంగు దాదూరనప్ప వారకాంతర గృహమిచ్చియు ద్రోక్షియారెను. ఒట్టు పెచ్చెర ద్వాగ్నజిత ను విడిచి గనంబడలేదు. అంతరా వార్త మంత్రులకు తెలియ జేసెను.

మంత్రులు దొరా : ఇది వింతగానవ్వుది. వెయ్యదవం పోనాడోలో ఘటంగ సంకరసారయగు గణక బొరకలేదే. మన మేవ్వరెవో తిసికొని వత్తుమని రాజు గంపెకాసతో నుండును. మనము పోవు పాకు ఘటంపడు. ఇప్పుడేమి చేయు చును. అని విచారించుడు ముఖ ముఖం నా విరుసంపి వాయుగూడ లలిసిందిమాచిది. విడివెంతులు బొరకలేదు. భవము లేసి తిసికొనిపోయినదో రాజునకు తెలిసిన కిసిం చును. యెవ్వరము పెచ్చెరయే మందిదని కలదిది మంత్రులు రాజునద్ద కరిగి యా తెలింగిందరి.

భార్యతో గూడ దేవగృహంబున కష్టము జేచుచున్న కళ్యాణం రాజు ర విని హాహావారము సేయును చందమింది మాచ్చిలెను. మువత పరిపాలించి తెల పుతో లేవనెత్తి కి తోవదారములు సేయును దెప్పెల్లి తువంకకాచుచున్న కర్తతో నుహాత్మా. ఇట్ల కారణముగా జరిపోయితి లేం? మంత్రుల మంపిన వల్లకలో నేమి యున్నది? ఎటు రెప్పకని యదగిన నయ్యెరవం దిట్ల కెయి.

కరుణ! నీతో వేచిరెప్పెరును? మహేశ్వరుని కోరిక! దీక్షపడక యవ రాది నైతిని. వారనాంత నర్పించును యతని కయ్యెత్తె గూర్చుండ బెట్టితిని. దేహ భర్మములు దుర్మరములు. నేటితో నా వ్రత విఘ్నమైనది. ఇక నేమి గురునన. ప్రామాప విఘ్నం నయ్యెదనని భార్యకా వల్లంత మంతయుం బెప్పెను.

అమె యింపుక ద్వానింపి ప్రాశస్తా : నీ యల్లంగ అక్కని వకవర్గి వేనుండ మీకు అందయిది? మహేశ్వరుని కామికము గుర్తుల కికరాంగులం బాపు టకు మీకేమి యధికారమున్నది? , పరివిఘ్నముగను విరానింపదే? నవ్వు నీటా గింపుడు. నే నకని యవ్వము కెచ్చెర బొలియిచ్చామని భార్య భరయననతి నతితిని నక్కరింపలేదా? అట్లే నేమిట గానించి గృతక్లయ్యుగాం గుర్తు. నా అన్నము పొట్టుయ్యము నొందగలదని ప్రార్థించెడిది.

ఆ బోలే మాటొగని యా ఒకవతి యవదినకామంబును తెందు న కర్త లోదరిం గ్రహియెల్లి మత్తకాగి : నీ పలుకులు మినుపలుకుల రమహరించెయిచ్చుచి. ప్రేయగాన కిచ్చె దెప్పెరమును. పూర్వముగ వ తోషించితిని. వెయ్యంక్రు విడిచి లలిందిరికాదు మేమెంత నువ్వెవ్వరిదారమునకు నియోగించుట యధర్మము. వ్రతము విడువ వలసిన సమయములో మంచి యుపాయము రెప్పితిని. నీవుపోయి మహేశ్వరుని కామ్యమును దీర్చుము. నీ కేమియు రోసములేదు. పొమ్ము. మరియ

రాజశాసనము తెప్పగూరదు. వాదాంగమునందు తెప్పము. లేకున్న నగు దంగిరింపఁగలదు. అని యుపదేశించి యుండును.

సుప్రత పాత్రీవత్య కంగంబు భావము ద్భువనేమ్యకముతో సూక్ష్మ తూపాంబరములు తరించి సూరి చందన వర్షిణాంగము మునివాసము. దెసరి వ్యాపింప నా మహేశ్వరులు మంతుకొనియున్న గదిలోనికిఁ బోయి యతనికి సమస్కరించి చూచుటా. నే నొక వారకాంతము భద్రా భూపాలుని పంపున మీ కడకు వచ్చితిని. నా వఃన మీ యర్థము దీర్చుకొనుమని పలుకుచు నెదుర నిలువఁబడినది.

అరం బామె మోదిగజూచి మంచిముగ్ధిగ మరికి యామె పాదంబులంబి నమస్కరించుచు లేచి: నిత వారకాంతవని తెప్పయందేసెం? పాత్రీవత్య: గదంబునుండదే? అశ్వగో పాంశ్లేశము. తెలువకుమి? మేమ భస్మము పోయినను, అయ్యో. || వెక్కిన సింహంబు వాపై దివ్యదృష్టులు వ్యాపింపజేయుచున్నది. కలీ: అతరింపనా? నీ దేశమున్న ప్రజామహాభావ విజృంభ గలుగుచున్నది. తుచ్చునీ కోరిక కోరినందుకు నన్ను క్షింప వచ్చివా? లోకమాతా? నీకు నమస్కారము. నా తప్పు మన్నింపుము. ఎరుగ కదీమారి పలికితిని ప్రార్థించుచుండెను.

|| మహేశ్వరుని పీఠిచూచుట చని రాజవత్సవి నెఱుపఁచుచు నొహ్లా: నేను భార్యతీకాను లక్ష్మిని కాను సకన్యరికాను. ఒక హేళాంకము. రాజుగారిని నిత కోరితి మట. నాకు సౌమ్యర్పి మా రాత్రి మీ యొద్ద కనపడి. ఇదియు నిజము. మీరు ప్రాశ్నాబులు నేను పాసినానను. నాకు నమస్కరింపఁగలదు. వేగము మీ యర్థము దీర్చుకొందని క్రమ్యంబు పలికినది. అరంబు బాచి: నీ చూచుట మెత్తగా నున్నది. నీ రూపము భార మరక్కవలె గవంబుచున్నది. అయ్యో: నీ పరక దిండు పాత్రాకమువలెనున్నది. వాచక శ్వాలికవలె వేలాడుచున్నది. నీ రూపులు కూంములవలె వన్ను: బొడుచుచున్నది. అంబా: నీ భయంకర మాక్తి సుపసంహరింపుమని ప్రార్థించుచు కన్నులు మూసికొని పాదంబులంబి యేను.

అప్పుడామె అయ్యో: మహేశ్వరా: నిత మహేశ్వరుండవగు భార్యతీ రూపమున వచ్చితిని. నీ కావ్యము దీర్చుకొనుము. లేకున్నగదంబు చేసితిని రాజుగారు నన్ను వింటింపగఁగూ: అని ప్రతోడిండుటయు సకలు మర్లగ కన్నులం దెంచి మెఱుపుతిగిలోలో దక్షమనాంతి మిరుమిల్లుగొలువ జూపకాంత శాస్త్రు కలీ: నీ పీఠి యుపసంహరింపుము. కాంతురాయ కన్నుని ప్రార్థించెను. సుదక్ష యశని చూచుటచే "అయ్యో: ఇదియేమి కర్మము. వచ్చెనని యింత దూరక నొందెనున్నాడు. నాకు లేకదని రూపుం గల్పించుచున్నాడు. నా లేమయంబు గలదు నేమేమి లే గుడును? ప్రాణనాథులు వచ్చు గదా నాకు నొందెదరు నన్ను? నీ పీఠి వేరు చిత్తర రూప గా గవంబు చున్నది. వాచి: రే శ్వర

మాను తెలియ నెవ్వరి కరము" అని ధ్యానింపుడు నరసి మరయు మరయుం బ్రోల్పాహ పడెనది.

అను మాటాకిన కూయవలె వానికి గుర్తుకొను చుండెను. అతడు కన్నులు మూసికొని పట్టె. కట్టి : రంకింపుము. రంకింపుమని నెడుటకప్ప ఎరొకమాటలేదు. ఈ రీతిని పాడింపుడు సంపాదము సేయుచుంక సింకతో గొడి కూసినది అప్పు రా రాహు నామి చేయి చున్నారో భూదలయనునని చూ గడి రావునకు విచ్చి లోపలికొన్నను లాలించెను. రేపి : వన్ను నున్నింపవా? నీ నేడికి నా యొగలు మండితోపుడున్నది. శాంతింపుము. అయ్యో : మహారాజా నా కామితము దీక్షచెందెప్పి యిట్టి రానుటయు సేసితివే? మహాశక్తిని ప్రయోగించువా? ఇదియో నీ ప్రక మాయాకర్మము. నా కామితము దీక్షుటకంటె బెద్దగా సంకసెందును. ఈ యావక రాలింపుము. అని పెద్దయెలుంగున మొల వెట్టు చుండెను.

అ మాటలు విని రాహు వెనవకుము వెనవకుము. ఇదిగో వేను వన్ను చున్నాను. అని గుణావన పుష్ప దొనుకొని లోపలిం బోయెను. సుసంక మందము రావున నెడవంబోయెను. కన్నులు మూసికొని మహాశక్త్యుం దాని పాదంబుల రావున బడియుండెను. ఆ : ఆ : ఏమి? పేయస్! అతికిని భయ పెట్టుచుంటా? అట్లు వేడు చున్నావేమి? అని యిడిగిన విని యా మహాశక్త్యుండు తటావనవచ్చి చూ రాహు గొగ్గరించుకొని మహారాజా : నన్ను రంకింపుము. ఈమె తేజము నా మీను మంజేయుచున్నది. నీ దరి తేరుటకే గొంతెము చల్లబడినది. నా తేమియు నక్కఱలేదు. నా దానిని వన్ను బోసెయ్యదు అని పలికెను.

రాహు వానినిపు గొట్టుచు మహాశక్తరా : తిరుక నెండెదవే? మహాశక్తి యొక్కర? తిన్న మంగళ ప్రిగహమగు నా యువతిని జూడుము. అట్టిప్త మీమిటి దీక్షుకొంటిని బాధ? ఇది గడికాక్కడ కన్నులం రెంబి చూడుము. అని పలికిన నరం దిట్లనియె.

అయ్యయ్యో : రెప్పలు ఐదువెక్కినవి అమి తేజము కన్నుల దాన నీయకున్నది. అదిగో ప్రసంగము కరణ్ణా చన్నది. రాహు : మహాశక్తిని ప్రయోగించితి వెట్టి కాగంతు? రాహు : రంకింపుము. మేను చక్రం మండిపోవు తన్నది. అని పలుకుడు గంగ నెప్పురెత్తిన వామం బోలే పలు నలు గంతులు వెయ్యు చుండెను.

రాహు వానిం బట్టకొని అయ్యో : ఇదియేమి కర్మము? ఏమియు లేనిదే ప్రమమడచుంటివే. నీవెలు కన్నులెత్తి చూడుమని యాదార్పెను. అతడు కన్నులెత్తి చూచి బాబో : కన్నులు పోయినవి గ్రడ్డిరావడై పోయినవి. వెదుకోరిక

కోరినదంత నా కిట్టికొని విధించెడిది. బుద్ధివచ్చినది. ఇక వెళ్ళకు న్నిద్ద యది రాష్ట్ర పరమ. అని దింపరా లాయందుకొనుచుండెను

మహేశ్వరాః ఇది గణక. నేను రాజును. నేనుగాక యందవ్వయను లేదు. ఆదికర్త యొక్కర నన్నుతియో మాపుచుని యుడిగిన నరందు దేవాః పోయి ఓని నా మందము రావునకువచ్చి నిలువబడిన యామెయే ఆదికర్త. పుణ్యతి క్కూని చిర కాలం దాటి ఆమెగో యదుకనుంద నేటియనీ యడిగెన వెమిటికి ? వెగ యామె పాపకలంబునీన నా మీదకి రాయాము. నా పాపం బలదనగలదు లేకున్న గతియే లాంటిదని శ్రుతిమాలికొనిన నాయితీమీదేమియు తోరక యుద్ధు వాచించెను

అప్పుడా మహేశ్వరుని మేరు వెచ్చబాసినట్లు వర్ణింపిరి. అమ్మయ్యా! అప్పుడికి బలిపెరిచి. కామము తగ్గినది. తావులు కేసంబడుచున్నవి. అహః! దేవీ! నీ మహాశక్తియే మగ్గింప బ్రహ్మాదులకు శక్త్యగుణము. నే నీ మహారాజును దుష్టకార్యము గోరినందులకు శిక్షింప వర్చితిమి. బుద్ధివచ్చినదని పలుకుదు దల్భావ ప్రాంత భూరణంబు ముగియక ధీమికొని కరుణనకు నొడవడికి రాదుకొని సంకన మతో మహారాజాః నే నీవృద్ధికి బాతుంటిని. నా కిష్టము యిమ్ము పోయి వచ్చెదను. కింపూజా భుగంధయంతవగు నీవృద్ధి కోరిక కోరవచ్చునా ! తంబు కొనిన నాకే కవ్యగా రోచుచున్నది. దైవము పంపిన నా కిట్టి సంతకల్యమ పుట్టినది. నీవు ధన్యుడనైతివి. అని స్తుతియించుచు నా మహేశ్వరుని దల నిలువక రాజు నాదీ కుండుముని శ్రుతిమాలికొనిన పంక యెందలం బోయెను.

రాజు మంత్రుల పాత్రితత్వ శావముని కర్తవ్యు చుడుచు బెద్దగా స్తుతించి యాదరించెను.

సీ. నరంజేన మయంబు సాధ్యబలామంబు

దేహంబు పావనీకరమట్లు

ప్రణయ్యాన్ని కల్పంబు పరిచేనా మిట్టి

వహియంబు ఖయల దుష్టాంశ పానంబు

సానుం కొవదించు సకలారము ను పతి

ప్రవక విన్యసురదీక్ష మును పడు

కమలంబు నువరంబు పంకముంబు ముద్రించి నేయి

సుజితీ వరంబు బహుమిదంబు

సీ. కమలం పతికృతి పిమగుంజెన నుచు

మూడు ముగ్ధులు గా కోరిమనకనైవ

తమ పతికృతి కాలంక మేదియైన

పరిచి ను ప్రమాదంబుం గడగవలెనా ?

గీ. ఒకతె భాస్కరు నువయింపడుండఁ జేసె
నొకతె రల్లార్చె రాగాన్ని హోతు నొకతె
బ్రాహ్మణుని తేనుగఁదె రర్చుం బడంగ
నెను గానింపవోవ నీ తూట పోయి.

అట్లానుఁ బరికింప నీవ్వర పేరితుండై యా మహేశ్వరుఁ డట్లు కోయి
కొందరును, సహజ కామాది రేఖలును మహాపుణ్యాత్మునిఁ దుర్బుజోగము కొడుటచే
యూర్త విస్త్రుండు మానసింపఁడెను. కొందరును పలుక జొచ్చిరి.

అట్టి సాధ్వీమణిం గూడినా వి యల్లాఁ బూజించుడు రక్షించునఁ బ్రజలం
లాలింపురు గన్పరి నాదరింపురు దిగంత వ్యాప కీర్తియై యొప్పుమందెను. తోటాసిదే
ననమానింపఁబడి కాకరానకవి నానా దైములు దిరుగుచు నొక నాఁ కమ్మహరాజాగారి
గారి యాలగంబుని కరిగి యాత్మీయ తేజులు కచ్చెరు వందుచు నభ్యులు సూచు
చుండఁ గుడిహస్త మెరి.

శ్లో॥ అల్లాఁ బూజింపఁ తుదహిత వగరే వందరతి కిరాతి
కీర్తివాదాయ రత్నాస్యతురర అధిరాంగారకంబా కురాంగిః
స్థిస్థా శ్రీకంఠ తండం తరుమరి ముకశిరూతనేతా కుమరి
వ్యాసామోరాసుయా రైర్మరుకయికరైర్మామకం కావీరరీః

ఓ మహారాజా : నేటివోడింపఁబడి పారిపోయిన క్రమరాజుల వల్లభమండు
నందరిందునున్న కిరాతకాంతులు అక్కడక్కడ కొరకైన రత్నమందును తొందరపెప్పు
లనుకొని ప్రోగుదేరి వాసిపై మంచిగంపపు మమితుండై కన్నుల మూసికొని గూఢు
చుండగా వదిలుకాస్తా పరిగలు కావించుచున్న తుమ్మెదగుంపులను బాఁగి మోచిగా
రాదునున్న పోగయిరి. తొంతివెడచుంచును. లోకోత్తరమైన యా కోరమును ని
యల్లాఁబాని విన్నయనుం తెంచును నక్కటం గెఱిగింతుకొని మహారాజా పేరినా
నమ్మఁ గన్నులలోని నీవలెనైన నీ కుంకరి నామాదు లెరింగింపుమని ప్రార్థించు
దనచేరు రామరాజునిఁ బోలిన మహాప్రాచీనమన మందువాదమొనఁగి నిరంకుశము
బయలు వెదకితనియందు విచ్చేరు. అల్లాఁబాండు చిటంత నీవోరానిపుట్టుక
కపిందా. మహేశ్వరపరాంబోః ప్రయోగవతు సప్రవ్యాతి అనియెడఁ బంప
శ్లో॥ రా మ్మంస్త్రు యున్నది. మదీయపురాకృతకుకృత విశేషంబునవేసి నెపు నా
కడ కనుచిందెరి. నేను గృధాదుండునైతి నా సుందరను బుష్పలక్ష్మీ పూజా
పాలింపుకొనును. నీను రావలసివై పరినిర్ణయించును. పార్థివీయఁ గాకరామ
బ్రాహ్మణులైన రావ్యమరి? బుద్ధుల బాహ్య పుత్తగోతుండు నే నేను సేవకొందును?
ఓరవ వనించెన నన్ను వత్తెను లిచ్చిడం కాదమని పొరుకులను చరండు సంత

సింహుడు నరసి కొక దివ్యరత్నము గట్టి యిచ్చించి తనతో సమానముగ గౌరవముతో జూచుచు ఏర్పాచినోదములతో గాంక్షిపము సేయుచుండెను.

సర్వ సు క త

అశ్వాత్థూపతికి సకలసిద్ధాఫరిషక్షవము వాడుక యున్నది. అనిన దమ్మవరాశా పేరేంగమున్న సమయమున నీలసా శార్దూలాది క్యూరమ్మగలంబు కుక్కలవలె వెంటనుండి రా జెనఱుగిమి కాంక్షికు తరుదెంచి వ్యవసతి మ్రొక్కుచు రేరా : వేను మృగములవే బరిజనుల చేతబోధ నయ్యక పినోదకార్యంబుల జెలులంపె. గొప్ప గొప్ప సంస్థాపముల కదిగి నాయకుల జూచి పెక్కుచిరుదముల నంది యుండినె. అట్లు పెరిగియుండు. మివగులగుడ వనంకపాటితోనీకము లందగల వని దైవముగా లలికిన పయ్యోదయి దంకిడించి వాటి రాత్రియే లాకాపాడి మహా కవులతో గూడికొని పురజాహోర్యసమయమున సమరింపబడియున్న కేరాలసరిం 20 యా పినోదము సూచుచుండెను.

సీ॥ గొట్టినీవున పేదగుదెగాగ రెండుచూ

లములు వై తదంతరమున నొక్క

యేముగ జెక్కించి రాసెప్పై రెండుసెం

గముల పిల్చి తప్పగరాయములను

జేర మాంమువెప్పి శ్రేణిగా రాసెప్పై

బాబుల హివులను దుప్పలను నిల్చి

తచ్చిరంబులు దెవరామెప్ప నదియింప

యున్నై తియుల బండు నోడగునిల్చి

గీ॥ వానిభరమంగముల పరిమనములను

దూరములువెల్చి యెందు గోతుల మహిమ

ములను తల్లూకమలము వచ్చుముగాగ

నలిపి నాట్యము సేయించె లలితవనదే.

■ పూసా చమత్కారమున పూచి పుచ్చయెడు పుచ్చము నుచ్చయెడు

పుచ్చనున్న కాశిరానకవిం జూచి

శ్లో॥ కవీంద్రో వ్యక్తమిషోయ మర్చితారోపి వైక్యమిక్

వహత్య శ్లో॥ అరరాం అరం మరదాపరిం

కవీంద్రా॥ ■ గోరె న్నర్మలబుడ న్నర్మలబు ఒకమ్మల న్నర్మల

నము పరిందినము ఈ మ్మగముల బహుమింపిం న్నా ముదప్పయి దుగతి తాన

నానె న్నా రాదానకిం న్నా ప్రింది శ్లో॥ కమమ బదివె

కొలిపిపోయిపోయియున్నారనిచూచి

దీర్ఘదీక్ష త్రోసివేసి స్థిరతర మందాకరణ పడెను.

మహారాజు శ్రీమన్మకుటకు రాసవ్యర్థరమణ

ప్రభావాత్పాదాంబుజయగళ దాహపురవశే ||

శ్రీమవసరకవాహుంధెన కోటనకు సీమ్యగమం భారము వహించుట యొక చిత్రమా? అని చెప్పుటయు నక్కాండు వెనుకపాటుతో గవించెను. ఈ మేషము దాహవగదాభీక్షకుండని వదిలితిమి? అమృతరాజ కష్టంధయ్యేవా యేమి? విజయ చెప్పుము. అనుటయు నక్కాంధెనకుం దది నామం తెలియదు. దైవిక ముగా మీ రభిగిన ప్రశ్నయన కట్టి సమాధానము నా నోటినుండి అన్యాయముగా వచ్చినది. అని చెప్పుటయు వానవల్లభుండు కంకటితో నాయాట జాలింపుమని యాజ్ఞాపించి యెశాంతుమగా వాని దనుయొందునకు రప్పించుకొని యా మృగము బన్నియు తెక్కున సంపాదించెనని? ఈ సాధనము రెట్లు నేర్పెనని? అని అభిగిన చెరవుండు మీని వెల్లె వల్లెలుగా నున్నప్పుడు నంపాదించి యాట వెచ్చుచుండువని యే మేమో బొంకెను.

వలసివంతద్రవ్య మిచ్చిందెన నా గొర్రెను మా కిత్తునా? అని అభిగిన నా అనుకంధయు దానితో నున్నది. ఇయ్యేజానవి నా దుత్తరము తెప్పెను. ఆ విషయమె వాటియపురకు వెద సందారము జరిగినది. దైరవుడు రాజును వంధింపు తలంపుతో నల్లె యిత్తుమని మేల్పి కొన్ని కామకలంకి యా రేయి విశవభామున నావలెడుగ కుండ ప్రయాణముగుండ రాజింకరుల వోయి యాలంకవరచి రావంతకున నా గొర్రెను రాగిజేసివచ్చి రాజున కర్పించిరి.

కారానకవి యా గొర్రెయొడకు బోయి యున్నట్లు మహారాజు సర్వవి కల్పమూలా. నీ విట్లు మేషమనె బోయితిమేమి? సిన్నెవ్వ రిట్లు బాపించి? తుదారం బవ్వరిపె బెట్టినచ్చితిమి? అట గవుల వారార మివ్వరు? ఏదో భూతంక ముగము నచే యందు విలువక విశ్వాసము లేక చెరబాటన్నేహము గవించుకొనివచ్చితిమి. ఈ కడుపు మీ తుని జూడ కచ్చిరివా? కంఠమీ నీవకారకప్రతుంకపె న్నెన్నెవ్వరిట్లు పంపించిరి? వదాన్యా. నమ్ము. తారక తెండు గడియెనా నింపలేకుండునా? నీవే న్నెన్నె ముందుంటిమి కామా? అని దానివైచి యారక యుండుచుండునా.

మరియు మరియొక యెడమనా మోము మూర్ఖునను నెట్లెం దెప్పుడు మన గోకురు నిమిదినిమిది దాని మెదలో గడవ కాద క్తుండి మాట బాగి పారవైతము అమృత మిద మద్యమిద కోరిండ్ల పొంక మెట్లు? గుండ్ల బోయెకవ? నీ పేద మడందెన చూడమును ముగిసిన పంకమున గానీ చూడ గానవసరమిం గాంచి వుండంకెన కలంధై ఓవోహో? మూతడు నా ప్రాంబులుడు రాజున

కనియే : ఆహా ! నే దెంతలాగ్గము ? నే విక్రమి కెట్లు వచ్చితిని ? హెటరములు దేదీ : మహాత్మా ! రక్షింపుము. నా యహధము సైరింపును అని యాతని పాఠములు బ్రయోమము.

అప్పుడు కాదానకని అతని యెవరికి కలిగిండుకొనదు సరేంద్రా : అని కన్నీరు గాల్చుచు కన్నులతో :

శ్లో : స్నేహోపా వర మనుజితో నవరం సంజాత విమలీతప్రేమా
హృతనయవోపా విహారీ సవిహారీతి జాత్యంధ్రమ్ ||

స్నేహము కలిసి విడువబడక గలియునుదుటయే శ్రేష్ఠము. పదుమ గన్నులుబోయినవాడు చాల విరాళియును. కాక్యంధ్రుడు కేరింతయు నుండదు. మహారాజా : నీవి కాలాతిక్రమ చేతిలో జిక్కితిమేమి ? నీచృత్తాంత మెరింగింపుమని అడిగిన భోజండు నా కిది దిగ్గజముగా నున్నది. ఇది యే దేశము ? ఇది యేకజలా నగరము కాదా ? అలాబహుపతియే కాదా దీనిం బాలించువాడు ? మహాత్మా : నీ విందుంటిని విని పురందరపురమునుండి వచ్చుచుండ చాలిలో మృగ సమాహంబు సేవింప నెందెనింబోవుచున్న బెరవుండు కాలాతిక్రమండు మాకు గనంబడియెను వారు స్త్రీల తెరవెట్లుచున్నారని విని నాని కింపవలంబి తిరుగుచుంటిని. కావున వారు గనంబడిన రోదనే కోప ముగిసెడివారు పాపాత్మా : నిలు నిలు, నీ పీఠ ముండెదగ ; రీలాపతి నెందుచాలికి రెప్పుడుని యడలిండు ను వచ్చుగా నిలువంటికిని. హెటర ములుండు నదుము గట్టకొని వాతో నిలువంటి వాని చుండలింపుచుండెను. దండ ధరుండనై యున్న నమ్మచూచి మృగములు పారిపోవ మానెను. అంతలో వాని పరి జనులు ముగిలొని మాతో గలియుదుటకు నా యత వదిలి. బేత నామధము లేకున్నచు వెరవక మే మిరువురము వెనుకను మరలక బేతనున్న క్రరలలో వారి నాదితిమి.

ఆ తాం తిను ద్వేరని గుర్తతో గుర్తు చూచుచు నేడియో పనుడు నా మీదఁ జలి నాకు స్ఫురిలేకొంద తేపెను. అంతవట్లు జాపక మున్ను కి తరువాత నేని జరిగినదియో నాకు తెలియదు. వాచ్చితుడు నా పాట చూచి దేయునదిలేక పారి పోయి యుండును. ఇదియే నా వ్యర్థాంతమని రెప్పిన విని కాదాను కన్నీరు గ్రమ్ము వాడు గొర్రెగాఁజేసి యుత్పటికః టికి కొనిపెచ్చి యాడింపెన విధము నుండును పల్లంక మంతయు వెరిగించెను.

అప్పు రల్లాఱుం దుల్లమున సంతోష విస్మయములు వెల్లివిరిగెను. భోజనిఁ గలిగింపుకొని మహారాజా : కవిజానీతంబులగు భవనీయ యశోమంజరి. అంశక పుష్ప మునీషు గుర్రగూఁలు గావింపుచుచే యుండెక. అని దర్శన గాతం బెన్నం

దను గలుగలేదు. తాంబూలమునీ తామర నాకు మహాభారత మొనరించెను. నీ దగ్గరను నీ నీ నేను గృహధూత నిలిచి లింగయంత అనులకు నయోగింపుము. పట్టు పట్టుచుండెను యీ కుసారము తోమునతో గూడ నీ రాజ్యము పొలింపుచును యిక్కడ నెడయెడల తోలుచునో బ్రాశించిన తోలుం చిట్లనియె.

నరానోకము : అట్లుగనుక నీకాక యెంతకు కక్కమా ? ఇట్టి వారవగు లా ? యీ మహాకవి మీ కడ జేరినను, మిమ్ము రాజ్యములన్న నధికమైన వస్తువొందు యుచునున్నాను. అది నాకు దయచేయకు, పరమానందకలితులకు వగదనని యిచ్చిన వత్తు విరువగవత్తుతో నీ రాజ్యమే మీ యిచ్చివచ్చిన వస్తువులు యీరంప వలసివచ్చునెమమున్నది ? అనుటయు తోలుండు దేవా. మఱిమియునులేదు. ఈ మహాకవి చంద్రుడు నాకు బ్రాణము. ఈతని నాకు దయచేయ బ్రాశించుచున్నాను. మీరు బ్రాణరాక్షసంబు రాగందరి పరిశీలన వస్తువు సజ్జాయుండు.

దేవా : అదియో మీ యాశయము. ఇందుకు నా సెలవేమిగిలి ? మీకు నేను శ్రేష్ఠులగునా ? మీ యిచ్చివచ్చునట్లే యిచ్చే శాసించెదనని నెనుచుననుకోత మాంగుండై పలికెను.

తరువాత తోలుండు పంజరమునకుఁ బాదానకవితో.

శో : గర్భరస్తిష్ఠతోచి నీ గర్భరస్తిష్ఠతోచి నా
మా తామరసారాచిచ్చే శ్వాయాపరహితంబే

అర్థా : నడచుచున్నప్పుడును గూర్చున్నప్పుడును మేల్కొనునప్పుడును సిద్ధబోవునప్పుడును నా గవన్ము నీ వియోగమును నహంకరు. నా తప్పులన్నియు మన్నించి భావాగతంబునకు రావలయు. నీవులేని వగదంబు నేను పారవార్తనని వెదకునయెను. అతండును శ్రేయము జంభజంధురములగు న్యవతిమాటల రంగిక రింపెను.

అర్థాఁబడు తోలునకు గొప్ప చిందు గావించెను. తోలుండు తన మహారాముని గాగిరాను నొకపల్లకిపై వెక్కిరించి తాను పాదరానియై రుండి పట్టు కొని వదులుదు నా పురంబు అనులు వెదకెను.

అని యెరింగించి పిమ్మట చిట్ట రెప్పుడందె.

164 వ మాలి

య క్షు ని క థ

రత్నవిదంబ భవ యక్ష్మయగు రత్నవదనయమ్మ యక్ష్మ యెరిగినది మొదలు నుకల్లవత్తి యాసించు చూడువేడుక పెచ్చు పెరుగు భర్తతో మనోహరా .

మఃమిప్సా యక్షశైలమునకుం బోవఁయును మీ మిత్రు చాకర యెఁగిరిని మరల గవంబులేదేమి? మనతో పచ్చి యా పర్వతమును చూపించునా? యని యడిగిన నుపదనాకుండు ప్రాతేక్షి: అతం బామాట తెచ్చిన తరువాత నిదిగో వరుసప యిందో పోయెను. ఇటుగా గవంబులేదు. వాని నిమిత్తము వ్యవమంతయు వెదకినది. తిక్కినవచ్చి తులం లేరదను గోడకప్పుతుడు బాకపు తును మిత్రుడె యున్నవాడని యారదే తెచ్చెను. వానించూడ వేడు పోయితినికాని యనుభవము లో నుండుటచే నా వార వానికి దెలియజేయుచునే రోపోయిరి. మరల రేపు పోయి చూచెద. నా మీ కుంబులు వచ్చువరకు నిందుంకవలయును తరువాత మీ యక్కం చూడ తోవువము. గురుకులు వ్రాసికొంటివని తెచ్చిన పని యెమ్మగుర తిగుబోవ నిట్లయె.

అర్జునమా: మే మిద్దఱ మేక గర్భకారింనం. దీరలాలకు క్రింకు విడిపోతిమి. దెవికమగ బాపేమిము తెలిసినది? కాంక్షవారి సహంష గలనా? మీరే తెప్పును. కన్నక్కర జేర్చి మీరు వెంటనే రావచ్చును. మీ మిత్రు లందఱును గలిసిన వెనుక పండు దీసికొనిరండు. బయలుదేరుడు అని తెప్పుము రోపఁ బార్థిం'నది. అతంబంగీతరించెను.

వాఁడను తరమువారమున నురముతురగా రూఢుడై దక్షు డెఁగించిన మాతము నననలిరి పోవును గురుకుల చూడను వరకమాగా బోయిబోయి నెచుర విచ్చుంబి మెట్టలదాటి వృక్షంలాదుగా బరికిరించునఁ దిరిగి తిరిగి పది దివసుల తా శైలము గనుంగొనిరి. రాత్రి చతుషశి గవంబునదై పుష్క త్వర వాఁడె గవంబునదది కాని యప్పుడు పోలేక యాశయ నందు వసించిరి.

రాత్రియెల్ల మువర్తపడి విప్రబోవక రత్నపడి వెప్పుకు జాతున్నునిప్పుకు కౌగలించుకొందు నెప్పుడు చూటారుదువని తలంచుచు జాగరము జేసినది. సూర్యో ధయమనది. బీకట లంకరించినది. బావాకమహలే తిక్కి చిల్లరబడినది. మఱలు కురాయనాం విడిచి నలుదెనులు జాతురుండు అప్పుడు సువర్తపడి సువర్త వాతుని కెల్ల బట్టికొని యా మెల్ల వెక్కుబడు: బారంబించినది. బాడెడు విషయ పాషాణ కంటకాంబుదే దుర్గమమియున్నను జేతుతో వాని కొప్పులబట్టికొనుచు గొంఠెల దుముకుడు మెల్లల వెక్కుడు రోచం రూచుడు జామా ప్రొద్దెప్పువరకు వెగ బ్రాదీ యతికష్టకు మీదఁ బాజాయ ప్రాంగణపడికకు జేరి.

ఒకలు బీదికొనిపోయినది మోమున రక్తము ప్రసరింపఁనప్పటి భక్తివ రణముల పీరికొనెను. ఒకటో మువర్తపడి కాలుకారి పడినది మోకాలును గాని నుంబు గాని ము గావలంబెను. పోవరీదర్శనలాంపయును వా నుని బాపేదెను గుంబు లని. అదిగట్టెను పురోనుదే తిలనే గట్టెక సూర్యబాంబులు పడెను. మరు

పిల్ల గొల్లుచున్నది. అలాగైతేరంటువంగల వైష్ణవామండ్లియే నడచి వారి
 ఐదో యున్నది. వర్తకులైన నందగట్టిపెట్టిపల్లెళ్ళ కామల పూవులు వికసింపి
 వానవరి నెడఁబల్లుచున్నవి. ఏ హొత్తకాలమందు ఏకమింపినంత వారి యాయాస
 మంతయు నందరించివెడి.

[illegible]

అస్మదేష సువర్ణపతక మెల్లగా గుహామండపారంభమ నేలమంటి అక్కరత్నపతకః అక్కః రత్నపతకః అని పెద్దయెటుంగన యక్షరాషతో చీలియవడి. అధ్యనివిని రత్నపతక రూపాన దేవివర్చి కలపుకీసి యెదురునన్న సువర్ణపతకంబాచి నే నెవ్వరి నవదోయి అంతలో అమ్మవేలెఱఁ వామఃకుచికియ సువర్ణపతకయే. తల్లియెట్లు వర్చికివేయని గాఢాలింగనము నేనికొనెయిను. ఏఁడపతక నానందరాప్తము లతో బ్రహ్మక్షేపము గావించి సంతోషముచే గంఠమురాక దిగుతొకతో అక్కః నేను మూగుమంటిగాఁ బాన యేని నిన్ను జూచి మూడుపంచక్రమలెనడి. ఇక బాహు తొకకదేయమకంటిని. వైదికమగా వర్చికిను దెవ్వివహరియే తెప్పర సరిగిన మూయే యెదుగుతుండ రత్నపతక యానందరాప్తములది జెల్లెలిరమా ద్రవ పురు నిజమయి.

నరూపరీ! అక్కటా! నీవూ తెలివైనవనియును నీవేమిటి? మీ
తావయు నీమూల కలపెట్టవచ్చుటెల్ల కమ్ముల నీకు నెండును. మే మిందులను
యొప్పుకు చెప్పిరి? ఎందుల? చెప్పితిమి? అంతాపురంబున మన బంధువులు స్నేహితు
లందఱు కలగలముగానున్నాఁ! కలేకధూర్తు దేమియేమియున్నాఁడు? ఎప్పుడును మమ్ము
దంపెట్టినా? మే మిందులను వేయిగా నువించుచున్నాము. ఈ గౌరవంబు ను నీవల
లెడఁపదులమంత యొప్పుది. అంతాపురంబునగల లెంతమనుషులు కష్టంబులు మీ
రావ నీనీకొనవచ్చి యుండును. నీవు రావువలెనీ కొరవనకన్య వేరొనమిట్లేదు. నీ
వమ్ముడు మాతో కమ్మునన నుగిలరానివనై వచ్చితినికావు. మేము వచ్చిన తరువాత
అరిగిన కథయంకయు జెప్పుమునీ అరిగిన నువరవరిక యాటఁయె.

పేదలేవే న రక్తంలో పేదమ్మ తమ పనిండునా? పంగడాల్సినవ్యవసం
జనంతోనే పేదలో రాసంది. కానీ ఆ పేదకుడులపై పేదలూని రక్షణకల
విత్తర్కింపరయ్యి. అని బాసనూరు వచ్చి నిర్బంధింప పువకన వాని యోనరాధము

జేసి దత్తయజ్ఞము వివహించుకొనలేదు. మీ రెండువారో యెడుగను. అప్పుడొక సిద్ధుని యుపదేశమున నొకతెలమున కరిగి కలండు నారాంబికిని. జెనవమున నందు వచ్చిన సువర్ణనాకుండు మహామందితుం బిండియొరికిరి. వానితో బేసములు దీసుకొను రాసగరంబునకు వచ్చితిమి. అందు మీ నితడు దత్తకుండనువాడు పీఠం వృత్తాంతమంతయు నెరింగించిన వచ్చితిమి. పలుకు అత్తా! వానిని దేవతని. మీయొక్క జూదిన తోడనే నామాట మునిపోషదుగని యాశేసిందిరి. వానిరూపిని యప్పుడే విశేషముల జూచుచున్నాను. వచ్చి యెత్తొ మిమ్మని దెప్పిన సంతసించుచు వానింక లేరి యర్హతార్హదులుగోని ద్వారవంశంబునకీ రోలు సువర్ణనాకు నాదలించుచు తోవరికి దమ్మని తెల్లరిచే జెప్పించిరి.

సువర్ణనాకుండు మందిరాంతరమ్మున కరిగి రెండుపదిక జూప భార్యతో గూడ నందలి విశేషములన్నియు జూచుచు ఏ బాంకినొందుచు నయ్యవస్థ స్వస్థగతం బని తలంచుచుండెను. దత్తుపదిక వారినపుర ముష్టాన్నములదే సంకృష్టంబు గావించి సరి ఇష్టానాపములదే వాడు నాటి దివసము దృఢిగా నిశ్చయించి దివసకరుం దవరిగిది వరినరుము సేరువంత యక్షుం బాకాళమార్దలంబున వొక మయూరమును జేతంబునని యాశ్చర్యమనివాసమున కరులించెను.

దత్తుపదిక సువర్ణపదికతోపాడ భ రయొద్దకుజోయి పాద్యమిచ్చి ముసముసి నగవులు తెలయింపుచున్న సువర్ణపదిక జూపుచు ఏ యెవ్వరయో యెడుగుడునా? అని యడిగిన నతఁడు తామెం జూచి యానోహా! మువర్ణపదికయో యెప్పుడు వచ్చి నది? ఎట్లు వచ్చినది? మగసి సంపాదించినదా? యేమి? మామడు దగ్గిరకు జేరదీసికొని గారమించెను.

సువర్ణపదికయు నతనికి నమస్కరించుచు దవృత్తాంతమంతయు నెరింగించినది. యక్షుండు మందవోసము గావించుచు నామండితుండేడి? ఇందున్నవాడా? అని అడిగిన దత్తుపదిక పుష్పవాటిలో ముష్టాన్నముల దీపించెడి. సువర్ణపదికతోపాడ దీసికొనివచ్చినది. అతండు యక్షునకు నమస్కరించుచు గావించెను. యక్షుడు వారిం చుచు నీయ భూసురలు ముదిత ముఖంబు మీరు మాకు వందనియులు మీ మోహార్జవన పాత్రులమని వరికిన సువర్ణనాకుండు భూసురంబున్న దెలిసి తెక్కునూరుదారా? మహావ్యంబును దీనికేలు నంద్యులని యుక్తిమిచ్చి నాగా మువదించెను.

ఆ విషయమె యిరువ్వురకు గొంతసేపు వేసంగము జరిగివది. అందు ముష్టాన్నాకుని విద్యాపాపము తీరనయ్యుండు యక్షునినిగల నదికి గించుచు నుని నిట్లుగో గొంపించి యిచ్చించెను. సువర్ణపది యక్షునితో బాసా నిష్ఠ శత్రుము నీదు నుంబొందువు? నీవు దీసికొనివచ్చిన మయూర మెంతవది? వెంకటేశుం బడిగింపవలం దియ్యవలెను.

మీసందడిలో నామూల దెప్పుల మూచిపోయితిని. నేను భూమియంతయు దీనికి వచ్చుచుండును. ఎవము నేడో యరణ్యమార్గమున వచ్చుచుండు నొకరోట మృగముల సాక్షింపునాదోక దీనెమలి కాలి తాడు జాచియిన వెలియెగిరి వృక్షగమల వసించింది. దానింబట్టికొవడేక పసిగి చంపుతు రాళ్ళు విడుతుండు జూలి దీని నెత్తు కొని తీసికొని వచ్చితిని. ఇదియే తీసికత్తి. పెంపుదీడో యడవిలో నాకు తెలియదు దీనిం దెచ్చినవో మంచిది మిమ్ముజూరగంటిమి నీకు గానుక విప్పిది గెటో యెడలా; అని అడిగిన సంతసించుచు నుడరవడక దానిం దీసికొనినచ్చి విడుదలచుచు నీం కింతమా; నీ వదిల్చాడే కంకరుం కోరితిని. అర్థము ప్పి తాదివము సేయుము. అని వలుచుచు నాడో; భగవంతుడుచు చిత్రకామధు దీని తెప్పిరంగులుదెలియో; అని కంఠగా జూచుచు నది బెదరకన్న మెక చుప్పి చుప్పి మెకకు గట్టబడియున్న తాయెత్తును సకరింధిరది.

అప్పు రామయార మొకమందిరియే నిలువంబడినది. అయ్యునది వరంపు మును జూచి భక్తు పడిము సువర్ణపదీయం బెడగువడుచు సమీపించి యిట్లనిరి. కరీ? నీ వెన్నని యిట్లాదవు? నీపేరేమి? ఇద్దరి సగూడవుదావు రుదించియుంటిమి? నీ యుడంక మెరింగింపుమని యడిగిన వ్వాచోయాలు నలువూరలు నూచుచు చిత్రకా తిలో గాంధవా; మీ కెన్నరో నే నెనుంగ నూరణవాక్యముతో వచ్చు ఇతిరించి తిరి, మెకక నెమలు తారాచు. ఎనుండు. నేను తారాచగవార్తీయుడైన వోమచిలో రాణ వార్యను. నాపేరు లీల-వతి యందుచు నే నరాగ్యవశంబున దీరకెప్పె యెక విలో నున్నదిచు మోలకములుండును విద్యాంపుని యొకమమన నరుగొనంక నొక తిల్లతల్లి. మామా మహిమలే మయూరమునైతివని కనకత యంతయు నీని గింకెను.

అ వ్వులాంతమిది నీని యెప్పుండు గుంకపె తేయిసమీపించి రాత్రి కింక పు కు మెట్టి క్షిణికపురా నామచ్చు మృగములప్పు నున్నట్టివోమచి నీని మెదిసి స్వతంత్రం కింకంక చూచుము.

అట్లే లీల-వతి మహావీర్యుడైన రాగిదాసుం బానింబెచ్చి నీని రుణాని యుంబునో ఆయాపి; ప్రమెక రెన్నులము. నీనిచూచునోరి నామమ పనింకంక. అట్లా నీకు మృగ భయములేదు. మిమ్ము రాణమమల నానింక దీనికోమింక విన్న పిత్తల్లతో నూర్చుచు అని చూచుడింబెను.

మవర్ణనాటం వానార్ధనిని ఆమ్మా; నీకు మహిమను మిసివాని నాదిక నిలుంకంకం. అకడు నామి తురు. తరువాత నకం తెమ్మునో చురుంకంబునో కా. అకడు ॥ ౧ ॥ నానీయం. నదియచు కచ్చి ఇంక ముకనోనోయి భక్తి నది. నేంకంకనోయి. మిమ్ము నేనోనలుకరియక ననులిస్తోవుదే జాన్వచ్చుతి కచ్చిన

దని దిప్పి మిమ్మనకు కానిదను వెంటివలె చూడకుచువ్వును. వారిలో మీరు దివి వయి నున్నదకరిగినది? మీవృత్తాంతము తెప్పి యానందింపవలెనని చెప్ప నున్న పదిక తమ వృత్తాంతమంతయు చెరింగించినది.

అకటవిని బీదావతి వారిచుపురం గొగరించుకొని మవతురారా మీరు దివ తలు, మీద్రదశమిదేని మనుష్యులు క్రితాధ్యక్షులును మేమ ధన్యులమున పోగడచు కోలునెవ్వలూచును మీకేమన చెలిసిపడినా? అవి అడిగిన యుండును లేవు పోయి చెలిసికొనివచ్చునది నీవు విచారించునందన మూలంబెను.

రత్నపదిక యారాజులొకము గుహాంబరమునకు దీసికొనిపోయి యింపరి పించలన్నియుం జూపెను. మనుష్యులకేమిలో? పద్దియంబరముయొక్క. కావున వానిం యాదిన విశ్రమము గలుగఁజూచుచు వారాత్రి విండువారగింప గుహా ప్రాంగణమందున్న స్వలికకలాపెడికపై గూర్చుండి యిష్టాంశము లాడికొనుచున్న సమయంబున రత్నపదిక భరతీల్లయె.

ప్రసోదరా! ఇక్కండరమందీరయి మనుష్యులు తెలిసికొనజాలరసయు సేతాంకప్రదేశమయిం జెప్పితిరే! భావగరంబున వీరిమిత్రు డెవ్వడో చెప్పినట్లు వాని తెల్లు తెలిసినది? మీరు నాలో నన్నుమాట యనవచ్చుమా? అని అడిగిన యుండు తరువాత మనచెలివా? నాదొక క్రాంత్యాణుడు. దానిరప్పి రాచివక మనయిందో వాలేదా? జానెంబా? నీవునీగున రోఫలికతోయితి? ఇవకములేదా? తరువాత వాని వాడుదానిగా కవిలితి. పూర్తివ సంతకర్తమే యాడుతన యందునకు కమణిందితి. అందులే వీరికిరా ర తెప్పియిండును. అచటయందు సువర్ణవాచినితో నారాజు మీకోమాయున్న యిప్పు యెం గింపిరవాడు ఏమయ్యెను? అడుగి వాలేదా? అని అడిగిన నతండు యాచారము గావించుట నిల్లనయె.

అట్లుగా నామిత్రుడు సంతోషాతియించున కావ వచ్చుతి మన. మీ ఆరంగెంకింబెదెగి మనంపూరమైతి. అతండు ప్రేమి మేయివది యెవలెనో? రత్నపదిక తెలిసికొని పండును. సమయించితి. అమా దమి. నాగకమ అయితి. అందంబయిండు నామిత్రుడు. నీవు చెప్పినది మిమ్మనకు మోసంబు మోసవచ్చు. తెలియదా? ఇట్లు అమాకీట్లు నా ప్రేమిమన మనవలె అచట వలె. నీ రిదా మనమందరము గలిసికొంటిమి. నీవెట్లులేదు మాతంబున మిమ్మనకు సంతోషంబు నీవువచ్చి నామిత్రుడై గావించువలయును. చెయవో మి.

రత్నపదిక మాతగానే అట్లుగా మోసము ప్రేమిమనమన అట్లుగాయిండు. అచటయందు మనకు లేదు. వానిం నామిత్రుడైతి. గిమ్మ విదించు. నీవు తెలిసికొను. నీవెట్లులేదు మాతంబున మిమ్మనకు సంతోషంబు నీవువచ్చి నామిత్రుడై గావించువలయును. చెయవో మి.

మమనాడు యేమందు వాడుక ప్రసారము బయటయిరి యాశంకకూడు లేయె కవచంబులం తెలిసికొనుటకై యాశమున్న యరణ్యమానకుంటోయి ప్రవృత్త ముగా మృగములను బంధులను పరామర్శింపుడు గావలెనాంబ సూరకుంబ వొకటియ నెదో వట్టకొని దీరిపై కెక్కిండుకొని వాడు పెంఠలకన నింటికివచ్చి సువర్ణపతీకం తీరి బాల్క యానా నికేరీరమును దెచ్చితి నీనింకూక వ్రీరి గావెంతువా! యని పరి వాస మాడుటయు సువర్ణపతీక యాదియ నెంటికిని ముట్టాడుదు గీరసూని నిపుయ్య మయూరమువలె మనుష్యకాంక్షన కావుగదా! అవును. పండియమేనా? ఇదిగో మరకు ధారెతు గదిబయ్యనుడి. అని పలుకుచు నాకాయెతు లాగిపొందెదెద

దీక్షనుంగళ విగ్రహము సర్వావయవవిదరము గలిగి యక్షశాంతల సేన
వరదను నొకసుందరి వారముందర విలాసించెడిది. సరవలుగేరుల ప్రాయము
వర్షనిమెగము సంపూర్ణలావణ్యము గలిగి మిరయించుచు యా భారతారత్నమును
బాది వెరగుపాటుతో లీలాచరిత్రుఁడీ వాని పిష్టకుర వాకవరాఘ్ననిదోతో యిది? అయ్యో! చిన్నదానవు. తలిదండ్రుల కాలుదానవు. ఏ పేరేమి ఎవ్వని భార్య? నీ వృత్తాంతము చెప్పుము. పేసరే వెల్లుచిక్కితిమి? అని యుదగిన వానిన్నది తలదల్చి
జోయి యాచరు నిటనియె.

దేవీ ఇస్కరు సామర్థ్య ప్రదర్శించుచున్నది. ఇది స్వచ్ఛమైన విజయోదయ దేవతా సేవకర్త కెల్లానెద్యును? మా కలిపించుకొని అదంతో ప్రభావము తెచ్చుకొని తెరపించెనే. అమ్మా! నా పేరుమీదకే. బ్రహ్మచర్యంధరుని ప్రభుమొకరును. దాదాపుగాను పండితునిలాగ్గును. చా ర్తర సమ్మతి వివాహమాచీ కనెను. కలువ కత్తాచుండుమా? బాసగరంబున వెంటి వెంటియు చాచెయ్యి. నా యెనుకొనిన నా కలిపించుకొని సమ్మతి వెంటిబెట్టెను. బాసగరంబున కనుకంబున కలిగి నొక ప్రభావము మాకిచ్చె యెదలించెను. అంతవరకు క్షావకమొచ్చుది. కనుక నేను చివరనో యేమిటిమో తెలుసుకొని కన కర యంతయుం బెప్పించె.

సువర్ణవారుల అధికారము ముగియఁగలదు. సర్వ హక్కులును సర్వమునును అందు
చేరుదు. అన్నాన్నా: మెట్లమాపుల కెందరికి? కల్పింపఁగలదు. అది
విష్ణులోకమునందును సర్వ లింఁగింపదును. మన భావనగలది యు. పరమాత్మను,
నా ముక్తుతో గూర్చును అని మూలవంఠితి యింతలా. అచామ్యు. సర్వకల్ప
మగమెన్నయు నిర్భావమదే. మేనోదయ ముకొన్నప్పుడు మనము స్వయంభూతము
మనముకాదును సేమనమును వాని కైందుమనము మరయువలయునని నిరూపింప

అధ్యక్షులు: యోగవంశ యూరేవెంబు.

ఆ మనునాథురయంబున యెప్పుడు వెండియు బయలుదేరి యా భైరవుడున్న యడవికిఁగోయి తిరోహితుండై వాడు కేయవసుల అడిగింది చూపుచుండును. రానానగరంబున గాఁదాసుం గెరవిండు నీమి తము గొప్పసత్ర అరుగువనియు నప్పటికి మృగముతో కూడ నీవువచ్చి వివోచముం చూపించి గొప్పకానకంబి పొమ్మని లోకస్వపాదులమంత్రికు రాభైరవున తావలనపల్లెతివ వంపిరి.

ఆ భైరవు డందుల కామోడించి వాటి మధ్యాహ్నము బయలుదేరి సెరుగూడిన నానదానిమిదలో నేరొక కాయోత్తను గట్టి మేను గావించి దీసింగోసి నేను భారగా వండుమని వండువాని కర్పించెను. వాడు రాంఁగోయటకు వెటమాలినకు దీసికొని రోయెను. ■ మాధ్యున్నయుం భూమిమెన్న యెప్పుడొకపండువానినిగిరి యోని నీ రత్నకింకంబి మిచ్చెద నీమితం అంభా నానకు నీయని యడిగిన వాడు కనునన్న సేయు టయు రహస్యముగా నాడియెను వానికిచ్చి యా మేక వెత్తికొని గగనమార్గంబున దనయింటికిం బోయెను.

అనినవాడు నేరొకమేకను స్వర్ణాచిత్రమునకుగొని కోసినంతి భైరవున కాహారకః గా నిడియెను. యెప్పుడొకమేకతో వెంపుకరిగినంత వందరు మూగిగొని వీరెవ్వడో యని చూలోనించుచు మెదలోని హెచ్చరి లాగిపారవీరిరి. ఆమేక మొక్క రక్కసి పురుషుండై నిజవేల్చి ఫలములు సూచి మా పాపాత్మా, ఎంకభాసేసి వీరా! దీ, దీ, వీవేరకమువకు బోవుదువో గురు లోహి రయసంధువగు నమ్మవాళ్ళు కరంబు వగు నీట్లు పాపిజను నెచితియి? శృతహ్ను! కనంకపేమి? యిందు లోయితివి? అయ్యో! నా గురువు నారెవము బంపవ్వరణము వొంటి నకనీవంబర మేమిసేసితివరా! అని యారక రుణించుచుండును. నువ్వరవాళుండు విచర్పించి చూచి యావో! వీరు నా మిత్రుడు రావాయుడు. వానివేలిలో బిల్వ? అయ్యో! పాపం మర్రిక వీరు రావావగరమున కరిగెనని దెప్పినది. ఈ యంకరాయమరుగడు, రావాయా! నాదేవయాదుము. వేవెవ్వరవో యిచ్చగిడువా! ఎవ్వఁవో పిండించు చుంటి? వాదెవ్వఁవో వేను నీ మిత్రుడు నువ్వరవాళువన? వరిసోదన యంకంకు కమ్మ లెత్తిచూచి యోరా! ఏమిది రిము నీ వెక్కడనుండి వచ్చితివి? తక్కినమ్మిరు లిందుల కిహా! అని వరువచు నువర్ణవాళుని గొగలించుకొని హృదయంబు గల ప్రీతిని వీరించెను.

ఏమట్లు నువర్ణవాళుండు మి తమా నీ వృత్తాంతము కొంత మేమిది భార్యదంప వింటివి. ఆ వాణ్ణుండి యిందున్నది పోయిందరు నొక్కసదేతికావే దీక్షి గాన వోటివే యుంటిది. అని యాపునించు రక్షింప బరిసర మొంగిలెను. తన భార్యవ గాం తను విని రావాయంబు బామెంచూచుటకు పిక్కిలి తొందరపడియెను. ఇందలో నా వారవిష వర్తిక గహములంబునకువచ్చి తర్తంచూచి నీగ్గువే రావసుకు తోటి: ప్పిరు గుచ్చును గొలంబిసరి

దాదాగారు ఈ గ్రంథమును వారమునకు గొనియుకొని యుక్కునంజేర్చి కొని
 చిన్నచుడుచుచు సాత్త్విక సేవలనుచేసి, నమ్మవారు గానిరంజేరి బంధు
 ముగించుచుండెను. భంజుటలై మేకంజేసెను. క్షులరాదిన శాస్త్రములయొం
 దెఱపాడిన యిష్టండు రక్షించి నీతును నాకునుచు నాయన పరికి దులించుచును,
 మీ పరికిం దులకుచు దీసికొని దాగించుచు యోచించుచు యోగంకల బంధుశక్యము
 దెలిసికొని నీరాదతి వృత్తాంతములకల్పించి వదనానంః రుతుండై నూ ధైర్యమునకు
 దయగయుం తెప్పి నాని సంపాదించుటకు రోదురమ్మని యిష్టం జాగింకను.

యేమందు దానియందును విని తాదా వారు ముగ్ధతంత్రముల వేరి
గిల్చారు. నాపెరితి తిక్కెనేని నాపరికార ముగించు నామి బరివించు తెరగు
మరియొకటి గదలు చెనును వారు వదిలివెరి తో దానిగర మరుగగె. ఈ
దానుం గెరివెనునుమితిమి పెద్దనకు అరుగును, ఆ నరకు సిది దోపురున్నాడు.
మనము కూర నాది కిప్పెరితిలోని పే దుర్నయముకము నా రాజన రెరిగెరి యా
న్యనరితే వాని కింపెరిమరు మిదియే వాకు దోపురు నూహ, పిరుమాద నాలోచింపు
దని మరికెను, అంతకు మరుల కొప్పకొని దానిగరమునుకు దోపురు మనూర్తము
నొగ్గయింపు కొపెరి.

ఈ తోపం నానె గవ్వం కిందున్నాడో? యే పిల్ల కడుగుతున్నాడో లేదో చూచినప్పుడే నవ్వి యమ్మచూడు యింట్లోను మేకం నాకడన్నయదపింకింబోయిను. నానె పోనకమంతయు త్రాగుకొరెంచుకొ బోవడంకెను నడుమంచును నివసించు యింకిరి.

[illegible]

ఆ రహస్యము యేమని చెప్పగలడు. తిరోహతుండగాక మెల్లగా మృగ ములతో నడచుచున్న సమయమున వాని వెంట నడచుచుండును. గూఢాచారం టోక రిచ్చబట్టికొని ప్రైవేటు కిక్కుని పీడి మేనోదయ వెంట వెంట దినుచున్నాడని తెలియజేసెను. అప్పుడు ప్రైవేటు కోమలతో దొడుకుడుగా మృగముని వెతికిన పోవుచున్నావా? నీ పని చుక తాడుకొమ్ము అని ముంజుచు గట్టిక బట్టికొని నెత్తిప ముందుచి తాయెతుగట్టి పెడగొంగుం గానింపెను.

యః పుంసైః సేమి? యాదృశం సైమి? ప్రారబ్ధమవతరింప చలంబసోదా
భైరవైః కట్టు పెక్కులక మృగముం జేసి తనకు దైవ కావక దొరః నుం య సతో
నా మృగమహామతో గూడ తావగతమున కరిగెను.

యః పుంసానాదను రాలెడు మమనాదను లాలెడు మోహననాదను
రాలెడు. యదవత్పి మిక్కిలి దూరింతును సువర్ణవాభునితో నాగ్యః నా కర
యింతపరియున్నను పవనగా రెండు రా రెండు కన్న నెండును నిలవను? ఏదో
యోగము గలిగిందీ. ఆ పాపాతులకు వారిం బట్టకొని అందించెను కాబోలు
అయ్యో! దైవమా! వే మేమి చేయుదును మహాత్మా! య పాప మాలిచింపదా!
అని కోకి. తును భరితవ నూజింపురు సువర్ణనాభః గిర్దిసిందె.

కల్రి. నిష్ఠ విరాలింపకుము. యః పుం సైమియును వెలికిసికొని రాగ
లను. మనయు రాదు మృగములతో గూడ సబాదిపంబునకు రావానగరంబున
కరుగనని చీరర టెప్పెయివ్వురు. మన మందఱము వాటి కండు బోవురము.
అన్ని కార్యములు దీరగింపవలె చెప్పెను. ఆ మాట కంధకు వేగగింపముగా నంగిక
రిందరి. మఱి మహా భ్రమున బయలుదేరి యందఱును కొన్ని వాళ్ళకు రావానగ
రంబు వెలిరి.

అస మెరింగిండువడకు నీవ యుక్తికమింపదీ. కడనంతరో చందంబువ్వరి
మఱి యందు దెప్పదంజెను.

18వ వ సుజలి

లోకాకాష్టతుండు చిత్ర సేవ తోకవాడు గోటికాష్టతునితో నేకాంశ్రపరే
కమున గూర్చుండి యట్లు పంజాపించెను మైత్రమా; పూర్వకన్న కర్మ ఫలంబులు
కడు విచిత్రములు నుమా; నుభయితమైన దుఃఖము దుఃఖమింకమైన నుభయ గలుగు
దుండను. కాని కేవల మేదియో యోగి దైవముగానుండదు. రాదుమరి సంతో
గంబు సంతోషరాయకంబు. రావ వానందింపు మంద పెట్టతో దుర్మార్గ విసంబిందీ
అది పరమరహస్యమైనను నీ వాప్తంబవునావున తెప్పెచుంటి వినుము. నా చెల్లెలు
దక్షిణి చరిత్రము కంఠాస్పదమై యున్నది. అది గర్భవతియైవట్లు తెలియవచ్చినది.
నెనక రాని గుట్టుపెక్కి యొక పుత్రుడు ద్వాదశవయసానికి వచ్చెను. ఆ పరిచ్ఛే
సేను బోయిన వాడుమఱిం జాప్తమౌచియే వచ్చెనని బొందినది. స్త్రీ రెరింగిన
మాయలు అపహసరిణిని కృపారాహుతికి గూడ తెలియవలె కాప్తములు తెప్పెడున్న
యెని. మా కండ్లి రావున లేక పోవుట తన వారము నా మేల బడినది. వాడుమరి
మోసముతో అది నేనొండు విరాలించికివెళుడు ఆవులేమి జేయగలవది? యుపాయ
మేమి? ఈ యంపులు వినిన రంధ్రిగారు రాని కోపించుడు. ఎందుకా? వర్తన్య
మింగింపుచు ముడిగడ గోటికాష్టతుం డిగ్గియి.

రాజపుత్రా! పోవరీగర్వకారము దెన్నదో తెలిసికొని వానికే ఈ మానవతి యిచ్చి వివాహము జరిపింపవలయు. తుక్కిడి సామాన్యుని వంశపుడు. రాజపుత్రులకు గాంధర్వ వివాహం బుత్తమా! అదే? పరియు మీ తండ్రిగారి వార్త ముఖం తెలిసిందా? మొన్నటి జాతలో నాం రావునకు మచ్చిరిమని వాసిదే. జాతాప మహాకవి నందంబునె నెక్కించి తాను పల్లకితో వదిలిపెట్టెదనన్నాడు కాదా? అదేకాక వార్త లేమని యెక్కిన రాజపుత్రులందఱు.

మొన్నటి వాడెన్న గొతవార లేమియు తెలియవు. వెడో యే రాగలకు. పత్తురనిన నాకు గుండెలు కొట్టుకొనరున్నవి అవి మాత్రాధుకొనరున్న సమయంబున బ్రాహ్మణులకు వడలెంచి రాజపుత్రు వాక్యబింపుడు. భర్తృదారకా! మహారాజుగారు శేవు సూర్యోదయమునకు చక్రమని యిప్పుడే వార్తవంపిరి. వెనుక జారు వ్రాసిన ప్రకారము వట్టణమంతయు నుంకిరింపజేసింది. నానా దేశభూమిలు తులకు నాహ్వనస్థలికం సంపిరినా. పంకితులు విప్పిద్రులు పేనవేలు వచ్చి యుండిరి వచ్చుచున్నాడు.

బైరవుంకనువే మ్మగి నోదకాచుని వాకే కప్పించుమని వ్రాసియున్నాడు. వాడును భక్తి తోటలో పెరిసియున్నాడు. నాటకలు పొడకలుంబోమడలు సమ్మచున్నాడు. వెనుక సంగీతము సాధన చేసియ సవరిచారముగా వచ్చునది. నానాసరాధివ సంబంధ సూరకయే పంకితమునాకె యాకాశానకవి యాకీర్ణ్యదనమునకు జాత్రులం నగుదునని తెలియజేసినది. మరయు గోనరీయరు కరుమాడుకు లోనగు విద్యార్థు భువులు వచ్చియున్నాడు. వారందఱు దగిన వెంపు లేర్పఱిరిమి. పట్టణమంతయు గ్రొత్తవారిదే సంభింపబడియున్నది. శేవు ప్రాధున్న పోతాళములతో వారికి మన పేరులేగవలయును. పేరుగూక రావలయునని నెవరినిన సంకోచించుచు రాజపుత్రు దంకికారము నూచించుచు మంత్రి వధివంధింరెను.

గోతాపుత్రుడు గోనరీయమని గురుమాచుని రాజులందఱు ఎనిమిదవంక మెరుగుదా? అవి యెక్కిన మంత్రి పేరులు మాత్రము పేయుంటున్నవి. వారి యుదంతము వాటిని గుం తెలియదని యుత్తరమిచ్చెను. రాజపుత్రునకు తెలియగిన కార్యములన్నియు వెరింగింది ప్రధాని యంగెను. పిమ్మట జిత్ర సేనం దాకాకియెల్ల దుక్కిడి గర్వదారకము గుండెయు వాడెమతి సంబంధము గుండెయియు రాజు విని యేమనునో యను వెంపుతో నాలోండురు సిద్ధురబోమయ్యెను.

మమనా దెరుబోడయము కాకమచ్చ మంత్రి సామంతుల పుత్రహిత ప్రమాణులు మంగి వాద్యములతో జట్టర్కదగణము నలంకరించి తీసికొని యాద్రాయం నొన్న యుత్సాహవనమున కరుగుచున్నాడు. లేవర పర్వేయమయినన యేమాత్య పేరితుండగు పరివరం తెరింగింప సంక్రమముతో రాజపుత్రుండు దివ్యాలంకార

తూవీతుండై మిత్తులతో గూత బయలుదేరి పామంజవరముం గడవెకొని నగరబాహ్యో
హ్యన పసంబునం దదాగమనం బలింపించుచున్నంత సేరి భాంకారద్వంద్వలు విసంబరి
సరి. అప్పుడు,

సేరి బంకాయరకనాటవల్లికి యొక్కించి
కాదానుఁ గవీంద్రమోచరిత
పాదభాసురు దండబట్టెని నొకలేత
నొకదేతఁ జామరంబొగిరరింప
విసరుదు భోజంబు గనవు ముదాను నాట
మిఱువల ముల కొంపియొ గణించ
కోకిమికోఁ బారెదారియై యరుగుదు
వైదిక బిరుగడర్ న్యస్తయ్యె

సేరి ద్రవమునుబోలి సచ్చక్తిభావ మందఁ
బాట సేయుదుఁ దన గ్రామమునకు వెరుచు
దీసికొనివచ్చె నతఁడఁ దద్విద్రవము బాట
జనము భావో యటలయ నున్దవముసేయఁ

అట్లు కాదానునితో గూత నెఱవగర బాహ్యోహ్యనవనంబు సేరి యుండు
మహాప్రళవముతో దమంబు వెరుచున్న ముందరి పామంజ వండిత పురోహిత ప్రభు
తుల గాంచి పహ్లాంపిత స్వాంతుడై బలివెల్లి పుం. పలిగించియును బుత్తుం
గొంగిరించుకొని సేమంబికిఁ బాహ్లాంబంబు నమస్కరించి యోశీర్వచనంబు పుంసి
మంత్రులతో దనయలిలాష ప్రకారము గావించవలయునని యానతియెను.

కాదానుని గు బల్లికిదిగి కొంచును నమస్కరించుదు గొంచును నమస్క
రించునని బీంబుడు భోజంబు తనకుగావించిన అపహరణ పవత్యా పీతేషహసం
సూర్పి పెద్దగా నవవశ్యునింజె దదవంతరంబు

సేరి అపవంత పర్వనోత్సుకతఁ బోతులు మూగ
కొనుచు గోరాహంధ్యులు సెయ
నానమూల మూగధః పతరము బల్లబంబం
దమ్ములు పాతయెదాదములు నే
నొంబాదు వాగంబు లొంబు గాదంబు
అపహరణపాదనంద ముద
నొక రక్తి సామంజసంబునుం తి పురోహ
తంబొక పురమున కేగవలయు

గీ॥ వృద్ధులంతా విశేషద్రవ్యముగై గవ్వెద
మంచును గానరాదు గూమ్యులతోప
మోసం గావ్యవస్థ వృద్ధులన్నిగా
సభకు గొనిపోయి యీ దేగి నచివు లతిమె.

సభారవమ ద్వారంబున గజావలీహంబు గావించజేసి జయ జయధ్వనము
లతో నంద రత్ననిలపోసనమున గానరాదు గూమ్యులతో పిట్టి రోజులకు పుట్ట
దోషవంత దా నొకవక్కి నలుచంబది వింజామరలు వివరయింది రట్టియెడ,

సీ॥ ఏరినాన గురిపించి కుమర క్తి నమ్మలు
మొర నె యార్యర్యమెడ రణ తెలిప
గవళిభామలులు క్రోకమాలు పెక్కు రచించి
పెనుకించి యజ్ఞశాస్త్ర మమర
గాంధర్వపద్యాలపగల్గింబు గాన్పించ
గాయపద వాదిరి హాయి మీ
చారంగనాథారవములు గమ్మలమందు
పుగ నొప్పె నట్టియెప్పురణ ఎలయి

గీ॥ హారతుల నిర్వై రెండొ జుట్టాల్లముఖులు
మందెల్లించుచు తేనె గొలిరమలను
గానరావకపీం పశ్యునుడు సభ న
నూననింహననాసనం దెనయపుడు.

అప్పుడు రోజులకు మమ్మల దిమ్మ మెగింప ముచ్చురానా. అ దిం
బంతయు నీదో కోర్తమున కట్టి పేరిరి. ఇది ముద తిరుదే చెగాలివది. అందరి
నందియు విగని యా దోకమున బాగు పెరిగిమర గాక యుగ విభజిలను
సన్నివేశాల్ల మోహాహోసనము ముగివతి కరణమున విడిచింది. అప్పుడు
కానరానూ దేగి జయము.

కా॥ అప్పుడు కనరానూ కనరాన నానా అల్లంబులు
గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ

గీ॥ అప్పుడు కనరానూ

బాంబులను గొనరానూ కనరానూ
గొనరానూ గొనరానూ
గానరానూ గొనరానూ గొనరానూ

అప్పుడు కనరానూ గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ
గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ గొనరానూ

తొందరగా మానక రూపిండుచున్నది. ఆ : వోరములలో నీమెగూడు కదా ? అన్నిటికంటె మంచిమీ కుహారము సేయవలయును. అని యెప్పిను విసిరేయించి కన్నీరు చుడిచికోనలు పుట్టించె.

దిద్దలానా । నేను వట్టిపాపాదురాలను వాళ్ళార్యకృతము కడుకెత్తెడిది. నాకు ఏ రేపేయము మిషకరము సేయఁజాలదు. నానర్థ వాయుదెరియో యనుమానములే. దియకవులముఁ ద్రోయిందెను. మేమే మెందుకట్లయను కావున జీవించితిమి. ఇప్పుడు నా నుగులు మేమిసరిక్షించి మహారాజా దానః కలగీకరించును ? మరేయొఁ బ్రతికరయించి నని చినినఁ జెప్పిన వారివయఁ గనితుండనున్న నామాట యటుయఁచిర్చి యక్ష విముక్తిని ప్రయత్నింపవలయును. అతండు కడు దయవంతుఁడు అని తెప్పిన విని దాదాయయఁ దీరినయి.

కర్త : సీ. లక్ష్మణుడు భవద్వియోగముఁ జెల్లెడుడు మాటించుచున్నట్లు ప్రణామంబునకుమన్నాడు. అట్టి యుత్సవ సమయమందుఁ గూడ నకని యెగము చిన్నతోడ యున్నట్లే నేను గనపెట్టెడిది. నీ విషయపు మౌనావస్థ తిండి యున్నచాడు. నీకు తప్పక భర్త సమావేశముగలుగఁగలడు. అని పురుషుని నామె యర్థము రుణ్ణిది వార్తాఁ వాంఛిదాగ్గము పట్టుచా? మనఃకష్టజ్ఞాత్ముడాలనా ? యనుచు సంతోషమున సూరించినది.

అప్పుడు చారాయణుడు తల్లి : మగబో సేను వమ్మక పైవెవారెవరైన
నుంధా ? చాలిం బేర్కొనుము. వారిలో పులితేనే తమ్ముకంటా రాజాగారి హస్త
యాశయము తెలిసికొందము. అనుటయు కావచ్చు పాపట్ని పులితయగు చుట్టికే
తనకు హృదయస్థానమయి యున్న గునించి చూడంబోయి చింతించుచు
నదియుఁ దనకాహుకోకనని తెలిసిందిచుచున్నదియని వెల్లిగనె. మఱయు నానెట్టితె
కాంతరంగిక స్వమదలు దేవతీధను యాపతివనిఁ బోయి పట్టించి మగబోస
చిత్రము లిదిగవచ్చును. అని చెప్పి దిగిపోయెను. అంత నుంధులగును మగబో
లగిరి యా గుంబడిం బోయి దారిలో నుండినానెంటె.

అందుచేతనే వీరికి వాటిని అమ్మి వెళ్ళి వచ్చినట్లు, అందుకే
అలాంటి వాటిని వేరేమీ అమ్మినట్లు కనబడవు.

పదము - అయ్యా, తమిళములో పదం. ఇది అయ్యో అయ్యో అని అంటారు.

[illegible]

రేవ—(లేచి వమస్కరించుచు) మంత్రోత్తమా! కింవిజ్ఞానాంశగు సన్నయగు పరిసినమాట యేమున్నది? అవశ్యము తెలిసినది వక్కాణించి కృతకృత్యులారా నగుదును.

అయ్య ఏ సుగుణియైన నే వివిధ దానికన్న మిన్నగానున్నది. తాత్పర్య భక్తి నీయందు మా ద్విరవిందయున్నదని చెప్పితి. అందులకే నీకెట్టి రాజావలంబనము గలిగినది. రాజాభ్యుత్థిర నీకు ప్రాప్తి కమట వశ్యమే?

రేవ—అవును. అమెను వాయించును గదామే. వర్నింక మీరు బోగడుట కర్తవ్యమగును. కింకరురాలి. కర్తవ్యమునకు నిమిగింపుడు.

రాజా—మతమెయ్యకలెను. రాజాగారికి నలుగురు భార్యులని వింటిమి. పెద్దభార్య కిలావతి యెందున్నదో యిఱుగదువా?

రేవ—(నోడమానికొని) తాజా! అది కహస్యము. ఎఱిగియున్నను వా మాట జెప్పకొనుగూడదు ఇప్పుడాయె ప్రస్తావముతో మీకేమివగులిగినది?

రాజా—పసకలిగియే యరుగువలెనని. ఇక్కడ ఇతరులెవ్వరును లేరు. విజము చెప్పవలయును.

రేవ—(మింగా దిక్కులుచూచుచు) రాజాగారి కేమిదో కోపమువచ్చి యామె నకవిజ్ఞులంపి చంపించెదట. ఇది పరిమళహాస్యము. నే మందినని యెవ్వరితో జెప్పగూడదు.

రాజా—అయ్యో! పతి వలాకోపమునకు వాడెయించును దప్పలు గడిం చెనా! అమె సేసిన యపరాధమేమో నీకు తెలియువా?

రేవ—ఏమియును లేదు. చెరియనుమానము. అమె పురాకృతము.

రాజా—అమెను జపించిన ఏమట నమ్మనలవతి హృదయమిట్లున్నది?

రేవ—రద్దినకరదాత ననురాగము పెరుగుననిరా? అయిన యిలా ర్థ యొద్దకుం దోక రీతివతి యంకావై మందే యెప్పురామెను గూర్చి ధూళి పుడున్నా రని తెలిసినది.

రాజా—ఇప్పుడాయె బ్రతికిపెచ్చిన నకంచంగీకరించువా?

రేవ—రద్దినకరాదు; అనునదియే? మీ రామెనెవయ్యెను గ్రచ్చి గుచ్చి యడుగుచున్నాడు అను అతికి యెచ్చరాదు? బ్రతికియున్నదో రాజా! అమెను చెప్పకలెనుగాను మాత్రకి ప్రహరణనగడంబున ముడగుగలదు.

రాజా—నే నామాటయే వింటిని. అమెయే వట్టి చెప్పినది. అందులకే నీ నీన నయ్యదలచితి. అమెను ఏమియు గూడనియమి.

అనుటయు లేవరి యెట్లును నేమేమీ అమెయన్నదే యున్నదంటిరి. అది యెందున్నది? ఎట్లు లభింపవలె? అమె వృత్తాంతము చెప్పిన మీఠి పదివేలనమహ్యముగా నుండును. ఈవార్తమాచిక్షిణి వినినదన అన్యవలెలో నింతసంతోషమును పొందకటి మెదదనేడు నిజమినిగింపునని ప్రార్థించెడిది. అతడు మెల్లగా నామె ప్రశ్నేయెన్నది. నూరేండ్లు బ్రతుకయెందు ఈపురమునందేయున్నది. ఈ రహస్యమును నీ నెప్పెక్కన్నది. తరువాత కృష్ణానానకు నీవును నీమహిళలు రుక్మిణియును ప్రమాదములు అనిచెప్పిన నప్పుడు నీ బాటా మీరిందుండఁడు. రుక్మిణికి భార్య గెచ్చినవెద నవివరికి యత్కంతవేగముగా నంతఃపురమున కరిగి యావృత్తాంతము రుక్మిణికి తెలియించెడిది.

అది అది ఏమీ? ఈమాట సత్యమే అని రుక్మిణి విన్నయ సంతోషము పొసినయందును నావార్త చెప్పినందుండు దనలేరిరత్నకంఠము దానికి గానకగా నిచ్చుచు నామె యెందున్నదో నీవున్నయముగాఁబోయి యాదివచ్చి చెప్పుము. నాకు నమ్మకము కదురకున్నది. ఇది కొందర పెట్టుటయు వాకుందరదన యమందగము నంటున నాథరడి బృందాయుతక కరుదెంచి పందసము సేయుచు పడుఁడు. పడుఁడు. నాకయ్యిండుమదనం జాప్యఁడు అనివలెనది. అతండు లేవరిని వెంటఁబెట్టుకొని తన యింటికి పసికొనిపోయి రీతివలెయెదురం జెల్లెను.

లేవరి రీతివలెలాంచి పాదములెలాచి గోలుగోలువ నేడును బొరంగిసది. అమె దానిని లేవనెత్తి కమ్మలనీళ్లు గమ్మనమ్మాయి రుక్మిణి సేసుముగానున్నదా? రాజ భార్యలు నులులై యుంటిరా? పశేషములేమి? విచారించుము. రాజుగారివార్త తెలిసి యెరింగింపుచు రుక్మిణి నదిగింపవది. నీవీరు రుక్మిణికి నమ నిజమియే

అమ్మ: రుక్మిణి సంతోషము విన్నవూర్చియే విచారించుచుండును. రాజ భార్యల భావండుముగాక యేమి? నిన్నరవి కంపినది మెదలు మెదిలివరి నీనదనము వలయుందలేదు కొందరపతి నిన్నుఁ జంపిరిలి హ్యారాపము జెందుచున్నట్లు తెప్పి కొ. రి. కాదాన కవిని దీనికొ. ముప్ప నెవయవ రాజుగా భూమిపిలి ధేయింపి తిరిగి తిరిగి మెప్పునే యందు వచ్చిది. వచ్చినదానిగా నీయంతఃపురముందే హ్యారాగవి విన్నాను. ఇంతవరకు రాజభార్య చెప్పదు నాడేని యొడకుఁబోవలెను. పోవుట మరల దున్నదు. అమె యెరింగినినది.

అప్పుడు రీతివలె మెల్లగా రాజ భార్యరామము జెందియున్నానని చెప్పి తిని. అదియెంతఁజెమి వే కాంతముగా నాటానాంతులెంత కదిలి తెలిసికొని వంశయు. బంధంకు నీరంధె నాకాత్మక లేన చుక్క యె గొగలిచుకొని హద్దు పెట్టకొంటివని లెప్పుము. తరువాత కర్తవ్యముతోదించుచుగాక. అని నియోగించుటయు లేవరి రా వరిన సమన్మరించి రావాయులు పంజరగొని తొలక రుక్మిణి యంతఃపురమునకుఁ బోయి హ్యారాపంత గుఱ జెప్పెడిది.

ఈశ్వరీ మాదివెంపుపెంపుచ విహయై యంతలోఁ దెప్పిల్లి మన్నిరిగొను నేడుకో నామెకంపు గాచింపుమని నియోగింప నమయమునని యుచునని నానన లోఁబని యంతాపుకముం కరిగి రహస్యముగా నందలి వెళ్లెమనుంపుచుం దిగిసికొని వచ్చి రిభావతి కిట్లు విన్నవించెదది.

అమ్మా : నీ కేమరాకవిని ఈశ్వరీ బ్రహ్మసంకతు బిందువు నెప్పుడే యిందు రామాను న్. శరణివది. ఎట్లనేనాను మదాపి రూపాచారి శరణ్యగృహ సమీపమున కరిగితిని. అతఁ డందఁడేను నీ మత గదిలో నీ వర్ణంకముపై బిన్నునించి దీర్చి కథలకము జూచుచు వా : ప్రేమనీ : హః రీరావతి వా : సురీరిరామ : పన్ను నిరపూధినిఁ బరిభవించతిని. పాపాత్ముండ నే వేదరకమునకు తోనదువో. అక్కటా ! తొలుదనిపు నమ్మఁ బరిణయమగుటకు నరపుంకో నెప్పయో బుడుగులం గుచిరితిని. సదుమ నేమ నుచిందిరివో గురుకు బాగెనది కుచకు విన్నదపుంపాచా సేసితిని? ఈ కలయ్య సీలో విన్నయ ముఖింతువో? అహ : మోహావాంఘి : వాలో మూలారా : కోపమా : ఓరీ : బెకవా : నాప్రియుగలి నేమి దేసితినిరా : మూర్ఖా : నీ పని నీకఁ బిందెదఁ జూచుము. ఈ పందడిలో నీ మాని ముచిరితిని. నీ యాచిరింకను వ్యవస్థ యున్నది కాకోఁబను. అంతమాకు నెలువవేరి నిప్పుడే బోయి వాగెం బిరిత వింతురా? అని దేని కత్తిరానని యంతలో ముం నమ్మని వరలోఁబని వాడు లాం కికుకు ఇంతలో తొందరపడవేరి? విసుదడివడవే యాలోఁచింక దేసిరి నని ప్రమాదము జాగెదను. అని వరుచుచు వెండియు శయ్యపై బండ్లకొనిరి.

అమ్మా : బైరవు దెవ్వడు. ఆకథ నా కేమయు నరమివది కాదు. అని తెప్పిన రీరావతి మెప్పిరిగొను మిరిపెముతో నిట్లనియి నిమి : ఆ పరాధునిదురయ మాయనకుఁ దెరిసినరా. బిను, అ బాహుల కుమారుండు తెప్పియుండునేమో ! దేవకీ : నీ మాటవంద నా నోములు పరించుచుదై యున్నవి. అని డాసికోఁ దగూడి ముచ్చలొయెను.

తెప్పియు బెద్దకత వంచుండి తరాము కలంబు మనసి ఈశ్వరీ యొద్దకరిగి జరిగిన వృత్తాంతమంతయు తెప్పినది.

ఈశ్వరీ యామెం జూచుటకు శాంత్యనరి సహంపక దేవకీతో దన్నామె యొద్ద కప్పుడే తీసికొని పొమ్మని తెప్పినది దేవకీయు నుదాహరణమునకు లోపు నమయించున మరీము : శకటంబు తెర్చి యందు గూర్చుంబెట్టి యొక యంకఁ గింక రీరావతి మున్న ■ నంజునకు దీసికొనిపోయిరి.

రీరావతియు యదకాంతలను మర్రికొయను ఈశ్వరీ లా : వి గూఁతును జూచున శర్యంక నంతోషము బెందురుండ వయ్యుండుమాన దెప్పి : అని ఆకుకు లా : వి దానిరినది రాజపత్ని పుత్రికం గ్రుచ్చి యొత్తి విప్పి : అరే నమ్మింబు

ధనుష్టుల రామ్మా : దూనింపరము. వా కొడుకు జరికపించుదానపు నీ చొక్కరికనే. దైవ కలిసాచివనములో మర మేమి లేదుగలము. ఎప్పుడికైన మంచిదనములు రాక పోవనా. పిత యక్షగాతలు. నాతోగూడ విడుమం నుడుచుచున్నావు ఈ రక్షి పతి కర్తయే నా ధైర్యమాధుర్యంబుని నిరసించి రక్షించెను. ఉపకారము నకు తోన నమకారమిచ్చి మా సమిత్తు మతం తెల్లొక్కట వలెను వీరకలంబున వేసియున్న సేరగల్గిరి. అది తన వే ధ్వానము కొంత కొంత వివరించినది.

యక్షకాండం సొంతర్కమునకు రుక్మిణియు రుక్మిణి చక్కదనమునకు యక్షకాండంబు సక్కజము పొందుచు వాంతోరుల స్వేహాను గణపుకొని ముచ్చటించి పోయిరి. ఆ సమయంబున లీలావతి దేవతతో జవాంతికముగా నోసి. రుక్మిణి మొగము వేరొకచాగన నన్నుదేమో. పెండ్లియైనదా యేమి? దొహ్మక విహ్వలు గవంబులుచున్నవే. అని చీల్చగా నడిగిన నది యాంతుక సిగుతో భరి యూచును. దీని నీతో నేమని తెప్పుదును. నాచీమలో నిది యొక యంతరాన్ని యిది. నీ కూతురు గంధర్వ పాడుతగు చొక దివ్యపుత్రుని గాంధర్వ వివాహమును జరి గపొందినది. ఆ గంధర్వుండు గంధర్వుండేయై మరలు గనబడలేదు. అని యా వృత్తాంతంబు సంక్షేపముగా నెరింగించినది.

లీలావతి యాచార్యమునిని అయ్యో. అతం తెప్పలో తెలిసికొందరో? ఎందు జోవును? వాని కులగీంబామంబు లయ్యగదా? ఇది వివదనాదు పరిహాసంబక నూనపు కాని రుక్మిణియందేమియు దోసములేదు. దైవికముగా సంభర్కము గలిగిన వానినై లింగహించుట ద్యుష్టమెట్లగును. ఆ దివ్యపుత్రుండు పుత్రునైన జాదులకు లాకుండునా?

అని సమాధానముగా జరిగినది. లేవతి అమ్మా. అతని కులగీంబామంబు లుం దెలిసికొనలేదుగాని వాని చిత్రవంకము వ్రాసికొంటిని ఇదిగో చూడము అని యొక ప్రతినింబ మామె కలిగిచ్చినది. లీలావతి తనయేమోన అచచ్చాది విశేషంబుల కర్పియమందు రుక్మిణి జూలు రదుపులిచ్చిది. సామాన్యని చనించనా? అచచ్చాది చాల్లకళ్యంబే లభించినదని సంతసించినది.

అంతలో బ్రొద్దుకోపులయొ రుక్మిణి వారలెందరు బెప్పి కలిగి సమస్య గించి యొల్లి మతం పక్షుని పిప్పి గూడముగా జరిగింబిక్కి యుండిరి బోయినది. లీలావతి లేచివండి యా చిత్రవంకమును మతిక అందుకొని పింగగా జూరుచు యక్ష కాండంబు లెంత సిడినది. వాతని. రాక సోతునకు వెలుగందచుంబ సువర్ణనాకుం రతి అందుకొని యాచోహో. పిత మోచక్షుడుచక్షులుఅని కేక పెట్టెను. బాలాబోంబుంబు జూరి బోను. ఇది దక్షుం దుననుచి దీని వెనకు తెచ్చిదని అడిగిన చుట్టి. రాకపు రిక నేలుగాలు లేవతి లీలావతి కిచ్చినదని తెప్పెయి. ఆ మాట విని మువర్ణనాకుంబు

ఓహో! ప్రేమసిః ధర్మవ సెవ్యుడో యేమంగడవా? మనకు సీ యక్కయి
బాసయి వచ్చి యిక్క వెంగించిన వృత్తాత్ముడు. పాప్రాణమైతలెను. వా రెం
దెందో సుందరియై కావనంబు వానకవింపుచున్నాడు. వాని తెలిసికొనవలయును
అని పలికెను.

అమావని రక్తవతిక కమ్మం నీరు సెలవదు నయ్యో; పాపమాతఁడా?
వానివాసవవృత్తి నమితమై వా భక్త యెంతయో పరాంబెను. భవపాపంబును నెరి
యక పెరవారెంగునెరి రింకింపెను. అయ్యో! ఇంక వెన్నవ్వాల్సిండుండును. తెలి
సినవర్త పతివా! వారి పిమ్మకిం గూర్చి నీ భక్త చెమటను చెను. అనుటయు
సువర్తపతిక వాయగుడిపిమఁలో వచ్చియొక్కవకునని యక్క నోదాల్పిపతి.

వాని సంభాషణమఁబ్బియు విని లీలాపతి దత్తుఁడుదంత మంబును
మొప్పు కొంత కొంత వినియున్నదగుట వాపు తిక ఎరించెరాదు దత్తుడే అని పిచ్చ
యింది యో వృత్తాంత మప్పుడెవ్వరికిం జెప్పెనెడించు

మరునాఁ దత్తుఁడయంబున లేచి చూయును సువర్త వాకులు తత్తుర
ప్రధాన దేవాలయ గోపురంబున కనికి తత్తురవృత్తాంతంబును పలికించి సువర్త వాకా
దులు వెనుక వ్రాసిన వాకంబింద గొప్పటియెడు సమమాయుడు రాధాపురంబున
కరుణించినట్లు వ్రాసెనై వాకంబు జూపెను. అప్పుడు సువర్తవృత్తాంతంబుతో నున్నవారే
తనమి తులని నచ్చయింబి నీదకి కొనుటఁ తక్కుగా వరి. యిది కరగిది.

వాకు వినిసించియున్న గొప్పప్రాంగణంబు నీవేమటవోతి మంగళార్థానము
ంటే ముఖరితంబు చూచుచున్నది. పయ్యకితులంబు వాని సభలులు పాప యాచ్యులుంటిది.
అ వైవవనుంబెయును. అది మిగుల సంకసించుచు. సుందరియైన దమగాక ప్రభువురాకు
నివేరింపుచుని వాదాంతుల గోరికొవెను. పరివోతుల రోపికి వోయి వ్రాహ్మణులంబు,
ఇతవుతు విద్యాంసులంబు నీ వర్తవృత్తాంతంబు చెప్పుచు. ద్వారదేవమున పలికింది
యొన్నాను. సెలవెయ్యె. అతిస వాడు పుట్టినది ముఖ్యునియటయు రాజ
వీరకులంబు వారిం దిసికొనవోయి ప్రముఖుల యెటు నుండిన.

ఓహోహో! వానివృత్తుఁ : అ వృత్తులంబు దింగిముట్టు వర్తవృత్తులంగి
లాంటి సందోదానంబు. పుంబికివలంబు దింగిముట్టు వర్తవృత్తులంబు వేమయ ముదారవేరక
యొక్కే చేమయ్యకానె సువా వర్తవృత్తుల ప్రభువృత్తును ప్రకటింపె. అప్పుడు
సమమాయుడు మిత్రమా మిత్ర వాకా : నీ వృత్తవ రోగార్థులంబు క టిగాని వచ్చి
నాని అంధు విశేషము దేవుని గనంబిందివా? ఈ వాదాయులంబు నెందు గొనె
కొంబు? ఇందెప్పు : వర్తితిరి! మెరింగింపుచు. అతిగ సంకసించుగా. కను
వచ్చుచున్నది. తెచ్చుచు నీతి కమర్త సిద్ధు వంపాడంబుతరని అధిగన వాడు. చదు
నినీ విద్యయు నుంకింది.

అప్పుడు సుదర్శనాచలండు మిత్రులారా మన స్నేహితులలో ఒకరుగను
పొలుక ముఖం సుమంతకృత్యం నవారముంపరము నిందు జేరితిమి. గౌరవా
త్మకుండు రాశిపుత్రుని మిత్రులై వ్యవహరమునకు సన్న సభలో వీరును
జూచియుండును. మనముండుకన్న ముందే ఒక డివరవండు బ్రవించినాడు.
వెనుక నేతరసరిః గరిసికొనె పూర్వాశిః. ఆ డివరమందే యెందోకోయి తిరుగు
గవంబరలేదు. యక్షాభివేదించి యువతియై అకంకు పరిభ్రమించుచుండవలెను.
వానపురకావయే మన మెహంగవలసి యున్నది. మదియు మనకు యరమోప కా
అయిన యెక్కుండు ఖెరవలెండునైవల్లు తంతుయేంటిమి. మనముండు మృగములు
గను మృగముగను జేయు తంతుయే మాంసము తెరిగియున్నవాడు. వాడు పరమ
తపోనితియగు నీడునింబిమార్చ మన రాధాయణవి గార్తవ్యము గానించిన గ్రూరుండు.
రాధాయణ సురమాయణ గంబంబుం లేదు. వీరెల్ల సర్వపూర్ణునిదే ఆత్మగని
యెంబి యుండును దెండ్లిమి. మనముండుకమును గంప క్షిప్తవపురందరము
వాని దుర్మయ ముంగిలెంబి క్షింప జేయవలయును. అని బలిదేవ విని కుమారము
నిలవెయి.

అయ్యమ్మాయి : ఆ సిద్ధుని అమాప్తివారు మీదా! అక్కటా! అమ్మ
నాను అప్పుడు పక్కకనుంకంనుండి నేను బయటికినీ ఈ మాలిక తప్పకవలెను
తప్పకవలెనుననే పక్కకంకంనుండి నేను సంపాదించితిని. ఇది తప్పక
నాకు గోటిలోనెంచు అందుకే తెచ్చిని నాకయిన నవరసమిచ్చెను. అది అట్లుంటే
బురంబుంకంనుండి మీ కడు అందు మమ్మలం గలనెకానెంచెను. ఇది స్వీకరించు
మీమీద దీనినించుంచును మనో నవరసమిచ్చెను. ఆ స్వీకరించును నేను
దీనిని నా కిచ్చి దీని తప్పకవలెను. ఆ మిథునకు తోజంనుండి నాకు
నెంచుంగడు. నాకు నవరసమిచ్చెను. నీజానుండి దీనిని యుంచును అందు
యెంచును. అందుకే నీకు నవరసమిచ్చెను.

అనుచు నాకు నొకప్పుడు మరల ముందుకు వచ్చి నాకు నొకప్పుడు
మీ ముద్రలను నొకప్పుడు నాకు నొకప్పుడు నాకు నొకప్పుడు
నాకు నొకప్పుడు నాకు నొకప్పుడు నాకు నొకప్పుడు నాకు నొకప్పుడు

127 వ ముద్ర

ప్రతిపక్షానికి కూడా ముందరమనే పోస్ట్ యామింగ్ లాగా పని చేయడం
చాలానే. ప్రభుత్వము ప్రతిపక్షానికి యావంతరాలకు పేరు పెట్టడమని
కాదు. కాదామో చెప్పగలదామో తెలియదు. కానీ ముందుకు వెళ్ళుటకు ముందు

రామలింగు సంగ్రహముందును, కేదీ కీర్తనార్థము కనుగొనవలయు కల్యాణం బొందుటకు సుఖ్య గ్రాంతయ నొకపక్ష తిక వాదముయ నుచియేమియో మనె యుద్ధి మాము, అంబు
ప్రాయురతియున్నది.

రాజా : నిన్నే విశేషమున కునిన నీవక నీ సంతానము గలదు నీవారము
 లకు లోకై ప్రవర్తించును. నీ కుమారుల డొకవారకాంతలో నంతక ముందఃపునము
 విడువక క్రీతావరతుండై రాజాశాసనముల విమర్శింపుచుయ్యి. నీ కుమారుడు యశ్వీంద్ర
 నెల తప్పినవి నెప్పుడొనరువాడు ఈ రెండు పిషయములం నిర్దేశించిన నీకే
 లెనియగలవు. నీ కాపులమగుటకై జెనావుటకు జరిగియున్నాము.

అ పక్షముననుకొని తొడిమలి కలువచోరినరి జితాశుమకును
నక్కటా! నా కింటికివచ్చిన వర్షియో యావఱులే కలుగకున్నవి అందుకే పెద్దలు
సంసార మిడిగనామనుని చెప్పిరి. నా సంతాపముందు దుష్కర్తులు బెక్కం యుగంబరి
లోదురున్నది. వెనుక బీలావతిని గురించియు నెదే వానిరి. డిడియో నుగర్తమేమి
తలంబెదను. నవ యూర్యమనానరా? అని తలంచుతున్న సమయమునను బ్రతివారి
చనువెరి దేవా ముఖ్యానా క్షంబుకు వచ్చియున్నాడు ప్రవేశమునను నెలా? అని
యదిగి తదమణిగొని యగనిం బ్రవేశపెరియె

ప్రధాని నమస్కరించుచు పర్యవేక్షణదాఫ్తనున్న పీఠముపై గూర్చుండి దేశర వాగస్వస్థుల యొప్పుట కు అడుచువారు. ఇది యంతయు నియంతృత్వ లికి గావలయును. అని సమయోచితముగా బిక్కరించుచు నా పులిచి, ముగిసినప్పుడు శయ్యపై గూర్చుండి మయమనవేరి జన్మయే బిరక, కాశమ్మ, సోదరిమ్మ, చి కసిసెందు, రాజారెమ్మల వేపున విమర్శించిరి. మనసులు వాదించుచు ప్రవర్తన మిట్లున్నదో సత్యము జెప్పుడు. ఇందును సరిహద్దు కనుగొని యోగము లేమివలె జరిగినదో అది యెత్తిని చూచు అడుపుకొప నా సరిహద్దు గీయ.

[illegible]

11. వచ్చే ఏడాదికి ప్రతి ఏటా 1000 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడి పెట్టే లక్ష్యం పెట్టాలి. దీని కోసం ప్రభుత్వం ప్రోత్సహించే విధంగా చర్యలు తీసుకోవాలి.

రాజుగారిని బ్రాహ్మినిని అయిన సోదరసఖాయులువకరిగవచ్చి యది యామచమీ యని నిర్ధారణ చేసిది. ప్రతీహతము మరేకొందరు రాజకములు హెటకూడనుకు పురుషుడేగాని స్త్రీగాదని వాదించుచున్నారు. ఇదియే లేవర యరిగిన పెరుక జరిగిన యిది యోగసంబోధము. అని చెప్పినది రాజకపతి తమకుం బిల్లికావిషయము సత్యమేమో అని సంబోధనమువలన గంభీరము తెందుచు నొక్కొక తరపు భానించి తానిమ్ము. ఆ విషయ మానక విమర్శించుముగాక యిప్పుడు నిచ్చి వచ్చినవని యేమో తెప్పనుని అడిగిన నా ప్రక్కడ యిచ్చుచున్నది.

మహారాజా! నేడు విద్యార్థుల జనుకుండు పియమింకరిని చూడవలెను నుండి మహామందిరమును గవ్వయలును జెక్కెందు వచ్చియున్నాను. కొందరు కా? రావకపోతే బ్రతుంగించుకును మహాపాపమయియున్నాను. కానిరావకని సకస్యతి యదగావ తామని యెవంగక ఆతనికి కాస్తములేమియు రావయింకరిని కనిక్కము మాత్రము తెప్ప గలదనియు వాదించుచున్నాను. దేవర వాసనకును విచ్చేసి వాది పరికామం నిరూపించ వలయును. మాత్రమును నేర్చుకువలయును. అని యొగింపించిన భోజండు నిమలి తనయనాంభోజండ్రి అయ్యి. నేడే త క్కువంగము బెర్లికిరా? నా మనము దిగలుగా లేదు బెర్లియనుచు యేమిచది? అయియు నతండు బెర్లియనుచు ఇక మూడు దినములలో జనుకును విద్యార్థులకు మునుపానినో సమంజసముగా ముందరు. విచ్చి యింను దయదేయక తీరదని జరివంత పెద్దెను. నృపతి అంగికరించి యో పరిశ్రమ యంబునకుపోయి నద నంకిరించెను.

అందొకమూల కనుచూరగోసరీమరాధాయలు సువర్ణవాత గోడెవాపు యు మరొకవైపునదండి తవకూతి కంకర వచ్చుచి మహాకృతి యి భోజాపిచ్చుమర్లు మున్న పీఠముపై గానిరాన మహాకవియును నా ప్రాంతరముండును మూలక విద్యార్థులయను మాత్రుంబి. అప్పుడు భోజండులేచి విద్యార్థులవలనకల్గి పిమ్మి స్కూలమును మహాగోసరీమరాధాయల వలె సకల మహావిద్యాయుగ్మము విచ్చేసి చుట్టు గృహపుం గావించిరి. అయి సుమంజసముగ విచ్చి శ్రీరామచంద్రుని గోసరీమరాధాయల గాక, మి రవోన్మయము మర్మకర్మలకాక విద్యావైతమును నావలె సమంజస గోడుకల్పించు. విద్యవైతముతో ప్రవరించిన వరివాడ కనిపించుచున్నది. తానిని పతి సమంజసము భరింపుచు నేర్పరచుచు అరిమిచ్చి చిచ్చువచ్చెను.

అప్పుడు మహామాయండు లేచి మహారాజా! మహా రామచంద్రుని సమంజసముగ విచ్చి సకల మహావిద్యాయుగ్మము విచ్చేసి చుట్టు గృహపుం గావించిరి. అయి సుమంజసముగ విచ్చి శ్రీరామచంద్రుని గోసరీమరాధాయల గాక, మి రవోన్మయము మర్మకర్మలకాక విద్యావైతమును నావలె సమంజస గోడుకల్పించు. విద్యవైతముతో ప్రవరించిన వరివాడ కనిపించుచున్నది. తానిని పతి సమంజసము భరింపుచు నేర్పరచుచు అరిమిచ్చి చిచ్చువచ్చెను.

సంపానపరిచేతులలో బ్రాహ్మణుని ప్రాధాన్యములకు విశేషమివ్వవలయును. ఇదియే మా యభిప్రాయమని పండిత వివి కలక్షరకవి లేచి యిచ్చినయె.

ఆయాగ్రాహిణులుగారు గర్భభూమివృద్ధులై యున్నవి. కావునమునుండి వత్సేనము భోజనభూతాని మాప్రాణమున గవంతో ముచ్చడింప నుత్కురకలెడిది చచ్చితి మని చెప్పితిని నీ యుత్సాహము మీకు దీరువగలదు. కాదానకచివ్రమదని ప్రభావము మీకు వివికలో నింతదూరము రాకుండునా? అతండు ఏర్పూరి స్పృహించిన మహాను భావుడు. ఈ సంపాదనముకలదా? హిందే ప్రభులుండు. అతడే మీకు ప్రతిపాదనా నుంగగలడు. మావత్సేనుని మీకు గోనకొనునా. అని పలికి కూర్చుండెను.

ఆ మాటవిని గోనకొనునా లేచి విర్యాస్వరూపుండగు కాదానకచి పొరకై తోముచి మహామరు షే మిడివరకే వినియి-లదియి. భూమండలమంతయు భక్త్యశోచి సరములు వ్యాపించియున్నవి. ఆయనతో ప్రసంగింప మేముకాదు. వాడభవుండైన సమర్థుండుగాడని తెప్పగలము. ఆయనకు మా విద్యాపాదవము జూపి మెప్పుడయే వచ్చితిమి గాని నెలెప్పుకొనుటకుగాదు. అందుకే యెచ్చునీయి వేడుచున్నాము. అని పలుకుటయు సభానకు రామాభయవిని కాదానకచి యందుం జేమని ప్రత్యుత్తర మిచ్చునో యని చూచుచుండిరి.

అప్పుడు భోజాండు లేచి కుదువారగోనకీయాడి పండితుల రక్షిరము లోకాశీరమైనది. కాదాన మహాశవి త్రిడుమైనవంద్య ప్రభావంపడుదు. వాడు ప్రసంగింప మాధ్యస్థము సేయుటకు దగిన విద్యావసుండుండవలదా? తాదానియో తారతీపతియో కావలయు. నర్థి వమధుండు దొరకువలకు వావాధము నిలుపుమని కోరుచున్నాను. తక్కిన పండితులు ప్రసంగింపవచ్చునని యానతిచ్చెను. తదాపతి తిరసావహించి గోనకీయి దు లేమియు మాటాడలేదు.

తరువాత నికరపండితుల ప్రసంగములు దాంఠరిగినవి. పెక్కుండ్రకు విరుదములు కావకలె వినలేని సందిపెట్టిరి. సరముగిసిన తరువాత భోజాండు గోన కీయకుదుమాడల బ్రత్యేకముగా ప్రశంసించువును మిమ్ము నేను కారందరపురములో జూచితిని. జ్ఞాపకమున్నదా? అని యడిగిన గురుమాతుండు మిమ్ముజూచినప్పుడే తెలిసికొంటిమి. అప్పుడు మీ కుంగరవవాడుముం మఱుగుపరిచి. ఏ తో మా మిత్రుండు హెచ్చవలయుండు వచ్చెంగదా? అత డిందు వాటిలేమి? ఎంట్లెండు అ పి తిరా? అతడును ద రక్షకుడువచ్చె. తక్కిన వారము గలిసికొంటిమి. అప్పుడంత సరింగింపగని యుగవ సమైక్యతయగు మృగినివయించుదు న న్నా ఆస్థుల పచ్చి కు ప్పేహాపాత్రు జ్ఞాపకము నీపదలో స్మరింపక లేని గృహస్థులు ప్రశం సగదా? (బ్రాహ్మణియగా) నొక పాపాత్మునిమూలమున నేను స్పృహించు మాపాం ణరము వలెనగును. నాకం డెయివోయివో ఛెలిసిగనలేనోయిరి. అప్పు

దా త్వం దేవతా తత్కృతమయేనో తెలియదు. ఈపాటి పీడికి రావలసినవాడేయని
 నిర్ణయము నూహించెను.

అప్పుడు మువ్వదామందు రహస్యముగా మహావాక్య మ్యగనమూహము
 లోని పీడిమము జాప్యమైతే మచ్చి పీడిలో విడిచిన పురవుండు కడుదుర్భాగము.
 గుమ్మరేపా మువ్వలకు పక్షమ్యగాదుల గావించి వంధియమన్నాడు. వానియొద్ద
 దుమ్మ జంతువులన్నియు నట్టివే. మా మునుమాతడు వానిని బోధింపవలయును. పీడి
 దా మ్యగనమోదమలహదలతై ప్రత్యేకము రప్పించితిరి. తగ్గిరదమ ముగనమ్యగ
 దేహియని కలంబి రెప్పించుటయి. మామాతల తెక్కంగుల అమలనో మ్యగము
 లనోదేసి క్రొవ్వచున్నారు. వానిని క్షించి వానియొద్దనున్న పక్షపక్షమ్యగములను
 పక్షపక్షమలయనునవి తెలిసిన విని బోజించు వానివర్గము పీడియని తెలియునా?
 అందరొకరినై నన్నెక్కుడుగా బాగుపించెను. వానిని క్షించుటకే యందు రప్పించి
 తిని. వానియాలనాడు మన మందుకు దగిన ప్రతీకారము యోజించెను. అప్పుడు
 వెల్లడింపబడు. పాదోదగండు అని పలుకుచు నున్నది లోకా పాదోదగండు వారి
 నెల్ల సగరముగా విడిచివేసి కానంతవరమున కవిగెను. అందు గ్రమ్మల (లా
 వర్యియొగ విహారమునా ప్రయోగమున వాడెడివిని. ప్రయోగము దెలిసింపెన విష
 యములందు క్షిణి ద్విక సేమల రాక్షసములు కళంకపాతములైనట్లు విశ్వయందు
 కొని దెలుపవలయును. మనముపై లండుకొని భావించుచుండ మనోవిషయములు
 స్థానము మచ్చివని. అంతలో న్నిద్రలోయెను.

గోనీయదేవి తులు గోదాపుత్రునితో గూడికొని తమ విడిచివేసిన
 దోయిరి. గోదాపుత్రుండు వానివారివర్గముల విని విన్నయవలంబులు వెల్లి
 విడిచి రత్ననిగురించి కానెరిగిన కళంకములము తెప్పెను. దత్తుడు యక్షాపంజర
 స్త్రీమూర్తిమహిమి యున్నవారు. అందోయెందో వెళ్లి వానిని తెలిసికొనవలసి
 యున్నది యునుండు వానికొకము గ్రమ్మరింపవలయును మువ్వనామందు పలికెను.

యెప్పుడు వైరవశితులైనట్లు చెప్పితివిగదా? మామయే నిర్భయమునో
 నిర్భయదేవీయ యాదైర్యపుని బలివించువలయుండు. రేపటివరకు వియవేరి? తల్లిలో
 వానిని బంధించెదమని కుదుమాతండు పలికిన గోనీయముండు తొందరపడు. వాని
 యాలలాచి సమమిచితముగా గావించుముగాక పోతములునిపూటయేమి? రాజు
 శివకేమియు తెలియదన మచ్చురు. వాడుమాత పీడికి తగ్గిరదమదా? అనుటయు
 నొప్పు యు రేపు తెలుసుకదా? రంధరవంధుని గోదాపు తును తెప్పెను.

వారలు మాట్లాడుకొనుచుండగా శివకేమియు కళంకము యెక్కువకే
 దుమ్మ దోహదములంద ధనాక గోదాపుత్రును తెలియజేసెను. గోదాపుత్రుడు
 గోదాపుత్రుడు దాంబరమున దెలుపవలయు రావలయు దోదైవపు యవికారనానీతి

గావింపుడు పవరమ మైతుల కథయంతయంతవెప్పి యన్నోప్పట్లని గెలుగ జేసెను.

రాజపుత్రుడు వారివెం పగించుచు నేదివఱకు దండె పోగొన్నాడు వెలుంగుచును. మీరదికములు వీరివెడల పించెను. దక్షిణకు కొన్ను దాములు పుచ్చుచు నా మొదలనుండి కరుణాకర గనబడలేదు. ఎందుకొదొక్కో తెలియదు. గోదాపుత్రుని దందులకే పరానించుచున్నాడు అని యదని గుఱించి ప్రసాదించెను గోదాపుత్రుడు చెల్లకనేచునితో మితమా చిత్తు. నొద్దనుండి ప్రత్యుత్తరము వచ్చినదా? గోదాపుత్రునివార లేమినుం చెలిసివనియా? విప్రులుడు గావించిన దుష్టయమునకుఁ బ్రతికియఁ జేసితిరవంయను. వామైతులు గోవర్ధను కరుణాయుగా చెరియిర లేకము నకు నదివారలు వరుదంగులములతో తోయి వానియందలి రాగంపు అనిరెప్పిన రాజపుత్రుం దాను ప్రత్యుత్తరము వచ్చినది. ఏకుఁ తెప్పలేదురాతొల విసంకటిలో మంచిదిని. వినుము.

మనము వ్రాసిన పత్రికకు జడవుజెందుచు పర్యంత వివరముతోఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఆగోదాపుత్రుని చెప్పిరో తావెనుగదల. తనదేశముం దెచ్చున నున్నను జూపినదో నునము నేసినోషుచు బాధ్యుడగునలది వచ్చి చెరికకొనుమని వ్రాసెను ఆవెంటనే కొంచుయూతరి నందుఁ బంపితివని యాపుత్రాంతము చెప్పెను.

గోదాపుత్రుడు ప్రసాదముచేర మీ కలిసిరావడి యందుకుదని చెప్పుటయు నవండు తెనుగుపాటతో మా కలిసిరావడియే మెట్లువచ్చినది? బ్రతికి యున్నదా? అని యడుగుదు. దక్షిణఁ జూపమని కోరకొదొయను. స్త్రీ పంపుమధ్యంబున నెందులదే నప్పుడు పోవుటకు నుచునున్నావని మరద వాకుడు చెప్పెను. మరునాఁడె నను జూపింపకతిప్పదని బ్రతిమాలికొని రాజపుత్రుం డిందికిఁబోయెను. వాళ్లు పెద్ద తిరపు ముచ్చులారాకొనుచు నాదివషము వెళ్లెందిరి.

అని యెరింగించునందఁ గూర్చికిమైవడి. తరువాతిక పై మఱియం దిట్లు చెప్పఁకొడంగెను.

1౯8 ప మఱి.

పాట క ము ఖ ని క ర

మననాడు ప్రొద్దుట గోవర్ధయ, కుచుమార, గోదాపుత్రు, పవరనాటి, రాధాయనాలు మైతు లేవు పను నాయులదే రావడిలోఁగూర్చుండి నరక సూర్యములం రావను గుడించి ముచ్చలించుకొనుమందగా బ్రతికినది తెలియదు. అది పాటక ౧. బంధుల వ్రాస్తూడా తోగండు బందిమీర వివరప స్త్రీ పంపు న్న అని అందు

బడియోను. మీ దర్శనము సేయఁగోరుచున్నాఁడు. పెరివెనువపుఁడు నైదుగఁగును దూఱు
లునరెచి మా ప్రాణమిచ్చు రేడి? అని వయసును గుమ్ముచునొప్పును బోయిరి.

అతఁడు వారిఁజూచి మోము వికసింప నొహోహో! నేటికి గృహకృత్యంబు
ధనాదివలె వలుకును వాని గొఱియింపకొనియెను. నామన ప్రభావశ్రేష్ఠము గావించి
లోకాని దీనికొనిపోయిరి అప్పుడు గోదావరి తుండు లంకిమేడమున్న యాఁడువం
త్రెవ్వరను యడిగినవయోః : అయ్యో! విచారికనే! వాడు రతిముఠాచి తనెన లను
వెళ్ళావు రిక్కలు బావా! నీతో గొత్తగాఁ జెప్పుచున్నావే. అంబోకకె దక్షిణార్కః ఒకతె
నీదార్క. పాపము వాడు మరలమారమును జూరముముందు గుడిసెనానని చెప్ప
చుండఁగనే గోదావరి తుండు ఆ : ఏ మేమీ రతిముఠాచి చిత్రనవలే యుప వలుకుచు
దూఱున లోకంబోయి లంకిమేడము వారిదలఁగాంచి కర్మములచేరి వెంటలాదా :
వచ్చితిరా! మీమిత్రమే భూమి తల్లి యందు సేయఁవలయుకొన్నాము. కానియె లోపలికి
రండు, మనవారందఱు నిందున్నారని పలికిన వక్త్రములు కనుగొలుకుల
నక్షత్రంబులకలిబులాల నకసం జూరుచు పూర్వతంబున శోకమును వెల్లించిరి. వారి
మాటడింపుచు గోదావరి తుండు లోపలికి దీసికొనిపోయి సర్వతీ ప్రముఖ యువరీషు
తల్లిలో కంఠో వారి లెటుం గెదింగించి పరిచయము గ. గుఱేసెను.

ఆ యంకఃపురంబునకు వారిపోయగమ వింతగా జూతుచు దమకుగం
లుచుక్కుము పాకి తలచి వానివృత్తాంతమడిగి తెలిసికొని తనీయ మనస్థయిక్కుమున
శాశ్వర్యపడఁజొచ్చిరి. కురుమాదుండు హెచ్చుచులుంజూచి వయస్సా! నీవు నా
రామి తునితో గూడికొని పురంవర పురమునుండి అరిగిదివిగదా! ఎందఁడు సంర
రించితివి! ఏమేమి వింతం జాలితివి? మవిసరముగా చెప్పుము. నీతో వచ్చిన
పురుషుఁడెవ్వడో తెలిసికొంటా? అని అడిగిన హెచ్చుచులుం దీర్చినియె.

మిత్రువాదా! వాడో వచ్చిన పురుషుఁ డెవ్వడో నా కిప్పటికిని తెలియదు.
నీక శిలానగరంబున కరుగఁచుండ నొక అరణ్య మధ్యంబున బైరపుతను అన్ని గొనుచు
మాకు గనబడియోను. ఆ పురుషుని తాద్యమ హరించిన మా యాచి నాదేవుని
తెలిసికొని మేము నిలు నిలుముని వలుకుచు వాని కత్తిపై యాపితిని వాడు గన పని
వారమును గేక పెట్టిను. వరుగును దుడ్డు కిర్రలు తీసికొని మా పైకి వచ్చిరి. మేము
సహాయరుండుగలు వారికి వెచ్చి పోయెమఁ బ్రయత్నించుచున్న సమానంబున పా
ప్రసాదాత్ముఁ డా పురుషుని కట్టెను నిట్టిపై నేడిమో మనప చుట్టము. అంగుష్ఠం
చూచితిని. తరువాత వతంబు సమాజరలేడు. వాడు నా మీదికి వచ్చెను. అటు
మాతక తొలఁలమాడుగా కిచ్చితిని బోయితిని. ఒకడుంగమంబును పొడక
మొగటి మేయుచుండెను. అది వాని మృగమంషమునందె చిప్పి చిక్కని అందు

మేయనున్నది. దానిని జాలి వేరక యుపాయము రోషక గురము వెక్కుపాటు నము గలదు కావున దహించి దానిపై కెక్కి కళ్ళెము తీసి లేకుండునని యెరిపింపబడినది. ఆ హయంబు రహించిన నందు గలంబుకీర మార్గమునందలి పోషక బాదంగినది.

నాకు వెనుకనుండి తరిమికొని పరుగున వెనువెంట మిక్కిలి వేగముగాఁ బోలితిని అదియుఁ బుట్టిమోతరముగా బోయిపోయి యా అరచిలో పొం గుడిని యొద్ద నెలువంబడినది. అప్పుడది బాము ప్రబోధుచ్చది నాకు దాహమగుచున్నది కావున నా కుడిరహునందు మనుష్యు యందుకని తెలిసింది గురముడిగి తలుపుదగ్గరకుఁ బోయి రోపం వెయ్యరందో అని అనచితిని. ప్రతివచన నేమియు వివక్షలేదు. తలుపునకు వీగనవలేదు. త్రోవనంతనే తెరువఁబడినది. రోపలికి బోయి నలుమూలలు సూచితిని. ఎవ్వరు గవంబులేదు. స్వల్పముగా సామాగ్రి యున్నది. తిన్నగా పెరటిలోనీటిం బోయితిని. ఆ ప్రాంతముం బొంబూలు యున్నది రోపికినీటింబుఁ జేకయున్నది. దానితో నీళ్లు లేదునని అప్పుతో పనానంబులగు తల్లంబులు కడుపునంత బ్రాపితిని. తినుగా రోపలికివచ్చి నలుమూలలు పరికింప నొనగది వీగము నెయిలించియున్నది. ఇందలివా రెండు రోయిలో అని యారోధించుచు వాకిట్టుకు వచ్చితిని. ఆ యోగ్య నుండే నెలువంబడి యున్నది వచ్చుజాలి పకలిందినది.

అప్పుడు వేమ దాని కావునకు పోయి మోము దువ్వుచు రంజనములు పరి కీలింపుచుండ దాని మెకలో వెలియూ తాయెత్తు గవంబడినది. దానిందెంపి పార వైచితిని. ఆ గంధర్వం బంబలో నవ్యశ్యము యొక మునలమ్మయై నెలువంబడినది. అందు జాలి వేరు వెరంగుపడుట, అంతా నీ వెన్నలెప్పు ? బిల్లు గురమువై యుంటి పుల ? నీ వృత్తాంతము నెప్పుడుఁ బడిన నా కున్న బిల్లునీయి.

బాబా : ఈ కుడిరము వాడే, ఈ ప్రాంతమూని త్వరకాన్తలం నెప్పుడీ గదిగియున్నది. ఏమి నాంబుకల బ్రాహ్మణులు. నా భర్తలో పేసి కుడిరముని పెద్ద గాము కావురము నేసితిని. పుష్పం బుష్పికిని మృనాపాదుము కేసి జీవించు బాళము నా భర్త బుద్ధివోపునకుఁ జీరి నా రోగి యానకునందు. దానిని మూలంబు న్నది. భర్తకుఁ బనినంబరమునంద నే కిచ్చిచ్చి విదవక యందే బాంబెనము నేయించుంటి. నా పేసి బాదయం గు. నా పుత్రిక పేసి మిక్కిలింక, నేనా జాలివను బ్రాహ్మణ పోయి జానుకొనుచు పూవయలంబుం బెట్టుచు నాపాదుచుంటిని. నా పాన మిక్కిలం బుక్కినది. వివక్షింప ముద్దుబాద బాళుంటి ఇం బెండేరుం బామును పుష్పంబుకీర మిక్కిలి కావజ్ఞానంబుగి నెలాంబుకొచ్చినది.

అప్పుడు యోగ దానంబునై గిరి మునుల భవరథ బుద్ధులు బాళునను యానంబునందుంటి. క్షిప్రం బిచ్చియుం బూవును మృనాపాదిం బుబుదురు

నిండు నా యాభ్యుపవర్చివచ్చి తిమ్మలూరియ్య, చంద్రమణికు మీ పెద్దతె పని గట్టింది పలికెను.

అప్పుడు నేను సెల్లగా స్వాహా! యీ ఆరణ్యముపై మీ కది కాలము గలిగియున్నచో మీ పనులపై మృగములపై నా కధికారము గలిగియున్నదని చెప్పిన మీకు గోవులు మచ్చవేయాలి! భగవత్సుప్తి యురలకు సమావముగా? అని ప్రశ్నార్థరమిచ్చితిని. అప్పు యానకు నాపై తెదకోపము వచ్చిరది. ఏదియో ఘనం వా నెత్తిపై తట్టి మత్నొక గుర్రముగా జేసెను. తరువాత చరణంబుయొ స్యష్టప్రాయములుగా నున్నది. ఇందుకెందుక తెలివితో వాని కారి కప్పించుకొని వచ్చి పోయోపురమున ప్రవహించుచుండగా నింతలో మీరు వచ్చి నన్నిక్కడికి; దీనికొని వచ్చితిది. మీ కరుణాపరేక్షలువలజేసి స్వస్వరూపము గై కొంటి, లేనిచో వానవమునై యుండవలసి వచ్చును. కృతార్థులందైరి నిదియే నా మృత్యుంతముని యెరింగించిన విధి నే నాకృత్యములందును భక్త్యా! వాడు మహా పాపా త్ముడు. స్త్రీలను జెనె పెట్టుకొనించుక ము వెలమడు. ఒక పక్షివల నల్లీ కావించెను. వాని నిమిత్తమే తిరుగుచుండెను. నా మిత్రునిగూడ నట్లే కావించెను కాబోయి. నన్నవ మానించునని మాటనకు బోయితిని. మీ మూలమున నకలచేత తిక్కుకుంట నిందు రాగలిగితిని. తెలియదు. పాపము నా మిత్రుడు వాని లాంఛిత మెరుంగక ఏమృత్యుకొనియెను భార్యు తెలింగించి వాని క్షింపజేసెద. వాని బేడ్మలు తెల్లపెనునని పలుకుచు మరియున్నది.

అప్పుడ నీయెల్లందు రాజుగవా? నీనా మహాపురమున కరిగి అందు సుఖం వల ముండుటయగా నుంకదేమిటి? అని అడిగిన నా క బాంబు! కప్పలగూ! అనుకు ణంబు జూరెపుగాన నమ్మి, పొడొడ్డ ము పొంతముని. నమ్మి నా రాజు! అనుచు నన్ను వెంటబెట్టికొని యెచ్చటి కవలమాకములొనన్ను వెంటచాచి నీయెల్లందునది.

అటుంబాచి మందున్న పెద్దపెద్ద భూవులు మునిన గిర్లులు ఆంధ్రారవం బు గావించుచు రావుననువచ్చి యామహ నాకును ముద్దలంబు నెడుపని పయోగ భవంబు తెలియచ్చినది. అయెయి వానెల్ల గోరుని కుట్టుపట్టుకొనుచు గొప్పటి నేములపెట్టి పలుకుచు భావులని కనుండుకొని. బొప్పిని బావున పేరుంతో జెప్పిన చురముగా బోయెను. అంతకు పది నెలల పుట్టిని నా ముందును నన్నిచ్చుటయే కలంపియచున్నది. ముండ్లంగా బాతుకొనుచున్నావని చెప్పిరది.

అప్పుడు మేము అవ్వా నిమాలినక్కమే. పనువర్తి సుకారయ్యగారు ముదాను అందరూపమని పెద్దలు చెప్పుదురు. పోనీ పియ్యలుకు కాగ్యవంతుడుగదా? ఇంటి గుడిసెదీపి మంఠియిల్లు గద్దకొపరా? అని అడిగిన నామి నాదేయిపట్టికొని కను గుడిసెయొద్దను దీనికొనిపోయి దానిలో నొకమూల జాబుగా నమరింపబడియున్న రిన్న కలుపుతీసి నేంపొరలగము జాపవడి దానిలోనికి తిగితిని. అప్పు యోపం పెక్కిరి వికారముగానున్నది. ఇంద్రకవచమువలె విరాళియైయున్నది. చింతచింత పస్తువులు గలవు.

దానిచాని పేతుపేతు నిరూపించి చూపుచు నావ్వా ఇది మహారణ్యపరేక మగుటయు నొంటిగా నుండుటంబట్టి వట్టి పేరరానివలె గనబడుచుండును. ఈగుడిసె జూచి నాకోరి తెచ్చుచువారు. నాభవరస మెవ్వరు దీనికొనిపోవకలదు అందరింకమున గాని తొంగకవచ్చునగాని లేనిదేని తోజకొనిపోయివచ్చో నాపకు వెండున నిలవదు. వెంటనే పొరిపోయివచ్చి ముంకలో గలియును. ఒక యెద్దొకప్పుడు మూడుమాసము రెండోయింటి వచ్చివచ్చి నాయంబువన్న ముపులు కుజేమనింబ లేవు. నాయెట్లదీ వైరవమంతయు జూచిన తరువాతనే వానిల్లం పేపికోనియెను. దాం చింతవస్తువు లాకడు కన్న గానుమునకు దీనికొనిపోయెను చెప్పినది.

అపారాధగేహంకారములచూచి నేను విస్మయమందెందును బాపిచెప్పిన మాటలువిని ఆపా అవ్వా నీవు పెరిజాత పెచ్చిదానివలె గనబడుచుంటిని. నీవైర మము పెద్దది. నీగుట్టు తెలిపికోని దుర్బాధ్యులవ్వరైవా బాధింతురేమో? ఈరహస్యము నాకు తెప్పినం తెప్పితిని కాని యితరుల చెప్పుదును తెప్పరాదునుమీ! అనవుండా యవ్వ నవ్వవు నిట్లనెయి.

సోమ్యాః సీయంగికాకారదేష్టం జన్మింతి యాగుట్టు చూపితిగిని యితరు లు తెప్పరునా? నాకు చూయెట్లుడు చక్కదనము జూపితిని నేడు నీకు జూపితిని. వాకూతురుగూడ కాగుగా వెనుగదు. నీవు ఏర్పాంతురవు దాంతుంబివారమి తోచినది. నన్ను రక్షింపితిని. నీకొక యువకారము లేయితరంపుకోవే కరహస్యము నివేదింపితిని. అభిషలుకుచు నాకచాలముమాని అంతలో వంటజేసి తృప్తిగా భోజనము పెట్టినది. రెండుమాగుడినము లందుండి వే రాకావేగరమునకు తోవనియున్నది. మఱయు నా తాంత్రికుని కింతంజేయవలసియున్నది. మిల్లంకరినికొని యుపాయ ములోఁబెంపి. పోయివచ్చెదననుష్ఠయిమ్ము వాతెయో యుపాయము సేసెవలంబు.

దీనితో నాకు విచిత్రములేదు. మామిక్రమిలియ్యదు మహారాజుగ నన్ను

స. గు. వాదరములతోయు వాయువ్యపర్వతము వాడుకొనవచ్చును. నీయంతకారమువకు
... సంతోషించితిని. కృతజ్ఞతకు ఎప్పువచ్చెనని పలికిన వాయువ్య తుట్టినది.

పి. రు. మహావిద్యాంసులు. లేకమే పితృవము. నేను మీకు ధనవిచ్చురానను
గాను. పరాహిత్యర మిక్కడికి! బహిష్కారమును దూరములోనున్నది. ఆ దిశకి రెండు
యోజనములు మాత్రమే సముద్రము చాలవలసియున్నది. ఏన్నక్కడికి దీసికొనిపోయి
నీవు సేసిన యుపకారము మూడుబ్బునితోలెప్పి వారికి మీకును ప్రితిగయవలయునుని
యలెలరాషయన్నది. ఇదియే వాకలంపు. వాడుగడివములో దోగలంపుని పలికినవని
నేను గ్రోతవిజలంబాను తెలంపుగలవాడవగుట వామెమారి పరిగీలించి వాడేవయ
నము సాగింపుమని కోరితిని.

అప్పు కాసి మందయొద్దకుబోయి రెండుడున్నదోరుల వెంటబెట్టుకొనివచ్చి
వది వానిపేళ్లపై మిత్తనియోకులు తీగట్కను తీసులాగున గడ్డనది. ఒకదానిపై
రానెక్కి రెండవదానిపై వచ్చెట్కమున్నది. వాకు లక్కన వచ్చువచ్చునది. అంతకన్న
పేదకసాధనము లేకపోవుట నట్లచేయక తప్పినదికాదు. ఆ కొండలో బాదరాక్షియై
పోవుట లాంకవృషులు యముదంబరదీమహాత్ములు రాని యావసాధనముగా జేసికొనయె.
మనవూట లెక్కియేమని రానిపై నెక్కిరిసి. మిక్కిలరా నేనీమని దెప్పుదురు? గుర
మలు నేనుగుంబెక్కిచప్పుడుగూడ సంతసోజ్యము గదాగలేదు.

అవ్వ ముందు వడచుచుండ నేను వెనుక బోవుచుంటిని. కడుపు కొంటె
మైలేదు. రా. జేగమూగ వడచుచుండెను. ఏమియు సరలింప నవసరములేదు. పుట్టి
లెక్కువప్పుడు పూర్వకాయము వండుచు బల్లను పసు తీసువచ్చుడు. రేరపకాశము
వండుచు మాకేమియు నా మానసు లేకుండ వడచుచునది. మూడుదినములట్లు వయస్సు
సాగించి సముద్రతీరముననున్న నొకప్పుడేరితిని. అమె నొక పల్లవానింటిరి. వాసా
పురంబునకు నొడగట్టుమని ఎమోగింపనది. వాడప్పుడే నొక చిన్న ప్రహరణము
సన్నాహము చేసి పిసికొనివచ్చెను. మేముచింతకక భోజనముచేసి యొకటెక్కి
తిని. ప్రోద్దు కుంకకపూర్వమి యవ్వలివోద్దు చేరితిని. వెంటనే నొకబండియెక్కి
హాహపురమున చేరితిని. ■ సగరము మహాస్త్రికములకు సోతములచేతను ననుష్ఠ
కష్టపూర్వము లగు వివేకపూర్వములగు బాంబులవచ్చుది. రాజమూర్తయను బోయి
పోయి రాజుగారికింబ చేరితిని. ఆ కువ్వ సందకు నెరింగినవారగుట దొనెత్తు లేమియు
నాయంబు సెప్పలేదు. కష్టాంతరములుగడిచి తిన్నగా రోమితృవమువకుం బోయి
తిను. కల్గిచ్చుచున్నదనువారుని పుత్తికి మిక్కిలింద కొంతదూర మెరుగువచ్చినది.

అది వచ్చిపోయి యింకా తొలగిన వలదువలదు. ఈయన మన కాంక్షనంగీకరించు వుడు. అర్చనయుడు. పాఠ్యము లెప్పుని పయమన నాయవ్య కుమారునిక నానవ రారములు చేయించినది.

నానియందుమాటగా నిలవలెనది మిరచింద తమ్ముః దింగ మీరము వచ్చిరిమి? రెండవొంజువకు రావనుకొన్నాము. వారెవ్వరు? అని అడిగిన నామి ప్పత్రికలో ఖైదవుండు తనయదనికి వచ్చుటయు వచ్చు నప్పుడుగా జేయుటయు నేను విధిపించుటయు లోనగు వ్యత్యాసమునయ నెరింగించినది. మిరచిందయందముపై జేయవైచుకొనుచు మా హంకః ఎంతగందము గడచినది? నే నేమిచేయుదును. నీవు చెప్పినమాట వివక్ష. నీకా అదవిలోనే రావు చూచినది. ఇద్దరుమిత్రులకు ముఖపించు చున్నను నానాటి నీమిత్రములేదు. నీకొరకే చింతించుచుండును. నీన్న బాదు గుర్ర ముగా జేసెనుగాని, చంపిన నేమిచేయుదువు? వంశమునారెవ్వరు? ఇప్పుడైన బుద్ధిగలిగి యాకాపుర మెల్లినెల్లె యొక్కదికి రమ్మ అని యేమిసా మందరించినది.

అన్న ప్పత్రికమాటవిని కామిమ్ము యేలోపోకటి లేయురము. నీభర్త యూరనున్నాడా? అని అడిగిన ప్పత్రికలేదు. వానిమిత్రుడు విభులుడు వరమానుడు నేయ మవస్థరంబున కదిగి. పురాగంధని చెప్పినది. జాంబవతికి వివాహ మెక్కడ నైన గుడిసెనదిమా? ఈ మేడు లేయుకంపు గండా? అని అడిగిన నామిగి యు ర్ర వయసు వచ్చినది లేకుకేమి? తగినవయసు కనబడుటలేదు పయచోటులుదాదిరి విద్యయుండిన రూపములేదు. రూపమున్న విద్యనున్న దనముతో వనకు బంపెదను అని యావిషయముగురించి ముచ్చటించుకొనిరి. తరువాత నేదియో గుణగుణలాడుదు నున్నాయవ్య లోపలికి దీసికొనిపోయెను.

అంతలో తోనననువకుచెప్పని పరిణామమువచ్చి చెప్పిరి. పయరకముల వింకివంటలలో నేనాత్మతి రోజునను సేసితిని రాకొపరారములు గావించిరి. హంసకూలికార్యంబునం బండుకొన నియమించిరి. వా మంచమురాపున గూర్చుండి యాయవ్య యష్టారాశముల నాదుచంద నాత్మతి సలహాగా తెల్లించెనని.

మరలాదు మంగళగీతములచే మెల్కొంటిరి. పరిజను లనేదోపరారములు సేచుచుండిరి. అంతలో నస్వప్నవచ్చి కుకంబాక్షు లేకుచు మామల్లుడు వేరుమర్కా హ్నుమంజిత వయసు. ఇప్పుడే వార్త వచ్చినది. నామిమమలాని హాని ఏ? అనినది. అనినది మరల మరల నొక పిమ్మలానిం దిలిచినది. అప్పుడొకరాలిం యప్పుడువచ్చెనది

పోతా నొప్పును వాచక్కవర్చి నిలువఁజేసిరి. ది యాసాధికయందు నామ మోహాది
రేకము కలుగజేసినది. తనవలనఁబుండును సామర్థ్యకాంత్రంక్షణాక్షరంబులైనవి.
తత్సందర్భవిశేషంబు పరిశీలించుచుండ నాయనకు మనమలాదితో జాంబూజిః ఆయన
మంచి పండితుడు ననుస్మరించును ఆయనయొ నాచారిక లేకుత్తరి మైక్కినది. అను
కూడత ర్చనలనర్చియు అని యోశిర్వడించిరిని. మునిముఁగినగవులవచ్చును నాచారిక
యన్వరికిగోయిరి.

ఇంతలో గ్రామాంతరమునందు నొకయం దనుదొలెను. మిత్రులందఱ ర్త
కైదుచువోయి సావములుగడిగి కిరంబుపై జల్లుకొనుచు స్వాగతముదగి నిలువజేర తన
తల్లిదండ్రుల యింటినివది. ఆ ప్రభువు మందహాసము గావించుచు యేమి సితల్లియే
వచ్చినదా వచ్చు లేమగునోదా అని పరిహాసమాదురుండ నయ్యా దానికెట్ల
గండుము గడదిన దనుకొంటి. మోక్షమునుదను పుణ్యాత్ములవలన విముక్తి నొంది
నది. ఆయనగూడ నెందు వచ్చినని యాకథ యంతయుం జెప్పినది.

ఆ వార్తవిని ఆతఁ డామె కట్లు కావలసినదే ఈసారియైన విందుండు
నేనా అడిగితివా? ఆ పండితుం డెందున్నవాడు అని అడుగుచుండ నాయనకు నన్ను
తనివొద్దు తీసుకొనిపోయి యా పుణ్యాత్ములే వన్ను రక్షించివాడని యెఱింగించినది

రాజా వాకు ననుస్మరింపుచు నతం దడుగ పిండియు నా వృత్తాంతము
తెరపునవివృత్తాంతమును జెప్పిరి. ఆరేడు వన్ను మిగుల గౌరవించుచు విర్యంలో
గొంత ముచ్చటించి వేసిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమువ కప్పెరుమరికొచ్చెను. తరువాత మిమిరు
పురము నొకపుం క్తిని గూర్చుండి భుజించితిమి, భుజించినప్పు రకనిభార్య ప్రక్క
నిలువఁబడి తాళవృంతమున విసేయరు మనోహరా విష్ణులాడు మీకంత యవకర్షణముగా
రమ్మని వార్తలంపె గారణ మే మనవుడు నతం దిట్లనియె.

లోకమంతయు స్త్రీపరాధముతో కూడుకొన్నది విమలం. పిష్టమును
నిష్కాముండునైన మతంగయోగిని స్త్రీత్పాహమున విడువర వారవాంఁగం పరించి
వాని బలవంతమున రప్పించుకొనుటయు నయ్యంగనం బంకితరింపన యల్లరిదేసి
యెట్లా లోకానిష్కతులకు తెలియజేసిరికాబోలు. లోకపుత్రుండు చిత్ర సేనుడనువాడు
విష్ణులాన కిట్టి సంవేశమును జూపెను.

రాజా : రాజ ప్రజల వ్యాచార్యాదులంబులు విచారించి దుర్గమం కలంచి సజ్జను
లను రక్షించుచుండవలెను. సీసామల మఱచిపోయి యురువులు వారవారిం బం
వంతమువ తెరపట్టితిమట. అది యంత ప్రాపము. సీతను వెదవల్లన గవణం దేను

య్యోనో యెరుగుదువా ! నీవీవాలు చూచిన తక్షణము నెక్కొప్పు తీరం నిరువురను విడిచివేయుము. అట్లు వెంటనే మాకు తెలియజేయుము. నీసదుత్తరము వాసో నుత్తరకాలమువంటి నీపై యుద్ధము ప్రకటించుచున్నాము. నీరాజ్యమునాశ్చికాంతము గావలెను. అని బాబుప్రాసి విప్రులనొద్దకన పెట్టెను. విప్రులుకు లోకసంకల్ప దుర్బలుదగుట వాస్తవము అదివలన భయపడుచు బ్రత్యుత్తర మిట్లు ప్రాసి పంపె నట.

మహారాజా : భాగ్యశుభద్రావ్యురో పితర్జ్ఞాపార్త తెలియపరచి యున్నాడు. హాస్య పుత్రికం నిరువుర నే వెన్నుడును దీసికొనిపోలేదు. వాడు వారేములో లేడు. నీకు నామాటయంపు ఓక్వాసములేవరో మీమాటలనుబట్టి వెనకొప్పు. అర్జి నెక్కలు నాపవయముం దెందున్నను మీరు లేవిన క్షకు బ్రతుండనగుదును అని లోకనకు తెలియఁ జేసి వెంటనే యథాకండు వాకు వర్తమానము సేసెను.

నేనుతోయి వనిమేమని యడిగిన అరిగిన కడయంతయు తెలియజేయుచు నేను మతంగయోగిని మూంవన అంచంతయుగా నిరువురగజా పుత్రికం జెరదెప్పిననూల వాస్తవము. గడిచిన దానికి వగదిన బ్రహ్మజనము లేదు. ఇప్పుడు వీరిని విడిచితి వేని నామక్రమకార్యము లెల్ల శిఖక మానదు. వెలయూర్చు గదా ! యని రప్పించి తిరి. వాండు కుంభిజిజిస్త వెక్కుడు పరిణామము దెందుచున్నాడు. కాపున మీరు వీరిని పిలేహునకు దీసికొనిపోయి కౌన్సిలిసములు కావారనయ్యును. ప్రస్తుతోప వ్రవము దాదీనపిమ్మట క్షిరస్య మూచించితముగాన. నీవు వాకు మ్మికువత్తు. ఈ సమయంబున నీయంకకారము గావంపుము. నీవర మించివతో అరమేత్వరుడు తెలిసి కౌన్సిలను అని ప్రార్థించెను.

అక్రమమైపుట మిత్తుమికార్యము సేయఁజూపని వలంబియతిని చూచి కడ్డు సెప్పవ యంగీకరింప యాచారకాంతరి నిరువుర నెక్కువేటి దీసికొనివచ్చితిను. వారు బావగజితో నున్నాడు. అని యారాజ వాక్యమి వచ్చెను.

ఆ మాటలు విసి మ్మిక్షించిర ఓహో ! ప్రాసోపుత్యము మిక్కిలి కొనియాడదగి యున్నదిగదా ! విప్రులు, జీవితవహిత ముంబలింపం అనుమానించి యోగుంబయలి గొను దీసికొనివచ్చితిరా బాబు బాబు. చూస్తే చూస్తే లోకండు మిమ్ముగూడ నున్నా. గా నుంది నీపై గర్భిజిజి మానదు. నీ చిన్నయ మర్లరను అర్లమనను అభిముఖుగా.

క్లోకర్తా వారములానైన ప్రేరక శ్యామమౌరవకు
సుశ్చితే దుష్కృతేనైత వత్సారః సమరాగివః॥

వృజ్యపాపహరణ లేసినవారము, జేయఁచివారిము. ప్రేరకుడు ననుమరించి
చినవారును సమహాగాః దర్శనమును బంతుకొందురని పెద్దలు చెప్పుదురు. పూర్వ
మొక బ్రాహ్మణుడు వారాలోషణుడనవే యశిహత్యాసాధు మనధమింటి నాకథ నాకొక
పండితుం దెరింగిందే జెప్పిన నానింపుడు.

కౌశికుని కథ

కౌశికుండును బ్రాహ్మణుడు ఒకనాఁ డొకసన్యాసిని దిక్షతై నిమగ్నఁజెను-
తనకు వాడుకగా పెరుగునుం బాచును దెచ్చుచున్న గొల్లదొంగ నోసి, దేవు మా
యింట యతిపక్ష జరుగును నీకు నిర్బహిగా సొమ్మిచ్చెదను. నీమగలువకుండు గట్టి
పెరుగు తోడుపెట్టి శిశ్మని చెప్పి యంపుటంజేసి యాగొల్లడి యద్దేమంది పెరుగు
ముంజలోతోడుపెట్టి అదిగంపలోఁబెట్టి పెనుకడ్డమొకటిచి తెచ్చుచుండును. గారిదే
నాగుడ్డ పెరుగుముంజమొనకుంటే కొంటనది. జనమున నానమయమున నొక
గురువక్షే శిల్పి బాచుం బెట్టెనని పోవుచుండును. ఆపాము గరకము గక్కిననె-
ఱ పక్షము దైవముగావచ్చి గొల్లడి శిశ్మనున్న పెరుగుముంజలో బడినది. ఆ
విషయ వినియె యా గొల్లడి మునుంగడు ఆపెరుగుముంజ కౌశికుండుకుదొని వాం
సంతోషించుచు దానికెక్కినగా సొమ్మిచ్చి తరువాత యాబాప్తముగా నానన్యాసి
వచ్చింది పండిపించుటలో తొలుము పెట్టెను. కదపట నా పెరుగు వర్ధించెను బాచు
కుచిటి పెచ్చుచు యతికర్మదుడు మరికొందె పెరుగువగా వచ్చుకొంటును. అప్పు
నాకు పూరియొందుచు బంధునితమొప్పటి కుజించివ కొంటాని తెచ్చుచే ను-
దుతి పకము బాచుతుంటి పకమిచ్చించెను.

అంతియ పు జాచి పక్షమున అదేమితముగా మునింపించు నిర్బహి యతి
యక పెనుకొంటొండుచు బ్రాహ్మణుల సహాయమున దట్టెను. గొల్లదొంగ
బాచెను. అయితె క్తాపాంబుల నెవరయభవియముట్లు బ్రాహ్మణులు నో తరియి
సంకల్పించుచు జీవ్రాహ్మణుల సహాయముగా నవ్వెడి. అంత నా పక్షమున పక్ష
ధ్వని కలంబుపొందుచు భర్మకర్తల నవ్వెడి.

భర్మకర్తల భర్మకర్త భంజించి వికల్పించి కౌశికుండు క్లోకెనకును,
గొల్లదొంగ భర్మకర్తల నా బాచుబట్ట జంతుచు. గొల్లల బచ్చు పెరుగుచు విషము

గరిసిన లెట్లు తెలిపిపోవగలదు ? కావున నకవికిపాపము విధించుట యచితముగాదు. గొల్లది పులికితాళార్చనకావము తోడ్పెట్టి ఘోరమైన తట్టలోకెట్టి పెనుగు తీసికొనివచ్చినది. గుడ్డ కానిదీ గరలి యగుదుట యెరుగదగుదా; ఇందు దానిలోప మేమియున్నది ? తెప్పనరికిగాఁ దెప్పియిచ్చుటలే నీ పాపము గొల్లదాడి విధించుట యుక్తముగాదు.

కావ్యదనవస్త్రమును ముంతముఁజిరుండి కిడల్చిన వాయువునవీయమున విధించుచున్న అలనమునని సహజము కావున పలుకేయుట తప్ప. విషము గ్రక్కిన సర్పమునకే యీ రోప మర్పించుచున్న గరురవక్షతక నొక్కఁబడి అది అట్లు దేసివడి. అవ్యక్తంతుడు పాపరర్తకావేరడు. ఈరోపము గరురవక్షి మూలమున పచ్చుటలే నకనికే విధించుచున సర్పమునుదీనిని దాడి వచ్చుగాదు. ఈసాప మచ్చురికి విధింపవలయునో మానము తెలియలేదని ధిక్కరర్థము సెప్పిరి.

అప్పుడు యేమిట సంగయిలోలాయక హృదయంబై యాపాపమెవ్వరి పేరను వ్రాయవలది చిత్రగుప్తుని తెప్పి వైగుంకమునకుం తోయి శ్రీ మహావిష్ణుని కఃపివేరించెడిట. అప్పుహృత్కుండు గొప్ప సభదీసి యాధర్మసూక్ష్మము తెప్పదని మహాత్మునిగెనుట దేవతలు మహాత్ములుగూడ వా సంపదాను తీర్చలేకపోయిరి. శ్రీమన్నారాయణుడు లోకములు తిరిగి పెద్దంతుని యాధర్మసూక్ష్మము తెలిసికొనవలయున్నది ప్రస్తుత మివ్వఁజేసి నింపించు యాచరించి మూల బోధించు లంగం పెద్దంతో విచారించి కనిపిరి వాచరింపవలయుమని బాజు యిచ్చును. యముండును ధర్మసూక్ష్మము గమనించుటకై లన దూరం లోకమున ప్రవృత్తుంజెను.

వైకుంఠములో నుట జరిగినప్పుడు గరురవక్షిని వార్తనిచి మిథురదైర్లు నీ అపరీతి వచ్చినదని పరితపించుచు మహాత్మునిగ నును మిథురపతేయిండుకేమో అని మిక్కిలి వెనుచుంజెను. ఆ వార్తగనవచ్చి సెల్లంబు వినినను మహాత్ములొ నొకప్పుడకాఖించనించి తెలియ గనువచ్చు వామూటలే తెప్పకొనుట నిలిపి గిరిని చివరకేడుకడను మువకక్షితే విరింతులేమా అని చురింపిండుంజెను.

ఆ సమయమున దైవమున నొప్పున నీడు మునుమునున్న మున ప్రాహ్మణ్యమున నొక్కరు బాలించి యాతాడ నీది చివరమున్న గరుర వక్షి : గమించి తనలోనున్న శిలపై బ్రాహ్మణ్య ముంజెను. మున్న నీది : పి. యి. మేలియ మహాత్ముడు సెప్పడొనోడుకల. విష్ణువక్తగి నీడు బ్రాహ్మణ్యము

కారేయని పరిశీలనని రెండు పాతడు నీ పండుల కేమిలేప్పెదవు ? ఆ పాప మివరికి విధితుంవని యడిగిన నతం దీర్చినియె.

ఎవ్వరికిని విధింపదు. విషయం గలిపిన పెరుగును లలిగిరింపకుండ నానవ్యానిది తోసిన యమచానుఁడే యా పాపము భరింపజూయును. ముక్కోటము సేయవలరా? గరుడపక్షి యందుకయే భరింపనర్హ ముగాదని కచ్చితముగాఁ జెప్పెను. విధివంబున నా మాట రాకనందాన నా ప్రాంతముగాఁ జోపుచున్న యమచానలు చిని యాపాపం బట్టుకొని యముని యొడ్డుకుం దీసికొనిపోయి ఆతం దాడినమాటల నెవరించిరి.

ఆప్పుడు యమచాడు తమగా నీ వట్లు యెఱుఱిరా ? అని యడుగుటయే జెప్పి తిని. అట్లు జేయుటచే నిధియు నిర్మయముగా లలికెను. ఆప్పుడా ధర్మరాజు దధిపూర్వపుటంబుల రెండఁ దెచ్చించి ముకదామలో గరకము గలిపింది చూప వీని కారదమ్మము పెప్పుము. యేలో విషము గలిపితిమో యెఱుఱింపుమని అడిగిన నా బ్రాహ్మణుడు చూచి నూచి తెల్ల తోయి నక్కము కెప్పలేపిపోయెను.

ఆప్పుడు యమచాడు చాపిపై నొకగురు ధర్మసూక్ష్మ ని గపించుట వట్లము. తలియవపుడు ఇరవిద్దనుని సేరు-పెంపచాడు. అనక్కముగా దోషారోపణము చేసిన వాడు తక్కులం బుకభవంప చంపియొన్నది. కావున పాతఁడొ నీవు పెచ్చెనడి అనక్కమైనది. తక్కులంబు నీ ముఖపింపుము. నీవె వెంటికినని ముకుటంబుఁ గనె యమచానలని నిరయంబువము దీసికొనిపోయి యా వలము గుడిపిందిరది.

ప్రాత్యక్షంగా ధర్మమింత సూక్ష్మముతో నున్నది నెచ్చెరద ముడు బండ్ల దాచించిన పాతకము పెరుగును బలంబొందుకేమో యిది నేమిటానన్నాను. అని మి త్తవంక కెప్పిన యమవ్యాసము చిని వాచా మందచోరము గావించెను పట్ల పిరియె.

శ్లో॥ కోపానికి పరైతాపం పీచి ? నంభుబాసం
కేనరత్న మివంశ వ్వం ద్విరవిక్లవైకరత్నమం
పొచ్చి : ద్వి తవార్థ మిల్లెరై కను దేర్పవలయునని బుద్ధివంబు నింపెను.
అందులకు వా కేమియు దాకకము లేదు. మది నుంబుల యెని గావరి
ప్రాంతము నకరేయి యుపకారము గావించెనని పమాదానము కచ్చెయి. అని
పం చు చూచింపుదు నేనేమియు మారాకర భుజింబుకుండిన.

ఆప్పుడా అమ్మ అల్లులఁ బిల్లెలను నెచ్చెరద ముడు బండ్ల దాచించిన పాతకము పెరుగును బలంబొందుకేమో యిది నేమిటానన్నాను. అని మి త్తవంక కెప్పిన యమవ్యాసము చిని వాచా మందచోరము గావించెను పట్ల పిరియె.

ను చెప్పినది. కాని నా దిక్కుమిగిలె జాగ్గ? నే చెప్పినమాటలో నవ్వాడు మున్నరా? అని అడిగిన నే నది సమంజసముగా నున్నది. ఆ గడకల యువంకము తెలిసికొని నా యాత్మలం జేర్చుట యుచితమని పరిశీలించి.

దీక్షావంశిరమున పితృమించిన తరువాత నాకా మన్ను వెంటబెట్టుకొని నా గడకలన్న గదిలోనికి దీపిశోభింపఁబోయెను. మి తనందయుఁ దల్లి ము సంతతుముందే అందు వెచ్చి యా ముందులోఁ బుచ్చబొంబులుండిరి. రాకా వారించెనే మిదియును. ఎన్నఁప దాద్యలు నిపులు జేమిటికి మిమ్ము వాంటుకెను. మీ వృత్తాంత మిరిగింపుఁ దని అడిగిన నమస్కరించుచుఁ జీత సేన యుట్టవెయి.

మనకయ్యా! మా జన్మరూపి పాలిపుత్రము. మేము రతిసూపుర అను వెక్కెత్త రికంము. నా పేరు ద్విక సేన; దీపిపేరు రతిమంజరి. నా తర్త దత్తుడను విద్యాంసుడు; దీపి తర్త గోటికాపుత్రుడు. మేము తల్లి సంతదం విడిచి గోడకా పుత్రు వెంట ధానగరమున కయ్యునుండ మరంగయోగిని దుర్బోధములే నిపులు దను రాకా మమ్ము బలవంకముగా గోడకాపుత్రునికిఁ జెలియకుండు దన సగరమునకు రప్పించుకొని తన్ను పంపుమని నిర్వహించెను.

మేము బ్రాహ్మణుల పొత్తులమిరిమి. మగనాథులు. వెక్కెదర్కముల నిసర్పించిరిమి. మమ్ము వరించుట నీరసంబని యింత చెప్పినను వినుక తనతో గలియుమని మమ్ము వెన్నుకాములం చెప్పెను. వెంయొగ్రకు నీతి యెక్కడదని యాశేపించెను. మమ్ముఁ గారాగార ప్రాంతమున వికాయతిలువనుంచి నిర్వహించెను. మే మెప్పుకొనలేదు. తరువాత వెమిటిలో నీ రిక్కడికి దీపికొని వచ్చితిరి. ఇదియే మా కథయని యా అవసారిరింగించు వుండునా? మేమి మేమి యుట్టుమన నోహా! మీర నా మిత్రులం కళితమని యు వృత్తాంతమంతయు నతని కెఱింగించిరి.

నా పేరు పోలకమారువని దీని యా వనితా రక్తములు మేనుబుచ్చింగ నేమి! నే రెంత మదివము. మీ పేరు గోడకాపుత్రుండు రెప్పయంద బలమాయ వింటిమి. మహిత్వా! మీ రిక్కడి కెట్లు వచ్చితిరి? మీ యువంక మెఱింగింపు దనపుడు నా కథ వానికి వెంటయుం చెప్పితిని. రావత్ని వారి వృత్తాంతము విని జాలివడచు మమ్ము మీ తర్త యెద్ద కడపైన నిరాకాశమనని యాశాపించి. నాడు ఇష్టాగోష్ఠి విసేదమునతో గాంధేభము గావించితిమి.

అని చెప్పినది రెప్పమాకు లేక యెక్కికమించుచును. మఱియు మమ్మరి కథ తదనంతర సింహ ప్రదోయము నట్లు రెప్పయందెను.

160 వ మణి

మ హా ల స క థ

చక్రధర నాయకుని పత్ని విశ్రవించి రాం గుణసంపత్తి గలిగి. ■
వన్నురునాడే యిందు వచ్చుటకు వయవమైతిని. తన కల్గి కుమారము గావించితినిని
నన్ను మిక్కిలి పోగడకు నా రాజపత్ని నన్నటమంటి కదలన్చివడికాదు దినమాన
కొకరకము పిండివంటలు సేగించు నా కర్కంఠ గౌరవము గావించినది.

ఒకనాఁ కవ్వలొ నీ మాతము మరాంసమంటి గుణసంపత్తి గలిగి యున్న
దని ఫలితివ వని యా రాజపత్ని మరాంస వృత్తాంత మెట్టిదో దెప్పుమని కోరుటయు
నే నక్కట వాటిట్లు దెప్పిరి.

వినుడు పూర్వకాంబున క్రతుతిత్తను రాజా పూర్వకారియై వృక్షమిం
బానియందులెను. స్వపతికి యుత్సవకాండము మహాసీరుండు కుమారుడుగా మద
యాలెను. ఆ రాజుత్తరుండు బుద్ధిచే బృహస్పతిని రూపంబున మన్నురుని జ్ఞానంబు
నఁ గ పిలుచి ఏత్తిమంబున బ్రతుమిం దిరస్కరించుచు సమాన వయోబుద్ధి ఏకమ
పొరుండు వృషకునూరునఁ గూరికొని—

సీ. వికత స్వరంబు ఒప్పురింకంగ పీఠగై

కొని పాడు మాంబుగాఁ గొంతసేపు

మధుర ప్రబంధ రిచ్చాద క్రియారత

స్వాంతురై యెలరాదుఁ గొంతసేపు

దర్శనాగత తపోధన జనారాధన

కుతహత్యురై యుండుఁ గొంతసేపు

పతిం కాస్త్రోత్తప్రసంగకర్తి రుద్రర్య

గోవిరాజుఁ గూడుఁ గొంతసేపు

గీ. నాగరథ సైంత వారోహణ ప్రభాత

గుమివిహారము లోననిందుఁ గొంతసేపు

చూరమృగము ల మోడుఁ గొంతసేపు

మామిటి తోగవిటురై పు సుతుండు.

తదీయ క్రిడాదిరతి తిరిగి బ్రహ్మరాక్షసియ పై కృష్ణత్తులు దూర
దేశమలమంటి చెచ్చి యెతని నాక్రయించి తిగునందుడు. మర్రినవారినెల్ల వార

దీనియందు నా రాజగుమామందు వారికి శ్రీవాచిశేషంబుగా గల్గించి యాతీండునుండును అశ్వతరండును వాంఠగోర్చుచు కుమారు లిరువురు పిక్కిలి చక్కలు నాడు. తరుణ వయస్సు లనని వాడుకపని బ్రాహ్మణవృత్త వేషధామలై యుచుండిరి అనిన నాక యిదియిది.

వియదర్శనమైన నాగకుమారం వారోండుగా రాజగుమామందు తనకు వి సంగభ్రాతృలుగు మిత్రులతో జేర్చికొని ప్రియమయిచుండెను. ప్రతిదినము నాగ కుమారులు రాత్రుల బాకారోకమున శేసుడు బ్రొద్దుబొడువగవేవచ్చి యతని నాక యించి యత్సవములలో బాల్గొనుచుండుడు. వారికి రాజవృత్తుగందు ప్రీతి దినదినారి వృద్ధి పరయిచున్నది.

రాజవృత్తుడు నాగకుమారులులేక రుకింపడు. స్నానముపెయ్యడు. మంచి వృద్ధులులగట్టుడు. మాత్యవదేవవాదుల ధరింపడు అట్లు వా రన్యోన్య ప్రేమాను బంధపూర్వకముగు పోషార్యములతో మెలగుచుండిరి.

ఒకనా దశర్శకులందు ముర్త్యులోకమునందలి వచ్చిన కుహులంబులచి పుత్రు లాఱః సత్యము మీర్చిరికి పోవుచుండిరి? రాత్రులదప్ప పగలు పిరియె గనంబున రేయి? అని యడిగిన దం దిది నమస్కరించుచు బాగకుమారు లిట్లనిరి. ఇవ్వా, పునమి ఋతుధ్వజంబును రాజవృత్తులందు మామ మిత్రులందఱు. అతః సుగుణంబులు శేషంబు వర్ణింపకాలదు. అతండు మామవసు లాకరించెను. విషయంబు పున్నందు తదిష్టమొగంబు సైరింపకాలమని యతని వృత్తాంతము చెప్పిరి.

■ కతచిని యశ్వతరం బాహు అట్టి సుగుణవంపన్నుని గుమాదునిగా బహునతలగ్రి యుచ్చిష్టమేమి? పరోక్షమున నెవ్వరి గుణంబులు స్తుతియింపురో యతందే ధన్యుడు. అట్టిసుగుణంబులు శీఘ్ర యుపకారంబు సేయుకలంపు గలిగినది. మీ నిష్పత్తిపై తరణీయమిట్లు మరియు మనంబులనున్న ధన్యత వస్తువాహ నాదులలో నేరికోరినను నిశ్చయని పరిశిష సప్త్యుడు గుమారు లిట్లనిరి.

వానికి మనము కేయవలసిన యుపకార మొక్కటియను లేదు సర్వ మర్థపాతాకములనున్న రక్షణము లభవియాలిఁ గలవు. వాని ఇంటికివచ్చి నిత్యము అభిలషిష్ట కామంబులవహన పోవుచుండును. అతనికి గౌరవంబున వస్తు పయియును లేదు. వాని సుఖవియంబుగ బాధ్యమొందుగలదు. అది ద్రిమాత్రులగర్భ విత రుణుల వర్ణముగాదు అని చెప్పిన పని నాగేంద్రు లిట్లయి

పూతులారా అతని కిష్టమొనఁపి యేడియో రహస్యము అసాధ్యమో సాధ్యమో విమర్శించెదదం గాఁ బెద్దాంసులను సాధ్యము కాదీ గలరా! ర్హత వ్యసనాయములు లేవత్తముగాన సంతాపించగలరా? నీమనము నిక్కము నదనవలో కకమోక్షను దూరమందున్నను గమ్యస్థానమును బొందగలదు. వెనకని యెదిరావే దీర్చెద వివరింపుదని పలికెన గుమాత లిట్లనెరి.

తన దీఁ లతం తొకనాడు మాకు దవతామరచరితము తెప్పరు నీవృత్తాంత మెరింగింఁగె నా కర్పింపుము. మురువర్షజానకాక్షి కృతులితు రాక్షసుని సేయుదుండ దనలిచ్చు తనమునం దొకనాడు గాఁపుండను మహాభయోకతురగముతో వచ్చి స్వపతిలే నర్పితుండై యిట్లు పాక్షుచ్చెను. మహానాటా వేమ దళులు సేసికొనుదుండ నొక రక్కసుడు నామాశ్రమమునకవచ్చి మామా ఫలావలంబు వజేరూపములువహించి నన్ను బయ్యెట్టుచున్నాడు. తమలందరై కన్నులు మూసికొనువప్పటికి యేరో యెల్లరిచేసి మనస్సు కలింప జేయను. కోపాగ్నిలే నని రహస్యము సేయగలిగియు దబోధ్యయంబునకు వెరచడున్నాన. ఒకనా యాపములకు రూతులు పాడుచేయు దుర్మయముం దలందురు పెరిపెట్టాయ్యనిగుడించితిని తప్పిచ్చానమాతలాంకము నుండి యీ తురగములనించి నెలం బడితి. తోడవే యాకాకవాణి యిట్లు పలికినది. మునింబరా ఈ సైందవము పాతకాంబరతో యాచులయందు నిలాలంకముగా తోడ గలదు. భూవలంబులంతయు సైయాసముగా తిరుగును కావున దీనికి గుఱంతుమను పేరుగలదు. దీనిందీసికొనిపోయి కృతు'త్తునికుమారుని భరింపుము. అతం తా రాక్షసుని సంహరింపగలవని యుపదేశించిన సంతసించును దీనిగొని పీఠభూ వచ్చితిని. దీనిపై నీ తోడను వెక్కిరించి మా యాశ్రమమున కనువ్వము. కృతు సంహారము గావించునని పలికిన సంతసించును పతం నప్పటి యంగ బోధకము గుమాతున కాజ్ఞాపించెను. బుభువర్షకాం తా యుక్తమిక్కి గాఁపునీయంబు ఏర్పాక మునున కరిగి దనుకారాక పడియుండెను.

కుమారుడును పేరిగల పాయంబెక్కి తిరుగుచే పకవలె గవలయోర్వఁ దను నామాంకరము వచ్చితి. కవలయోర్వం రండున్న పదం బయంగక యాకాక్ష నుండు సలఁదానమయంబున నొక నానాచిందున్న గాంబుని పదం బాచుకు పం బున నడుదెంచి యగ్నిగృహమున. తోరణి బయపెట్టించెనె. అప్పుడు ముని లాంబులు పరుగెత్తుకొనిపోయి మురువర్షకాని కా తేవం గె లగించిరి.

రాజ్యశ్రీకుడు శుభగమిక్కి రావణ ప్రేమస్థు పెద్ద యశివరయణమున
 తీయ యవ్వనామ నర్తకవృత్తముతోగొద్దెరు ఇద్దెన్నోనిమి రోయని పుట్టి
 పెట్టును బారిపోవురయని పరువక వెన్నులది నెను మి న్నెడు తలమికోనోయను
 బా నానావమున బ్రమ గెతుకోనోయ మొంగరమునలది పాకామున కేగెను

రాజపుత్రుడు వాగిరి వెంటి గుర్తును నడిపించును నా రాని అంధ
కారును ముందైనను కరుణపడక చనియింక గొంత నేపటికి యాదీగటి అంతయు బోయి
గొప్పరేణుకుతో, చైతాకింపుడున్న యొక సుగతు గంధునినది అందుఁ బ్రసంగితిను,
అనాహుము కాని మేఁదొవ్వయ్యని కవంధుడభేదు. మరియొక యితిలింది శివునిచంద
నొకసౌధము వెంత నొకదొండక నిలువంబొ ముందుజారి అభ్యున్నతోఁ దరుడ నీ ।
వెన్నెతపు? కాపుర మెన్నఁది? నీ పెదమీ? అని అడిగిన సమ్యక్తి యేమియు
మూలొడక యా మేకలోనొక బోయవది

అతం రాగస్తమశిశి వాచి సోకేదే గర్భివర్తి తామశూద నా చేయ
వెంట మేక యెక్కెను. అనిఁదాంకరమున రత్న పర్యంకమున, అంబుకొసమున్న
యొకరిన్నది యుంహిమ్మరం బిసపి. రసాతల దేవతయోయనఁ బ్రకాశించుచున్న
యానుంవరించాని వాడెంకముడు తెంచును కంకరృక్లముల తెల్లయిపోరదిల్లఁదర
పం. అపయోగం.

అలిమ మక్కరు దండగు వ్యవసాయు యందముజారియెల్లెరి
 నూరిగవతోడి చిత్తవ్రతుకు నొందినది ల్లానిశ్చయ లోనిమొల యుష్టంబే
 నతనికాదును, నావో : ఈయమెరుదు మహా : ప్రేందర కుమారుడా ,
 పద్మానిధిడా గంధివా : కిన్నరదా కృత ప్రార్థనమగు పరుడా : అవి ములో
 నిలమమిడుడు నిగుడించుడు కామరదానిచంద్రుడు మూర్త్యవీయగడి.

జానా : వెలుగుకను మెనునను అని మనుమన దొలుత నెరసిరి. అంత
అన నవతన రాగన్యంకముజూపి నునకునుదెను. నాకష్టములు మీ కెన్నడు? ఈ
మన నున్నది? ఎంతగా నుండుంటే లేదు? అని అనిన నమరా తిలువెరిసి.

మహానాగి. ఈ గణపాద స్వామినివేది గంధర్వరాజు సమీప
దీపితు మదాడెను. ఈ సుందరమును ముద్భూతమనయతో విమలంబు సంత
బుధుఁ కేతురుచు దానిపువ్వునను నెత్తుకొనునట్టి యాచురూపమునందొప్పు
శ్రీమంధరబాహు వానిని సమీపితుం మెట్టి మనఁ గల్గినట్టి మంగలదొనునట్లు ఆ
మంగలము సందానందరూపిణిని నిమిష వేషియిచు మును కేతునిని గాంధీపురియన

సూర్యుడు యాదుడెంచి యారంభింపడు. నానిండును గొన్నిరూపములు తెలిసింపడు. నీవే సుఖకారకు. నా పేరు సుఖయందు. ఈమీ పన్నులుచి మోసానివలె యున్నది. నీ వెక్కడవు ? నీ పితాంశము వెప్పును అడిగిన నగు క్రిందియే.

కాంచనగృహి: మేనక్కకుశలము దానిపతిష్ఠించును నా పేరు పవన
యోక్తుఁడందును మహాహుహము దరించి గాఢమమూర్ఛని తయఁపెట్టుచున్న
రాక్షసుం దరచిత్రిసి వచ్చెను. అందు గోతిలోఁ బడి యవృశ్యుడయ్యెను. విడువ
వానినెంచి వచ్చుటచే నా కి లోకము మీఠముఁ గనఁబడితిరని తన వృత్తాంత మిరి
గిరియెను.

[illegible]

మరియు గుండుల లోపలనుండిను కడుగును మదానను సాక్షులుగనెట్టి
యిట్లుపెన్పెసేచినది. కాబట్టి లోపలనుండిను పురుగులగుడ వీరు వెళ్ళు నేర
రనుటో వాడుదాన వా మామూలు లుండేమి సారముగెట్టి? అందును వారు నీ కోక
నని యెడుగుల పీతడు యిట్లు చెప్పుటకు వచ్చు బ్రోక్సాహవచున్నది. పరి
దేశ సర్వము తంజావూరుకుండుటకు భార్య యుండునున్నది. మార్గ కానునీటి
భార్య భర్తలు సహాయులగును. వాంఛిహీనుడు పురుషార్థముల లొంగుదేరును.
భార్యభర్తల ప్రసన్నులగుగతులొకటి అదియే భార్యకానుమల సమయమును.
దేవతాతిల భక్తిభక్తియలల ముందుకు భార్యయే ముఖ్యము. ఈమెను ముఖ్య
రాజు. పెద్దదియే ముఖ్యములుగను. ఈ ముఖ్యులనిట్టికాన యిట్లు పోయినను
నక తద్దముల సర జానులగును. అది యెవ్వరిని పురుగుల గుడను.

సమీప సాక్షిమైన బియ్యపు నెక్కించుకొని రయ్యమన సంతకం
 కూర్చోకయును వరుణులవలన పరిశుభం వరుసంగణముతో పాటు కేతుని ఎత్త
 గిరియెను. గిరినిలుపుమన మునుపు దరువుదరులు శరవత్తులు మునుపు రిం
 ప్పురులు నన్నుడు నావలెయిలువలెనైతరు. పారిపై బ్రహ్మగిరియందు గావించి
 తేజస్వి నగరపు కులమే నున్నున్నది పాతా కేతునతో నూతనమున తెల్లవత్తులు
 గావించెడి. పరువారే గురునాథులకు పుట్టినదిగా వున్నదయిన 25గి అనిగి

తెలియజేసెను. నీవు కుమరయ్యావ్వు. తల్లిదండ్రులు ? పాపములేదు గొర్రెమీనీ. ముగ్ధులై ప్రమమం సంవరణమునకు నొకదానినైన దరిచికి. ఇందరభంధము గావించి పరాయికుంటేనే వెనుకెంటి దరిమికి వచ్చి పాపములు నిడుట నేను చూచుచుండ కూచున్నప్పుడు కరువులో వచ్చి గదాసుం గావించెను. వారివారి మీ తెట్ట దారుణపువార్త తెప్పుచుంటివి.

ప్రాచీన్ క్రమమున నమయించిన పింజుమారులు నాకి కంఠాభరణమొచ్చెను. అతని హేమమనాదానవుడు తీసికొనిపోయెను. అందున్న కాపను లంతటి యేనా సంస్కారమును గావించిరి. సమలోష్ణకాంతమందు మాతీయాభరణముతోఁ బనియే మిదికి ? నీవు గోకొనుము. అని పలుకుట వాసుండువమందు. బాకవైరి యతఁ డరిగెను.

అ మారులు విచి అందున్నవారిల్ల వాహనముగావించుట మూర్ఖు నోయిరి. మదారం భర్త మృతినొందెననువార్త వినుదుండగనే కరవారణంబింతరం బాతయకాంతంబువోల నేలంబడి అసంవృణంబాసినది. కుసంయోగిని తరింపఁగలుగు కొంత సేవటికి తెప్పరిల్లిరి. మదారం బావుచి మరీమారు యులించుచున్న బాధ్య నోదాపురు శత్రుతిత్తు యిట్లయె.

పాద్యైః భూకలముయొక్క అపత్యక దిలిసికొనినఁ గుమారుచి సమీక్షలు కోడలినిమిత్రము మనము పదారించవలసిన ములేదు. కుమారుడు బ్రాహ్మబార్హస్పతి ప్రాణమును వేదగమ. కోవలు భర్త సమీక్షము మీన బాసినది. ఈ యిద్దరి మరణములు ప్రోతప్రాతములై యున్నవి. క్షతయుడు సంగరరాజు బిడ్డయిన నీ ప్రాణమును సేయుటయు గోదావరములు దేసినకప్పు వలసివున్న మరము మూర్ఖులు నెప్పుడును. బాహ్యముల పదారించగదని బైర్యముగఁబడుట. పదార్థవిద్యానికలు సురక్షింపి నర్హులైకొంగూల పేరును గావించుచుండెను.

కాకతేతుండుయుమునాకలంబు తెలియొద్దన భూమి భూమి. పాద్యైః గావనన్ను కేవలయావ్యంబులంతయూచుచున్నదియి బాహ్యుల. గదావరములకి బంపించుచున్న బాధ్యము నెరవేరినది. కృతార్థుడవైకొని పాపము వారైనది. సమీక్ష సుంటికి దోవచ్చునని వరికి మహా ప్రసాదముచి పననుచుకనుకలించెను. గదావరయావ్యంబుల పద్యమిక్కిల విజయరంజన కలిగెను. పుగరరాజుమార్తంబును బాపములను అతనింజూచి బాహ్యుల కోవలను మునుపన వేర. బాహ్యుల పద్యముల వినిన విలసంతు కోవల, కోవలను మోము పికనలంబు బంపించెను. గోగరింబుకొనుచు సంతోషముచు

నెలిచుచున్నది. మఱికొందఱు విష్ణుయమాజులునుండి. గొప్పతనము మూసికొని వెను నెంట నడుచుచుండిరి. పోయెను లింబ జాని అతండు దోరాయన హృదయముండై యెన్నది నేమియు నడుగక తిన్నగాఁ దండ్రిగారి యింటికిఁ జని అమమని పాపములందుండి నమస్కరించెను.

తండ్రి అతనిని గొల్గలింపుకొని కప్పిటిదే కిరంబు దడుపుడు గడ్డదంభ మాతోఁ జిరంజీవః అని యాహ్వానించెను. తల్లియు బంధువులు శోకమును నిలి బిచ్చుచు నాతని నాశీర్వదించిరి. అందున్న వారెల్ల దమ్ము నింతగాఁ జూపుడుండ రాజకుమారుండు వెఱఁగవడుడు దండ్రిఁ నేడు నమ్ము మీరందఱు క్రొత్తగాఁ జూచు చున్నారేమి ? విశేషము లేమియు జరిగినవియో ? నా ప్రాణవాతాతి మదాంబు పేము ముగా నున్నవా ? అని అతిగింప దులింపుచు రాజ వృక్షకు వాతరంగంకయు నెరింగించెను.

రెండుగడియ లేమియు మాటాడక స్తబ్ధుడై కమ్ములు మూసికొని విమ్ముట నిట్లు తలంపెను. అహో! ఆ మహాసాధ్వి నామరము వినివశోదనే ప్రాణములు విడచి నడి. నాతంబున మృతినొందిన యా సతీసదే వార్తనివి నేనిట్లే ప్రతికియుండి, నా కంటె గృతమ్ముండెందెసం గలఁదా ! ప్రాణదేవ మాయ్యుడఁ బాపాత్ముండ రయో శోన్ముడ నని పెద్దగా నింఱింపుకొని యుండు. ఇది వంశపుకొని దులింపుచు మనమున దృఢపరచుకొని మోహమును విడిచి వెళ్లిపోవు పిగింపుచు నిట్లు తలంపెను. పా పిని తమ యమ్మ క్తకాది దేహమును దానినని తలంచి నేనును సమసెదంగాక, దాన వానికు వచ్చెను రాధ మేమియున్నది ? అది శ్రీంకు యుంస్కరింపు దాని పురుషుండు గాదు. అట్లు దీసితివేని లోకులు నిలచింతురు. హా ! ఏమో! అని దెనులు ప్రతిదగ్గుని లిచ్చునట్లు ప్రతిదినము జోచుచు నేసిదంగాక, అదియు సవశీరిపేతునీ. సజ్జనులు నమ్ముఁ జూచి నవ్వక మానకు. నాని శోకముండనై సిగ్గులనివి మలిపించు గుడనై వెల్లిదాడుం దోర తిరుగుచున్న క్షత్రువులు లోపన పేని విధించింతురు. క్షత్రువరయుఁ దిక్కక్కువాడెము నాకు మెచ్చి విధులుఁ బాపన నే మెంతయుండియు శ్రీ లోకము విడిచెదను. ఇందుచున నొక సమయమైన లాభము లేదుగాని నాదోరకు. ప్రాణములు విడిచిన యప్పురతి పిచ్చయ్యె యా మాత్రమైన క్షత్రువులచూపులదా? ఇక నేపనికి లోక యుదాసీనుండనై యుండెనని తలంచి లొక్కను విశోదించిరిచ్చి యిట్లు ప్రతిజ్ఞ గానించెను.

హృదయమొక మదాంబు వానిని తమ ప్రాణములు విడిచినది కాపుర

వేసి, నీలస్వమున మడియొక స్త్రీని వివాహమాడెను. నక్కముగా తిప్పుచున్నాను అని ప్రకటించి కుమారుడొకం యడియెదలు స్త్రీ లోగిమిములములకు పనులు గావించు పుట్టాడు. పెనుస్వముతో గూడికొని కృంగారరహితములకు కృత్యములనే తేయు నున్నాడు. తండ్రి అతనికి మన మెచ్చినను సంతోషము గలుగదు. అతని ప్రామాణ్యము వదలండు దీనికిని యర్పించుమేమి పూర్తిగా సంతోషించును అని మనవి శక్త్యముగాదని చెప్పినదిని వస్తువుల నక్కతయని దిట్లనియె.

పుత్రులారా! అకక్కమని యేకాక్యమును బ్రయత్నింపవలె విడువరాదు. కక్కమనియే తనిది ప్రయత్నింపవలయును కక్కవలయు లైనుండున్నది. దుక్కుకటాపి వలంపమగదా! నే నందులకు బ్రయత్నించి యమ్మహాత్మున కోపనముపకారము గావించెద దపంబునకు సాధ్యముకానది లేదు. తపంబున విశ్వామిత్రుడు సృష్టికి బ్రతిస్పర్ధి గావించెనని వలకును నవ్వర బయలుదేరి పామనగిరి పరిసరంబున బ్లజావ తరణంబును తీర్థంబున నరస్వతిదేవింగూర్చి తపంబు గావించెను.

కో! యేర్పా నిత్యాచేద నక్కంతిరావ్వి యేర్పాష్టాలయేర సూక్ష్మాతి సూక్ష్మాః! యేదాదామో యంతరిత్రెన్మతోవా తేసాందేవి!

తన్వత్ ఏవౌపరాధిణి

భూమియందు నాకాశమందు నితరస్థలములయందున్న పూర్ణసూక్ష్మతను జాగ్రమునకెల్ల నీవే ప్రధానరాగావ్వి. నీ వంపునే సృష్టిస్థితిగుహములు బయటకు స్పృశింపరుతుడు నరస్వతి నాధిపతియగు దుక్కు కటాపి నములకు సంతోషించి భాసిగిని ప్రసన్నురాలై నీలేమి తావలయునని యడిగిన వాపన్నగిరి, దుగు లేచి నాకు గలంకము మిక్రము గలదు. మా లంకపురకు స్వరసంబంధముగల సంగీతనర్మ లంకయు వచ్చునట్లునుగ్రహించెను. అను చోదిన పద్మగిరిని భాసిగిని తుల్యగిరిగా మీ కిట్టివిద్య ప్రసాదించెడిది. గానకళాభివృద్ధి మిండ్లమున గలదని మీ గానము కోలాహలముగా నుండునని వరంబిచ్చి నాటియే యంత్యసము నొందినది. తదమ్ముగిరి సంప్రాప్త సంగీతవిద్యానిత్యము శేషకులావతంసులకు న్యాకధుడును మహావీరముగా బాడుచు వానాదు కైలాసమున కిడి తనని చలనముల వనవిహారము చేసి చున్న సమయమున నీ గాయకు లిరువురు కంఠములు మోగించి వాయిగా తాడి నూదంపకుల కెక్కంత సంతోషము గలుగజేసిరి.

కంకిడుడు వారి సంగీతము విని మెచ్చికొని రావునకు చిలిచి మీ లేమి రుచియునో కోరికొనవని యడిగిన న్యాకధుడు మ్రొక్కుడు మహాత్మా! నుదాస

యను గంధర్వపుత్రుల అనుక్య భర్తృమరణ రాత్రున మృతినొందినది అ సుందరిని నాన పృతిగా నుదయించునట్లు చేయవలయును. ఆమె మృతినొందినప్పటికే ప్రాయముం దేహపున నెట్లుండెనో యట్లే మెప్పుడు వాత్సల్యరల గదిగియుండ వలయును. ఇదియే నా కోరిక యని చెలిపిన మహేశ్వరుండు నాగేంద్రా అట్లే జరుగును నినుము. నీవు పితృపూజ గావించవలయును కచ్చిత మెత్త పెండ్లమహు భవంతును నీ నవమహుగమునికి యప్యకతి యధాహుస ప్రాయముగా నుదయింప గలడు. అని చెప్పిన బరమానుందరంత హృదయంతై మహేశ్వరునకు నమస్కరించుదు నారీరువురు సారథులయవ కదిగి.

అశ్వతరుండు యధాపిరిం గెతరుల నారాదించి మదాంసం దలంచుకొని మర్యుడు పింఛమును భవించెను. అంతలోనే తన్నిక్కానమునుండి మదాంస యుదయించినది. అరహస్య మెవ్వరికిం తెప్పక యశ్వతరుం దామె సంకర్షణం దెట్టివాపాడును గుమాచుల ట్టినయి.

మర్తరాజా లోకకోపకాండీయు నా రాజపుత్రు మోసారి మన నగరమునకు దీసికొనరంచు. గుప్తదీప్తము తెగవెట్టవని పలికిన మోకపించుడు వారిరువురు వాడుక ప్రకారము మరునా నారాలరానికిగి మరణయాశ్వునితో బాటలాడియాడిక రాంకరమందు మృతమా విగళించుచుండి మీము పీఠాంటికి వచ్చుచుంటిమి. నీలో నాడుచుంటిమి. నీవొక్కసారియు మా యింటికి రావైతిని. తప్పక వేడు రమ్మని కొనుడున్నము. అని ప్రార్థించిన నా రాజవంశముం ట్టినయి.

మిథురాలా వాగేహము మీ గేహముగాలో ఇందు నాకున్న భవనాహుస వస్త్రాభిరమలప్పుయ మీమె నన్ను పీఠాంటికి దీసికొనిపోయి యే హియ్యవంచి కొందరో యుదేవయాము. మీవలన గైకొనియెడలగాక. విప్రనంపకులగా మిథు నాయొక భేదనార్థి దలంపగలగు. నాగృహముండు మనకృతముబాగుడు. ఎప్పుడు విట్టిభేదబుద్ధితో మాటాడవలదు నాపై నొట్టు పెట్టుచున్నాను. మీరు నాపైగం ప్రేమ యెనుంగల్గును. మరియు.

కోఁ ఉభయారః కర్తవ్యోయావవ మత్సన్నసోహృదా పురుషః

ఉత్సన్న స్సాహృదావాసుపరారః కైశ్చిం భవతి

ఎంతవ కు స్నేహము లియటో యంతవలెనే యుపరారము. లలిసిన పిమ్మగి తేనుగుపరారము కైతవమగునని యొక్కలు సెప్పుచును. అంతలోనే విని యు పద ప్రం గురోపము కెందురు నాగకుమాచు లిట్లని.

రాజపుత్రా! నీ వనిదట్లుకాక మాకునియెడ వేరొకబుద్ధిచేడు. నీవారీతము మే మెరింగింప మా తండ్రి కుపయోగపట్టజాలవలయు నిందు దీసికొనివరదని పలు మారు చెప్పియున్నాడు. అందులకై రమ్మందిమచి ఫలితవంత గుపయోగపట్టం బాసనమునుండిలేచి తండ్రికి లేచుచి: ఓహో! నే వెలకడనుండగను. అని యలి వాసనము గావించుచు నమ్మిపోతుండవచ్చు అయినోరెనా! ఆ మాట చెప్పితిరాదేమి? తదానతి మనము శిరసావహింపవలసినదే. చోరము తెండు. వాచియనెరి నిండు కయు వ్యతిరేకము చేయుట నాశంకపూరితము. అచి పలుకుదు నానాగమయాలవెంట నగరాంతికమందున్న గోమతిసమీపరమున కదిగి వయస్కులారా! మీ యుద్ధేందున్నదని యడిగెను.

అందేయన్నది రమ్మ అని వారకునియొక్కచోవి గోమతిలో మువింగి పాతాళలోకమునకు దీసికొనిపోయిరి. నాగలోకమందు వారివేషములు మోసవి. పడగంబుండుగల మణులచే బ్రాశంపుచున్న యక్క-మారులొంటి కువలాయత్కం రయ్యుండే పీ యాపములిట్లు మరదవెమి పీఠ నాగకుమారునా? బ్రాహ్మణులుకారా? అని చిన్మయముడెందుచు సెనెగిన వారు పృథ్వీస్థా మేనది ప్రియమయలము కాము. అశ్వతరుండును నాగేంద్రుని పుత్రులము. మా తండ్రి యేకలకుగూర పందసి యుడు. రాం ప్రజ్ఞగలవారని యాకీయవృత్తాంత మెరింగింపిరి.

రాజపుత్రుడు సంతసించుచు పాతాళలోక విశేషమున్నియు లూచుచు తోవచుండెను. తాంబూలమున కేమర్రపాయములతో నొప్పచున్న నాగకవ్యకలు శ్రీతించుచుండిరి. పితావేణుప్రవచనోద్దమగు గానమా పినులకుచుండెను. అది మువ్వకు శ్రమంబున పీఠం నతి క్రమించి పోదలంబలాది విజ్ఞాంతరంగాలు గడిచి యశ్వతరుండున్న పడవంబున లెగిరి.

అందు హావకుండం కేయరాదివిభావలూషితుండై నిష్కమఃస్థులందఱ భయంబై రత్నవర్ణంబున పరించియున్న యశ్వతరుం యాపుడు పీఠమూ యాతరై మాజికడని యెడిగించిరి. అయ్యెక్కర్క విశేషములన్నియుం బాడుచు రాఁ పుత్రుండు చిన్మయకముద్రములో ముసగి పీఠాంతి జెందురురానెవ్వర? యెందుల కందు పెచ్చినో మరచి కొంతకేపుడై దెరజితచ్చుకొని యానాగేంద్రుని పాదంబులకు సాష్టాంగ సమస్కారము గావించెను.

అశ్వతరుండుకని గ్రంథియైతి శిష్యామణిండుడు వాక్యబడిచి వత్సా రాజపుత్ర! నా పుత్రులు నీ వారీత మెరింగింప నారించిరి. నీ సుగంధంబుల నీ

వరోక్షమందు హయ పోగడుచుండును. గుణవంతుని దేవతలు వికరుణ మిత్రులు అర్థులు వికరుణ లంఘువులు భిక్షకాలము జీవించునట్లు కోరుతుండును. అహో గుణ వంతు లే నట్లు కృత్రువులనైవను ద్విత్తులుగా మారుచుండురని యెకని బెద్దగా తొగడి పుత్తులతో వధవి కిష్టమగు సర్వాధమును గాలింపుదని నయోగించెను.

రాజపుత్తుడు వందముయంద మువ్వలోక దుర్గభములగు వస్త్రపురిదెచ్చి యభంగి విందులుగానించిరి- కువలాంజనుడు మనమున సిద్ధములేకపును బస్సుగుణ ప్రీతికారకై వారిచ్చిన యాతిభ్యమును సంకోషముతో నంగిరించెను. మరియొకవాడు ఇష్టగోష్ఠవిసోదములరే గాలపేదను దేయించెద.

అశ్వతమడు—రాజపుత్రా నీకు మేను చం గివంటివాడు. చిరకాలమునకు మాయించి నచ్చితివి. మా యింటనున్న భవననక వస్తువాహన పితృమూలలో నే దేని గోరికొనును సికర్పించుచున్నాను.

రాజపుత్తుడు—మహాత్మా : నేను తండ్రిరాజువాడను. మీరే పాతాళ లోకమునది మా తండ్రి నెయేండ్ల నుండి భూమంతులను పాలించు చున్నాడు. మాయించినప్పి వస్త్రపురి న్నున. ద్రవ్యము లెవవును యాచించుట యుచితముగాని సంతృప్తముగా నున్నప్పుడు ఇమ్మని యడుగుటకు వోర్తువచ్చును. మీ యుగ్రగహ మునకు నా స్వయము గంపు. నీ పాద దర్శనమేమీ అంతకన్న నాకు గొన లనిన దేమియ లేదు.

అశ్వతమడు—తత్వా : నా మాన రత్నాదిము స్వీకరింపుట దిష్టము లేకన్న తోనము నీకు ప్రయమిసదే దే. కలిగినచో నడుగుము. ఒ సంగరము.

రాజపుత్తుడు — వన్నగెల్లరా : నాకే కోడలు లేదు నీ పాదపూజలే మమకరింు : ఇది తమ దేవతలు. వరిష్టలగు ముఖంబు గొల్గెనె. అరిగిన్న పనిని నీవేగలము. అయినచు కోరిమొడిచి కావున నదిగద విమోహు పుట్టినట్లు చింతించుట నా హ్యవరణము నెకనామ మింకనెట్లను గమింపుము. నున్న నెడ విష్ణు కాపావాదైష్వర్య మంతయు స్వకృతి నుక వై వ్యవహరింు. అందు నెరుంగనగు.

అశ్వతమడు—తత్వా : నీ వన్నట్లు నరపక్షులు పుట్టినవంటివి. నీ పక్షి లవ్వమును దర్శము వానమించి యుండునట్లు నీ గమించెతి. భయం నీయ మా యింటి వచ్చి మోక్షార్థకోక మర్గభమనవస్తు లేద. కిసికాపాదకుండు ముగిస. అప్పు డామీ నీమన మంబునకెవని గాని దేదేని నీయ నది గలదు. వచ్చుము.

రాజపుత్రుడు—విప్రములదై సాక్షిరావముగాఁ జెప్పగిప్పుతల మెగము జూపుచున్నాడు.

నాగకునూరులు—తండ్రి! యిదని కామ్యము పేరు దీర్ఘద లంబికొంటి లేని మే మెరింగింతుము ఏసుండు. ఇతని ప్రియురాలు మహాసాక్షి మదాలస యితని యసక్య ముది వా ర్తవిసి ప్రాజాపతలు వదలిపడి. అమృతవనం దీనికొనివచ్చినదో విరనికి సంతోషము. మరిముక పునుపువలన ఏతండు తృప్తి బొందకు.

అశ్వతరుడు—నివ్వరా! భూతములతో పెయోగమున పొందివునాన నెవ్వరైన దీసికొనిరాగలరా? నవ్వవుములో గమంతు నట్లుచేయమన జేయదు లేక మాయామదాలస జూపమన జూపెదను అట్టి నక్ష నాన గలది.

రాజపుత్రుడు—(జంతుసన్నిగ్ధతో) మహారా! నా ప్రియురాలిని మాయా మయినైన జూపిన సంతోషింతును గదా? అట్లమ గ్రహంపుము.

అశ్వతరుడు చూచు : మాయామదాలసం జూప నీకు పెరుకగలదేని మల్లె చూపెను. ఆ చూగకుండు జాలందైనను గురువుగా దలంచి పూజింప దగి నది. అని తలచుదు సేమము మంత్రములం జదివి పుత్రులారా : తోవలికి రోయి మదాలసం తీసికొనరందు పొందువలెకీ మామె వంద రప్పించి రాజపుత్రునకుం జూపుచు నది నీ భార్యయొక మదాలస యగువా చాచా? యని యడిగెను.

అతం దాచుంజూచి చూచా మాపజాలక సిగ్గుగడిచి హా : ప్రేమన! హా : ప్రేమన! : అని భూపంతులు పదమరదోయెను. నాగేంద్రుండు ఆ : ఆ : అని నవ్వు పూత్రా! మధుసూదు ముద్దులు : ఇది మాయామదాలసమని చెప్పలేదా : అట్టి హా : పంతులనము గొంద గలదు. ఆ : గలదనిన గువలయా : చిందు ఉచ్చవము : అని నది గొలుగలదని నెడవిదోయెను.

అ పునాపిదాలన లంఘనంబెను. అహా : ఈ : అని నవ్వు : అని నవ్వు : మాయామదాలసమని చెప్పలేదా : అట్టి హా : పంతులనము గొంద గలదు. ఆ : గలదనిన గువలయా : చిందు ఉచ్చవము : అని నది గొలుగలదని నెడవిదోయెను.

అనిన గుం తతన దీ : పు రాజపుత్రా : చూ మల్లెనో మాయామదాలస ముదిరింతును : అని మదాలస ముది చుండి వేమిటికీ : పునవ్వన మదాలస ముదిరివ పునవ్వన ముదిరివో : అని యడిగెను నతం దక్షిణ : అట్టి లంఘము పట్టువా : ఇది నీ జన్మమనకు లేదు. అని యాచుంక మూతక జూపుదుంబెను.

ఇద మాయ నువ్వసంహరించనా ! అని పలికిన నరండు మహాత్మా : నా మహిమ తీరకున్నది. మది కొంతెము సేపు నిలవ్వుదని నీవు కత్తిలేరా ? అని ప్రతిమాదిగాని యిటు. చూడు చూడుము. ఇక రెండుగడియ రావడము. అంతయు నా ప్పుతుకు మహాత్మా : నీ మౌనీకృపనును మిక్కిలి సంతసించితివి. ఈ చోటి నొక్కమాల నాతో మోహించివేదా ? బ్రహ్మకూటి ముద్దెనను ప్రార్థించెను.

నాగేంద్రుడు నవ్వుచు మట్టకంబి మాహిమము, అంతట యిచ్చిరిగని పలికిన నరండు రావునకు బోయి కలిః ! ఒక్కమట్టు పలుకు పలుకుము. నా దను బాచక కన్నులు మూసికొని యెరవేయఁ జేరిననది. తెలిసినది. తెలిపినది. నన్ను గృత ప్తునిగా రంబి చూడకుంటిరా ? అను నా మాట సకృష్టేనా యసత్కరురణము పని నీవు మృతి నొందితివి. నీ సకృష్టబాదు పని వేరు దేహము వచుచున్నది. చృత మ్మందగానా ! అని యూరక యెప్పుడైరావము నాకును మహాత్మా : మన్నగేంద్రుఁడ నా ప్రయోరాలు నాతో మాటాడినదికాదు. నే నేమి చేయుచును. ఇద మాయ నీవు సంహరింతువు కాబోలు. అయ్యా ! ఎరపా పుట్టిరనించునాద కాంబీమరావంబు చూచినంత నా వంత మరింత పెరిగినది కాని తడగలేదు. అని యుళించుచుండెను.

నాగేంద్రుండు పిల్లన నరప లేవవెల్లి యాచరించుచు రాజపుత్రా : సేపు ప్రాప్తించవయ్యు నెట్లు పరితపించెద వేయిదే ? పనుము. నీ పరిణాపము నా పుత్రు లందరింప దవలంబుగించి మహాత్మాకు సరము వలన నిలగనం బుద్ధిగొని బ్రవీణి నీ విక చింతింపకుము. ఇది మాయా మరావంబు నీ భార్యయే యును మో వృత్తాంత మంతయు నిరీరింగెను.

ఆ వార్తపని యంతం దన్ను త హృదయంబున మునిగిపట్టు పరుపు నీవొం పుచు బలాదన బోయి మో యందుచుదన బోయి పట్టికొని అన్నన్నా నా పుత్రుని నే నింత పరిణాపము తలంపుచును నీమము తలియతని హారసుండునా ? మనము ఎదు నక్కనం జేర్చికొని యుపహరించుము.

తరువాత నాగకాంక్షలు వచ్చి యెచ్చిగును బోవబోయెగము నా పుత్రుడు నొక్కరి సువంశాహస్యండు నాగేంద్రుడు తన సమీకృష్ట వేషమునను బ్రవీణింపని మాహాత్మా : పరోపకార పదవకని పెన్నే చువలయును మును ప్రవీణింపని గది చుమాత్యు పెచ్చివంత మౌతరవవనే పెద్ద పుత్రుగను నీవు నీవొంబునందు బండ్లరేపి. పుట్టి బచ్చిము రత్తమునీ మును బ్రవీణింపని గది నీవు నీవొంబునందు బండ్లరేపి చుప్పివేసుచుండునని పెద్దగా ప్రవీణింపని పదవచో నీవు నీవొంబునందు

గూడ భూలోకమునకు వచ్చి సైన్యరంబు ప్రవేశించి తలిదండ్రులకు మ్రోక్కి మారా
లసం బ్రావృతు జరిగిన యువరంజ మంతయు వెలింగింపెను.

అతని జననీ జనన భార్యను ప్రహర్షవివరముననున్న కోడలిని గొగ్గరించు
కని వివరించుచు గుహారు సరిసంపించుచు బెక్కి. రాత్రివేళ గావించిరి. కుమర
యాత్తులకు మరలానను రంజక ప్రాశంతులంబు యందు మధ్యాహ్నము లందుకు
సైకక ప్రదేశముల యందును నానుని వివరించుచు మన్మథ పామరాజు పట్టకడుదై
ప్రీతింపు చుండెను.

కొంత కాలమునకు న్న కుమారు సన్మరణోక మండరించుటయు బ్రధానుల
గుహయాత్తుని రాజుగా తేసిరి. కుమరయాత్తులకు రత్నం బావ రాజ్యంబు గావించు
దువ గొండాక కాలంబునకు దత్తుచ్చి యందరవర్తియై తొలక మగ కిక్కుం
గవినది.

కుమరయాత్తు రాజులనకు నాతక కర్మావంతరము విశ్రాంతియను నాను
కరణము వ్రాసెను. పెనునకు వ్యక్తులెల్ల బరమానంద భరితులైరి. మరలాన
సత్త్వంబు జరిగినను సేసివది. మరియొక నాడు మరలాన బంగారుబొంతలో పెట్టె కరం
బంబుకొని రోదనము చెయ్యుచు బాంకుని జోకొట్టుచు పట్ల బోధించెను.

రాజు : నీవు తేవలము పరమాత్మవు. ఎటు గల్గినగా నీ పేరు పెట్టబడి
నది. పందభూతాత్మకమైన నా బేరము నీవు కావు. ఎందుల తేవరకవు. నీ
గుహయలస్థియు వికల్పములు. యింద్రమును లందు భూతముల వలంబి యున్నవి.
అన్నాంబు పానాదులచే భూతము లందునకు గాని నీకు వర్తిస్తయగుట లేదు. నీవు
కందుక ప్రాయమై నశింప బోవునున్న నా బేరమునందు మమత్వము విహంభమును
మరచాత్మత్వాధి దిక్కులు అపరమములు. నానందభూతములైన పెట్టెలను నీవలంబి నాని
పై గట్టబడినది. తండ్రియనుచు వద ము వదలదు నీ భూతము నీ కుమరయాత్తుల
మును మన్నించుచుండెను మూర్ఖుడ నీకాముల బోగొట్టెదో నీ భూతములను నీ
గట్టగ కేల వదల తంబును. పరమ మూర్ఖుడ బుధమునకు నీవలంబు. కుమరయాత్తు
వివరించుచుండెను. సత్త్వంబు వర్ణించుచు. రత్నంబు యే దైవమునందు బ్రావించు
చున్నదిని బోగొట్టెదను. మర్యాదసంపాదించు గుహయాత్తు వివరించుచు గల్గించు
మురియించును. రత్తి కాన్మదయగ నీ సేవయము కాదా?

భూత పరివర్తనంబునకు నీ భూతములను నీ భూతములను నీ భూతములను

గుహయాత్తుల పేరంబునకు నీ భూతములను నీ భూతములను నీ భూతములను

అని యిట్లు మరొకన విత్తము నబ్బారకుఁగి రోదించుచుండ సరంధు పెద్దరాజై దక్షిణదేశ ప్రభావమున గార్హస్థ్య కర్మమునఁగింపక విరక్తుడై తపోవసంబున నుండును. మరియు కొంతకాలమునకు మరొకని మరియొక కొడుకునింగనిపడి. కుమల యాష్టమిదినానికి సుభాషించుని పేరు పెట్టెను. అప్పుడు గౌత నాచేరియనప్పిసది పిమ్మట నా బాలుండు దిన దిహిభిన్న ద్వి వసించుచుండ జెడ్డవానివలె పిరిని డ్రోవ్ నదేశము గావించి ప్రారంభముగానే తపోవసంబున కడుగజేసినది. తమకల మాదన సంకాపమున కకడు అరిమర్మమునని పేరు పెట్టుచుండ నవ్వులు నానూపుంటోడి వాని కిని దత్తం బెరిగింది విరక్తుంగానినది. పిమ్మట నాలుగవ కుమారుం డుడయించెను. వాని నేదోపేరు పెట్టిరోవును గుమలయాశ్వుండుమక వచ్చెన తెలియింపుచున్న మరొక సం బాది ప్రేయసి : నేను జేను పెద్దనవ్వుడెల్ల నవ్వుచుంటిని. విరాంతుడనియు మరాసకనియు పరిమర్మముడనియు శోభన్మరముడైన నామనులు పెట్టిరినని శలంబు చుంటిని. శ్రాత బంధువులకి పేరులు యోగ్యములై యున్నవి. పరాక్రమమును సూరించుచున్నవి. వీని గురించి యెదులకు నవ్వితివో దెప్పుము. మరియు నీ బాలుగన బాలున కేమి పేరు పెట్టికెవో నీవే నిర్దాపింపుము. నేను గౌత నప్పి పరి వాసము సేయలేనేమో చూడము. అని పలికినది మరొకరాజు : నీ యాజ్ఞ వదువున గావించెదను. వీనికంటికినీ పేరు పెట్టిరి నట్టిరోమున నాడుక బొంద గలదని పలికిన గుమలయాశ్వుండు పర పత నవ్వులు మరొకసా : బట్టి పేరు పెట్టిరి వేమి ? అంబుడను వర్ణమేమియో తెప్పుచుం పరివోషమునెసెను. అప్పుడు మరా లు రాజు : నేను బట్టివ పేరు పార్థవమివరిగారు వ్యవహారిక నామము కర్ణమేమి యందును ? మీరు బట్టివ పేరు లిపార్థములు వినుండు. నేనే దెప్పెద. శ్రాంతి యనగా నొక రోము నుండి మరొక రోమున కరుగుట, అంతలును నిండియున్న దేవేశ్వరు డొక రోమునకి మరొక రోమున కెట్లునోపును కావున నీ పేరు నిరర్థక మని నా యర్థిప్రాయమా. సుభాషించుమును ఆ మూర్తుడైన వైకమన కెట్లుయెల్లను ? మూడవ వృత్తనకు పరిమర్మము చని పేరు పెట్టిరి. అదియు నిరర్థకమే. చినుండు ముదులను గ్రుచ్చిన నూరినచుండ నెట్లనెట్ల : అ యందునున్నవా దొక్క పువ్వకదే. అట్టివానికి క్రతుడెవ్వరు ? విరువుడెవ్వరు ? చూత నులు రూపముననే మర్చింపగ ఆ మూర్తునెట్లు మర్చింపగలరు. కావున మీరు పెట్టిన మూడు పేరులు నవ్వులున్నవిగలవని రాజు : నేను బట్టివ వ్యవహారిక నామమున వర్ణమేమిటి ? అంబుడని సంకల్పము

గంధజననది. అని యొక యోధుడుగా మనునడించిన వివి యా భూపాలుండు సంరసింతుడు మదాలవ వైరుష్యమును బెట్టగా మిచ్చుకొనియెను.

మదాలవయు నా బాంధవకుఁ గూడ వెనుకటి బాంధవకువలె కోరిపాడుట బాధి కునలయాత్మండు తరుణిమణిః ఇది యేమి కర్మము? నాకు సంరసి భగవంఁ జేసెనవాడేమి? మగ్గుర పిల్లలను సవాళులని తేసి అడవుల కనిపిరిచి. ఉత్కన్ధివైన నుండనీయవా?

నీకు నా మాట వినుకలంపు గందేని నా కిష్టముగా నీ దిద్దకు రాజనీతి యపదేశింపుము. కర్మమార్గ ప్రవర్తకునిగాఁ జేయము పిచ్చిదేవతలు తిలోదకము లంది వంశాలివృద్ధి గోరుదురుదురు. గృహస్థుండు సృజనోపకారి కాదే. కావున వాకుఁ క్షత్రిగా నిలికి రాజధర్మముల వెరింగింది ప్రవృత్తిమార్గ విరతుం జేయుమని కోరన నిశివనమములు బ్రోయబాలక అంగీకరించి అమ్మిండుఁబోయి యెందుకున క్షిప్త కోరిపాడెనది.

ప్రతాప వీరశ్రీని సంశోషము గావఁ గర్మల నాదరింపుము. మిత్రుల కుపకారిము చేయుము. శత్రువుల పీడనండుము. శత్రుకామ్యులవై యేకాత పక్షముగా భూమి పాలింపుము. న్యాయముగాఁ బ్రజల బాలింతుడేని మణిసభోగ్యుం డగు దర్శనం మొదగలవు. పర్వములయందు బ్రాహ్మణులనర్పించి ధన పరాన మును దృష్టి బోందింపుము. బంధువుల కోరికలు తీర్పుము. దర్శరా పరపిత మును గోరుదుండుము. వరస్థిలదెసకు మదను పోనితుకుము. అన్నములు గావించి దేవతలను భూమిదేవతలను నాక్రియము దృష్టి వొందింపుము. పితౄః యాద్యము లదే శత్రువులను కామనులనే స్త్రీలను సంశోష పెట్టగలవు. బాంధవై బంధువుల కును కుమారులవై కుమారులను సంశోషవంశధర్మ కులస్థిలకును వర్జ్యులైన మనవరుం కును సంశోషము గలుగజేయవచ్చుగాక. రాజ్యము చేయుచు మిత్రుల సాయ భేయుము. పారువుల రక్షింపుచు దుష్టులకై వైరంబిడింపుము. గో బ్రాహ్మణ రక్ష లవై మృత్యువును బోందుము. అని యపదేశించినది.

అయ్యలమ్మిం బట్టు నిత్యము శర్మిచే బోలింతుడను వయస్సు లేకను బుద్ధిలేక వ్యవస్థినిండును గౌరవప్రాప్తయిన నుపేతుడై యోనాడు మదాలవకు సమస్కరించి యాల్లసయి అంబాః ఆ మాషిక నులంబుకొరకు నేఁవ్వు డేమిచేయదగ్గవదే యాపదేశింపుమని అడిగిన అవని యాల్లసయి వత్సాః నీవు పట్టాధి ప్తియైతివైనది పెదలు ప్రజల రక్షింప జేయవలయును. వృద్ధుల కిదియే ముఖ్య

ధర్మము మూల్యేదకములగు సప్తవ్యవముల వివర్థించి మంత్రముల పెల్లమీలముల క్షత్రపులవలన దన్ను రక్షించుకొనవలయు. మంత్రుల దుష్టాదుష్ట సర్వల సరయు చుండుటయును. రాచులవలన క్షత్రమగ్నముల రెలించుకొనుచుండును. రాజుని తుల నాప్తా బంధువులవలన నమ్మి యుండునాధుడు. శాస్త్రమవరమామణి క్షత్రవృక్షన నమ్మిసర్వలీనములపలయును. గావ్యశికోశ వృద్ధిషయముల విమర్శింపు యంక మం యును తొలుత హృదయక్షత్రపులగు శాస్త్రకోరాదుల జయించి పిమ్మట బాహ్య క్షత్రపులపై రాకెరెలవలయును.

శామమువలన బాంధురాజును క్రోధము వలన సరు హేధుడును లోభము వలన బుధువపుడును మదమువలన వేషుడును మాదమువలన ననాయువును అమర్ష వలన బురంజనుండును తెలివోయిది రాజు పుతరు బాధపును తొలివిద్యుల తెలియ కుంర క్షత్రపును సంపించవలయును. పిషీలికవలె సంపాదించి అగ్నివలె వెలుగును శాస్త్ర లీలిమననలె నదగి వృద్ధి లొందవలయును. వరపాలుడు ఇంద్రనూర్య వలెద యము వాయువుల చిహ్నముల ధరించి ప్రజల బాలింప వలయును. లోభమువలన ముని కాకు వలకముని అర్థమువలనగావి యావనిమనసు ధర్మమును పరచుండునో యా రాజు స్వర్గమును బొందగలను. శిశుధర్మమును బొంది ధర్మచ్యుతులైన సజల స్పృధర్మకరతలంలేసిన నరనతి యాకాపుర ముఖంబుల బొందగలడు. న్యాయముగా బ్రజల బాలించినరాజు తత్పుత్రకమును బంతుకొనుచు అని తల్లి పు పుతరు రాజ నీలియంతయు నెరింగించినది. మరయు వశంతుడుగ వృత్తాశు ధర్మంబులను నదా రార ప్రకాశంబులొనగు విశేషంబు లెన్నియో యెరింగించినది.

అలయ్యం కల్లు తల్లికే శిశువులదై క్రమంబున సంపాద యోగములదై దారపరిగ్రహంబు గావించి పు తులం గవి యాగములు దేసి విశ్వకర్మకు వ గావించు చుండె ణులు ద్వజంబు దెద్దవాంబు రాజ్యముజేసి చార్మక్యంబున సలంకరిం బట్టాలి విద్యుం గావించె. మరాంసయు ధర్మతోగూడ రహిషవంబున కనుగుడు సంయ్యంజెరి రివరపాలు యట్లు దెప్పినది.

వశ్య : ఈ ముంగరము నీచైత సంయ్యుకొని యుద్ధమువలన గావించు యోగము వలనంగాని సమస్త వైద్యవాళనంబులకు చెడుతు నందంబువచ్చి డింబుంగర మును జిదయగొల్పి దీవక పిలికియున్న పక్షికి లోపి సన్నపిరిపితో వాపు కావన మును జరివికొని కడుత్తలెరి గావించుము. అని యాపర్యించి యంగునీ పుక చిచ్చి పు తుం దీసించి యాశాంబునకాతి ధర్మతో దహివంబున రింగింపను.

అందుకుండును బుద్ధుడుండై ప్రతిని రుణంబోలొం జాడచుఁ బెట్ట
కాంము రాజ్యము గావించెను. చక్కార్థ కామానందుండగు నియ్యంతున్న న కనేసంపత్తు
రణము లొకదినమువరె వెళ్ళిరి. విషయ సుఖంబుం ననవరవింపుచున్న అతనికి
వైవాగ్యోదయమైపడి కాదు. పిమ్మిల్లోకార్థ ముండు పుష్టియ నొసరి కాదు

వనంబున దహృత్య పుట్టించు సుఖానందు ధోదరుని రాజ్యపాలన కేదా
నంబు దెలిసికొని యతండు పుష్టి యానంద మగుటకు జంకించుచు నెందుక యాలో
చించి తిమ్మగా గాకాజా నొద్దకు వచ్చి యట్లుచేయె.

దేవా ! నేను గునివాత్సవి పెద్దకుమారుండ. నేను తిన్నతనమునందు మతి
దెలి రేకాంతుర మరగితిని. నాను గానంపిన రాజ్యంబు నా కమ్ముకు అర్జునుం
డనవరవింపుచున్నాడు. త్వష్టియ క్రమంబున నమవరవింపు న్యాయము. నీవు తాని
మందలింబి నా రాజ్యము నా కిప్పింపుమని ప్రార్థించిన నయ్యోకిమీడు అందుకునొద్ద
యొకమాత్రం బంపించెను. అతండు రాజవాదకం దిట్లు చెప్పెను.

4. చిన్నతనంబునందు. వనజెంచి వనంబుని సంగతించి ని

యన్న సుఖానంద కథలు కరిణాగతుడై తరియించి మన్న పం

వన్నుడ వొక రాజ్యమిది వానిది వానికి నిచ్చు దొవ్వు గా

కున్న నను ప్పవోస్త్రముం నొంది సుఖానంద మహావీరసేన

అని దెప్పుటయో నా వార్త విని యందుకుండు మందహాసము గావించుచు
నేమో ! కాకరాజునకు నే సుంక దేలికగా గనంబునుండివా ? నా యన్న మచ్చ
సోహర్దంబున నన్న రాజ్యమిదిగవ నీయకుండువా ? అనని వేరి కథలునొనవంబు
గాకరాజునకు వేసు వెరచి రాజ్యమిచ్చువారను కానని తెప్పము నా యన్న చచ్చి
యొందించిన నిత్తుమని ప్రత్యుత్తరము బంపెను.

ఆ మాట విని సుఖానంద ధోదో : యతిమానముగల శ్రుతి మం దొసల
దేహి యని యొందించువా ? అందులకు నే నొల్లనని పలికెను. అప్పుడు రాకొబ
దరుండగ బం పరివృత్తుడై యందుకుఁపురమును ముట్టించిని సామరాస చీద్రోపాయం
బులం చిత్తెవ్వ సమాహముం వాపవచుకొని దర్శనం నావరించెను.

అందుకుండప్పుడు కనకాంబ కీదంతుకు తెలిసికొని విషాదము చుకమ్మడ
యై చీకాకుపడుచు నేమిచేయుటందోరగ కనకాంబ దర్శింపఁబడి ము మచ్చ
ఁయు పరియైన తన ప్రతి స్థి యుంకరము తిదియగొల్పి సుఖానందములతో
సంబున్న శ్లోకముల నిట్లు రచిచెను.

శ్లో॥ సంగస్సర్వార్థనాత్మాన్య స్సర్వేర్థ్యక్షుం వశక్యతే ॥

స సర్వస్వవశః స్తవ్య రస్యంగమ్య భేషణం

శాచస్సర్వార్థనాపేయో వాచుంధే వ్యక్య తే వ సః

ముమాతాం ప్రతిక ర్తవ్య స్సన్త రస్యాపి భేషణం

సర్వైర్దమలదీకృత సంగము (జనంకోః గణిసయంతూరు) ఏమహదగివతి.

అది విధుధుటకు కక్కుముతానితో సత్పురుషులతో, జే ముము; అవియే రాసిజీమందు అన్నివిధములగామము (కోటి) విధువలెగివతి. అది విధుధుటకు కక్కుముతానితో ముత్తెనిగులందీ చేయుము; అదియే రాసిజీమై దక్కుము. ఆసెయొన్న దెండుశ్లోకములు పలుమారులుగివి తదర్థము గ్రహించి సంగము విడువలేకన్న సత్సంగము సేయుమని రెప్పివది. అదియే యివ్వడు కర్తవ్యము అపవిత్రయించిగివి అలంకరిండు తిన్నగా దత్తాత్రేయశ్రమమన కదిగి అతని భరణంబులందీ మహాత్మా రక్షింపుము. రక్షింపుము. యజ్ఞసమ్మర్దమలో నువిడియించి నా యజ్ఞముతోగొట్టి రక్షింపుమని ప్రార్థించెను.

దత్తాత్రేయ మహర్షి వచ్చెడు సదేంద్రాః ॥ యజ్ఞము తృటిలో లోగదైవము, ఆ యజ్ఞ ముందులకు వచ్చినచో రెన్నగా పరామెంచి కెప్పుడు. ఏ వెచ్చకపు? యజ్ఞ మువ్వరికి? అంగాంగికావ మిటిగి పలుకునునీ విప్పిన సంస్కారాలోనించి యాలో చించి వెమర్చించి కనలోరావే వత్తుకొని యిట్లావరికెడు మహాత్మా; నేనాకాశమును భూమియు నుదకము వా ముపు లేకములంగాను రక్షించుమందు ప్రవేశించి సుఖ మునుభవించుచుంటి. ఈతూద పంచకమునకు నుభయభుజులంద నెట్లవి? కరీరమే నేనుకానిచో కక్షాన్తములకు సుఖమూలములు నాకెల్లా పరిగిగిని? తెలియకయే యిట్లా పరిగిని నేను కరీరమనందె విచ్చించివని నాజ్ఞముతో నాకేమి సంబంధమన్నది వాపున నాకు కర్మమును నెత్తుగడును లేదు. పుణ్యము మూలము లేదు. పురమను కరీరము దుర్గము లేదు. పునఃసంకమంపలు గరంజునాకాశ ముక్కడెయి పెక్కు నేదుల గొప్పించుట్టి పితాపితలు కాశపితలు నెవ్వరింకాక కరీరముందే విచ్చించుకొని యాచ్యచేకొక్కరము. మనీంద్రాః ॥ కేమనావిశేషంబువందేనీ నా ఆజ్ఞా నుంబ కాసివది. సంగసంగము మమత్వమొందు శరసికొందివని పరిగివని ప్రార్థించుచుంటియి.

అట్లుగా నామహర్షి వచ్చినచో నేను ప్రాణ ములందుంటి. నీమహర్షి సంగసంగము నుభయభుజులందె విచ్చించుచుంటి. కేమనావిశేషంబువందేనీ నా ఆజ్ఞా నుంబ కాసివది.

విత్తవము నాడిఅనుట చెవరు. గృహక్షేత్రములు కాకూడ దారపు లాడుట వల్ల వచ్చును. దనరాధ్యాపక మామలు పుష్కపాతములు పూవులు దుఃఖములు పెరిగించును. విదిత్తయేర్పగమం క్తి, మోద సంతోషము వీరనోక. ఈ కథపు హృదయరాజుకు మురిచియున్నది. దీనిం బ్రాజ్ఞాన క్షమకులారంబున మునుగుడు అని దత్తాత్రే యుండుతనకి పితాన ప్రవారంబుకయు వెరింగింబెను. మరయు యోగ్యవృత్తి ప్రాణామామలక్షణము అడసుచిసిద్ధులు యోగధర్మములు ప్రబంధము రోనగు విశేషములన్నియు నా మహాత్ముడనగి తెలిసికొని అండ్కుండు కదామంత్రికంబు వదసి సుదాహంబు గానరాజు చచ్చుచోదిరింబోయి నవ్వుచు సోదరుండు కను గాక పతి క్షిప్తియె.

కాశీంద్రా : రాజ్యరామమలవచ్చి వచ్చితివి వివిధవచ్చిసద్గుణభవంపుము లేదా సుతామలకమ్ము అద్దాం వెనువెదిరిగని పరిక్షన విని కాకాశ్చిప్తియె. అండ్కు. యుద్ధముచేయకయే రాజ్యము పెరిచిరినేమి? ఇది క్షత్రధర్మమే, క్షత్రియుండు మరణ భయమును విదిచి క్షత్రువులపై కరవర్తము గురిపించవలయుగాని పారిపోవనగునా! అని యోగిపించిన విని అండ్కుండు క్షిప్తియె.

కాశీంద్రా : నామము బాధ్యు చెల్లియిద్దియే యుండునది. ఇప్పుడు నా చిత్త వృత్తి హృత్తిగా మారిపోయింది. నీదానికి వెనుచి దత్తాత్రేయ మహర్షి వరణంబులు కరణబొప్పరిచి. ఇ మహాత్ముండు నాకుదత్తావరోహణ గావించి నెలం బిరిం గింపెను. నాకు క్షత్రువులు మ ములు లేను. ఇం దిరుదులూ జాయువెరి. పరిగ ములు పెరిచిరిన.

కాశీ : నీహంబు విదిత్తమహాసంస్కార ముదాహరణ్విదన మిదాని

ప్రచ్ఛంబు మా ను క్షమంబురాత్మా హ్యవ్యవర్థలాంబు.

విప్రచ్ఛయూన్యం.

విదానా : నీవ నేమను నాకు విత్తమ క్షత్రువులము దామ ముదాహరణ నాకె మియు నమకారము పేరుచేయి. నీవ నాదాహరణచేరిన బాధ్య వరణంబుపరిగింబు లానికేమిదన్నాను. నీవ మరణాంబు క్షత్రువుల మెకకొనుదు. అది పరిగి విని వెర్కయము పెండుచు గానరాజు సుదాహంబుచి రాజపుత్రా : మహాత్ముడు రాజ్యము విశేషము. మన ప్రభుగృహ విదాహరణమై మత్తవృత్తిపై ములంబు బారింపుము. పరిగెన సుదాహంబు క్షిప్తియె.

నరేంద్రా! వేదేవరై విన్ను కరణమొందినవో యామనీ తీరవది. నాకు రాజ్యమేం? ఇక నాకు సెలవియ్యి పోయినట్టిదని పలికిన గానీపతి సవ్యసాచి పట్ల సేయి. నీవేవరై వచ్చితి? ఆవసయిల్లు తీరవది! నామీయి పదిహేనన్నడు ఎరిగింపు మనవుడు నుతావం దిట్లసేయి మాతమ్ముడు అంతమ్ముడు మాతల్లి పాల్ రాగియు ఏషయానవుండై రాజ్యాభోగంబుల పనునలెంపుడు నెవ్వత్తిమార్గము దెలియకున్నాడో విచారించి దీనియను గలుగజేసితిమి నై నాగ్గయు తెంపగలగదని నెక్కయించి నిష్పట్టాకూంరితిని నీవునా అప్రీతి - పుడువును గానెంరితిని. మా తమ్ముడు వ్రవ్వత్తిమార్గము పదివి పరకుండై యుత్తమమార్గ మవలంబించి నెదియి నాఅభీష్టము కలగదని కార్యమైననని దెప్పున నశండు కదీయవచ్చానవచ్చుత్తిని గురించి పెద్దగా న్తులిఖేసెను

అంతమ్ముడును తేష్టపుత్తుడు రాశీరాజ్యపట్టకర్తలం గానెంచి అన్నతో తపో వంబునకుఁబోయెనని యా వృత్తాంతమంతయు తెలిసించి మిక్కిలింద యామదాంస పండితం నులియించెదది. అకతం మిక్కిలించెదయు నవ్వయు వెకాగెనతీ ముచు న్నానం పెద్దగా మెచ్చుకొనెది.

మిక్కిలింద మదాంసగుణములో తనకు నహస్రాంశమైన లేనని పలికినది నేను వారిలోగలిసిమెలిసి యిష్టారావమురాదుయ గొప్పితిసెయి లంబుంబి యిచ్చి దీకిఁ బయ్యెనైతిని. ఒకవాడు అచ్చ వారతనవచ్చి పొవ్వదొంపుడు నిట్లనియు నాని గమునా : ముళము భాగినవ్వలే జే వికముగా నామమమాలిని పిరిప్పింపులంబుము యిద్ది పుట్టిసతి. అందుంకే నీకు నాగుట్టు జూపితిని. అందుంకే నిచ్చిచ్చియో నీకు కొని వచ్చితిని. నామాతుడు కూడు నీకిప్పుట కంగీకరింపదు. రాజ్యుని నెచ్చో తెప్పితిని. అందఱకు నివ్వముగానున్నది. పెండ్లిమాతురు నీపట్నా వ్రవ్వని నాని యజ్ఞులలగానున్నది. కావున బాంబనతి నిచ్చి దర్శవత్తిగాఁ బిరిప్పింపు. నీసేవి కదివతి కాగంపు నాఅల్లుడు నెచ్చి పాయము తెలిసిన నవ్వని తెప్పివది.

కాంబనతిని జూచినది మొదలు నా హస్తవయము దాంబుంబి నిచ్చిచ్చి యున్నది. కావు నాకుఁజేయు నుత్తరారములంబులై యింపుడు. దీనిలోనిన నీకు నెచ్చింబి నిచ్చియుండుదేను. అప్పునా నెచ్చియిచ్చి నిచ్చిచ్చి యున్నది. నీకు నెచ్చింబి నెచ్చియిచ్చి తెలియజేయి నుంరవనముతో నవ్వా. నీవు పచ్చిదానెచ్చి

శ్రీమంతు కోడునుండి, నీమారు బాధపడరా ? నీ యావ్వనుబులో అర్థే కానింపు
మని తెలిపిరిని.

అమెరికా యేలువ క్రొత్తదొంగింప నశంతు వానవిధమున కడుగు దెంచి యార్జు. యార్జురంగదోషంబు గలుగుచు యంతరమున వాయురీతాన వెల్లి డిండ్రినెఱును. ఇప్పుడు కంఠాలలోగుండు వేసు గృహధర్మపైకి. నామాకుం బరిగ హింపల్లాకుండవని ముఠియింపుచు పదమహర్షయన జాంబవతి నాగిచ్చి విలా హమాగావించెను. ఈనకన్యకాకొడినప్పు డొండ్రిలు ననమరిండుకయే విలాహమాద వచ్చునని మనము మొదటః స్వయంతుకొంటిమి. కనుక మీరెప్పుడును లేకన్నమ మి యనుమతివదయక జాంబవతింబిగి గహించితిని. దివ్యోపదేశముల లభింపింపుచు గొన్నిదినంబు లందుండిని. అప్పుడప్పుడువోయి గణికాపురికంలో మాల్గూరి వచ్చు చుంటిని. వాండ్లు కమ్ము సింహాద్భుత దీసికొనెనొమ్మని ప్రతిమాలుకొనుచుంటిని. జాంబ వతికి నందున్న సమయమున సంగీతవిశేషంబులవలె వెదగించిరి.

నే నాకా దావ్యపతికో తప్పి ముప్పించి చ్చిత సేనారతిమంగళం వెండు
 దెట్టికొని యులుదేరితివి. సముద్రమహావరకు లెక్కొల్ల పక్షములు కోరవచ్చిరి.
 దోనిశేషములం జూచికొనుదు నివగంబు నివ్వచ్చాతి తేరితివి. రాతి స్త్రములో
 బసతేసితిమి. మీరేయ రాతి యాస్త్తములోనే వివంబింప. నేటియుదయమున
 లేచి వీరివి బుడియెక్కించి మీ యుపేదెరిసికొనుదు నిందువచ్చితివి. ఇదియే నా
 వ్యతాంకమని మోటకములుం తెరింగింపెను.

ఆ నృత్తాంశమును వెలిమిచూడగల సంతసోహమము 'పూర్ణిమా' అను గూడ ప్రభుత్వాననులందరింపగలదు. ప్రత్యేకమేదియో, అప్పుడు కనుమరుగునాడు సోతవచ్చిన పురుషుడెవ్వడు? నీ వెనుకవైతివి. అతడే రోజునూరాలా, అతడు ప్రకృతిగర్భములో జీక్ష్మికొనియెనని చెప్పెడివి. ఎట్లు బయల్పడినవో తెలియదు. మఱి నావిషయమేమియు తెప్పలేదుగాని కావలసిన విరుములం గానిదికనిమూలములను గొనియెను. ఆ ప్రకృతివృద్ధిచూడవచ్చును. కాని మృగములు లేవు సాగింతురు. నావిషయము పరిచయమయినదికొంటిమి. నా మన దాదామిచ్చునగుత మృగమును జేసెనుని యాకాశయంతయు నెరింగియెను.

అతందు భోజనముచేసి : : పాపములను విస్మయసౌఖ్యమున వేరీ
యొదెను. అతనిదర్శన బ్రావణ మందెయున్నది చెప్పింక గలిగినంతవఱకు నిజ

దని బెప్పకారను, వెండియు నారలోంజోయల కతం నొంజోయం శెరింగిరికొమరు
వారు వారు పడినూరుమూడు దలందుకొని యుధులను నాడివనము పర్వసమయముగా
వెళ్ళించిరి.

అని యెరింగిరి యతివంధానముం దర్శులికక ముల నిట్లు తెప్ప మెదలు
పెట్టెను.

170 వ పాళి

మిత్ర సమ్మేళనము

నాడు ప్రెరవుని మృగమలముల కాచుటకు వియమించిన దివసము.
అయ్యట్లకు దగివెంపు పురమందిరము. అతి విక్కిలి పిశాచముగానున్నది. ప్రీతి
నిమిత్తమి ప్రత్యేకముగా గడులుగిట్టబడి యున్నది. అయ్యట్లకాచుటకు ముల్గియు
రత్నపడికి సువర్ణపడికి మెదలగు ముగులబాద నలింపించి కోరుటయు గుణమాయ
దంగిరంగిరి ప్రీతివందరను దీసికొనిపోవుటకు మోటు గానించెను.

రాజభార్యలు దుక్కిటిమెదలగు సుతపురకాంతలుగూడ నావేడుకయను
టకు బోవదురని చెని చాచుతి చాచుగూడ వత్తువని ద్వికసేపం గోరికొనెనది. అని
యందలి ప్రేమలే వతం యమమెడించి ప్రీతేమయతో వచ్చివతో దండ్రికి తెలియువని
వెలచి చాచుతికి బరువనేవమనెరి యాచుటకు దీసికొనిపోయి మానమూర్తిగా
మాడ్చుండును.

రోజుండును గానిరావకవిరోగూడ వియమితకాంక్షామనకు స్వంధసహిష్క
యామందితులన్న మందిరమునకుబోయి వీరిని నిలువంబడి రోవలికి పరమానకు
పంపెను. ప్రీతిను ప్రత్యేకముగా దీసికొనిరమ్మని గోడకాపు తును నిలుమించి
శక్తివనాచ భోజనాకరావకవుల వనగమించి రంధన్దమున కరిగిరి. అందు
కున్నున్న వెంటవే తన్ను జూరి దినుకపు మొగయింప వెంజుంపునున్న పొటక
ముఖంచూచి భోజండు ఓనోనో! వీరెవ్వర? నావెంట తెన్నులు చిక్కులుపడకు
రేకాలవము గానించిన పరమోపకారి పొటకములురా! ఎప్పుడుపన్నినా? అని దేని
యానింగవము సేసికొనెయెను. పిదపద గురిరియంద దేవదోయన నికరమున
పొటకముగూడనే ఆ పొటాత్తుని చేతిరోబితి తెట్లు కప్పించుకొని వచ్చెడి? అని

అదిగిన నిప్పుదేమియు మాటాడవండు వీడే యా క్రూరాత్ముడు. వీనిం బరించు నెది
తన నుమాట బెట్టితిమి. అంతయు దరువాత తెప్పెద భూతుండుమని శక్కా
లోకమున ముందరే నకసికి సంకోషము గలుగజేసెను.

రోజునకు వామభాగమున గాఢాసకవియు గుర్తివైపున గురుమాతకును
దరువాత దక్కనవామంకూర్పుండి. స్త్రీలకూర్పున్న బోటువకదాపున త్రితసేతుడు
పుడవడేషములోనున్న చారుమతితో కూర్పుంజెను. ఏడ్వొద్దపమలదే రంగస్థల
మంతయు బట్టవగదానలి నొప్పుచుండెను. స్త్రీలకు బురుషులందరు గనబడుదురు.
రాజభార్యదేవులను వాడేను రక్షిణిహృతము దేవతితోవర్చి టిలావతి పక్కను
కూర్పున్నది. రాజకుటుంబమువారియప్పు నిరసం నాయకులొనకి రావీయరు. టిలావతి
భర్తను గాఢాసకవినిచూచి నమస్కరింపుదు

టిలావతి—అహ! నే వామహామలాపుం సేవజేసి యంతకాంక్షింపజో తిరుగా
సేనస్వమన నా కర్మలాగ్యము పట్టవా? అని విప్పిరు విరచయిస్తుది.

సరస్వతి—ఁదే! మోటకములు లీతివమున మిమ్ము దవ్వక భర్తతో
గూర్తునని చెప్పరేదా? ముందరిదా? మీ లిత్తమి వామవడిన క్రమయంతము వినియు
లరకపించెద వేమిటికి? తప్పక మీకు వేడు భర్తనమాగమము కాగలదు.

మరయంతి—అక్కా! సరస్వతి అకదే శాశిదాసకవి రంధ్రుడు. అహ! ,
ఆ మహామలాపునికతంబు : : పుకొనుట మీ కావి దర్శనము సేసియుంపలేదు. నేడు
కృతార్థుంపైతిమిగదా.

సరస్వతి—(రోజాఁదావరపుం విరూపింబుచూచి నమస్కరింపుదు)
అయ్యారువురు దేవనర్మపంః క్రిష్ణము విక్రమశాయకులు; నా వివాహములగత్యలో
నాన్యవతికుచ ముండిరట.

రత్నవతి—మో చక్రికమంతయు చూచుననే రచించిన రహస్యవేది
అకదే శాశిదాస అయ్యో నాకర్తవ్యము ననివర్తనము సేయవలయునని యెంతయో కుతూ
హలపడుచారు. ఎందువలనో తెలియదు. ఏమియును అని యక్రమము విడుచు
చున్నది.

మనర్థపతిక—ఈ ప్రయత్నమంతయు నందుంకేకలా సంకోష నమ
యొని వచ్చుచున్నది విలాపింపకము.

సగన్వతి—మనముకితుల భరితము వింటిరా? మెప్పుటి సగలో గా
దానకవితో ప్రసంగించుటకు గాదువచ్చెను.

మదమతి—అది యోచనమదము తొల్లి పాయమందుచే నట్లెవంపదును
గలుగును.

మల్లిక—ప్రసంగించిన నొక్క గెలుతురో?
రీతావతి—కర్త రెంతదిట్టమైనను పట్టుచుచుచే నతనికి సాధివారము
కొందును.

సదస్వతి—మహా ముఖంబు వెచ్చలేదు కాని విద్యలకు దీసిపోవదు.
రత్నవతి—అమ్మయ్యా! ఆ మహామూల్యమగు సాధిమూడు రోకము
లతో లేరని చెప్పగలము. మా హృద్దళాద్విప్రాయముల గూడ తొలివల్లు వర్జించెను.
యక్షిణి—అదియే యాకలి శిరోమణి యందున్న విశేషము. ఎంత
రహస్యమైన విషయమైనను సమయము నిర్వినుతో యదార్థము తెలియునట్లు పూర్తి
లేయును.

సదస్వతి—అది దైవకృతి; పాండిత్య ప్రగల్భము కాదు.
యక్షిణి—రేపటి: మా అన్న యా పండితులతో గలసి సూక్ష్మంకర
మానుషులగా కూర్చుండెనేమి?

రేవతి—ఎవరె తెలియదు. కండ్రిగారియొద్ద కలయు శాల?
యక్షిణి—అతని ప్రక్కఁగూర్చున్న పురుషుడు మన సురింగియున్న
వాడుంటేరె గనండునున్నాడు. చూడుము.

రేవతి—అగ్రహార సకలదే ని హృదయహోరుడు.
యక్షిణి—(జూరతి:యెగా) ఈ యాటయిగియలోపల నందులని వాని
వృత్తాంతము మరని రావలయును.

రేవతి—కాల్తే తోయవచ్చెను. నదిగో గంట మ్రొగుచున్నది. మృగము
లతో వాడు ప్రవేశించును గావోలు.

మల్లిక—ఆగో అదిగో మెరుకుల దొరిలకు జేతులకు గంటలు గట్టికొని
వచ్చుచున్నాడు. వాడే కలలోయ వైకపుడు. అగును వాడె వాడె వాడు యాచిని.
గడ్డము జలలు పెంచుకొని యున్నాడు. వాడే గిడి పూతాత్ములు! గా నదిగో గుం
సెమ్మలము చేసికొనో నిప్పులా? అని వినిరిండుకమ్మది.

రత్నపతిక—మొందు వారును వానివెనుక మృగము రానప్పని చారి వెంటి యాపు వెనుక లేగలు ముచ్చుచున్నట్లు వచ్చుచున్నవి. వానిగరవపు కాబోలు :

మల్లిక—బాబో ! పెద్దపులులు సింహములుగావ వాని వెంటి దూరణ రాగన వచ్చుచున్నవి. వానిఁ బంపపు కాబోలు ?

సువర్ణపతిక—కలచివనో మనవంటివాడే. కలవకులంబులయే వింక.

మల్లిక—అక్కా ! చూడు చూడు. దేలిలో పెత్తము బట్టుకొని యెటు త్రిప్పిన నా మృగము బలు తిరిగి యాడుచున్నవి.

సరస్వతి—కురుమానుని మందఁ వినియోచుట సాగవు. ఇప్పుడేమి జేయునో చూడుము.

మల్లిక—ఏమి నీ తర్తగాలి బాంబు : ఏలో నేమి లేతురును చెప్పితి ?

సరస్వతి—ఒక్కమృగమునైన వానికి తెప్పిస్తట్లు చివకుంక జేయదురు. చూచుచుండుడు.

రత్నపతిక—ఏ వర్తకారణమున నా వారు బంధించుదురు అయ్యెనేని చాల నంతోషించుమగదా :

మదయంతి—అక్కా ! ఏ తర్తగాలి మిగలో తెల్లగా మెలయించున్న దదేమి ?

సరస్వతి—అతియే యా సిద్ధుని యట్టిమారు. దానిమూంమున మంచి జేమత్కారము జరుగును చూచుచుండుము.

మదయంతి—అరి పింహము కాబోలు. తోక యాచించుడు గుక్కవలె వాని వెనువెంటఁ దిరుగుచున్నది. ఇంకకు ముచ్చిల్లి యాచులు పెక్కులు చూచెడిది. క్రూరమృగముం బోసుంకో తెచ్చి తీసికొని వచ్చువాడు. ముసకారకాలము నిలిపి అంకలో తీసికొని పోవుచుండునది కడుబోర్కమగావే యొప్పుది. అయ్యో : అక్కా చూడు నా పింహముపై గరిచోరముక్తి యాడుచున్నది.

సరస్వతి—(నవ్వుచు) అదిగో ! కురుమానుని లేచుచున్నాడు ఇదే వాని పని ముట్టుచును.

అని యువని కాంకరమన స్త్రీలు సంభాషించుచుండిరి. అట్లకొంకవరకు జరిగిన తరువాత కురుమానుని లేచి యా మృగముల రాష్ట్రమున బోయి పెదకోనున్న యట్టివారయి జేతంబాని మృగములకు జావులు వలంకరపై గావించెను. అప్పు

గండున్న మృగములన్నియు నాకలియొద్దను వచ్చి విదయ ములిసముందుడు నిలవంబడినవి.

దైరఘ్నము లేకనున్న దైర్ఘ్యముఁజూపుచు రమ్మని మొకతల్లూమును విరిచెను. రోయినదాడు. ఇదితో నొక రెల్లకొద్దినంత బొంబిపెట్టుచు వానిపొరఁబడి రక్కినది. అంతలోఁ గురుమాఁడు పిలిచినంత వరని దెంకను బోయి నిలిచినది వెండియువాడు ద్వాఘమును జెడరించిన నది గాంధ్రుమని అరచుచు గలవఁబోయినది. ఈ రీతి మృగము లెల్లఁచియుఁజది వానిం గనవలయునని యెచుచు వారు తారిపోవ ప్రయత్నించెను గాని దారిలేదు. మృగములేఅర్థముగా నున్నవి, ప్రాణవశ్యములే కాక యశ్వములుగూడ దెంకను బోయిన దమ్మచుండెను.

వారు హస్తమెత్తి మహారాజాః ఈరదెన్నదో ప్రయోగము గానించెను. మృగము బెప్పినట్లు చెమటలేదు. నేనేమి చేయుచును? రక్షింపవలయు, నివియే నన్ను భక్షింపునట్లున్నవి అని ప్రార్థించెను. అప్పుడు రాజామాయుడు వాని రావునకు బోయి యోరీ దైరవామమ్మఁజేసి జూరించిగా నా ముఖముజూచి బెప్పుము. అని అడిగిన వాడు గదగక వలంతుడు నా కేమిచు జ్ఞాపకము లేదని యుత్తరము బెప్పెను. అల్లవాడు సిద్ధునికల రాయారో బులంగొద్దది వదిలిన జ్ఞాపకమున్నదా? ననువుడు దాలు దాలు నమ్మెన్నదో యనుకొని ప్రాంతి పడుచుండేనా అని గడ్డించెను.

సిమ్మ నే నెరుంగుదును దైరఘ్నంబు. గురువుం జంచిన మహా పాపాత్ముంబు. ధీః చూడా. ఏ మొగము చూక మహాపాకముని నిండింపుచుండ మూలకములుం దకుదెలిరి యేమిగా ద్రోహి. వాడు అరుదానిం తెలుపబడిన జ్ఞాపకమున్నదా? అని నడించెను. అట్లు కలయొక మామూడి కిట్లుచుండ నాదేమి చేయుటకుం దోరక ఇదిగో వచ్చినదని యొక మామూడి వెళ్ళబోయిన గోకు రాచులక పుటినది. కుక్కలు తరిమిచలి. స్వర్ణములు తప్పినవి. వాడెట్లు నటించుచున్నాడుమంద సామాజికములు వచ్చుసాగిరి.

అప్పుడు మనుమానిలే తెప్పరి నొక వల్లూముక వాని పంపకాయ గొట్టెంబు వచ్చుకొని వలచి చాకిగొని వచ్చి కురుమాఁడు పాకమూలమును బడవేసినది.

కురుమాఁడు తాని కిరము చాకితోఁబెట్టుచు గురుద్రోహి. వరము బిబో నిలియును నా సిద్ధుంబరిచుకొని సేమిమూల గడ్డికొంటిని? యెచుచు నీ సివిత్తము ప్రొత్తనదనము గడ్డించుచున్నాడు. వరము. నీ విక నీ భూమిలో నుండదగిన

చాచవు కావు. ఎంచువచ్చె బ్రోహులు సేసికెను నీ : నీ : కీకాదులలో గూడ నీవంటి నీవ జన్మములేదని మీరు నమ్మితిని బాటిగా. ఈ మృగములన్నయు నెవ్వరో నిజము తెల్యము. లేకున్న పదిలో మృగములచేత నీవపడదొంటెనని పరికిత వాడే మియు మరొకక దీవద్యవమురాగున పరియింతును.

అప్పుడు వానిపొరములకుఁ జేరులకు వికసములు దగ్గింపఁ జేసి మృగము లన్నిటిని లోకిరించి మెడలో గట్టుబడియున్న తామ్రపుల బాగి పైపనంక గొప్పి పురుషులు గొప్పి స్త్రీల వై. నిజమంటినవి. సత్యులెల్లను విన్నయము జెంది చూచుచుంటిరి. అప్పుడు వారు అంతా : తాతా : అక్కా : అమ్మా : అని యాహ్వానించుచుంటిరి.

వారిలో యొకఁడు వెలుమూలలు సూచుచు దీప ప్రదానశేషముఁ జచ్చెరువందును నది స్వర్ణమాచుని విలాసిని జెందుదునఁ సువర్ణ నాథుండు నమిసింది మహాత్మా : నన్నెరుంగుదువా ? సువర్ణపతిక భర్తను సువర్ణనాథుండ. నా నడినయు నెంతయున్నదని పలుకుచు గొనిరించుకొనియెను. ఈ సభ యెవ్వరిది ? వేసిక్కడ కెల్ల వచ్చితిని ? అని అడిగిన సువర్ణనాథుండు ఇది భోజనాగార సభః అతడే మహానాథ అతడే గాఁదాను. వారే నా మిత్రులు. మీరే పైరవుండు బంధింపఁబెను.

అని వృత్తాంతమంతయు నెరింగించుచును వాయువుండు లేచుచుత్తి భోజనాగార సభపుంక ననుస్కరించుచు బాదాయునితో వాదించు సేమమా పై రవుఁ బంకముల బోకోవారము. పల్లి : కల్గినండులువెచ్చిరా ? అనుచుండనే నున్నావెత్తుదును తార్క ను నందువచ్చి సమత యెరింగించిరి. మల్లియు బంటెమున్నయః విని ప్రహర పురికికొడుత్తి భోజనాగార మొరింగించి పైరవును గావించిన అపమానము జెలిమిఁజేసిరి. పైరవునంచుకును వారివెల్ల భోజనండు జరగించి పీఠస్థల గావించి వానివారి వృత్తాంతము దీగి తెలిసికొనియెను. ఆ కథలు విని సత్యులు నాటకము గూచినదానికన్న వెక్కుడుగా సంకోషించిరి. సువర్ణనాథుండు యక్షుఁ డాపుడు నీగదే మునకు మహాపతి. ఈతడే మువ్వెల్లవండ్లుఁడు. అని అతని కథ యెరింగించుచు పునఃపఱిగించి నా రంపకుఁడవయే మీకు సంధిగఁబగా రుచి చెనని చెప్పె.

అప్పుడు భోజనం యిప్పుడు తగ్గగా గొరవించుచు హుళిమునితో జవాబు
 తీసుకొని నిడు లీలానతి లేడేమి? అని అడిగిన పక్ష్యం మహారాజా : లీలానతి
 సంకళముందే యిప్పుడు రక్షించెను. పీచిలి మా ప్రితులయందున్నది. పీ
 అభిమత మెరింగింపవలయునని వాడు నిరీక్షించుచున్నాడని మా కథ యింగింపెను.
 అప్పుడు భోజనం యిప్పుడు కౌగిలించుకొని మహారాజా : నిన్న మనస్థితితులనవు
 మాతోగలిసి మింసి తినునచ మునుపకారము గావించితిని. ఎల్లకాలము కృతజ్ఞుల
 వైయుండెదము. నీదయ లేకున్న జానాయకాదు కైరవైనికే పండితులయై
 పోయితిరాదే అని స్తుతితేయునయి యిప్పుడు మహారాజా : మేము మిమ్ములజూచు
 లకై మిక్కిలి యుత్సాహముండుచుంటిమి. కాదానవిరచిత మేమనబడెను వినినది
 మొదలు వాకవియందు వత్సంత భక్తివిశ్వాసములు గలిగినవి. దైవికముగా
 చక్షుడు మాయండి రాల్చి యందగజూచు భాగ్యము వల్లనమని చెప్పగా వత్సంత
 కాదాన విని. యేమియు వెళ్లగనివారయితిని వందలకొద్దన్న వాదనబూపిన
 యిప్పుడువోయి అతని పాదలయందు స్తుతియింపుచుండెను.

ఆ సందర్భంలో గోబీకాపు తుడు ద్విరసేను నొద్దకుబోయి పురుష విషములో
 నున్న దాచుమింజూచి ఇదిగో మనదక్షుడు రక్షుడు అనకేకపెట్టెను. అందరు
 వచ్చటికివచ్చి చూచి మిక్తము. మాటకమేమి? ఇండు రహస్యముగా గూర్చుంటి
 నేం? అని అడుగుచుండ నెవరికిని సమాధానము చెప్పర రాజపుత్రుని ముగ్ధులు
 జేరెను.

అప్పుడు సువర్ణవాకుండు మీరు దక్షుడుగాడు. పోలిక అట్లున్నది. పిచ్చుడు
 ప్రియమముతో దిరుగుచున్నాడు. యక్షశాపముమాట మరచితిమి కానినే పుచ్చుకొన
 వలసియున్నది. అని వలుకురు గానిదామతో ముచ్చటించుచున్న యిది మతో
 మహారాజా : నీ వలన మావేకేపకారములు జనిగెను. వత్సం : అయినా? ఏమి?
 యిండున్ననాదో చెప్పరా? అని అడిగిన పక్ష్యం : కాదామం : అప్పుడు : పడి
 క్రమం భూతయే రచించిన మహామహాపుండు మనకెంతమింపింపిం : క్షు : అయినా?
 నేను చెప్పవలయునా? అతడే : అరింగింపగలడు అని పక్ష్యం : అయినా? ముచ్చట
 ప్రార్థించిన గానిదామకం మునీమునివగవులు పక్ష్యం : అయినా? అయినా? అయినా?
 నీ కింది శ్లోకము చదివెను.

శ్లో॥ చక్షురే పుష్కరికార్యవర్తకే చక్షురే పక్ష్యం

అక్షయోపాధిమకస్తే బాహుకైవమ్మునో భవం ॥

మన్నుడుని తోలియెప్పు రక్షకుడు బోజువాడపుత్రికు గర్భముదేసి యష్ట శామునలన వారుదేయి ద్విక సేవనకు బాధ్యుగానున్నవాడు. అందుచేతన నల్లబోరి కోడలయ్యెనని సమన్య పూర్తి చేసెను.

ఆ కొడుకును పని అందకు తెచ్చెల్లఁబోయి యాచించిరి. రాజుగారి బాగుగా విడిపోయినదాడు. అప్పుడు గోదాపుత్రికుడు సంకోచమభివ్రుండుచుఁ బెద్దయెలుగన నాకుఁ బెరిసినది. తనరహస్యము వాకుఁ బెరిపినది. అని భేకలు పెట్టుచు మనము చూచినవాడే దత్తుడు. స్త్రీరూపముతోనుండి ద్విక సేమని ప్రోత్సాహమును బురుషవేషము వైచికిని వచ్చెను. శాపాలిభూతుండగుల పూర్వస్థుతి లేదు. అని యారహస్య మెరిగించెను. అప్పుడు రాజపుత్రికుని వెనుక నొడిగియున్న బామలకుంబులకొని గోదాపుత్రికుడు యాముద్ధకుఁ దీసికొనివచ్చి నీడేనాచితుడు. నీశామున నిట్లున్నవాడు. శామమోచనము గావించుమని ప్రార్థించెను. అప్పుడు యాముద్ధుని దీక్షాశ్రమము అతివెను.

శ్లో॥ శాంతాస్యజ్ఞానతనవ పూర్వం ముద్రహస్య ప్రశంసనాక

శానిదన ప్రసాదేన పురుషోత్తరద క్తః॥

అని రథపుతుండగనె ఆరెవేషము ఆరెరూపము వెలయి నారత్నం రున్న రత్త వదలి నెలరూపవిద్యాపాటనలులు లేకుండవోహోహో! నా మిత్రులందరుఁ నెందే యున్నారు. ఎవ్వడు వచ్చితిరి? నేనెత రహక మ్మద్రఁబోవునున్నాను కాఁబోలు. నేమియు భ్రాతము లేదేమి? అని అడిగెను.

మిత్రులందరు నకనిం గొలిచిందుకొని నొహళ్లము దెలుపుచు నీయు. కా? రాసుం మూలమున నీయాపద దాటితివి. నీ వృత్తాంతము నాంగలదు. ఇవక దెచ్చి వచ్చు. అని తత్సమమోచితముగా నుండానింది.

తరలోనుండి మల్లిక శర్లదంతులు అచ్చి నిలువలేక అమ్మా, తండ్రీ! అమ్మా! అమ్మా! అని అరచుచు నీవంతు వాఁడోయితి. యవపత్ని భర్తఁబాది నిలువలేక హా ప్రాణనాదా. అని నిలుచుచు బయటకు బోదొరంగితి. సరస్వతి వారి వారించెనది.

చక్కడే విలాసతితో నమ్మా! అతడే నా భర్త. అన్నన్నా! యంతయో పెద వించతి. ఇక్కడే కెట్లున్నారో శరహంక నెల్లప్పుడు పని విచారవి చూచితేషము లన్నియుం జూచుచుండుటంబట్టి తనిసికొన వుత్తః! నీ మున్నవ్వము ఫలించినది. నా

కంఠయుం దెల్లమైనది. నీ కర్తృ దత్తకుడు యక్ష కాపలాను నాడుదీయి నీతో స్నేహపర సేసెను. సువత్సరము ముగిసినతరువాత బయలుదేరియొను. యక్ష కైంవత్సరాంతము సువత్సరముకూ జెప్పుదుడే దిరిగి స్త్రీయైపోయెను. ఏ ఆస్తి ద్విత సేనుఁ దామెను స్వీకరింఁచెను. అప్పుడా కానిరాన కింద్రియదా విషయమి (వామా దైవస్సుపాతవతే) అని శోకముగా జరిపెను. నీవు వివరము. వివాది యీ దత్తుని మీద నున్నది. తరువాత గోటిగా వృక్షుడు మర్చి కమలకర్తుని దీసికొనిపోయి యడుపిలే కామివృత్తి గావించఁజేసికొనియెను. ఇదియే నీవి రహస్యము. నీవు వరించిన వాని ప్రతినిధిము తాచి సువత్సరాదులు వాడే దత్తులని చెప్పెను. అని యాచితే వము లన్నియుం జెప్పినది.

అమ్మయ్యా! ఇదియే కారణము? తల్లి! వారహస్యము నరలో నెల్లదియైన దాయెమి; ఈ సంగతి నీవి మా కంటికి రేనుసరి? సత్కులు మహిమమాదిరా? నే నాదెస జూడలేదు అని యక్కిడ అడిగిన నీవు దేసినవి తప్పుకాదు. నిజ మెరింగి వాడే సమాధాన మయిదరవి తల్లి యాచిచ్చది.

కోజుండు వారి వారి తర్కితములన్నియు నీవి అందరకు గౌరవించుచుఁ దగిన నెంపులు నియమించి పంపి తావాకాదానకవితోఁ గూడ మంతికకవులవెంట వారి నివాస ముం కరిగెను. దుక్కిడ ప్రవృత్తి యువకుండు చారి పెనుకవే యీ నివాసదేవలు జేరిరి. దైర్యం గల్గిపెట్టి రాజకులు కారాగారమునం జేర్చిరి.

లోకమహాలా ఆ రావణిలో నాపండితులతో నాంతరంగిక సభ గావించి లేచి నమస్కరింతురు విల్లసయె. మహాత్ముడా! ఇందున్నవారు జగత్పండితులు. యక్షుండుదేవతాకేషుడు. ఇద్దెవారిక యదార్థము జెప్పినరో నేమిగావించిన పాత కము నాయగలదు. వివంకు. ఈకాదామనివివర్తనాదులుండు త్రిలోకపూజ్యుండు. వారు బహిః ప్రాణము. ఈతవిధించి నేను శబ్దకాంక్షుని నిలువలేను. ఇట్టి ప్రియంక పౌత్రుని విమర్శింపజి దానిమూలమైన కమలహామర జిక్కి సన్నిహితులు వన్యంబొమ్మంటి; వత్సవహామమువే మహాసాధ్వీ లామహు శరణుపొలు గావించుకొంటిని ఆ పాతకము నవరచించుచు పానద్రవ్యంబునై దో ౧ తిరిగితిని. పైరవునిదే మేషముగా జేయఁజిరి. చివరికి మహాత్ముడదేగవే వివర్తనంబున నాకు నన్నికండు విధిమించవో నీపాతక లరలోక మంకరింఁచుటవే. మహాత్ము లహరియేయకా ము సేయుదును. వాట్టిముహూర్తము గావించి నా పితృలకు నంకిత

రించి దిరుగా నాయుండొ విచ్చేసెను. పాత లీలావతివియోగ దుఃఖముతోపాటు యిచ్చిచ్చి క్రమేపించుచున్న పవనములు నాహారమును మిక్కిలి పెరిపించివచ్చెను. ఆ చింతలుగూడ పీడివృద్ధుల సంపన్నుడు వదలజేసెను. భక్తగుండు నాకలుడు. కోడలునయ్యెను యెరింగించెగదా? యిప్పుడే చూసాడుమునకు నూతన భార్యుండు. ఈ నాచిరకథ యందరకు చెలిసిన పవనముగాన దియగవచ్చుటంప నేమిటి? భక్తుండు నాకలునయ్యెను. పాతకుడు ప్రాంతస్నేహితుడు. గోడొక్క వృక్షుండు నాకునూనుచు మిక్కిలు. గోపరీయ కుడువారులు రాజులగువారు. సమస్త నాకుండును లేవకుండు. యిప్పుండు మనకందరకు మధ్యకు. నేటిందరు క్రొత్త మిక్కిలునడును నిలిచి సుఖాపింప వొనగూడినది. అంతకన్న భాగ్య మేమియున్నది. నాప్రాణనాయకి లీలావతినిపూడ జూచితివేని యిద్దరుదినము నాకు మరియొకటి యుండదు. అసె వలుకుచుండగనే యాప్రాంతమందుండి యా యువవ్యాసము పనుచున్న లీలావతి మా ప్రాణనావా. వేమి ధన్యులం ధన్యులం. నీచే పెట్టు ప్యరింప బడుచుండినవి పలుకుచు నడిచి పోవలయుం బడినది. భోజనండు ప్రమాదకలంకిత కరీయందె నంతోపాటున్నుంబే చచ్చిరంబు దరువును లేవెత్తి పెద్దగా గారవించుదురాను వేసినకప్పు మన్నింపుమని పేరుకొనియెను. అప్పుడు లీలావతి,

క. పతి కన్ను సుగుణవర యని

సురియందుకుకంబె గడె సుందరి నియిం

బతులవరములు దొనము

లలికయెనుగ వేయనుకృత మగు లలి మెచ్చున్.

పేరు నన్నులదరిలో పొచ్చిపోవలచే వేమి ధన్యులైనది. ఈ ఫలములు పాత పోదరులై యాదరించిరి. యిప్పుండు తిండ్లమీ గలంప యుద్రాంతలు కల్లులై మన్నించినవి కవచ్చులాంతమంతయు వెరింగింపదని. అంతలో నాకలునిరయగు రుక్మిణీయు పాతకలంబులు మల్లరప్పిమోయ వల్లవ కల్లితిమగ నానినెలలంబున బోయి భర్తకు మ్రొక్కి, తండ్రికి వసువృద్ధింబి వంశికుండు గెలుపొచ్చి యేదియో చెప్పదలంచి సిగ్గుచే మాదిరాక భర్తపసిమో మ వలసెంబులయు నానన్న యెరిగి యా వంశికుడు లేచి యిట్లు యె.

మహారాజా! చగవంతు! యపరితమనాసామర్థము మీకు వేల చెప్ప నక్కరలేదు. వేమి యక్షాపమానికుండ. యెందో పోవయంద పిమ్మిరము కల్గెము | వెంచుకొని నాకడు పెచ్చుల చగవచ్చేరకనుగాదా? అది మీ యక్షమని యెం

గత యెక్కిరిసి. ఆ హాయలు రాయలునీ సేయ్యార్జునమునకు దీసికొనివచ్చు లకు దాని నేరొలికివా? వేసు కాపులువజేసి యాడురాననెరిసిని నాని యేమియు నెరుంగదు. విర్యాగిహరిరాననయే నన్ను దప యంతఃపురమునకు దీసికొనిపోవుట తప్పగదా? రౌవోడులమాటని సీతుమామకు వచ్చు బిడ్డంపవచ్చులయు వ్యాధిమే నన్నుతండు మోహింప వాయంగిరమువడువన నరని పంపలింపటయు నమంజనమే కాపాతమువ నేను బుతుడనదనై యుగాంగమేళనం బొసరించెయర్చు నన్ను లలిగావరించుట యేమితప్పి చెప్పుడు. అని తన యుదంతముంతయు వెరింగింది యెక్కిరిసి యెల్లరకు బెలియు నట్లుమన్యసించెను.

అప్పుడు భోజాండు పులికంజేరదీసి గారనించుచు దల్లి: నీ విందులకు చగవంబులేదు. అప్రయత్నముగనే అగత్యుత్థాంతగు పండితుడు నీకు భర్త యయ్యె? అతి నీ యదృష్టము. అని బుజ్జగించిపలుకుచు కూతునకు చ్చీలిగలుగ జేసెను. పిమ్మట రత్నపరిక వర్చి యుతునకు మ్రొక్కుచు వియోగ దుఃఖమును బ్రతికొనుచు నరని మన్నవంబు బడసివడి.

తమవార మల్లకవర్చి కల్గిచుండుం గొగిలించుకొనించుటించుచు దనకు యక్షదంపతులు గావించిన భూదరణము లుగడించుచు బరిమలవిహితదృష్టికాయు యొప్పుంగ భోజకూసలి యా సరితివను పొందిత్యనుసర్వము, గవిత్వ పౌఠియు నవన్యసాధారణముని సుతియించెను.

అప్పుడు రతిమంజరీచిత్రమేలు వర్చి వారిముంగట నిలువంబడుటయు గోడకాపు గుండు వారువరిన యధుమంబ్బి యా సుగ్గడింపుచు పెద్దగా నుగించెను. దత్తుండా మత్తగ మురింబ జాతుచు నోహో! నా బాల్కొప్పే పితురాలు చిత్రసేనయే అయ్యో! దానిమిత్ర మెప్పుకన్వయం పొందెడిది? ఎల్లితయొక్కరకము విడిచివచ్చిరి. అనికొనియాడుచు దక్కాలోచితములగు మాలిందే నయ్యొనంకు సంభోషము గలుగ జేసెను.

అప్పుడు భోజకూడుజాండు వారివంపంబు గంయ గనుకొని వాడవారు వరిన కన్వములు తిరిగివరేనులు భూచివంపంకలు ప్రత్యేకముగా వెంకయ నడిగి తెలిసికొని యోహో! వేసు! మహాత్మన రివనము. వినియోగము బొందిన వారందరము గలిసికొంటేమి ఇద్దసంభోషము గలుగ జేయవలసరగు ముదియెకటి యుండదు. అని యుపన్యసించుచు పేరందరు నొండుఃఖి నాకాపులంబు గలుగజేయు

యంద వలయును. గోనర్థియకుడు మాయలు చాజ్ఞాధారవాహకులు కావున వచ్చుచుం
టోవును నుందురు. యెప్పుడు మాకు బ్రంశ్యక్షదైవము దర్శనపొతులముగా
జేయఁదగు వలయునని భావించుటయు నెందు? కందుకు ననుమోడిందిరి.

గోనర్థియకుడు మాయలు మా రాజ్యములు యొక్కరిచేకావు. మే పేదవర్జము
వంతుకొన వలసివారము. మీమూంమునచే మాకీలయార్యర్థ్యములు గలిగినవి. మిమ్ము
మేముచతువుగా మిత్రుగా దైవముగా భావించుకొని యుండుము. మీరాజ్యము
న్యారాజ్యముగావే యించి కొందుమని తగిలెనది నుత్తరము జెప్పిరి. అంతటితో సత
రాలిందిరి.

లోకాంధు లీరాచరి వప్పుడే పవయంత వురమునకు దీనికొనిపోయెను.
అమి వండితకుటుంబును వెంటబెట్టికొనిపోయి పెద్దగా నాడరిందినది అమ్మడువాడి
లోకాంధు దత్తకుడు తనకు వామాచయమి ప్రకటింపుచు వివాహమనోరథున విశేష
ములు నిర్వహించెను. రత్నకు చిత్రపేసను రెండవభార్యగా స్వీకరించెను. గోడకా
పుత్రుండు విద్యారూపశీలంపన్నయగు తరాసావకవి కంకరని పుత్రికం బెండ్లి యాడి
రతిసుంజరిని రెండవభార్యగా గైకొనియెను. యెప్పుడు రత్నపతికతో మూడు
వెలంబులొక్కనవిశేషముల నావలించుచు భిమ్మడి దమ్మకైండుజుజుం బోయెను.

జైరవున తెట్టికొని విరింపవలయునని మరియొకనాడు గొప్పసభ గావించిరి.
రాడులేసిన దుష్ట కియంబెల్ల విమర్శింపుచు సిద్ధిదుర్భావుడు జీవించియుండినచో లోక
మున కవళారము జమగునని నిశ్చయించి పాపాజీకులు వాని కురిశిక్షయే విరించుట
భగవదీయకవాక్యముగా బలుకుటచే బుద్ధిమంతులు మారేగింపుచు నొకనాడు వాని
నరిదిసిరి.

మరియు సేన ప్రసి తులును బ్రభువు తుండగు సాంబాబుడే ధుప్తముగా
రచింపబడిన కామకావ్యము లోని సప్తాశ్రితకములు నొక్కొక్కటి నొక్కొక్కఁడు
ప్రత్యేకముగా రచించిరి.

అందు జారాయణుడు పాధరతాచికరణము, మనర్థవాదుండు సాంస
యోగికము, సౌభజము బంధు కన్యాసాంప్రదయక్తము, గోనర్థియఁడు రాజ్యాధి
కారికము, గోడకాపుత్రుండు పాపరాలికము దత్తకుడు వైశాచికరణము ప్రభుచామరు
భౌవననడికమును వ్రాసి కామకావ్య ప్రపత్తంలో న్నగలుగిరి.

౮. ఇరువురూ రాజులైరి మరొకరినూ రాజుల కల్లురైరి యొక్క
కృత్యములకు రాజమిత్రము దనబోడగె నొక్కఁడు యత్నకృత్యము
నిజాయమయ్యె శ్రోతయకుమారకు నొక్కఁడు నెట్లయ్యె నీ
ధరఁ దగెనవైత్రీతనరికంబు విచిత్రకభావప్రణయగాన.

గోపా (జామైరై వ స్తు సావనర) అల్లఁదే కోదంయ్యము. అని నీ పడిన
ప్రశ్నమనకు నీకతి సమారామముజెప్పెదా! అక రెప్పన ముప్పిరిగొను సంతోషముతో
వాడు స్వామికి మ్రొక్కుచు మహాత్మా! ఇట్టి గూఢాత్మముగల యాత్మోక్తము వారి కెట్ల
ర్థమగును. కెందు మాటలకో! తెప్పెదరేమో పోయి వారి కాయత్నము దెప్పవలయునని
తలంచితిని ఆయ్యమమము లాటిరాంచారము వచ్చితిని. పోనెందు మందిత వినుట
కలుగించినది. తంపనతలంపుగా భోజాకరానకపుల కథలుగూడ నిందు గూడినవి
యుమృత నయ్యతిశయామణివెంటఁగావరి మోయెను నవ్వరిముఠి దేరెను.

౯. పదమదయాసమగ్ర వృషభర్షణ రక్తవృషసర్ప శం
కర నిరవంతిహ్యధయకంబు దివాకర వాచవారివి
ర్ధరగణమస్తాస్తాకరత్న విచిత్రవైభావకర్పూరం
బుతుహ మహేశ! పాపహరః తూర్ధరమందిర! చంద్ర శేఖర!

౧౦. నీగురుకృప నీయవృషము
భాగము రచయించినాడఁ బాపనమక్తి వో
. పూరిమత్త దేయ మిక్కరి
. పాపగనమచిందురార్చిత నీయవంతి.

గర్భా ఇది శ్రీమద్విశ్వనాథ సదాశు కంపాసంపాదిత కవితావిధి
 త్రాశ్రేయమును సుత్రామగోత్రపత్రికమవిరకంకంకం
 విశ్రాంతిమయదచిత్ర లక్ష్మీనారాయణప్రకృతం
 యాద్యంత్రకసోమి దేవీ గర్భపత్రికామయం
 విలువలవారిరసిత ముద్భవదీప్తికకవి
 విరచితంబగు కాశీయాత్రాచరిత్ర
 మనమహా మంథరంబు
 అష్టమతాగము
 సమాప్తము.
 ॐ ॐ ॐ
 ॐ విశ్వనాథార్చనము

